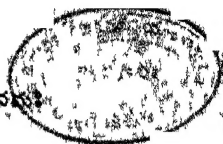

40482
 1988

1073

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వం

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వం గవర్నరు
 కార్యదర్శి వ్యతిరేక చర్యలకు వ్యతిరేక
 తరగతి భాగస్వామిత్వం

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వం

ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వం గవర్నరు
 కార్యదర్శి వ్యతిరేక చర్యలకు వ్యతిరేక
 తరగతి భాగస్వామిత్వం
 ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వం గవర్నరు
 కార్యదర్శి వ్యతిరేక చర్యలకు వ్యతిరేక
 తరగతి భాగస్వామిత్వం
 ఆంధ్ర ప్రదేశ్ ప్రభుత్వం గవర్నరు
 కార్యదర్శి వ్యతిరేక చర్యలకు వ్యతిరేక
 తరగతి భాగస్వామిత్వం

సర్వత్రా

ఏం ఏం ఏం ఏం ఏం ఏం ఏం ఏం
 ఏం ఏం ఏం ఏం ఏం ఏం ఏం ఏం
 ఏం ఏం ఏం ఏం ఏం ఏం ఏం ఏం

శ్రీరస్తు.

శ్రీమహాయగ్రీవాయనమః

అథ తత్త్వవినాశతో స్వనికరణశక్త్యావచ్ఛిన్నాదాపవచారః

అథ కంఠాద్భూతైశ్చక్షుష్యాశ్చైత్ర సమవాయితయా వాచ్యత్వాభా
వో ఘోషప్రసక్తిః స్వనికరణ శక్త్యావచ్ఛిన్నాభాసస్య కేవలాప్యయిత్యా
లోచనైశ్చాఘటపవస్యనిచారః సాధ్యతావచ్ఛిరకావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావవద్వృ
త్తిశ్చైత్రా వృత్తిరూపః. ఇది వాచ్యత్వాదావస్థానోఘటఇతిచేత్. తాదృశ
సాధ్యాభావ సామానాధికరణ్యాభావోన్యాపేః తథాచాపసంద్భిః.

— స్వనికరణ శక్తి రితిః . స్మి —

* సమవాయితయంతః వాచ్యత్వం యథానసమవాయితభాగే వత్స్య
తే, ఘటాది సమవాయిత శీత్యగః ఇత్యప్యాయః. ప్రమేయసాధ్యకేవభా
వత్వేనాకాశా నానభావత్వేన భావానాం వహీనైవన నిర్విసత్వా అవృ
త్తియా వృత్తిత్వగతత్వదినా విరుద్ధమునిత్వేనాత్వాభ్యాంవ ప్రమేయమా
త్రస్యాభావస్సంబంధః. ఇతః సాధిభాగికి వేదా స్ఫుభిరీగత్యం తథాహి య
త్ప్రమానాధికరణైః సాధ్యతావచ్ఛిరకావచ్ఛిన్న వ్యాపకతావచ్ఛిదీక ప్రతి
యోగి తాతాయాః తాత భావాః ప్రయోగిసమానాధికరణ్యావచ్ఛిన్నం సర్వ
గ్ని వాచ్యతవచ్ఛిన్నావచ్ఛి తదాత్వాత్వావచ్ఛిపాదానం. అతీవం భూ
తిస్త్వం వాచ్యత్వం సమవాయితత్వాత్వాదౌ ద్విత్వావచ్ఛిన్నాభావ
ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యైః భూతస్య వనాస్యత్వాద్యభావస్యా
త్వాద్యావచ్ఛిన్నం. సాధన సమానాధికరణగోత్వాద్యభావస్య తత్తత్సాధ్య
స్వక్తిభావస్యత్వాదౌ తదాత్వాత్వాద్యభావచ్ఛిదీకత్యాది. యేన సంబంధని
హేతుస్తైరేవ సంబంధ సాధికరణ్యం బోధ్యం. తెనాత్తత్వే సాద్యేనమ
వాయేన హేతుః జ్ఞానస్య విషయగయాధిరణి ఘటాదౌ సతతమానస్య
సాధ్యాభావస్యాతథాత్వేన నక్షయః. ఏవం దత్తాంతరేపి సంబంధభేదనిబంధ
నో దౌషస్య బద్ధైక్య వివక్షయాని రసనీయః. ఈసాది సామాన్యాభావే
సాద్యే పృథివీత్వాదీనిసాతురేవ. ప్రకారే పరమాణావుత్పత్తికాలేచావ

విశ్వవిద్యార్థులసహితాదీతి

ప్రతియోగ్యవృత్తికర్త సప్రతియోగితా వచ్చేదకః

యదిని తత్సత్వాత్ సప్రతియోగివర్ధ్వంస పాగభావయోగ్యం తా భావ
విరూఢిత్వం. మానాభావాత్. అతపవాలతరా శ్యామేరక్తం రూపంనాస్తీతి
ప్రతిత్యయః. నదైషరక్తమధ్వంసాద్యవగాహీ. పూర్వావరరక్తమధ్వంసపాగ
భావవతిమధ్యేరక్తపితృభావత్యయప్రసంగాత్. తత్సామానాధిః కల్యంబవ్యవి
శిష్టహేత్వధికరణావచ్చేదేనబాధ్యం. తేనగోత్సజన్యద్రవ్యత్వప్రళయావృత్తి
త్వాదినాగవాదేరభావస్య గవాద్యవధికరణధర్మవచ్చేదేన ఉద్యతికాలేమ
హికాలేనావృత్తావపి యదాగోత్వం తదాగోః యదాకాలత్వం తదాజన్య
ద్రవ్యం ప్రళయావృత్తివేత్త్యాదౌ నాతిప్రసంగః. హేతుమతిప్రళయేతత్సా
మానాధికరణ్యాభావాత్. స్వవిశిష్టతీ విశేషణాత్కాపిసంయోగాభావవాదై
యత్వాదిత్యాదౌ సంయోగాద్యాత్మక సాధ్యాభావస్య సకలహేత్వధికర
ణావృత్తిత్వేన నావ్యాప్తిః. జలాదివృత్తిత్వ విశిష్టగోత్వాద్యభావసాధ్యాభావ
జలత్వాద్యభావపేష సతుఃసామాన్యభావః. జలాదావపి తదభావప్రత్యయప్ర
సంగాత్. యత్సామానాధికరణావాం సాధ్యతావచ్చేదకతావచ్చిన్న వ్యాప
కతావచ్చేదక రూపావచ్చిన్నప్రతియోగితాకాశాం యావతామభావానాం
ప్రతియోగితావచ్చేదకతావచ్చిన్న సామానాధికరణ్యం తత్త్వం వాతత్. జ్ఞేయ
త్వత్వాదిశావాచ్యత్వాదీనామభావస్ఫులభపేష శేషందశికారథిశాపసేయమి
త్యగతమాప్రతియోగ్యవృత్తికర్త* శేదిత్య వ్యాప్యవృత్తిహేతుసమావా
ధికరణస్య సాధ్యాభావస్యప్రతియోగితాయామనవచ్చేదకం హేతుసమానాధి
కరణస్య వ్యాప్యవృత్తిః ప్రతియోగివ్యధికరణస్య వాఽభావస్యప్రతియోగితా
యాం సామానాధికరణ్యేనానవచ్చేదకం వాయత్సాన్యతావచ్చేదకంతదవచ్చి
న్నసామానాధికరణ్యం వ్యాప్తిః. ఏవంచవ్యాప్తిరవ్యభిచారిసంబంధరూపతా
పినుగచ్ఛతే హేతుసాధ్యతావచ్చేదకతావచ్చిన్నసాధ్యాభావవద్వృద్ధివ్యసేయ
వ సాధ్యతావచ్చేదకే హేతుమన్నిష్ఠాభావ ప్రతియోగితావచ్చేదకత్వస్యా
పిచ్యభిచారత్వాత్. అవచ్చేదకత్వంచేహతత్పర్యాప్త్యధికరణత్వం తేనవిశిష్ట
వహ్నుభావస్యహృదత్వ వహ్నిత్వోభయవచ్చిన్నాభావస్యత ప్రతియోగి
తావచ్చేదకత్వేపివహ్నిత్వస్యనశ్చితిః. సత్త్వవతివగుణాదౌ సంయోగాద్యభా

నోపి వ్యాప్యవృత్తిః. వత్సయమాణంవా ప్రతియోగితావచ్ఛేదకా ప్రతియోగితవృత్తిత్వమేవతదవచ్ఛేదకస్యవివేచనోద్ధ్యం. భవతిచగుణత్వగుణావృత్తిత్వవృత్తిత్వమానౌసమావేశాత్వాప్యవచ్ఛేదకప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్యభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకగుణత్వాద్యనంతరీకృత్యత్వైవ సంయోగత్వమిత్యాహుః. సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛేదకసాధ్యసామాన్యధికరణ్యావచ్ఛేదకస్వసమానాధికరణసాధ్యాభావస్వకీర్త్యం, యత్సమానాధికరణసాధ్యాభావప్రమామాయం సాధ్యసత్తాజ్ఞానప్రతిబంధకత్వం నాస్తితత్త్వం, నావ్యాప్తిరితినునయ్యుక్తం. నర్వణి సాధ్యాభావవిదవైయథ్యాత్. యత్తు సాధ్యాభావవతియద్వృత్తావృత్తికానుమితీ విరోధిత్వం నాస్తితత్త్వం వ్యాప్తిరితి. తన్న. అనుబంధవిరోధిత్వజ్ఞానస్యానుమితీ హేతుత్వే సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వజ్ఞానస్యానుమిత్యే విరోధితయా వ్యభిచారిణ్యతివ్రసంగాల్. కేదిత్తు యాసంతస్సాధ్యాభావాః ప్రత్యేకం తత్త్వజాతీయాయై తత్తదధికరణవృత్తిత్వాభావావైద్యత్వం తత్త్వం. సాజాత్యంబ సమానానమానాధికరణధర్మావచ్ఛేదకప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్యతరమాపేక్ష. సాధ్యాభావస్య పూర్వోక్తద్వితీయరీత్యావృత్తిత్వేతవ్యః వ్యాప్యవృత్తిశ్చ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛేదకప్రతియోగితవ్యధికరణోవా. తేన తత్తత్సాధ్యవృత్తిరవ్యాప్యవృత్తిత్వైర్వాసాధ్యసాధ్యాభావవతివృత్తావచ్ఛేదకావచ్ఛేదకావ్యాప్తిః. తద్వద్వృత్తిత్వాభావస్తుతత్తత్సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వస్య వ్యాపకవ్యాప్యవృత్తిధర్మావచ్ఛేదకప్రతియోగితావచ్ఛేదకబోధ్యః. తేన తత్తత్సాధ్యాభావవద్వృత్తి విశేషవృత్తిత్వస్య సాధ్యావచ్ఛేదకవిశేషిత్వస్య ద్విత్వాద్యవచ్ఛేదకస్యవాసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వసాధ్యాభావమాదాయనాతివ్రసంగా. అతః హేతుకావచ్ఛేదక సంబంధేనసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వం బోధ్యం. తేన వత్సయభావవతిస్త్వవయవే ధూమస్య వృత్తావచ్ఛేదకనక్షతిః. ఇద్ధంబసాధ్యాభావావచ్ఛేదకావచ్ఛేదకసంబంధేనకస్యదిదధికరణేనవర్తమానోగ్రాహ్యః. తేన జాతీయ సాధ్యావచ్ఛేదకావచ్ఛేదకసంబంధేనసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వస్య ప్రసిద్ధావచ్ఛేదకనక్షతిః. యద్వాయావస్తప్తాద్యకాపాసాధ్యాభావాః ప్రత్యేకం తేహం సజాతీయస్యవ్యాపకీయతస్య వ్యాప్యవృత్తిరభావస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకేన ధర్మగుణయద్రూపావచ్ఛేదకప్రతియోగితావచ్ఛేదకసంబంధేనసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వం బోధ్యం.

తత్త్వచిన్తానాశనహితాదీపికః.

తత్త్వ మవచ్ఛిద్యతే తేనావవత్త్వంతత్త్వం. సాధనస్య తాదృశవ్యావకాభావ
 ప్రతియోగిత్వం తదవచ్ఛేదకత్వంవాసాధనతావచ్ఛేదకస్యేతితునవాత్మ్యం. ద్ర
 వ్యంసత్త్వాదిత్యాదౌ సత్త్వాదః తాదృశాభావవ్యాపక గుణకర్తాన్యత్వ విశిష్ట
 సత్త్వాత్వద్వయవచ్ఛేదప్రతియోగి తాకాభావప్రయోగిత్వాదతివ్యాప్తేః జ్ఞేయం
 ప్రమేయాదిత్యాదౌ ప్రమేయత్వాదే సాదృశ ప్రతియోగి తాన వచ్ఛేద
 కత్వాత్ ఆవ్యాప్తేన. ప్రమేయత్వవ్యధికరణ ప్రతియోగిత్వాప్రసిద్ధేః. య
 ద్వా యావంతస్తాన్యశాస్సాధ్యాభావాః ప్రత్యేకంతస్సృశియోగి తావచ్ఛే
 దకనయకూపావచ్ఛిన్నం ప్రతివ్యాపకత్వ మవచ్ఛిద్యతే తదూపవత్త్వం
 తత్త్వమిత్యాముః పరతున్యత్రిగుద్య త్రయోయావంతస్సాధ్యాభావవద్వ
 త్త్వాభావాః తద్వత్త్వంవ్యాప్తే యేనసంబంధేన హేతుతాతేనైవ సంబం
 ధోన్యత్రిగుద్యత్త్వం బోధ్యం. తేన వ్యధికరణ ధర్తావచ్ఛిన్నాభావవతి
 సంయోగినయాన్యత్రిస్తదభాన్యజాత్యాదౌ తథామానస్యధూమాదావనత్వే
 పి నక్షతిః. సాధ్యాభావశ్చపూర్వవద్బోధ్యః. తద్వద్వత్త్వాభావవిస్వవ్యా
 పకతత్త్వాధ్యాభావవద్వత్త్వత్వవ్యాపకప్రతియోగి తాః తత్త్వాధ్యా
 భావవద్వత్త్వత్వతిరిక్తేన సమానాధికరణేన సాధ్యాభావవద్వత్త్వస్య
 త్తినావాధర్తేణావచ్ఛిన్నప్రతియోగి తాకోబోధ్యః. తేనాలోకాన్యత్రిశ్చేన
 దూపేతియోజనీన సామాన్యాభావవద్వత్త్వస్యైవ ప్రధనత్వాద్యవచ్ఛ
 న్న సమాన్యభావాధికరణీభూతమనానసన్యత్త్వాదేరభావః తస్య ధూమా
 దౌ స్వనిష్ఠసాధ్యాభావవద్వత్త్వ విరహస్యవమాన్వంతరస్య త్రైస్వన్వస్త్వ
 వ్యత్తిత్వేపి నక్షతిరిత్యాముః. అన్యేతున్యత్రిగుద్యత్రయోయావంతస్సాధ్యా
 భావసముదాయాధికరణ న్యత్త్వాభావావత్త్వత్వం తత్త్వం. తాదృశవ్యత్తి
 త్వాభావస్వవ్యాపక తాదృశవ్యత్రిగుత్వవ్యాపకప్రతియోగి తాకో బోధ్యః.
 ప్రయోజనచోక్తరాయం. సాధ్యాభావాధికరణవ్యత్రిగుత్వవ్యాపకప్రతియో
 గి తాకస్య వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రయోగాభావస్య న్యత్రిగుద్యత్త్వా
 ద్వ్యధికారిణ్యతివ్యాప్తిరతస్సముదాయేతి. సాధ్యాభావశ్చసాధ్యతావచ్ఛే
 దకసంబంధేన బోధ్యః. తేన సముదాయేన వహ్నిస్సాధ్యత్వే ధూమే సం
 ద్రోగేనవ తథాత్వేనవహ్నివయవత్వే పర్వతవహ్నివ్యయవసంయోగేనవ

ర్వతత్త్వవత్సవ్యవయవస్యవసంబంధద్వయోపాధిసంపాద్యభావద్వయోపాధిక
రణత్వేపి నాతివ్యాప్తిః తథా న్యవ్యాపకీభూతపాద్యభావద్వయోపాధికత్వావేపి-
తి యోగి తాకోపి. తేన యత్రపుధిపిత్యాభావాదాపాద్యే తత్త్వవిస్తారమతి
త్వాన్యవచ్చిన్నవ్రతియోగితాకాభావకూటాధికరణ మప్రసిద్ధం గతి సద్ధే
తా పుధిపిత్యాదా సాధ్యేకాతత్వాన్యవచ్చిన్నాభావతి సామాన్యదానవ
తామానే ద్రవ్యత్వప్రకారకప్రమాణమయత్వాదాపి నావ్యాప్తిః అతివ్యాప్తి
త్వా. నావ్యభావత్వాదివాదభావాదా సాధ్యేతత్త్వాన్యభావకూటాధికర
ణాప్రసిద్ధ్యాపి వ్యాప్తిరత్యాచూః. తన్న. ద్రవ్యత్వవచ్చిన్నాభావతి ద్రవ్యత్వాదేర
వ్యత్వాదిత్యాదా తమభూతాన్యతరత్వావచ్చిన్నాభావతి ద్రవ్యత్వాదేర
వ్యత్తరణవ్యాప్తిః అపిచ ఇదం పుధిన్యన్యత్వవిశిష్టద్రవ్యత్వవచ్చిన్నాభావతి ద్రవ్య
దా ద్రవ్యత్వత్వాన్యవచ్చిన్నాభావకూటాధికరణగుణాద్యవ్యతిరేక్యే ద్రవ్య
త్వే సత్వాదతివ్యాప్తిః. ద్రవ్యత్వత్వాన్యవచ్చిన్నాభావతి యోగితామాః పుధి
న్యత్వవిశిష్టద్రవ్యత్వవచ్చిన్నాభావతి త్వాల్. కించరూపాభావపాద్యకసద్ధే
సాధ్యభావసముదాయ నివిష్టసకలరూపవ్యక్త్యధికరణాప్రసిద్ధిః. యావతా
మైకాధికరణ్యం సంభవతి తావతా సముదాయ విషయితేపి ఇదం పుధిపి
వ్యతిగుణకూటాన్యం సత్తాన్యపుధిపిసమవేతకూటాన్యం వాయుత్వాన్యూపవ
ద్రవ్యత్వాదేపిత్యాదా అతివ్యాప్తిస్తతః తాదృశ సాధ్యభావప్రమాణ్య ని
యమతా యాపాదిః పుటితత్వేన త్వాప్రతిపేదోరవ్యత్తే. వస్తూ నిజలావామె
వ రూపాణాం తాదృశాభావసమాససమావాధికరణత్వాల్ సమావాధికర
ణయావదభావాధికరణాప్రసిద్ధిమకర్తారేవతి. కించ హేతుతావత్ప్రేక్షకసం
బంధన సాధ్యభావసతియా వ్యత్తి తదభావోపక్రమ్యః. అన్యభా ధూమా
దావవ్యాప్తిః. పాద్యభావత్ప్రేక్షకసంబంధన సాధ్యభావతి కాలాదా వ్య
త్తిమస్తాతీస్త్రేవవ్యత్తర్యునిచారిణ్యతిప్రపంగోవా. తథాదసత్తాదిసాధ్య
కే నుయోగేన సమవాయేనవా హేతావవ్యాప్తిః సాధ్యభావసతితేనసం
బంధన వ్యత్తరప్రసిద్ధిః. పాదనసమావాధికరణత్వేన సాధ్యభావా వి
శేషణయాతిచేద్విశేష్యంతాం తథాపిభూతత్వమతాకన్యయోరన్యతరత్వ
సాధానే సాధ్యే ప్రకాశద్రవ్యత్వాదావతివ్యాప్తిస్తాదృశ సాధ్యభావన

తత్త్వచిన్తామహాసహితాదీధిత

తద్వశిష్టజ్ఞానస్యాభావభీ హేతుత్వాత్. అన్యథా తస్మిన్వేకత్వాదపిఘటా
నాస్తీతి బద్ధ్యావత్తే. గదిశశశృంగం నాస్తీతి ప్రతీతి రసిద్ధేః శశశృంగం
వాస్తీతి వ శశశృంగాధావత్త్యర్థః. #####

జలతత్త్వచిన్తానా తో వ్యధికిరణధర్మావచ్చిన్నాభావో చాః

ముదాయవతిపృథివాన్యదౌతస్యావృత్తేః. కి చ మహాకాలాన్యత్వాదిపాధ్యక
వ్యభిచారిణి కాలకివిశేషాంతావిశేషేషు హేతావతివ్యాప్తిస్తాదృశసాధ్యాభా
వతముదాయవతి మహాలే తేన సంబంధేన వృత్తిమన్తాత్రస్తేయవ సృత్తేః.
ఏతేన సావ్యతావచ్చేనకాపచ్చిన్నవ్యాపక తావచ్చేడకరూపావచ్చిన్నప్రతి
యోగితాక వ్యావ్యవృత్తి స్వసమావాధికరణయావదభావాధికరణవృత్తిత్వా
భావా యావంతిః వృత్తిమద్వృత్తయస్తద్వత్వం వ్యాప్తిః. కేవలాన్వయిన
స్వయం గాద్యభావస్యాభావాన్స్వయం గాదయఃనవ్యావ్యవృత్తయః. ఏవం సా
ద్యన్య గుణసామాన్యవ్యాభావోద్రవ్యత్వాధికరణ ఉన్నత్తికాలావచ్చేడనవ
తక మానాపి నవ్యావ్యవృత్తిః. ఉక్తరూపావచ్చిన్నప్రతియోగితాకాకవ్యదిద
ప్రసిద్ధ్యాదిరంపాదకాఃపునరభావాన హేతుత్వామభిమతనమానాధికరణాః.
ఉక్తరముదాయాధికరణవృత్తిత్వగదభావవృత్తిమద్వృత్తిత్వాని పూర్వాక్తరీ
త్యాప్రత్యేగవ్యాప్తిత్యాగకమపాస్తా. తద్వశిష్టజ్ఞానావచ్చేడక వి
శిష్టజ్ఞానస్య విశిష్టతైష్ట్యప్రత్యయహేతుత్వాత్. అభావప్రత్యయోహిఘ
టిత్వాదివిశిష్టస్య ఘటాదేః ప్రతియోగిత్యమవ గాహమానా విశేషణస్యాపి
ఘటత్వాదేఃతదవచ్చేడకత్వమవగాహతే న స్వాతంత్ర్యేణ. ఘటానాస్తీత్యై
వ ప్రతీతిః. తదిహాభావప్రత్యయో యది వ్యధికిరణధర్మకావచ్చిన్నప్రతి
యోగిరం నావగాహతే. నావగాహగవవ తదా తస్యాపి ప్రతియోగితావ
చ్చేడకత్వం. అభావగాహతే తహిభాభిమవవ. నవ తతోథకసిద్ధిరితిభావః.
యది పునరానుభావికా లోకానాం స్వరసవాహీఘటత్వేన వటో నాస్తీ
త్యాదిప్రత్యయః తదా తాదృశభావవాదం గీర్వాణసురూపానావ్యవకర్త
మితి మంతవ్యమ్.
గ్రీమద్రఘనాథభట్టాచార్యగిరీమణి చిరదితాయాంతత్త్వచిన్తామహాత్యాభ్యా
యాంబీధిత్యపరాశ్రావ్యాం వ్యధికిరణధర్మావచ్చిన్నాభావవిచారస్సహేత్వః.

శ్రీహయగ్రీ వాయునమః

కృష్ణభట్టియసహిషవ్యధిరణధర్మవద్భిన్నాభావః చారగాదాధరీస్తారభ్యతే

అథనమేవాయితమేతిమూలం వ్యధిరణధర్మవద్భిన్నాభావాభ్యుపగమవస
సర్గవృతేతాదృశాభావాభ్యుపగమేనర్వత్రతాదృశాభావవతిహేతౌన్యకాల్పే
రసంభవః. సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వస్యతాదృశాభావమాదాయలక్షణసంగమా
నైవర్వత్రిన్యధిచారిణ్యతి వ్యాప్తిరితిలక్షణపరిష్కారానుభవేన సాందలమత
మవలంబ్యలక్షణకన్తురీదృశాశంకానసంగవృద్ధిఇతిచెల్. అహోపాధ్యానాను
యాయునః కేవలాన్యాయినసాధ్యాభావావసినీధినిబంధనస్యదోషస్య ఉద్భావిత
త్వాత్సాధ్యాభావస్య కథంచిత్ప్రసిద్ధత్వాల్లక్షణస్య నిదోషతేత్యభిమానేన
ఇయమాశంకా తాదృశాభిమానమేవనిరాకరిష్యత్యగేతహీనాఽగ్నింధేనవ్యధి
కరణధర్మవద్భిన్నాభావావసగమేపి యథావ్యధిచారలక్షణసాధ్యతావశ్యేద
కోవద్భిన్నసాధ్యాభావోనివేశ్యతేతథావ్యాప్తిలక్షణేపి తాదృశసాధ్యాభావప
వః వేశ్యః అన్యథానసంభవస్యైతివ్యాప్తిర్వాప్తవనః

*మూలమిత్యాది * ఇచ్చైవ. వాచ్యత్వం సమవాయిత్యైవతదభావోవిష
యతాసంబంధావద్భిన్నప్రతియోగితాకాయవ్యవ్యవసితః తత్కాపి సంబం
ధాంతరావద్భిన్నతత్సంబంధమితితు నసంభవతి. సామాన్యరూపేణ విశేషా
భావాస్వీకారాల్. వ్యధిరణధర్మావద్భిన్నాభావస్యేతి గ్రంథవిరూపా
చ్చేతిభావః. నచైవమితిమూలం. *వ్యధిచారః*క్షేయత్వం వాచ్యత్వవ్యధిచా
రితవ్యవహారావతిః. వాచ్యత్వత్వేన ఘటాద్యభావమాదాయతద్వారణా
యసాధ్యేతి * నచేతి * ఘటే యో వాచ్యత్వాభావస్స నతాదృశః స్వా
వద్భిన్నత్వస్వరూపసంబంధావద్భిన్నప్రతియోగితాకార్యసంబంధేన వాచ్యత్వ
త్వాభావవానిత్యథః ఘటనిష్ఠవాచ్యత్వాభావప్రతియోగితావాచ్యత్వత్వా
వద్భిన్నత్వస్వరూపసంబంధావద్భిన్నత్వోభయమాన్యేతివా. గాదాధర్యాం
ప్రసిద్ధావత్యనేన ఘటవిన ప్రసిద్ధఇతిమూలే ఘటే ప్రసిద్ధవేతియోజనా
సూచితా. నను వ్యధిచారలక్షణన్యాదృశసాధ్యాభావనివేశేపి వ్యాప్తిలక్షణ
సాధ్యతైతియోగితాభావమివ నివేశ్యతేఇత్యుతతః *అన్యథేతి* నను సాధ్యా
భావేనతద్వద్వృత్తిత్వాభావపితాదృశవ్యతిత్వప్రతియోగితమివ నివేశ్యః

కృష్ణాక్షరీయసహజానందాభిరూపే

వ్యాప్తిరవ్యభిచారరూపకానుపపత్తైశ్చైతిపునరప్రసిద్ధినిబంధనావ్యాప్తిః కేవ
 లాన్వయిస్థలఇతిహితదర్శనః. నచైవంతి తద్వహ్నిత్వావచ్చిన్నాభావవ్యావరణ
 కపాద్యతావచ్చేదకావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకత్వరూపేణసాధ్యాభావస్యనివే
 శనీయతయావాద్యత్వత్వావచ్చిన్న పాద్యకస్థలేనమవాయిత్వావచ్చిన్నతద
 భావప్రత్యాకృత్యతత్త్వాద్యకాభావప్రసిద్ధిరనుపయోగినితీకథమయమాశంకా
 సాధ్యప్రతియోగికాభావనాత్మకేవకాభిమానస్యాశంకాబీజత్వే కేవలాన్వ
 యి సాధ్యకస్థలే వ్యావరణ్యవృత్తిరూపావచ్చిన్నప్రతియోగితాకత్వ విశిష్టాభా
 వరూపస్యతాదృశకాభావస్యవప్రసిద్ధిసంభవేసాందలమతావలంబనవ్యనిర్వీజ
 త్వాపాతాదతివాద్యం. మహానసీయ నిహిత్యాద్యవచ్చిన్నాభావవారణాయ
 సాధ్యతావచ్చేదకావర్యాప్తస్వసమానాధికరణధర్మనిష్ఠా వచ్చేదతాకప్రతి
 యోగితాభిసప్రతియోగితాకాభావమివనివేశ్యత్వస్యభిమానేనఆశంకాసజ్జతేః
 సతు తాదృశవృత్తిత్వసామాన్యభావః ఏవం చ వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నవృ
 త్తిత్వాభావమాదాయాసంభవవారణాదహః * అతివ్యాప్తైర్వేతి * తథావ
 తుల్యయక్త్యా వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నవృత్తిత్వాభావమాదాయాతివ్యాప్తి
 రితిభావః. * అనుపపత్తైశ్చేతి * తాదృశవృత్తిత్వసామాన్యభావస్త్యేవా
 వ్యభిచారపదార్థతాన్వితీయాభావస్య వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావ
 రూపత్వానురూపేణ తాదృశవృత్తిత్వప్రతియోగికాభావస్య తథాత్వవ్యభిచా
 రసామాన్యభావరూపతానుపపత్తైరిత్యర్థః. వస్తుతస్తుసాధ్యతావచ్చేదకావ
 చ్చిన్నసాధ్యాభావస్యత్రానుబంధత్వాత్తదనుపపత్తైరిత్యర్థః. * మాత్రేతి *
 సాధ్యాభావాప్రసిద్ధికారితైకతానస్య దళితదోషాన్పురణతదవారణపిశ్చ
 త్యభావాల్. నచ సాధ్యాభావే యత్కించిత్త్వం నైవేశ్యవ్యాప్త్యాదికం
 కార్యతాం. తథాపి నహ్నిధూమాన్యతరాభావమాదాయాతివ్యాప్తిః. * మ
 హానసీయేతి * సాధ్యతావచ్చేదకావచ్చిన్నాభావనివేశేపి మహానసీయవహ్ని
 క్త్యభావవారణంసన్యాత్ ఆతస్మాద్యతావచ్చేదకతరధర్మానవచ్చిన్నప్రతియో
 గితాకాభావోనివేశ్యః. తత్ర స్వసమానాధికరణత్వేన ధర్మే విశేషితేకేవ
 లాన్వయి సాధ్యకేతభావః ప్రసిద్ధతి వరంతుప్రమేయవత్సాధ్యకే పాద్యతావ
 చ్చేదకేతరాప్రసిద్ధితోఽపర్యాప్తంకమవచ్చేదకతావిశేషణం. సాధ్యతావ

వ్యధికరణధర్మావద్భిన్నాభావావతరణమ్.

ప్రమేయత్వాదినా ప్రమేయ మూత్రం యశస్సాధ్యతా వచ్చేదకం
 తత్ర ప్రమేయత్వాది విశిష్ట ప్రమేయావగ్యాప్తం తదవిశేషిత ఘట
 త్వాది నిష్ప్రమేవావచ్చేదకత్వం పరినిర్ధం స్వసమానాధికరణవృత్తితాదృశా
 వచ్చేదకతా నికూపక ప్రతియోగితాభిన్నంక వ్యధికరణ ధర్మావద్భి
 న్న ప్రయోగితామాత్రమేవ. యత్రీయాదృశం సాధ్యతావచ్చేదకంవి
 శిష్టమవిశిష్టంతాతత్ర తదనవద్భిన్నస్వ సమానాధికరణి ధర్మావద్భిన్నత్వోప
 యాభావవన్యోగియోగితా నివేశాభిప్రాయోకోవాతీయంగ్రింక ఇత్యాహుః.
 చేదకావద్భిన్నాభావే విశిష్టసాధ్యాభావవారకపర్యాప్తిత్యాగాత్పునరభి
 మానానుభావనం. స్వంభేదవ్యతియోగితా. ఘటాభావాదివారణాయ భేదమా
 తోవివేశ్యః. స్వరూపకగ్నిస్వాత్రీయధనుకనమానాధికరణత్వోభయసం
 బంధేన తాదృశావచ్చేదక తావిశిష్టవ్యతియోగితాప్రతియోగికవికవీవవాభేదః.
 తాదృశవ్యతియోగితాకావ్యాభావనివేశే వ్యధికరణధర్మావద్భిన్నాభావ
 ప్యాకాశాభావరూపతయాఽపరినిర్ధిః ప్యాదతప్తన్నాత్తం. వ్యతియోగితాయాం
 సాధ్యతావచ్చేదక తాఘటకసంబంధావద్భిన్నావచ్చేదక తాకత్వనివేశాన్నను
 గవాస్తవ్యత్వాదిత్యాదౌ విషయితాసంబంధేన గుణత్వవిశిష్టప్యాభావమాదా
 యావ్యాప్తిః. తిలైవసాధ్యతావచ్చేదకసంబంధావద్భిన్నత్వనివేశాన్నవాద్యత్వ
 భేదమాదాయ తత్పరినిర్ధిః. పర్యాప్తిని వేశనవ్యతియోజనమాహ*ప్రమేయత్వా
 ది నైతి* తాదృశావచ్చేదక తా*సాధ్యతావచ్చేదకాపర్యాప్తావచ్చేదకతా.*మా
 త్రమేవేతి* ఘటత్వేన పటానా స్థితిపరిమిషయాభావవ్యతియోగితానాను
 పి లక్షణఘటకత్వాత్. అత్ర సాధ్యతావచ్చేదకస్య వృత్త్యనియామకపర్యా
 ప్తినంబంధావద్భిన్నాదైయితాసంబంధేనాభావోరీకః. సాధ్యతావచ్చేదకా
 నుయోగికపర్యాప్తిప్రతియోగిత్యాభావశ్చానుయోగితాయా అవ్యాసజ్జ్యవృత్తి
 త్యాదుక్తస్థలే ఘటత్వోపావచ్చేదకత్వే నసంభవతి. యద్రూపావచ్చేదేన
 సాధ్యతావచ్చేదకతాపర్యాప్తిస్తద్రూపావద్భిన్నపర్యాప్తినంబంధావద్భి
 న్నాధైయత్వాభావనివేశే తాదృశపర్యాప్తిప్రతియోగిత్యాభావనివేశేనాగార
 వం. వృత్త్యనియామకప్రతియోగితత్వనంబంధావద్భిన్నతాదృశపర్యాప్త్యభా
 వస్తస్వరీకఇత్యతలమా. * సాధ్యతేతి * సాధ్యతావచ్చేదకపర్యాప్తినయామక

నరేపం ప్రమేయత్వావచ్చి న్న సాధ్యకస్థలపివ్యధికరణధర్మావచ్చి న్నా భావమా
 త్రమాదాదైవ లక్షణసంభవాద్విధికితకం తత్త గగనత్వ ఘటత్వపటత్వో
 భయాద్యవచ్చి న్న ప్రమేయసామాన్యభావ పర్యం తానువరణ ప్రయాసోవ్య
 భావతి వాచ్యం. మహనసీయ వహ్నిత్వాద్యవచ్చి న్నా భావవారణాయ సా
 ధ్యతావచ్ఛేదకవచవియత ప్రతియోగితాః సాధ్యతావచ్ఛేదకాపర్యా
 ప్రసాధ్యనిష్ఠధర్మవ్యత్యవచ్ఛేదకా కాన్యప్రతియోగితాః వాఽభావోవివే
 శ్య ప్రదభిప్రాయైవైవై ప్రథావిధాభావానువరణాత్. నచఘటత్వపటత్వో
 భయావచ్చి న్నా భావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక తా సాధ్యవృత్తిధర్మమైవఘట
 త్వపటత్వయోః ప్రత్యేకం సాధ్యనిష్ఠత్వాదితి కథమ సాలక్షణఘటకఇతి వా
 శ్యం. సాధ్యవృత్తిధర్మనిష్ఠత్వనేనయత్పర్యాప్రతిధికరణ ధర్మశిష్టాధికరణం
 సాధ్యవత్ తత్త్వస్య వివక్షితతయా ఘటత్వ పటత్వోభయ వర్యాప్రావచ్ఛేదక
 తాయా అన్యత్వప్రతియోగికోటావనంతర్భావాత్.

తావచ్ఛేద్యత్వాభావత్వధర్మః పర్యాప్తినంబంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదకన్య
 వచ్ఛేదక తావిశేషణత్వాబ్లాఘనంబోధ్యం. సమవాయేన ప్రమేయవదభావ
 ప్రతియోగిత్వాదా మేయావచ్ఛేద్యత్వం సులభం. ప్రతియోగివిశేషణతావ
 ఛేదకాంతర్భావేన పర్యాప్తినవేతా తదనవచ్చి న్నన్యప్రసిద్ధిః. ప్రతియోగి
 విశేషణేభూతనకలధర్మవ్యవచ్ఛేదక తాపర్యాప్త్యవగమా వ్యహసనీయవ
 హ్నిభావప్రయోగాసః. అత ఏవంనతి కేవలాన్వయసాధ్యకే వాచ్యత్వాభా
 వపర్యంతప్రసిద్ధికరణవేయధ్యక్షమస్వరసః. నను దశాంతరీత్యాభావనివేశే
 మూలసంగమనేపి మనోదీధియైరేకవాక్యతాభంగప్రసంగః. తథాసతి గగ
 నత్వేన ప్రమేయాభావాదినైయధ్యేన దీధికితకం తథాభావనివేశాభిప్ర
 యాసంభవాదిత్యాశంకతే * నచైవమితి * నన్వేపం సమవేతవాన్జాలైరి
 త్యాదా ఏతయాప్రావ్యత్వవిశిష్టాభావస్య ప్రసిద్ధసాధ్యకే తానాకాన్యాభ
 యాభావస్యవా సవ్యాప్రతి విశేషణాంతరదానెవ గౌరవమిత్యతలమా * సా
 ధ్యతి * నన్వేపమపి వాచ్యత్వసాధ్యకే గురుధర్మస్యాభావప్రతియోగితావ
 ఛేదకత్వస్వేనా రేవిశిష్టాభావాపేక్షానిర్వహస్యాదిత్యవతారణంనన్యో. * య
 ద్విశిష్టాధికరణంసాధ్యమితి * యత్ప్రదమవచ్ఛేదకతాపరంతావ గాద్యభా

వచ్ఛేదకకాపర్యాప్త్యధికరణేభూతా యోధమాస్తాద్యశధమావిశిష్టం సా
 ధ్యంభవతి తాదృశీయాసాధ్యతావచ్ఛేదకాపర్యాప్తావచ్ఛేదకతా తన్నీయాః
 కప్రియోగితాదినప్రతియోగితాకాభావేత్యర్థః. శుద్ధవహ్నిత్యావర్యా
 ప్రాయానుమానసీయవహ్నిత్వపర్యాప్తావచ్ఛేదకతాయా యత్పదేనోపాదాః
 సంభవాన్తహసీయవహ్నిత్వభావనిరాసః. నచైవంవతివహ్నిమాన్థామాది
 త్యాదౌ ఘటాభావాదెరిప సాధ్యభావత్యాపాకాదహ్యోప్రీతివాచ్యం. లక్షణ
 ఘటకాభావప్రతియోగితాయాసాధ్యనిష్ఠత్వేన విశేషణీయత్వాత్. అత్రపా
 కేగగనత్వేన ప్రమేయసామాన్యభావస్య లక్షణాఘటకతయాఽగ్రేతత్ప్రద
 శణం విరుద్ధ్యత ఇతి యస్మిన్సాప్త్యధికరణవిశిష్టాధికరణం సాధ్యవదితి సా
 ధమాదారయాంవక్యః. యాదృశావచ్ఛేదకకాపర్యాప్త్యధికరణేభూతా యో
 ధర్తస్తాదృశధర్మవిశిష్టాయః పరాభావతాదృశవత్పాధికరణం సాధ్యవచ్ఛ
 వతి తాదృశీయాసాధ్యతావచ్ఛేదకాపర్యాప్తావచ్ఛేదకతాతన్నిరూపకప్రి
 యోగితాభిన్నప్రతియోగితాకాభావేత్యర్థః. అత్రపి ఘటాభావాదెర్వా
 రణాయ ప్రాగ్వాత్సాధ్యనిష్ఠత్వం ప్రతియోగితావిశేషణంబేయం. అథవా
 పూర్వపాతే సాధ్యమిత్యపహేయ ప్రమేయమితి ఏతత్పాతే సాధ్యవదిత్యస్య
 స్థాన ప్రమేయవదితి వివక్షయా ఘటాభావాదిర్వారణీయః. తేన నసాధ్య
 నిష్ఠత్వస్య ప్రతియోగితావిశేషణత్వేన గౌరవం. అత్ర యద్విశిష్టాధికరణం
 వృత్తిమత్సాధ్యమితి వివక్షయా గగనత్వేనప్రమేయసామాన్యభావసంగ్రహ
 పంభవాత్పాతాంతరకల్పనం వృద్ధేవేతిధ్యేయం. సాధ్యతావచ్ఛేదకవక్షునియ
 తప్రతియోగితాకాభావకల్పితవ గగనత్వేన ప్రమేయసామాన్యభావకథ
 నంనా త్రరకల్పిత్యప్యాహుః. అత్ర సాధ్యతావచ్ఛేదకానవచ్ఛిన్నత్వవస్తు
 వృత్తిధర్మావచ్ఛిన్నత్వోపాయాభావవత్ప్రతియోగితాకాభావః కళ్యణిభవనః.
 వస్తువృత్తిధర్మావచ్ఛిన్నత్వంచ స్వవిశిష్టాధికరణవస్తుకావచ్ఛేదకకాకత్వం
 గగనత్వేన ప్రమేయసామాన్యభావస్య సంగ్రాహ్యత్వేనపర్యాప్త్యధికర
 ణధర్మవిశిష్టాధికరణవస్తుకత్వమవచ్ఛేదకతాయాం నివేశ్యమితి. అత్రనిరుక్త
 సాధ్యాభావసహితీయా యేతదధికరణవృత్తిత్వాభావాఇతి వివక్షయాసామ
 జ్ఞానేపి గురుధర్మస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వే తస్య ప్రతియోగితానవచ్ఛే

నస్తుతావృత్తిమద్వ్యుత్తయాయావంతస్సాధ్యతా వచ్చేదకనమనియత ప్రతి
యోగితాకాభావకూటాధికరణ వృత్తిత్వాభావా నైద్వత్వమేవ సాధ్యా
భావవదవృత్తిత్వ మిత్యస్యాథా ఇత్యభిప్రాయక తయాలభేత్వాదిగ్రంథః
సార్వభౌమైర్వాగ్యాభ్యాః.

దశతియో తదవచ్చిన్నాభావాప్రసిద్ధిర్వ్యతికిరణధర్మా వచ్చిన్నాభావమూ
దాయాతివ్యాప్తిః. సాధ్యతావచ్చేదకస్థానే సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వ
నివేశేన తదవచ్చిన్నప్రతియోగితాకాత్వోక్త్యేవ నిర్వాహచ్ఛేదవైయధ్యక్షం
స్యాదతః గురుధర్మస్య ప్రతియోగితావచ్చేదకత్వమేవోపాయం నకు త
థావిధివత్సాపి. యదిచ సాధ్యతావచ్చేదకావచ్చిన్నాభావశరీరే పర్యాప్తి
మనివేశ్యాన్యాద్యకేవ సాధ్యాభావోంగీకరియతే తథా సాధ్యవ్యాపకతావ
చ్ఛేదకావచ్చిన్నాభావశరీరే పర్యాప్తిమనివేశ్య సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకా
వృత్తిసమానాధికరణధర్మకవృత్తిత్వాదిక్రమేన సాధ్యాభావః పరిహార్యః
గురుధర్మస్య ప్రతియోగితావచ్చేదకత్వంబోధేయమిత్యవ్యతే తగాపి
సాహిత్యాదినివేశ్య మిత్రమాత్రీసంమతతయోపాధ్యాయాదీనామసంమత
త్వమాలోద్య సాధ్యాభావప్రసిద్ధావేన లక్షణస్య కథంచిన్నిదోషలేన్యభి
హితం. తత్పవ తహికతి మూలవ్యాఖ్యానేనంభ వాతివ్యాప్తిప్రూరిలేఇతి.
సన్వేతత్వాకేపి నమవాయితయా వాచ్యత్వాభావో లక్షణఘటకనభవతితి
మణివిరోధఇత్యేతలహః * నస్తులేఇతి * ఇదంతచింత్యం. నమవాయితావద
స్యయోగేనగగనత్వవిరుద్ధఘటత్వపటత్వోభయాన్యతిరపరత్వసంభవాల్ య
త్పర్యాప్త్యధికరణధర్మకవిస్తస్య సాధ్యతావచ్చేదకసంబంధేనాధికరణమితి
వివక్షయా తస్య యథాశుభితత్వేపివా సామంజస్యమితి. పరింత్వీద్యకాభి
ప్రాయో వాచ్యత్వపాధ్యకే ఘటత్వాదివా పటాభావాదేరపి లక్షణఘటక
త్వసంభవాన్వేదకాకాణం సాధ్యప్రతియోగితాభావానుసరణావ్యక్త మిత్యే
కవాక్యతాభంగవన. యదిచ వాచ్యత్వసాధ్యకేపివ ఘటాభావవారణాయ
సాధ్యనిష్క్రప్రతియోగితాకల్పవీవాదరణీయస్తదా సాంవలమతావలంబనంస్య
థాం వాచ్యత్వాదిభేదసంభవాల్ ప్రమేయపాధ్యకే నమవాయాదిసంబం
ధావచ్చిన్న మేయాభావాదిః సాధ్యతావచ్చేదకసంబంధావచ్చిన్నప్రతియోగి

దీర్ఘిక్యతామపి తాదృశగ్రంథస్వపితదభిప్రాయకత్వమేవానుమానం. కూట
 ఘటితలక్షణస్య స్వయమగే? దూషణీయత్వేప్యాపారాః సంభవముక్తికత
 మైవ శోకితురభిప్రాయ విషయత్వాచిత్వాత్. వ్యధికరణ ధర్మావద్భిన్నాభా
 వవాదియతే నిదోషస్యాపి లక్షణస్య సంభవేన గమపేక్ష్యసదోషంకూటను
 టిగలక్షణ మవలంబ్య ప్రతియోగ్యవృత్తిశ్చైత్యాద్యవతారణ మనుదిగమిశ్యభి
 ప్రేక్ష్యైవ చాగేతలక్షణ మాతేవ్యమితి నసాదర్శవిరోధః. యత్సమావాధి
 కరణా ఇత్యాదిలక్షణాభిప్రాయకతాచాగినయజ్యతే. తాదృశవ్యాప్తిపా
 థ్యాభావవదవృత్తిత్వ రూపత్వావసరే క్తలక్షణ పరిహారాసంభవాత్
 తాకత్వం నివేశ్య తన్నతావలంబనేన ప్రయాసాధిక్యమిత్యవతారణీయం. ఏ
 తత్కల్పే విశిష్టవాద్యత్వాభావాదా వాద్యత్వత్వాదేరవచ్ఛేదికప్రవేశానువ
 గమాద్విశిష్టాభావాపేక్షా. * దీర్ఘితి * అశుద్ధస్యాపి శోకితురభిప్రాయేవి
 షయత్వేవాధికాభావత్వాశయః. నన్యథేత్యాదిగ్రంథస్య యది కూటఘటి
 తలక్షణాభిప్రాయకత్వం స్వప్యావ్యభిమతం తదాగే? గదూషణాభిభావేన
 వద్భవిరోధః. స్వానభిప్రేతాథాన్యైవ దూషణీయత్వాత్. అతః సాదర్శకు
 ద్ధివాహ * వ్యధికరణేఽ * ఏవంచాథేత్యాదిగ్రంథప్ర్యాగత్యా కూటఘటితల
 క్షణాభిప్రాయకత్వేపి తస్య ప్రతియోగ్యవృత్తిశ్చైతి గ్రంథావతారకత్వంన
 సంభవతి. దుష్టత్వాన్నిరాకృతస్య అభావభండనేన నిరాకరణస్య వ్యధా
 న్వాపితభావః. తథాచాథేత్యాదిగ్రంథస్య కూటఘటితలక్షణాభిప్రాయకత్వం
 స్వాభిమతం తత్తునమాపిగం కింను ప్రతియోగ్యవృత్తిశ్చైతి గ్రంథావతారక
 త్వమేవ స్వానభిమతత్వాదితి గదూషణే నసాదర్శవిరోధఇతి. నన్యథేత్యాది
 గ్రంథస్యాపియస్సమానాధికరణాఇత్యాదిః దుష్టలక్షణాభిప్రాయకత్వమప్సి
 త్యగతహ * యదితి * సాధ్యాభావవదవృత్తిత్వరూపలక్షణః తుకరేన సా
 ధ్యాభావాప్రసిద్ధినిరాకరణాథామథేత్యాది శంకేతి తస్యా యత్సమానాధిక
 రణాఇతి లక్షణస్య త్తలక్షణపరిహారరూపత్వాభావేన తదభిప్రాయకత్వం
 నసంభవతీత్యర్థః. కథంతహి యత్సమానాధికరణాఇత్యస్య ప్రతియోగ్య
 వృత్తిశ్చైతి గ్రంథావతారకత్వం తకారణాథేత్యాదిశంకాభిప్రేతలక్షణేన
 దూషణస్యనముచ్చేయత్వాదిత్యతాథేత్యాద్యాశంకాభిప్రేతలక్షణం నైవతేన

వ్యభిచారశరీరేన సాధ్యతావచ్చేదకావచ్చిన్న సాధ్యభావః యేనావశ్యకతాం
 ప్రకర్త్య కేవలాన్వయ సాధ్యకసాధారణ సాధ్యభావవదవృత్తిత్వరూపవ్యా
 ప్రేరవ్యభిచార రూపతానసంభవతీత్యభిధానేన సాధ్యభావవదవృత్తిత్వా
 భావవ్యవ్యాప్తిత్యై నిరాకృతేన సాధ్యభావవదవృత్తిత్వ పదార్థస్య వ్యా
 ప్తిత్వానభ్యుపగమేనక్షుతిత్యాశయేన యదిత్యాది నిర్దోష లక్షణమున
 లంబ్య ప్రతియోగిత్యాదేః స్వయమువతారణీయత్వాత్. నచ సాధ్యభా
 వవదవృత్తిత్వాభావస్య వ్యభిచారత్వా నభ్యుపగమేన సాధ్యతావచ్చేదకస
 మనియత ప్రతియోగితాకాభావ కూటవదవృత్తిత్వస్య వ్యభిచారత్వసంభ
 వాదుక్తవ్యాప్తేరవ్యభిచార రూపత్వ మక్షుతిమితి వాచ్యం. తస్య వ్యభిచార
 పదార్థత్వేనచైవమిత్యాదిదిశితాచార్యాజ్ఞేయత్వేనాచ్యుత్వవ్యభిచారిత్వ వ్యవ
 హారపరైకైకత్వార్థత్వాత్ తస్మాపి వ్యభిచరణ ధర్మావద్భిన్నతాదృశాభా
 వవదవృత్తిత్వేనోక్త లక్షణవత్వాదితి సర్వదునాకులం. ఏవంచ కూటఘటితి
 లక్షణాభిప్రాయేజ్ఞేన ప్రమేయసాధ్యకస్థలే ఉక్తాభావానుభావనం గ్రంథ
 కృతాం సఫలం ఘటత్వావచ్చిన్న పటత్వాద్యభావస్య సాధ్యతావచ్చేదక
 సమనియత ప్రతియోగితాకత్వ విరహాదితి ధ్యేయం. నను వాచ్యత్వం పద
 శక్తిః సాచ తత్రత్వబోధ్యవ్యుత్ప ప్రకారికాభగవదిచ్చేన. నతు పదార్థాం
 త్రరూ. అవసంధాంతత్వాత్. తథాచ సమవాయిత్యం సమవాయప్రతియో
 గిత్య రూపం తదనుయోగిత్య రూపం బాధవతు ఉభయక్రేనవాచ్యత్వవృ
 త్తితి తేన రూపేన తదభావస్య కథం వ్యభిచరణ ధర్మావద్భిన్న ప్రతియోగి
 దూష్యతే కింత్వస్య దేవతి మనసికృత్య వ్యభిచరణధర్మా వచ్చిన్నాభావమా
 త్కరిరాకరణవరత్వేన భావంతరాపత్రితి లక్షణాంతరస్యావతారకత్వముప
 పాదయితుం ప్రథమదూషణం స్పష్టయతి * వ్యభిచారేతి * కేవలైతి * కూ
 టఘటనయా పరిమేరణీయ సాధ్యభావవదవృత్తిత్వమిత్యర్థః. ఏతస్య కే
 వలాన్వయ సాధారణ్యమక్షరం. * ఏవంచేతి * యద్యపి ఘటత్వేన పటా
 భావాఘటత్వేన ఘటభిన్నాభావవత తస్యచ ఘటాన్వయేన ఘటాభావేన
 ప్రతియోగితయోరేకరణాభావపి సకలవ్యభిచరణధర్మావద్భిన్నాభావానాం
 సమనైయత్వాదైక్యమితి కథంతత్యాగః తథాపి సమనియతాభావభేదపక్షే

తాకత్వం. నచ భగవదిచ్ఛాయా వాచ్యత్వ పదార్థత్వే పటాదేః ఘటాది
 పదావాచ్యత్వానుపపత్తిః ఘటాదావిపటాదావపిఘటాదిపదబోధ్యవ్యత్వప్ర
 కారిణాయా భగవదిచ్ఛాయా విషయతాసంబంధేన సత్త్వాత్పదిచ్ఛాయా ఏ
 కత్వాదితి వాచ్యం. యద్దమ్యంశేయస్య ప్రకారతాతస్యైవ ధమిణా
 విశేష్యతా సంబంధేన తద్ధర్మప్రకారకత్వ విశిష్టవత్త్వోపగమాల్ పటాదేః
 ఘటాది పదబోధ్యతయా భగవదిచ్ఛాయా అనవగాహనాల్ తత్ర విశేష్యతా
 సంబంధేన తద్బోధ్యత్వ ప్రకారకత్వ విశిష్టభగవదిచ్ఛాయైరహేతదవాచ్య
 త్వోపపత్తిః. నచైవం విశిష్టేచ్ఛాయావాచ్యత్వ రూపత్వే విశేషణాంశే
 నమవాయిత్వాభావాల్ తేన రూపేణ విశిష్టభావస్య వ్యధికరణ ధర్మావ
 చ్ఛిన్న ప్రతియోగి తాకత్వ మవ్యాహతమేవేతి వాచ్యం. యథావిశిష్టభావ
 ప్రతియోగితానవిశేషణాంతర్భావేణ వర్యాప్తా ఆపితు విశేష్యాంశ ముత్రే
 అవచ్ఛిద్యతే పునరియం విశేషణేన ప్రతియోగితాయాఅవ్యాసజ్య పృత్తి
 త్వాల్. తథాచ విశేష్యపృత్తిః నమవాయిత్వస్య కథా ప్రతియోగితావ్యధిక
 రణత్వమితి. నచ ప్రతియోగితాయా వ్యాసజ్యపృత్తిత్వానుపగమే సర్వత్ర
 ఘటత్వేన ఘటపటాభయంనాస్తీతి ప్రతీతిః కథముపపద్యతాం ఘటాదిమ
 ఇదం. అన్యథాభావత్వేనేత్యాదిరీతిపాన్యం. * విశేష్యతాసంబంధేనేతి*ఘ
 టపదజన్యబాధవిషయస్సనిష్ఠప్రకారతానిరూపితఘటస్థవిశేష్యతాభ్యవంబం
 దేవేత్యర్థః. అన్యథా శుద్ధవిశేష్యతాసంబంధేన తద్ధర్మప్రకారకత్వవిశి
 ష్టేచ్ఛాయాఅపి కేవలాన్వయితయా పటాదేరిపి ఘటపదవాచ్యత్వావత్రేరితి
 కేచిత్. నస్తుతస్తుఘటపదవాచ్యత్వాదిప్రతితా విశిష్టాధికరణతానియామితాత
 స్యాంత నిరుక్తవిశేష్యతేతి యథాశుతమేవ నన్యత్. విశిష్టభావప్రతియో
 గితాయాః విశేష్యవిశేషణోభయత్వావచ్ఛిదేన వర్యాప్తిః తస్యావ్యాసజ్య
 పృత్తిత్వాదిత్యాశంకతః*నచితి*విశిష్టేచ్ఛాయాః* బోధ్యవ్యత్వప్రకారకత్వవి
 శిష్టేచ్ఛాయాః. నన్య ప్రతియోగితాయావ్యాసజ్యపృత్తిత్వేపి నమవాయిత్వే
 ఇచ్ఛాంతర్భావేణ ప్రతియోగితాసామానాధికరణ్య సత్త్వతీతం సమ
 వాయితయా విశిష్టభావస్య వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వం.
 నచ ప్రతియోగితావ్యధికరణత్వం స్వరూపసంబంధేన ప్రతియోగితావ్యధికరణ

తి ప్రాప్తయోగితావచ్ఛేదక విశిష్టప్రాప్తయోగితావచ్ఛేద తద్విషయాభా
వాదితి అభావవిశేషేయ ప్రతియోగిత్వ మవశ్యమేవ వ్యాసజ్యవృత్త్యపే
యం తథాసతి తత్ర ప్రతియోగితావచ్ఛేదకవ్యతిరేకరూపస్య ఉభయత్వావచ్ఛే
దస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదక ఘటత్వాది విశిష్టత్వాసంభవాత్ యద్ధర్మా
వచ్ఛేదనేప్రతియోగితాయాః పర్యాప్తిః ప్రతియోగితావచ్ఛేదక విశిష్టస్య త
దవచ్ఛేదస్యైవ అభావవిరోధితయా నతాదృశాభావస్య. సార్వత్రికత్వా
వృత్తత్వం తద్వ సామాన్యత్వస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకరూపఘటాదవృత్తిత్వేన
అవతరితమివాద్యం. తథాసతి సామాన్యరూపేణ విశేషభావాత్తనోవాద్యత్వే
న నష్టభావస్య వ్యతిరేకరూపభావవచ్ఛేదానాభావత్వాపత్తేః సహినితప్ర
తియోగితా వచ్ఛేదకరూపవృత్తిత్వస్య వాద్యత్వాదావచ్ఛేదత్వాదితీయేన. ప్రతి
యోగితావచ్ఛేదకరూపవృత్తిత్వస్యప్రతియోగితావచ్ఛేదకరూపవచ్ఛేదకావచ్ఛేదానాప
ర్యాప్తికత్వస్య వ్యతిరేకరూపదాహరత్వాత్. * తద్విషయాభావాదితి * ఘట
త్వేన ఘటపటాభయం నాస్తీతి ప్రతితివిషయాభావస్య సామన్యభావత్వాదిత్య
భావః. * అభావవిశేషేతి * ఉభయభావవిశిష్టభావైత్యభావః. సత్త్వభావ
మాత్రస్యః సహజాదిసామాన్యభావస్య ప్రతియోగితాయా అవ్యాసజ్యవృ
త్తిత్వేన తాదృశాభావాద్వ్యాసజ్యవృత్తిత్వే కేవలాన్వయిత్వాపత్తేత్పేతి భా
వః. విశేషవదం ప్రతియోగిదిశేషకరూపనాజాత్యస్య ప్రతియోగితాయాం
సూచకం. అన్యథా ఘటత్వపటత్వాభ్యాం ప్రమేయసామాన్యభావవి
శిష్టత్ర ఘటత్వపటత్వాన్వయతరోపాదానవైయధ్యాత్. సమాభయస్య ఘట
త్వవిశిష్టత్వాసంభవే ప్రత్యేకస్వాభయనాతిరీక్తతయాప్రతియోగితావచ్ఛే
దైః ఘటత్వేనోభయభావస్య కథం కేవలాన్వయిత్వవిశిష్టత్యాకంక్య తస్యై
వలాన్వయిత్వనిర్వాహాయాహ * యద్ధర్మేతి * ప్రతియోగితావచ్ఛేదక
వచ్ఛేదకరూపవచ్ఛేదానాపర్యాప్తిః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకవిశిష్టప్రతియోగ
ిరూపతయా అభావస్య విరోధిత్యభావః. ప్రకృతేన ప్రతియోగితావచ్ఛే
దకవచ్ఛేదకీభూతాభయత్వరూపభావవచ్ఛేదానాపర్యాప్తిః ప్రతియోగితావ
చ్ఛేదకస్యావాప్రతిపిత్తత్వేన విరోధ్యభావాదుక్తాభావస్య కేవలాన్వయి
త్వమితిభావః. పర్యాప్త్యనువగమేచ్ఛేదపత్తినింభనాత్తేమనగమోనభావః ఇ

నుపపత్తిరితి వాచ్యం. ప్రతియోగితాయా అవ్యాసజ్యవృత్తిత్వేపి తత్రైక
విర్తకవద్భిన్నా పర్యాప్తిరూప విరోధకాలిన్సార్వటత్వ ఘటపటాభయత్వ
యోః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య వ్యాసజ్యవృత్తిత్వోపగమాత్ తాదృ
శాభావస్య విరుద్ధఘటత్వపటత్వాద్యుత్పత్తయోనవద్భిన్నాభావనత్ కేవలాన్య
యిత్వోపపత్తేః. యద్యపి ఘటపటేన సై ఇత్యాది ప్రతీతి విషయసమావాధిక
రణ ధర్మావద్భిన్నాభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వే మపి ఘటత్వాద్యం
తత్త్వావేగ వర్త్యంతం.

త్యాగియేనపినాధత్తే. *ప్రతియోగితాయాభిజ్ఞానకథన్యోవృత్తిత్వయావద
రొధానంభవాదానా *పకేతి* నచ విరోధస్యావచ్ఛేదకత్వాఘటకతయా
భావస్య కథం సార్వత్రికత్వం. తేన విరోధఘటకనంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్యావ
చ్ఛేదకతాయాంసద్ధేః. *విరుద్ధేతి* *ప్రతియోగితాయావ్యాసజ్యవృత్తిత్వసంభవేన
ఘటత్వపటత్వోభయస్య తదవచ్ఛేదకత్వం
తస్య వాసజ్యవృత్తిత్వంచావశ్యకం అన్యథా కేవలాన్వయిత్వానుపపత్తిరితి
స్యత్రాపి తత్తేనోపపత్తౌ ప్రతియోగితాపర్యాప్తికారవేయధ్యుమితిస్సా
రణాయ దృష్టాన్తానుసరణం. అతః ఘటత్వే ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాను
పగమే తాదృశాభావస్య కేవలాన్వయిత్వం సస్యాదత సత్రాపి ప్రతియోగితా
వచ్ఛేదకత్వమవశ్యకం. ఏవంచ ఘటత్వేన తద్ఘటతదన్యఘటాభయభావ
వహ్నిత్వేన తాతాతాతావహ్నిభయభావాదీనాం ఘటత్వవహ్ని
త్వాదేర్న ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం. ప్రతియోగివిశేషణస్యైవ ప్రతియో
గితావచ్ఛేదకత్వేనోపపత్తేరితి. నను ఘటపటేన సై ఇతి ప్రతీతిః కేవలాభయ
త్వేవచ్ఛేదకత్వం వావగాహతే. యత్కించుభయవతి కుడ్యకుసూలోభ
యవహ్నితలే తాదృశప్రతీత్యనుదయావత్తే. ఏవం కేవలఘటత్వే కేవలపట
త్వేవా ద్రష్టవ్యం. కింతు ఘటపటాభయత్వే ఘటత్వేపటత్వేవ త్రిష్టేవాన
చ్ఛేదకత్వమవగాహతే ఇతి వశ్యం. తేషాం చ త్రియానామేకధర్మావ
ద్భిన్నాపర్యాప్తత్వరూపవిరోధకాలిన్సార్వటత్వోభయధర్మావద్భిన్నాభా
వనవత్తాభావస్యాపి కేవలాన్వయిత్వప్రసంగః. అస్యాపి విరుద్ధధర్మావద్భి
న్నప్రతియోగితాకత్వాదిత్యాశంకలే * యద్యపితి * వర్త్యంతమితి * తథా

తథాపి తత్ర ద్వీన్యధమికావచ్చేదక తావన్న ప్ర్యేవఘత్వాదేరవచ్ఛేదక త
ప్రతియతే అత్ర స్వాతంత్ర్యేణాపీతిభేదః.

చ పూర్వోక్తరీత్యా ఘటపటోభయాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతావర్తా
ప్ర్యధికరణధర్మవిశిష్టస్యావసీధ్యా తస్యాపి కేవలాన్వయిత్వాపత్తిప్రదుభ
యవతి తదుభయాభావసత్త్వంచానిష్ఠమితిభావః. నహ్యభావస్య నిరుక్తవిరో
ధశాలిధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వమాత్రం కేవలాన్వయిత్వే తత్ర
కింత్యన్యదేవ కిందిదిత్యాశయేన సమాధితై * తథాపీతి * ద్విత్వేతి * అనై
వ ద్విత్వేవచ్ఛేదకత్వలాభః. * అవచ్ఛేదక తా * ద్విత్వవ్యాప్యత్వవిశిష్టసమవా
యసంబంధేన ప్రతియోగితావచ్ఛేదక తా * స్వాతంత్ర్యేణాపీతి * శుద్ధసమ
వాయేనాపీత్యర్థః. ఆయమభిప్రాయః. యద్యత్సంబంధావచ్ఛిన్నాయద్య
ద్ధర్మానిష్ఠాప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా తత్త్వసంబంధావచ్ఛిన్నతత్తద్ధర్మాని
ష్ఠావచ్ఛేదక తానిరూపితప్రతియోగినిష్ఠాధేయ తానిరూపితాధికరణతయా సా
కమభావస్య విరోధః. ఘటపటేన స్రజిత్యాకారకప్రతీత్యాచ ఘటపటోభ
యత్వే ఘటత్వే పటత్వే ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వసవగాహ్యతే తత్రాపి
ఘటపటోభయత్వే ఘటత్వవ్యాపకత్వేనతి పటత్వవ్యాపకత్వవిశిష్టోన్వయస్సమ
వాయుః పర్యాప్తిసంబంధోవా తాదృశసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకత్వం ఘ
టత్వేపటత్వేన ద్వీన్యవ్యాప్యత్వవిశిష్టసమవాయుసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేద
కత్వం వశాతే పర్యాప్తితదన్యసంబంధభేదేన నిరవచ్ఛిన్నత్వసావచ్ఛిన్న
త్వభేదేనవ అవచ్ఛేదకతానాం నానాత్వేపి తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా
త్వేన వ్యాసజ్యవృత్తిత్వం సిద్ధాంతలక్షణ వ్యవస్థావయవ్యతే. ఏవంచ భూత
లః ఘటపటోభయవదితి ప్రమాసత్వేన ఘటపటోభయనిష్ఠాధేయతాయాం
తత్త్వనిరుక్తసంబంధావచ్ఛిన్నతత్తద్ధర్మానిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపకత్వస్వీకా
రాల తథావిభాధేయతానిరూపితాధికరణత్వస్య ఘటపటోభయాభావవి
రోధిః ఘటపటోభయవత్వేవనత్వేన సతాదృశాభావస్య కేవలాన్వయిత్వ
ప్రసంగః. నచోభయత్వసమవాయే ఘటత్వాదిత్యావకత్వం ఘటత్వాదిసమ
వాయేన తదుభయత్వవ్యాప్యగ్నౌచా కథంభావలేఖివాచ్యం. ఘటపటేన
స్రజిత్యత్ర ఘటః ఘటపటావిత్యంకే ఉద్దేశ్యవిధేయభావమహిమ్నోద్దేశ్య

తావచ్ఛేదకీర్ణాతఘటత్వాదివ్యాపకత్వం విధేయాభూతద్విత్యసంసర్గాభా
నలేషవంశతుల్యవిత్తివైద్యతయాతాదృశోభయవ్యవ్యాప్యత్వస్య ఘటత్వప
టత్వాదివహవాయో భానంసంభవతీతి ఘటత్వేనఘటవటాభయంనాస్తీత్యా
దౌతు నిరుక్తసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకత్వం ధర్మకార్యేషి భానలే ఘట
త్వేనేత్యత్ర ఘటత్వమాత్రే శుద్ధసమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకత్వ
మపి ఏవంచ భూతలం ఘటత్వేన ఘటవటాభయవదితి ప్రమాదిరహేణతా
దృశాభేయతాయాం శుద్ధసమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నఘటత్వనిష్ఠావచ్ఛేద
కతానిరూపకత్వాసత్వాత్తాదృశావచ్ఛేదకనిష్ఠావచ్ఛేదకతానిరూపితాభేయ
తానిరూపతాధికరణతాయాచప్రసర్జ్యేన తాదృశాభావస్య కేవలాన్వయి
త్వోపపత్తిః ప్రతియోగ్యంశే ప్రకారీభూతధర్మకార్యేషి ప్రతియోగి తావచ్ఛే
దకత్వాత్ ద్విత్యస్య ప్రతియోగి తావచ్ఛేదకత్వం బోధ్యమితి నకార్యమప
వత్తితి. అత్ర వదంతి. ఏవంనతి ఏకధర్మావచ్ఛిన్నావర్యాప్తత్వరూపవిరో
ధంనిష్కృప్త్యావచ్ఛేదకతాయావ్యాసజ్యవృత్తిత్వస్వీకారవైయక్త్యప్రసక్తః
వస్తుతస్తు. ఘటవటాభయంనాస్తీత్యాదౌ ఘటత్వవ్యాపకత్వవిశిష్టవటత్వవ్యా
పకత్వవిశిష్టవర్యాప్తినంబంధావచ్ఛిన్నద్విత్యనిష్ఠావచ్ఛేదకతాకపవాధావఃప్ర
తీయితే ఘటవటాభయవతివ తాదృశసంబంధేనోభయత్వవిశిష్టస్య సత్వా
న్నతాదృశాభావస్య సార్వత్రికత్వం ప్రతియోగి తావచ్ఛేదకతావర్యాప్త్య
ధికరణధర్మకవిశిష్టప్రతియోగ్యధికరణతయా సాధానభావస్యవిరోధాత్. ఘ
టత్వేన ఘటవటాభయంనాస్తీతి ప్రతీతినద్ధాభావప్రతియోగి తావచ్ఛేదక
తాయాః ఘటత్వతాదృశోభయత్వైతదుభయవర్యాప్తతయా పూర్వోక్తరీ
త్యాతయోధర్మకయోర్నిరుద్ధతయా తథావిధావచ్ఛేదకతావర్యాప్త్యధికర
ణోక్తధర్మకద్వయవిశిష్టప్రతియోగ్యప్రసిద్ధ్యా సార్వత్రికత్వమిత్యేవ భట్టా
చార్యాణామశయశ్చ. ఘటత్వాదేర్ధర్మి తావచ్ఛేదకత్వక్త్యా ధర్మ తావచ్ఛే
దకవ్యాపకత్వస్య ద్విత్యసంబంధేలాభః. *అవచ్ఛేదకత్వంప్రతీయతేఇతి*సం
సర్గతాయామిత్యాదీః. తథావ ఘటవటాభయంనాస్తీత్యాదిప్రతీతౌ ఘటత్వ
వటత్వయోః ప్రతియోగి తావచ్ఛేదకత్వానుపగమాత్ తదభావస్య సార్వత్రి
కత్వమితిభావః. *స్వారంలేగ్గిణాపీత* ప్రతియోగి తాంశేషిర్ధర్మః. తేన ప్ర

అస్తాంవాతీభయాభావప్రతియోగితాయాః గత్యంతరాభావాదన్యనన్యవృత్తిత్వం. తథాపి విశిష్టాభావప్రతియోగితాయాస్తథాత్వమప్రామాణికమేవ. దండపురుషాదినుతిపురుషత్వేన దండవిశిష్టానాస్తీత్యాదిప్రతితే రసిద్ధేరిత్యతలహ. దీధితా*వాచ్యత్వంయథేతి*తథావక్ష్యతఇతి*అయమాశయః. వాచ్యత్వం శక్తివిషయస్యం నతుశక్తిః ధాతునైవశక్తిప్రసిపాదనాల్ ప్రత్యయస్యతియోగితావచ్చేదకతాయా వ్యాసజ్యవృత్తిత్వలాభఇతి. ప్రతియోగ్యం శేప్రకారీభూతధర్మకాన్య సప్రతియోగితావచ్చేదకత్వమితిమతే త్వాహ*అస్తాంవేతి*విశిష్టత్వేనప్రతియోగితాపర్యాప్త్యవచ్చేదకావచ్చిన్నాపర్యాప్తధర్మావచ్చిన్నప్రతియోగితాకత్వంవ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నప్రతియోగితాః త్వంవహిత్వేన తార్థాతార్థోభయాభావాదివారణంప్రాగ్విత్. యావత్తార్థాదాప్రతియోగితాయాఃపర్యాప్త్యభావేన వ్యతిరేకత్వం బోధ్యం.*అప్రాణికమేవేతి*వ్యుత్పాదయ్యతేన విశిష్టాభావస్య విశిష్టమాత్రప్రతియోగికత్వమితిసిద్ధాస్తే. తస్యభావీనాం పురుషత్వేన దండవిశిష్టానాస్తీతి వ్యవహారమూలవతీత్యా పురుషత్వావచ్చిన్నవిశిష్టవిశేషణోభయపర్యాప్తప్రతియోగితా కాభావావిషయాక్రియతే. తాదృశప్రతితేః పురుషత్వదండోభయావచ్చిన్నప్రతియోగితాకాభావావగాహిత్యపగమే దండపురుషాధికరణాధికరణకేతిదభావావగాహిత్యానుభవవిరోధఇత్యతస్తాదృశప్రతితమేవ నిరాకరీతి *దండీతి* దండవిశిష్టావత్తగత్యాపురుషః. ఏవం చ వాచ్యత్వస్య విశిష్టేచ్ఛాచ్ఛాపత్వేవిశిష్టాభావప్రతియోగితాయా విశిష్టమాత్రవృత్తిత్వేన అవ్యాసజ్యవృత్తిత్వయాకథం సమవాయిత్వం వ్యధికరణధర్మకత్వాశయః. వచధాతోరీచ్ఛాభావః. యత్ప్రత్యయస్య విషయః తస్య భావోవాచ్యత్వం ఇచ్ఛావిషయత్వం సముదితాథకత్వాశయేనాహ *వాచ్యత్వమితి* ఏవం చ ఘటే వతీమానస్య తస్య పటేభావాన్నపటస్య ఘటపదవాచ్యత్వాపత్తిరిషయభేదేనవిషయతాభేదాల్. వాచ్యత్వశబ్దస్య శక్తిమాత్రాభావత్వే యత్ప్రత్యయానర్థక్యరూపం దోషమాహ *నిర్మితి* అత్ర చ ఘటపదబోధ్యత్వప్రకారకత్వవిశిష్టేచ్ఛావత్త్వాసత్వేన పటేతిప్రసింగవారణేపి ఘటపదవాచ్యత్వం పటవృత్తిత్యాదిప్రతిత్యావత్తి. సచఘటపదబోధ్యత్వప్రకారకత్వేవచ్చేదకత్వావలం

నిరభావతావత్త్వైః వివయత్వం పదాధానం తరమితి. ప్రాప్తినైయానుతై
కదేశిస్థాంతః తస్య సమవాయోన సంబంధః అపి సు స్వరూపమేవేత స
మవాయితయా వాచ్యత్వపదాధానాభావస్వధీకరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావ
ఏవేత ఏక దేశిమతానుయాయితయా మణికారిలిఖనసంగతిరితి. * ఘటాదిసమ
వాయితయేతి* తథా వాచ్యత్వ పదస్యభగవదీచ్ఛాపరత్వేపి వాసంగతిరితి
భావః. యథాశుత్రపరతయైవోపపత్తైః సమవాయపక్షస్థితికేషపరతయా వ్యా
ఖ్యానమనుచితమిత్యాహురిత్య నేనాస్వరసః సూచితః. సమ వాచ్యత్వాదిసా
ధ్యక్షస్తలే సమవాయిత్యూహ వ్యధీకరణధర్మావచ్చిన్న సాధ్యభావప్రసంగే
సంభవేపి ప్రమేయత్వాదినా ప్రమేయసామాన్య సాధ్యక్షస్తలే సాధ్యభావా
ప్రసంగిద్ధి మార్గార్థైవ ప్రమేయసామాన్యావృత్తిధర్మస్యాప్రసంగ్యా వ్యధీకర
ణ ధర్మావచ్చిన్నప్రతియోగి కాకస్యాపి తస్యా సంభవాదిత్యనీతహ * ప్రమే
యసాధ్యక్షేచేతి* భావత్వే నేతి * అభావానాం భావానామిత్యుభయత్రైవాభా
వనాయానావత్త్వైః సామానాధికరణ్యావలంబనాయాం స్వస్థపత్తిరితవాచ్యం. విశి
ష్ట సత్తాగుణవృత్తిరితసామానాధికరణ్యావలంబనాయామనాయ త్యేష్టాపత్తినం
భవేప్యన్తి తస్యాతియుక్తత్వాదిత్యపి ద్రవ్యవ్యం. * ప్రాప్తినేతి* అతి క్రిష్ణయ
తావాదినాం ప్రకారతాయాపిషయతానాత్మకత్వేన సిద్ధాంతలక్షణే వక్ష్యమా
ణమతాద్యేదమావిమర్శతుం మణికారితి. ఆత్రేందంబిత్యలే. సిద్ధాంతమ
లేపి మణికారిలిఖనం సంగచ్ఛతేపవ ఇచ్ఛాయూహవాచ్యత్వే సంయోగాది
సంబంధేన సమవాయిత్యస్యాసత్వాత్. తత్సంబంధావచ్చిన్న సమవాయిత్య
స్థావచ్చేదకతాకవాచ్యవ్యనిష్ఠప్రతియోగి కాభావసౌలభ్యాత్. అన్యథా ఘ
టత్వాదినా పటాభావాదెవేపి వ్యధీకరణధర్మావచ్చిన్నాభావత్వానుపపత్తిః.
పటాదో కాలికాదిసంబంధేన ఘటత్వాదెస్సత్వాత్. తథాగ యేనసంబంధే
న ప్రతియోగ్యవృత్తిత్వం ధర్మస్య తత్సంబంధావచ్చిన్నతన్నిష్ఠప్రతియోగి
తావచ్చేదకతాకత్వం తత్త్వం ప్రతియోగితావచ్చేదకస్య తేన సంబంధే
న వృత్తిస్థితాయాతీతంత్రత్వాదితి. అత్ర సమాధానం వక్ష్యమాః. వాచ్యత్వ
స్థేచ్ఛాత్మకతయా శంకాయాడక్రీత్యాపరిహారసంభవేపి దీధితికారేణ
త్యేష్టస్థేచ్ఛానాత్మకత్వం స్వమతమాలంబ్యపరిహృతమితి. * భావత్వే నేతి*

న ఇత్యగ్రిమన్య సంబంధః అభావత్వభావత్వాభ్యాం భావాభావయోగ
 భావా సమనియతతయా అభిన్నావితి తత్ప్రతియోగితాత్వేన ప్రమేయత్వా
 దీసమనైయత్వమిత్యేతాదృశాభావోప కూటఘటనయా పరిష్కరణీయ సా
 భ్యాభావవదవృద్ధిగ్న రూపకథమలక్షణ ఘటకోభవిష్యత్సంభిప్రాయః. న
 చ యదభావీయ ప్రతియోగితాత్వేన సాధ్యతావచ్ఛేదక సమనైయత్వమి
 తి వివక్షణే వాచ్యత్వాదీ సాధ్యకే వహ్నిద్వది సాధ్యకేవ తాదృశాభావాప్ర
 సిద్ధిః నిఖలవ్యధికరణ ధర్తాసచ్చిన్నాభావానాం సమనియతత్వేనా భిన్నత
 యా ఘటాదెతపి తథావిధవాచ్యత్వాభావప్రతియోగితాత్వత్ కించిచ్చిశిక్ష
 స్వాభావాదెతపి వహ్నిద్యధ్యాస ప్రతియోగితాత్వాదితి తత్తత్ప్రతియోగితా
 త్వేన సమనైయత్వంవివక్షణీయమితి కథముక్తాభావస్య లక్షణఘటకరేతి వా
 చ్యం. సమనైయత్వశరీరే వ్యాపకతాయా స్తదభావప్రతియోగితాత్వా వ
 చ్చిన్నాయా వ్యాప్యతాయాశ్చ విశేషరూపావచ్చిన్నాయా నివేశనేనాను
 యద్యపి సమవాయిత్వేన వాచ్యత్వాభావస్య వాచ్యత్వత్వేన వాచ్యత్వభి
 న్నాభావస్యచైత్యోల్ క్షిప్తాభావేనైవ ప్రసిద్ధః తదవ్యాభావకథనంవ్యర్థం.
 తథాపి సమవాయిత్వమాశ్రయత్వసామానాధికరణ్యాన్యతరసంబంధేన సమ
 వాయివత్త్వం తచ్చ భావత్వమితి త్యాప్యోపి క్షిప్తాభావత్వం. యః ప్రతియో
 గితైకీకరణేన సమవాయిత్వేన వాచ్యత్వాభావసమవాయిత్వేనప్రమేయత్వా
 భావాదః సమవాయిత్వేనాసమవాయ్యభావతయానమవాయిత్వేన సమ
 వాయ్యభావైక్యేనాపి నిర్వాహోపి తదేదృశాయాసభయాదేవ తథోక్తం
 పదార్థావిభాజియోరనయోర్విరుద్ధస్వస్య సుస్యక్తత్వాదితి * తత్ప్రతియో
 గితాత్వేనేతి * సామాన్యాభావప్రతియోగితాయాః స్వరూపసంబంధరూప
 తామతే ధూమసామాన్యాభావస్య లక్షణఘటకత్వప్రసంగః. నిస్యామపి ధూ
 మరూపప్రతియోగితాయాం ధూమత్వసమనేయత్వాసంభవాల్. అతోభావ
 ప్రతియోగితాత్వేన సాధ్యతావచ్ఛేదక సమనైయత్వం నివేశ్యం. తచ్చ తేన
 రూపేణ భావత్వాభావత్వావచ్చిన్నప్రతియోగితయోరక్షతమితిభావః. ఏత
 చ్చ ప్రకృతాభిప్రాయేణ. ఎకావచ్ఛేదకావచ్చిన్నప్రతియోగితాత్వేన సమ
 నైయత్వాదివక్షే ఏతదభావస్య లక్షణఘటకత్వాల్ * విశేషేతి * సకత

పపత్త్యభావత్. నమసాధ్యనిష్ఠాన్యోన్యభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వరూపవ్యాపకతాదేన్మనయైత్యశరీరనివేశ్యతే తదావ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నయోర్భావాభావవృత్తి ప్రతియోగిత్యయోద్వాయోరేవ ప్రత్యేకం ప్రమేయనిష్ఠాన్యోన్య భావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతయానాక్రాభావస్య సాధ్యతావచ్ఛేదక నమనియతప్రతియోగితాకన్య మిన్యగః అభావాంతరమాహ * వహ్నిత్వేనేతి * ప్రమేయమాత్రస్య అభావఇత్యగ్ని తనేనాన్వయః. నహ్నిత్వేన ప్రమేయం నాస్తీతి ప్రతిత్యాప్రమేయసామాన్య ఏవ నహ్నిత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగిత్యావగాహనాల్ ప్రమేయత్వవ్యాపితేవ తాదృశాభావీయవహ్నిత్వా వచ్ఛిన్నప్రతియోగితేతిభావః. యదిచ తత్ర నహ్నిత్వాస్తీతి ప్రతితి నిర్ధవహ్నిమాత్ర నిష్ఠప్రతియోగితేన ప్రమేయస్య సామానాధికరణ్యైర్ప్రతియోగితావ్యాపకత్వముభయాభావాత్ మాదాయ తద్భంగవారణాయ సాధ్యతావచ్ఛేదకవృత్తి ధర్మేణప్రవేశ్యం తథాచ నిరవచ్ఛిన్నసాధ్యతావచ్ఛేదకస్థలీయ వ్యాప్తీరవచ్ఛిన్న సాధ్యతావచ్ఛేదకఘటితత్వాపాతఇతి వాచ్యం. నైశ్చేష్ట్యాద్యనవచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాయావీవ తద్ఘటకత్వాల్ యదిచ తత్ప్రతియోగితాశ్రియనిష్ఠభేదప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వరూపవ్యాపకతాప్రవేశ్యతే లాఘవాల్ తదాకుల్యరీత్యాసాధ్యతావచ్ఛేదకవ్యాపకతాప్రవేశం ప్రాపయ్యోత్తరగ్రంథమవతారయతి * నస్తితి * చెదితి * ప్రతియోగితావ్యాపకత్వస్య భేదఘటితత్వేపి సాధ్యతావచ్ఛేదకవ్యాపకత్వమత్యంతాభావఘటితముపాదీయతే తదా నశోషిత్యావేదనాయ. యత్తు ప్రమేయసాధ్యకేచేతి పక్షేః స్వయంవక్యమాణ స్వపరసాధారణయావల్లభతేషు ప్రమేయసాధ్యకే వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావం దశాయతీత్యవతారణం. తన్న. నహ్నిత్వేన ప్రమేయసామాన్యాభావ ఇత్యస్యా సంగతేః ద్విరీయలక్షణే వ్యాపకతావచ్ఛేదక రూపావచ్ఛిన్నాభావ నివేశాద్వహ్నిత్వస్య వ్యాపకతానవచ్ఛేదకత్వాల్. నచ ప్రథమ లక్షణ వీవతదుపదశణ సంగతిః. తత్ర నమవాయిత్యేన వాచ్యత్వాభావస్యైవ సంగభవాల్ స్వపరసాధారణయావదిత్యస్యా సంగతేశ్చేతి. * తాదృశాభావీయేతి * అన్యోన్యభావఘటిత వ్యాపకత్వాపాదానై ప్రేకధర్మావచ్ఛిన్న

తానీత్యుల గగనత్వ సామాన్యతయేన గగనత్వవచ్చును. పరియో
గితాసీతియతేనేన గగనత్వేన గగనభిన్నం. వాస్తవ్యాద్య గగనభిన్నత్వా
విభానానాధికరణ్యైవ పరియోగితే అవచ్ఛేదకైశ్చ అసతిబాధకే పరియోగి
తానా అప్రేక్ష్యస్వీకారాత్ గగనభిన్నవిన్యపరియోగితాయా గగనత్వత్తి
త్వేన గగనత్వ రూప పరియోగితావచ్ఛేదక విభజ్యపరియోగినా వ్యత్తి
త్వేన గగనత్వేన గగనభిన్నాభావవ్యక్తేనాన్వయిత్యావవత్తైః. వహ్నిత్వా
ద్యవచ్ఛేదక ముదానినైవ పరియోగితాయాభ్య వహ్ని నికతాదృశపరియో
గిత్యాభేదే వహ్నినినైవ పరియోగితావచ్ఛేదక ముదాన్యభావవత్త్వానువవత్త్వా
ఉక్తరీత్యాపక పరియోగితావత్త్వసంభవః. ఏవంక గగనత్వావచ్ఛేదక
పరిమేయత్వసమ నియతప్రతియోగితా పరిసద్యతీతి భావః. ఉక్తవిశేషలా
భాయేవ అవృత్తిమాత్రవృత్తిత్వ కీర్తనం. సన్వేనమపి యత్రవిషయకాశం
త్యాభావేన భిన్నేన ఏవంచ ఘటత్వేన వహ్నిభావముపేక్ష్యవహ్నిభిన్న
త్వేన వహ్నిభావవర్తనానుసరణం యుక్తమేవ. అథవా ఏకధర్మావచ్ఛేదక
పరియోగితాయామీకత్వమిత్యేత్ర ఏకధర్మావచ్ఛేదకత్వమేకధర్మావచ్ఛేదక
ప్రావచ్ఛేదకతాకత్వం తథావ స్వావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణధర్మవర్యా
ప్రావచ్ఛేదకతాకపరియోగితాయామీకత్వమితినియమసంభవః. ఏవంచ వ
హ్నిభిన్నత్వేన వహ్నిఘటోభయాభావప్రతియోగితానవహ్నిభిన్నత్వమా
త్రేణావచ్ఛేదకా కింతు ప్రతియోగివిశేషజేనోభయత్వేనాపీతి తచ్ఛేదకః ఉ
భయత్వానవచ్ఛేదకపరియోగితాయామీకత్వపక. నిజైవం సర్వేష్వపి వ్యధి
కరణధర్మావచ్ఛేదకావచ్ఛేదకావచ్ఛేదకప్రతియోగివిశేషణస్యాక్తరీత్యా ప్రతియోగి
తావచ్ఛేదకత్వాత్పర్యాప్తతర్పిరియోగితానియమతాధర్మాద్వయావచ్ఛేదకై
వేత్త్యుక్తనియమకరణమసంగతవిశిష్టాశ్చ. వహ్నిభిన్నత్వాదిసోభయాభా
వస్థలపన ప్రతియోగ్యం శే పరికారీభూతస్యావచ్ఛేదకత్వం నకు వ్యధికరణ
ధర్మావచ్ఛేదకావచ్ఛేదకావచ్ఛేదకమానాభావాదిత్యాకయేన ప్రతియోగితై
కరణనియమసంగతేతి. అసతి తాదాకభిర్యవ్య ప్రయోజనమానా * వహ్ని
త్వేతి * ఉక్తవిశేషతి * వృత్తిమదవృత్తిధర్మాశ్యావృత్తిత్వనియమకం
భావచ్ఛేదకప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వపన పరియోగితైశ్చ * కాన్యత్రేతి

తరధన ప్రసేయసామాన్యం సాధ్యం ఈశ్వరజ్ఞానత్వాదీనా హేతుః త్రై
 నత్రావా జాలేత్యాదౌ పాధ్యాభావమాటవతి హేతుతావచ్ఛేదకసంబంధ
 స్వత్వ ప్రసిద్ధ్యాతవ్యాప్తే త్వారణాయోపాదేయ సాధనసామాన్యధిక
 యరూప విశేషకాక్రాంత సాధ్యతావచ్ఛేదక సమనియత పాధ్యతావచ్ఛేదక
 సంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభవా ప్రసిద్ధిః గగనాదేరపి విషయతా
 సుంబరధేశేశ్వరజ్ఞానానీ సంబద్ధత్వాత్తాదృశ సంబంధన గగనత్వాదినా ప
 మేయసామాన్యభావస్య సాధన సామాన్యనిరణ్యో సంభవాదిత్యతా
 భావాంతరమాహ * విరుద్ధతి * యేన సంబంధేన ఘటత్వపటత్వాద్యోగ్య
 రోధః తత్సంబంధావచ్ఛిన్న తదుభయైవప్రతియోగితావచ్ఛేదక తాకప్రశ
 య సామాన్యభావశ్చశృంభాః. ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకభయత్వ
 విశిష్టఘటత్వ పటత్వాద్యవచ్ఛిన్న ప్రతియోగినా ప్రసిద్ధ్యావిరోధి విరచా
 విశేషైత్యధికః. వృత్తిమద్వృత్తిధర్మస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదక త్వే ప్ర
 తియోగితైక్యాసాధనాత్ ప్రమేయత్వసమనైయత్వం న తన్యాం కింత్వ
 ప్యామేపెతివా విశేషః. * సత్రావానితి * ననుమాటఘటతలక్షణేనా
 ధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నాభావనిపెతేన గగనత్వావచ్ఛిన్నవిషయతా
 సంబంధావచ్ఛిన్నాయా గగనభిన్ననివృత్తియోగితాయా ప్రథావిధగగనని
 వృత్తియోగిత్యాభేదే విషయతాసంబంధేన గగనపరిశ్వరజ్ఞానే తాదృశా
 భావాసత్వం స్యాదితి తద్భేదోపాద్యః. తథాసతి సాధ్యతావచ్ఛేదకీభూత
 ప్రమేయత్వసమనియతవిషయ తాసంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాయాపివా
 ప్రసిద్ధిః సాధనసామాన్యనిరణ్యవర్జనానత్వేపి సంభవాదినిమిత్తం తదు
 త్కీర్తనమతిచేదత్రాహుః. గగనత్వేన ప్రమేయసామాన్యభావప్రతియోగి
 త్వస్య వహీత్వేన ప్రమేయసామాన్యభావప్రతియోగితాతుల్యత్వేనసాధ్య
 తావచ్ఛేదకసమనియతత్వస్య దూషితత్వేపి వహీర్నాస్తీతి వహీత్వేనప్ర
 మేయం నాస్తీతి ప్రత్యయాభ్యాం ప్రతియోగిత్యయోర్భేదోపగమేపి మాట
 ఘటతలక్షణానిర్వాహం వస్తుం తదుత్కీర్తనమితి. విరుద్ధత్వద్వివచనయో
 గుపకానధలం కేవలాన్వయితా నిర్వాహపిత్యాహ * యోనెత్యాది * ఉ
 భయత్వప్రాయవచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యవచ్ఛేదక త్వేపి నక్షతితితథాబోధ్యం. నను

[illegible]

సంగతాయం మాతాభావత్. సంబంధసామాన్యేన సాధ్యతాయా మేతే
 కృతజ్ఞానత్వాన హేతౌ సంబంధసామాన్యేన తాదృశసాధ్యాభావస్య హేత్వసా
 మానాధికరణ్యన జోషసంభవాద్విషయతాసంబంధానుభావస్య నిర్బిజయో
 తవాభావః రోధాశ్చేతి యత్రాచుః. పృత్యేకం సంయోగత్వనమవాయ
 త్యాది నైవ సంసర్గతా ఏమచ. పృత్యేక సంబంధన సాధ్యతాస్థలెవపి సా
 ధ్యాభావప్రసిద్ధేః కర్తవ్యత్వేన తాదృశస్థలే నిర్వహ్యవేవ ప్రసిద్ధేః సంయో
 గాదిసంబంధేన సాధ్యస్య కేవలాన్వయిత్వవిరహేపి సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబ
 ధావచ్చిన్న సాధ్యతావచ్ఛేదకసమనియత ప్రతియోగితా కాభావప్రసిద్ధిరావ
 శ్యోకత్వాత్. అన్యథా విషయతాసంబంధేన కేవలాన్వయిత్వాసంభవాత్తత్ర
 విరుద్ధఘటత్వపటత్వాదినా భావప్రసిద్ధికిరణవైఫల్యావత్యైః. యద్యపి సం
 యోగేన సంబంధేన ప్రమేయత్వావచ్చిన్నా భావో గుణాదాప్రసిద్ధః. తథా
 పి సాధ్యాభావే హేతుసామానాధికరణ్యనత్వాత్ ద్రవ్యత్వాదిహేతుకే ఉ
 త్రాధావాసప్రసిద్ధ్యతీతి వహ్నిత్వేన ప్రమేయాభావానువరణం. వహ్నిత్వేనే
 త్యహ్యేవలక్షణత్వేన ధూమహేతుకేఘటత్వాదినా ప్రమేయాభావద్రవ్యవ్యతి
 నర్వత్రైకాభావప్రసిద్ధ్యర్థం గగనత్వేనైత్యుక్తం. గుణత్వేన ప్రమేయా
 భావోపి నర్వత్రచేత్రదా గగనత్వేనేత్యేతమవలక్షణం బోధ్యం. ఇత్థంచ వి
 షయితాసంబంధేన సాధ్యతాస్థలే న తాదృశసంబంధేన గగనత్వేన ప్రమే
 యాభావప్రసిద్ధిరిత్యాభాససంగతిః. ఏవం చ స్వరూపసంబంధేన సాధ్యతా
 స్థలఘటిప్రేత్రివ భావత్వేనాభావాభావే భావత్వేనేత్యుత్థితావసంగతిః.
 కేచిన్తు వహ్నిత్వేనైత్యస్య వహ్నిర్విధికరణతాత్వేనేత్యర్థాన్ స్వరూపసంబం
 ధేన సాధ్యతాస్థలెవపి యంప్రసిద్ధిరిత్యాచుః. అన్యేకు సంబంధసామాన్యేన
 సాధ్యతాస్థలపజెయంప్రసిద్ధిః. నిర్వహ్యవిత్యవ్య సంబంధసామాన్యేన వహ్ని
 త్వాన్యైత్యర్థాత్. సంబంధత్వేన సంబంధానామభావప్రయోగితావచ్ఛే
 దకతాయాఅగ్రేనావ్యత్వాత్. యత్రవిషయతాసంబంధేనేత్యాభావశ్చ సం
 బంధసామాన్యత్వాకాంతివిషయతాసంబంధేనేత్యర్థాధిపాయేణ, తత్రప
 తాత్తరమపి కారపూరితేన సంబంధసామాన్యేన సాధ్యతాస్థలనమచ్చయాధి
 పాయేణ, వేత్యాచుః. అత్ర మణికారేణ వ్యధికరణధర్మస్యైవావచ్ఛేదక

నమః వ్యధికరణ భూమివచ్చిన్న సాధ్యభావప్రసిద్ధాశు వ్యధిచారా భా
వరూపవ్యాప్త సాధ్యతావచ్చేదకావచ్చిన్న సాధ్యభావస్య ఘటకత
యా అప్రసిద్ధినిబంధనావ్యాప్తే దురగ్ధరణయేవవాదినో నిన్వత్యైవ
ధికరణ భూమివచ్చిన్న భావ ఖండన వరగ్గింభానుత్థిరిత్యతః తా
ద్యశక్రంథ మవతారయతి * నన్విత్వాదినా * పారిభాషికమితి * తాంత్రిక
సంకేత రూపపరిభాషయా వ్యాప్తిప్రతిపాదకః సేతు యోగేనేత్యధాః.
అవ్యభిదరితత్వం - అవ్యభిచరితత్వపదం. అథనా పారిభాషికమవ్యభిదరిత
త్వం పరిభాషయా అవ్యభిచరితత్వపద ప్రతిపాద్యం. వ్యాఖ్యత్వమితి శేషః.
త్వోక్తావపి గగ నేన ప్రమేయాభావానంగీకారోదిర్భవః. రిథానతి ఘటత్వవ
టత్వాభ్యాం ప్రమేయసామాన్యభావఇత్యప్రసన్న త్వప్రతిపత్త్యాపత్యే. న
హి ప్రతియోగితావచ్చేదకతాఘటకరూపేణ వృత్తిమ త్వస్యాతంగిత్వేషి
తత్వంబంధేన వృత్తిమ త్వం తంగిమితియుజ్యతేఽపి శేషాదిత్యాశయే నాహ
* ఇదమితి * ఏవం చ వాచ్యస్య స్యేచ్ఛాపూర్వత్వేషి సంయోగాదినా నయ
వాయితయా వాచ్యత్వాభావసౌలభ్యేషి వస్తుగతిమనురుద్ధ్యాశ్చయితయా నయ
వాయితయా వాచ్యత్వాభావపరత్వేషి నక్షతిరిత్యావిమగ్ధరణాయవ్యధికరణ
ధర్మే త్యాది హేతులభ్యధర్మత్వస్య పశ్చాత్త్యక్తవ్యత్వేషి యథాశ్చితే త
స్య తంత్రత్వేషి నక్షతిరిత్యావిమగ్ధరణాయ వా వాచ్యత్వం యథేత్యుక్తమితి.
పారిభాషిక మేవావ్యభిచరితత్వమిత్యగ్రి ప్రతియోగిత్యేన పరిభాషావిషయత్వం
చెత్సారిభాషికత్వం తదా ప్రతిపాద్యవిశేషాలాభఇత్యతస్మాంత్రీకేతి నవకార
వ్యవచ్ఛేద్యసూహ * నన్వితి * అపార్థకత్వంవిరాకరౌతి * అన్వేతి * న
తావదవ్యభిచరితత్వమితి మూలానుపారేణ ఇదమియం తస్మిదం వ్యాఖ్యే
* అథవేతి * ఈద్యకావ్యభిచారపదార్థావచ్చిన్న హేతువిషయ తాఘటితధర్మా
వచ్చిన్న త్వాభావరూపపాద్యేప్రతియోగ్యవృత్తిశ్చ త్యాదినా ప్రయోగ్యవృ
త్తిధర్మకప్రతియోగితావచ్చేదకత్వజ్ఞానకారినే ఈద్యకావ్యభిచారపదార్థా
వచ్చిన్న హేతువిషయజ్ఞానే సత్త్వాదితి హేతుర్లభ్యతే. అత స్రవవతారణ
సాధ్యవ్యభిచారపదార్థావచ్చిన్న హేతువిషయ తాఘటితధర్మావచ్చిన్న త్వభావ
సాధ్యవిదర్శక తామావిమగ్ధరౌతి. వ్యాఖ్యత్వమితి * వితేన విధేయాకాంతా

అందుచేతనే ఇట్లుచంద్రునివలెకాదు. తథాపి వ్యభిచారమునకు
 త్యక్తమునచ్చేదకావచ్చును సాధ్యభావస్యవ్యాప్తిమహత్వ విరహాపి తక్షణి
 తిథావః. * యదితి * యత్పిదం యద్ధర్మావచ్చిన్న వరమగై తగ్నదయితి
 తద్ధర్మావచ్చిన్నతరం సచ ధర్మో హేతుః సచేదకీహార ధూన త్యాదిః.
 సద్ధేకుభవే హేతుః సచేదకావచ్చిన్న సమానాధికరణసాధ్యతావచ్చేదకా
 వచ్చిన్నేత్యాది విశేషణాక్రాంతౌ వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్న ప్రతియోగితా
 మితి త్వదితా వహ్న యథావాదిరేవ తస్యః పరియోగి సామానాధికర
 ణ్యమావశ్యకమితి లక్షణసమన్వయః వ్యభిచారిణి వ్యభిచారనిరూపకాధికర
 తేహూత హేత్వధికరణే సాధ్యతావచ్చేదకేత్యాది విశేషణాక్రాంతః సాధ్య
 తావచ్చేదకావచ్చిన్న ప్రతియోగితాక సాధ్యభావాదిరపి తగ్నద ప్రతియో
 గి సామానాధికరణ్యా భావాల్ తాదృశాభావస్య ప్రతియోగ్యధికరణే కాలిక
 సంబంధన వృత్తావపి వివక్షణీయస్య స్వవిశిష్టయావద్ధేర్వధికరణాశ్చీత్రర్థావ
 ప్తి ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యస్యవిరహాన్మాతివ్యాప్తిః. అయమాత్మాజ్ఞానా
 దిత్వాదౌ వమానాధికరణ ధర్మావచ్చిన్నప్రతియోగితాక సాధ్యభావాదిక
 యాలపి నిరాపే. ప్రకృతిపక్షవిశేషణ తావన్నప్రకృతిహేత్వంతే ప్రకారతా
 పన్నుస్యయత్సమానాధికరణాదిత్యస్యయోగేన తగ్నదార్థ త్యానంభవాత్పరిభా
 వయేత్సుక్తం. తిత్సుక్తిక రోం. * సత్పిత * అత్ర చయత్సమానాధికరణః కశ్చన
 తాదృశాభావః ప్రతియోగ్యసమానాధికరణ ఇత్యత్ర స్యభిచారపదపరిభాషా
 ముచితమ్యుతద్విరోధమ్యుక్తవ్యాప్యతేస్య యోగో స్త్విత్యాశంక్యాహ సత్పితీతి
 కేచిత్. తన్న యోగపరిభాషాభయవల్లః తథా పరిభాషాయాపవాసాన్వ
 త్పు. కథంచిత్ప్రసిద్ధానుమానే లక్షణసత్వే ప్రసిద్ధవ్యభిచారిణిలక్షణసత్వే
 వసత్వేద లక్షణే ప్రదప్రయోజనాకాంతే త్యాశయేనాహ * సద్ధేకుఫలభితి *
 అయమాత్మైతి * నను యత్సమానాధికరణ ఇత్యన్యోనుపాదానపి సాధ్య
 వ్యాప్తత తావచ్చేదకప్రతియోగితాయా సాధ్యతావచ్చేదకావచ్చిన్నత్వతా
 హాదేవ నాత్తత్వ సామాన్యభావ సంగ్రహః. తథాపి దృష్ట్యాత్మాభావస్య
 యావదంతకాతత్వావశ్యాత్పిరితి వేత్ ప్రతియోగితాయా సాధ్యవిస్తృత్య
 విశేషణత్యాత్. యదితేనం విశేషణసాధ్యతావచ్చేదక కేత్యాత్మీయస్య

సామాన్యవాస్తవ్యులైనవారైనను సమానాధికరణమును పొందుదురు. అభివృద్ధి సంబంధభేదానివేన నహిమాగా భూమాదిత్యాదౌ సహ్యత్వాదీనా నహ్యత్వభావస్య ప్రతియోగిమహవర్సనాదా కాలిక సంబంధ స వృత్తైర్లక్షణ సమన్వయ సంభవాన్న తస్మాద్వాస్తవ్యురణం తత్ఫలం తిథ్యయం. అయమాత్మాపృథివ్యా ద్యప్రసాద్యాతిరిక్తత్వేనః ద్రవ్యత్వాది త్యాదౌ ద్రవ్యస్య సమానాధికరణా త్వస్య త్వద్య వచ్ఛిన్నా త్వత్వాద్యభావా నాం ప్రతియోగిసామానాధికరణ్య విరహాదవ్యాప్తిం తే సమానాధికరణ్యముటక సేతా సేతుతావచ్ఛేదకత్వవిశిష్టత్వ నివేషః. యద్యప్యయ మాత్మాజ్ఞానాదిత్యాదౌ సమానాధికరణధర్తావచ్ఛిన్నా భావమాదాయావ్యా ప్తి రభావసాధ్యతావచ్ఛేదక విశిష్టసాధ్యసామానాధికరణ్య విశేషణసాధి వారయతుం శక్యేతి. భూమవాగ్ వహ్నితిత్యాదౌ భూమాదిసమానాధికరణస్య భూమాద్యభావస్యప్రతియోగిసామానాధికరణ్యావశ్యకత్వేన స్వవిశిష్ట యావద్భేత్వధికరణాంతర్భావన ప్రతియోగిసామానాధికరణ్యస్యైవ వివక్షణీ యతయా అయోగోభకాంతర్భావన తాదృశభావన్యతభాత్వాన్మాతివ్యా ప్తిః. స్వవిశిష్టహేత్వధికరణైత్యత్రయత్వదేనైవ హేతురుపాదేయతయాతత్వ మిత్యత తత్వదేన తస్యైవపరామశాత్ వ్యాప్తిపాతానునిష్కత్వావపత్తిరిత. తథాపి కపిసంయోగాభావవాగ్ జాతిత్వాదిత్యాదౌ సాధ్యసమానాధికరణ తే. తదా యత్కంచిత్రైస్స సాధ్యతావచ్ఛేదకం విశేషణీయం. మైమం. ఘట త్వాత్తత్వైతదన్యతరత్వావచ్ఛిన్నాభావ మాదాయా త్వత్వ సాధ్యకేవ్యాప్తిః. నను సాధ్యవ్యావకతావచ్ఛేదక ప్రతియోగి కాయాం స్వవ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నత్వ నివేశాన్నదోషఇతి కెన్న. తథాపి సేతుసామానాధికరణ్యాపేక్షయాగౌరవాత్. స్వవిశిష్టత్వానివేశాల్లాఘవమమితిచెదత్రివత్ప్రాయః. ద్రవ్యం విశిష్ట సత్వాదిత్యాదౌ స్వప్రతిష్ఠ్యై సంబంధభేదానివేన యావదంత గత ద్రవ్యత్వాభావస్య కాలిక సంబంధేనస్య విశిష్టప్రకృతహేత్వధికరణా తత్ఫలం ప్రతియోగిసామానాధికరణ్యాన్నా వ్యాప్తిరేవ యమాత్మేతి కాలా వృత్తి హేత్వ సుభావనం. అట్లద్రవ్యాతిరిక్తద్రవ్యత్వ వాగ్ అత్తత్వాదిత్యాదిసం బంధము సాధ్యతావచ్ఛేదక విశిష్టేతి. అసంబంధతావహానిరన్వయిత్వేతి

న్యకవీరయోగాద్యాత్మకాభావస్య స్వవిశిష్టహేత్వధికరణప్రసిద్ధ్యాన
 త్రావానాత్మత్వాదిత్యాదానత్రాధికరణకాలేకాలికసంబంధనవరతామ
 వస్యనత్రాభావస్య తదప్రసిద్ధ్యా అవ్యాప్తిమర్యాదైవత హేతుతావ
 త్చేదక విశిష్టహేతుసానానాధికరణ్యమేవాపాత్రం. యత్తు అయమాత్మాజ్ఞా
 నాదిత్యాదాత్మస్వత్వాదినాత్రత్వాదేరభావస్యలక్షణఘటకత్వేపి నావ్యా
 ప్తిస్తస్మాదపి ప్రతియోగ్యధికరణేభూతే అత్తాగావేజ్ఞాన విషయత్వ స్వా
 శ్రీయాశ్రయత్వాది రూపవరంపరా సంబంధేన వరతమానతయాప్రతియో
 గిననమానాధికరణత్వాదితి హేమానాధికరణ్యాంతరిశేషణమనర్థకమితి. త
 న్న. విజ్ఞాన విషయత్వాదినా విశిష్టబుద్ధా ప్రమాణాభావేన తేహం సం
 గ్రహత్వాభావాత్. నచైవమపి యదభావోన్యభిచార విరూధిశ్శుపాధి లక్షణే
 ఇహోపాధిర్నహోపాధిరితి ప్రతితి వ్యవహారానురూధేనావ్యావృత్తస్య సం
 బంధతాయా గ్రింథకృతైవ సీక్ష్మకృత్వాత్ తేన సంబంధేనైవాత్మవృత్తిరా
 త్మత్వాభావస్య ప్రతియోగిహేమానాధికరణ్య మక్షతమేవతి వాచ్యం. అ
 వ్యావృత్త్యాదేస్సంబంధతాయాం వివాదేన యదభావవదస్య యదవ్యావృ
 త్త్యాద్య భావ వరతామన్యుపగమ్యాపి గ్రింథకృతాతాదృశ లక్షణవ్యాఖ్యా
 నాత్తత్సంబంధతాయా అప్రామాణికతాభిప్రాయేజైవాత్రయత్సమానాధిక
 రణాఇత్యుపాదానాత్. యావత్పదాసత్వేసాధ్యతావచ్చేదకత్వాది విశేష
 ణస్య వ్యావృత్తిగ్నసంగచ్ఛతే యత్కించిదభావ మాదాయైవ లక్షణసమన్వ
 ప్రతియోగినైయధికరణ్యానుతిత వ్యాపకతాకల్పేష్యాహ * సత్రావానితి *
 ద్విస్యత్వాపి హేతావుక్తరీత్యా వ్యాప్తైరసత్వాదాహ * ఆత్మత్వాదితి * సా
 ధ్యవత్తిదైక విశేషణతయా సృత్తిశ్చైకా చాత్మత్వ విశిష్టసత్రాభావాదిర్బృ
 ధ్యః * ఏకేతి * ఆత్మత్వం వాస్తీతి ప్రతితావేన ప్రతియోగితావచ్చేదక ఘ
 టకతయా త్త్రావానాత్. జ్ఞానాద్యభావానురూధేనాహ * స్వాశ్రయేతి * ఆ
 త్మత్వాభావే స్వాశ్రయితత్వం. * అనర్థకమితి * స్వవ్రేక్ష్యస్యాపి సం
 బంధిత్వభావత్వాదితిభావః. * ఏకేతి * యత్తు తేహంసంపరకత్వేపి ప్రతి
 యోగ్యధికరణాభేదయత్వం లవకాద్యన్యమానాధికరణాఇత్యస్య సాధకత్వం త
 త్ప్ర హేత్వధికరణాభేదయత్వమితి. తన్న సమంజసం. ప్రతియోగ్యధికరణ సం

య సభావల్ అతస్పరమోక్తస్యాపి తస్మాద్వాప్యప్రతిపక్షక తాదృశ్య
 తి * సర్వత్రేతి * తథాత్వాల్. పరియోగి సమానాధికరణత్వాల్. తథా
 చ యావత్పదాదానేవ్యభిచారిమాత్రే ఏవ అతివ్యాప్తిరీతి భావః. యద్యపి
 వ్యభిచారి స్థలఏవదోషస్య కఫనీయతయా సర్వశ్చ తాదృశభావస్య తథా
 త్వకఫనమనంగతం. తథాపి యావత్పదానుపాదానే అతివ్యాప్తిరేవవాప్య
 ప్తిరిత్యేత త్సూచనాయనర్వత్రేత్యుక్తం. అథవా శుర్వత్ర సర్వాధికరణా
 వచ్ఛేదేన. తథాచ ఏవక్షణీయస్య స్వవిశిష్టయావద్ధేన్వధికరణాంతర్యాజన
 ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యస్య సత్వంసూచితం. నను యావత్పదానుపా
 దానేసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న వ్యాపకతావచ్ఛేదక పరియోగి తాకత్వం
 పరిత్యజ్యసాధ్యతావచ్ఛేదకవ్యాప్య ప్రతియోగి తాకత్వేనైవాభావా విశేషణీ
 బద్ధత్వ నివేశేనైవాపవత్తా తదాభేయత్వస్యైవానివేశాల్. *సావ్యాప్తిరితి*
 పంచమ్యంత పదోల్లేఖ్యత్వావచ్ఛేదేన లక్షణ సత్వోక్త్యాతత్సామానాధికర
 ణ్యైవ తత్సత్వరూపానిష్ఠలాభనాత్రిం నతు తదసత్వాత్తకానిష్ఠాంతరలాభఇ
 తి భావః. సస్వేపం తత్సామానాధికరణ్యైవ లక్షణసత్వరూపాన్వలాభేపి తస్య
 తత్సామానాధికరణ్యైవ తదసత్వావిరాధితయానతన్నిరాకరణసంభవః యా
 వత్పదేన సర్వవ్యాప్య త్రిశాప్తివివక్షితా ఏవం హేతుత్వా వచ్ఛేదనాతివ్యా
 ప్తేః లాభేపి సద్ధేతు భాగేనసద్ధేతుభాగేవా నతిప్రసంగ ఇత్యపి నష్టుట
 మితి వాక్యాభావసపత్తిమాశంక్య వ్యభిచారిణీతి పూరణేవచ్ఛేదకావచ్ఛే
 దేనాన్వయాత్సర్వ త్రేత్యస్య నైయక్కణం స్యాదతావచ్ఛేదకత్వార్థకన ప్రత్య
 క్తీకారేణ తత్సార్థక్యమిశ్యాహ*అథవే*నన్వితీ*తద్వాగ్ధ్యత్వేనచవిశిష్టని
 వేశ్యం. నతు యదభావ పరియోగి తాత్వేన. భూతత్వమూతాత్వాభియా
 భావ స్పృశాభావయోస్సమనియత త్వేనైక్యపక్షతివ్యాప్త్యనంగతే. వహ్ని
 భిన్నత్వేన వహ్ని భావఘటభిన్నత్వేన ఘటాభావయోరేక్యేనా సంభవా
 చ్చ. ఏవం పరియోగి సామానాధికరణ్యం సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధేన న
 తుప్రతియోగి తావచ్ఛేదకసంబంధేన. సమవాయేన పరిమేయసాధ్యక వ్యభి
 చారిణ్యతివ్యాప్తేః తథావిధస్య ఘటత్వేన పరిమేయత్వాభావస్య త్వరూ
 పసంబంధేన పరియోగి సామానాధికరణ్యాల్. నను పరియోగితాయాంసా

యః తద్వ్యావృత్త్యంతః స్వవ్యాపకతత్త్వత్వమతానానసా వహ్నిమా
 ధూమాదిత్యాదౌతత్తద్వ్యావృత్త్యభావానాం సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యావృత్తి
 తియోగి తాకానాం యథావివక్షణీయ సామావాధికరణ్య విరహాపి ఘట
 త్యాదిసా వహ్నిద్యభావ సూదాయైవ లక్షణసంగతిః. ఇథంబధూమవా
 వహ్నిరిత్యాదౌ వాచ్యత్వాద్య భావమాదాయ నాతివ్యాప్తిసంభవతస్యధూ
 మత్వాద్య వ్యావృత్తియోగితాకత్వేన లక్షణఘటక తా విరహాత్. ఏవం
 తి హేతు సమావాధికరణత్వ విశేషణసంభవకమితి చేత్రదపి తర్హిత్యజ్యతా
 మిత్యాశంకా పరిహారాయతథావిధాభావ నివేశనపి యత్రాతివ్యాప్తిస్త
 త్రియావత్పదవ్య వ్యావృత్తిమారా * అతపవేతి * అగవివశయావత్సదౌపా
 ధ్యతావచ్ఛేదక వ్యావృత్త్యం నసాధ్యభిన్నావృత్తిత్వం. ప్రమేయసాధ్యతా
 వ్యాప్తిః. కింతు సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యావృత్తియోగితాకః కశ్చనాభావఃప్ర
 తియోగిసమావాధికరణ స్తత్వమిత్యేవ. ఏవం సాధ్యతావచ్ఛేదకీధూత వ
 హ్నిత్వ నిష్ఠాసం సాధ్యతావచ్ఛేదక పదేనాపాదాయైవ పరిల్లక్షణప్ర
 వేశనవస్థాపత్రైరప్రపి సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యావృత్త్యాంతరగతవేదాదిత్యతలహ
 * స్వవ్యాపకేతి * సన్నేవం వహ్నిధూమోభయవాధూమాదిత్యాదౌ తా
 ద్యశోభయత్వాది రూపసాధ్యతావచ్ఛేదకస్య వ్యావృత్త్యవృత్తిత్వేన ప్రతియో
 గితాయః ప్రత్యేకపర్యవసితత్వేన తద్వేతాద్యశోభయత్వా భావసంభ
 వాదవ్యవకత్వా సంభవేనావ్యాప్తిః కథమియమాశంకా. కథంబ తాద్యశరీ
 త్రైవోభయత్వావచ్ఛిన్నాభావస్య లక్షణఘటకత్వా ద్భూతత్వమూర్త
 త్వోభయ సాధ్యకవ్యభిచారిణివాచ్యత్వాభావ మాదాయాతివ్యాప్తిః. అథసం
 యోగాద్యవ్యావృత్తిసాధ్యతావచ్ఛేదకస్థరేభావప్రసిద్ధ్యర్థం వ్యాపక
 తాఘటకాభావే ప్రతియోగివేయధికరణ్యంప్రవేశ్యం. సచైవం సంయో
 గావచ్ఛిన్నసాధ్యకవ్యభిచారిణివాచ్యత్వాభావమాదాయాతివ్యాప్తిః సంయో
 గాభావస్య ప్రతియోగిసమావాధికరణ భిన్నత్వాసంభవన తాద్యశాభావ
 ప్రతియోగితావతి వాచ్యత్వేన్యాభావస్యైవోక్త ప్రతియోగివ్యధికరణత్వాది
 తివాచ్యం. ప్రతియోగ్యనధికరణ ప్రతియోగిత్వవన్నిష్ఠాభావ ఘటితస్యతవ్య
 వివక్షితత్వాదితి చెన్న. తథయత్వసాధ్యతావచ్ఛేదకకథర కథయత్వ ప్ర

దానాదేవశ్చిత్వావచ్చిన్నాభావస్యః*భూతత్వ మూర్తత్వోభయత్వావచ్చి
 న్నాభావస్యః*ప్రతియోగినామానాధికరణ్యేపి*మనసేలభావవిశిష్ట సాత్వధిక
 రణే*మూర్తత్వరూప ప్రతియోగినామానాధికరణ్యేపి. తథాచ యావత్ప్రదా
 తియోగ్యనధికరణ ప్రతియోగిత్వ వన్నిష్టాభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక త్వ
 న్యైవ నత్వేనోక్తదోషానారణ్యత్. యదిప్రతియోగ్యధికరణం యద్యత్తత్
 దస్యక్తిభేద క్కూటవత్ప్రతియోగిత్వ వదిత్యుచ్యతే. తదా ఏకమాత్రవృత్తి
 సాధ్యతావచ్ఛేదకకస్థలే ప్రతియోగితామాత్రస్యైవసాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యా
 ప్యత్వసంభవేన వాచ్యత్వాభావ మాదాయాతివ్యాప్తేః ప్రతియోగిత్వాధికర
 ణే సాధ్యతావచ్ఛేదకాభావస్య దుర్లుటత్వాత్ తాదృశసాధ్యతావచ్ఛేదక
 రూపప్రతియోగ్యధికరణస్యైకత్వేన యద్యదథాప్రసిద్ధేరితి చెన్న. సా
 ధ్యతావచ్ఛేదకభేదేన వ్యాప్యత్వభేదాదుభయత్వాది సాధ్యతావచ్ఛేదకకస్థ
 లే కేవలస్వరూపసంబంధేన ప్రతియోగ్యనధికరణత్వస్య నివేశనీయత్వాత్.
 యద్వాప్రతియోగ్యనధికరణత్వం ప్రతియోగివృత్తివైశిష్ట్యావచ్చిన్నావచ్ఛేద
 క తాక భేదవత్ప్రతియోగి నకొపిదోషః. ప్రతియోగినో వ్యాప్యవృత్తి త్వై తద్వై
 శిష్ట్యావచ్చిన్నాభావస్యేన తాదృశభేదస్యాపి తథాత్వేతు ప్రతియోగినుదన్వ
 త్తి ధర్మవత్త్వం ప్రతియోగ్యనచ్చిన్న ప్రతియోగితావదన్యత్వంవా బో
 ధ్యం. వస్తుతస్తు ప్రతియోగితావదన్వృత్తిత్వం నిరవచ్ఛిన్నం నివేశ్యమితి
 *మనసీత్యాది * స్వవిశిష్టత్వ సద్భావమభిప్రేక్ష్య. అన్యథాపరమాణౌ తద
 భావస్యా తథాత్వేన తదసంగతేః దిక్క్రొతవిశేషణతానుపగమాత్ నిత్యేతద
 భావాద్వా. నచ ఘటత్వేన భూతత్వమూర్తత్వోభయభావ మాదాయ
 తత్సంగతేః. తథాపతి ఘటత్వేన కేవలమూర్తత్వాభావమాదాయైవ తస్సంగ
 తి సంభవేన ద్విత్వావచ్చిన్నాభావేత్యస్య భూతత్వమూర్తత్వోభయత్వా
 వచ్చిన్నాభావేతి తద్వివరణస్యచాసంగతేః. యత్తు గగనమనసారూఢయాభా
 వస్యప్రతియోగిసామానాధికరణ్యైవదేశానం క్వచిత్. తదయ్యుక్తం. గోమా
 న్నోత్వాదిత్యాదావతిహ్యైవారణాథామిదానీం వ్యాధికరణావచ్ఛేదేన
 త్యస్యావశ్యకత్వాత్. నచ తదవివ్యాప్తేగ్రత్యాదివదగ్రాహ్యతా. తద్వార
 ణస్య యావత్స్వపాదానాప్రయోజనత్వాత్. మూర్తత్వే స్వకల్పనివదితే

కృష్ణభక్తియనహితకాధరీయ

సాధారణ సాధ్యతావచ్చుదక వ్యాప్యప్రతియోగి తాక తాద్యశోభయా భా
 వ్యువ ప్రతియోగి సమానాధికరణ తియోగతివ్యాప్తిః స్యాదితిభావః. యావ
 త్పదవత్స యశ్చ శాభావ మాదాయాతవ్యాప్తి వారణం తాద్యశాభావం
 దశాయతి *భూతిత్వమనాన్యత్వాభావస్యేత* భూతత్వాభావస్య మనాన్య
 త్వాభావస్యచేత్త్యథా. *అతథా త్వాల్ *ప్రతియోగి సమానాధికరణ త్వాల్.
 యావత్పదేనతై సాధ్యతావచ్చెనక వ్యాప్య ప్రతియోగి తాకత్వ నివేశనేన
 హిమూర్ధూ మూదిత్యాదౌ తాద్యశ యావదంతర్గత మహానసీయ న
 స్యాద్యభావ మాదాయావ్యాప్తిస్యాదితి యథోక్తప శేషణవ్యైవోపా
 దేయ తయా తాద్యశాభావయోరపి లక్షణఘటక త్వాదితి భావః. భూతత్వ
 ఆదివదగా హ్యే భూతిత్వేచ తత్ప్రదర్శనమిత్యపి పశ్యుత్వత్తిమన్యతా
 రణకరణైరనుపాదేయం. వస్తుతస్తు స్వవేశిష్టస్య నిష్ఫలస్యేన హేయత్వేపి
 ఉక్తసాధ్యకవిన పరమాణ్వవృత్తిమూర్తే త్వేననోవృత్తిగ్విశిష్టమూర్తే త్వే
 జన్యమూర్తే మనాన్యగిర త్వేవోభయత్వావచ్చి వా భావమాదాయాతవ్యా
 ప్తిః సంభవత్వేన. పతదర్థ మేవవాదిపదమితి. *తాద్యశోభ యాభావస్యేవే
 తి * యతిగించిదభావస్య ధర్మవృత్త్యాల్. *యావత్పదేన త్విత్త్యాది* అత్రై
 దంచంత్యం సాధ్యతావచ్చెదక వ్యాప్యప్రతియోగి శా కాభావనివేశన్యాభిప్రే
 తత్వే యావత్పదేనతై భూతత్వమనాన్యత్వాద్యభావమాదాయాతవ్యాప్తి
 వారణేతు దీధితకృతాం మనాన్యత్వాభావలిఖనాసంగతిః. తస్య సాధ్యతావ
 చ్చెదకవ్యాప్యప్రతియోగితాకత్వాభావాల్. నచ సాధ్యతావచ్చెదకవ్యాప్య
 ప్రతియోగి తాకయావనభావనివేశే వహిమూర్ధూ మూదిత్యాదౌ మహానసీ
 యవహ్యేద్యభావ మాదాయావ్యాప్తివారణాయయథోక్తప శేషణవ్యావశ్యక
 తియా తాద్యశాభావయోర్నలక్షణఘటక త్వనుపపత్తిరితవాచ్యం. తథాపత
 తాద్యశాభావయోర్నలక్షణఘటక త్వదిత్యనేన తాద్యశాభావన్యాయస్య లక్ష
 ణఘటకత్వసమర్థనాసంగతేః. భూతత్వాభావస్య ప్రాగ్గతీలక్షణఘటక త్వా
 ల్. నచ భూతత్వాభావస్య ప్రాగ్గతీలక్షణఘటక త్వేపి మనాన్యత్వాభావస్యాపి
 లక్షణఘటక త్వభావం తథాభిధానమితివాచ్యం. అతపవేత్వాదివా యావ
 త్పదవ్యాప్యత్వభిధాన యావదంతర్గత భూతత్వాభావమాదాయైవతి

స్య బహుశ్రయగ్రాహ్యవిశవగుణాత్తతయోవ్రతయోగివ్యయవాణాం
తన్నిష్ఠచ్రతియోగితానాంచాలసీన్యాయేన ఉన్నత్తి కాలావచ్చేదేనవానా
ధ్యవన్నస్థాభావప్రతియోగితావచ్చేనకరయో భూతత్వాభావస్య నసాధ్య
తావచ్చేదకావచ్చిన్న వ్యాపక తావచ్చేదక (ప్రతియోగితాకర్తవ్య మిత్యాశయో
నా భండవ్యాప్యవృత్తి మనోభేదాభావానుభావనం. ఉక్తరీత్యాప్రతిపక్షేత్యా
ది గ్రంథావతారాల్ ప్రథమతావచ్యత్వా భావమాదాయ సర్వత్రైవస్య
భిచారిణ్యతవ్యాప్తి దేశితత్వాల్ సాధ్యభావమాదాయ వ్యభిచారి వి
శేషే ఆతివ్యాప్తిప్రదేశనం సందర్భవిరుద్ధమిత్యాశంకా నవకాశః.

వ్యాప్తినిరాససంభవే వహ్నిమాధ్వామాదిత్యాదౌ మహానసీయవహ్నిభావ
మాదాయావ్యాప్తివారణాయ యథోక్తవిశేషణే మనోస్యత్వాభావస్య లక్ష
ణఘటకత్వం సంపాద్య తాదృశభావమాదాయాతివ్యాప్తివారణప్రయో
గస్య నిష్ఫలతయా తద్గ్రంథస్యైతదథా తాత్పర్యకత్వాదితి. అప్రామాణి
యథోక్తవిశేషణ విశేషితయానదభావ ఘటితలక్షణే యవత్వానుసా
దానే వాచ్యత్వాభావమాదాయ దత్తయాతివ్యాప్తిర్వారణార్థం య
వత్త్వనివేశపచ్చేషితాయథోక్తవిశేషణంపరిత్యజ్య సాధ్యతావచ్చేదకవ్యాప్య
ప్రతియోగితాకర్తవ్యమాదృతం. తద్రూపాయత్వానచ్చిన్నసాధ్యకేతవ్యాప్తిరితి
యావత్త్వవిశేషతథావసాధ్యతావచ్చేదకవ్యాప్యప్రతియోగితాకర్తయానదభా
వాంతగతం భూతత్వాభావమాదాయేవ నాతివ్యాప్తిః ఏవంచ మనోస్య
త్వాభావలిఖనం యథోక్తవిశేషణప్రవేశస్య నిర్బీజత్వే సంకఠింస్యాదిత్యతా
మహానసీయవహ్నిద్యభావమాదాయావ్యాప్తిప్రదగ్నితా. అథ యథోక్త
విశేషణప్రవేశేప భూతత్వాభావమాదాయోభయసాధ్యకేతవ్యాప్తివారణం
భవాన్తనోస్యత్వాభావలిఖనాసంకఠిరిత్యాశంకాపరిహారాయ భూతిత్వస్యే
త్యాదివా తదభావస్య యథోక్తవిశేషణశూన్యత్వస్య సంపాదనీయత్వేన త
త్సంగతెరితి. ఏవంచ తాదృశభావయోరపి లక్షణఘటకత్వాదిత్యస్య భూత
త్వమనోస్యత్వాభావయోః సాధ్యతావచ్చేదకవ్యాప్యప్రతియోగితాకాభావ
యథోక్తాభావఘటితలక్షణయోః క్రమేణ లక్షణఘటకత్వాదిత్యధికః. ఉక్తరీ
త్యా సాధ్యతావచ్చేదకవ్యాప్యప్రతియోగితాకర్తయతిగ్రంథిదభావనివేశంక

తేదిత్తు యావత్పాపమునాననే వాద్యత్వాదెరుదాసిన పదార్థస్యాభావమా
 దామ స్వభిచారి సామాన్యే అతివ్యాప్తి ర్విశ్రామ్యతు సాధ్యభావమాదా
 యాపిక్వచిత్తవ్యాపిస్సౌత్ సాచ యావత్సహాదానాన్నభవతీత్యభిపా
 యితయా ననందభావవిరుద్ధమిత్యాచుః. పరేణు నను సాధ్యతావచ్ఛేదక
 వ్యాపకీభూతప్రతియోగి తాక యావదభావ నివేశేనైవోపపత్తైః సాధ్యతావ
 ఛేదకావచ్ఛిన్న వ్యాపక తావచ్ఛేదక ప్రతియోగి తాక యావదభావ నివేశన
 మఫలం తాదృశప్రతియోగి తాకత్వ విశేషణవ్యావర్తనీయస్య త త్తద్వ
 హ్నోద్యభావస్య వహ్నిత్వవ్యాపక ప్రతియోగి తాక త్వా భావోక్తవిశేష
 శేవాపి వ్యావర్తన సంభవాదతతహ * అతపివేతి * యతపివ సాధ్యతావ
 ఛేదకావచ్ఛిన్న వ్యాపక తావచ్ఛేదక ప్రతియోగి తాకాభావ యావత్సము
 పాత్రతం నతు సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాపకప్రతియోగి తాకా భావే అతపివ
 త్యధః. * ధూతత్వేతి * సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాపక ప్రతియోగి తాకాభా
 వ నివేశే భూతత్వ మూర్తాత్వోభయనాగ మూర్తాత్వాదిత్యాదౌ
 త్వా యావత్పదానత్వే యథోక్తపశేషాన త్వేనందర్శనవిరోధం పరిహరితాం
 మతిమాహ * కేచిత్త్వి * సాధ్యభావం సాధ్యమాత్రప్రతియోగి తాకా
 భావం. తేన సాధ్యతదన్యోభయాభావమాదాయాతివ్యాప్తైర్వ్యభిచారిసా
 మాన్యేన త్వేపి నక్షతః. లిఖనసంక్షేపనిబంధినాం దీధిత్యతాం నిర్బిజలిఖ
 నప్రసంగోక్తాప్యరసః. వ్యాప్యవ్యాపక భావాపన్నోభయసాధ్యకే పహ్ని
 భూమోభయవాన్యహ్నోరిత్యాదౌ ద్విత్వావచ్ఛిన్నాభావమాదాయాతివ్యా
 ప్తినంభవేపి పరస్పరవ్యభిచారిభావాపన్నోభయసాధ్యకోటిగ్రాతనం తత్ర త
 దుభయత్రైవాతివ్యాప్తినంభవః. వ్యాప్యవ్యాపక భావాపన్నోభయసాధ్యక
 పిత్రైవ తత్సంభవఇతి విశేషవృత్తాదనాథకం. విశిష్టసత్తాదిసాధ్యకే విశి
 ష్టాతిరిక్తతామతే నాతివ్యాప్తిరితి తన్నొక్తం. విశిష్టాతిరిక్తతావాదినామపిస
 ర్వమవ్యుత్థయత్వం వైశిష్ట్యతిరిక్తమితిమతాంతరసత్తాన్నాతివ్యాప్త్యసంగ
 తిః విరుద్ధోభయరూపేణప్రమేయసామాన్యభావమాదాయాతివ్యాప్తైర్వా
 నత్వదం. సామాన్యభావీయాన్యప్రతియోగి తాయాః ప్రత్యాగ్రీయభిన్నత్వే
 న వహ్ని భూమోభయాభావ మాదాయాతివ్యాప్తేస్తత్పదవితిశేచత్.

భూతత్వాభావమనన్యత్వాభావప్రతియోగితాయాక్షణ్యత్యావ్యాపకత్వే
 సజ్జితత్వత్వావచ్ఛిన్నాభావాదేవేవలక్షణఘటకతయాలితివ్యాప్తిస్సాన్యతేయ
 తోక్తవిశేషణాశ్రయై భావనివేశేనభూతత్వమనన్యత్వాద్యభావానామపిల
 క్షణఘటకతయా వాతివ్యాప్తిరితిభావః. నచ సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాపకప్ర
 తియోగితానాభావ నివేశేపి హేతు సమానాధికరణస్య మనోభిన్నభేదస్య
 ప్రతియోగితావచ్ఛేదక సంబంధేనప్రతియోగిసామానాధికరణ్య విరహా
 న్నాతివ్యాప్తిః సాధ్యతావచ్ఛేదకవ్యాపకతాయా లక్షణే నివేశే తాదృ
 శవ్యాపకతా ఘటకసంబంధేన ప్రతియోగిసామానాధికరణ్య నివేశాసం
 భవాల్ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక సంబంధేన తత్సానాధికరణ్యస్య వివక్షణీ
 యత్వాదతి వాచ్యం. ప్రతియోగితావచ్ఛేదక సంబంధేన తత్సామానాధిక
 రణ్యనివేశేపి వహ్నిమాగధూమాదిత్యాదౌ హేతు సమానాధికరణస్యంవ
 హితృ వ్యాపకప్రతియోగితాకస్య పర్వతేభిన్నభేదస్య ప్రతియోగితావచ్ఛే
 దక సంబంధేన ప్రతియోగిసామానాధికరణ్యం పర్వతాంతర్యావేననాస్తీత్య
 వ్యాప్త్యావత్త్యాతేన సంబంధేన ప్రతియోగిసామానాధికరణ్యస్య నివేశా
 సంభవాల్ సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధేనైవప్రతియోగి సామానాధికరణ్య
 మగత్యావాచ్యం. తథాచ మనోభిన్నభేదస్య తేన సంబంధేన మూలకత్వా
 దిరూప ప్రతియోగిసామానాధికరణ్య మక్షతమేవత్యతివ్యాప్తిః.

*భూతత్వాభావేతి*నచసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నానుయోగితాకభేదఘట
 కతముభయత్వవ్యాపకత్వమత్యుక్తమేవేతివాచ్యం. భూతత్వమూలకత్వాభయ
 వాగ్ నిత్యస్పర్శాదిత్యాదౌ భూతత్వాభావమూలకత్వాభావయోరపి ల
 క్షణఘటకతయా తద్విశిష్టహేతుధికరణాప్రసిద్ధే సదనివేశాత్. *అవ్యాప్త్యా
 వత్త్యా* ప్రమేయసాధ్యకే లక్షణగమనాత్. ఘటత్వాభావావైయత్వాది
 త్యాదౌ పూర్వం ఘటాభావత్వఘటావృత్తిత్వావచ్ఛిన్నభేదస్య ప్రతియోగి
 తావచ్ఛేదకతారాత్మ్యసంబంధేన హేతుధికరణావచ్ఛేదేన ప్రతియోగ్యసా
 మానాధికరణ్యాన్నదోషః. ఇహానీతి తస్య ఘటత్వాదిరూపసాధ్యాభావ
 స్యచ దైశికవిశేషణతారూపసాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధేన పూర్వలక్షణవృత్తి
 త్వ విశిష్టత్వాభావ భూతప్రతియోగి సామానాధికరణ్యాదతివ్యాప్తిరిత్యాహ

శ్రీమద్భగవద్గీతాసారము

సాధ్యతానచ్చేకవంబుంధవప్రతియోగనామానాధికరణ్యంవ శిష్యునానాథ
 బాధిత రమ్యతవ్యాప్తిస్సాధితనాస్తాక మేవదోషత్యభిప్రాయఇతివ్యాచక్షుః.
 తత్తునసమీచితయోప్రతిభాతసాధ్యతానచ్చేదకత్యాదివిశేషణవ్యాప్తత్రైవ
 శ్వాద్వక్తుమాణతయా తమ తరమేవ సాధ్యతానచ్చేదకావచ్చిన్నేత్యాదివి
 శేషణస్తలే సాధ్యతానచ్చేదకవ్యాపక ప్రతియోగి తాకత్వ విశేషణం కిన్న
 పాత్ర మిత్యాకాంత్యవిషయాదాదావేవ తాదృశవిశేషణ పరిత్యాగవీజకథ
 నస్యా సంగతత్వాదితి.* గోత్వాద్యభావస్యేతి* ప్రసయోగ్యసామానాధికర
 ణ్యాదిత్యభావకేన తథాత్వాద్యభావనేనాన్వయః. తథావ సాధ్యతానచ్చేదక
 త్యాద్యనుపాదాన అసంభవత ఇతి భావః. యద్యపి గోత్వాభావాదెరపిపూ
 ర్వక్షణ్యత్రిత్వది విశిష్టస్వాభావరూపప్రతియోగి సామానాధికరణ్యంప
 ర్వతాదావప్యప్ర తథాపి వ్యాపకతాయాలక్షణానుటకత్వే సాధ్యతాన
 చచ్చేదక సంబంధేన భావ రూపప్రతియోగి సామానాధికరణ్యం ధూమ
 * సాధ్యతేతి* నాస్తాకమేవ*సాధ్యతానచ్చేదకవ్యాప్తప్రతియోగి తాకయ
 త్కిచ్చేదభావనివేశినామప్యేగదకవ్యాప్తినత్వాత్. యద్వాయథాశ్రుతేదీ
 ధిత్యేతామేవ దోషః నాస్తాకం స్వాభావత్వానవచ్చిన్న ప్రతియోగి తానివ
 శేన తదుద్ధారసంభవాదిత్యాశయః. యద్వా దీధితౌ వత్త్యుమాణేత్యధః
 ధూపసామాన్యభావవాన్మౌఖీత్వాదిత్యాదౌ రూపాద్యాత్మకసాధ్యభావ
 స్య స్వధ్యంపాదిరూపప్రతియోగి సామానాధికరణ్యాత్ తస్య సద్ధేతుత్వవా
 దినామస్తాకమిత్యధః. పరంతు రూపాదీతిగ్రంథావతారికాయామప్యేతదభి
 ధానాత్పైసరుక్త్యం ప్రయత్ననివార్యం. పూర్వత్రేతు రూపసామాన్యభా
 వసాధ్యకోపేక్షావీజం దీధితౌ దర్శితం. అన్యభావసాధ్యకోపేక్షావీజాత్వ
 త్రేతి సతదాశంకేతిబోధ్యం. * పర్వతాదావవీతి * స్వవిశిష్టచేత్సధికరణే
 త్యాదినుటితస్యాపి లక్షణస్య దురపవాదతాలాభాయ తమక్తు. * వ్యాపక
 తాయాఇతి * ఏతేన తస్యాలక్షణానుటకత్వే తద్దుటకసంబంధేన ప్రతియోగి
 సామానాధికరణ్యస్య వాద్యతయా భావరూపత్వం వ్యధామితిసూచితం.
 భావరూపేతి*నచైవమపి ధూమవాన్ధూమకాలీనవహ్నేరిత్యాదౌధూమా
 గతస్య కాలికసంబంధేన తథాత్వం ధూమవాన్ధూమనద్వహ్నేరిత్యాదౌ

వాఁ వహ్నిరిత్యాదౌ ధూమాభావాదేః పూర్వక్షాన్తతత్వాది విశిష్ట
స్వాభావ రూపప్రతియోగిసామానాధికరణ్య మాదాయాతివ్యాప్తే త్వారణా
యావశ్యం చివక్షణీయం తథాచాయమనంభవ ఇతి భావః సాధ్యప్రతియోగి
కా భావ నివేశేపి గౌత్వాద్యభావ మాగాయాసంభవస్య వారణసంభవాత్
*తత్తత్సాధ్యవ్యక్త్యభావస్యేతి * అన్యచ వానావ్యక్తేసాధ్యకేఇత్యాదిః తథా
చ సాధ్యభావ నివేశేపి వహ్నిమాఁ ధూమాదిత్యాదీదావవ్యాప్తిస్సాన్వేదితి
భావః సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న వ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వం చ సాధ్యతా
వచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న సాధ్యవన్నిష్ఠాభావప్రతియోగితాన వచ్ఛేదకత్వం గుణక
ర్తవ్యస్య విశిష్టసత్రావాఁ జాతేరిత్యాదౌ విశిష్టసత్రావ్యాపకతావచ్ఛేదికా
యా అపి ద్రవ్యత్వాద్యభావీయ ప్రతియోగితాయా ససాధ్యవన్నిష్ఠాభావప్ర
తియోగితానవచ్ఛేదకత్వం సత్రావతిగుణాదౌ తాదృశప్రతియోగిత్యావచ్ఛి
న్నాభావ సత్వాదతో విశిష్టసత్రాద్యభావవీన లక్షణఘటకః.

ధూమాభావస్య ధూమాభావవచ్ఛిన్న భేదతయా ధూమాభావవచ్ఛిన్న హేతు
రూపభావసామానాధికరణ్యం చదుర్వా రమితివాచ్యం. అయోగౌలకాన్యత్వా
భావస్య తాదృశప్రతియోగ్యప్రసిద్ధేః యదిచ తస్యాప్రయోగోలకభిన్న భే
దతయాయోగౌలకభిన్న వహ్నిర్విరూపభావసామానాధికరణ్యం దుర్వారం.
తదాపి గగనాభావాదెస్తాదృశప్రతియోగ్యధికరణాప్రసిద్ధిః. యదిచ తస్యాపి
వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావతయా ఘటాదిరూపప్రతియోగ్యధికరణప్ర
సిద్ధిమన్యతే తదా ధూమవాన్వహ్నిరిత్యాదావసతిప్రసంగాదెవవ్యభిచా
రిసామాన్యేతిప్రసంగనియమభంగోబాధ్యః. సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధేనే
తిచ క్వచిద్దృశ్యతే. ధూమాభావాదేః కాలికసంబంధేన ధూమవతినత్వాత్
గౌత్వాభావాదే స్తత్సంబంధేన గోత్వవతి సత్వాచ్చ తదావశ్యకం ఘటత్వా
భావాదిసాధకవ్యభిచారివాగణాయ భావరూపత్వంచేతిభాతి. ఏకవ్యక్తిసా
సాధ్యకే లక్షణగమనాదాహ * నానేతి * న్యాప్తినిరూపకత్వరూపవ్యాపక
త్వోపాదానేనవస్థేగతేసాధ్యతేతి. సాధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధేన
సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వలాభాయ సాధ్యవదం తేన వాచ్యత్వాభావప్రతి
యోగితాయావప సంబంధసామాన్యేన సాధ్యతావచ్ఛేదకవిశిష్టవ్యాపకతా

[illegible]

తియోగి సామాన్యభక్తరణ్యం సాధ్యతావచ్చేదక సంయోగాదిసంబంధావచ్చే
 న్న సాధ్య విష్ణువ్యావృతా నిరూపితస్య పరియోగివిష్ణువ్యావృతా తాయాం సం
 యోగాదిసంబంధావచ్చిన్న ధూమాది ప్రకారతా నిరూపితవిశేష్యతానం
 బంధస్యాపి ఘటకతయా తేన సంబంధేవాయోగోభకాదా ప్రతియోగినో
 ౭నత్వాదితి వాచ్యం. యతోవిషయతాయా విషయతాల్పేనేన సంబంధతా
 ప్రామాణికీనతు తథావిధవిశేష్యతాల్పేనేతి. పరంత్య తాదృశదిశా సమ
 వాయేన జ్ఞానాది సాధ్యక ద్వివ్యత్వాది మేలావేవాతివ్యాప్తివారణం సం
 భవతి తత్ప్రజ్ఞా నాభావస్య సంబంధసామాన్యేన సాధ్యనిష్ఠవ్యావృతానిమా
 పిత విషయతాసంబంధ ఘటితవ్యాపకతా వచ్చేదకపరియోగి తాకన్యసాధ్య
 న్నాతు సమావాధికిరణధర్మావచ్చిన్నాపి. జన్యప్రమాయాః ప్రతియోగివై
 య్యధికిరణ్యాఘటితవ్యాపకత్వాసంభవాల్, నచ వాచ్యత్వాభావస్య ధూ
 మవన్నిరూపితవిశేషణ తాదిసంబంధేనాతథాల్పేనానిప్రసంగోద్ధారసంభవా
 త్కుతస్తమపేక్షితివాచ్యం. విషయతాతిరిక్తస్థలే విశేషరూపేణ సంసర్గ
 తాయాః శంకితురసంమతత్వాల్. *నత్విత* విశేషరూపస్య క్షుద్రదవ్యనుల్లేఖాల్
 సామాన్యరూపస్యానుల్లేఖేపి సంసర్గావిషయకోచ్ఛంఖల ప్రకారవిశేష
 విషయకత్వవారణాయ విశిష్టప్రతీతేః సామాన్యరూపేణ సంసర్గావగాహ
 లైవోపేయతే తావలైవోపపత్తౌ విశేషరూపేణ సంసర్గతాయాం ప్రమా
 నాభావఇత్యర్థః. నచైవం ధర్మితావచ్చేదకవ్యాపకతావిశిష్టసంయోగత్వాది
 నా ప్రకారతావచ్చేదకధర్మావచ్చిన్నపరియోగి తాకత్వవిశిష్టసంయోగ
 త్వాదివాచ సంసర్గతావ్యాహన్యేతేతి వాచ్యం. ప్రతియోగ్యమయోగి
 ఘటితరూపేణ తద్వ్యక్తిత్వాదినాచ సంసర్గతానోపేయతేవిషయతాయా
 శ్చ విషయతాంతరఘటితరూపేణ త్యాద్యనుభవానుసారాదితి. సాధ్యతావ
 చ్చేదకసంబంధేనేత్యనుక్తౌ వ్యధిచారిమాత్రేదోషాత్తావపి వ్యాపకతాఘటక
 యావత్సంబంధోపాదానకల్పేసాధ్యతావచ్చేదకసంబంధనివేశవ్యావృత్త్యా
 త్పైవస్థలంధశ్శయతి* పరంత్యతి * తితివ్యాప్తితి * ప్రతియోగి తాయత్సం
 బంధేన వ్యాపకతావచ్చేదికా లేనైవ ప్రతియోగి సామావాధికిరణ్యుతితి విష
 యతాసంబంధస్య వ్యాపకతాఘటకతయా లేనైవ తథాత్వాదతివ్యాప్తిత్వ

తావచ్చెకక సంబంధేన సాధ్యనిష్ఠవ్యాప్యతా నిరూపిత స్వప్రతియోగినిష్ఠ
 వ్యాపకతా ఘటక మువస్సంబంధాంగత నమవాయేన ఘటాదృశ్యతయో
 గి సామానాధికరణ్యవిరహాదితి. నచ సంబంధసామాన్యేన ధూమాదిమన్ని
 స్తోయోభావస్తదీయ సంబంధసామాన్యవచ్చిన్న ప్రతియోగితాయాం ధూ
 మాద్యభావీయ సంబంధసామాన్య వచ్చిన్నప్రతియోగితృ మప్సవవచ్చేద
 కం సంయోగత్వాద్యవచ్చిన్నసంయోగాది సంబంధేన ధూమాదేర్వత్కిం
 చిత్సంబంధేన ధూమాది మత్యభావనత్వేపి సంబంధత్వరూప వ్యాపకధర్మా
 వచ్చిన్నసంయోగాది సంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగితాక తదభావాసత్వా
 త్. తథాచ ధూమాద్యభావస్యాపిలక్షణ ఘటకతయా తస్యచ సాధ్యతావ
 చ్చేదక సంబంధావచ్చిన్న సాధ్యనిష్ఠవ్యాప్యతానిరూపిత స్వప్రతియోగిత్యా
 వచ్చిన్న వ్యాపకతాఘటక సంయోగత్వాద్యవచ్చిన్న సంయోగాదిసంబంధే
 న ప్రతియోగిసామానాధికరణ్య విరహాన్నాతివ్యాప్తిరితి వాచ్యం. సంబం
 ధత్వేన సంబంధానాం అభావప్రతియోగితావచ్చేదక సంబంధత్వేనానాభా
 వా త్రైసరూపేణ సంబంధానాం వ్యాపకతాఘటకత్వాసంభవాత్. వస్తు
 తస్తు ప్రతియోగిసామానాధికరణ్య శరీరేవ్యాపకతాయాః స్వాతంత్ర్యేణని
 వేశస్య ప్రతిక్షేప్యత్వాత్ జ్ఞానవాక్ ద్రష్టత్వాదన్యాయావతివ్యాప్తిరస్యై
 ధికః. * నచేతి * నిచాభావప్రతియోగిశ్చాయాం సంయోగిసమవాయాద్య
 వచ్చిన్నత్వేవ్యక్త తేనసంబంధసామాన్యవచ్చిన్నత్వోక్తి ర్చనమసంగతమితి
 వాచ్యం. తస్య పరిత్యాజ్యత్వాత్. సాధ్యతావచ్చేదకసంబంధేనసాధ్యాధికర
 ణత్వానివేశే ప్రకారాంతరమవలంబ్య జ్ఞానవాస్తవ్యత్వాదావతివ్యాప్తింపూ
 రయతి. * వస్తుత స్త్వితి * నచ సంబంధత్వేన సంబంధానాం ప్రతియోగితా
 వచ్చేదకసంబంధతానంగీకారేపి సంబంధసామాన్యేన సాధ్యాధికరణత్వప్ర
 వేశే ధూమావాన్వహ్మరిత్యాదౌ నాతివ్యాప్తిప్రసక్తిః సాధ్యాధికరణతా
 యాం సంబంధసామాన్యవచ్చిన్నత్వాసంభవాదివాచ్యం. తాదాత్మ్య
 సంబంధేన సాధ్యతాస్థలానురూధేన సాధ్యసంబంధిత్వస్వేన నివేశ్యతయాప్ర
 కారవిధయా సంబంధత్వేన సంబంధానాం నివేశే బాధకాభావేన తదతి
 త్యాప్తిసంగతే. సాధ్యతావచ్చేదకసంబంధేన సాధ్యసత్త్వం ననివేశ్యంకిం

వ. వస్తుత్వ సంయోగనమవాయాని సాధారణానుగత సంబంధత్వస్య క
 థించిత్సువవత్వేపి తేనయాపేణ సంయోగాదీనాం సంబంధతయా భావస్య
 నిర్మూలకైకతయా వ్యాపకతా శరీరేలాఘవానురోధాత్సాధ్యప్రకారేణాధికర
 ణనివేశే సాధ్యసంబంధోప విశేష్యసంసర్గతయా నివేశ్యః. తథాద విశి
 ష్య సాధ్యతావచ్చేదకసంబంధ నివేశనమావశ్యకమితి ధ్యేయం. యతిః-చి
 త్సింబంధేన సాధ్యవత్తాయా వ్యాపకతాఘటకత్వేపి వహ్నిమాకా ధూమా
 చిత్యాదౌ విషయితాసంబంధేన సాధ్యం ప్రతిగుణత్వాద్య భావప్రతియోగి
 తాయా అపి వ్యాపకతా వచ్చేదకతయా తాదృశాభావస్య లక్షణఘటకత్వే
 తస్యద పర్వతాదౌ ప్రతియోగిసామానాచికరణ్య విరహాదసంభవో బాధ్య
 ఇతి సాధ్యతావచ్చేదక సంబంధపవ సంసర్గతాయా విశేష్య నివేశ్యః.

తు సంబంధసామాన్యేనైవైత్యత్రైవ సమాధానాంతరమాహ * ఎస్తుత్పత్తితి *
 అనుగతసంబంధత్వం సాంసర్గికవిషయతాశ్చయత్వం. అమన్యతమత్వమితి
 కేచిత్. సాధ్యసంబంధానుయోగిత్వేన నసాధ్యాధికరణం విష్టం కింతు సా
 ధ్యేనైవయాపేణ ఏవంధ సాధ్యస్యాధికరణేన సాకం సంబంధత్వేన సంబం
 ధానాం సంబంధత్వం నైవసంభవతిన్యథాః. ఇదంత యేన కేనచిత్సంబంధే
 న తద్వాంశ్య ప్రకృతో హేతురితి దీధితాస్ఫుటం. * లాఘవేతి * తథాచ
 సాధ్యాధికరణత్వేన హాపేణ నివేశకత్వే తాదాత్మ్యసంబంధేన సాధ్యతాస్థ
 లానురోధేన సాధ్యసంబంధిత్వేన నివేశస్వావశ్యకతయా తత్ర సంబంధత్వే
 న నివేశవశేనా క్తశంకాస్యాత్ లాఘవాత్సాధ్యేనయాపేణాధికరణస్య నివే
 శేచ సంబంధత్వేన సంసర్గతాయాలప్రామాణికత్వాదధికరణాంశే సంబ
 ధత్వవిశిష్టేన సాధ్యస్యవిశేషణత్వాసంభవత్తాదృశశంకైవనోదేహిభావః.
 యత్తు ధూమావయవేపి సంయోగేన ధూమాంతరస్యవృత్తౌ జన్యమాత్రస్యై
 వ కాలత్వానువగమే సాధ్యాధికరణత్వస్యైవ ప్రవేశేచ ధూమవాన్యహ్నో
 రిత్యాదౌ నాతివ్యాప్తిప్రసక్తిరిత్యవతారణం. తన్న. సకలధూమావయవేసం
 యోగేన ధూమసద్భావే మానాభావాత్. * అసంభవఇతి * నిత్యజ్ఞానభి
 న్నం జన్యజ్ఞానత్వాధిత్యాదౌ కాలికసంబంధం విషయితాసంబంధంవాచా
 యావ్యాప్త్యధావేపి కించిత్ప్రదేనమహాకాలానుయోగిక కాలికసంబంధం త్ర

సాధ్యవన్నిష్ఠాభావావప్రతియోగి ప్రతియోగికత్వనివేశేనర్హస్యస్యసాధ్యవన్నిష్ఠత్వస్య త్యాగ్యవన్నిష్ఠాభావ ప్రతియోగితయా తాదృశాభావావప్రతియోగితోఽప్రసిద్ధిరిత్యుచితవచ్చేదకగణతా. తాదృశాభావప్రతియోగితానవచ్చేదకత్వంబ తాదృశప్రతియోగితాయాం సమానాధికరణం సద్యదవచ్చేదకం తదవ్యుత్పత్తం. అన్యథాన్యతిరేకి ప్రతియోగితామాత్రస్యైవ వ్యధికరణధర్మతయా సాధ్యవన్నిష్ఠాభావ ప్రతియోగితా వచ్చేదకతయా విరుద్ధఘటత్వ ఫలత్వాభ్యాద్యవన్నిష్ఠప్రతియోగితాక ప్రమేయ సామాన్యాభావస్యైవ లక్షణఘటక త్వేన వ్యభిచారిణ్యతివ్యాప్తిప్రసంగాల్. యత్తు సాధ్యతావచ్చేదకావన్నిష్ఠ సాధ్యవన్నిష్ఠభేద ప్రతియోగితానవచ్చేదక ప్రతియోగికత్వరూప సాధ్యతావచ్చేదకావన్నిష్ఠ వ్యాపకప్రతియోగికత్వ నివేశేనైవ సర్వసామంజస్యేనిరుక్తవ్యాపకతావచ్చేదక ప్రతియోగితాకత్వ నివేశన మథలం. వహ్నిమాణ ధూమాదిత్యాదౌ ఘటత్వాదినా వహ్నిభావ ప్రతియోగినాం వహ్నిగదీనాం చాలినీన్యాయేన సాధ్యవన్నిష్ఠభేద ప్రతియోగితావచ్చేదకత్వేపి ఘటత్వాదినా ద్రవ్యత్వాద్యభావ మాదాయైవ లక్షణసమన్వయసంభవాల్. వ్యభిచారిణీవ్యభిచారిణీరూపకాధికరణ భేదాభావ మాదాయైవతివ్యాప్తివారణసంభవాత్. సతసాధ్యవన్నిష్ఠాభావప్రతియోగితానవచ్చేదక ప్రతియోగితాకత్వా పెక్షయా తాదృశ విశేషణస్య నలఘుశరీరతేతివాద్యం. వ్యాపకతావచ్చేదక ఘటకాభావ ప్రతియోగితావచ్చేదకతాయాం వ్యాభావంచాదాయావ్యాప్తిరిత్యసంభవాభిధానం. *సాధ్యవనితి* సాధ్యవదన్యత్వభావప్రతియోగిప్రతియోగికత్వేనైకైకప్రసిద్ధానుమానజలాద్యభావసంగ్రహస్ఫూర్తి. వహ్నిజలాద్యన్యతరాభావస్యసాధ్యవదన్యత్వైత్యాల్. *తాకృతేతి* సచైవమపిద్రవ్యత్వనిష్ఠప్రతియోగికత్వఘటత్వనిష్ఠప్రతియోగిత్యాభ్యాం ద్రవ్యత్వాభావస్య సాధ్యవన్నిష్ఠతయా తస్మిన్ప్రతియోగితా సమానాధికరణమేవావచ్చేదకం ద్రవ్యత్వనిష్ఠప్రతియోగికత్వమిత్యసంభవత్థితి వాచ్యం. సమానాధికరణన్యత్వవచ్చేదకత్వపర్యాప్త్యనధికరణత్వస్య వాద్యత్వాల్. *విరుద్ధేతి* ప్రమేయనిష్ఠప్రతియోగికత్వస్య కేవలాన్వయితయా తేనమాపేక్షాభావసంభవారణవచ్చేదకత్వం. సామాన్యరూపేణ విశేషాభావావగమే

స్వరూపసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్యాధికస్య నివేశనీయశ్చయో ఏతత్తతే తదని
 బేశేన లాఘవాత్. తత్తతే తదనివేశే సర్వాసామేవ ప్రతియోగితానాం
 సాధ్యవస్తిష్ఠాయోవిషయితాది సంబంధేన స్వావచ్ఛిన్నస్యా భావస్తత్ప్ర
 తియోగితావచ్ఛేదక తయావ్యాపకతావచ్ఛేదక ప్రతియోగితాయాపవాప్య
 సిద్ధ్యాపత్తైః. భేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాయాం వ్యాపకతాఘటక సంబం
 ధావచ్ఛిన్నత్వస్తే తత్తతే నివేశనత్ భవత్తతేవ్యభావప్రతియోగితాయాం
 తన్నివేశస్యా వశ్యోకతయా తదంతే సామ్యాదితి. తదనన్. యతోఽనవచ్ఛే
 దక ప్రతియోగితత్వం అనవచ్ఛేదకః క్షేప్రప్రతియోగితా నియాపకత్వం ప్రతి
 యోగితాయాం తన్నివత్త్వంద స్వరూపసంబంధేనవాచ్యం అన్యథా వహ్ని
 మాఁ ధూమాదిత్యాదావపి విషయతాసంబంధేన సాధ్యవ్యాపకే ప్రమేయ
 మిత్యాకారక విశ్వవిషయకజ్ఞాన విషయతాసంబంధేన జలత్వాద్యభావ
 ప్రతియోగితాయావృత్తే స్తాదృశభావస్య లక్షణఘటకత్వాపాతాత్. విష
 యితాయా వృత్త్యానియమకతయా ఏతద్దోషానవకాశ ఇతి చేదేవమపి ఏత
 ద్వహ్నిమానే తద్ధూమాత్ తద్దూపవాఁ తద్రసాదిత్యాదౌ జలత్వాద్యభా
 వ ప్రతియోగితాయాః కాలికసంబంధేన సాధ్యవ్యాపక సాధ్యతత్సమానాధి
 కరణ కర్మాదౌ ఎతన్మానతేయా లక్షణఘటకత్వాపాతః. తథావ వ్యా
 పక నిరూపితవృత్తౌ స్వరూపసంబంధావచ్ఛిన్నత్వ నివేశస్తేతత్తతేప్ర్యావ
 శ్యోకతయా నలాఘవావకాశః విపరీతమేవ గౌరవ మాధేయత్వాంశ నివ
 ేశాధిక్యేవేతి. నచ వ్యాపకనిష్ఠ ప్రతియోగితాకత్వేనా భావోననివేశనీయః
 యేనోక్తగౌరవం స్యాదపితుఅనుయోగితాసంబంధేన వ్యాపకవిశేషితవ త
 త్రేవ వ్యాపకతావచ్ఛేదక ప్రతియోగితాకత్వేన అభావనివేశాపక్షయా
 తు తేన రూపేణ గగనాభావసత్త్వాదసంభవోబోధ్యః. * తదంతే ఇతి * భే
 దత్వమఖండోపాధిరితిన తాదాత్మ్యసంబంధనివేశప్రసంగః. జలత్వాభావప్రతి
 యోగితాయాః ద్రవ్యత్వాదౌ కేవాపిసంబంధేనానత్వాత్ జ్ఞానరూపవ్యా
 పకానుసరణం. అతపీవాగ్రే ఏకవ్యక్తిసాధ్యకానుసరణం. తత్ర సాధ్యస్యా
 పివ్యాపకత్వాత్. యత్కరించద్విషయకత్వే వ్యాపకతాభంగిత్వతః విశ్వేతి
 క్రియామూర్త్యస్య కాలత్వనయేప్యాభావతత్సమానాధికరణకర్మాతావతి

లాఘవ మక్షతమేవేతివాచ్యం. ప్రతియోగివిశేషా తావన్నధర్మావచ్చిన్న నిరూపితత్వాన వచ్చిన్నానుయోగితాయా అభావానై ప్రతియోగిసంబంధతయా భావే పటాదిసుతఘటత్వావచ్చిన్నాభావవిషయిణ్యాద్రీవ్యం నాస్తీత్యాకారక ప్రతితేరావత్తైః తదవచ్చిన్న నిరూపితానుయోగితాయావన సంసర్గతయాభావాప గమాల్. వ్యాపకత్వావచ్చిన్న విశేషితాభావస్య లక్షణేనైవై వ్యాపకత్వావచ్చిన్న నిరూపితానుయోగితాయాః సంబంధవిధయానివేశనీయతయా సద్ధేతౌ హేతుసమానాధికరణ సాధ్యవ్యాపకత్వా వచ్చిన్నసార్యాభావస్య సంబంధవిశేషావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకస్య కథంచిన్నసిద్ధ్యా లక్షణసనున్వయేపి వ్యభిచారిణ్యతివ్యాప్తిః వ్యభిచారనిరూపకాధి కరణేపి కస్యచిత్సాధ్యవ్యాపకస్య వృత్తైః. వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావస్య లక్షణఘటకత్వానుపపత్త్యైః ఏవ మనవచ్ఛేదక వదేనావచ్ఛేదక తాపర్యాప్త్యనధికరణత్వ మవశ్యం వాచ్యం. అన్యథాద్రీవ్యత్వాభావాదేరపి వహ్నిమన్నిష్ఠపూర్వక్షణవృత్తిత్వ విశిష్టద్రీవ్యత్వ వచ్ఛేదప్రతియోగితావచ్ఛేదక ద్రీవ్యత్వ ప్రతియోగిక త్వాల్లక్షణఘటకత్వావత్తైః తథాచ ఘటత్వావచ్చిన్న ఘటాభావాదేరపి లక్షణఘటక త్వావత్తిః వహ్నిమన్నిష్ఠభేదప్రతియోగితావచ్ఛేదక తాయాఘటత్వవిశిష్టవర్యాప్తతయా శుద్ధఘటస్య తత్పర్యాప్త్యనధికరణత్వాల్.

* లాఘవమితి * సాధ్యవ్యాపకతా వచ్ఛేదకం యస్మిరూపకతా సంబంధేన తద్వత్స్వనివేశే ప్రతియోగితా త్వేనానివేశేపి వ్యాపకతావచ్ఛేదకఘటకత్వేన బహుతరసంబంధనివేశే గౌరవాల్. సంబంధవిశేషస్తాదాత్మ్యాదిః. సంబంధభేదవ్యాపకతాయాభిన్న త్వాగ్నుమవాయేనసాధ్యవ్యాపకస్యసంయోగాదిర్వా. స్వప్రతియోగితాఘటకసంబంధేన వ్యాపకత్వానివేశాత్కథంచిదితి.

* కస్యచిదితి * సాధ్యవ్యాపకత్వస్య భేదాదావపి నత్వాల్. సాధ్యవ్యాపకాయోయస్తదభావనివేశేపాహా. * వ్యధీతి * తథాచ ప్రతియోగ్యవృత్తికేప్తిగ్నింధానవతారావత్తిః. ఘటత్వేన సాధ్యవ్యాపకం వాస్తీతి ప్రత్యయాత్కథంచిదవచ్చిన్న ప్రతియోగితాకత్వసంబంధేన వ్యాపకవిశేషితాభావనివేశేపాహా. * ఏవమితి * యత్తు కారమతే దూషణాంతరమాహేతికెచిల్. * శుద్ధేతి * నను ఘటత్వోపలక్షితవచ్ఛేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాయాః శుద్ధఘ

అథ నిరుక్తవ్యాపకతా వచ్చేదకతాయా నివేశకపిసంయోగాభావాది సా
 ధ్యకన్తలే కపిసంయోగాద్యాత్తకాభావానాం లక్షణఘటకత్వామపవత్తిక
 పిసంయోగాభావాదినిష్ఠతత్ప్రతియోగితానాం సాధ్యవన్నిష్ఠ కపిసంయో
 గాద్యాత్తకాభావ ప్రతియోగితావచ్చేదకత్వాదిత్యస్య గ్రంథవిరోధః.
 నచ వ్యాపకతాఘటకాభావే ప్రతియోగివైయధికరణ్య విశేషణసత్వాత్
 సాధ్యవన్నిష్ఠకపిసంయోగాద్యాత్తకాభావస్య నవ్యాపకతా లక్షణఘటకతే
 తివాద్యం. ప్రకృతవ్యాపకతాయాం తాదృశవిశేషణ ప్రవేశస్య నిష్ప్రయో
 జనకత్వాత్. అత్రోక్తేచిత్. వ్యాపకతాలక్షణే అభావే ప్రతియోగివైయధిక
 రణ్య వివేకసమావశ్యకం. అన్యథా అభావేనంబంధ సామాన్యేన సాధ్యవ
 తే పర్యాప్తత్వాత్ కథం ఘటాభావస్య లక్షణఘటకత్వం ఉపలక్షకాంత
 ర్భావేన తస్మాదపర్యాప్తైర్వత్క్యమాణత్వాత్. అత్ర నిగవచ్చిన్నావచ్చేదక
 తాశూన్యత్వమన్యథా ద్రవ్యత్వాదేః పూర్వక్షణసృత్రిత్వవిశిష్టద్రవ్యత్వవద్భే
 దప్రతియోగితావచ్చేదకతయాఽవ్యాపకతావత్తేః తథాచ ఘటాభావస్యలక్ష
 ణఘటకత్వాపత్తిః ఘటనిష్ఠసాధ్యవచ్ఛేదప్రతియోగితావచ్చేదకతాయాఃసా
 వచ్చిన్నత్వాదితిపాతాంతరం. ఘటత్వవిశిష్టవచ్ఛేదప్రతియోగితావచ్చేదక
 తానిరవచ్చిన్నాసావచ్చిన్నాచేతి ద్వైవిధ్యాత్పర్యాప్తినివేశోపబాధ్యః. ప్ర
 తియోగితాయాస్వరూపతోభానాపగమేన తత్తేవావచ్చేదకత్వాన్నాస్తా
 కం ఘటాదినిష్ఠప్రతియోగితాయావ్యాపకతావచ్చేదకత్వాపత్తిరిత్యాశయః. న
 చ ప్రతియోగితాయాః స్వరూపతోభానా మానాభావపవ అనవచ్చేదకత్వవి
 శిష్టస్వప్రతియోగితాత్వవిశిష్టకత్వనివేశాన్నఘటాభావస్య లక్షణఘటకత్వమి
 తివాద్యం. అగ్నిమావిశేషోక్తివిరోధాత్. తస్మాత్స్వరూపతోభానాపి ప్రతి
 యోగితాత్వవిశిష్టేనవచ్చేదకత్వస్య దుర్వారత్వాదితి. నచ పర్యాప్తిమనివే
 శ్యేనావచ్చేదకతాయాం వైశిష్ట్యాద్యనవచ్చిన్నత్వనివేశ్యం తావలైవ ఘ
 టాద్యభావస్య వారణసంభవాదితివాద్యం. తథాపిద్రవ్యగుణభయభేదవా
 గణాయ షర్యాప్తేరోవశ్యకత్వాత్. యద్యద్యక్తిత్వేన తాదృశభేదప్రతి
 యోగితావచ్చేదకత్వం తత్తద్యక్తిభేదకూటవత్ప్రతియోగికత్వస్యాభావవిశే
 షణ తేషు గురుత్వేనతత్తద్యక్తిత్వాదినా ఘటత్వాదేర్భేదప్రతియోగితా

స్వస్థత్వనివేశ కాలకరిమాణవాద్యవ్యత్యాదిత్యాదా వ్యతిరేకతవశేచ్ఛద
కప్రియోగితామాత్రస్యైవ కాలికసంబంధేనసాధ్యవద్వ్యతిర్యఃస్వావద్భి
న్నాభావః తత్ప్రియోగితావచ్ఛేదకతయా వాచ్యత్వాదినిష్ఠ ప్రతియోగి
తాయా ఏవవ్యాపకతావచ్ఛేదకతయాలతివ్యాప్త్యానంత్రైః. వైశికపిశేషణతా
నంబంధేన తన్నివృత్త్య నివేశే భావస్యతేనసంబంధేనవృత్తై రప్రామాణికత
యా వహిమాన్ ధూమాదిత్యాదా పర్వతత్వాద్యభావ నిష్ఠప్రియోగితా
యా అపి వ్యాపకతావచ్ఛేదకతాపత్యా పర్వతత్వాద్యాత్మకాభావస్యాపి లక్ష
ణఘటకత్వాపాతాల్.

నవచ్ఛేదకతయా నందిభావవారణసంభవఇతి. మౌదత్వాత్కాభావస్య ప్ర
తియోగిసామానాధికరణ్యాత్పర్వతత్వాత్కాభావానుసరణం. * లక్షణఘట
కత్వాపాతాదితి * నచేవమపి నక్షతిః. తస్య విశేషణతాసంబంధఘటితసా
ధ్యహ్యపకతావచ్ఛేదకప్రియోగితాకతయా తేన సంబంధేన కిందిద్విశిష్ట
స్వాభావరూపప్రియోగిసమానాధికరణత్వాదితివాచ్యం. ఘటత్వాభావవా
న్తయిత్వాదిత్యాదా ఘటత్వరూపసాధ్యాభావస్య తథాత్వే నాతివ్యాప్తైః
స్వాభావత్వావనవద్భిప్రియోగితానివేశేతు పర్వతత్వాత్కాభావోదుర్వా
రః. నచ నమవాయేన ఘటాస్యశ్చప్రకారకత్వవిశిష్టప్రమాభావస్తద్వారకః.
తస్య నిత్యప్రమాదూపప్రియోగిసమానాధికరణత్వాల్. తాదృశజన్యయ
తొందిత్ప్రమాభావశ్చప్రప్రియోగివైయధికరణ్యాఘటితసాధ్యవ్యాపకతావ
చ్ఛేదకప్రియోగితాకఇతి. జగదీశేన ప్రతియోగితాయాంవ్యాప్యవృత్తితా
నిరూపకత్వదానాత్తదతవ్యాప్త్యుద్ధారేతు పర్వతత్వాద్యాత్మకాభావమాదా
యాతివ్యాప్తిమూర్త్యారేవేతి. నను జగదీశమతే పర్వతత్వాభావాభావప
ర్వతత్వాభావప్రకారకప్రమాభావయోరైక్యేన పర్వతత్వరూపాభావస్య స్వ
ప్రియోగితావచ్ఛేదన్నవ్యాపకతాఘటకయావత్సంబంధాంతర్గతవిషయ
తాసంబంధేన కిందిద్విశిష్టస్వాభావాదిరూపప్రియోగిసమానాధికరణ్యాసం
భవాదవ్యాప్తిరిత్యభిప్రాయాస్త మైవం. పర్వతత్వరూపాభావస్య పర్వతభి
న్నభేదాత్కతయా విషయతాసంబంధేన పర్వతభిన్నరూపప్రియోగిసమా
నాధికరణత్వసంభవాల్. యత్తు పర్వతత్వాభావతత్ప్రమయోరేకోపగమ

స విజయతా సంబంధస్య వ్యాపకతా ఘటకత్వనిర్వాహ్యతః తత్త్వవృత్తి సం
యోగశ్చ సమవేతతేన వ్యాప్యవృత్తిరపి సంయోగతేనా వ్యాప్యవృత్తిత్వవ
త్పర్యతత్వాభావత్వేన వ్యాప్యవృత్తిరపి తత్ప్రమాణ్యేనా వ్యాప్యవృత్తిత్వాత్.
నైయామికమతేనాభావోచ్ఛేదాపత్యా తదైక్యాసంభవాత్. సమబంధీతే
న వృద్ధికరణసంబంధేన వాద్యత్వాద్యభావమాదాయ లక్షణసమన్వయసం
భవాత్ప్రతియోగ్యవృత్తిశ్చేతి గ్రంథావతారానువపత్తిమాసంకల్పన్వప్రతియో
గితావచ్ఛేదకసంబంధేన సాధ్యవ్యాపకత్వం ప్రతియోగినామానాధికరణ్యము
భావవదలభ్యభావభిన్నత్వంచ ప్రవేశ్య లక్షణస్య పరిష్కరణీయతయా ఘట
త్వాభావాదిసాధ్యతే ఘటత్వాద్యాత్త కాభావవారణేపి ఘటత్వాదినా ఘట
త్వాభావాదెరభావస్యఘటాన్యత్వప్రకారకప్రమాణితేష్యత్వాభావస్యచ కిం
చిద్విశిష్టస్వాభావరూపప్రతియోగినామానాధికరణ్యాదతివ్యాప్తివారణాయ
భావరూపప్రతియోగినామానాధికరణ్యంవాచ్యం. ఏవంచహృదత్వాద్యాత్త
కాభావవారణాయ భావభిన్నత్వస్యావశ్యకతయా కథంపర్వతత్వాద్యాత్త కా
భావమాదాయ దోషాభిధానమితిచేన్న. యతస్సమనియతాభావానామైక్యే
నైక్యేపి లక్షణద్వయస్యాక్తత్వాత్. తదైక్యపతే ప్రథమలక్షణే పర్వతత్వ
హృదత్వాద్యాత్త కాభావానాం పర్వతత్వాభావత్వాదినా ప్రవేశ్యాద్యభా
వరూపతయా ప్రతియోగినామానాధికరణ్యాత్ ఘటత్వాత్త కాభావమాదా
యాతివ్యాప్తిరవతారకత్వాచ్చ భావరూపత్వభావభిన్నత్వయోర్వైయర్థ్య
మేవ. ద్వితీయలక్షణే తెహంఘటభిన్నత్వేన ఘటహృదత్వాభావాద్యన్యతరా
భావరూపతయా స్వప్రతియోగితావచ్ఛేదకీహూతభావవృత్తిఘటభిన్నత్వావ
చ్ఛిన్నసమానాధికరణత్వాద్భావవృత్తిత్వభావభిన్నత్వయోర్వైయర్థ్యమేవ.
తదనైక్యపతేచ వక్ష్యమాణరీత్యా స్వయం ద్వితీయలక్షణమాత్రే తదుభయ
నివేశస్య వక్తవ్యత్వేప్యేతన్నతే తదుభయలక్షణేపి సతయోర్నివేశః. తథాన
తి గగనాభావత్వాదినా ఘటాభావం ఘటత్వాదినా గగనాద్యభావాభావం
చ యావదంతర్గతమాదాయాసంభవావత్రై. నచ సమనియతాభావభేదవ
త్తువ ప్రథమలక్షణం. జలాదీత్యాదిగ్రంథవిరూపాత్. వస్తుతస్త్యగ్ని స్వప్ర
తియోగితావచ్ఛేదకసంబంధేన సాధ్యవ్యాపకత్వాదినివేశస్య విరాకతణీయత

హతుసామానాధికరణ్య ఘటకాభావీయ వృత్తావపితాద్యక సంబంధావచ్ఛి
 న్నత్వ నివేశేనానాస్థానెతాత్మకసంబంధ నివేశేన ప్రతియోగితానవచ్ఛేదక
 త్వమిత్యత్రవన్యధికరణ్య భూమావచ్ఛిన్నాభావీయప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా
 వారణాయ సామానాధికరణ్య ప్రత్యాసత్వవచ్ఛిన్నత్వ నివేశేనచ శౌర
 వాల్ అభావ ప్రతియోగితవేయధికరణ్య నివేశనమేవోచితం. వ్యధికరణ్య
 భూమావచ్ఛిన్నాభావస్య ప్రతియోగితసామానాధికరణ్యతయైవతమాదాయ దోష
 సంభవాల్ ఏతన్నతే అవచ్ఛేదకతాయాం సామానాధికరణ్య ప్రత్యాసత్వ
 వచ్ఛిన్నత్వస్యానివేశాల్ అభావీయవృత్తాసంబంధభేదానివేశాచ్చలాభువం.
 యా యావద్వ్యతిపతానుబకసంబంధేనైవప్రతియోగితానానాధికరణ్యవైశ్య
 తన్నతతేషా వక్తవ్యతయాఘటత్వాభావాదిసాధ్యకే సాధ్యప్రమాభావమా
 దాయానతిప్రసంగాద్భావకూపత్వభావభిన్నత్వయోక్త్యైయక్షణమేవ. కేచి
 త్తు న్నప్రతియోగితావచ్ఛేదకవిశిష్టప్రతియోగితమత్రాగ్రహణరూపితానా
 మకసంబంధేన హేతుసామానాధికరణ్యనివేశేన హృదత్వాద్యాత్త కాభావ
 వారణాల్ భావభిన్నత్వం వ్యథామేవేత్యాహుః. * సామానాధికరణ్యో
 తి * నచ ద్రవ్యత్వనిష్ఠప్రతియోగిత్యఘటత్వనిష్ఠప్రతియోగిత్యాభ్యాం ద్ర
 వ్యత్వాద్యభావమాదాయాసంభవః పర్యాప్తివ్యాప్యస్పృతత్వవాదిభిః సమా
 నాధికరణ్యం సద్యవచ్ఛేదకం తదన్యత్వస్య పక్షమతస్యత్వాదితవాచ్యం. ప్రతి
 యోగివిశేషణతావస్థావ్యతిరేకతావచ్ఛేదకతాయావేవ నివేశ్యత్వాల్. ఎతే
 నసాధ్యవద్వృత్తైః మహానసీయవహ్నివృత్తిత్వవిశిష్టప్రతియోగిత్యావచ్ఛిన్నవ
 హ్నిభావాదేః పూర్వక్షణవృత్తిత్వవిశిష్టప్రతియోగిత్యావచ్ఛిన్నద్రవ్యత్వా
 భావాదేశ్చోపగమేవ్యాప్తిరతపవ మన్నతేపర్యాప్తిస్త్వికారావశ్యకజన్య
 పాస్తం. తాదృశావచ్ఛేదకతాయాం నిరవచ్ఛిన్నత్వఘటితవేలక్షణ్యాభావా
 దేవాదోషాల్. ఏతదక్షణమేవ ప్రత్యాసత్వవిషయి. అథవా ప్రతియోగితా
 శరీయానుయోగితావచ్ఛేదకప్రతియోగితసంబంధః ప్రత్యాసత్వవైధిః. త
 త్థాచ తత్సంబంధావచ్ఛిన్నత్వవావచ్ఛేదకతావిశేషణం. వహ్నిప్రతియోగి
 త్వేన ఘటాభావీయప్రతియోగ్యనుయోగితస్తాదృశప్రతియోగితా ప్రతియోగి
 తోనవ్యయావసంబంధోస్తి సంబంధేన నిరవచ్ఛిన్నైవావచ్ఛేదకతా తేనస్య

ప్రతియోగి వైయధికరణ్యం చ సప్రతియోగినమానాధికరణ భిన్నత్వం. తథా సతి తద్వహ్నిసంయోగాద్యభావస్య ప్రతియోగినమానాధికరణతయా తథావాంతరమేదాయ తద్వహ్నిసంయోగాది సమప్రతియోగి తాయాత్మకే వహ్నిశ్వాద్యవచ్చిన్న వ్యాపకతా వచ్చేదక తానత్వా తదభావమాదాయా వ్యాప్త్యాపత్యైః. కింతు ప్రతియోగ్యనధికరణవృత్తిత్వం. తథాచ ప్రతియోగ్యనధికరణేభూత సాధ్యవన్నిష్టాభావేత్యభావాం తాభ్యోనిష్కర్షణః.

రూపసంబంధావచ్చిన్నావచ్చేదకత్వస్య ఎహి ప్రతియోగి త్వేనత్వేపి ప్రతియోగివృత్తిత్వవిశిష్టతత్వంబంధావచ్చిన్నత్వాక్రొ విశేషరూపేణ సంసర్గా తావత్రావపితక్షతః. ననుసామానాధికరణ్యేనానవచ్చేదకత్వఘటితవ్యాపకతా వచ్చేదకత్వస్య దైశికవిశేషణతానంబంధావచ్చిన్నహేతుసామానాధికరణ్యస్యచ నివేశేన పర్వతత్వాద్యాత్మకాభావాదికమాదాయ నకలదోషవాగజేషి ఘటత్వేన పర్వతత్వాభావాభావమాదాయ ఎహిమాన్ భూమాదిత్యాదావ వ్యాప్తిమార్పారేదేతీచేన్న. నమనియతాభావైక్యమతేన వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావస్య ప్రతియోగిసామానాధికరణ్యసంభవేనానుపపత్త్యభావాత్. తద్వటభిన్నం ఘటత్వాదిత్యాదౌ తద్వ్యక్తిత్వరూపసాధ్యాభావస్య తద్వటభిన్నత్వప్రకారకప్రమావిశేష్యత్వాభావస్యచ స్వరూపసంబంధేన వృత్తితయైవ నాతివ్యాప్తిః. కింతు హేతుసమానాధికరణాభావే భావభిన్నత్వం నివేశయితౌజగదీశస్య మతేపిచ తత్రాతివ్యాప్తిరితి సాధ్యవద్వృత్తిభావప్రతియోగిప్రతియోగి కాన్యత్వరూపం భావభిన్నత్వం నివేశనీయమితిదిక్. వస్తుతస్తు వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నపర్వతత్వాభావః ప్రతియోగి త్వావచ్చిన్నాభావస్యాతిరక్తతయాతర్హియోగి తాయావ్యాపక తానవచ్చేదకత్వాన్నదోషః. తెనాక్రూత్వా పర్వతత్వాత్మకాభావమాదాయ సమనియతాభావభేదవత్సవ దోషస్య సంగమనీయత్వేపి తద్వటభిన్నం ఘటత్వాదిత్యాదౌ తద్వటభిన్నత్వప్రకారకప్రమావిశేష్యత్వాభావస్య తద్వద్భిన్న భేదాత్తకస్వతద్వద్భిన్నాత్మకప్రతియోగినమానాధికరణతయాతివ్యాప్తావపితక్షతరితి. * అవ్యాప్త్యాపత్యైరితి * ప్రతియోగితాయాం సాధ్యసమానాధికరణవృత్తిత్వనివేశే తద్వహ్నిశ్వాదిసాధ్యకే లక్షణగమనాత్.

ప్రతివ వ్యాపకతాఘటకత్వేన అభిమతాయః సంబంధస్యైవ ప్రతియోగ్య
 నిధికరణత్వం వాద్యం. తేన కాలపరిమాణాది సాధ్యకస్థితే సంబంధ
 సామాన్యేన ప్రతియోగ్యనిధికరణ సాధ్యాధికరణా వసిద్ధ్యావపినక్షతిః.
 కాలః సర్వసా కాలపరిమాణాదిత్యాదౌ సాధ్యతావచ్ఛేదక తాత్విక
 సంబంధేన ప్రతియోగ్యనిధికరణ సాధ్యాధికరణావసిద్ధ్యా తాదృశసం
 బంధస్య వ్యాపకతాఘటకత్వా సంభవేపి నక్షతిః. తత్ర నమవాయాదిసం
 బంధఘటిత వ్యాపకతావచ్ఛేదక ప్రతియోగితాకం ఘటత్వాదినా ద్రవ్యత్వా
 ద్యభావమాదాయైవ లక్షణ సమన్వయసంభవాత్. అత్రైవం దైశికవిశేషణ
 తాసంబంధస్య క్వాపి వ్యాపకతాఘటకత్వం నస్యాత్ సర్వస్యైవాభావస్య
 పూర్వక్షణాదివృత్తిత్వ విశిష్టస్వాభావాత్తత ప్రతియోగినస్యైవ సంబంధేనసా
 కాలపరిమాణధ్వయం సహకాల పరిమాణం. నచ ప్రతియోగితావచ్ఛే
 దకా వచ్చిన్నత్వస్యాగే వక్తవ్యతయా మహాకాలాన్యత్వ విశిష్టఘటా
 ద్యభావమాదాయ తత్ప్రసిద్ధిరితి వాద్యం. మహాకాలే తాదృశఘటా
 గీతారపక్ష తదభిధానాత్. విషయతాసంబంధస్య వృత్త్యనియామక
 త్వేపి సాధ్యప్రమాభావస్య లక్షణఘటకత్వానురూఢేన ప్రతియోగ్యసం
 బంధిత్వస్య నివేశనీయతయా తాదాత్మ్యేన గగనాద్యభావ ప్రతియోగ్య
 సంబంధిత్వస్య కాలే ప్రసిద్ధగగనస్య వృత్తిసత్త్వవత్తే ఇదం. వస్తుత్వ
 స్వావచ్ఛిన్నానిధికరణసాధ్యవన్నిష్టాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకోయోయో
 ధర్మః ప్రదస్యన్వి రూపవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వశరీరేవ వ్యావర్తక ఘటత్వా
 దిభేదానామనన్తానాం నివేశే గౌరవాత్ తాదృశీయాయాప్రతియోగితాత
 దన్యత్వమేవ నివేశ్యమితి తదప్రసిద్ధ్యభిధానసంగతిః. ఏవం చ యాదృశప్రతి
 యోగితేత్యాదినా ప్రతియోగితయోరేక్యనివేశనమాత్రం బోధ్యం. సంబంధ
 సామాన్యేన ప్రతియోగ్యనిధికరణత్వం నిరస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధేన
 తన్నిరస్యతి * కాలఇతి * గగనాదేరపి సర్వత్వాదినా వృత్తిమత్త్వమేవ.
 * క్వాపితి * వహ్నిమాన్ధామాదిత్యాదౌ సాధ్యపమాసాధికరణఘటాదిరూ
 పాభావస్య దైశికవిశేషణతాసంబంధేన కించిద్విశిష్టస్వాభావరూపప్రతియోగి
 నమానాధికరణతయా జలత్వాభావనిష్ఠప్రతియోగితాయాపైవ సంబంధేన

ధ్యవతిష్ఠతై సైనసంబంధేన స్వప్రసిద్ధాగ్నిధికరణేనాత సాధ్యవన్నిష్ఠా
 భావా ప్రసిద్ధేః. నచ తాదృశసంబంధస్య వ్యాపకత్వాఘటకత్వేపి క్షతివి
 రహః సామాన్యాదిమాత్రవృత్తిసాధ్యకస్థలపి విషయతాసంబంధ ఘటిత
 వ్యాపకతావచ్ఛేదక ప్రసిద్ధియోగితా సాధ్యవత్వాదిప్రకారకప్రమాభావమా
 దాయైవోపపత్తి సంభవాదితివాచ్యం. తాదృశసంబంధవ్యా తథాత్వేలేన
 సంబంధేన కపిసంయోగాభావాదిసాధ్యక ప్రమేయత్వాది హేతుకస్థలె త
 న్నిష్ఠకపిసంయోగాద్యాత్మకాభావీయప్రతియోగితాయా వ్యాపకతావచ్ఛేదక
 తానుపపత్త్యా అగ్నిమ గ్నింధాసంగతి తాదవస్థాపితచెన్న. లాఘవానురూ
 వ్యాపక తావచ్ఛేదకత్వంనస్యాదిత్యక్షణః. ననేషం సత్రాభావాః జాత్యభా
 వాల్ జాతిర్లుటత్వత్వాదిత్యాదౌ సంయోగాదిసంబంధానాం వ్యాపకతా
 ఘటకత్వాసంభవాదంతతాదైశికవిశేషణతాసంబంధస్యైవ తథాత్వం.వా
 చ్యం. తచ్చ దుర్లుటం జాతిత్వాదిరూపాభావస్య కించిద్విశిష్టస్వాభావరూ
 పప్రతియోగినమా నాధికరణత్వాల్. నచసంయోగాదిసంబంధేన వాచ్యత్వా
 ద్యధికరణాప్రసిద్ధ్యా వాచ్యత్వనిష్ఠప్రసిద్ధియోగితైవ సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేది
 కేతి వాచ్యత్వాభావమాదాయైవలక్షణసంగతిరితివాచ్యం. లేన సంబంధేన
 వృత్తిమన్నిష్ఠత్వస్యాగే వక్తవ్యతయా తాదృశప్రతియోగితావారణాదిత్యత
 అహః * సామాన్యాదితి * యద్యపి వాచ్యత్వాదిసాధ్యకే భావాభావావిల
 క్షతైవ దైశికవిశేషణతేత్యవ్యాప్తినత్వాన్మాత్రపదమనధికం. తథాపి సా
 మాన్యాదిమాత్రవృత్తిసాధ్యకే సంయోగాదిసంబంధానాం సాధ్యాసమా
 నాధికరణతయా వ్యాపకత్వఘటకతాసంభావనాపి నాస్తీత్యావేదయితుం త
 త్పదం. యద్వా యదిచ భావానాం స్వరూపసంబంధాదభావానాం దైశిక
 విశేషణతాన్యైవాన్యథావాచ్యత్వాదిసాధ్యకేవ్యాప్తేః సాధ్యవతినర్వస్యై
 వాభావస్య కించిద్విశిష్టస్వాభావరూపప్రతియోగినః స్వరూపసంబంధేన వృ
 త్తైః తథాచ వాచ్యత్వాభావమాదాయైవోపపత్తిరిత్యుచ్యతే. తదా సత్రాభా
 వాదిసాధ్యకేవ్యభిచారిణి సాధ్యసమనియతాఖండభావాప్రసిద్ధిర్వాచ్యత్వా
 ద్యభావమాదాయాతివ్యాప్తిః. జన్యం జన్యాత్తాన్యతరత్వాదిత్యాదౌ జన్య
 త్వస్య అఖంజోపాధిత్వనయే తదభావమాదాయైవ నాతివ్యాప్తిః. భావాభా

దేనయన యేనసంబంధేన యాద్యశప్రతియోగితా వచ్చేదకవిశిష్టానధికరణం
 పాద్యవత్తాద్యశప్రతియోగితానవచ్చేదకత్వమేన తాద్యశసంబంధఘటితవ్యా
 పకతావచ్చేదకత్వమితవక్తవ్యం. ఇత్థంచ కపిసంయోగాభావాది సాధ్యకన్థ
 లే తన్నిష్ఠప్రతియోగిత్యానచ్చిన్న ప్రతియోగితానాక్త యాద్యశపదేనాపా
 దాతుం శక్యతే తాద్యశప్రతియోగితావచ్చేదక విశిష్టానధికరణత్వస్య సాధ్య
 వత్వసంభవత్. కింతు ఘటత్వాద్యభావ నిష్ఠప్రతియోగితైవ దైశికవిశేష
 గతీయా తదవచ్ఛేదకావచ్చిన్నా నధికరణత్వస్య సాధ్యవతిఘటాదౌ సత్త్వా
 త్ తదవచ్ఛేదకత్వంచ కపిసంయోగాభావాది నిష్ఠప్రతియోగితాయా ఇతిక
 పిసంయోగాదే దైశికవిశేషగతాఘటితవ్యాపకతావచ్చేదక ప్రతియోగి
 తాకత్వ నిర్వాహః సమనియతాభావైక్యమతే ఘటాద్యభావానామపి ఘ
 టత్వాదినా ప్రమేయ సామాన్యభావాభిన్నతీయా ప్రమేయమాత్ర ప్రతి
 యోగికత్వేన ప్రతియోగ్యానధికరణీహూత సాధ్యవతోఽప్రసిద్ధిరతః ప్రతియో
 వవిశేషణతాభేదేన స్వాభావరూపప్రతియోగిసామాన్యధికణ్యాసంభవాదితి
 మాత్రపవోపాదానమితి ద్రష్టవ్యం. తాదాత్మ్యంచనవ్యాపకతాఘటకమితి
 ప్రమాభావానుసరణం. *సమనియతాభావైక్యమితే ఇతి* సన్వేతన్తతేప్రతియో
 గినైయుధికరణ్యై ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్చిన్నత్వోపై వై వ్యావృత్త్యసం
 గతిరేవ తన్తతే గోత్వాభావాదీనామపి గోత్వత్వేన ప్రమేయాభావాభిన్న
 తీయా ప్రతియోగిసామాన్యధికరణ్యసంభవేన సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకప్ర
 తియోగితాకత్వస్యైవ వైయథ్యాత్ అనేక్యాభిప్రాయేణ తద్దలం ప్రప
 శ్య తదైక్యాభిప్రాయేణ తద్ధటకవ్యావృత్తైరయన్తత్వాత్. మైవం. ధూమ
 వాన్వహ్నోతిత్యాదౌధూమాభావస్య ధూమత్వేన ప్రమేయసామాన్యభావా
 భిన్నతీయా ఘటత్వాదినా ధూమాభావస్య ఘటత్వాదినా వహ్నోభావాభి
 న్నతీయాతివ్యాప్తేయత్సమానాధికరణా యద్యత్ప్రతియోగితాకా యావం
 తాభావాస్తత్ప్రతియోగితాశ్రయేత్వాచరీత్యా పరిష్కృత్య వ్యధికరణధర్మా
 వచ్చిన్నగోత్వాభావాదిప్రతియోగితావ్యుదాసాయైక్యపక్షేపి తద్దలంపాదా
 నాత్ తత్ప్రత్యేచాగ్రేవీప్సయాఅపి వివక్షణాత్ సమనియతాభావైక్యమతే
 ఇతి ప్రతియోగితైకీకరణాథకం. తేన ప్రతియోగితాభేదాభావేన తన్తతాప్ర

గి తావదనధికరణత్వం విహాయత్రయయోగితావచ్ఛేదకవిశిష్టానధికరణత్వం వే
శః. నచ ఘటాద్యభావానాం ప్రమేయమాత్రప్రతియోగికత్వేపి తదీయఘ
టాదిమాత్రవృత్తిప్రతియోగితావదనధికరణత్వం వాదాయన్యాపకతాలక్షణ
సామంజస్యమితివాద్యం. తాదృశభావానామభేదే ఘటావాస్తీత్యాది ప్ర
తీతినామపి ఘటత్వాది విశేషిత ఘటాదివృత్తిత్వేన యావత్ప్రమేయనిశ్చప్ర
తియోగితావగాహిత్య సంభవాత్ ఘటాదిమాత్రవృత్తిప్రతియోగితాయా
అప్రామాణికత్వాత్.

న రేపినక్షతిః. * నివేశఇతి * ఇదంతంచుచిత్వం. ప్రతియోగితావచ్ఛేదకవి
శిష్టానధికరణత్వోక్తావపి ఘటాభావప్రతియోగితాయాః కేవలాన్వయితయా
ఘటాభావస్య లక్షణఘటకత్వప్రసంగేనాసంభవః. తస్యాపి యతిఃచిత్త
మేయరూపప్రతియోగిసానానాధికరణ్యమేవేతచేత్ ఉక్తయుక్త్యాతివ్యాప్తి
ర్ముర్వార్వాత్. నచ అవృత్తిమాత్రవృత్తితి గ్రంథావతారణరీత్యా తాదృ
శప్రతియోగితానాం ఘటాదిమాత్రవృత్తిత్వం నదామితివాద్యం. ఏవంనతి
ఘటాదిమాత్రవృత్తిప్రతియోగితాయాతిప్రామాణికత్వాదిత్యుత్తరగ్రంథాన
క్లతేః. ప్రతియోగితాశ్చియానధికరణత్వంవేశేనైవాపపత్తా ప్రతియోగితావ
చ్ఛేదకవిశిష్టానుభావసన్యాసాగలస్తనాయమానత్వాచ్ఛేది. అత్ర ఘటభి
న్నత్వేన ఘటావాస్తీత్యప్రతిపదిషయప్రతియోగితావదనధికరణత్వం సాధ్యవ
తిః పునీనద్ధమేవేత ప్రతియోగితావచ్ఛేదకవిశిష్టోపాదానవైయర్థ్యం. నచ
జగదీశేన వహ్నిత్వేన ఘటాభావస్య యావహ్నిత్వేన ఘటనిష్ఠాప్రతియో
గితా నైవ వహ్నిత్వేన వహ్నిధూమోభయాభావస్యాపి వహ్నిత్వావచ్ఛిన్న
వహ్నిధూమాదినిష్ఠాలాఘవాదిత చక్రివర్తలక్షణ కంఠతపివ వ్యధికరణధ
ర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితైకీకరణాద్ధుటభిన్నత్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాయా
వహ్నిధూమాదిసాధారణ్యాస్పర్శగోచరాధరణసమానాధికరణధర్మావచ్ఛి
న్నాభావీయప్రతియోగితాయాః ప్రమేయమాత్రవృత్తిత్వావగమాదప్రసిద్ధి
సంగతిరితివాద్యం. ప్రతియోగివ్యక్తీనాం భేదపి ఏకధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియో
గితాయాలాఘవేనైక్యమతి నయమసిరాకరణధర్మం వహ్నిత్వేన ఘటాభా
వాదేర్వహ్నిత్వేన ప్రమేయసామాన్యాభావరూపత్వం జగదీశేన దర్శితం. వీ

సమాధియకాభావానా మభేదానన్యూపగంత్యమతేన సాధ్యా భావాది ప్రతి
యోగితయా సాధ్యపదవృత్తి పదాభాగాభావవ్యతిరేకయోగితామూదాయ
తాద్యపరియోగితానాం వ్యాపకతానవచ్చేదకత్వా పత్తి వ్యతిరేకయప్ర
తియోగితా వచ్చేదక విశిష్టానధికరణత్వ నివారణ మావశ్యకం.

తన్నతే వహ్నిర్వాస్తీతి ప్రత్యయవిషయాభాతాభావప్రతియోగితాయా వ
హ్నిమాత్రనిష్కర్వంవిహితం. నచైతన్నతేనహ్నిసామాన్యభావపరియో
గితాపి ప్రతీయమాత్రనిష్కర్వంపరంతు ప్రతియోగివిశేషణభేదాదేవ ప్రతీతి
విశేషః వహ్నిర్వాస్తీత్యాదౌ వహ్నిత్వస్తేన ప్రతియోగివిశేషణకత్వాల్
వహ్నిత్వేన ఘటానాస్తీత్యాదౌతు ఘటత్వాదేహివాచ్యం. సమానాధికర
ణధర్మావచ్చిత్వాభావయోరవిలక్షణకత్వాపత్తే. యదిచ జగదీశగ్రంథే వ
హ్నిపదం సంపాతాయాతల వినంచ వహ్నిత్వావచ్చిన్నవహ్నిభిన్ననిష్కప్ర
తియోగితాకోన్యధికరణధర్మావచ్చిత్వాభావఇత్యుచ్యతే. తదా వహ్నిభి
న్నవాః ఘటాదిత్వాదౌ వహ్నిభిన్నత్వేన వహ్నిభావమాదాయ సామా
నాధికరణ్యైవేత్యుపాదానసాధక్యసంభవాజ్జగదీశగ్రంథో సంగతఃస్వాత్
తథాచైతన్నతే కథమప్రసిద్ధిసంగతిః. వ్యాప్యవృత్తిత్వమతితవప్రతికలక్షణ
త్యాగావసరేచ వహ్నిత్వేన వహ్నిధూమోభయాభావం వహ్నిత్వేన పర్వ
తావృత్త్యభావంచ ప్రదర్శయతో జగదీశస్య తయోర్వహ్నిత్వేన ప్రమేయ
సామాన్యభావానాత్మకత్వమభిప్రేతం అన్యథా హేతుసామానాధికరణ్యాను
వపత్తే. తదమసారిణాచ గదాధరేణ సమానాధికరణధర్మావచ్చిన్నప్రతి
యోగితాయావస విశేషనిష్కర్వం నిరాకృతం. ఏవంచైతన్నతేప్రసిద్ధిరసం
గతైవేతి తస్మాదేకధర్మావచ్చిన్నప్రతియోగితా ఏకేహినియమంవిహాయ స
మనియతాభావానాం భేదమితేన క్తవ్యః సాధ్యాభావాదిప్రతియోగిత్వేనఘ
టాభావాదికమాదాయ దోషాత్రాపేతి తద్వారకం విశిష్టాంతంబోధ్యం. వ్య
ధికరణేనాత్రైకధర్మావచ్చిన్నసహితీయప్రతియోగితైకేతిపత్తే సాధ్యాభావ
ప్రతియోగిత్వేన జలేంధనాద్యభావప్రతియోగితయోక్త్యాద్వాన్వపకతావ
చ్చిదకత్వోపపత్త్యా విశిష్టాంతవైయక్త్యామితి తద్భేదవత్తే సాధకయతి.
* సాధ్యపదవృత్తితి * విశిష్టపదం ప్రతియోగితావచ్చేదకావచ్చిన్నప్రతియో

అభిద్రవ్యత్వాద్యభావేయ ద్రవ్యత్వాదనిష్ఠప్రతియోగి కానామన సంయోగాతి
 వ్యభిచరణసంబంధఘటితవ్యాపకతావచ్ఛేదక తావత్ప్రసంగయోగాదినా తాదృ
 శప్రతియోగి తాత్క ప్రతియోగి తావచ్ఛేదక విశిష్టాభిరణాప్రసిద్ధ్యాపాద్య
 శప్రతియోగి లేత్యుత్తరతాదృశప్రతియోగి తావచ్ఛేదకాః ప్రతియోగి తామ
 ఉపాదాతు మశక్యతయా ప్రతియోగి త్వాంతరముపాదాయతత్ప్రాసవచ్ఛేదక
 త్వాంతరత్వాత్. తథావయావచ్ఛేదక తాఘటక సంబంధాంతర్గతసంయో
 గాదినా ద్రవ్యత్వాద్యభావస్యప్రతియోగి సామానాధికరణ్యాసంభవాదసంభ
 వః సచసంయోగాదినా ద్రవ్యత్వాద్యభావస్య స్వసమయితఘటత్వాద్యవచ్ఛే
 దప్రతియోగి తావచ్ఛేదకాద్యభావా భిన్నతయా సంయోగాదినావచ్ఛేద
 తిరూప ప్రతియోగి సామానాధికరణ్య సత్వాన్నాసంభవఇతి వాచ్యం. ఏవ
 మపి సత్రావాక్ జాలెరిత్యాదౌ మూర్ఖాభిరణావచ్ఛేదన తాదృశభావా
 నాం సంయోగేన ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యా సంభవేనావ్యాప్తేమూర్ఖా
 రత్వాత్. మైతం. వ్యాపకతాఘటత్యేన అభినులోయః సంబంధస్యేన సంబం
 ధేన వృత్తినున్మిష్టశ్చైవ ప్రతియోగి తామ విశేషణీయత్వాత్ ద్రవ్యత్వా
 దేస్సంయోగాదినా అవృత్తిగణా ఉక్తవోపానవకాశఇత్యామః.

గితావచ్ఛేదకతాకర్మలాభాయ తేన సవహ్న్యభావప్రతియోగి మహానసీయ
 వహ్నిమద్యేనమాదాయావ్యాప్తిః. వహ్న్యభావప్రతియోగి త్యేన ఘటవచ్ఛే
 దసత్వేన భేదప్రతియోగి తావచ్ఛేదకత్వం ప్రతియోగి తావచ్ఛేదకవచ్ఛేద
 త్యేన విశేషణీయం నకు ప్రతియోగి వృత్తిత్యేన సామానాధికరణ్యనివేశన
 లాఘవాభిధానవిరోధాత్. *యావదితి* స్వప్రతియోగి తావచ్ఛేదసంబంధేనప్ర
 తియోగి సామానాధికరణ్యనివేశపక్షస్యాగ్ని నిరాకర్తవ్యతయానిత్యజ్ఞానం
 నిత్యసవిషయకత్వాదిత్వాదావతివ్యాప్తివారణాయోదం. *నచసంయోగాదినే
 తి* యద్యపి సమనాయేన ద్రవ్యత్వాభావమాదాయాభ్యుక్తలక్షణదోషః సం
 భవతి. తథాపి ప్రతియోగి తావచ్ఛేదకసంబంధేన ప్రతియోగి సామానాధిక
 రణ్యాక్రావపి దోషలక్షణాభావమిదం. ప్రతియోగి తావచ్ఛేదకసంబంధేనవ్యా
 పకతావచ్ఛేదా. అహురిత్యన్వరసమాచనాయ. సచ సాధ్యవ్యాపకత్యేన ప్ర
 తియోగి మైత్యుధికరణ్యం ననివేశ్యం. నైవేవముక్తరీత్యా స్వరూపసంబంధేనసా

ప్రతియోగి తా యా లః సహస్రవిద్యాపక తావచ్చేదక త్యావచ్చిః తాద్యశ్ర
 తియోగి తా విశిష్టమూర్త్యభావస్య ప్రతియోగి తా యా లాఘవేన ఘటత్వా
 దేరేవా వచ్చేదకతియా ఘట్యాభావీయ ప్రతియోగి తానాం తదనవచ్చే
 దక త్యాల్ సహ ప్రతియోగి తా యా స్తనభావీయ ప్రతియోగి తాత్యేన
 తవచ్చేదక తా యాం గౌరవేన స్వరూపతోఽవచ్చేదక త్యై అపి శేషః ప్రతి
 యోగి తా యాః స్వరూపతోభావభావేన తేనహపేణావచ్చేదక తా యా త
 వ్యసంభవాదితపాంభాషికమవచ్చేదకన్వం వ్యాపక తావచ్చేదక తాశరీరేనివే
 ననియంతథాప సాధ్యవన్నిష్ఠాభావప్రతియోగి తావచ్చేకోయోధమన్ స్తదవ
 చ్చిన్నాభావవదసంబద్ధస్వస్తిప్త సామాన్యకన్వం ఫలతః సాధ్యవద్యగ్గిం ది
 యవద్వత్త్రిత్విస్త్రిత్విస్త్రిత్వి నివేశనయిత్యా వర్వతత్వాత్త కాభావసంగ్రహ
 వత్త్రిత్వివాద్యం ప్రతియోగి తావచ్చేదకభేదేనాభావభేదోపమాత్పర్యత
 త్వభావనిష్ఠప్రతియోగి త్యావచ్చిన్నాభావస్య పర్యతత్వానాన్యకస్య స్వరూ
 పసంబంధేనైవ సాధ్యవద్వత్త్రిత్వత్. నచైవం పర్యతత్వాభావశ్వావచ్చి
 న్నాభావస్య పర్యతత్వాన్వయః స్వరూపసంబంధేన సాధ్యవద్వత్త్రిత్వాల్ ద్వితీ
 యలక్షణఘటకత్వావత్త్రిత్వివాద్యం. తత్త్ర హృదగ్వరూపాభావవారణార్థం
 లక్షణఘటకాభావే భావభిన్నత్వస్య నివేశనీయశ్వాల్. ఏవంసతి పర్వత
 త్వభావత్వేనఘటాద్యభావస్యావారిణాన్త్రావ్యాప్తిర్వర్తేవేతిచేన్నవ
 త్యిథావప్రకారస్యావసరవ్యత్వాల్. వస్తుతిస్తు ద్వితీయలక్షణే సాధ్యవద్వ
 త్త్రిత్వి స్వరూపసంబంధావచ్చిన్నత్వం ననివిష్టమిత్యగ్రీవ్యక్తం. ఏవంచ పర్వ
 తత్వాభావత్వం సాధ్యవ్యాపక తావచ్చేదక మేవ సభవతితి. నను వ్యాపక తా
 ఘటకాభావే ప్రతియోగి వైయధికగన్యగనివేశ్య సామానాధికగన్యేన తనవ
 త్చేదకత్వవైశేషి సంబంధసామాన్యేన సాధ్యవన్నిష్ఠత్వం వెకస్యోక్తదోష
 గ్రస్తతయా స్వరూపసంబంధేన వ్యాపక తాఘటకీభూతస్యప్రతియోగి తాభి
 యవత్తాగ్రీవావతోధికానియామకసంబంధేనవారణీ వైకాత్తగ్రహసంయోగా
 త్తగ్రాభావసంగ్రహోద్వితీయదేన్న. తథాపి ఘటాద్యభావస్య లక్షణఘటక తా
 వత్త్రిత్వికత్వాపక తా యా అపి శేషత్. * ఫలతీతితి * నచ సామాన్యవదాను

ద్యుక్త్యసంబంధస్య విశిష్టసామాన్యకం యద్యస్యైవంబద్ధతద్యుక్త్యేవేత వ్యాక
 తతావచ్ఛేదకత్వం తథాపి కపిసంయోగాద్యుక్త్యాభావస్యాపి సాధ్యతా
 వచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న వ్యాపకతావచ్ఛేదక ప్రతియోగితాకన్యమనాయాసేనై
 వ నిర్విహతి యతః కపిసంయోగాద్యభావః క్తప్రసయోగితావశిష్టస్య నన్వ
పాదానే ఘటాదేః సాధ్యవ్యాపకతావారణాత్ యతః చిత్త్యం వ్యుత్పా
 మితినాద్యం. సత్రావాన్జాలేక్యాదా ద్దీప్యత్వాదేః సాధ్యవ్యాపకతా
 రణాథకాన్వల్. యద్యపి ఘటత్వావచ్ఛిన్నవచ్ఛిన్నదిగ్భవప్రతియోగిత్యావ
 చ్ఛిన్నమహానసీయాదివచ్ఛిన్నాద్యకాసంబద్ధత్వేపి నక్షణి సాధ్యవ్యాపక
 తావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకం ఘటత్వాదినా ఏకవ్యక్తిదీప్యత్వాద్యభావ
 మనాయా లక్షణసంగతేరితసామాన్యవదంబ్యథాం. తథాపి గవాద్యభావస్యే
 తి లిఖనసంగమనాయ నివేశనీయభేదకూటసంకచాయత తదుపాదానం.
 అన్యథా గొనిష్టప్రతియోగిత్యావచ్ఛిన్నత తద్గణాదేనాద్యకాసంబద్ధత్వే నా
 నుపపత్తేః పుత్రతప్త సామాన్యవదోపాదానై ననిర్భర స్తథానని వహ్నియే
 సాన్యవహ స్వరూపాదిసంబంధేనాసంబద్ధత్వాత్తమపేయ్యేగి దీప్యత్వాద్య
 మథావనవైఫల్యాత్. తద్గోసాధ్యకస్థలామరొధేన తద్గవాభావవరతయా త
 త్సంగమనేపి మహాన్యత్వాభావప్రతిగ్ననామరొధేన అసంబద్ధత్వశరీరేతేత్యా
 దివిలిఖనైపి సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధేన అసంబద్ధత్వాక్తౌ కపిసంయోగాత్
 తాభావే లక్షణఘటక తానిగ్వాహాల్ తస్మయే దీప్యత్వాద్యభావస్యలక్షణ
 ఘటకతయానాయత్యా వహ్నిభావాదేలక్షణఘటకత్వాథాం సామా
 న్యవదోపాదానం. దీప్యత్వాదినిష్టప్రతియోగిత్యంతేపక్షౌ స్వరూపాదినం
 బద్ధనేత్యనుక్త్యా సంయోగాదసంబంధేనేత్యత్రై సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబం
 ధఘటితవ్యాపకత్వనివేశపక్షస్యాపి లాభాల్. ఏతత్తయే ధూతత్వాభావస్యై
 వ లక్షణఘటక తా పక్షాంతరేణ మహాన్యత్వాభావస్యాపీతివిశేషః. ఇతః
 ఘటవాగ్ మహాకాలత్వాదిత్యాదౌ మహాకాలసూత్రీవృత్తివిశేషణతానం
 బంధేన నవ్యత్వవిశిష్టస్య కాలికసంబంధేనవా సాధ్యత్వేగగనాదేర్వృత్తిగా
 త్వపక్షే సమనాయన దీప్యత్వాదేర్వ్యాపకతాథాం సాధ్యతావచ్ఛేదక
 మ్భంభవతితవ్యాపకత్వం నోక్తమితమన్యాయః. * అనాయాసేనైక ప్రతి

త్రాసనాధ్యవశిష్టత్వే. నిష్కాః స్వపదేన ఉపాదానుమతశ్చ త్వాత్ తాన్య
 తం సంబంధవాణంతరమేన నిదన్యన్విత తాదృశప్రతియోగితాయానుజ్ఞతమి
 త. అసంబద్ధస్య కరీరేద వ్యాపక తాఘటక త్వేన అభిమతాయః సంబంధః స
 పివ నివేశనీయః ద్రవ్యత్వాది నిష్కప్రతియోగిన్విత సంయోగాది సంబంధై
 న సాధ్యవద సంబద్ధస్య విశిష్ట సామాన్యక మేవాత్మన సంయోగఘటిత వ్యా
 పకత్వావచ్ఛేదకత్వం సీ స్మేతివాక్త్రదోషవశాత్ ఇతిచిత్.

యోగవేయ్యధికరణ్యాద్యః పోతేనైవ. దిగభావస్తు స్వపరిష్టాధికరణతాః పోతే
 పృథోజ్ఞానాభావేన నిష్కజ్ఞానం నిష్కసవిషయకత్వాదిత్యాదౌ నిష్కజ్ఞానాన్య
 త్వవిశిష్టమటాదేర్నవిషయతాసంబంధేన సాధ్యవదసంబద్ధత్వసంభవః విశి
 ష్టానతిరక్తత్వాదితి సమానాయస్యైవ వ్యాపకతాఘటకత్వాన్యేన యేనేతివ
 త్యుదాహరణీనానశ్యక్తి. నచేదం మనోఽన్యత్వాదిత్యాదౌ మనస్తాభావప్రతి
 యోగినోదిస్కృతవిశేషణతాసంబంధేన సాధ్యవ్యాపకత్వాత్ప్రత్యేకత్వసంబం
 ధేన ప్రతియోగిసామానాధికరణ్యానతివ్యాపితోపిష్మేతివాచ్యం. తాదృశ
 విశేషణతాయాం మానాభావాత్. సాధ్యప్రకారకప్రమాభావస్యాగివ్యాప్తి
 వారకత్వాత్. మనోభిన్నత్వవిశిష్టమటాభావప్రతియోగినస్తాదృశవిశేషణ
 తాసంబంధేన సాధ్యవద్వృత్తిత్వాత్. స్వరూపసంబంధేన గగనాదెరవృత్తి
 గ్నుమత్తేన సంబద్ధత్వనిర్వాహకసంబంధేన వృత్తిమత్త్యైవ స్వపరిష్టన్య విశేష
 నీయత్వాత్. పతేన సుందపతత్వందోవా మహాకాలత్వాదిత్యాదౌ మ
 హాకాలాన్యత్వాభావస్య కాలికసంబంధేన నిరుక్తవ్యాపకతావచ్ఛేదకప్రతియో
 గితాతతయాతివ్యాప్తివారణాయ ఏష్మేతిప్రత్యుక్తం. ఎతస్మిన్దకాలీనసా
 ధ్యప్రమాభావస్య లక్షణఘటకత్వాత్. తద్వంసాదికాలీనసాధ్యప్రమాయా
 శ్చ కాలికవిశేషణతాసంబంధేన యగ్నిచిత్సాధ్యవదవృత్తిత్వాత్. అగ్ని
 ద్భవ్యం సృభిపిత్వాదిత్యాదౌ మటత్వేన ద్భవ్యత్వాభావాదేః ప్రతియోగి
 నోభివ్యవస్య కాలికసంబంధేనాపి వ్యాపకతాసంభవతి నిస్సృభివ్య కాలిక
 సంబంధాప్రసాదేః భవ్యదృశ్యే తిస్సంబంధేన తస్య నత్వాపిత్వేనకంకల్పం. ఏ
 తస్మిన్దకాలీనసామాన్యతాయనాదాయైవ లక్షణసమన్వయాత్. యదిచ తద్వ్య
 త్త్వేన ఘటాదిభేదవైరాజ్ఞానం సామాన్యలక్షణాభివ్యవస్థాదృశ్యవిషయకం.

యోనసంబంధేన హేతురతి వ్యాప్యతావచ్చేదక త్వేనాభిమతాయోనసంబంధ
 ఇత్యర్థః. బాధ్యమిత్యస్య హేతుసామానాధికరణ్య ఘటకమిత్యాదిః. *తేన
 *తాదృశసంబంధవివక్షణేన. *అత్యంతేనాధ్యభి* అయమాత్మాజ్ఞావాదిత్యా
 దా విత్యర్థః. *సాధ్యాభావస్య* వాద్యతావచ్చేదకావచ్చిన్నసాధ్యాభా
 వస్య. *అతథాత్వేపి *స్వవిశిష్టస్య హేతువావచ్చేదకసంబంధేన హేత్వి
 ధికరణస్యప్రసిద్ధ్యా వివక్షణీయ ప్రతియోగినామావాధికరణ్యవిరహేన
 పక్షః ఇతిరథేదః సాధ్యః నిత్యసంవిదయకత్వం హేతుస్తత్రే సాధ్యవతివిదయ
 తాసంబంధేన అసంబంధతద్వత్పాదకమాతాయ సాధ్యవ్యభిచారనిహాపతాధికర
 ణాన్యత్వాదీనాం వ్యాపకతయా తదభావస్య స్వవిశిష్టహేత్వధికరణావచ్చే
 దేన తథాత్వాదిత్యవ్యాప్తిరితి వీహ్నయాఅవశ్యకతయోక్తస్థలే కాలికసం
 బంధమాదాయా వ్యాప్తిమార్గుద్ధరేవేత్యుచ్యతే. తా వీహ్నమావగమ్యయ
 త్సంబంధసామాన్యే సాధ్యవద్యతిగ్రంధిద్వ్యక్త్యనుయోగికత్వయద్విశిష్టవ
 తియోగికతావశ్యయాభావస్తదన్యత్వం తద్వాద్యమితిదిక్. ఏవం వ్యాపకతా
 వచ్చేదక తాఘటక త్వేనాభిమతాయోనసంబంధపైన సంబంధేన స్వవిశిష్టత్వం
 ప్రతియోగినామావాధికరణ్యఘటకవ్రతియోగితాశ్రయత్వంవ నివేశ్యం అ
 న్యథా కాలికసంబంధేన స్వవిశిష్టస్యసాధ్యస్య వ్యాపకతాఘటకసంబంధేన
 సంబంధతయా సాధ్యవదసంబంధస్వవిశిష్టసామాన్యకాప్రసిద్ధేః. కాలికసంబ
 ంధేన భూమనిష్ఠవ్రతియోగితావిశిష్టవహ్నిదీపకమయోగోభక భేదనిష్ఠ వ్రతి
 యోగితావిశిష్టత్వంసాదకమాదాయాతీవ్యాప్తేశ్చ. సాధ్యవద్యతిగ్రంధిద్వ్యక్త్య
 క్త్యసంబంధత్వమితి యతిగ్రంధిత్వం తత్కూటనివేశకాథం యతిగ్రంధిత్వ
 ర్వతాసంబంధత్వస్య పర్యవసానహ్నిద్యభావత్రతియోగిత్యవతి సత్త్వేన తద
 భావమాదాయావ్యాప్తేః ఏవంవ సాధ్యవద్యతిగ్రంధిరుభయావృత్తిర్నిగదమగ
 న్నద్వత్సంబంధసామాన్యభావపర్యంతనివేశోన్యథాః కూటనివేశతాదవస్థాన్య
 త్. సాధ్యవద్యత్వత్వభయావృత్తిధర్మక త్వేనానుగతమాపేక్షతా ననివేశసం
 భవః సాధ్యవదసంబంధత్వకల్పక్రమిత్. హేతా త్వరీయాభాగ్నయ
 తాధాదుక్తం వ్యాప్యతేతి. ఇదానిముత్తరదలప్రసిద్ధ హేతుమత్రాయాఅనివ
 శాదానా *హేత్వతి *

* నక్షత్రం: * నావ్యాప్తి: నహిమాధూమాదిత్యాదౌ ధూమావయవాది
వృత్తైర్వహిత్వావ్యవచ్చిన్నాద్యభావస్య స్వవిశిష్టం యద్దేతుతావచ్ఛేదక
సంబంధేన హేత్వధికరణం తదవచ్ఛేదేన ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యం
సంభవత్యేవ తథావిధ హేత్వధికరణ పరివృతాదెజాన్యమాత్రస్య కాలోపాధి
తయా కాలికసంబంధేన తాదృశాభావ విశిష్టత్వాత్ నిదంగిర్భావేన తేన
సంబంధేన తాదృశప్రతియోగిసామానాధికరణ్యస్యాపి సత్త్వాత్ ఆభావవ్రే
ష్ట్యాదౌ సంబంధవిశేషావేకాదన్యోగియేన నిత్యమాశ్రయత్ర హేతుకస్థ
లానుధావనం. అథ వహిత్వావ్యవచ్చిన్నాద్యభావస్యయోగ భావ: చ
చరమక్రియాత్మక: తస్య కాలికసంబంధేన హేత్వధికరణే మహాకాలే వతా
మానస్య నవివక్షణీయ ప్రతియోగిసామానాధికరణ్య సంభవస్తద్వివిశిష్ట స్వ
హేతుతావచ్ఛేదక సంయోగేన ధూమాధికరణస్యాప్రసిద్ధే: ధూమాధికరణ
పర్యతాదే: తదసమానకాలీనతయా తత్ర కాలికసంబంధేనాపి తద్వైవిధ్య
సంభవాదితి ఆత్మస్వ సాధ్యకపర్యంతానుధావన మఫలం. నచ వృత్త్యయో
మక సంయోగేన ధూమసంబంధిపరమాణావేవచరమక్రియావైవిధ్యస్య ప్ర
సిద్ధ్యా తత్ర చరమక్రియా భావరూపప్రతియోగినాపి సత్త్వాత్ సంభవత్యే
వ నివక్షణీయప్రతియోగి సామానాధికరణ్యం తాదాత్మ్యసంబంధావచ్చిన్న
హేతుకస్థలానుధావన హేత్వధికరణావచ్ఛేదేనేత్యత్ర హేతు సంబంధిత్వ
మాత్రస్త్యేవ వివక్షితత్వాదితి వాచ్యం. యాదృశ వరమాణౌ కదాపి ధూమ
సంయోగో నాసీత్తదీయ చరమక్రియాత్తకాభావ వైవిధ్యస్య హేతుసంబం
ధిత్వ సత్యేన తమాదామైవావ్యాప్తి సంభవాదితి చేన్న. మహాకాలస్త్యేవ
వృత్త్యవియామక సంయోగసంబంధేన హేతుసంబంధి తయా తత్ర కాలిక
యాదృశవరమాణావీతి * యదిచ తాదృశివరమక్రియాకాలీన: సకలపర
మాణుధూమదన్వయకసంయోగసంభవో మన్యతే అతపిచ చరమధ్వం
సాత్మకాభావో నవోపవారక: తదా ధూమాసంయోగిఘటాదిపరమా
ణుకస్థక్రియావిశేషాత్కాభావో బోధ్య: * హేతుసంబంధితయే
తి: ప్రభామండలాదౌ వ్యభిచారవారకహేతుతావచ్ఛేదకరూపావచ్చి
న్నహేతుసంబంధితయేత్యుక్త: ఏలేన మహాకాలాన్యత్వాభావోప నిశాకృ

సంబంధేన చరమక్రియాత్మకాభావ మైశ్వర్యస్య ద్వైవిధ్యేషణతయా తదభా
వస్యాపి సత్త్వేన వివక్షణీయప్రతియోగినాయానాధికరణ్య సంభవాల్ వృ
త్తినిధూనుక సంయోగస్యాపి సంయోగ త్వేన హేతుశావచ్ఛేదక సంబంధ
త్వాల్. నచ తిథాపి వృత్తినిధూనుక సంయోగేన ధూమహేతుకస్థలే అ
న్యాయస్థిర స్త్యైవేతి వాచ్యం. తేన రూపేణసంబంధ తాయామూనాభావాల్.
కాలస్యావృత్తితయాకాల ధూమసంయోగస్య కాలనిష్ఠధూమాభేయత్వాని
యామక త్వేపి ధూమస్య తేన సంబంధేన కాలవృత్తిత్వమస్త్యైవైశ్వర్యస్యాపి
సువచనీయం. నహ్నిమాత్ ధూమాదిత్యాదౌ సాధ్యాభావమాదాయ నా
న్యాస్త్యైవసంభవః కింతు చరమక్రియాద్యాత్మకమభావమాదాయైవైశ్వర్యాస్తేః
స్ఫుటతరప్రతిపత్త్యర్థం ఆత్మత్వాది సాధ్యకస్థరాను భావనస్య సాధకత్వా
చ్చేది. నను జ్ఞానవానాత్మమహాకాలాన్యతరత్వాదిత్యాదౌ హేతుసమానాధి
కరణానాం సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదక ప్రతియోగితా
కయా ఎదభావానామేవ స్వవిశిష్టహేత్వధికరణ మహాకాలే కాలికసంబం
ధేన ప్రతియోగినానానాధికరణ్యసత్వాదతివాక్యైః. నచ తాదాత్మ్యేన జ్ఞాన
వ్యాపకస్యాత్మనోఽభావపవనకాలే ప్రతియోగినమానాధికరణః ఆత్మనోఽ
వృత్తితయాకాలే కాలికసంబంధేనావృత్తెరితివాచ్యం. ఆత్మనఃకాలావృత్తిత్వే
కాలవృత్తిస్య ఘటిత కారణత్వాద్యనుపపత్త్యా తమవగమస్యావశ్యక త్వాల్.
లః. మహాకాలస్య ఎహ్నసంబంధితయాతదన్యత్వస్యవహ్నవ్యాపకత్వాల్
తేనరూపేణాసంబంధిత్యేప్యాహ * కాలస్మేతి * సువచన్యాదితి * ధూ
మాదేర్వృత్తినిధూమకసంబంధప్రసిద్ధ్యా తేన తస్య కాలవృత్తిత్వే సాధకా
భావాల్. వృత్తినిధూమకస్వతదభావయోరేకత్ర ప్రసంగభయేన కాలధూ
మసంయోగస్య వృత్తినిధూమక త్వేప్యాహ * నహ్నిమాదితి * స్ఫుటతరే
న్యుపాదానాన్ప్రయోజనగ వెషణేనాయానః సూచితః. విషయతాసంబం
ధఘటితసాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకన్యాత్మత్వ ప్రకారక య
త్కించిత్ప్రమాభావస్య ప్రతియోగ్యసమానకాలీనభండకాలే తథాత్వాను
క్తం నుపాది. పూర్వక్షణావచ్ఛేదేన కార్యసమానాధికరణాభావాప్రతియో
గిత్యభావకారణత్వసంభవాదాహ * కారణత్వాదితి * ఆదివాపరమాధిక

నిత్యదృశ్యకాం కాలావృత్తిత్వేపి మహాకాలభిన్నోదృశ్యత్వాత్ ఈశ్వర
జ్ఞానభిన్నం గుణత్వాదిత్యాదా వతివ్యాప్తిః వృత్తిమతామేవ మహాకాల
భేదేశ్వరజ్ఞానభేదవ్యాపకతయా తదభావానాం యావతామేవ మహాకాలే
శ్వరజ్ఞానాదా కాలిక విశేషణతావిషయితా సంబంధఘటిత ప్రతియోగిసా
మానాధికరణ్య సత్త్వాదిత్యతత్తా * ఏవందళాంతరేపీతి * ఉదళాంతరే*ప్ర
తియోగిసామానాధికరణ్యఘటకప్రతియోగిమత్తాదలై. *సంబంధభేదనిబంధ
నోదోషః* కాలికాదిసంబంధమానాయాతివ్యాప్తిరూపః. *సంబంధైక్యవివక్ష
యా*వ్యాపకతాఘటకసంబంధప్రతియోగిమత్తాఘటకసంబంధయోరైక్యవి
వక్షయా. తథాదజ్ఞానవానాత్తమహాకాలాన్యతరత్వాత్ మహాకాలభిన్నో
దృశ్యత్వాదిత్యాదా సాధ్యతావచ్చేదక సంబంధావచ్ఛిన్న సాధ్యనిష్ఠవ్యా
ప్యతానిరూపిత వ్యాపకతాఘటక సమవాయ దైశికవిశేషణతాదిసంబంధేన
జ్ఞానాభావ మహాకాలభేదాధావాది ప్రతియోగివాం కాలాదావవృత్తైర్గా
నత్వపరిగ్రహః. అవృత్తత్వప్రవాదానురూధేనాహ *నిత్యేతి* పరమాథా
నత్వంబంధప్రమేయత్వం నతుకాలికసంబంధావచ్ఛిన్నాధారతాత్వంకాదిమ
తిదాప్రసంగమేవాప్తదృశ్యాన్యత్వం ఖనత్వాదినాసాధనీయం తేన గగనవత్తా
జ్ఞానస్య భృమత్వేపి నశ్చితి. ఉక్తరీత్యా కాలాన్యత్వ ప్రకారకయతిక్రింది
త్ప్రమాధావమాదాయనతిప్రసంగాదుక్రమహేతి. జ్ఞానభేదప్రకారకయ
తిక్రిందిత్ప్రమాధావన్యప్రతియోగ్యనమానకాలీనతదవిషయకజ్ఞానేతథాత్వా
దుక్రమీత్వరేతి. * వృత్తిమతామేవేతి * మహాకాలభేదాదీనామిత్యర్థః అన్వర్త
నాం వ్యాపకత్వాసంభవంవక్తు మేవకారః. నతు యావతాంవృత్తిమతాంవ్యా
పకత్వంవక్తుం. ధూమవాన్వహ్నోరిత్యాదావయఃపిండాన్యత్వాభావస్యసాన్వి
భావరూపప్రతియోగిసామానాధికరణ్యేపి పర్వతాః కాలాపాధిత్వానుపగ
మే కాలికసంబంధస్య వ్యాపకత్వాఘటకతయాప్రతియోగివైయధికరణ్యఘటి
తసాధ్యవ్యాపకతావచ్చేదకప్రతియోగితాకధూమాభావస్యతాదృశసంయో
గేన ధూమవత్సప్రకారకప్రమాదిషయత్వాత్ప్రమాధావన్యవా తథాత్వాన్నా
తివ్యాప్తిః. యదితత్రాపిస్వాభావసామానాధికరణ్యమాదాయవీప్సప్రయో
జనమువ్యతే. తదాయాయాప్రతియోగితేతికల్పే స్వాభావత్వానవచ్ఛిన్నప్ర

తివ్యాప్తిరితి భావః. అత్రేవ యేనయేన సంబంధేన స్వప్రతియోగిత్యావచ్చి
న్నస్య సాధ్యతావచ్చేదకావచ్చిన్నవ్యాపకతా తేనతేన సంబంధేన ప్రతియో
గిసామానాధికరణ్యమభావస్య వివక్షణీయం. అన్యథా ఇదం నిత్యజ్ఞానం ని
త్యత్వేనతి సవిషయకత్వాదిత్యాదౌ హేతుసమావాధికరణ నిత్యజ్ఞానత్వా
ద్యభావస్య ప్రతియోగినః సాధ్యంప్రతివిషయితాసంబంధేనాపి వ్యాపకత
యా తేన సంబంధేన హేతుధికరణత్వేనైవ కృత్యః ప్రతియోగిసామా
నాధికరణ్యనాతివ్యాప్తిః. యేనయేనైత్యుక్తౌ తథావిధనమవాయాది సంబం
ధేన అతథాత్వాన్నాతివ్యాప్తిః.

తయోన్ముపాదానేనా నాతవ్యాప్తిరిత్యుతతహ * ఇదం నిత్యజ్ఞానమితి * వి
షయితాసంబంధేనేతి * యద్యపి యేనసంబంధేన సాధ్యవ్యాపకతావచ్చేద
కత్వం తేనసంబంధేన ప్రతియోగితాప్రతియోవాచ్యః అన్యథాకాలికసంబం
ధేన ధూమాద్యభావప్రతియోగితాయాఃవహ్నిసత్త్వాదతివ్యాప్తేః తథాత
సాధ్యవతి నిత్యజ్ఞానాన్యత్వవిశిష్టఘటాభావసత్వేపి తాదృశఘటత్వస్య సమ
వాయేనేవ ప్రతియోగితావచ్చేదకత్వాత్ తేన సంబంధేన ప్రతియోగితా
శ్రియాప్రసిద్ధిః తాదృశప్రతియోగిత్యావచ్చిన్నాభావస్యతుసాధ్యవదవృత్తి
త్వమేవేతి. తథాపి నిత్యజ్ఞానాన్యత్వవిశిష్టవాచ్యత్వాద్యభావోబాధ్యః. య
త్తు నిత్యజ్ఞానేత్యజ్ఞానాన్యత్వవిశిష్టఘటాదిసత్వమతే సాధ్యసమానాధికర
ణాభావప్రతియోగితాసామాన్యే యత్సామానాధికరణ్యయదవచ్చిన్నత్వయ
త్సంబంధావచ్చిన్నత్వైతత్త్వైతియాభావస్తత్త్వమేవ సాధ్యవ్యాపకతావచ్చే
దకత్వమితి. తన్న. విసాపీదృశవివక్షాం నిత్యజ్ఞానత్వాదిసాధ్యకసద్ధేతౌ వా
చ్యత్వాద్యభావమాదాయ లక్షణగమనసంభవేనైతద్వివక్షాయానిర్వీజత్వా
త్. కేచిత్తు నిత్యజ్ఞానాన్యత్వస్వనిష్ఠతద్వ్యక్తిత్వోభయవిషయకంజన్యజ్ఞానం
వక్షః తద్వ్యక్తిత్వం సాధ్యం తద్వ్యక్తినిత్యజ్ఞానాన్యతరత్వం హేతుస్తత్ర
అతివ్యాప్తిఃవిషయితాసంబంధఘటితసాధ్యవ్యాపకతావచ్చేదకప్రతియోగితాక
యోస్తస్వ్యక్తిత్వభావనిత్యజ్ఞానాన్యత్వాభావయోర్విషయితాసంబంధేనప్రతి
యోగిసమానాధికరణత్వాదితయేనయేనైతదేవస్వకే తద్వ్యక్తిత్వస్యతన్ని
సాసాధారణధర్మతావత్వే తద్వ్యక్తిస్తాదత్వైనేన సాధ్యవ్యాపకత్వా

అత్యంత సాధ్యతాశ్చచ్చేదకావచ్చును వ్యాపకతా నరూపిత స్వప్రకృతి
యోగిత్యా వచ్చును వ్యాపకతాఘటక సంబంధత్వేన తాదృశసంబం
ధస్య ప్రతియోగిసామానాధికరణ్య శరీరే నస్వాతంత్ర్యేన నివేతనస్తథా
సత్కథావే సాధ్యతావచ్చేదకావచ్చును వ్యాపకతావచ్చేదక ప్రతియోగి
తద్భేదవాదాయాతవ్యాప్త్యసంగత్యాపత్తిరతస్పన్వితత్వోపానానానిత్య
జ్ఞాననిష్ఠ ప్రతియోగితాకభేదత్వేన పక్షస్యవేళః తేన ఘటనిత్యజ్ఞానాన్యత
రభేదాదే సాధ్యవ్యాపకత్వేపి నతదసంగతః. పక్షోత్పత్తికానాన్వితక ప
క్షజ్ఞానవిరహాన్తరే ఇదం. తేన తాదృశజ్ఞానస్య సాధ్యవ్యాపకత్వేపి నతదా
పత్తిః అతాదృశజ్ఞానస్యచ నవిషయశాసంబంధేన ప్రతియోగివైయధికరణ్యా
ఘటితసాధ్యవ్యాపకతా. తాదృశజ్ఞాన విషయత్వంవా వ్యాప్త్యపత్తి అన్య
థాన్వరూప సంబంధేన స్వాభావరూప ప్రతియోగినమానాధికరణ మేవేతిది
గిత్వాహుః. ఇదంతచింత్యం. సాధ్యవన్నిష్టాభావ ప్రతియోగి శాసమానాధిక
కరణం నన్యదవచ్చేదకం ప్రతియోగిత్వం తదన్యస్యమేవ సాధ్యవ్యాపక శావ
చ్చేదకత్వం తథాచోక్తస్తతనిత్యజ్ఞానాన్యత్వవిశిష్టఘటాభావస్యసాధ్యవతిన
త్వేపి తత్ప్రతియోగితావిశిష్టాభావా నత్వేవాతివ్యాప్తేరేవ అసాన్వితీయ
వ్యభేదాదే. తత్ప్రతియోగితావత్త్వేతద్వ్యక్తిత్వం సాధ్యం తత్ప్రతియోగితత్వమాన
కాలిన క్రియానికాన్యతరత్వం మోక్షస్తానీయేషాం సంబంధాంతరేణ వ్యా
పకత్వం తేషాం కాలికసంబంధేన వ్యాపకత్వస్య తథావే ప్రతియోగినా
మానాధికరణ్యస్యచ నత్వాద్యేనయేనేతి వీన్నా పక్షసాధ్యాదిప్రయోగా
యాశ్చ నియమతోన్యధిచారనిరూపకాధికరణ విషయకత్వే ననవత్వస్థలేవా
ఇదమన్యపితేచిత్. ఇదంబుబాధ్యం. ప్రతియోగినామానాధికరణ్యప్రతియో
గివదాథావన లక్షణఘటకః సచ స్వరూపసంబంధేన ప్రతియోగితావా
పవంచ ధూమాభావాదే. కాలికసంబంధేన ప్రతియోగితాశ్చయ వహ్నోర
యోగోశాన్యత్వాభావస్య స్వప్రతియోగితాశ్చయధ్వంసాదే. సామానా
ధికరణ్యేపి నాతివ్యాప్తిః ఏవంచ స్వరూపసంబంధేనసాధ్యవ్యాపక తావచ్చేద
కత్వంప్రవేశ్యంతే నజలత్వాభావ ప్రతియోగితాయాః కాలికసంబంధేన ఏ
హ్ని వ్యాపకతావచ్చేదకత్వేపి నతోమః. ఏవంచ వ్యాపకతా వచ్చేదకతా

తాత్పర్య విశేషగుప్తయథ్యాత్. సహితాద్యత విశేషణానుపాదానే గో
 త్యాద్యభావమాదాయ అసంభవః సంభవతి. గోత్యాద్యభావా నానుపాదాత్
 ధీరశే పూర్వక్షణవృత్తిస్య విశిష్టస్వాభావ హావప్రతియోగిన్వ్యాపకతా
 ఘటకదైశిక విశేషణతాసంబంధేన ప్రతియోగినామానాధికరణ్య నత్వాత్.
 ధూమవాన్ నహ్నిరిత్యాదౌ ధూమాద్యభావస్య అయోగోభకే పూర్వక్షణా
 ది వృత్తిస్య విశిష్టస్వాభావాత్తక ప్రతియోగినామానోధీరశేషియావద్యా
 పకతా ఘటకసంబంధాంతగత సంత్యోగాదినా ప్రతియోగినామానాధిక
 రణ్య విరహాత్. ఘటత్యాభావవాన్మేయత్యాదౌ ఘటత్యాద్యాత్త
 కాభావస్య తాదృశప్రతియోగినామానాధికరణ్యేషి విశేష్యతాసంబంధ ఘ
 టితసాధ్యవ్యాపక తావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకస్య ఘటావృత్తై ర్ఘటత్యాభా
 వాది ప్రామాణ్య సాదృశసంబంధేన అభావస్య యావద్యాపకతాఘటక
 సంబంధాంతగత తాదృశసంబంధేనఘటై ప్రతియోగినామానాధికరణ్యవి
 రహాదతవ్యాప్త్యసంభావత్. అపిఘటసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాప్తతా
 నరూపితయద్యత్సంబంధ ఘటితవ్యాపక తావచ్ఛేదక ప్రతియోగితాకాయే
 యేఅభావాః తేనతేనసంబంధేనప్రతియోగినామానాధికరణ్యాత్తేవంక్రమే
 జైవనివేశాత్ వ్యాపకతామూ పకదైవ లక్షణప్రవేశాది. యత్తుసాధ్యతావ
 చ్ఛేదక సంబంధేనప్రతియోగినామానాధికరణ్య నివేశాన్నజ్ఞానవానాత్త
 ఘటక సంబంధేన ప్రతియోగి శాశ్రయి సవత్సానాదయేతి. *స్వాభావైతి*
 ప్రతియోగిప్ర మధికరణ్యఘటితవ్యాపకతా నివేశాదవం. అన్యథాపునగౌర
 వం. అసంభవానుపాద వత్కృత ఏకదైవేతి. నచ సమవాయాది సంబంధా
 నవచ్ఛిన్నయాద్యత ప్రతియోగితాభిమానాధికరణం సాధ్యవత్ తాదృశప్ర
 తియోగి శానవచ్ఛేదకం స్వాభావనిత్యప్రతియోగిన్వమితి సమవాయాదినా
 ప్రతియోగ్యసామానాధికరణ్యాగోరథం నాసంభవఇతివాచ్యం. తేన సంబం
 దేన వృత్తిమన్నిత్యత్వాభావేనాదోషాత్. అగ్రచ వీహ్నఘటిత వ్యాపకత్వ
 స్యాద్యైవదే నివేశాదవ గౌరవం. ప్రతియోగిప్రయధికరణ్యా ఘటితవ్యాపక
 త్వస్య ఏదేయ దళనివేశే లాఘవాదిత్యాల్లాచ్యుద్వేదా తన్నివేశత్యాగే ది
 ధీతి తాత్పర్యమాహ. * ఏకదైవేతి * సమనియతాభావైక్యమితే తస్యఘట

మహాకాలాన్యతర త్వాదిత్యాదావతీవ్యాప్తిః. ఇథేంద వ్యాపక తాపి సాధ్య
తావచ్ఛేదక సంబంధఘటితాగ్రాహ్య. అతఏవ వహ్నిమాఽధుమావిత్యా
దాఘటత్వానా ఘటవృత్తిస్య విశిష్టద్రవ్యత్వత్వాదినావా ద్రవ్యత్వా
దేరభావస్య సమవాయాది సంబంధఘటిత సాధ్యవ్యాపక తా వచ్ఛేదక
ప్రతియోగి తాకస్య సాధ్యతావచ్ఛేదక సంయోగాది సంబంధేన ప్రతియో
గిసామానాధికరణ్యవిరోధేపనక్షురంత. తన్న. తథాసతికాలికవిశేషణతయా
మహాకాలాన్యత్వ విశిష్టఘటాదౌ సాధ్యేకాలత్వాది హేతావతీవ్యాప్త్యాప
త్తేః. తత్రమహాకాలాన్యత్వవిశిష్టఘటాభావమహాకాలాన్యత్వాభావాదీనాం
కాలికసంబంధేన మహాకాలే ఘటాదిరూప ప్రతియోగిసామానాధికరణ్య స
త్వాత్. యదిచ మహాకాలాన్యత్వ విశిష్టేషి ఘటామహాకాలే వతేతే ఆ
న్యథా సిద్ధాంతలక్షణే మహాకాలాఘటవాక్ కాలపరిమాణాదిత్యాదౌ మ
హాకాలాన్యత్వ విశిష్ట ఘటాభావస్యైవ ప్రతియోగివ్యధికరణస్య ప్రసిద్ధత
యోభయభావ ఘటిత ప్రతియోగివైయధికరణ్య నిర్వచనాయానస్య నిష్ప్ర
యోజనకతావత్తైరితి విశితవిశిష్ట సాధ్యకస్థల కాలత్వాదిః నడ్ధేతురేవేతి
మన్యతే. తిహిచ ఘటత్వాభావవాక్ మెయత్వాదిత్యాదౌ ఘటత్వాద్యాత్మ
కాభావస్య సాధ్యతావచ్ఛేదక ద్వేషికవిశేషణతాసంబంధేన కించిద్విశిష్టసా
త్వానా వహ్నిద్రవ్యభావ రూపత్వేనా దౌహదాహ * ఘటేతి * కాల
త్వం మహాకాలత్వం. ఆన్యథాప్రళయే తథా త్వేనాశివ్యాప్త్యసంగి తేః. *మ
హాకాలాన్యత్వాభావేతి * సంయోగేనసాధ్యతాయాముత్పత్తికాలావచ్ఛే
దేన వహ్నిద్రవ్యభావస్య సాధ్యవద్వృత్తిత్వాత్ సాధ్యతావచ్ఛేదక సంయోగ
సంబంధేన సాధ్యవ్యాపక తావచ్ఛేదకత్వ సంపత్తయే ప్రతియోగి వైయధికర
ణ్యం ప్రవేశ్యం. నచైవం సర్వవాక్ మహాకాలత్వాదిత్యాదావతీవ్యాప్తిరితి
వాద్యం. ప్రతియోగి తావచ్ఛేదకసంబంధేన ప్రతియోగి తావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న
తత్సమానాధికరణప్రతియోగి తావచ్ఛేదక తాకభేదఘటికంప్రతియోగివైయ
ధికరణ్యం ప్రవేశ్యతాదృశ ప్రతియోగి తాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబం
ధావచ్ఛిన్నత్వ యాదృశప్రతియోగిత్వా వచ్ఛిన్నలై వ్యతదుభయభావ నివ
త్వాత్ తథాచ సాధ్యవతి మహాకాలావచ్ఛేదేన కాలికసంబంధావచ్ఛిన్నమ

భావాత్మక ప్రతియోగి సామానాధికరణ్య సత్త్వాదతివ్యాప్తిరేతస్తతే దుశ్శాస్త్రేప నత తేన సంబంధేన భావరూప ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యస్య విషయో నీయతయా నాయం దోష ఇతివాద్యం. తథా సత్యభావసాధ్యకసద్భేదోరుక్తయావదభావాంతరగతభావరూప సాధ్యభావస్య భావరూపప్రతియోగి సామానాధికరణ్య సంభవాదవ్యాప్తేః. అభావపదస్య భావభిన్నాభావ పరత్వైకపిసంయోగాభావ సాధ్యకస్థలై కపిసంయోగాత్తేకాభావమాదాయాగ్రేస్య విశిష్టపదవ్యాప్త్యై కథనస్యా సాంగత్యావత్తేః. ఏవం సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధేన వ్యాపకత్వాది నివేశే సర్వత్రేత్యాదీనా ధూమవాగ్ వహ్నీరిత్యాదౌ వాచ్యత్వాద్యభావమాదాయాతి వ్యాప్తిప్రకరణనస్య అసాంగత్యావత్తేచ్ఛేతి. యత్తు విశేషణతావిశేషేణ వ్యాపకతా తేనైవ సంబంధే ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యం సర్వత్రే సాధ్యవత్ప్రకారక ప్రమాణిషయత్వాద్యై భావమాదాయైవ లక్షణసంగమనమతివ్యాప్తివారణం చేతి.

హాకాలాన్యత్వాభావనత్వేపి నతితిః. * భావరూపేతి తిల్యకాలిక సంబంధేన హేతుమద్వృత్తిత్వం బాధ్యం. భావభిన్నత్వనివేశే ఘటత్వాదినాఘటత్వాభావాభావమాదాయ భావత్వసత్వేవ్యాప్తిః తదసత్వేతివ్యాప్తిః ఏవం భావప్రతియోగికత్వ నివేశాద్ఘటత్వా భావప్రమాణిషయత్వాభావ మాదాయనదోష ఇత్యపి భావత్వానుపాదానాతి వ్యాప్తం. తదుపాదానేన గౌరవం. మనోన్యత్వాభావ లేఖనానంగత్యై. సాధ్యవద్వృత్తిభావప్రతియోగి ప్రతియోగికాన్యత్వ నివేశేపి తథా ఘటత్వాద్యాత్తేకాభావావారణాత్. సర్వకల్పేతదూరీపాన్యత్వ విశిష్టసమవేతవాగ్ జాతేరిత్యాదౌ వతివ్యాప్తిః* ఏవమితి * సర్వత్రేత్యస్య సర్వాధికరణావచ్ఛేదేనేత్యథేన స్వరూపసంబంధేన సాధ్యతాయాం సర్వత్రేత్యథేన ఘటవృత్తిత్వ విశిష్టసాధ్యకపవాదివ్యాప్తిః నతు వ్యభిచారిణ్యవచ్ఛేదకావచ్ఛేదేన నత తత్తత్తేవేతివాచ్యం ధూమవాగ్ వహ్నీరిత్యాదౌ గుణత్వాదీనా ద్రవ్యాభావమాదాయాతివ్యాప్తేః సత్త్వాత్తదకథనేన న్యూనతానా ప్రాసాక్షీదితి సకలవ్యభిచారిణ్యై కాభావ నిబంధఇతి గ్రహపి తద్గ్రంథ విరూధసూచనాయ ధూమవానిత్యుక్తం. తదూరీపాన్యత్వ విశిష్టసత్తాదేః సాధ్యత్వేజాత్వాది హేతావతివ్యాప్తిర్న ద్వితియ లక్షణగ్రం

రోధిత్వ ప్రసంగాత్. తస్మాత్తత్సంసర్గాక విశిష్టబుద్ధౌ తత్తత్సంసర్గావ
చ్ఛిన్న ప్రతియోగి తాకాభావత్వావగాహిజ్ఞానత్వేనైవ ప్రతిబంధకతాయా
వక్తవ్యతయా సమానాధికరణ భర్తావచ్ఛిన్నప్రతియోగి తాయాః సంబంధ
స్యావచ్ఛేదకతాసిద్ధిరితిచేత్. తహిణుటత్వాదివిశిష్టపటాభ్యవగాహిజ్ఞానఘ
టత్వావచ్ఛిన్నపటాద్యభావజ్ఞానయోరపిప్రతిబంధ్యప్రతిబంధకభావ సత్వాత్తా
ద్యుత ప్రతిబంధ్యప్రతిబంధకభావస్య సంబంధవిశేష నియంతితత్వానురూఢే
న వ్యధికరణభర్తావచ్ఛిన్న ప్రతియోగి తాయా అపి సంబంధావచ్ఛిన్నత్వా
వశ్యకత్వాత్. వ్యధికరణభర్తావచ్ఛిన్నాభావజ్ఞానస్య అప్రతిబంధకత్వే బాధ
గ్రంథే లాఘవోపనీతకాంచన మయత్వాదినా వహ్నోద్యనుమిత విరోధిత
యా కాంచనమయత్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాక వహ్నోద్యభావస్య హే
త్వాభావత్వాత్తైసంగత్యావత్తైరిణ్యలమప్రస్తుతపచారేణైతి వదంతి. తదపి న
సాధీయః. నిఖలాభావస్య కించిద్విశిష్టస్వాభావ నిష్ఠప్రతియోగి తా వచ్ఛేద
కీర్మాత దైగివిశేషణతా సంబంధేన తాద్యుతప్రతియోగి సామానాధికర
ణ్య సత్వేన వ్యతిచారిణ్యుతివ్యాప్తిః.

* ప్రసింగదితి * సమగ్రత్యాసంయోగాది సంబంధేన ఘటాదిమత్తావి
రోధితా వచ్ఛేదక రూపావచ్ఛిన్న విషయతాకేత్వేన నప్రతిబంధకతా
నంభవః. ఘటాభావత్వాదేరతథాత్వాదితిభావః. * తాద్యుతేతి * అన్య
థా వ్యధికరణభర్తావచ్ఛిన్నాభావత్వావగాహిజ్ఞానస్య నిఖలసంబంధావ
గాహిత్వప్రతియోగి తావచ్ఛేదకవిశిష్టప్రతియోగిమత్తాబుద్ధిప్రతిబంధకత్వప్ర
సంగాః. విషయవిరోధవిరహేణ తస్య తథాత్వస్యైష్టత్వేత్వాహ * సంబం
ధేతి * సంబంధావిశేషితప్రతియోగితాకాభావత్వేన జ్ఞానప్రతిబంధకత్వ
స్యాద్యుత్పదరత్వాదితిభావః. లాఘవోపనీతేతి క్వాదిత్ర-లాఘవపదంసం
పాతాయతం. బాధగ్రంథే తదానభిధానాత్. * నిఖలేతి * నచ భావ
రూపప్రతియోగిసామానాధికరణ్యనివేశాన్నాతివ్యాప్తిః జగదీశేన సాధ్యవ
ద్వృత్తిత్వే స్వరూపసంబంధావచ్ఛిన్నత్వనివేశేపి పర్వతత్వాద్యాత్తకాభా
వవారణాయ దైశికతయా హేతుసామానాధికరణ్యం భావభిన్నత్వంవోద్య
తామిహివాచ్యం. అభావసాధ్యకే ఘటత్వాదినా సాధ్యాభావరూప్రపరియో

యావత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదక సంబంధేన ప్రతియోగి సామానాధికరణ్య నివేశేన నిఖిలవ్యధికరణ ధర్మానావచ్ఛిన్నాభావానామైక్యములే నిఖిలసంబంధానామేవేకైక తాదృశాభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతయా క్వచిదపి సోత్పత్తికరణే సంయోగవిముత్వాద హావసకలసంబంధేనప్రతియోగినా ఽవృత్తే రసంభవావత్తేః.

గృహ్యసంధేః. భావప్రతియోగితోక్తౌ తత్త్రైవిన్యభిచారిణ్యతివ్యాప్తిః సాధ్యప్రమాభావస్య ప్రతియోగివైయధికరణ్యాఘటిగసాధ్యవ్యాపకావప్రతియోగిత్వాత్. సచ తద్ఘటితవ్యాపకత్వం ప్రాప్త్యం. తథాపి కపిసంయోగాద్యాత్మాభావావస్థేతి లిఖనానంగతేః. * యావదితి * సన్యేనం జలాదీత్యాదిగ్రంథానుస్థితిః ధర్మాభావేతాదృశగోత్వాభావాభావస్య ధర్మాభావరూపత్వేన పి యావదంతర్గతసంయోగేన ప్రతియోగినమానాధికరణ్యాత్. సచ ధర్మవత్త్వప్రకారక ప్రమాపిశేష్యతావాక్ వహేరిత్యాదౌ సాధ్యాభావే తాదృశ గోత్వాభావాభావస్య సాధ్యాభావరూపత్వేనాతివ్యాప్తిరేవ ధర్మవదనుయోగితత్వ పరిష్టస్యహావసంబంధత్వాదిహ సంసర్గాతానువగమాదితి వాచ్యం. తత్రాపి యావదంతర్గత ధర్మాభావే తాదృశగోత్వాభావాభావస్య తదూహితయా తదుద్ధారసంభవాదితి చెన్య. ఏతత్త్రేపి తాదృశ గోత్వాభావసంయోగ్యవ్యతరాభావస్య ధర్మాభావస్వరూపత్వేన శక్త్యంభస్యాత్తానాత్. * విశ్వమతేషితి * యద్యపి నిర్దేశ్యమతేపి సమవాయావచ్ఛిన్న సహోన్యభావస్య సాధ్యవ్యాపక తావచ్ఛేదకీహూత పూర్వక్షణవృత్తిత్వవిశిష్ట సాధ్యావశిష్టప్రతియోగి తాకతయా ప్రతియోగితావచ్ఛేదక యావదంతర్గత సమవాయేన ప్రతియోగ్యసామానాధికరణ్యాదసంభవః. తథాపి ప్రతియోగివైయధికరణ్యాఘటితవ్యాపకతాయా ఏవప్రతియోగితావచ్ఛేదక సంబంధఘటితస్య సాధాకీకృతత్వాత్తదనురూధేనై క్యానుభావనం. అనైక్యమతేచావతారకత్వానుపపత్తిః వ్యధికరణ సంబంధావచ్ఛిన్న వాచ్యత్వాద్యభావ వారణిపి కించిద్విశిష్టవాచ్యత్వాద్యభావావారణాత్. వచైతల్లక్షణే సిద్ధాంతే వ్యసాదాహోవతాతమిన పరంతు నిత్యజ్ఞానం నిత్యసవిషయక త్వాదితాదాసతివ్యాప్తి వారణాయసంబంధత్రయం వీహ్యమపేక్ష్య లాఘ

ప్రకారాంతగానునాశేన గారవాదిలి.

వాదిలి వాద్యం. తథాపి సమవియ తాభావైక్యసత్వోనురోధేన వీహ్నాయా ఏ
వాదిత్యాత్. యత్తు బాధితేన స్పందోమహాకాలత్వాత్ మహాకాలాన్యః
కాలశ్చాదిత్యాదౌ కాలికవిశేషణతాసంబంధావచ్ఛిన్న స్పందత్వాభావస్య
తథావిధమహాకాలాన్యత్వాభావస్య ప్రయోగోగితాఘటక విశేషతాసం
బంధేన తథాత్వానుష్ఠానాత్మభిహితం. తదభిప్రాయశ్చాయదైవిక విశే
షణతాసాధారణ విశేషణతాత్వేన కాలికవిశేషణతాయా అపి సంబంధత
యా తాత్పర్యేన కాలికవిశేషణతాసంబంధావచ్ఛిన్నతథావస్య సాధ్య
వస్యసత్వేన ప్రయోగోగితాయాం సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వ మతత్పర్య
ః సంబంధత్రయైక్యముక్తం తథాచ సమవాయావచ్ఛిన్న స్పందత్వాద్య
భావమాదాయనాతిహ్య ప్రితితి. రజపేనలం. సామాన్యతోవిశేషణతాత్వం ని
గాకృత్య కాలికవిశేషణతాత్వాద్వివేచ సంబంధతాయాస్యసంబంధావచ్ఛిన్న
త్వనుహాకాలాన్యత్వాదేః కాలికవిశేషణతాసంబంధేన సాధ్యవ్యాపకతా
యాఏవాసంభవాత్ స్పందత్వాద్యనధికరణధర్మ్యవచ్ఛేదేన కాలికసంబం
ధావచ్ఛిన్నస్పందత్వాద్యభావసత్వాదితి. *ప్రకారాంతరంజ్ఞ యావస్వీతి
యోగితావచ్ఛేదకసంబంధస్య హేత్వధికరణవృత్తితావచ్ఛేదకత్వం విశేష
ణం. నచ హేత్వధికరణవృత్తితావచ్ఛేదకః స్వప్రతియోగితావచ్ఛేదకా
యేయేసంబంధాస్తథాత్వోక్తౌ సత్తావాద జాతేరిత్యాదౌ సంయోగేన సమ
వాయేనచ న్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నఘట సత్తాద్యభావస్యే క్షేన తథావిధ
సత్తాభావస్య యావంతరంగసంయోగేన హేత్వధికరణవచ్ఛేదేనానిథా
త్వావచ్ఛేదః హేత్వధికరణసామాన్య వృత్తితావచ్ఛేదకత్వోక్తౌ ధామ
వాన్తేయత్వాదిత్యాదౌ సంయోగాద్యవచ్ఛిన్నధామాద్యభావప్రతియోగితా
వచ్ఛేదకసంయోగాసంగీహః ఏతేన స్వవిశిష్టహేత్వధికరణత్వోక్తానః ప
రిసారఇతివాద్యం. సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వేన స్వప్రతియోగితాయాఽ
క్తత్వాత్. ఘటత్వేన ఎహ్యధినిష్ఠతాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకవిషయ
తాసంబంధవారణాయ హేత్వధికరణవృత్తితావచ్ఛేదకత్వమావశ్యకం. స
త్తాభావస్య సమవాయఘటితసాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకస్యప్ర

అథ యావత్త్వమనుపాదాయ సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యావృత్తియోగితాకస్య త
మపాదాయ సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యావృత్తియోగితాకస్య వాఽభావస్యనివే
శే. ఉపాయశ్చానన్విన్న సాధ్యతేనృభిశ్చారణ్యనివ్యాపితుత్తాననరూపసామా
న్యాయావాది సాధ్యతే స్పృహీనమతే వినుట్టేష్టధిపి స్పృహితాతాత్త్వప్రకీర్తి
బీజం తథానతి నిర్మాతృ రూపసామాన్యభావాభావస్వరూపాన్యతాత్త్వకాభా
వస్యస్వస్వస్వరూపాభావాది రూపస్పృహీనయోగినీమనానాధికరణ్యతత్త్వనా
తివ్యాపినుభవాది వ్యావృత్తికావచ్ఛేదకావచ్ఛేదకస్య తే అక్షరస్యైవోప
రీయాగి తావచ్ఛేదకస్య యోగినాననాయాస్యైవైవ్యవహితయోగిన్వయాస్పృహీ
నాధికరణ్యవాచ్యతా. ఏతే రూపవత్త్వం వ్యావృత్తిత్వం తిథాద హేత్వధికర
ణస్పృశితావచ్ఛేదకస్యప్రతియోగి తావచ్ఛేదక సంబంధస్య వ్యావృత్తికవిరుజ్జౌవ
చ్ఛేదక తాకస్యప్రతియోగిన్వయకరణ భుక్తిః ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యభ
వితం. అథ సంయోగ సమనాయావనిష్ఠానాం ప్రతియోగ్యధికరణ తావచ్ఛేదక
సానానానాత్వేన స్యామపి తస్యంనతిద్వైర్విచిత్రత్వం స్వప్రతియోగ్యధికర
ణతావచ్ఛేదక తావృత్తి వ్యావృత్తిత్వాక్రొకించద్వికృష్టస్వాభావాధికరణతావచ్ఛే
దకదైవికవిశేషః తానానాయాతి వ్యాప్యన్వజ్జనప్రసంగః. ఏతేన యత్కించ
చిత్తాప్రసంబంధిత్వవ్యావృత్తిత్వమపి పరీక్ష్యం. మైవం. యద్యత్సంబంధావ
చ్ఛిన్నాధికరణతావచ్ఛేదక తావచ్ఛేదకస్యైవైవైవ తాదృశసంబంధస్వసమని
యిత్యం. సత్త్వంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగి తాసామానాధికరణ్యస్యవాచ్య
త్వానత్యాసూరి. స్వప్రతియోగి తావచ్ఛేదకీభూతేన యేనసంబంధేన సాధ్య
వ్యావృత్తి తావచ్ఛేదకప్రతియోగి తాకస్వం తేన సంబంధేన తథాన్యమితివాప్ర
కారాంతరంబూధ్యం. * సాధ్యతావచ్ఛేదకవ్యావృత్తి * నన్వగ్రీ ఘటశ్చైవ
రూపసామాన్యభావాభావమాగాయైవ సాతివ్యాప్తిః. నచ తస్మాది పూర్వ
తఃస్పృశిత్వవిశిష్టస్వాభావరూపప్రతియోగి సామానాధికరణ్యమేవేతివాచ్యం.
స్వాభావత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగి సామానాధికరణ్యస్య వాచ్యత్వాల్. అ
న్యథా యథోక్తవిశేషణాకాన్తాభావనివేశేపి పృథివ్యన్యత్వాభావాదేః స్వా
భావరూపప్రతియోగి సామానాధికరణ్యసంభవేన ప్రాచీనతదతివ్యాప్త్యను
ద్ధారప్రసంగాల్. గృంథకారణాపి రూపాద్యాత్త కాభావస్య స్వధ్వంసాది

రూపప్రతియోగిసామ్యసాధికరణ్యస్యేవ స్వాభావసామావాధికరణ్యస్యా
 నభిధానాచ్చేతిచేత్స. సమన్వితాభావైక్యమతే తస్య ఘటత్వాదివావా
 యుత్వాద్యభావాభావతయా వాయుశ్వాభావాదిరూపప్రతియోగినమావాధి
 కరణశ్వాత్. నచైవమపి పృథివ్యపృథ్విశ్వావద్భిన్నాభావవీచ తత్రాతివ్యా
 ప్తివారకః తస్య సాధ్యతావచ్చేదకవ్యాప్యాప్రతియోగితాకత్వేపి సాధ్య
 తావచ్చేదకవ్యాపకప్రతియోగితాకత్వాదితివాద్యం. తస్య పృథివ్యన్యత్వవి
 శిష్టాభావతయా గగనాభావరూపప్రతియోగిసామావాధికరణ్యాత్. యద్యపి
 భూమవాన్యహౌరత్యాగావేవేద్యశరీత్యాతివ్యాప్తిః. తథాపి సమన్వితాభా
 వేక్యే సాలక్షణదోషః అగ్నిశ్చ నద్దేతుత్వేన సమాధానమితి విశేషమాద్య
 త్యైతన్మాత్రాభిధానం. నచ యథోక్తలక్షణే పృథివ్యన్యత్వాభావమాదాయా
 తివ్యాప్త్యుద్ధారణేనానుగతిః. తస్య పృథివీభేదవిశిష్టాభావతయా తత్సంభ
 వాదితివాద్యం. ప్రాచామతే యథోక్తలక్షణే సమన్వితాభావభేదమత
 ఏవాతిప్రసంగశ్చః తదభేదమతే ప్రసిద్ధవ్యభిచారిణావిశేషస్య దుర్నాచత్వా
 త్ సాధ్యతావచ్చేదకవ్యాపకప్రతియోగితాకాభావనివేశేనా క్తక్రమేణోపే
 యోబీజసంభవాదితి. ఆత్యేదంచించ్యం. ఏవాసతి అతివైతగ్రంథానంతరమే
 వాస్యాభిధాతుముచితతయా ఇదానీమేతదభిధానే సందర్భాశుద్ధిః. ఎస్తుత
 స్తు ప్రాచామతే రూపసామాన్యాభావసాధ్యుపృథివీశ్వాదౌ ఎత్త్యమాణ
 రీత్యాతివ్యాప్త్యభావేపి వాదః థాత్మకశాస్త్రే ఎస్తుగతిమనురైవైవత్వత్వా
 దనీయతయా తదభిధానం. ఎస్తుతస్తు తిక్తరీత్యా అతపవైత్వాదిగ్రంథే అవ
 తారితే యావత్సంవేశే యథోక్తవిశేషణావశ్యకతయా తద్వ్యావృత్తిప్రద
 ర్శకపక్షీరావశ్యకీ తథావిధస్యాపి అయమాత్మాజ్ఞానాదిత్యాదావవ్యాప్తిగ్ర
 స్తత్వవారణాయ యనైత్యాద్యభిహితం తిదుపరిచమనన్యోత్వాభావస్య ప
 రంపరాసంబంధేన ప్రతియోగిసామావాధికరణ్యసంభవాన్నతదతివ్యాప్త్యు
 ద్ధారసంభవైకత్యాశంకాయామేవం దలంతరేపీతి విభానమితి ప్రకృతం స
 మాప్య రూపాదీత్యాదినాపేయోబీజప్రదశకనాల్ కథా సందర్భాశుద్ధిః. గా
 త్వాభావస్యేత్యాదిగ్రంథో యథోక్తాభావవిశేషణప్రభృతివ్యావృత్తిప్రదర్శ
 నాకాకృత్యభిప్రాయేణ భట్టాచార్యే స్తథావ్యాఖ్యానేపి సర్వాకాంతరమా

చాదయతి* రూపాదీతి* యథోక్త* లక్షణేతి వ్యాప్తిశంకయాతునై శక్తిగ్రంథా
 వతారః తత్ర పృథివ్యన్యత్వాద్యభావస్యాపియాపదంతగః తతయా తస్యపృథి
 వ్యాంపృథివీభేదరూపప్రతియోగిసామానాధికరణ్యానంభవేనాతివ్యాప్త్యనవ
 కాశాల్. యత్తు ఉత్పత్తికాలావచ్ఛేదేనరూపసామాన్యభావస్యపృథివ్యామ
 పి సత్త్వేన నవృథివ్యన్యత్వాభావస్యరూప సామాన్యభావ వ్యాపకతావచ్ఛే
 దక ప్రతియోగితాకతేత్యభిసంధిపూర్వకాం ప్రాచీనప్రవాదమాత్రేణానన్త
 తుత్వాభిమానినాం తటస్థానాం యథోక్త* లక్షణే అతవ్యాప్తి శంకానిరూక
 టాత* రూపాదీతి * సద్ధేతిరేవేతి * యాద్యశరీత్యా పృథివ్యన్యత్వాభావ
 న్యలక్షణాఘటకత్వస్వపత్తిః తాదృశరీత్యా సాధ్యవతవౌతునత్రాయా అ
 ప్యావశ్యతయా సద్ధేతురేవేత్యధాఇతి వ్యాఖ్యాతం. తదనుపాదేయమే
 వ తాదృశశంకీతుః పృథివ్యాంరూపసామాన్యభావసత్త్వే అవిప్రతిపత్త్యా
 వేవాతివ్యాప్తి శంకానంభవేనాగ్రే పృథివ్యాం రూపసామాన్యభావ వ్యవ
 స్థాపనాపయికాకాంతానున్వత్వా తదసంగత్వాపత్తేః. * ప్రళయే * మహాప్రళ
 యే. పరమాణూనాం నిత్యతయా తతోన్మత్తికాలావచ్ఛేదేనరూపసామా
 న్యభావా సంభవఇతిభావ. యద్యపి పాకామూలనాశోత్పత్తి కాలేపూర్వ
 రూపాత్తక ప్రతిబంధకసత్త్వేనరూపాంతరానుత్వాదేన ఇదానీవపి పరమా
 తోరూప సామాన్యభావ సంభవః. తథాప్యపినశ్యదనన్త్యరూపస్యరూపప్ర
 తిబంధకత్వే పూర్వరూపనాశోత్పత్తి తుణపపాకజరూపాన్మత్తి సంభవఇ
 త్యభిప్రాయోః ప్రళయపర్యంతామధావనం. * ఉత్పత్తికాలఇతి * అవయవి
 ద్రవ్యస్య జన్యతయా ప్రళయే అసత్త్వాల్ తదవచ్ఛేదేనతత్రాభావాసంభవఇ
 తిభావః. * తత్త్వత్వాల్ * రూపాదీసామాన్యభావసత్త్వాల్. నను సామాన్య
 దాయ సందర్భాశుద్ధిపరిహారేపి తపభిప్రాయోపగమాన్మిరొధఇతి. * పృ
 థివ్యన్యత్వాభావస్యాపితి * పితస్య స్వాభావరూపప్రతియోగిసామానాధికర
 ణ్యేపి వక్ష్యమాణరీత్యా పృథివ్యన్యత్వప్రకారకప్రమాద్యభావోబోధ్యః. ఖండ
 ప్రళయే పరమాణౌ పూర్వసగః సిద్ధమేవరూపం స్వీకార్యం అన్యథా రూపా
 త్పత్త్యర్థం పునః పాకస్వీకారావత్తైరిత్యోనుహేతి. * యద్యపితి * వి
 నశ్యదనన్తస్యాపి రూపస్య ప్రతిబంధకత్వానితిభావః. నను నవ్యమతే రూపా

ధమాకావద్భిన్న ప్రతియోగితాకాభావస్యాశ్యన్తాభావాత్కతయ రూపప్రా
గభావ వత్సత్వత్తికాలావద్భిన్నావయపిని రూపధ్వంసవతివ్రథయవద్భిన్నప
రమాణౌ కథంరూపసామాన్యభావసంభవకథ్యంసప్రాగభావయో రశ్యన్తా
భావ విరోధిత్యాదిత్యాశంశ్య సుశ్యుక్తిః * ఉచేత్తేజోబోధియోగివతః * యథాప్ర
తియోగినః ఏక కాలావద్భిన్నైకదేశాన్త్యత్తిప్య రూపస్యాన్త్యన్తాభావ విరోధి
తాతథాన్వధ్వంస ప్రాగభావయోఽపి స్వాన్త్యన్తాభావ విరోధితతి నెన్యకణః
* మానాభావాదితిజ్ఞసను రూపధ్వంస ప్రాగభావావద్భిన్నా ధిరణే నద
త్యన్తాభావస్య వృత్త ప్రమాణాభావః ఘటాద్యన్త్యత్తిక్షణే తద్వివీచియక్షణే
చ తస్మాత్త్యయోసంభవేన తద్వృత్తిత్వేన రూపాన్త్యన్తాభావ ప్రశ్యక్తిస్య సు
తరాన సంభవాల్ దివ్యతీయాదిక్షణావచ్ఛేదేన రూపస్యైవ తత్ప్రాగభావతద
భావీయ విశేషణ తాయాచసత్వేన శృంగీయక్షణాదావపి తాదృశ ప్రశ్యతౌ
సంభవాల్ అనుభవే విప్రకృతవన్నన్యప్రశ్యక్షప్రమాణముద్భావ్యనరసిశుమశక్య
త్వాన్య అనుమానంచాప్రయోజకమింద్వంసప్రాగభావయోఽన్త్యన్తాభావ వి
రోధిన్య మాథాకాయాతమిత్త్యతమా * అనిపవేతి * ధ్వంసప్రాగభావయో
రత్యన్తాభావ విరోధిత్యాభావాదేవ * అని గాత్యమే * పూర్వాపరదశా
యాంరక్తైవశ్యకంయోంశ్యోమత్త్యకణః * రక్తరూపంనాస్తీతిప్రశ్నియిష
తి * ధ్వంసప్రాగభావయోరత్యంతాభావవిరోధిత్వే శ్శాఖాన్వరక్తధ్వంసభా
విరక్తప్రాగభావయోః సత్వేనాన్వంజాభావావిగాహిన్యాః ప్రమాత్త్యకతా
దృశ ప్రతీతే రనుపపత్తిశాధానిః * ఏమః * రక్తరూపంనాస్తీతిప్రశ్నియి
దేః నిరూపనామన్యాభావావిరోధిన్వం నావిగదిసామానాధికరన్యరూపం
తద్విరోధిన్యమిశ్యన్వయన్యతరేకదృష్టానానుపపత్తిరతమా * యథేతి * మా
నాభావాదితి * రూపధ్వంసాదిగ్నిరూపపామాన్యాభావవిరోధితీత్యై సా
ధకాభావాల్ అన్యథానుపపత్త్యభావాదితియావత్ఇతి ప్రయోగోబాధ్యః
* అనుభవేషతి * అనుభవేవిప్రకృతవత్తిః ఘటే రూపంనాస్తీతిప్రశ్నియానుద
యేన ప్రశ్నిక్షప్రమాణప్రవాసత్వాల్. తిత్రి ప్రమాణత్వసంశయాద్వా. న
న్వస్తు ఘటారూపసామాన్యాభావవాక్ నిశ్చరూపవదన్యత్వాదిత్యనుమాన
మిత్యతమా * అనుమానంచేతి * ప్రమాత్త్యకేతి * తథాచ రక్తరూపసా

ధ్వంసాదీత్యాదినా ప్రాగభావపరిగ్రహః. * పూర్వావశేష*యత్ర ఘటాదౌ
 పాకాదేకరక్తరూపనాశానంతరంబూపాంతరముత్పన్నం తన్నాశానంతరం
 చ రక్తాంతరం తతస్తన్నాశానంతరోత్పన్న రూపాంతరనాశానంతరంరక్తాం
 తరముత్పన్నతే తత్ర మధ్యరక్తవశాయాం రక్తంబూపం నాస్తీతి ప్రతీత్యాప
 త్తైరిత్యుక్తః. తత్రాపి రక్తరూపధ్వంస ప్రాగభావయోః సత్వావతీభావః. ఏ
 తేన భవన్త్యే రక్తత్వావచ్ఛిన్నప్రతీయోగితాకాత్యంతాభావవత్తాద్యశధ్వం
 సప్రాగభావావే తాదృశప్రతివిషయాంతరారక్త సమానకాలీనౌ పూ
 ర్వాపరరక్తధ్వంసప్రాగభావావ సతథావిధావితీ నాతివ్రీసంగభి నిరస్తం.
 తాదృశధ్వంసప్రాగభావయోరేవ రూపాంతర దశాయాంతాదృశప్రతీతిని
 యామకతయా తయోరపి తథాత్వస్వీకారస్య ఆవశ్యకత్వాత్. తత్ర మధ్యర
 క్తధ్వంసప్రాగభావయోస్తథాత్వస్వీకారేతు పూర్వాపరరక్త దశాయాం
 తాదృశప్రత్యయావత్తైః. అథ రక్తత్వావచ్ఛిన్న ప్రతీయోగితాకత్వేన ధ్వంసా
 దిరేవ తాదృశప్రతీతివిషయః. ఇథంవ రక్తరూపదశాయాంతాకప్రత్యక్షా
 త్తకస్తాదృశప్రత్యయ ఆపాద్యతే అనుమిత్యాత్మకౌవా. అద్యే రక్తరూప లౌ
 కిక ప్రత్యక్షసామగ్ధ్య రక్తత్వావచ్ఛిన్న ప్రతీయోగితాకత్వేన తదభావప్ర
 త్యక్షం ప్రతిప్రబంధకత్వాన్నాపత్తిః. అన్యథా భవన్త్యేపి రూపాంతరణ
 లాసచ్ఛేదేన తద్వృత్తిరక్తత్వావచ్ఛిన్నాత్మనాభావస్యైవ తదానీం ధర్మ్యం
 తర ఘటిత సన్నికషా తద్వృత్తితయా ప్రత్యక్షావత్తైః విశేష్యఘటిత స
 న్నికషాత్వేన సన్నికషాస్యా హేతుత్వాత్. రక్తరూపగ్రహ ప్రబంధక
 మాన్యాభావో యదిఘటాపత్తిః స్యాత్తదాంతి రాశ్యానుధమికప్రమావప
 యోనస్యాదితి తరేణ రక్తరూపసామాన్యాభావావిరోధిత్వానుమానే ప్ర
 యోజకత్వశం కానిరసనీయేత్యుక్తః. ప్రాక్రానుమానే ప్రయోజకత్వశంకా
 నిరానం చరూపసామాన్యాభావో యదిరూపవదపత్తిః స్యాత్తదరూపాహే
 తుస్యాదితి తరేణ స్వయంపక్ష్యతి. తద్వృత్తిత్యంతం ప్రమాత్వలాభా
 య. సను తదర్థికరణకాభావప్రత్యక్షం ప్రతి ఇంద్రియసంయుక్తతదర్థికరణవిశే
 షణ తాయావన సన్నికష త్వోపగమాన్నదోషఇత్యతః. * విశేష్యతి *
 * అ హేతుత్వాదితి * విశేష్యభేదేనానంతకార్యకారణభావకల్పన గౌరవాత్.

వోషాది సత్వేచ తాదృశప్రత్యక్షస్వేప్తత్వాత్. నాన్యః తద్రూపావచ్ఛిన్న
 వ్యాప్యవత్తాక్షానాదినత్వే అనుమానిక తథావిధప్రత్యయస్వేప్తత్వాత్. న
 చ తాదృశప్రత్యయస్య ప్రమాత్వాపత్తిః. భవన్తతేపి తథావిధాన్యన్తాభావ
 స్య తత్ర సత్వాత్తాదృశప్రత్యయస్య పమాత్వేనేప్తవత్తే. యదాద తత్ర ర
 క్తరూపం తత్కాలావగాహినః ఇదానీమత్ర రక్తరూపం నాస్తీతిప్రత్యయ
 స్య ప్రమాత్వం పునరకీక్యాపాదనం. తాదృశప్రత్యయేన రక్తత్వావచ్ఛిన్నప్ర
 తియోగితాకత్వే తత్కాలావచ్ఛిన్నత్వావగాహనాత్ యదాద సతత్ర ర
 క్తరూపం తత్కాలావచ్ఛిన్నతనైవ ధ్వంస స్రాగభావయోరక్తత్వావచ్ఛి
 న్నప్రత్యయోగితాకత్వ స్వీకారేణ తాదృశవిషయబాధాత్. తద్ధర్మోపలక్షితా
 భావాంతే తత్కాలావచ్ఛిన్నత్వావగాహి ప్రత్యయస్య ప్రమాత్వంపునరిష్ట
 మేన సచ తద్ధర్మవిస్తృత్యంసాదౌతత్కాలావచ్ఛేదేన రక్తత్వావచ్ఛిన్నప్ర
 తియోగితాకత్వం కల్ప్యతే కింవా తత్కాలావచ్ఛేదేన తత్ర ధర్మజ్యేష్ఠ
 రక్తత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వన్తాభావః కల్ప్యతేష్యత్ర వికగమనా
 విరహాత్ ధ్వంసాద్యధికరణే అత్యన్తాభావ సిద్ధేర్నప్రత్యయహతైవైతి వా
 చ్యం. ధ్వంసస్రాగభావాధికరణే అత్యన్తాభావాకల్పనే ధ్వంసాదేతీరిత్యా
 త్యన్తాభావాకల్పనేన లాభువాద్రక్తరూపాన్యన్తాభావస్యేతి స్తతే రక్తరూ
 పధ్వంసాత్యన్తాభావ సమనియత తయాత్యన్తేర్న ధ్వంసాత్యన్తాభావత్వాత్.
 మైవం. తత్రధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వస్యావ్యాప్యస్యత్తిహ్యోపగమే
 విశేషాభావా నామేవాధికరణ విశేషావచ్ఛేదేన సామాన్యకర్తావచ్ఛిన్నప్ర
 తియోగితాకత్వ సంభవాత్ అతిరక్తసామాన్యభావాసిద్ధిప్రసంగః. ఏవ
 ప్రయోజనాంతరాభావాచ్ఛేదావః. అతివీచ సామాన్యభావగ్రంథాధికరణ
 ద్వయాంతర్భావేన ఘటానాస్తీతిప్రత్యయవిషయయావద్విశేషాభావసత్వా
 త్తత్ప్రత్యయైవత్వాదిరక్తసామాన్యభావాదిధిశిక్తా వ్యవస్థాపయమ్యతే.
 అనుమతిగ్రంథే గ్రంథకారేణ స్ఫుటికృతమేతత్. * ఇష్టత్వాదితి * తస్య
 తవాపి దుర్వారత్వాత్. ఏవమగ్రేపి. తత్కాలావగాహిప్రత్యయః కింత
 తత్కాలావచ్ఛిన్నస్య తాదృశప్రతియోగితాకత్వేకింవాభావే అవగాహ
 నే అన్య తాదృశేతి. ద్వితియోద్విష్టాప త్రిమాహ*తద్ధర్మేతి* పరిణమదేరను

మేకస్యైవాభావస్యాధికరణవిశేషకాలవిశేషవృత్తిత్వానన్యధేన ఘటత్వవ
టత్వాదిరూప నిభలభమావద్భిన్న ప్రతియోగితాకత్వ సంభవనాభావభే
దవిలాపప్రసంగః. ఏవం రక్తానిధికరణ కాలావచ్ఛేదేన రక్తధ్వంసాదేః
రక్తత్వానద్భిన్నప్రతియోగితాకత్వోపగమేతిత్సమానాధికరణతత్సమనియత
ధ్వంసాంతరస్య తస్యనాగ్రాధి రక్షైత్వాదేరేవ వాతాదృశకాలావచ్ఛేదేనత
తగల్పన మాదాయ ద్విగమనా చరణప్రసంగశ్చేతి ధ్వంసపాగభావాధి
కరణే అత్యంతాభావస్త్వేన మేవన్యాయ్యం. అన్తే తాన్మనాయక్యారక్తధ్వంసా
దిమతి న్యుక్త్యా తాభావస్త్వానా రూపధ్వంసాదిమత్యాయం పృథివ్యాం రూప
త్వానద్భిన్నాభావో నిన్యై క్రితవేతి తేనన్. రూపాత్పక్షైర్వాతీయక్షణే పు
నర్తదధికరిణే సామాన్యసాచగ్రీ బలాగ్రాహంశిరొప్ప త్తి వారణాయ రూ
పం ప్రాచూషత్వానద్భిన్నాభావస్య సౌతుత్వం కల్పనీయం. ఏవం చ ఉక్త్వ
త్తికారే పాకాగ్రాహనాశ్చోప్ప త్తి క్షణే చ రూపత్వానద్భిన్నాభావాస్త్వేకా
రే తిమత్తరం రూపానుత్పాద ప్రసంగః. రూపాత్పాదానంతరం రూపసా
మాన్యస్య పునరుత్పాదేన పాగభావహేతుతయా దుర్వారః రూపవస్యపి
పాకజభావిరూపత్వగభావసత్త్వాత్. వక్ష్యేనమపి పృథివ్యాం రూపాత్త్యంతా
త్తిరంయూ సామాన్యస్థిమిం నద్భిన్నప్రాచూషాగి తాకత్వన్యవ్యాప్త్యవృత్తిత్వే
పినక్షేత కాన్యాప్యవృత్తి మిన్యాత్కాతరీ క్తపామాన్యాభావాసిద్ధిప్రసక్తాభా
వాభేదప్రసంగమిచ్చ సిద్ధాంతిరిన్యానావా వారణేన రూపతాంతరమా
హ * ఏవం రక్తేన ధ్వంసం సంయుక్తయోరక్తఘటయోరన్యధిరస్తికారక్త
నానప్రత్యంయూగినాశ్చోప్ప త్తి సంయోగనాశస్య తథాత్వస్త్వేకారే ఘటాం
తిరేపి తత్ప్రతీత్యాపత్తిరీత సమానియతిధ్వంసేతి. తేషామేకతయా తత్ర త
త్త్వీకారే సబాధకమిన్యాత్తీతహ * తత్సమానతి * ఏకత్వాచెరితి * భావో
పాదానమన్యవ్రాన్తప్రస్థివ్యంబరం. * సర్వక్రికపచో * పృథివ్యాం రూపం
నాస్తీన్యప్రస్థియోత్. * వాకజేత * భావిపాకజంతు నాపాద్యం పాకరూప
కారణాభావాత్ కింఞ్చ పాగభావత్వేన సామాన్యకారణతాముపగమ్యరూ
పసామాన్యం. చక్రగః పూర్వాస్థిన్నపవ రూపే ఉక్త్యంతరమాపాద్యంన
తు తత్త్వీకారే కింఞ్చ. రూపంవా తదసమవేతస్యవాత్సక్య తత్రాపాదనా

భావో నిర్దుక్తికః యశ్చాలావచ్ఛేదేన తత్రరూపాత్యంతాభావో భవతా
 స్వీక్రియతే తత్కాలావచ్ఛేదేన రూపప్రగభావే రూపత్వావచ్ఛిన్న పరి
 తియోగి శాకత్వ స్వీకారేజేవోపపత్తేరితి వాచ్యం. దత్తోత్తర త్వాత్. ఇదం
 స్వీకరణేయం. ఉక్తయ్యక్త్యాఉత్పత్తి కాలావచ్ఛేదేనఘటాదౌ రూపత్వావచ్ఛి
 న్నాభావ సిద్ధావపి ప్రశయకాలావచ్ఛేదేన పరమాణౌతత్వ త్వే మానాభా
 వః. ఏవం రూపం ప్రతిరూపత్వా వచ్ఛిన్నాభావహేతుత్వ మేన నకల్ప్యతే
 స్పృశోన్మగ్నమరొధేన ఆవశ్యక కల్పనీయ స్పృశోసామాన్యాభావస్య తద్దేతు
 జ్ఞయేన రూపవతిరూపాంతరావత్తైః శక్యవారణత్వాత్. వాయాస్పృశోత్ప
 త్యంతరం స్పర్శోత్పత్తివారణాయ స్పృశం ప్రతి రూపా భావహేతుతా
 యా వక్తుమశక్యత్వాత్ స్పృశోభావహేతుతాయా ఆవశ్యకత్వాత్. నచ
 దూషం ప్రతి స్పృశోభావహేతుత్వే యత్ర పాకాద్రూపసత్వే స్పృశా
 శాతత్ర స్పృశాంతరోత్పత్తికారే దూపాంతరోత్పాదప్రసంగఇతి వాచ్యం
 ఏకజాతీయస్త్వేన అగ్నిసంయోగస్య రూపరసగుధస్పర్శనాశకసయా స్ప
 సంభవాత్. నాపి తత్ప్రగభావస్య తత్త్వేన హేతుతియా తద్వారణసంభ
 వః తస్యైవాధికత్వాదితి. * యత్ తత్ * ఉత్పత్తికాలః సాకామ్రూపనాశ
 శాలశ్చ. తథాద కాలాంతరే రూపం వాస్తీతిప్రతిపత్తిః. నాపి దూపాంతరో
 న్మత్వావత్తి. రూపానధికరణకాలావచ్ఛేదేనఏక త్వాదోశస్సంభవంస్తాయతి
 * దత్తేతి * ప్రలయేతి * ఇదంతుబోధ్యం. సాధ్యపరమాణురూపస్య పా
 కజన్యస్వరూపసిద్ధాంతానురోధేనాచ్యపాకత. శే పరమాణోర్నిరూపత్వాద్దీధి
 తికారేస్తాదృశావచ్ఛేదకంకుణోనప్రసర్గిశం. యది ఏనశ్శతోరూపస్యాప్రతి
 బంధకతియా సుపారప్రవాహస్యానాంతామభిప్రేత్య తన్నోక్తమిత్యవ్య
 తే. తదా క్షమహాప్రలయః. యదిద పరమాణురూపస్యాజన్యతాం మనుజే.
 తదానాదేర్భూతస్య నాశాసంభవాగ్నిత్యైవప్రతిః. కింన ఏనశ్శతోపిరూప
 స్య ప్రసబంధక తామతే సాకాద్రూపనాశోత్పత్తిక్షణే ఉక్తయ్యక్త్యా పరమా
 ణౌ రూపసామాన్యాభావసత్వాత్కథం భట్టాచార్యైః సద్దేతుత్వంనిరస్య తేఇ
 తి. దీధితికారోక్తు సద్దేతుత్వం నిరస్య ప్రాచీనాభిమతం విరుద్ధస్య సాధ
 యతి * ఏవమితి * దీధితౌ దూపాభావపదస్య స్పృశోభావపరత్వమిత్యపి ని

ర్శనాశకాలే రూపనాశస్యావశ్యకత్వాదితి. ఏవం ధ్వంసపాగ్రిభావాధి కర
 నై సామయికాత్మ్యాతాభావానభ్యుపగంతమతే తాదృశాత్వంతాభావా న
 తదధికరణైకత్వ్యతే అనంతాధికరణేషు తాదృశాభావకల్పనామపేక్ష్య లా
 ఘనాదేతేకేషు తద్ధర్మావచ్ఛిన్నవచ్ఛేదేషు తద్ధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగి
 తాత్వ కల్పనైవోపపత్తేరితి ధ్యేయం. * తత్సామానాధికరణ్యం * ప్రతి
 యోగిసామానాధికరణ్యం. * స్వవిశిష్టేతి * స్వయంత్రాభావే ప్రతియోగి
 సామానాధికరణ్యం గాగ్రిన్యం సవన * హేత్వధికరణావచ్ఛేదనేతి * హేతుతా
 వచ్ఛేదక సంబంధే యద్దేహికావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణంతత్సామాన్యా
 న్నభావేనేత్యథాః. తేన వచ్ఛిన్యభావ్య ధూమావయవాద్యవచ్ఛేదేన
 ద్విన్య విశిష్టత్వాదిత్వాదౌ ద్విన్యత్వద్యభావస్య గుణాద్యవచ్ఛేదేన ప్ర
 తియోగిసామానాధికరణ్య విరహేప నశ్చితిః. పర్యతాడః కాలాపాధిత్వా
 నభ్యుపగమే ధూమవన్య ప్రకారక ప్రమాణమయత్వాద్యభావస్య క్వచిదపి
 రన్యత * ఏవమితి * ఏతన్వ తద చూహత్వైతి కాలాత్పత్తికధ్వంసవిశేషస్య
 కావణగుణప్రక్రియచక్రూపాదికప్రతి విశిష్ట ప్రబంధకత్వాన్నదోషః.
 * యతేతి * ప్రతియోగిసామానాధికరణ్యే స్వనివృత్త్యాభావ అన్యథా
 స్వవిశిష్టత్వైయత్వాదిత్యనుపదం ఘట్టిభేదస్కతి. సామానాధికరణ్యస్య
 వ్యాప్యవ్యతిరేకయా సంబంధావసంబంధరూపహేత్వధికరణావచ్ఛిన్నత్వమి
 త్యేతి. * తత్సామాన్యేతి * తథాచ స్వనివృత్తప్రతియోగిసామానాధిక
 రణ్యరూపకతాకల్పేన హేత్వధికరణతావ్యాపకత్వమిత్యథాః. * పర్యతా
 డేరితి * స్వందప్రళయయోరేవ కాలాపాధిత్వం నాన్యస్యేత్యథాః. ఏవం
 చ ప్రళయస్య కాలికసంబంధేన గోత్వాధికరణతయా హేతుమతప్రళయ
 ఇత్యస్య నానంగితి. స్వందస్య కాలాపాధిత్వే ఇదనుగానీమితి ప్రళయ
 ఏవ ప్రమాణం ఏవంచ తత్త్వకాలేభ్యస్యాపి సంకతిః ధూమాభావస్యాత్వ
 కాలావచ్ఛేదన వన్యతే యోగోశకథేదాభావస్యాభావవృత్తా సంబంధవి
 శేషానివేశనాయోగోశకథేదవతికాలే కాలికసంబంధేన అయోగోశకావ
 చ్ఛేదన ప్రతియోగిసామానాధికరణ్యాదాహ * ధూమవన్యేతి * వృత్తని
 యామకసంయోగేన సాధ్యత్వం నాస్తీత్యాశయేనేదం. ఏతేన సాధ్యతావచ్ఛే

ప్రతియోగిసామానాధికరణ్య స్యాపపాదయతు మనశ్శతయా ధూమవా
 వహ్నీశత్యాదావతీవ్యాప్త్య పిన క్షేదాద్భిర వివక్షాయాః స్థలాంతరే ప్ర
 యోజనమానా * తేనగోత్వైః శతద్వయః * గవాదిమతిః కాలికసంబంధేనగో
 త్వాదివా గవాదౌ పాత్యై పృథుయాంత్యావేనస్యభిచారిణి గోత్వాది హే
 తౌ లక్షణఘటకానాం గోవ్యాప్త్యవచ్చిన్నాభావానాం గవాది మతిపితతాగ
 రే గవాద్యసధికరణ దేశావచ్ఛేదేన మహాకాలేన పృథుయావచ్ఛేదేన వతః
 మానతయా ప్రతియోగిసామానాధికరణ్య మక్షతమేవ.

దకసంబంధేన ధూమసంబంధిని మహాకాలేధూమాధికరణత్వైవకారకప్రమా
 విషయత్వస్యాసత్వేనావ్యాపకతయా తదభావస్య నలక్షణఘటకతా ధూమసం
 బంధిత్వప్రకారకప్రమావిషయత్వాభావస్యచ మహాకాలే ప్రతియోగిసామా
 నాధికరణ్యమేవేతి నిరస్తం పరంతు మహాకాలే పృత్తినియామకసంయో
 జేన ధూమవత్వస్య న్వయమంగీకారాత్తస్మాత్సంకలితేవైతత్. సచ ధూ
 మవత్వప్రకారకత్వవిశిష్టప్రమావిషయత్వాభావస్యేత్వగీయప్రమావిషయస్య
 రూపప్రతియోగిసామానాధికరణ్యం దుర్వారమితవాచ్యం. ధూమవత్త్వాత్
 ముఖ్యవిశేష్యకప్రమాయాపివోపాదానాత్. తస్మాత్తవ్యాప్త్యస్య త్తిత్వేపి కచ్చి
 షయత్వస్య వ్యాప్త్యవృత్తిశ్చ్యత్. అన్యథా ధూమాధికరణత్వాభావబోధ్యం
 యదిచ సంయోజేన ధూమాధికరణత్వేనావ్యాప్త్యవృత్తితిమతం. తదా ధూమ
 సామానాధికరణ్యావచ్చిన్నస్వరూపాదిసంబంధావచ్చిన్నాధికరణత్వాభావః
 అదిపదమప్యగతభావమేవ. * లక్షణఘటకేతి * గవాద్యభావస్య ప్రతియో
 గివైయధికరణ్యఘటితసాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకత్వం భట్టా
 చార్యోక్తసాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకత్వం చ బోధ్యం. ప్రతి
 యోగివైయధికరణ్యాఘటిత సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకత్వం
 తు చరమద్వంసాభాసాభావాదేవేతే. * పృథుయావచ్ఛేదనేతి * ప్రతియో
 గవాద్యసధికరణత్వేనావాంతరకాలవిధయస్యవచ్ఛేదకః దైవికవిశేషణతాన
 బృంధనవృత్తావేదమవచ్ఛేదకమువచశ్యతే. ఏతేన కాలికసంబంధేన వృ
 త్తిమాదాయ విశేషయోజనాసంభవాద్గవాద్యసధికరణధర్మవచ్ఛేదనేతి న్య
 భామితి ప్రత్యుక్తం. దైవికవిశేషణతాసంబంధావచ్చిన్నప్రతియోగిసామా

ఏవం దైవికవిశేషణతా విశేషణ గవాది వ్యాపకప్రళయాన్యత్వాదే రథా
 వోపి లేన సంబంధేన ప్రళయాన్యత్వాది మతి మహాకాలే కాలికసంబం
 ధేన వతఃసూనతయా ప్రతియోగినమానాధికరణ ఏవ ప్రతియోగి సామా
 నాధికరణ్య ఘటకీభూతాభావవృత్తానంబంధ విశేషానినెకాదిత్యతి వ్యాప్తి
 స్సాస్యత్. నిరుక్తవివక్షణైవ స్వవిశిష్టయావద్విశిష్టధికరణాంతరగతప్రళయాంత
 ర్భావేన తాదృశాభావానాం నప్రతియోగినామానాధికరణ్యం ప్రళయే తత్ప్ర
 తియోగినో అపృత్తితి సముదాయార్థః. గవాదివ్యాపకస్య చరమధ్వంసాదే
 నాధికరణ్యకల్పవ్యాప్తి నిరూపకవ్యక్తేపి ఆపాదిత స్రమపగమేప్యేతదభా
 వానాం నవారణమిన్యదేదనార్థః స్వాత్. అథ చక్రవర్తిలక్షణే కాలికస
 మ్బంధేన వృత్తావపచ్ఛేదకముపదశ్యతే ఉపదశితంచ వహ్నిభావస్యకా
 లికసంబంధావద్భిన్నాభావస్య వహ్నిమదవయవావచ్ఛేదేన వృత్తిత్వం. త
 చ్చ ప్రతియోగినః కాలికసంబంధేన వృత్తావపచ్ఛేదకంవినా నౌపపద్యతేత్తతి
 చేన్న. తావతా కాలికసంబంధావద్భిన్నగవాద్యభావస్య కాలికసంబంధేన
 వృత్తావపచ్ఛేదకంనసిద్ధతి. తస్య యః కాలికసంబంధావద్భిన్నాభావః త
 స్య ప్రతియోగ్యనధికరణదేశకాలాప్రసిద్ధ్యావ్యాప్యవృత్తిత్వాత్ విరోధిత్వా
 నయామకకాలికసంబంధేన వృత్తైరవ్యాప్యవృత్తిత్వాఘటకత్వచ్చ. కించదైవి
 కవిశేషణతానంబంధావద్భిన్న ప్రళయాన్యత్వాభావస్య యా కాలికసంబం
 ధేన వృత్తిరుపదశ్యతే సాపి ప్రళయభేదానాధికరణావద్భిన్నైవ అన్యథా
 కాలికసంబంధావద్భిన్న తాదృశ ప్రళయాన్యత్వాన్యభావాభావస్యావ్యాప్య
 వృత్తిత్వానుపపత్తేతి కాలికసంబంధేన వృత్తిత్వేపీనమావక్ష్యమేవేతి దై
 వికవిశేషణతాసంబంధావద్భిన్నప్రళయాన్యత్వాభావనాదాయ నాతివ్యా
 ప్తినిరాసఇత్యాహ * ఏవమితి * అతఏవాభేద్యాద్యగ్రిమాశంకాయాము
 క్తాభావస్యైవోక్తి-తానం. నతు గవాద్యభావస్యః. * దైవికేతి * కాలిక
 సంబంధావద్భిన్నప్రళయాన్యత్వాభావస్య ప్రళయాత్తకప్రతియోగ్యనధికర
 ణదేశావచ్ఛేదేన దైవికవిశేషణతయైవ తథాత్వాత్తమస్యదాసాధకం. ప్రళ
 యావృత్తిభావస్యతు దృష్ట్యత్సఘటాభావాదిరూపం యత్ప్రతియోగ్యనధిక
 రణం తదవచ్ఛేదేన ప్రతియోగినామానాధికరణ్యం బాధ్యం. * గవాదితి*

గభావస్యయోభావశ్చరమధ్యంసాదిస్తస్యగవాదిమతిఖండకాలేనప్రతియోగి
సామానాధికరణ్యంతగ్రహస్యాన్వలైత్యతోమహాకాలేచేత్సుక్తం. మహాకా
లేవకాలికసంబంధేనవృత్తేస్తథాన్వయముచేసిగోసాధ్యకస్థలేసాధ్యవ్యాప
కతావచ్ఛేదకజన్యద్రవ్యత్వప్రళయవృత్తిత్వాన్వయద్విన్నాభావమూదాయాతి
వ్యాప్తివారణం నసంభవతీతి స్ఫుటికరణాయ తత్తద్యోగావచ్ఛిన్న సాధ్యక
స్థలే పృథివ్యాప్తిమాహ* ఇత్యేకాలత్వమిత్యాదినా* అథపి శాద్భృత వివక్షా
పేక్షయా లాఘవాత్ప్రతియోగిసామానాధికరణ్య ఘటకాభావీయ వృత్తా
దైశిక విశేషణతా విశేషసంబంధావచ్ఛిన్నత్వమేవ నివేశ్యతాం తథాసతి దై
శిక విశేషణతా విశేషసంబంధేన ప్రళయాయత్నత్వాదేరభావస్య ప్రతియోగిసా
మానాధికరణ్య విరహేణాతివ్యాప్తిస్థిధారస్య శక్యత్వాత్. నచైవం వహ్ని
మాధూమాదిత్యాదౌ కాలిక విశేషణతావిశేషసంబంధేన హేగ్వధికర
ణవృత్తే ద్వివ్యవృత్తత్వాదినా ద్వివృత్తాదేరభావస్య దైశికవిశేషణతయా
ద్రవ్యవృత్తిశాద్భావా దవ్యాప్తిరితి వాచ్యం. హేతుసామానాధికరణ్య శరీ
రేపి అభావీయ వృత్తా దైశికవిశేషణతావిశేషసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్య నివే
శనీయత్వాత్ తావతాపి లాఘవానపాయాత్. నచ దైశిక విశేషణతావి
శేషేణ ప్రతియోగిసామానాధికరణ్య వివక్షణేపి ఉక్తస్థలేష్వతివ్యాప్తిస్త
ద్వంసప్రాగభావయోరత్యన్తాభావపరోధి తామతే చరమధ్వంసప్రాగభావవ
తి పరమాణౌ నతదభావః అతైవమపి చరమధ్వంసప్రాగభావధ్వంసస్య చ
రమధ్వంసతయా తత్ర ప్రాగభావాత్తకప్రతియోగిసామానాధికరణ్యం మ
ర్త్యం. మైవం తాదృశప్రాగభావధ్వంసస్యచరమధ్వంసరూపత్వానుపగమా
త్. లక్షణఘటకప్రతియోగితామపాదయైవవా ప్రతియోగిసామానాధికర
ణ్యస్యోపపాద్యత్వాత్ తదవిరోధితామతేతు చరమధ్వంసవచ్ఛేదాభావః త
స్యాపి చరమధ్వంసాంతకత్వేనస్వాత్మవాభావసూపప్రతియోగిసామానాధికర
ణ్యేతు తత్ప్రకారకప్రమాదివయత్వాభావబాధ్యః తస్య భావప్రతియోగి
కత్వేనాతిరిక్తత్వాత్. ఏవం చరమధ్వంసప్రాగభావో నగవాదేర్వ్యాపక
త్వేన దశీకః. తదభావస్య పరమాణౌ ప్రతియోగిసామానాధికరణ్యేన మ
హాకాలానుభావస్య తత్రానుత్వాత్. * మహాకాలఇతి * అతేవమేతత్కా

ఉపన్యాస ప్రళయస్యత్వాభావస్య ప్రళయమాత్రేవ తైరభావమాత్రాధికరణ
కతయా ప్రళయాత్త కాధికరణస్వరూపత్వాత్ తస్యైవ ప్రళయస్యత్వరూప
ప్రతియోగ్యధికరణవరమాణ్వాదాదైశికవిశేషణతయావృత్తిరితివాచ్యం పవమ
పి ప్రళయస్యకాలత్వ ప్రకారక ప్రమాదిశేష్యత్వా దేరభావస్య ప్రళయా
తిరిక్త గగవాదావపి వత్తమానస్య ప్రళయానాత్తకతయా ప్రతియోగి
సామానాధికరణ్యస్య దురుపపాదతయాతివాద్యప్రసంగాశాత్. మైవం. దై
లావచ్ఛేదన గవాదివ్యాపకీభూతస్వాభావరూపప్రతియోగిమతి ఏతత్కారీ
నఘటద్వంసరూపఖండకాలపవ స్వకాలావచ్ఛేదేన కాలికసంబంధేన చర
మద్వంసాదెర్వృత్తైః ప్రతియోగిసామానాధికరణ్యసంభవాన్తహాకాలాను
భావనం వ్యర్థమితిచేన్న. క్రియైవకాలఇతిమతే ధ్వంసాదెరకాలత్వాత్. న
వైవం యదాగోత్వం తదాగౌరిశ్యత్రీ సద్ధతుత్వంస్యాత్. ప్రళయస్యాకాల
త్వాత్. నచ చరమక్రియాయామేవవ్యభిచారః. యదా గోత్వం తదా ప్రళ
యావృత్తిత్యాదావైవ సద్ధతుతాయాలపాదనీయత్వాత్. నచ జన్యమాత్రస్య
కాలత్వానుపగమేపి ప్రళయస్య కాలత్వమావశ్యకమన్యథా క్షణత్వఘటి
తాత్పత్తిలక్షణస్యావాప్త్యవత్తైరితివాచ్యం. స్వవృత్తియానిధ్యంసవిశిష్టసమ
యస్వరూపక్షణత్వస్య మహాకాలేవ సంభవేన తస్వతితోక్తలక్షణనిర్వా
హాదితిచేన్న. స్వస్వపూర్వసతికాయావస్థుదాధావిశిష్టసమయత్వరూపక్షణ
త్వపక్షే మహాకాలస్య క్షణత్వాసంభవేన ప్రళయస్య కాలత్వావశ్యకతయా
తదసద్ధతుత్వనిర్వాహాత్. అథ దైశికవిశేషణతాసంబంధావద్భిన్నప్రళయా
న్యత్వాభావస్య ప్రతియోగిమతి ఇదానీం తనధ్వంసే ప్రతియోగ్యనధికరణప్ర
లయకాలావచ్ఛేదేన కాలికసంబంధేన వృత్తిత్వం దుర్లుటం తస్యాకాలత్వా
త్కింతుదైశికవిశేషణతాసంబంధేనైవతద్వచ్చరమద్వంసాభావరూపప్రతియో
గిమతిఇదానీం తనధ్వంసే చరమద్వంసాత్పత్తిక్షణాద్యవచ్ఛేదేనదైశికవిశేషణ
తావన్న్యంధేనతదభావస్యవృత్తిత్వపగమసంభవేనమహాకాలానుసరణం వ్య
ర్థమితిచేన్న. దైశికవిశేషణతాయాలివాద్యవ్యవృత్తిత్వస్యదుర్లుటత్వాత్. ప్రళ
యాన్యేతిప్రళయస్యత్వవిశిష్టత్వంసవిశిష్టత్వస్య విశేషణం తథానతిప్ర
లయేపవ ప్రతియోగిసామానాధికరణ్యంస్యాత్ కింతు కాలత్వస్య. విశేష్యభే

శికవిశేషణతయా ప్రతియోగిసామానాధికరణ్య వివేకేపి దైశికవిశేషణతా
 సంబంధన ప్రళయవృత్తిసాధ్యకే కాలత్వాదిహేతావతివ్యాప్తిదుఃశ్చార్వాతే
 వ తత్ర ప్రళయమాత్రస్య వ్యభిచార నిరూపకాధికరణతయా సాధ్యతావ
 శ్చేదక సంబంధనసాధ్య ప్రతివ్యాపకతావచ్ఛేదికాయదభావీయప్రతియో
 గితా వ్యాపకతాఘటక సంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకస్య తస్యప్రళయమా
 త్రీవృత్తితయా ప్రళయాత్మకత్వాన్నిరుక్త రీత్యైవ ప్రతియోగిసామానాధిక
 రణత్వాల్ ఇతరసంబంధావచ్ఛిన్నాభావస్య ప్రళయానాత్మకత్వేపి ప్రళ
 యేన విశేష్యత్వఫేదెతు విశేష్యత్వస్యోబాధ్యం. ప్రలయాన్యత్వకాలత్వోభ
 యపర్యాప్తప్రకారతేజతుజ్ఞాయః. వక్ష్యమాణరీత్యావ ప్రలయావిషయక
 ప్రమీనావాదేయా తేన నేష్వరీయప్రమానాదాయ దోషః తస్యావ్యాప్య
 వృత్తిత్వేపి తద్విషయస్యం వ్యాప్యవృత్త్యైవ. అన్యథా ప్రలయాన్యకాలత్వా
 ధికరణత్వాభావోబాధ్యః. చిహ్నాధికరణతాయాఅతిరిక్తత్వాల్. ఏతేన ప్ర
 లయాన్యకాలత్వప్రకారతానిరూపితప్రమీయవిశేష్యత్వాభావపరం ప్రల
 యాన్యకాలమాత్రీవృత్తిప్రలయాన్యకాలత్వప్రకారతానిరూపితవిశేష్య
 త్వాభావపరం వేత్తాయానః ప్రత్యుక్తః. ప్రలయాన్యకాలత్వాదేరభా
 వస్యేతి పాతేతు కాలత్వవిశిష్టప్రలయాన్యత్వాదేరభావస్యేత్యర్థః. య
 థాశ్చైతే తదభావస్య విశేష్యభూతకాలత్వరూపప్రతియోగిసామానాధికర
 ã్యాదతివ్యాప్తితాదవస్థ్యాల్ కాలత్వాదేః కాలికసంబంధేన గవాదివ్యాప
 కత్వాల్ ననునియతాభావభేదపక్షేచేదం. అన్యథా తస్య ప్రలయాన్యకాల
 త్వాభావరూపతయోక్తదోషస్య దుర్వారతేతి. అతఏవ కాలికసంబంధేనప్ర
 లయావృత్తిసాధ్యకే దోషాభావాద్దైశికవిశేషణతాసంబంధానుభావనం. ప్ర
 లయవృత్తిన్వంద దైశికవిశేషణతాంబాధేన తేన ప్రలయాన్యత్వస్య సాధ్య
 తానిర్వాహః. కాలికసంబంధనతస్మి వేళే ప్రాగభావానామైవ సాధ్యత్వం
 స్యాల్. ప్రాగభావవాక్ కాలత్వాదిత్యాదౌచనాతివ్యాప్తిః ఉదాహరణా
 భాసే యత్రేత్యపాదానాద్దైశికవిశేషణతారూపసాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధ
 లాభః. * సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధనతే * కాలత్వాదివిశిష్టప్రలయాన్య
 త్వాదేః దైశికవిశేషణతాసంబంధన సాధ్యంప్రతి ఇవ్యాపకత్వాత్తదభావ

యాన్యస్య త్రితయా సుత రామేవ ప్రతియోగిసమానాధికరణత్వాదితి నిరుక్త
 వివక్షణమావశ్యకం. ఏతదభిప్రాయైవ ప్రళయావృత్తి సాధ్యకానుభావనం
 గ్రంథకృతజ్ఞతి. వస్తుతస్తు ప్రళయాదిమానవ్యతైరభావస్య పృథ్వీద్యనా
 త్తకత్వేపి దర్శితస్తతే మా క్తవివక్షణమత రేణాతివ్యాప్తివారణమవశ్యకం ప్ర
 లయాన్యత్వాదేరిభావస్యాపి స్వప్రతియోగి నివృత్త్యాపక తామటక స్వరూ
 ప సంబంధేన ప్రళయాత్తక నానాధ్వంసాంతరగత యితిఁచిద్ధ్వంసవృ
 త్తిత్వ విశిష్టస్వాభావరూపప్రతియోగినోఽధికరణే ధ్వంసాంతరేస్వస్య
 ప్రతియోగిసమానాధికరణత్వాత్. యితిఁచిద్ధ్వంసాన్యత్వాభావస్య య
 త్ఘండిద్ధ్వంసమాత్ర వృత్తేస్తద్ధ్వంస వృత్తిత్వవిశిష్ట స్వాభావాధికరణే ధ్వం
 సాంతరే అసత్వేపి కాలికసంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాక స్వాభావస్య
 స్వాసధికరణ ధ్వంసావచ్ఛేదేన స్వాధికరణేపి సత్వేన తత్త్రైవ తస్మాదియో
 గిసమానాధికరణత్వాత్ ప్రళయాన్యవిషయకత్వవలక్షితప్రమాయా విషయ
 తాసంబంధేన కేవలాన్వయితయా తాదృశసంబంధావచ్ఛిన్న తాదృశ ప్రమా
 భావాప్రసేదైః ప్రళయాన్యవిషయకత్వ విశిష్ట ప్రమాభావస్య ప్రలయే
 న్య ప్రలయానాత్మకస్య నలక్షణఘటక తేతిభావః ఇతరసంబంధః వ్యధికరణః.
 *ఏతదితి *ఏ తేన పూర్వోక్తప్రళయాజనప్రైక్యత్ర జన్యద్రవ్యసాధ్యక స్థలే సం
 భవాత్ప్రళయాయృత్తిసాధ్యకానుభావనం వ్యధికమితి పరాస్తం. నను ప్రళ
 యాన్యత్వాభావస్య ప్రలయేపిసత్వేన దైశికవిశేషతాసంబంధేన వృత్తిరా
 వశ్యకీ అన్యథా నిరుక్తహేతుసామానాధికరణ్యభంగావత్రైః తద్వరంతస్యా
 తిరిక్తత్వం ఏమావ పరమానౌ ప్రళయాన్యత్వంనాస్తీతి పృథ్వీద్యప్యాపి త
 త్వేన వృత్త్యగోచరత్వేపి వారణమతివ్యాప్త్యుద్ధారశ్చ ఏవం ప్రలయాన్య
 త్వప్రకారక ప్రమావిషయత్వాభావాదైః ప్రలయాత్మకత్వంవినా నదోష
 యోజనాభవతీర్థితతా * వస్తుత స్త్వీతి * ప్రళయాన్యత్వాదేరిత్యాదినా త
 త్ప్రకారకప్రమావిశేషవిశేష్యపరిగ్రహః. * నానెతి * ప్రళయత్వానిభ
 లచరనుద్వంససాధారణమిశ్యభిప్రాయః. తదా పూర్వక్షణాదేరసత్వాద్య
 త్ఘండిద్ధ్వంసేతి. స్వంప్రళయాన్యత్వాభావస్వంతద్ధ్వంసత్వాత్కొఽభావః.
 * విశిష్టప్రమేతి * ప్రలయాన్యత్వప్రకారతానిరూపితవిశేష్యతాయావీవ

ప్రసిద్ధావపి ప్రశంభుతదన్యవిషయక నిత్య ప్రమాదూప ప్రతియోగి నమా
నాధికరణత్వాల్ ప్రశయావిషయక ప్రమాభావన్యచ జన్య ప్రమామాత్ర
ప్రతియోగికతయా కాలికావ్యాప్యవృత్తిత్వేన ప్రతియోగిమత్యపి తచ్చా
న్యకాలావచ్ఛేదేన వృత్తస్తాదృశాభావ మాదాయాతివ్యాప్తివారణాసంభవా
ల్ ఉక్తవిషయజేతు ప్రశయ ప్రశయావిషయక ప్రమాభావన్య విషయత
యా ప్రతియోగి సమానాధికరణత్వ విరహాదతివ్యాప్తి వారణసంభవః | ఏవ
ముక్తరీత్యా ఘటత్యాభావవా మేయత్వాదిశ్యాదావపి వ్యావృత్తిర్బో
ధ్యాః * హేతుమతి ప్రశయఇతి * హేతుమత్సామాన్యాంతరగత ప్రశ
యాంతర్భావే నేత్యథః. * తత్సామానాధికరణ్యాభావాల్ * గవాదియాప ప్ర
తియోగినామానాధికరణ్యాభావాల్ తత్ర గవాదేరభావస్యేత్యనువజ్యతే.
హేతుమతిస్వచేతీష్ట్యనివేశనఫలమాహ * స్వవిశిష్టేతి * సాంప్రదాయకేర్ధ్వి
ప్యేసంయోగ సామాన్యాభావానభ్యుపగమాల్ సద్ధేతుత్వాధికంకపిసంయో
గాభావ పర్యంతానుధావనం. * సకల హేత్వధికరణవృత్తిత్వేపీతి * నిత్యగుణా
దా కేనాపిసంబంధేన కపిసంయోగానత్వాదితి భావః. ఏతేన హేత్వధికర
ణసామాన్యాంతర్భావేన ప్రతియోగినామానాధికరణ్యం నాస్తీతి సూచితం
* నాన్యాప్తిరితి * నిత్యగుణాదేః స్వవిశిష్టత్వాభావాత్తదంతర్భావేన అతథా
త్వేపి స్వవిశిష్టహేత్వధికరణాంతర్భావేన తథాత్వస్యాక్షుతత్వాల్. అత్యవ్యా
పకతాఘటకాభావే ఉక్తయ్యక్త్యా ప్రతియోగివేయధికరణ్యన్య నివేశనీయ
తయా సాధ్యవద్యతీరించిద్వ్యక్త్యసంబద్ధస్వవిశిష్టసామాన్యక భిన్నత్వ రూ
పహ్యుపకతావచ్ఛేదకత్వస్య నివేశనీయతయావా కపిసంయోగాభావాది నిష్ఠ
ప్రతియోగితాయా అపి వ్యాపకతావచ్ఛేదకతా నిర్వాహ ఇన్యభిప్రేత్య కపి
సంయోగాత్కాత్వ కాభావమాదాయావ్యాప్తిరాశంకితా.

తత్ప్రకారకత్వవిశిష్టప్రమావత్సనియామక త్వాల్ * ఉక్తేతి * ఇదంతే బో
ధ్యం. ప్రలయావిషయక ప్రమావిషయత్వాభావస్యోక్తవివక్షాం వినావ్యతి
వ్యాప్తివారకత్వం. ఏవయతాయాతివ్యాప్యవృత్తిత్వేతు ధూమవాన్వహేరి
త్యాదావుపేక్షాబీజకథనం నిర్వీణమితి. * కపితి * సంయోగప్రతియోగికాభావ
త్వేన సాధ్యత్వేతదవచ్చిన్నప్రతియోగిత్వాప్రసిద్ధిః ఆన్యత్వేన సంయోగన్య

అన్యభావునఃసత్రావా జాతేరిత్యాదాకారే కార్తికసంబంధేన హేతుస
మానాధికరణానాం సత్రా త్వాద్య వచ్చిన్నాభావానాం హేత్వధికరణ సా
మాన్యాంతరగత గగనాద్యంతిభావేన ప్రతియోగిసామానాధికరణ్యవిర
హాత్ ప్రసక్తావ్యాప్తైర్వారణాయ స్వవిశిష్టత విశేషణమావశ్యక మితి. ౮
దిపదగ్రాహ్యమపి తాన్యశస్థలమెవత్యపి బౌద్ధ్యం.

ప్రతియోగితోష్టమస్తే. * అన్యభావునరితి * నను తైశికవిశేషణతానంబంధే
న హేతుసామానాధికరణ్యనివేశాన్నాయుదౌషణ్ణతీచేన్న. వ్యాపకతాఘట
కాభావీయవృత్తౌ స్వయావసంబంధనివేశమివ పర్వతత్వాదియాపాభావవార
ణాథం దశితసంబంధేన తస్మిన్వేకః ప్రసజ్యతే. నమివన. ప్రతియోగిమ
త్రాగ్రహవిరూధీతానియామకసంబంధేన తాద్యశప్పశ్చినివేశాత్పర్వతత్వరూ
పాభావస్యాపి వ్యాపకతాఘటక త్వేన లక్షణాఘటకత్వాత్. పర్వతత్వాభావ
వృత్తిప్రతియోగితత్వావచ్చిన్నాభావస్యాతిరిక్తత్వాచ్చ.నస్వేపమపిసత్రాభా
వవారణాయైవదైశికవిశేషణతానంబంధేన హేతుసామానాధికరణ్యనివేశో స్తి
తచేన్న. తథాపిగగనాదివృత్తిత్వవిశిష్టసత్రాభావాదికమాదాయావ్యాప్తేః. అత్ర
చ స్వవిశిష్టహేత్వధికరణావచ్ఛేదేన ప్రతియోగినమానాధికరణాభివ్యక్తౌ
తృతీయాంతార్థప్రేయకదేశాన్వయప్రసంగభివ్యక్తగభిధానం. ద్వితీయేచస్వ
విశిష్టహేత్వధికరణావచ్ఛేదనేత్యస్యానువృత్తయేభావప్రత్యయోక్తిః. ఉద్దేశ్య
విధేయవిద్వాచకయోగినమానవిభక్తిత్వం ఉద్దేశ్యవాచకానాం షష్ఠ్యంతత్వే
విధేయవాచకస్య ప్రథమాంతత్వమపేక్షితమితి వ్యుత్పత్తిభేదసూచనమపి ల
క్షణద్వయేద్రష్టవ్యం. ఇదంచాత్రావిధేయం. స్వవృత్తిత్వస్వవిశిష్టహేత్వధికరణా
వచ్చిన్నత్వస్వప్రతియోగినిరూపితత్వైతత్త్విత్రయసంబంధేనాభావవిశిష్టం
యిత్యామానాధికరణ్యం తద్విశిష్టం యత్సాధ్యతావచ్ఛేదకవిశిష్ట సామా
నాధికరణ్యం నిరూపకతానంబంధేన తద్వత్వం హేతౌవ్యాప్తిః. తద్విశిష్టత్వం
తద్వదన్యావృత్తిత్వసంబంధేన తేన వ్యభిచారిణివాచ్యత్వాద్యభావమాదాయ
నాతివ్యాప్తిః. సాధ్యతావచ్ఛేదకవైశిష్ట్యం చ సామానాధికరణ్యసంబంధేన త
చ్చ స్వావచ్చిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకప్రతియోగితాకత్వాదిసంబంధేన త
ద్వతీ స్వరూపసంబంధేన వృత్తిత్వం తేన నవిశిష్టవరామశానుపపత్తిః. ఏ

వం హేత్వధికరణావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యరూపక ప్రతియోగికత్వవిశిష్టత్వం యత్సాధ్యతావచ్ఛేదకవిశిష్టసామానాధికరణ్యం నిరూపకతానంబంధేన తద్వత్త్వం సాధ్యతావచ్ఛేదకవిశిష్టవ్యాపకతావచ్ఛేదక ప్రతియోగితాకత్వవదన్యూనవృత్త్యమయోగితానిరూపక ప్రతియోగితాశ్శయసామానాధికరణ్యనిరూపకతావ్యాప్యాధికరణతానరూపకతావచ్ఛేదకం యథేతుతావచ్ఛేదకం తద్వత్త్వం వావ్యాప్తితదిక. కేచిత్తు యావత్త్వం వ్యాపకత్వం తథావస్వావచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యవిశిష్టప్రకృతసాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదక ప్రతియోగితాకాభావత్వసమానాధికరణాభావ ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకీభూతాక్రసంబంధేనాభావవిశిష్టసామానాధికరణ్యత్వకథమకవత్వమితి నిష్కషోణాభ్యుక్తిః. ధూమవాన్మహ్నరిత్యాదౌచ నతాదృశః కోవ్యభావఃసంభవతి ధూమాభావే యద్విశిష్టసామానాధికరణ్యంభవెదితి నకోపిదోషః పరింత్యైతదపేక్షయా లాఘవాత్స్వివచ్ఛిన్నసామానాధికరణ్యవిశిష్టతాదృశ ప్రతియోగితాకాభావవ్యాపకతావచ్ఛేదకస్వస్వప్రతియోగిసామానాధికరణ్యకథమకవత్వమేవోచితం తథాసత్యపి గోమాన్గోత్వాదిత్యాదౌ తాదృశగవాద్యభావాధికరణ్యే ప్రలయే గోసామానాధికరణ్యపిష్టాభావానత్యైవాతివ్యాప్త్యైనవకాశాత్. నచైవం ఘటత్యైన వాద్యత్వాద్యభావసాధారణాభావవిశిష్టసామానాధికరణ్యే తాదృశాభావవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వసంభవాత్సామర్థ్యా రేతి వాచ్యం. స్వవ్యాపకతావచ్ఛేదకస్వప్రతియోగిసామానాధికరణ్యకనకలతాదృశాభావకత్వస్యక్రత్వాత్. స్వంతాదృశాభావః ఏవమపిస్వవిశిష్టత్యాదివైయథ్యోన్యదుర్వాకత్వాత్. కపిసంయోగాభావాదిసాధ్యకైకపిసంయోగిరూపసాధ్యాభావాధికరణ్యే ప్రసిద్ధ్యా కపిసంయోగాభావసామానాధికరణ్యవిశిష్టాభావానత్యైన సత్తావాగజాతైరిత్యాదౌ సత్తాభావవతి సత్తాసామానాధికరణ్యావచ్ఛిన్నాభావసత్యైనచావోషాత్. యేనసంబంధేన హేతుమద్వృత్తిత్వం తేనసంబంధేన తాదృశసామానాధికరణ్యవిశిష్టసాధ్యాభావవత్వనివేశాదిత్యాహుః. తాదృశాభావాయేయప్రత్యేకం తత్తద్వ్యాపకతావచ్ఛేదకతత్తదభావప్రతియోగిసామానాధికరణ్యకత్వకూటవద్ధమకవత్వసంభావః. వ్యాపకతాఘటకసంబంధాదిభేదాత్తవాపికూటనివేశంవినా అగతీరి

అత్రేయ సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న వ్యాపకతావచ్ఛేదక ప్రతియోగితాకా
యావంతోఽభావాః ప్రత్యేకం హేతుతావచ్ఛేదక విశిష్టాధికరణ సా
మాన్యంతర్భావేన తత్ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యసాధ్యతావచ్ఛే
దకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతా వచ్ఛేదకప్రతియోగితాకాయావంతోఽభావాయ
ద్యూపవిశిష్టాధికరణ్యవ్యాపకతా వచ్ఛేదకప్రతియోగితాకాః స్త్రూపవ
త్సమిత్యాదకం తాదృశాభావేహేతు సామానాధికరణ్య విశేషణాఘటితం
హేతుధికరణే స్వవిశిష్టత్వ విశేషణాఘటితం చ వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నా
భావఘటితం లఘులక్షణం సంభవతీతిబోధ్యం.

త్యన్యై. స్వవిశిష్టసామానాధికరణ్యవిశిష్టవ్యాపకతావచ్ఛేదకీభూతసాధ్యవ్యా
పకతావచ్ఛేదక ప్రతియోగితాకాభావప్రతియోగి సామానాధికరణ్య సామాన్య
కత్వమపిసంభవతి. * ప్రత్యేకమితి * యావదభావఘటకైకైకాభావస్యేత్యర్థః. య
శ్రకుశ్రదితిశేషః. హేతునిష్ఠత తస్యైతియోగి సామానాధికరణ్యమేవమితో సో
త్తమితిబోధ్యం. యద్ధర్మావచ్ఛిన్నాధికరణత్వవ్యాపకత తత్ప్రతియోగి సామా
నాధికరణ్యనిరూపకతాకథర్తవస్యమర్థః. కపిసంయోగాభావాదిసాధ్యతేవసం
యోగవృత్తి ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యనిరూపకతాయాస్తాదృశావ్యాపకత్వే
పిగగనాభావాది సాధారణతన్నిరూపకతాయాస్తథాత్వాన్నవ్యాపితిస్సవి
శిష్టస్సంవృత్తం. యద్యపి హేతుధికరణ తావ్యాపకత్వాదన్యైవస్వవిశిష్టహేతు
మత్రావ్యాపకతా. తథాపి అభావనిష్ఠత్వాంతస్య నిష్ప్రయోజనతయాత్యాగా
త్స్వవిశిష్టత్వత్యాగేపి నక్షతిరిత్యాశయన శబ్దైయిక్యాయుక్తం. ఏవమశ్రే
పి. లాఘవాదాహ * యద్యపి హేతు * విశిష్టరూపేణాధికరణ ప్రవేశే ద్రి
వ్యం విశిష్టసత్త్వాదిత్యాదావవ్యాప్తివారణాయ విశిష్టాధికరణతాఘటితవ్యా
పకతాప్రవేశాధికరణతాపదం. అదినాయావస్యస్తాదృశ ప్రతియోగి
తాయద్యూపవిశిష్టాధికరణతావ్యాపకతావచ్ఛేదితావచ్ఛేదక పరిగ్రహః. అత్ర
చ సమనియతాభావైక్యమతేపి సామివ్యాపితిబోధ్యం. వ్యధికరణసంబంధా
వచ్ఛిన్నవ్యాపకత్వాద్యధ్యభావశ్చ దీధిశిక్యదుక్తమేషాం షోడశవ నేదానీంస్త్యర్థతే
లక్షణఘటకపదార్థ వ్యావృత్త్యుత్తరమేవ తస్మింసాహితోద్బోధాత్. గగనా
భావాభావశ్చ నాస్త్యేవ ఇతిభావః. నను దీధిశిక్యతాయావంతః సాధ్యవ్యాప

నమః ధూమపాఞ్ వహ్నిరిత్యాదౌ అతివ్యాప్తిః ధూమభావాదేరపి అ
యోగోశకాదౌ గోత్యాభావరూప ప్రతియోగి సమానాధికరణత్వాత్
గోత్వాద్యభావస్య తత్ప్రతియోగిత్వంచ ధూమభావజలవృత్తిత్వ విశిష్టగో
త్వాభావో నాస్తీతి ప్రతితి నియామకాభావస్య భావాధికరణకాభావ ప్రతి
యోగికాభావతయా అధికరణీహిత ధూమభావస్వరూపత్వాత్ జలవృ
త్తిత్వ విశిష్టగోత్వాభావస్య శుద్ధవిశేష్యానతిరిక్తత్వాదిత్య శంక్య జలవృ
త్తిత్వ విశిష్టగోత్వాభావాభావస్య ధూమభావాదతిరిక్తత్వాభావ స్వరూప
తాం ప్రదశయేత్ తస్య స్వరూపతాం ప్రతిపత్తిపతి. * జలేత్వాదినా * నదధూ
మాభావస్య ప్రతియోగినిష్ఠవ్యాపకతా ఘటక యావత్సంబంధాంతరగత
సంయోగ సంబంధేన ప్రతియోగిసామానాధికరణ్య విరహాత్ కథమతివ్యా
ప్తి శంకేతివాచ్యం. జలవృత్తిత్వ విశిష్టగోత్వాభావ ద్రివ్యాన్యతకాభావ
స్యాన్యైక్యత్యా భూమాభావస్వరూపతా సంభవాత్ సంయోగసంబంధే
న ద్రివ్యాత్ ప్రతియోగినైవ సామానాధికరణ్యస్యాత్. నచైవం జలవృ
త్తిద్రవ్యమేవ తత్ప్రతియోగి తస్యైవ ప్రతియోగి తావచ్ఛేదక జలవృత్తిత్వ
వైశిష్ట్యాక్రాంతత్వాత్ తస్యచ ధూమభావ విశిష్టతలనహ్ని మతివృత్తౌ
కతావచ్ఛేదకీభూతగగనావచ్ఛిన్న ప్రతియోగి తాకాభావాహేధికరణావ
చ్ఛేదేన ప్రతియోగిసామానాధికరణాఇత్యేవ శుతాన్యతం. మైవం. తథా
సత్యవృత్తిశ్చ ధర్మోన ప్రతియోగి తావచ్ఛేదక ఇత్యేవవాద్యోస్యాత్. స
మవాచ్యతేన వాచ్యత్వాద్యభావాదేలక్షణాఘటకస్య సంబంధానాచి
త్వాదితి. ఏతేన సమనియతాభావైక్యమతే గగనేన ధూమభావస్య గగ
నేన వహ్నిభావస్యైక్యాదతివ్యాప్తిరితిపరాస్తం. యావత్త్యః తాదృశప్రతి
యోగితాః హేత్వధికరణావచ్ఛిన్నస్వాస్రీయసామానాధికరణ్యకాఇన్యస్య
విపక్షితత్వాత్. వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నధూమద్యభావాధికరణకస్య గగనా
భావవహ్నిభయభావాదే స్తస్మాదప్రతిక్షేపస్వకించితః. తథాపి
సమనియతాభావైక్యమతే తస్య వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నవహ్నిద్యభావై
క్యాత్ ఇతి తస్మాదే సామానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నభావపాతివ్యాప్తివారక
ఇత్యాకయేనానా * ధూమభావాదేరపితి * జలేతి * అయంచాభావః

మానాభావాన్మానివ్యాప్తిప్రసక్తిః యదిచ జలస్పృత్తిత్వవైశిష్ట్యసంస్కార
త్వః ఘటకీభూతభేద ప్రతియోగిని గోత్వాభావత్వా వచ్చిన్నవవ విశేషణం
నత్వస్వతరణ్యావచ్చిన్నై విశేషణతయూ ప్రయోగిణావచ్చివకమితి జలా
స్పృత్తిద్రవ్యసాపే తన్మోగిత్వమిన్యన్యతే తదా తాదృశాభావస్య వి
శిష్టాభావాన్మానికతయూ అన్యతరత్వ సూక్ష్మనియోగితావచ్చివక విశిష్టగో
త్వాభావానికిరణధూమాభావాద్యధికరణకత్వానువహిరితి వాచ్యం. జలస్పృ
త్తిద్రవ్యంధూమాభావవిశిష్ట యాదృశ హేచ్ఛినికిరణే నిమిమతోపతాతే తా
దృశస్యవిచార హేతుకస్థల వీవ ధూమాభావాత్క నిమిత్తవిశిష్టాభావ ప్రతి
యోగిద్రవ్య సామాన్యకరణ్యమాదాయాత వ్యప్తిమాశంక్య జలాద్యస్పృత్తి
త్వేత్వాద గ్రంథస్యావతారణీయత్వాత్. నచేవం తాదృశాన్యతరాభావస్య
వ ధూమాభావస్వరూపతా ప్రతిషేడిత ఇతి విశిష్టగోత్వాభావసాగ్భా
వ ఇతి గ్రంథానుగతమరావైరితి వాచ్యం. తాదృశగ్రంథస్యాపిగోత్వా
భావప్రత్యయోగితాభావ స్వేక య ఏవ జలస్పృత్తిత్వ విశిష్టాదృశాన్యతర
న సూక్ష్మాగోద్యుద్ధిన్న ప్రయోగిణి కః తి ధూమత ధూమాభావానికిరణ
కత్వసంభవేన ప్రత్యయోగితావచ్చివకకోదేజలస్పృత్తిత్వపాదాతిన వైయ
ధ్యాత్ కంతు ప్రమాణమితి భావ్యం ప్రయోగి తాకఇతిధ్యయం
అన్యతరత్వరూపేతి * జలస్పృత్తిత్వ విశిష్టగోత్వాభావభిన్నం యద్యస్యభి
న్నం తదన్యత్వస్య స్థుగోత్వభావ నత్వాత్. అత్రవిఅయోగోలకాదౌ
తాదృశగోత్వానువహిత్వాన్యతరాభావస్య ప్రత్యయూనువహిత్వర
పిద్రవ్యస్య. జలాద్యుగోశక స్పృత్తిద్రవ్యం దీనుదం డాద దీనుదంహేచ్ఛావి
శేషాద స్తన్ధూమసమాన ఫకరణో మహానసతయోగోశ కాన్యతర త్వాదివ
హేతుః ఇమిదవచ్చిన్నతయోగోపకప్రత్యక్షవిశిష్టగోత్వాభావద్రవ్యస్యత
రాభావ ముదాయ దిశతే తి త్వాన్యతర తేవ్యాప్తిసంభవత్. జలాద్యస్పృ
క్షరానురూఢేన త్రస్థస్థానాభావని సతు ప్రస్థస్థితే వ్యాప్తిర్నాస్తి
త్యాశయననదం యస్మి నమానాఫకరణ్యధర్మోపస్థిన్ని ధూమాభావస్య వి
శిష్టాభావాన్మానిక స్వేచ్ఛినికిరణ ధర్మోపస్థిన్ని ధూమాభావస్యావ తభాత్వం
విశిష్టప్రత్యయోగిత్యాభావయనావచ్చివక. తస్మాద్భిన్న. విశాన్యత్వ

త్వావచ్చిన్న పృథియోగి తాతాభావ పరత్వాత్. నచైవమవ్యయోగోళక భే
దాభావస్యాయోగోళకత్వాది యావభావాత్తకస్య సన్నిష్ఠజలవృత్తిత్వ విశిష్ట
గోత్వాభావాభావస్వరూపతా విరహోత్తస్య పృథియోగిసామానాధికరణ్యం
న ఘటత ఇత్యుతివ్యాప్త్యప్రసక్తిః సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధేన వ్యాపక
తాయా లక్షణఘటకత్వం ప్రాగేవకూషితమతో నాయోగోళక భేదాభావస్య
లక్షణఘటకత్వం సంభవత్తితి వాచ్యం. అయోగోళక భేదాభావా దెరిపి పూ
భావస్య వ్యతిరేకివిశిష్టాభావకూపత్వా సంభవేనేవోపపత్తైస్సమానాధికరణ
ధర్తావచ్చిన్న ధూమాభావ విశిష్టాభావయో ర్భేదవ్యవస్థాపన వైయధ్యాయాత్
* పరత్వాదితి * ఆభేదం చింత్యం ఏవంసతి జలవృత్తిత్వ వి
ష్టత్వావచ్చిన్నా భావమాదాయైవాతివ్యాప్తి ర్వాచ్యా తావతాపి జల
వృత్తిద్రవ్యస్య ధూమాభావ పృథియోగితాసంభవాత్ నతు జలవృత్తిత్వ
విశిష్టాన్యతరత్వావచ్చిన్నా భావం సంయోగవిశేషణతాన్యతర సంబంధేన జ
లవృత్తిత్వస్య భవతోప్యావశ్యకత్వాదితి. ఎవ్వతస్తు సంయోగేన జలవృత్తిత్వవి
శేషణ తాసంబంధేన జలవృత్తిత్వాన్యతర విశిష్టత్వావచ్చిన్నా భావోయిం అ
న్యతరత్వంతు న పృథియోగితావచ్ఛేదకం తదుపాదానేపి ద్రవ్యస్య తత్ప్ర
థియోగితావధానం సంయోగాంతర్భావస్యావశ్యకత్వాత్. నచ పృథియోగిసా
మానాధికరణ్యస్య పృథియోగిసంబంధివృత్తిత్వ రూపతాయా ఆవశ్యకతయా
సంయోగసంబంధేన జలసంబంధిత్వ విశేషణ తాసంబంధేన జలవృత్తిత్వా
న్యతరదేవ ప్రవేశ్యవిశిష్టాభావ ఉచ్యతాం తావతాపి తాదృశ గగనాదిరూ
పద్రవ్యస్య జలాయోగోలకయోః సత్త్వావధివ్యాప్తిసంభవే తస్య ధూమాభా
వవిశిష్టనకలవహ్నిమతివృత్తే మానాభావాదితి పూర్వగ్రంథాసంగతిరితి
వాచ్యం. వృత్తనియామక సంయోగస్య వ్యాపకత్వాఘటకత్వేన గగనాదేః
పృథియోగిత్వోపాదానవైఫల్యాత్. అత్ర వదంతి. జలె ఆదిపదగ్రాహ్యస్స
దైవా కాలిక సంబంధేనాయోగోలకవృత్తివహ్నిదేః సత్త్వేన కాలిక సంబం
ధావచ్చిన్న జలాదివృత్తిత్వవిశిష్టాభావమాదాయాతివ్యాప్తిసంభవాదేతాదృ
శాయాసోనిష్ఠలక్షణి. అత్ర తాదృశగోత్వాభావాభావస్య ధూమాభావకూ

ర్వక్షాపృత్తిగ్న విశిష్ట స్వాభావ రూపప్రతియోగి సామానాధికరణ్య సంభ
 వాత్. నచైవం ధూమాభావస్యగోత్వాభావాద్యప్రతియోగిక త్వేపిపూర్వక్ష
 ణవృత్తిత్వ విశిష్ట స్వాభావరూపప్రతియోగిసామానాధికరణ్యస త్వాదతివ్యాప్తి
 తాదవస్థ్యమితివాచ్యం. తాదృశప్రతియోగినః స్వప్రతియోగిస్వవ్యాపకతా
 ఘటక యానన్యంబంధాంతరగత సంయోగాదినా సామానాధికరణ్యవిరహా
 త్ ఘటత్వాభావవాక్ మేయత్వాదిత్యాదావపి ఘటత్వాభావాది ప్రకా
 రక ప్రమాభావస్య యావద్వ్యాపక తాఘటక సంబంధాంతరగత విశేష్య
 తాసంబంధేన ప్రతియోగిసామానాధికరణ్య విరహేణాతివ్యాప్త్యనవతాతా
 పతామతే శాదృశగోత్వాభావాభావత్వేన జలాదౌ వృత్తిత్వానంగీకారే
 ణ తత్ప్రత్యయాపత్తిర్భూరిసంభవేపి లాఘవేన సమన్వయతాభావైక్యమతేజ
 లత్వాభావరూపశాసిద్ధాన్తామరొచ్చేనైవతథావిధవృత్తిర్వ్యవకమ్యతేఇతితత్ప్ర
 రిత్త్యాగః *సంభవాదితి* నచ తిదాత్మేనాయోగొలకభిన్నమపిధూమవ్యా
 పకం తదభావశ్చాయోగొలకత్వమితి వ్యాపకతాఘటక తాదాత్మ్యసంబంధే
 న తియోగొలకభిన్నరూపప్రతియోగిసామానాధికరణ్యత్వాదిత్యాప్తిప్రస
 క్తిరితివాచ్యం. ప్రతియోగి తాయాః ప్రతియోగిరూపతామతేతియోగొలకభిన్న
 నిష్ప్రప్రతియోగి తాయా వ్యాపకతావచ్ఛేదక త్వాసంభవాత్. నచైవం ధూమ
 సామాన్యసాధ్యకే తన్నిష్ప్రప్రతియోగి తాయాఅపి సవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వమి
 తివాచ్యం. తద్ధూమసాధ్యకేవేవ గోత్వాభావెలక్షణఘటకత తద్ధూమాభావప్ర
 తియోగిస్వనిరాకరణాత్. నచ తత్రైవాయోగొలకభిన్నస్య తద్ధూమవ్యాపక
 తాసంభవాత్తాదిత్యాప్తిప్రసక్తిరితివాచ్యం. యద్ధూమవ్యక్తిరేకాధికరణ
 వృత్తిః తత్సాధ్యకస్యాక్త త్వాత్. *స్వాభావేతి* స్వాభావత్వానవచ్ఛిన్న
 ప్రతియోగిసామానాధికరణ్యోక్తౌ త్సద్ధికవిశేషణప్రవేశాపత్తిః నచైవం ఘట
 త్వాభావాప్రమేయత్వాదిత్యాదౌ ఘటత్వాదిరూపసాధ్యభావస్య కిందిద్వి
 శిష్టస్వాభావరూపప్రతియోగిసామానాధికరణ్యాదతివ్యాప్తిరిత్యతతమా * ఘ
 టత్వాభావవానిశి * అత్రచ జలం గొభిన్నగ్రవ్య త్వాదిత్యాదావతివ్యాప్తిః.
 ప్రతీత్యతిసంగాధావనోక్తిరిత్యా జలవృత్తిత్వవిశిష్టగోత్వాభావప్రవ్యత్యాస్య
 తరాభావాదేజలత్వాభావరూపతయా ప్రవ్యత్యరూపప్రతియోగిసామానా

ల్. నచైను జలవృత్తిగ్న విశిష్టగోత్రాభావ ద్వివ్యాప్యతరాభావస్యధూమా
భావ స్వరూపతయా సామానాధికరణ్య సంభవేపి
ధూమాపిప్రకారక ప్రమాభావస్య యావద్వ్యాప్యత తాఘటః సంబంధాంతర్గ
త విశిష్టతాసంబంధం ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యభావాధూమవాకవ
హేర్హత్యాదావతివ్యాప్త్య ప్రసక్త్యా తాదృశాభావస్య ధూమాభావస్వరూ
పతా ప్రతిక్షేపాన యుక్త భావాద్య . తాదృశాభావస్య తత్సవరూపత్వే
తుల్యయుక్త్యా ధూమాపి ప్రకారక ప్రమాభావ విశిష్టస్య జలాపివృత్తిత్వ విశి
ష్ట గోత్రాభావ ద్వివ్యాప్య ప్రకారక ప్రమాస్యతరాభావస్య తత్సవరూప త
యా ద్రవ్యగ్న ప్రకారక ప్రమాయుజప తత్ప్రయోగిత్వేన తయైవసమంవిశే
ష్యతాసంబంధం తాదృశాభావ స్య సామానాధికరణ్య సత్వాదతివ్యాప్తిప్ర
సక్తిరితి నన్వేరవపి ధూమవాకవహేర్హత్యాదావతివ్యాప్తి ద్వివ్యాప్త్యేవ
ద్వివ్యాప్యసంబంధత్యాదృశాభావస్వరూపత్వేన తుల్యయుక్త్యాధూమవద్వ్యుత్పత్తి
విశిష్టతాదృశాభావస్యధూమాభావస్వరూపత్వేన ద్వివ్యాప్యసామాన్యగ్యతన్మి
యోగిత్వానవియాత్. ఏవ ధూమాభావస్యధూమత్వాదనాప్రమేయ
భేదాభ్యసత్వత్. నచ వ్యభిచారిణ్యమాక విభిన్నజలత్వాభావమాదాయైవ
వాతవ్యుత్పత్తిజలై తాదృశాభావవైచిత్త్య ప్రసక్తే విశిష్టాభావస్య కెవలాన్వ
యి తదభావాత్తక త్వ సంభవాదతీవాద్యు. ఇథిహి తస్య వ్యభిచారిణ్యధర్మ
భిర్మూలవృత్త్యాభావసమనైయత్వేన తతివ్యాప్తైరకారాద్విత్వదత శం
కాకారకతాయ ప్రసద్ధవృత్తిదారిణ్యేన తథాపిధాభావమాదాయతివ్యా
ప్తిరితి తే * స్వస్వస్థానా * సాధ్యాన్యధామక వద్వ్యుత్పత్తివిశిష్టాభా
వాదేః సాధ్యాభావసంబంధాంతర్యేవ సాధ్యవద్వ్యుత్పత్తివిశిష్టాభావస్య
సాధ్యాభావసంబంధతీవాద్యుత్పత్తి సకలవృత్తిదారిణ్యుక్తలక్షణవతాః పీఠమే
వేతిభావః. అప్రదీధితక్లృతం సమనియతాభావేన్యమభిప్రేత్యనసమాధానం
కుతు విశిష్టాభావస్య విశిష్టాభావసంబంధమేవ తత్ప్రతియోగితాయాశ్చ
విశేష్యేవభావావతివ్యాప్తిప్రతిక్షేప బ్రూయంతే తదావ్యాపా* ఏవమితి
సను ఏవామూఢా ధూమాదత్వాదా ఘటత్వాదనాప్రమేయసామాన్యాభా
వస్య యావద్వివ్యాప్య తస్య లక్షణభేదతయః యావద్ధేత్వాధికరణాంతర్యేవ

సా చా శ్చ భావ సమయతత్వేన తత్తదభిన్నత్వవశాత్ సప్రమేయ
ప్రస్థైవ తస్మాత్ప్రయోగిత్యాత్ యదపి భూమత్వాదినాప్రమేయం నాస్తీ
త్యాది ప్రతితా భూమమాత్ప్రస్థైవ ప్రతియోగ్యాహః సప్రమేయాంశద
స్య. అథవా ప్రతియోగివాహనాధికరణ్య శరీరేన్యూత్పన్న సహనాధికర
ణధర్మానఃచిచ్ఛ ప్రయోగివా నివేషియా ఏవంచ శాన్త్యశ ప్రయోగి
త్యాకో హేతుసహనాధికరణాభావోగ్రాహ్యః. యావత్ప్రమేయైకత్వ ప్రతియో
గితాద తథానిధి భూమిస్త్వసచ్చిదైవ తాన్త్యధర్మానఃచిచ్ఛా చభూమాది
మాత్ప్రస్థైక భూమిభావేయ పరియోగితేనాదాశ్చర్యసామానాధికరణ్యం
చ నాయోగోశ్చ కాద్యంతి త్యావేనచ మన్యతే. తదాపి భూమిభావస్య సహ
భూమోభయ స్త్వసచ్చిదైవోప సమనియతయ తదభిన్న త్వేన వహేరపి
తదభావ ప్రతియోగివా అయోగోశ్చ కాన్త్యభావసర్వ

స తస్మానునియ తాభావీయతాద్యతః ఘటమృత్యుత్రిప్రతియోగి తాత్పర్యేనా
మానాధికరణ్యాభావాదసంభవశ్చైవగతీనః * ఏవమచేతి * ధూమవాణ వ
హేరత్యాదౌ ఘటత్యేవినా ధూమాభావస్య ఘటశ్చేన సహృద్భావాభి
న్నత్యేన తథాశ్చ త్యేనానాధికరణధనుః వచ్చిన్నాభావవీచ దోషవాగ
కొబాళ్యః. తస్మాప్తేన తథాత్వేన దోషవారణం నాస్తీత్యాశయేనాహ * త
థావీతి * యదపి ప్రశ్నోకముఖ్యము శ్వాసచ్ఛిన్న భేదసంభవత్తాద్యతాత్పర్యేనా
దెరపి స్వసమానాధికరణభేదప్రతియోగి తావచ్ఛేదకత్వరూపన్యూనస్య త్రిత్వ
మస్తీకనాస్యతే తదా న్యధికరణధనుః వచ్చిన్న భేదమోదాయ దోషవారణా
య తాద్యతాభేదే స్వప్రతియోగ్యస్య త్రిత్వరూపవిశేషసంస్థావశ్యతయోశ
యత్స్యాన్యూనస్య త్రిత్వబోధ్యం. యద్యపి ధూమోన్వదేరభ్యుదయాభా
వప్రతియోగి తావచ్ఛేదకగియా తస్మిన్ప్రతియోగి తాయాన్యూనస్య త్రిత్వార్థావచ్చి
న్నత్వం. తథాపి ధూమవద్వత్త్రిత్వవిశేష్టప్రస్థానానాన్యభావస్య ధూమా
భావసమసయితతియంతివ్యాప్తిః సచి కథం తస్య ప్రతియోగిసామనాధిక
త్యం. ధూమవద్వత్త్రియాద్యతేద్రవ్యం నియమతోహతుమతినగతే తాద్య
తద్రవ్యస్య ప్రతియోగిత్వాత్. అథవా సంయోగకాలికవిశేషమైవేదస్యతరస
వృద్ధేన ధూమవద్వత్త్రిత్వం తాత్పర్యసంబంధావచ్చిన్నస్య త్రిత్వసంబంధే
న ధూమవద్వత్త్రిత్వస్య నిదేశ్యం. విశేషతాభావాద్వత్త్రిత్వభావశ్చ. ఉభ

అయోగోశాన్యవృత్తిస్వవిహితాశాభావాభావ సమనియతయా తదభిన్న
 త్వేనాశాభావప్రతిపత్తిః తత్ప్రతియోగితయా ధూమవత్ప్రకారకప్రమాభావ
 స్య ధూమవద్విశేష్యకత్వః శిష్టకృత్యత్వాదిప్రకారక ప్రమాభావ సమనియ
 తతయాదృత్యత్వాదిప్రకారకప్రమాభావ అపి తత్ప్రతియోగిత్యేన. ధూమ
 భేదస్యధూమస్వసమభయత్వావచ్ఛిన్నాభావసమనియతత్వేన సన్తాతీనైస్య
 సతత్ప్రతియోగితయా హేతుసమానాధికరణతాదృశాభావానాంస్వవిశిష్టయా
 వదైత్యధికరణాంతర్భావేన దర్శింపప్రతియోగిభిః సామానాధికరణ్య మక్షత
 మేవైత్యతివ్యాప్తిః. అథ సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదికాయా
 యాభావపరస్య తాదృశ ద్రవ్యాభావపరతయా గగనసపి తత్ప్రతియోగి
 తత్సంబంధిృత్తిత్వనూనామైవాలివ్యాప్తినంగతిరితితుకచిత్. * అయో
 గాలకాన్యేతి * లాఘవేనాశాభావత్వస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకకొట్ట
 ప్రవేశేపి అశాభావస్యప్రతియోగిత్వమక్షతం. * ధూమేతి * ధూమవత్
 నితరవిశేష్యకద్రవ్యత్వప్రకారకప్రమాభావస్య తాదృశాభావసమనైయత్వా
 క్తం చిత్తేతి. * ధూమభేదస్యైతి * సమాభావప్రతియోగితాయాం సంబ
 ధవిశేషావచ్ఛిన్నత్వనివేశార్థమభేదవృత్తానః అగమన వాద్యత్వభేదాదే
 ర్వ్యుదాసాల్లక్షణస్య ప్రతియోగ్యవృత్తిశ్చేతి గ్రంథావతారకత్వనిర్వాహక
 పీఠ్యుత్తరమాషణమప్యసంగతమేవేతివాచ్యం. ఏతావతా ధూమభేదవృత్తా
 సమాగ్రం నత్వవ్యాప్తినిరాసాపీతి ప్రతియోగితాయాం సంబంధవిశేషావ
 చ్ఛిన్నస్వవేశోన్యథావన తనశ్చోత్తరమాషణసంగతరపీఠ్యభిప్రాయాల్.
 * ధూమత్వేతి * అన్య సమవాయతగసంబంధావచ్ఛిన్నాభావత్వే సమనై
 యత్వభంగోబోధ్యః. * అథేతి * ఆత్మాజ్ఞానాదిత్యాగావాస్తవ్యాభావమా
 నాయ హేతుసమానాధికరణాభావీయత్వం ప్రతియోగితావిశేషణం. * తస్మి
 త్ప్రతియోగితాయాం యావత్స్వాధికరణభావనైయథ్యమేవలక్షణబో
 షః. తథాసతి ఆత్మత్వత్వావచ్ఛిన్నావత్త్వనిష్ఠప్రతియోగితాయాయావదంతర్గ
 తయా తన్నిరూపకాభావప్రతిభాత్వాదవ్యాప్తినంగాయామథాతః ప్రతి
 యోగిసామానాధికరణ్య భావావత్త్వత్వాగ్నావ్యాప్తిః. ఏవం త స్వవిశిష్ట
 త్వహేతుసామానాధికరణ్యయోరపి వైయథ్యమిత్యభిప్రాయేణైదం. తేన

యాప్రతియోగితా తత్తన్నిరూపకాభావానాంస్వశిష్టయాపేక్షైర్వ్యధికరణాం
 తర్భావేన తత్తత్ప్రతియోగితాశ్చయ సామానాధికరణ్యం వివక్షణీయమితి నా
 తవ్యాః పీరితిచేత్. తహి తాదృశీయా యాప్రతియోగితా తదాశ్చయ సామా
 నాధికరణ్యాయత్క్రీడిద్యావ్యధికరణాంతర్భావేన తత్త్వ మిత్యేతావలైవ
 సామంజస్య అభావేయావత్వస్య తత్తత్ప్రతియోగితానిరూపకత్వస్య హే
 తు సామానాధికరణ్యస్య విశేషాస్య హేత్వధికరణేషు స్వశిష్టత్వ విశేషణ
 స్యవైయర్థ్యప్రసంగః. ఏవం సంస్కృత్య హేతు సమానాధికరణ ముభయ త్వా
 వచ్చిన్న ప్రతియోగితాకిం సాధ్యాభావమానాయ లక్షణసమన్వయసంభ
 ప్రతియోగితాయాంయావత్వానుపాదానేపి ఏతేహిం వైయర్థ్యస్య సత్త్వా
 ద్దోషతయాఽభిధానాసంగతీతనాశంక్యం. అథ సాధ్యవ్యాపకతావచ్చేదకీ
 భూతవ్యధికరణధర్మావచ్చిన్న ప్రతియోగితా కాయాంతోభావాయదధికర
 ణావచ్చేదేన ప్రతియోగితా సామానాధికరణోస్తత్త్వమిత్యుక్తో ధూమవాక్ వ
 హ్నోరిత్యాదావుక్తాభావానాంవృధావః ఆత్మాజ్ఞానాదిత్యాదావాత్తత్వసా
 మాన్యాభావాదేచ్ఛేతిచేత్. తహి ధూమవాక్ వహ్నోరిత్యాదావసవ్యాప్తి
 ఘటత్వేన ధూమాభావఘటత్వేన వహ్నోభావయోరైక్యాత్. తద్భేదేపిప్ర
 తియోగితా వచ్చేదేకైక్యేన ప్రతియోగితైక్యాచ్చ. గుడిచ తథాః యద్య
 త్ప్రతియోగితా కాయాంతోభావాస్తత్ప్రతియోగితాశ్చియేత్యాదిరిత్యాభివే
 శః. ధూమాభిన్నత్వేన ధూమాభావమాదాయనాతివ్యాప్తిః తస్మాదేవ వహ్ని
 భిన్నత్వేన మూర్ఖభావరూపత్వాత్సవన దోషఇహ యద్యదితి ధూమభి
 న్నత్వేన ధూమాభావధూమభిన్నత్వేన ధూమతద్భిన్నోభయాభావప్రతియో
 గితియోరైక్యమునజాతీయత్వాదిత్యుచ్యతే. తదావ్యధికరణధర్మావచ్చిన్న
 త్వరూపవిశేషణంవ్యర్థమితి. యథాస్సవేశైవైయర్థ్యాదాహ * ఏవ
 మితి * వ్యధికరణసంబంధావచ్చిన్నవాచ్యత్వాభావమాదాయ లక్షణసంగతి
 స్తుప్రతియోగితావచ్చేదకీన బంధన వ్యాపకతాకల్పేనేతితమపేక్షా. ఉభ
 యాభావాదెరుభయ త్వాద్యభావరూపతాపక్షేఉభయత్వనిష్ఠప్రతియోగితా
 యాః సాధ్యవ్యాపకతావచ్చేదకత్వాభావాల్ యథాక్రవిశేషణాక్రాంత స్య
 ధికరణమావచ్చిన్నాభావోపగమేనేవాపతాగితత్వం ఆరస్సిద్ధాంతమను

వాల్ వృధకరణధర్మావచ్చిన్నాభావస్యా వ్యామాణిక త్వేపి ఉతి పరిపేక్షై
 తాదృశిన్యా వైలక్షణి శంకాయాం ప్రతియోగ్యవృత్తశ్చేత్కాదిన్ తాన్య
 శాభావభవనస్యా సరిగత్యవత్తి అతో లక్షణోపరిరమాహ * యత్సమా
 నాధికరణానామితః అత్రాపియ త్తస్వరయోః పూర్వవద్య తిద్ధగ్నావచ్చిన్నపర
 తాబోధ్యవహ్నానాధుమాదత్యదోపాధ్యశాసచ్చేదకానవచ్చిన్నవ్యాపక
 తావచ్చేదక ధర్మావచ్చిన్నప్రతియోగి తా కా భావావహ్నాత్వాచనా ఘటాద్య
 భావావప తేహించ స్వహిష్టయావద్ధగ్నధికరణోతి ర్భవేన వహ్నిత్యాది
 రూప ప్రతియోగితావచ్చేదకావచ్చిన్న సమానాధికరణతయి లక్షణసమన్వ
 యః అత్రాపి ప్రకరయోగి సామానాధికరణ్యవేత ఉక్తకీమణధూనావాకా
 వహ్నీరత్యదావతవ్యాప్తికి అతిః ప్రతియోగి తావచ్చేదకావచ్చిన్న సామా
 నాధికరణ్య సహేకః తథాచ ధూవాద్యభావానాం వహ్నిధూమోభయత్వా
 వచ్చిన్న ప్రతియోగితాశ్రయి వహ్నిధూ సామానాధికరణ్య సత్వేపి ప్రతి
 యోగి తావచ్చేదకీమాత తాదృశోభయత్వావచ్చిన్న సామానాధికరణ్యభా
 యద్భావా వ ఉభయతః * అప్రామాణిక త్వేపి తః * ఆదిత్య భట్టాచార్యైః
 వ్యాపక తాఘటక త్వేన సామానాధికరణ్యే నేత్యువా నా నాన్నావ తారకత్వభ
 క్త్యైక్యైర్వైలక్షణవనితీభవనాద్ధర్మం దత్తేన త్రిమానామానాధికరణ్యే నేత్యువా
 దానమేవోభయూద్యభావమాణాదియ తాన్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావ త్వోప
 వ్యాపకం తదభావావత్వేపి వృధకరణధర్మావచ్చిన్నాభావన త్వోపరిరమాహ
 ధైర్వం సాధ్యభావఘటితలక్షణకథనాత్ సత్వహ తేహం తథాకేచిదస్తి దిధ
 తక్యత సామానాధికరణ్య సగ్యవ్యాసుకేస్తదప్రామాణికత్వే తదఘటితవా
 ధ్యవ్యాపక తావచ్చేదకత్వైర్వైలక్షణ తాభావసంధవాత్ తావచ్చేదకానవచ్చేదకా
 భయాదిభేదవారణాయ ప్రతియోగి తావహేవనబంధేనావచ్చేదకవశేషేతి భే
 దావేకానిధాతవేననితీత తాదృశోభావ స్వేక్కినంభవః ఏవం సాధ్యవద్య
 లాంచద్యక్తిత్యాది వ్యాపక తామితేహ సత్వేహ తాదృశవింష్టలక్షణాభి
 భాసా దిధితీ కృతానంగతిమం చేన్న సమవాయ త్వేన వాద్యత్వాభావ
 మాలాద్య ఆనాతగిస్తేహం అభాభావానంవచ్చేదోమాలావ నే జ్ఞేయత్వత్వ
 సవాద్యత్వాభావావతలత్వాత్. * అభావేత * తథాచ ప్రతియోగి తా

వాన్మాదివ్యాప్తిః. ఏవం తాదృశాభావాధికరణం ధూమవద్వృత్తిత్వ విశిష్ట
గోతాన్వభావ దృవ్యావృతరాభావస్య ధూమాభావస్వయంపన్నేపితాన్యశాభా
వప్రకారాగోతావచ్ఛేదక ధూమవద్వృత్తిత్వ విశిష్టత్వావచ్ఛిన్నేన సముపా
దృశాభావస్య స్వవిశిష్టతాన్వధికరణాంతర్భావేన ప్రాప్తయోగసామానాధిక
రణ్యమిహాన్నాతివ్యాప్తిః. ద్రవ్యత్వేన ధూమోవాస్తీత్వాది ప్రతితావదన్య
వ్యత్వాదేః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం నిభాసతే అపిహధూమత్వానేరేవదన్య
వ్యత్వా దేమన్యతీయోగిభిరతివైశిష్ట్యమాత్రంధూమాదౌ భావలేఖ్యత్యపియతే
వచ్ఛేదక తావర్యాప్తి ప్రకారాభావః. * నభావత్యతి * తదభావేపి ప్ర
తీత్యవత్తైరిభావః. ఏతేనసమవాయిత్వేన వాచ్యత్వంవాస్తీతి ప్రతీతిసిద్ధౌ
వాన్మాదిభిః ఏహిత్యేన ప్రమేయంవాస్తీ వహిత్యేన మహానసీయ వ
హిమహాన్యతర వాస్తీత్వాది ప్రతిత్యా యితాంచిత్రప్రతియోగ్యవృత్తిధ
త్వావచ్ఛిన్నాభావాదీధితి కృత్విః వ్యధికరణత్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితావ
చ్ఛేదక తావత్తేనః సమవాయితయా వాచ్యతత్వేదాపి దృష్టవ్యత్యతి మిత్రేత్వ
కంతరిదానోక్తత్యతి ఏతవ సాందళసంమతాః నతు తద్భిన్నః సామాన్యరూ
పేణ ఏకేషాభావః మహికారాద్య సమమతః వ్యధికరణధత్వావచ్ఛిన్నాభావా
ప్రభేదతయా సాందల సంమత్యతి తదప్రామాణికత్వ చీకమావిష్కృతం.
అతవ వాగ్రతథఖండనేనసన్యాసతా.నచనిరుక్తభేదస్యాగ్రేతఖండనామ్నూ
నతేతి వాచ్యం. ప్రతియోగితాయా వ్యధికరణ ధత్వావచ్ఛిన్నస్య ఖండన
దిశా తదవచ్ఛేదకతాయా స్తత్త్వంధనసిద్ధేః. ఏతేన తాదృశాభావాంగీకార
పి ప్రతియోగితావచ్ఛేదక వదేన ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వవచ్ఛేదక
స్య తస్మితియోగితాసమానాధికరణం తస్మితియోగితానిరూపశాభావవ
ద్వృత్తితావచ్ఛేదకం తదన్యప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్యవాగ్రేవివక్షణీయ
తయా నాతివ్యాప్తిః స్వన్యూనవృత్తిభిన్న ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్యాది వి
సత్తాయాస్తవతివ్యాప్తిగ్రస్తత్వేన మేయత్వాదితి పూర్వవత్కోపి నిర్దేశః.
తాదృశాభావస్యైవాప్రామాణికత్వాత్. నచదృష్టత్వేన ధూమోవాస్తీతి
ప్రత్యయస్య ద్రవ్యత్వేన ధూమ వానితి జ్ఞాన ప్రతిబంధకత్వాదురూఢేన తా
దృశాభావః సువచః. సిద్ధాంతే ద్రవ్యత్వ విశిష్టధూమవత్తాజ్ఞాన ధూమా

అతః తాదృశప్రతితి విషమాభావస్యధూమాభావాదినమనియత తయా
 తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకం ద్వివ్యత్యాదికమపి ధూమాద్యభావ ప్రతి
 యోగితావచ్ఛేదకమితి ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్చిన్న సామానాధికరణ్య
 వివక్షణే ప్యతివ్యాప్తైర్దురార్థాంతా ఇత్యాశంకాయా నావశాశః. ఏతేనధూ
 మకాలావచ్చిన్న ధూమవద్వృత్తిగ్న విశిష్టస్య వహ్నిత్వ రూపేణయోగ
 భావ స్తస్య ధూమాభావ సమనియతతయా వహ్నిత్వమపి ధూమాభావ ప్ర
 భావవత్తాత్త్వానస్య కృత్ప్రతిబంధకతయోనాపపత్రైరతిరిక్తప్రతిబంధక తా
 యాం మానాభావాత్ ఏవం వహ్ని త్వేనతాణాంలాణాంవహ్నిశ్చయాయా
 భావేపివహ్నిత్వం నప్రతియోగితావచ్ఛేదకం తృతీయోల్లిఖితవైశిష్ట్యనైవావ
 పత్యైః. కింఁచ తదుభయత్వమేవ. అతఏవ యావంతః సాధ్యాభావాస్తద్వాన్వి
 షకీధూమాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదక హేతుతావచ్ఛేదకవత్సలక్షణే జ్ఞేయః
 ప్రమేయాదిత్యాదౌప్రమేయత్వవ్యధికరణప్రతియోగిత్యాప్రసిద్ధేరవ్యాప్త్య
 భిధానసంగతిః. అన్యథా ప్రమేయత్వేన ఘటపటాభయభేదమాదాయ త
 దసంగతేః. నచ తచ్ఛేదసత్వేపి గౌరవేణ ప్రమేయత్వం నప్రతియోగితావ
 ఛేదకమితి తత్సంగతిః. విషయతామాత్రస్త్వేన హేతుతావచ్ఛేదకత్వా
 త్. ప్రమేయత్వావచ్చిన్నప్రతియోగిత్యైత్యనభిరాయప్రమేయత్వవ్యధికర
 ణత్యభిధాన ఉన్నత్ప్రసిద్ధితత్వావత్తైశ్చ. నచ ధూమవాక్ వహ్నిరిత్యా
 దౌ వహ్నిత్వేన తద్వహ్నిభావవారణాయ స్వన్యూనవృత్తిభిన్నప్రతియో
 గితావచ్ఛేదకత్వం ప్రతియోగితానతిరిక్తవృత్తిప్రతియోగితావచ్ఛేదకంనావా
 చ్యమితి తత్సంగతిరితివాచ్యం. ఏనమపి ప్రమేయత్వేన గగనతద్భిన్నాభ
 యభేదమాదాయ లక్షణసంగతేః. వహ్ని త్వేనాదేర్బంధనజవహ్నిశుష్కే
 ధనజవహ్నిశ్చయాయాభావాదికమాదాయాతివ్యాప్తేః. నచ ప్రతియోగితావ
 త్యాప్త్యనధికతణావృత్తిత్వం ప్రతియోగితావచ్ఛేదకవిశేషణం. వత్యాప్తి
 రూపవ్యధికరణసంబంధావచ్చిన్నప్రతియోగిత్యాభావస్య ధూమేనతావ
 దవ్యాప్తేః అయమేకోఘటత్యగ్నిమగ్గింధస్య ప్రత్యేకపర్యవసితసంబంధా
 తిరిక్తసంబంధావ్యవస్థావకత్వాత్. విశేషణపూరణాపాతాచ్ఛేదిదిగ్. *తాదృశే
 తప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం తృతీయాధాత్యభిమానః. ప్రతియోగివిశేష

తియోగితావచ్ఛేదక నిర్వృత్తాంతం. వహ్నిత్వేన తాదృశ భూమవద్వృత్తి
త్వ విశిష్టం నాస్తీతి ప్రతితా తాదృశ భూమవద్వృత్తిత్వ వైశిష్ట్యస్థేన ప్రతి
యోగితావచ్ఛేదకత్వానగాహనాపగమాత్. అన్యథా భూమవద్వృత్తిత్వవి
శిష్టవహ్నిమతి భూమశూన్యే వహ్నిగ్వి రూప ప్రతియోగితావచ్ఛేదక విశి
ష్టవహ్నిరూప ప్రతియోగినత్వేన తాదృశప్రతిత్వమదయ ప్రసంగాత్. అస్తు
వా తత్ర తాదృశ వైశిష్ట్యసహితస్థేన వహ్నిత్వస్య తేభాత్వం తావతాపి న
క్షతిః ప్రతియోగితావచ్ఛేదక వనస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదక తా పర్యాప్త్య
ధికరణార్థకత్వాత్.

అవిశిష్టప్రతియోగితావచ్ఛేదకవిశిష్టవస్యభావవికారాద్భూమాభావసమన్వయ
త్వం. భూమశూన్యవహ్నికాలే భూమాభావసంస్థేన నసహన్వయత్వమ
తాభూమకాలీనైతి. ఏవచ్చ కాలపవ ద్రవ్యమవ్యాప్యవృత్తిమతే. తేన ని
తందాదా వహ్నిద్విషత్వే శిఖరే భూమాభావస్య తాదృశత్వణాదేశ్వనత్వ
న సమన్వయత్వభంగతి వహ్నిగ్విస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకకోటిప్రవేశ
వశ్యకః. సచైతన్నతే తృణాదివారణాయ వహ్నిగ్విస్య ప్రతియోగివిశేషగత్వ
మస్తు శిఖరాదావయఃపిండియవహ్నిగ్వింతరసంభవాదితి శంకానవగాతః.
భూమవద్వృత్తిత్వవిశిష్టవహ్నిమతీతి అయఃపిండనాధారణద్విగ్భూమవద్వం
సకాలానువృత్తంవా సహ్నిమభిప్రేత్య భూమకాలావద్భిన్నభూమవన్నిరూ
పితకాలిక సంబంధావద్భిన్నవృత్తిత్వస్యవాచికేతః ప్రయోజనాభావేనవహ్ని
త్వస్య నప్రతియోగితావచ్ఛేదకకోటిప్రవేశవిధిభావః. దేశతాపి ద్రవ్యా
వ్యాప్యవృత్తిత్వమతేవ దేశకాలసాధారణావచ్ఛేదకత్వమంగీకృత్య భూమ
వదవచ్చిన్నత్వం భూమవదవయవావద్భిన్నత్వంవా దత్వా సమన్వయత్వము
వపాద్యమితివదంతి. ఉక్తప్రతితాత్మరీయయా వహ్నిత్వవైశిష్ట్యల్లేఖోనసంభ
వతి. తదభావస్య సామాన్యరూపేణ విశేషభావత్వావత్రైతిత్వనాయత్వా వ
హ్నిత్వస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్వమావశ్యకమిశ్యతేతహ * అస్తువైతి *
పూర్వాభినుత పర్యాప్తిప్రవేశాంతరాయతి * ప్రతితి * వస్తుతస్తు పూర్వక
త్వేపి పర్యాప్తిప్రవేశావశ్యకః అన్యథా వహ్నిసాధారణాభేదయతాయాః ప్ర
తియోగితావచ్ఛేదకత్వాదతివ్యాప్తితాదవస్థ్యాత్ పరంత్వాభేదయతానానైవ

అధైవసమి ఘటభిన్నమైన ధూమ ఘటాన్యతరవాస్తీత్యక్రం ఘట
 భూమాన్యతరత్వ మాత్యస్య న ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వభాసంధూ
 నుశూన్యే ఘటవతి తాన్మౌ ప్రవీర్యనువపత్తైః. నాపి ఘటభిన్నత్వ సహీ
 తస్య తస్య. గౌరవాత్. కింశు ఘటభిన్నత్వ మాత్రస్త్యైవ. ఏవం తాన్మౌశా
 భావస్య భూమాభావ సమనియతతయా భూమాభావస్యాపి ఘటభిన్నత్వం
 ప్రతియోగితావచ్ఛేదకం.

తదనుగమకించా ధయతాత్వంవృత్తిస్సపిశేషసంబంధేన ధూమవనివపవాప్ర
 తియోగితావచ్ఛేదకత్వం తదవచ్ఛిన్నాధికరణతాయాశ్చ ధూమకాలావచ్ఛే
 దేనైవ ధూమసతిన త్వాదిత్యుచ్యతే తదా తత్ర సప్రతియోజనమిత్యాశేయే
 సతగ్నత్వే తదనుగతానమితి. ఏతేన యథా వహ్నిత్వేన ధూమవదస్య
 త్తిత్వవిశిష్టాభావస్య వహ్నిస్ససహితమనహితంవా ప్రతియోగివిశేషణవేవ
 ప్రతియోగితావచ్ఛేదకం తథా వహ్నిత్వేన తార్థాతార్థదహనాభావస్యాపీతి
 సూచితం. తేన చక్రివర్తిలక్షణేనృశాభావమాదాయదోషః. *ఘటభిన్న
 త్వేనేతి * నన్వత్ర ధూమస్వమాత్రం ప్రతియోగితావచ్ఛేదకంస్యాత్. వ
 హ్నిత్వేన ప్రమేయసామాన్యాభావభిన్నస్య వహ్నిత్వేనమహానసీయవహ్ని
 ఘటాన్యతరాభావస్యేన ఘటభిన్నత్వేన ప్రమేయసామాన్యాభావాన్యవైత
 దభావస్య యత్కించిత్యోగ్యవృత్తిధర్మావచ్ఛిన్నాభావప్రభేదస్యప
 ర్యవతసిద్ధత్వాత్. వహ్నిత్వేన ప్రమేయసామాన్యాభావప్రతియోగితాయా
 వహ్నిమాత్రవృత్తిత్వమలేపి వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నమహానసీయవహ్నిఘటాన్య
 తరస్య త్విప్రతియోగిత్యాంతరనావశ్యకం కృష్ణసనన్మౌస్యత్రిశ్వాత్. ఘట
 వ్యాప్యత్రత్వేన సామాన్యరూపణ విశేషాభావత్వావత్తే. అన్యతరత్వేనప్ర
 తియోగ్యుల్లేఖశ్చ ప్రతియోగితాయాన్యాసజ్యవృత్తిత్వంనాస్తీతి సూతనా
 య కేదిక్తు ధూమత్వమాత్రస్యావచ్ఛేదకత్వవారణాయ ప్రతియోగివిశేషణ
 తావన్నానే అవచ్ఛేదకత్వవగాహిప్రత్యయః అనతి బాధకేప్రతియోగివి
 శేషణం యద్యత్తత్త్రివావచ్ఛేదకత్వ సువగాహయే సతినబాధకేన త్వా
 పి గత్య సముదాయస్య ప్రత్యేకానన్యత్వాత్ అన్యథా నీలాఘటో
 నాస్తీత్యక్రం ఘటసామాన్యాభావాభావపత్తేరితి నియమమాహుః.

ఏవం భేదత్వేన ఆయోగోశకభేద ఘటాశ్శస్త్రాభావాన్యతరాభావస్యా
యోగోశక భేదత్వావచ్చిన్నాభావ సమయతతయా భేదస్య సువ్యయో
గోశక భేదాభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకం ఏవంద్రవ్యత్వభిన్నత్వేన
ద్రవ్యస్య ధూమత్వాన్యతరాభావస్య ధూమభేద సమనియతతయా ద్ర
వ్యస్య భిన్నత్వం ఏ ధూమభేద ప్రతియోగితావచ్ఛేదకం తాదృశభ
త్వావచ్చిన్నాభావానుగోశకభావపి సత్త్వవత్త్వాప్తి ప్రదవత్తైవతి చే
త్. తేనాః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకేన్యైవేన ప్రతియోగితాయాన్యతన్య
త్తిభిన్నంసత యదవచ్ఛేదకం తేనాః ఏవతి యం. న్యాయస్య త్రిత్వంశ స్వ
సమానాధికరణ భేదప్రతియోగితావచ్ఛేదక స్వసత్త్వస్వసమానాధికరణత్వం
* భేదత్వేన * ఆయోగోశక భేదసూన్యఘటాభావసతి తస్మిన్తీసత్త్వాన్నా
న్యతరత్వంప్రతియోగితావచ్ఛేదకం. ఇద భేదత్వేనాయోగోశకభేదకఘటా
న్యతరాభావకుతోనా క్తిః. సంయోగాద్యవచ్చిన్నప్రతియోగితాకన్యతన్య
కేవలాన్వయత్వాత్. ఏకేషణతావిశేషావచ్చిన్నస్యత తస్మాన్యతరత్వేపవప్ర
తియోగితావచ్ఛేదక తాసంభవాత్. ఆయోగోశకభేదసూన్యస్యతస్మంబంధన
ఘటవతోప్రసక్తత్వాత్. ఏకేషణతావిశేషావచ్చిన్నాయోగోలకభేదద్రవ్యా
న్యతరాభావసమనా క్తిః. యథావేనాయోగోలకభేదత్వవ్యవతత్ప్రతియోగితా
వచ్ఛేదకత్వాత్. తేన సంబంధన ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్చిన్న సామానా
ధికరణ్యానుసంబత్తే. * ఏవమితి * ఘటాదావపి తాదృశప్రతిసత్త్వాన్నాన్యత
రత్వంప్రతియోగితావచ్ఛేదకం. స్వమలేధూమభేదస్యలక్షణాఘటకత్వేపిమ
తాంతరే సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధ ఘటితవ్యాపక తాసత్త్వాత్తప్రసీయంశ
జ్ఞాత్యాశయేన ప్రతిర్థనం. ధూమభేదనూదాయచేదనివ్యాప్తి గ్ద్యర్థతేత
దా మతాంతర గాత్రయజమపి సుకరమితవాశయః. ధూమాద్యభావప్రతియో
గితాయాన్యతన్య త్తిభిన్నం ద్రవ్యత్వాదినిమాదాయ దోషాదాహ * తన
చ్ఛేదకమితి * సమయతతాచిత్ప్రతియోగ్యవృత్తిత్వం న్యాయస్య త్రిత్వం
యత్రాచిత్త్వమతితత్వేన దుర్వచమిత్యలతహ * న్యాయేతి * నచక్షే
యత్వత్వేన నాద్యత్వాభావస్యైక మాత్ర వృత్తిప్రతియోగితాకతయా త
న్యాయనవృత్తిత్వాప్రసిద్ధిః. తాదృశాభావన్య వాచ్యత్వత్వేన ఘటాద్య

తద్భిన్నత్వంచ వ్యధికరణ భమనాధారణం. ఘటభూమాన్యతరాదివిప్రప్ర
తయోగితాయాన్యనవృత్త్యేవ ఘటభిన్నత్వాదికం. నచ వహ్నిత్వేన ప్ర
మేయం నాస్తీత్యప్రమేయసామాన్యవృత్తిత్వేన వహ్నిత్వావచ్ఛిన్నప్ర
తియోగితాయా ప్రతియతే వహ్నిత్వాస్తీత్యప్రతి వహ్నిత్వవృత్తితయైనవ
ప్రతియతే ఇత్యుపేయతే ఏకధర్మావచ్ఛిన్నవిభిన్నప్రతియోగితాకల్పనే గౌర
వాల్ తథావ కాలికాది సంబంధేన హేతుసమానాధికరణ వహ్నిత్వావ
చ్ఛిన్నవహ్నిద్యభావప్రతియోగితాయాన్యనవృత్తిభిన్నావచ్ఛేదకాప్ర
ధ్యా అవ్యాప్తిరి వాచ్యం. వహ్ని త్వేన ప్రమేయం నాస్తీతిప్రతితాప్రమేయ
త్వ ఏకేషితస్య వహ్నితేన ప్రతియోగితాభావతేజాన్య స్వేత్య భ్యవగమా
ల్ తాదృశాభావ ప్రతియోగితాయాం ప్రమేయసామాన్యవృత్తిత్వస్యైవాసి
ద్ధేః. అథవా ప్రతియోగితావచ్ఛేదకం పదం ప్రతియోగితాయా అనతిరిక్తవృ
త్తి సద్యదవచ్ఛేదకం తత్పరం. అనతిరిక్తవృత్తిత్వంచ స్వవ్యాపక తత్కా
భావాభిన్నత్వేన తద్వృత్తిత్వేన మే ముక్త్యుక్తిసాధ్యకేమిత్యుపాభావాదేః
ఏకమాప్రకారావచ్ఛిన్నైతద్వృత్తిత్వావచ్ఛిన్నైతద్వృత్తిత్వావచ్ఛిన్నైతద్వృత్తి
మేయాభావాభిన్నతయా తత్ప్రతినిధిర్వృత్త్యావచ్ఛిన్నైతద్వృత్తిత్వావచ్ఛిన్నైతద్వృత్తి
దప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్వస్వసమానాధికరణత్వేన యాభావా దేవ్యైః త
దేవాక్తరీ శ్యాప్రతియోగ్యవృత్తిత్వమావశ్యకం. అన్యథాద్రవ్యశ్వాభావాదేః
తాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకాప్రసిద్ధ్యావ్యాప్తేః. * అవ్యాప్తిరితీ* నచ హే
తుసమానాధికరణాభావాదే తాదృశభావావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకల్పనిత
శాన్దాయోదోషితథానక భూమాభావాదీనాం క్తరీ శ్యావచ్ఛిన్నాఘటక త్వే
న వ్యధికరణభమనావచ్ఛిన్నాభావస్య వహ్ని త్వేన ఘటాభావాభిన్నతయాతి
వ్యాప్తేః. భూమాభావస్య ప్రతియోగితానతిరిక్తవృత్తిసత్వద్రవ్యత్వాద్యవచ్ఛి
న్నసామానాధికరణ్యాదతివ్యాప్తేః. * అవచ్ఛేదకేమితి * ఏనముక్తరక్రమేన
హ్నిత్వేన ఘటభిన్నత్వేనవా మహానసీయవహ్నిఘటాన్యతరాభావస్య తా
దృశావచ్ఛేదకాప్రసిద్ధిః మహానసీయవహ్నిభావాభిన్నత్వమతేతు తాదృ
శావచ్ఛేదకం మహానసీయవహ్నిత్వమేవేత్యవ్యాప్తిరతారూపమపి నిరుక్త
న్యూనవృత్తిభిన్నత్వేన నిరుక్తానతిరిక్తవృత్తిత్వేనవా విశేషణీయం. తేన భూ

స్వత్వ తత్సమానాధికరణ్యో భయాభావవత్సం. తథాన్యంత్ర్యధికరణధర్మ
సాధారణమపి ఘటభూమాన్యతరాది నిష్కప్రియోగితాయాశ్చ అతిరిక్తవృ
త్తైర్విఘటభిన్నత్వాదికం తాదృశప్రియోగితాయా యానద్భటభిన్నాది
సాధారణ్యా ప్రసక్తిః. వహ్నిత్వాద్యవచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాయాఃప్రమేయ
సామాన్యవృత్తిత్వేపి తదవతిరిక్తవృత్తిచేదకం వహ్నిత్వాదికమేవ స్వవ్యా
పకతతాన్యగోప్యవృత్తౌ ప్రసిద్ధత్వాది వానువప్తి గంభీరీతి. ప్రతి
యోగితాయాఃస్వన్యూనవృత్తిభిన్నాయా యదవచ్ఛేదకం తదవచ్ఛిన్న సా
మానాధికరణ్యం వివక్షితం న్యూనవృత్తిత్వేచ సామానాధికరణ్యఘటితమతి
వ్యధికరణ ధర్మపరిగ్రహః.

మవాక్ ఎహ్నోరిత్యాదౌ సాధ్యసామాన్యభావాదేః ప్రమేయసామాన్యవృ
త్తిప్రతియోగితాకత్వేపి నాతివ్యాప్తిః. నన్వగ్ర స్వనిష్కవ్యాప్యత్వంప్రతియో
గితావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధేన గ్రాహ్యం అన్యథా గగనాదెన్వరూపస
మృందేన ఏషయతాదిసంబంధేనచ వృత్తిమత్వే ఆప్రసిద్ధేః ప్రమేయసా
మాన్యవృత్తిప్రతియోగితాయాః తస్యంబంధేన గగనవ్యాపకత్వాత్. ఏవంచ
తేనసంబంధేన వహ్నిత్వాదేసాధ్యతావచ్ఛేదకత్వేనప్రసిద్ధిరిగ్యతతహ.

* స్వన్యూనైతి * అగ్రాపి ఏకవ్యక్తిసాధ్యతే సాధ్యసామాన్యభావస్య స్వ
న్యూనవృత్తిప్రతియోగితాప్రసిద్ధిరుక్తగ్రీత్యా ఉభయాభావంచావిశేషవా
రణీయా. నన్వప్రసిద్ధివారణాయ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధేన
స్వనిష్కవ్యాప్యత్వం య తద్భటితం స్వవ్యాపకతతాన్యత్వతత్సమానాధిక
రణ్యోభయాభావత్వం రూపవిశేషణం పర్యవసన్నం ఏవంచ కాలికసంబం
ధేన వహ్నిత్వవిశిష్టస్య సాధ్యత్వే సాధ్యాభావసలక్షణఘటకః కింతు వ్య
ధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకో ద్రవ్యత్వాదీనా నుజాద్యభావఇతి
కిమిద్యతప్రతియోగితావిశేషణేతిచెన్న. లాఘవమాప్రాదౌచ త్తరకల్పస్యా
వతారణీయత్వాత్. ఘటభిన్నత్వేన ఘట మహానసీయవహ్నిన్యతగాభావ
వారణాయచ రూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాయామపి స్వన్యూనవృత్తిభిన్న
గ్నం నివేశ్యం అగ్ర కల్పత్రయేపి యథాయథం ధూమవద్వృత్తిత్వవిశిష్టద్ర
వ్యాభావవహ్నిధూమోభయాభావావివారణాయ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక

తత్ప్రతియోగితా నమానాధికరణంసత్ తత్ప్రతియోగితా నిరూపకాభావ
 వద్యుత్తితా వచ్చేనకం యత్తదస్య ప్రతియోగితావచ్చేనకంవా నివేశ్యం.
 తావర్యాప్తైర్వాద్యుత్తియో గౌరవం. ఏవంసమనియితాభావభేదవత్తే వహ్ని
 త్వగగనాభ్యాం వహ్నిత్వేంధవాత్వాభ్యాంవా వహ్నిభావనాదాయాస
 మ్భవః వహ్నిత్వేన ఘటాభావనాదాయ గతాత్వాసంభవాత్. ఏవం య
 ద్యప మహానీయవహ్నిభావస్య వహ్నిత్వేన మహానీయవహ్నిఘటా
 న్యతరాభావైశ్యేష్యవచ్చేదకపిశేషణేనహ్నిత్వవానికాదవచ్చేనకతావర్యా
 ప్ర్యధికరణ శబ్దేనమహానీయ వహ్నిత్వస్యాపాదానం రూపవిశేషణస్య
 వహ్నిత్వేనత్వేన తస్య లక్షణాఘటకత్వాత్. తథాపి వర్వతాన్యత్వ విశిష్ట
 సత్రాభావ మదాయావ్యాప్తిః సత్రాత్వేరూప విశేషఃసత్వాత్ విశిష్ట
 సత్రాత్వస్యావచ్చేదకతావర్యాప్ర్యధికరణత్వాత్ తస్య వర్వతాన్యత్వ విశి
 ష్టత్వేన సత్రావర్వతత్వాన్యతరాభావత్వ రూపత్వేపి తాదృశ విశిష్టత్వస్యా
 వచ్చేదక విశేషణానత్వేన దుర్భారత్వాదతః సృష్టిమద్యూప వర్యాప్రప్ర
 తియోగితావచ్చేదక తాకన్యమపి నివేశ్యమితి గౌరవమితి తదుభయానివేశ
 మభిప్రేత్యాహ * తత్ప్రతియోగితే * వృత్త్యంతా ప్రతియోగితావచ్చేద
 క సంబంధేన. ప్రతియోజనం స్ఫుటం ధూమాభావస్య ప్రతియోగితానమా
 నాధికరణ తత్ప్రతియోగితా నిరూపకేభూతాభావ నిర్వృత్తితావచ్చేదకా
 న్యత్వస్య వహ్నిత్వాదౌ సత్వాదిత వ్యాప్తితౌ వచ్చేదకేత. తదన్యాయంతే
 రూపవిశేషణమపి కార్యం తేన ఘటభిన్నత్వేఘటమహానీయ వహ్నిన్యత
 రాభావాది నిరాసః. ప్రతియోగితాయాంవాన్వాసచ్చిన్న నమానాధికరణ
 భావ నిరూపితత్వేనతి స్వసమానాధికరణం యద్యత్తదన్యత్వం దేయం వ
 హ్నిఘటోభయత్వాదీత్యాదినా జలవృత్తిద్రవ్యత్వాద్యభావపరిగ్రహః. చ
 తుర్థాపత్యేతు నమవాయసంబంధాసచ్చిన్న జలత్వ విశిష్టత్వావచ్చిన్నాభా
 వస్య నమవాయావచ్చిన్నాభయ తాసంబంధేన జలావచ్చిన్నాభావన్యదపా
 ధ్యవ్యాపకతావచ్చేదక ద్రవ్యత్వాది నిష్ఠ ప్రతియోగితాకన్యపరిగ్రహః
 యదిచక్రవిశేషణస్థానేప్రతియోగితాయాం స్వనిరూపకేభూతాభావవద్యు
 త్తితావచ్చేదకత్వ వ్యధికరణధర్మానవచ్చిన్నత్వోభయభావవత్వం నివేశ్య

ఏశ్వరక్షణే సాధ్యతావచ్చేదకావచ్చిన్న వ్యాపకతావచ్చేదక ప్రతియోగి
తా కాభావఃవేళే వహ్నిమాణ ధూమాదిత్యాదౌ వహ్నిత్వాదినాఘటా
భావఃసముదయితత్వేన ఘటత్వాదినా వహ్నిర్భూభావస్య హేత్వధికరణా
వచ్చేదేనవహ్నిర్భూపప్రతియోగినామానాధికరణ్యసంభవేవహ్నిఘటా
భయత్వావచ్చిన్నాభావస్యాపి తథావిధతయా తస్య ప్రతియోగితావచ్చేద
కావచ్చిన్న నామానాధికరణ్యభావేన అసంభవ ఇత్యతా వ్యాపకతావచ్చే
దకరూపావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకత్వ ముద్ధృం. అతఏవ వ్యధికరణ ధర్మాణ
వచ్చిన్నా భావానభ్యుపగమే హేతుసమానాధికరణస్యసాధ్యతావచ్చేదకా
వచ్చిన్న వ్యాపకతావచ్చేదకరూపా వచ్చిన్నాభావస్యా ప్రసిద్ధ్యాసంభవః
అయమాత్మాజ్ఞానాదిత్యాదౌకేవలాన్వయసాధ్యకేచావ్యాప్తి ర్వాభవతీత్యభి
ప్రాయోగికతయా ప్రతియోగ్యవృత్తిశ్చేత్వాదిగ్రంథసంగతిః. నాచాయమాత్మా
జ్ఞానాదిత్యాదౌ పూర్వక్షణవృత్తిత్వ విశిష్టత్వత్వ త్వాదేరాత్మత్వాది వ్యాప
కతావచ్చేదకతయా తదవచ్చిన్నాభావస్య ఉత్తరక్షణావచ్చేదేన హేతుస
మానాధికరణతయా ఇదం వాచ్యం జ్ఞేయత్వాదిత్యాదావపి ఏతత్త్వణాన్యవృ
త్తిత్వ విశిష్ట వాచ్యస్య త్వాదే

తే వ్రేయధికరణ్యం చ ధూమాభావ ప్రతియోగితాయః ప్రమేయవాత్రివృత్తి
త్వమతే యత్కొంచత్ప్రతియోగ్యవృత్తిత్వం. తదానకోపి దోషఇతిబోధ్యం.
* అప్రసిద్ధ్యేతి * యద్యపి పర్వతాదేః కాలోపాధిత్వానుపగమే ప
హ్నిభావస్య హేతుమర్హవృత్తిత్వాసంభవేపి కాలాఘటవాణ్ కాలపరిమా
ణాదిత్యాదౌ సాధ్యసామాన్యాభావస్య కాలికసంబంధేన హేతుమర్హవృత్తి
త్వాదవ్యాప్తిరేవ. తథాపి స్వరూపసంబంధేన హేతుసామానాధికరణ్యమ
భిప్రేత్యేదం. అన్యథాత్వాహ * అయమితి * ఏశ్వరణాన్యవృత్తిశ్చేతి *
ఏతత్త్వణాన్యత్వస్య వ్యాపకవృత్తితయా స్వరూపసంబంధేన తద్వృత్తిత్వవి
శిష్టవాచ్యత్వాభావః ఏతత్త్వణావచ్చేదేన సులభః. సచ ఏశ్వరణాన్యవృత్తి
త్వవిశిష్టవాచ్యత్వాధికరణతాయః సర్వత్రసత్త్వేన ప్రతియోగివైయధికర
ణ్యభావాలక్షణఘటకః. నన్వేతత్త్వణాన్యత్వస్య వ్యాపకవృత్తితయా ఏత
త్త్వణాన్యవృత్తిత్వవిశిష్టవాచ్యత్వాభావస్య సాధ్యతే ఏతత్త్వణరూపశబ్దజ్ఞా

ర్విషయతాసంబంధేన జన్యజ్ఞానత్వవిశ్వవిషయకజన్యజ్ఞాననిష్కతద్వ్యక్తిత్వాదే
స్సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకతయాతదవచ్చిన్నాభావస్యైతత్తతావచ్ఛేదేనప్రభ
యావచ్ఛేదేనచపాతుసమానాధికరణతయా వ్యధికరణధర్మావభిన్నాభావా
నభ్యుపగమేపితాదృశాభావాప్రసిద్ధిరితివాచ్యం. ప్రతియోగివైయధికరణ్యా
ఘటితవ్యాపకతాయావనివేశనీయతయా నిరుక్తధర్మావచ్చిన్నాభావానామ
పిసాధ్యవతిసత్వేనతాత్పర్యే ధర్మాణాం వ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వా సంభవాల్.
నాదా ప్రతియోగివైయధికరణ్యాన్నలక్షణఘటకత్వమతలహా * విషయతే
తి * ఏతత్తతాన్యక్షణేతిపాతే ఏతత్తతాన్యాయకావితసంబంధావచ్చిన్నవృత్తి
త్వవిశిష్టవాచ్యత్వాభావానప్రతియోగివ్యధికరణః ఏతత్తతాన్యాయపిసాన్యక్షణ
సమానకాలతయా ఏతత్తతాన్యక్షణాసమానకాలీనాప్రసిద్ధః సర్వత్రాపితా
దృశవాచ్యత్వసత్వాల్ తథాచక్షణికపదార్థానంగీకారాదయంలక్షణఘ
టకభవతిత్యాశయః. తత్తతాన్యాయత్వవిశిష్టవాచ్యత్వత్వావచ్చిన్నావ్యధిక
రణత్వం తత్తతాన్యాయకాలీనపదార్థాభి తాదృశవాచ్యత్వాభావః ప్ర
తియోగివ్యధికరణత్వాన్నలక్షణఘటకః తత్తతాన్యాయత్వవాచ్యత్వంప్రసి
ద్ధమితి తత్పరిత్యాగః. క్షణికపదార్థానంగీకారేవ్యభావం దశాయతి * వి
షయతేతి * మహాప్రలయానంగీకారే జన్యజ్ఞానసామాన్యాభావాసత్వాదా
హ * విశ్వేతి * ప్రతియోగీతి * సాధ్యవన్నిష్టాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేద
కత్వస్య ఘటత్వాద్యవచ్చిన్నప్రతియోగిత్వరూపగురుధర్మసాధారణ్యేత
దవచ్చిన్నాభావప్రసిద్ధేర్నాసంభవః. యత్తు ప్రతియోగివైయధికరణ్యాఘటి
తసాధ్యవన్నిష్టత్వాదివ్యాపకతానివేశనే గోత్వాదిభేదస్య లక్షణఘటకతా
వత్వాసంభవః సాధ్యవన్నిష్టగోత్వాభావప్రతియోగితాయాం లాఘవేన
గవేతరావృత్తిగన్వయేవావచ్ఛేదకతయా సకలగోప్యత్తిభేదసతి గవేతరావృ
త్తిత్వస్యానవచ్ఛేదకత్వేన వ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వాల్. నచ గోత్వభేదస్యాపి
ప్రతియోగితావచ్ఛేదకం గవేతరాసమవేతస్వమాత్రమితివాచ్యం. రూపా
దా గోత్వం నభవతితి ప్రత్యయానురూపేన తత్ప్రతియోగిత్వధర్మస్యైవప్ర
తియోగితావచ్ఛేదకత్వాల్ ఇత్యతః సాధ్యవద్యతిగించిద్వ్యక్త్యసంబంధ
స్సవిశిష్టసామాన్యకం యద్యత్తద్భేదకూటవత్వమేవ సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేద

నచ సాధ్యతావచ్చేదకావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకాభావ ఏవ కిం న నివేశ్య
తే ప్రమేయసాధ్యకస్థలే సయోగ సనువాద్యాది రూపవ్యధికరణ సంబం
ధావచ్చిన్న. ప్రమేయత్వాది నిష్ప్రతియోగితావచ్చేదక తాకాభావమూదా
య లక్షణసమన్వయసంభవాదితివాద్యం. తథానతి లఘురూప సమనియత
గురుధర్మ స్యాభావప్రతియోగితానవచ్చేదక త్వేన తియాగివావచ్చిన్న సాధ్య
తే తథాపి ధాభావాప్రసిద్ధ్యా అవ్యాప్యవ త్తైః.

కిన్యో పివక్షణీయం ఏవంద సాధ్యపిత్వప్రకారకప్రమాణ్యత్వైః సాధ్యనచన
వృద్ధత్వవినిహృత సాధ్యవ్యాపకతావచ్చేదకత్వం తాదృశప్రమాణ్యక్రిత్యైః
ఊహితు తదవచ్చిన్నాభావమూదాయైవ సర్వత్ర లక్షణసమన్వయసంభవా
త్ ప్రతియోగ్యవృత్తిశ్చైవ గ్రంథాసంగతియః గాన్తవేతి. తదనంతః స్వప్ర
తియోగితావచ్చేదకసంబంధేన న్యాపకతాన్యూపేతిత్వాత్ . తదనివేశ
పి గౌరీత్యాకారవ్యాపకప్రకారతావశేషస్యవాతీలాఘవేన భేదప్రతియో
గితావచ్చేదకత్వాత్ సాధ్యతావచ్చేదకతాఘటకసంబంధేన ప్రతియోగి
తావచ్చేదకప్రతిష్ఠానైత్యాత్ ధూమాగ్నివన్య కాలికసంబంధేన ధూమత్వా
దివిశేషవహ్నిత్వం ప్రతియోగితావచ్చేదకసంబంధేన ప్రతియోగిసామా
నాధికరణ్యప్రతియోగితావచ్చేదకసంబంధేనాగౌలకాదేః ధూమవత్త్వంచా
దాయ సాహచ్యత్వైః సను ప్రమేయసాధ్యతే సాధ్యతావచ్చేదకసంబంధావ
చ్చిన్నసాధ్యాభావాప్రసిద్ధిశిలహా * ప్రమేయతి * లఘురూపేతి * విష
యతాసంతంధేన ప్రమేయవహ్నిత్వవజ్ఞానాభావస్య సంయోగసంబంధావ
చ్చిన్నప్రతియోగితాకస్య లాఘవేన ఏహిత్యవన ప్రతియోగితావచ్చేదక
త్వమితభావః. నను ప్రతియోగితాయాం సాధ్యతావచ్చేదకసంబంధావచ్చి
న్నత్వంననివేశ్యత్వేత్యైయథ్యాత్ కింతు సాధ్యతావచ్చేదకసంబంధేనప్రతియో
గిసామానాధికరణ్యమేవ ఉక్తస్థలచ సనువాద్యావచ్చిన్నప్రతియోగితాకంవి
షయితయా ప్రమేయవహ్నిత్వవజ్ఞానాభావమూదాయ నాతివ్యాప్తిరిత్యేన్న
తథానతి ప్రమేయసాధ్యకేపివిషయితయాప్రమేయత్వవజ్ఞానాభావమూదాయ
లక్షణసంగతసంభవాత్ ప్రతియోగ్యవృత్తిశ్చైవస్యావసితాకావత్తైః. నస్తు
తస్తస్త్రింధావతారాభావం ప్రతియోగితావచ్చేదకతాఘటకసంబంధేన సా

అత్యవజ్ఞానవానాశ మహాకాలాన్యరత్నాద్విత్వాదా అతిన్యాప్తివారణా
య సాధ్యతావచ్చేదక సంబంధన వ్యాపకత్వం తేనైవ సంబంధన ప్రతి
యోగిసామానాధికరణ్యం వివక్షణీయం. మహాకాలాన్యత్వ విశిష్టఘటాది
సాధ్యకస్థలే కాలత్వాదేర్వ్యభిచారిత్వేపిత్రవేతుసమానాధికరణస్య మ
హాకాలాన్యత్వ విశిష్టఘటాద్యభావస్య ప్రతియోగితావచ్చేదక విశిష్ట సా
మానాధికరణ్యభావోతివ్యాప్త్యసంభవాత్.

ధ్యవ్యాపకతావచ్చేదకత్వం నప్రవేశ్యం కింతు లాఘవేన సాధ్యతావచ్చేదక
విషయప్రతియోగితావచ్చేదకతాయాం వ్యధికరణసంబంధావచ్చిన్నత్వమేవ సా
ధ్యతావచ్చేదకతాఘటకసంబంధన ప్రతియోగితావచ్చేదకవైశిష్ట్యనివేశేనా
నతిప్రసంగాత్ ఏవం చ ప్రతియోగితాయామపి నసాధ్యతావచ్చేదకసంబంధా
వచ్చిన్నత్వం ప్రవేశ్యతే ప్రయోజనాభావాదితి శంకాధః. * లఘురూ
పేతి * విషయితాసంబంధన ప్రమేయవహ్నివజ్ఞానాభావో నలక్షణ
ఘటకః అవచ్చేదకతాయాన్యధికరణసంబంధానవచ్చిన్నత్వాత్ సాధ్యతా
వచ్చేదకవ్యాపకరూపావచ్చిన్నాభావనివేశేతు సత్త్వావాజాతేరిత్యాదౌ వి
శిష్టసత్త్వాభావమాదాయాన్యాప్తిరితి కృతబుద్ధయోవిదాంకుర్వంతు. ద్రవ్యత్వ
త్వేన ఘటాత్మనాభావస్య సాధ్యతావచ్చేదకసంబంధేనాతథాత్వానాహ

సాధ్యతావచ్చేదకసంబంధేనవ్యాపకత్వమితి * నను మహాకాలాన్యత్వవి
శిష్టఘటవాక కాలత్వాదిత్యాదౌపతివ్యాప్తిః సంయోగేన వహ్నివ్యధికాధ్య
తే సాధ్యవత్స్యోగ్ధికాలావచ్చేదక తదభావసత్వాత్ సాధ్యతావచ్చేదక
సంబంధేన సాధ్యవ్యాపకత్వాప్రసంగినారణాయ తత్య ప్రతియోగివైయధికర
ణ్యస్యావశ్యకతయా తద్భుతితసాధ్యవ్యాపకతావచ్చేదకరూపావచ్చిన్నప్రతి
యోగితాకస్య కాలికసంబంధావచ్చిన్న మహాకాలాన్యత్వాభావస్య మహా
కాలావచ్చేదక మేతుమద్వృత్తైః సాధ్యతావచ్చేదకీభూతకాలికసంబంధ
న ప్రతియోగితావచ్చేదకావచ్చిన్నసమానాధికరణత్వాదిత్యతలహ * మ
హేతి * తథాచ ప్రతియోగితావచ్చేదకావచ్చిన్న సామానాధికరణ్యరలేప్ర
తియోగితావచ్చేదకతాపర్యాప్తిరేవేశవశ్యకత్వతిభావః. వస్తుతస్తు సాధ్యతా
వచ్చేదకసంబంధన వ్యాపకతాఘటకపూర్వలక్షణ మహాకాలాన్యత్వవిశిష్ట

తాదా త్యసంబంధేన ప్రమేయసాధ్యకస్థలే తాదృశసంబంధేన సాధ్యఃప్రతి
తాదృశసంబంధేన వ్యాపకతా నానువచ్చేదకీభూతో యఃప్రమేయత్వాదియా
పకేవలాన్వయిన ర్నస్తదవచ్చిన్నస్యసంయోగసమవాయవిషయతాదిసంబంధా
వచ్చిన్నాభావ మూదాయై న లక్షణసమన్వయసంభవాత్ అభావప్రతియోగి
తాయాం సాఢ్యతావచ్చేదకసంబంధావచ్చిన్నత్వస్య ప్రయోజన విరహేణా
నివేశాత్. ఇన్నివేశేష స్వధికరణసమవాయ త్వావచ్చిన్న ప్రతియోగితావచ్చే
దకతాకం ప్రమేయత్వామిదేదనాదాయ లక్షణసమన్వయసంభవాత్. “స
మవాయితయా వాద్యత్వ వచ్చేదోపద్రష్టవ్య” ఇతి మిశ్రోక్త్యా తాదృశ భేద
స్యాపి సౌందలసంబంధత్వాదితి కేచిత్. తదనన్. ఘటత్వాభావవాగమేయ
త్వాదిత్యాకో ఘోర్వోక్తదిశాతిన్నాపైః.

ఘటాభావమాదాయవ్యతివ్యప్రీతిస్యస్వరసాదెతిల్లక్షణాంబంధః అతిశ్రుతా
నా స్థితిభావః. నను ప్రతియోగ్యవృత్తిశ్చేది గ్రంథావతారానురోధేన తదా
వస్యకత్వమనంతరం * తన్నివేశేపీతి * పూర్వోక్తేతి * ఘటత్వాభావాభావ
ఘటభేదాభావయోగ్యుత్వకూపకయాకించిత్విశిష్టస్వాభావస్వరూపప్రతియో
గితావచ్చేదకావచ్చిన్నసమానాధికరణత్వాత్. ఏవం స్వధికరణధర్మావ
చ్చిన్నాభావస్యాపి. సన్వేతిద్దోషవారణాయ ఏకన్త తేపిస్వసమానాధికరణత
స్త్రియోగితా నిరూపకీయా తాభావవద్వృత్తితావచ్చేదకాన్యత్వేన ప్రతి
యోగితావచ్చేదకంపితేషజీయం. నన సత్తావాగ జాతేత్యాదౌసత్తాభా
వస్య ప్రతియోగితావచ్చేదకసత్తాత్వే సంబంధసామాన్యేనతత్ప్రతియోగితా
నిరూపకీయాతాభావవద్వృత్తితావచ్చేదకత్వసత్తాదవ్యాప్తిః. తద్వృత్తియో
గితావచ్చేదకవిశిష్టత్వప్రీతియోగితాశ్రయవత్తాగ్రహవిరోధితానియామకస
వృత్తంధేన తాదృశాభావవస్వస్య నివేశనీయత్వాత్. మైవం. ఉక్తరీత్యాసాధ్య
వ్యాపకత్వస్య ప్రతియోగితేయధికరణ్యఘటితతయా ఘటత్వాభావవాగప
కత్వాదిత్యాదౌ కించిత్విశిష్టసాధ్యభావస్యో తద్వృత్తితసాధ్యవ్యాపక తావచ్చే
దకం తదవచ్చిన్నాభావో ఘటత్వాభావః తస్య తాదృశప్రతియోగితావ
చ్చేదకాప్రసిద్ధ్యావ్యాప్తే. స్వధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావానుపగమేపితి
యమాత్తాజ్ఞానాత్ పరమనుహత్వమాకాశపరిమాణత్వాదిత్యాదౌ పూర్వక్ష

ప్రతియోగి తావచ్చెదకొనబడిన వచ్చిన్న వ్యాపక తామరకయావత్సంబంధేన ప్రతియోగి తావచ్చెదకొనబడిన సామానాధికరణ్య నివేశనమపి నసత్. తథావతీసం వాచ్యుజ్ఞేయత్వది త్యాదౌ విషయతా సంయోగోపసంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగి తావచ్చెదకొనబడిన మాదాయ వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్న భావానన్యధాపగమేపి లక్షణ సామంజస్యత్ ప్రతియోగ్యవృత్తిశ్చే శ్యాది గ్రంథాపంగతేః. ఏతేషాం విషయతాసంబంధేన వ్యాపకతా తేనసంబంధేన ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యం వివక్షణీయం సాధ్యవత్ ప్రకారక ప్రమాత్యాద్యవచ్చిన్న భావ మాదాయనర్వర లక్షణసంగమనమతి వ్యాప్తిరావశ్యేన నిరస్తం. జ్ఞేయత్వత్వాదినా వాచ్యత్వాదినా మభావ గవృత్తిత్వవిశిష్టసాధ్యతావచ్చెదకొన సాధ్యవ్యాపక తావచ్చెదకొన అనివిచిన్న భావమాదాయ లక్షణసమన్వయస. భవాదవతారక త్వానుపపత్తైశ్చ. న చ రూపమపి తేనవిశేషణీయం. తథాపి తాదాత్మ్యేన ప్రమేయసాధ్యకేవ్యాప్తిః శ్రమనాయాదసంబంధావచ్చిన్న ప్రమేయాభావస్య సమవాయిత్వేన ప్రమేయత్వవచ్చెదస్యచ రూపస్య ప్రతియోగి తావచ్చెదకొన తాదృశవిశేషణశూన్యత్వలక్షణఘటకాభావాప్రసిద్ధేః. ప్రతియోగి తావచ్చెదకొనసంబంధసామాన్యే యదవచ్చిన్న ప్రతియోగికర్మితదభావాధికరణ్యవృత్తిశ్చోభయా భావస్తత్త్వనివేశేతుప్రతియోగి తాసామానాధికరణ్యప్రదేశసంకల్పస్య స్తేయరనుజ్ఞుంభితః పంథాః. అత్రైతన్యతే భావభిన్నత్వనివేశాత్ ఘటత్వాత్త కాభావస్య ప్రతియోగి తావచ్చెదకొనబడిన భావసామానాధికరణ్యనివేశాచ్చ ఘటత్వాభావత్వాదినా ఘటావస్యవారిణాభావాప్రసిద్ధేన నాశవ్యాప్తిః ఘటత్వాభావనాః పటత్వాదిత్యాదౌ ఘటత్వాభావత్వాదినాపటాద్యభావాదేనమనియతాభావభేదమతే భావరూపప్రతియోగి తావచ్చెదకొనబడినాప్రసిద్ధ్యావ్యాప్తిరతాభావవృత్తిగోపనాపిశేషణం వాచ్యత్వత్వేనజ్ఞేయత్వాభావమాదయైవలక్షణసంగతరితి. మైమం. ప్రతియోగి తాయాంసంబంధావచ్చిన్నత్వస్య యైవధ్యాగదవతారక త్వానుపపత్తైః. *యావదితి* ఏతన్యతే ఘటత్వాభావాదిసాధ్యకే తత్ప్రకారక ప్రమాద్యభావనివాతివ్యాప్తివారకః. దోషాంతరమాహ * జ్ఞేయత్వత్వాదినతి *

ఇత్యేకాద్యశ్చ గ్రంథానంగతేషు జ్ఞేయత్వస్య జ్ఞానః పయతాత్మకస్య విష
యతా సంబంధేన అవ్యాపకత్వాత్. కింతు స్వప్రతియోగితావచ్ఛేదక
సంబంధేన వ్యాపకత్వం తేనైవ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నభా
వసామానాధికరణ్యం వివక్షణీయం వ్యభిచారిణి సాధ్యాద్యభావస్య విశేషణ
తావిశేషేణ కింవిద్విశిష్టస్వాభావవిద్యప్రతియోగితావచ్ఛేదక తాదృశాభావ
త్వరూపప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న సామానాధికరణ్యేపి తదవచ్ఛి
న్నభావ సామానాధికరణ్యభావాత్ నాతివ్యాప్తిః. కింవిద్విశిష్టస్య స్వస్య
యోగభావః సామానాధికరణ్య సంబంధేన తద్విశిష్టస్య అభావశ్చ విశిష్ట
కింత్వ నిర్వ్యాజ్ఞానం నిర్వ్యాజ్ఞానవిషయకత్వాద్విత్వాదా దైశికవిశేషణతా సంబం
ధావచ్ఛిన్నేచ్ఛాన్యత్వాభావమాదాయానవప్రసంగాత్ నీహ్నునకార్యేణిలా
ఘనం ద్రవ్యస్యం. *వ్యభిచారిణీతి* నవ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక సంబంధైశ్చ వివ
క్షయేవినిర్వాహాద్భావపదం వ్యర్థమితివాచ్యం. స్వాభావత్వస్య సాధ్యవ్యాపక
తావచ్ఛేదకత్వ మాదాయాపిదోషసంభవాత్. *భావేతి* లతేదంబాధ్యక్షా.
కింవిద్విశిష్టస్య స్వస్యయోగావస్తవ్యత్వేస్తాదృశాభావత్వరూపబీజయోగితా
వచ్ఛేదకస్య తాదృశాభావనిష్ఠప్రతియోగితా సమానాధికరణత్వేనత తత్ప్ర
తియోగితానిరూపకాయః శుద్ధస్వాత్మకోభావస్తద్వద్వృత్తితావచ్ఛేదకత్వే
నాతివ్యాప్త్యభావాద్భావ పదం తతుర్థాకల్పేవ్యర్థం. ననుప్రతియోగితా
వచ్ఛేదకం తత్ప్రతియోగితా సమానాధికరణేత్యాది రీత్యా నవిశేషణీయం
సుతరామేవ రూపంఘటభిన్నత్వేనధూమఘటాన్యతరాభావస్య ధూమా
భావే క్యేపి ఘటభిన్నత్వస్య ధూమత్వాదనిష్ఠప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాఘ
టకసమవాయ సంబంధేనావృత్తిత్వేన దుర్థారత్వాత్ ఏనంహోక్తరీత్యా
భావ పదసాధికర్యమితి చేన్ద్రేవం. వహ్నిత్వేన ధూమాయోగోశకావృత్తివ
హ్నిన్యతరాభావస్య ధూమాభావ రూపతయాతివ్యాప్తి వారణాయప్రతి
యోగితావచ్ఛేదకతద్విశేషణావశ్యకత్వాత్. *సామానాధికరణ్యం* తదధిక
రణేసంబంధసామాన్యేన వృత్తిత్వం నచవిశిష్టస్వాభావ విశిష్టాభావస్య విశిష్ట
స్వస్వరూపతాయా మనతిప్రసంగేపి శుద్ధస్వస్వరూపతాయామతిప్రసంగో
దుర్వారణితి వాచ్యం. అయోగోలకే విశిష్టస్వాభావ విశిష్టాభావత్వేన వృత్తి

స్వసమయతాపి స్వస్థాదతి కృష్ణ అభావమాత్రప్రతియోగితాకాభావస్యై
 వ తదభావప్రతియోగిస్వయావ తాయాః సిద్ధాంతసిద్ధత్వాల్ అతోఘామాద్య
 భావస్య సామానాధికరణ్య సంబంధేన హృదాది వృత్తిత్వ విశిష్టఘామాద్య
 భావాభావ విశిష్టత్వావచ్చిన్న భావసామానాధికరణ్యేపి నక్షతః (వస్తుగస్తు
 ప్రతియోగితావచ్చేదకా వచ్చిన్నే భావత్వ మనివేశ్యప్రతియోగితావచ్చేదకే
 అభావావృత్తిత్వమేవ నివేశ్యం తాదృశ విశిష్టత్వంచాభావ సాధారణమిత)
 యావదభావానా మిత్యత్రావ్యభావవదం భావభిన్నవగం అతః కాలికాదిసం
 బంధేన హేతుసమానాధికరణస్య వహ్నోదివ్యావక తావచ్చేదకహృదత్వా
 ద్యభావత్వావచ్చిన్నప్రతియోగితాకస్య హృదత్వాదేః స్వప్రతియోగితావ
 చేదకావచ్చిన్న భావసామానాధికరణ్య సంభవేపి నక్షతః. నచ హృద
 త్వాభావాభావస్య హృదత్వాభావ ప్రకారక ప్రమాదిషయ శ్వాభావ సమని
 యతతయా స్వప్రతియోగితావచ్చేదక తాదృశ ప్రమాదిషయశ్వాభావవచ్చి
 న్న భావసామానాధికరణ్య మస్యైవేతి వాద్యం. తస్య భావతయా భిన్న శ్వా
 ల్. ఏవంఽ సతి కపిసంయోగా భావనాక మేయ త్వాదిత్యాదౌ కపిసంయో
 గా త్తకాభావస్య లక్షణాఘటక త్వేపి వివక్షణీయ స్పటికాత్పత్వస్య సాధక
 తాపూర్వోక్తదిశావసేయా.

రసంగీకారేణ తద్వారణాల్ * స్వస్థాల్ * ఘానాభావాల్. భావః అ
 యో గొలకీయ నహ్నోయః తస్మిన్మావిషయస్త్వంచ. * భావతయేతితి *
 సమనియతయోర్భావ భిన్నయోర్వేత్వం నతు భావాభావయోగవి తథాన
 తి ప్రాధాకరావీవ విజయెరన్నితభావః. * ఏవంసతితి * అత్యవసంతి.
 ఏవం సతీత్యస్య భావభిన్నత్వేసతీత్యర్థే ప్రతియోగివేయధికరణ్యా ఘ
 టితసాధ్యవ్యావకతాయా ఏవాత్ర నివేశితత్వా తోపిసంయోగస్య లక్షణ
 ఘటకత్వమేవ నేత్యుపప్లవభాసంగతిః. నచ సాధ్యవన్నితత్వం స్వయావసం
 బంధేన నివేశ్యమస్యథా స్పందోగతిత్వాదిత్యాదౌ సాధ్యవతికాలిక సంబంధే
 న సాధ్యాభావనత్వాల్ వాచ్యత్వత్వేన ఘటాద్యభావేమాదాయాతివ్యాప్తై
 రనువదం న్యయమపి దైశికవిశేషణతయా సాధ్యవన్నితత్వోక్తైరితి వాద్యం
 తథాసతి పర్యవత్వ రూపాభావవారణాథా మేవ భావేభిన్నత్వనివేశసంభ

హత్ ప్రాచీనత్వాత్తాభావపర్యవృత్తానుభావనన్య నిర్వీర్యాపాతాత్.
 నచ ప్రతియోగిమత్రాగ్రహవిరోధితా నియమకసంబంధేన సాధ్యమన్య
 త్వం నివేశ్య తథానతి పర్వతత్వ రూపాభావస్యవారితత్వాద్ధృతత్వాత్తా
 భావపర్యవృత్తానుభావససాధకకృమితి వాచ్యం. తథానతి నిరవచ్ఛిన్న స
 యోగాభావవత్ప్రజ్ఞానం ప్రతినమవాయసంబంధేన సంయోగవత్ప్రజ్ఞానస్య
 విరోధిత్యాచపప్తంభాసంగతిమకర్వావ్రేవ. నను సాధ్యనద్యత్కించిత్వత్వ
 సంబంధస్వవిజ్ఞ సామాన్యకభిన్నం యద్రూపంతదవచ్ఛిన్న ప్రతియోగితా
 కాభావ భావభిన్నగ్వినివేశేనతి తేవ తదభావఇతిచేన్న. ప్రతియోగివైయ
 ధికరణ్యానుజితాయామి వ్యాపకతాయాఇతి గ్రంథవిరోధాత్. జన్యజ్ఞాన
 త్వాదెరుక్తవ్యాపకతావచ్ఛిన్నతయా తదవచ్ఛిన్నాభావమాదాయ లక్షణ
 సంగతేనతారకత్వానుపపత్తే. తస్మాదేవంసతీత్యస్య ప్రతియోగివైయ
 ధికరణ్యానుజితసాధ్యవ్యాపకత్వోపాదానేనతిత్యేవాభావఇతి. యద్వాసవం
 సతీత్యస్యభావభిన్నస్య వివక్షణేనతిత్యేవాభావః ప్రతియోగిమత్రాగ్రహ వి
 రోధితానియామకసంబంధేనవృత్తిత్వంవివక్షితంసంబంధోరవచ్ఛిన్న సమవా
 యః తేనసంయోగస్య సాధ్యవచ్ఛిత్తిత్వాసంభవాత్కాపినయోగాత్తాభా
 వో లక్షణానుబంధః సచ నభావభిన్నఇతి దృష్టవ్యం. వస్తుతస్తుదైశికవిశేషణత
 యాసాధ్యసన్నిష్ఠత్వం ప్రవిష్టమిశ్యాశయేనెదం పర్వతస్యరూపాభావాద
 త్వాద సర్వాధారతా నియామకసంబంధాన్యసంబంధావచ్ఛిన్న తన్నివేశో
 స్తు ఇత్యాశంకావారణాయ. * పూర్వోక్తదిశేతి *నత్రావా జాతేరిత్యా
 దౌ కాలికసంబంధేన హేతుసమానాధికరణస్యనత్రాభావస్య గగనారౌతా
 ద్యశప్రతియోగిసామానాధికరణ్యాభావాదవ్యాప్తి ర్యదీన్యవిజ్ఞప్తపదం సస్యా
 దిత్వధా. యద్యపి పూర్వలక్షణే దైశికవిశేషణతయా హేతుసామానాధిక
 రణ్యోక్తావపి గగనాదిపుత్రిన్య విజ్ఞప్తనత్రాభావ మాదాయాతవ్యాప్తేః స్వ
 విజ్ఞప్తపదమావశ్యకం పరంతు తత్రాభావాఇతి స్వరూపతీతానమాత్రంపర్వత
 త్వాత్తాభావస్య స్వాభావరూప ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యోత్పర్వత
 త్వాభావ నిష్ఠప్రతియోగితాయాః సాధ్యవ్యాపకతానవచ్ఛేదకత్వాద్వా దైశి
 క విశేషణతాదాప సంబంధభావ భిన్నత్వయోర్వైయథ్యాత్. తథాన్య

నక భావభిన్నాభావ వివక్షణపి అయమాత్మాజ్ఞానాదిత్యాదౌ దైశికవి
శేషణరయా హేతుసమానాధికరణస్య సాధ్యతా వచ్చేదకావచ్చిన్న
వ్యాపకతా వచ్చేదకతయత కాలిక సంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగితా
గకాశాభావా భావత్వాద్యవచ్చిన్న ప్రతియోగితాకస్య ఆకాశాభావా
ని స్వప్రతియోగితావచ్చేదకావచ్చిన్న భావ సామానాధికరణ్యా సం
గతాల్లక్షణ సమన్వయాసంభవత్వతి వాచ్యం ఆకాశాభావీయ తాదృశాభా
వత్వస్య దైశిక విశేషణతయా సాధ్యవద్వృత్తే గాకాశాభావస్య ప్రతియో
గితావచ్చేదకతయా సాధ్యవ్యాపకతావచ్చేదకత్వ విరహాణ తదవచ్చిన్నా
భావస్య లక్షణాఘటకత్వాత్.

తల్లక్షణేదైశిక విశేషణతానివేశేన హృదత్వాత్తకాభావవారణేపి న్యవిశిష్టస్వ
నివేశేనైయథ్యభయేనలభావానామితి దీధిత్యనుసారేణ గురుతర భావభి
న్నత్వ నివేశక క్తఇతి. సమప్రథమలక్షణే సాధ్యనిష్ఠసంబంధప్రతియోగితాయా
వ్యాపకతావచ్చేదకత్వాత్తన్నిరూపకస్య యావదంతగతనంబంధస్య లక్షణ
ఘటకతాప్రసంగేన గౌరవవారణాయలభావాఇతిఅభావీయప్రతియోగితాలా
భావకమితి కథసుభావాఇతి న్యరూపకీతకనమాత్రమిత్యక్తమితి చేన్న. సం
బంధాభావప్రతియోగితయోరేకదూపత్వాభావేనాభావీయవిలక్షణప్రతియో
గితాయాసాధ్యవ్యాపకతావచ్చేదకత్వనివేశసూచకత్వేపితదథాప్రవేశా
దితి. కాలికసంబంధావచ్చిన్నప్రతియోగితాకగ్గవాభావాభావత్వస్యవహ్నీ
దివ్యాపకతావచ్చేదకత్వాద్వహ్నీదిసాధ్యకేదోషాదయమాత్మైతి. స్వప్ర
తియోగిమత్తాగ్రహ విరూధికానియమకసంబంధేన సాధ్యవద్వృత్తిత్వం వా
న్యం అస్యభావహ్నీద్యధికరణే వహ్నీద్యభావస్య కాలికసంబంధేన స
త్వాద్వహ్నీత్వాదేసాధ్యవ్యాపకతావచ్చేదకత్వం నస్యాదిత్యాశయః. సమ
వియతాభావైక్యమితేకు నైతద్భంకావకారః తన్నలేవాచ్యత్వత్వాదిరూప
ప్రతియోగితావచ్చేదకావచ్చిన్న సామానాధికరణ్యసంభవాత్. న్యరూపసం
బంధేన సాధ్యవద్వృత్తిత్వం నివృత్తమిత్యభిప్రాయేణసమాధత్తై *ఆకాశేతి*
సను వహ్నీమాత్ర ధూమాదిత్యాదౌ ఘటవృత్తిరూపధ్వంసవదన్యత్వాభావా
దః కాలికసంబంధేన హేతుసమానాధికరణస్య భావరూపప్రతియోగ్యప్రస

అస్తువా వ్యాపకతావచ్ఛేదక రూపాంశ ఏవభావవృత్తిత్వవిశేషణం ఇదం
 వాచ్యం జ్ఞేయత్వాదిత్యాదౌ వ్యధికగణనంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితా
 క వాచ్యత్వాద్యభావస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకం నప్రతియోగితావచ్ఛేదక
 సంబంధ ఘటిత వ్యాపకతావచ్ఛేదక మతస్తాదృశాభావస్య సలక్షణఘటక
 లేతినోక్తప్రతియోగ్యవృత్తిశ్చేత్యాది గ్రంథానంగతిరితి. నచ ప్రతియో
 గితావచ్ఛేదక సంబంధేన వ్యాపకతా విషయజేపి కీదంవాచ్యం జ్ఞేయ
 త్వాదిత్యాదౌ విషయతాది సంబంధేన వాచ్యత్వత్వాది మతాజ్ఞా
 నాదేర్యః స్వరూపసంబంధేన అభావస్తస్య స్వప్రతియోగితా వచ్ఛేదకీ
 ధైః ఘటత్వాభావాది సాధ్యకేయావదంతగతఘటత్వాభావత్వేన నటా
 ద్యభావస్య తతపనావ్యాప్తిః ఏవం గగనాభావత్వేన హృదత్వాభావత్వేన
 వా పటాద్యభావమాదాయాసంభవశ్చేత్యతః భావభిన్నత్వం పరిత్యజ్య ప్ర
 కారాంతర మనుసరతి * అస్తువేతి * కేచిత్తు ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావ
 చ్ఛిన్నభావవిశేషణకార్యః కింతుప్రతియోగితావచ్ఛేదకే అభావావృత్తిత్వం
 నివేశ్యం ఏవం చ పూర్వోక్తహృదవృత్తిత్వ విశిష్ట సావభావవిశిష్టత్వా వచ్ఛి
 న్నాభావస్యానతిరిక్తత్వేపి నాతివ్యాప్తిస్తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్యా భావ
 వృత్తిత్వాల్ ఏవం చ ఘటభిన్నత్వేన ఘటధూమాన్యతరాభావవారణేపి అ
 భావభిన్నత్వేన ధూమఘటాభావాన్యతరాభావ వారణాయైవ స్వన్యూనవృ
 త్తిభిన్న ప్రతియోగితావచ్ఛేదకా ద్యపాదానమిత్యాశుః * ఇదమితి *
 నచ తాదృశగ్రంథానంగతిభయేన స్వప్రతియోగితావచ్ఛేదక సంబంధావ
 చ్ఛిన్నత్వ విషయమసంగత మితివాచ్యం నిత్యజ్ఞానం నిత్యసవిషయకత్వా
 దిత్యాదౌ సమవాయావచ్ఛిన్న నిత్యజ్ఞానత్వాద్యభావస్య విషయతాసం
 బంధేన సాధ్యవ్యాపకప్రతియోగికస్య తేనసంబంధేన ప్రతియోగితావచ్ఛే
 దకావచ్ఛిన్న సామానాధికరణ్యాదతివ్యాప్తి వారణాయ ఏవానుపేక్ష్యలా
 ఘటేన తద్వివక్షణాల్. ఏవం చ వ్యాపకతా ఘటకసంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతి
 యోగితాకస్య తేనసంబంధేన ప్రతియోగిసామానాధికరణ్యాక్ర సమవాయ
 య విషయితయోవ్యాపకతా ఘటకతయాదోషవారణేన తాదృశ యత్సం
 బంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకత్వమిత్యే తావత్పర్యంతాభిధాన వారణా

అంత స్వరూపసంబంధముచే నావ్యక్తి నిష్కవ్యాపకతా వచ్చెదక పావ్యక్తి
 త్వాద్యవచ్చిన్ని ప్రతియోగితాకరణా హేతుసమానాధికరణతయా స్వరూ
 పసంబంధన ప్రతియోగితావచ్చెదకావచ్చిన్ని వాచ్యత్వాది సమానాధికర
 ణతయాచ తత్త్ర వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావా నభ్యుపగమేపి తమాదా
 యైన అక్షణసామంజస్య మితి తాదృశ గ్రంథాసంగతి తాదవస్థ్యమితివాచ్యం.
 ధూమవాక వహ్నిరీత్యాదౌ సంయోగాది సంబంధావచ్చిన్ని ప్రతియోగి
 తాక ధూమాద్యభావస్య కాలికసంబంధేన ధూమత్వాది విశిష్ట వహ్నియదినా
 సంయోగేన, సమవాయసంబంధావచ్చిన్ని ప్రతియోగితాకస్య అయోగో
 శకావృత్తిజాతిత్వాద్యవచ్చిన్నాభావస్య కాలికానిసంబంధేన తాదృశజాతి
 త్వాది విశిష్టయోగోశకీయ రూపాదినా, నమం సమవాయేన స్వరూప
 సంబంధావచ్చిన్ని ప్రతియోగితాకస్య ధూమవత్స ప్రకారక ప్రమావిష
 మత్వాద్యభావస్య కాలికాది సంబంధేన తాదృశ విషయత్వత్వాది విశిష్ట
 సంయోగాది ధ్వంసన అనుయోగితావిశేష సంబంధేన తాదృశవిషయత్వ
 త్వాది విశిష్టతాదృశ విషయత్వాద్యభావవచ సమంస్వరూపసంబంధేన విష
 యతాసంబంధావచ్చిన్ని ప్రతియోగితాక ధూమవత్స ప్రకారక ప్రమాద్య
 భావస్య విషయతా సంబంధేన కాలికసంబంధేనవా తాదృశప్రమాత్వాది
 విశిష్టం యదగోళకాది విషయకజ్ఞానం తేననమం విషయతా సంబంధేనసా
 మానాధికరణ్య సత్త్వాదతివ్యాప్తేర్వారణాయ ప్రతియోగితావచ్చెదకస్వఘ
 టకసంబంధేనన ప్రతియోగితావచ్చెదక విశిష్టత్వస్య విషయతీయతయా వ
 యేర్థముక్తం. అయోగోళక వాశజస్య సంయోగనాశ సంభవాదుక్తంఅను
 యోగితేతి. అయోగోళకత్వ ప్రకారక ప్రమావిషయత్వస్య కాలత్వసం
 దేశతాకాలికసంబంధోపేక్షా. భావవృత్తిత్వ నివేశవత్సేషదం. వస్తుత్వ
 ప్రతియోగితావచ్చెదకతా ఘటకసంబంధన ప్రతియోగితావచ్చెదక వైశి
 ష్ట్యవిషయకైభావత్వంవ్యథం తన్నివెశేపి కాలికసంబంధేన ధూమత్వవి
 శిష్ట వహ్నియదినామానాధికరణ్యాదితి. ఇదమాపారతః ఉక్తసంయోగాది
 ధ్వంసాదిచారణాయైవ భావత్వనివేశ సంభవాల్ తావతాపి ప్రతియోగితా
 వచ్చెదకతాఘటకసంబంధన ప్రతియోగితావచ్చెదక వైశిష్ట్యనివేశ పరిత్యే

సామాన్య భూమిదిత్వాదా విషయతా సుబంధేన ద్వివ్యక్తత్వావస
తః సమవాయాది సంబంధావచ్చిన్నాభావస్య స్వప్రతియోగితా వచ్చేద
క సమవాయాదినంబంధఘటిత ద్వివ్యక్తత్వాది నిష్కర్మావకతాయాం స్వ
రూపసంబంధేన అవచ్చేదకీసూతాయోద్వివ్యక్తత్వాది ప్రదవచ్చిన్న ప్రి
తియోగితావచ్చేద స్వప్రతియోగితావచ్చేదకత్య ఘటకవిషయతాది సం
బంధేన ప్రతియోగితావచ్చేదక విశిష్టజ్ఞానాదివా సమంశాత్పరిధిరనే స్వ
ప్రతియోగితా వచ్చేదక సమవాయాదినా సామానాధికరణ్యం సంభ
వతీతి వ్యావకతా వచ్చేదకతాయా మపి స్వప్రతియోగితా వచ్చేదక
తాఘటక సంబంధావచ్చిన్న త్వస్వావశ్యం నివేనీయత్వేన ఇదం
వాద్యం జ్ఞేయత్వాదిత్వాదా దర్శితాభావానాంలక్షణాఘటకత్వాదిదిద్ది.
ఏసేద్ధే ఏతస్మిన్ వేదేనభావస్య నివేనీప్రతిక్షేపాచ్చ. *వ్యావకతావచ్చేదకతా
యావపీతి* నచ విషయతాసంబంధేన ద్వివ్యక్తత్వాదివిజ్ఞానాభావస్య కిం
చిద్విశిష్టస్వాభావస్యవిష్ట ప్రతియోగితావచ్చేదక తాఘటకీసూత స్వరూపసం
బంధేన ద్వివ్యక్తత్వవిశిష్టోద్వివ్యక్తత్వాది రూపాభావ ప్రత్యానూవాధికర
ణ్యా వ్యావ్యాపిరీత్యేతస్య కేషవ ప్రేయక్ష్యమితివాచ్యం. శబ్దవానేతత్త్వా
దిత్వాదా ప్రతియోగితై మధికరణ్యా ఘటితసాధ్యవ్యావకతా వచ్చేదకాయ
త్యత్వాది విషయతాసంబంధేన తద్విశిష్టజ్ఞానాభావస్య హేతుమితదగోరతీ
త్యా సమవాయేన తాదృశజ్ఞాన సామానాధికరణ్యా భావాదవ్యాప్తే ప్రదుపా
దానాదితి అధికమనుదంపయ్యమః. *దర్శితాభావానామితి* యద్యపివిష
యతాసంబంధేనావ్యక్తత్వే విశిష్టజ్ఞానాభావాదేః కిందిద్విశిష్టస్వాభావస్య
విష్టస్వప్రతియోగితా వచ్చేదక త్వ ఘటకీసూతస్వరూప సంబంధేన సాధ్య
వ్యావకతావచ్చేదక వాచ్యత్వత్వ స్వప్రతియోగితావచ్చేదక తాకత్వాల్లక్షణ
ఘటకత్వమేవ. నచ ప్రతియోగితావచ్చేదకావచ్చిన్నాభావత్వాదిస్థిత భావ
స్వప్రతియోగితావచ్చేదక తాఘటకసంబంధేన ప్రతియోగితావచ్చేదక వి
శిష్టాయ. ప్రత్యానూవాధికరణ్య నివేనీ వ్యభిచారిణి వాషవారసంభవా
దుక్తాభావానాం లక్షణాఘటకత్వమేవ తేషాం భావవృత్తి ప్రతియోగిత
వచ్చేదకతా ఘటకవిషయతాసంబంధేన వాచ్యత్వత్వ విశిష్టజ్ఞానాసామానా

ధికరణ్యాదవ్యాప్తివారణాయభావవృత్తిప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాః ఘటకసంబంధేన సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వస్యావశ్యకత్వాదిత్యాశయ ఇతివాచ్యం. తథాసతి ఘటత్వాభావవాగ్ ప్రమేయత్వాదిత్యాదౌ ఘటత్వాభావ ప్రకారక ప్రమానిషయత్వాభావస్య స్వరూపసంబంధేన స్వాభావభావప్రతియోగి సామానాధికరణ్యాదతివ్యాప్తిః ఘటత్వాభావప్రమాభావస్తు నప్రతియోగి నైయధికరణ్యాఘటిత సాధ్యవ్యాపకప్రతియోగికః. తథాపి తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధేన వ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వం తదైవశిష్ట్యంత వివక్షితమిత్థదోషః. సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాకల్పితై స్వాభావత్వనిష్ఠ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాయా నైవ్యవస్థావసంబంధావచ్ఛిన్నత్వం నహియతేఇతి తాదృశాభావస్య లక్షణఘటకత్వావత్తిః తత్ ప్రతియోగితోపాదానేపి ధూమాద్యభావత్వాదౌ కాలికసంబంధస్యాపి వ్యాపకతావచ్ఛేదక ఘటకతయాతివ్యాప్తిరీతి యత్సంబంధపర్యంతాభిధానం స్యాదతస్మాత్. నను వ్యాపకతావచ్ఛేదకతా ఘటకసంబంధేన ప్రతియోగితావచ్ఛేదక విశిష్టాభిధానేనాతివ్యాప్తివారణసంభవాల్ స్వప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా ఘటకసంబంధేన తదైవశిష్ట్యంనివేశ్య వహ్నిమాగధూమాదిత్యాదావవ్యాప్తిం ప్రదశ్యతే నైవ సంబంధేన వ్యాపకత్వావచ్ఛేదకత్వ కథనమయ్యక్రమితి చేన్న. కాలికసంబంధస్యాపి ధూనుత్వనిష్ఠవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వఘటకతయాతివ్యాప్త్యనుద్ధారావత్తిః వ్యాపకతావచ్ఛేదకతా ఘటక యావత్సంబంధ నివేశేగౌరవాల్. నచ ధూనువత్వ ప్రకారకప్రమానిషయత్వాభావమాదాయైవనాతివ్యాప్తిః. ఏవమపి తాదృశప్రమానిషయత్వస్యానుయోగితావచ్ఛేద సంబంధేన సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వాదతివ్యాప్తిః యాదృశాయోగోశకే సంయోగభ్యంసానియతః తన్మాత్రాంతర్భావేన సృభిచారిణ్యతివ్యాప్తిశ్చ. ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న భావోక్తావపి విషయతాయావిషయాది రూపత్వేన జన్యత్వసంభవాల్ వహ్నిసుత్రాక్షానవిషయత్వే కాలికసంబంధేన ధూమప్రకారక ప్రమానిషయతాత్వ నత్వేనాతివ్యాప్తీరితి. నను వహ్నిసపి సంయోగేన వహ్నిత్వం నవరకతే ఇతి సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్న వహ్ని

నస్వరలక్షణే నమ వాయుత్వాదినా వాచ్యత్వాద్యభావీయసమ వాయుత్వాదియా
 ప ప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్య వాచ్యత్వాదివ్యాపకతానవచ్ఛేదకత్వాత్ వా
 చ్యత్వాదిసాధ్యకస్థలే నతాదృశాభావానాం లక్షణఘటక తా తథావ తత్తే
 తాదృశాభావవీచమర్థభతీత్యతలహ *జ్ఞేయత్వత్వాదినేతి* వాచ్యత్వాదీ
 నామిత్వాదిపదాల్ ఘటాదేరపి పరిగ్రహః *శేషమితి* స్వవిశిష్టయావద్ధేత్వ
 ధికరణాంతర్భావేన ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న సామానాధికరణ్య ఏ
 వక్షణం హేతుసామానాధికరణ్యాది శరీరేనంబంధవిశేషనివేశనంతత్ప్రయో
 జనం చేత్యథః, ఆత్రోచ నిరుక్తాభావేషు స్వవిశిష్ట హేత్వధికరణసామాన్యంత
 ర్భావేన ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న సామానాధికరణ్య నివేశాపేక్ష
 యా ప్రతియోగివృత్తిత్వమేవ నివేశయితుముచితం నద్ధేతావ్యధికరణ ధర్మా
 వచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకానాం తాదృశాభావానాం శేషలాన్వయితయా
 ప్రతియోగిన్యపి సృత్తైర్లక్షణసమన్వయసంభవాల్ 'వహ్నిమాకాధూమా
 దిత్యాదౌ కాలికాదినంబంధేన హేతుసమానాధికరణ స్వరూపాన్యత్వే ప్ర
 కారకప్రమాదిషయత్వాద్యభావస్య దైశికవిశేషణతయా హేతుసామానా
 ధికరణ్య నివేశనేన వహ్నిదిభేదస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదక తాదాత్మ్యసం
 త్పత్తిప్రతియోగితావచ్ఛేదక తాకాభావస్యాపి సాధ్యసన్నిష్టాభావ ప్రతి
 యోగితాయాః సామానాధికరణ్యేనానవచ్ఛేదకత్వఘటితలక్షణఘటకతయా
 ప్రతియోగితావచ్ఛేదకీభూత సంయోగేన తద్వైశిష్ట్యం దుష్టుటమిత్యవ్యాప్తి
 రతా దిగతి. తేన సంబంధేన వృత్తిత్వస్యాపి వ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వ నిరుక్తి
 ఘటికత్వాదితి. ఇదంతబాధ్యం. ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న సామా
 నాధికరణ్యే ప్రయోజనాభావేనాభావ నిష్కర్తృత్వాగేప్రతియోగితాయామే
 వ యావత్పాదానేవా తన్నిరూపకాభావస్యాపిత్వాగాల్ స్వవిశిష్టత్వ
 హేతుసామానాధికరణ్యయోవైయథ్యం వరంతు ఆవతారకత్వంసహాయ
 తఇతి దృష్టవ్యం. దీధితా జ్ఞేయత్వత్వాదినా వాచ్యత్వాదీనామితి లక్షణద్వ
 యాభిప్రాయకతయా ప్రతియోగివిశేషణస్య ప్రతియోగితా వచ్ఛేదక
 త్వాథాం చోక్తం *వహ్నిదిభేదస్యతి * సంబంధభేదానికేన కాలిక
 సరంబంధేన తస్యప్రతియోగివృత్తిత్వ సంభవపి నక్షతి. ఆదితాదృశ్యత్వా

మంథ ఘటితసాధ్యవ్యాపకతా వచ్చేదకావచ్చిన్న పరియోగితాకన్య విర
హేణ లక్షణాఘటితయా పరియోగ్యవృత్తి త్సేపితవిరహాత్. కపిసంయో
గాభావనా మేయత్వాదిత్యాదౌ కపిసంయోగాదేరుక్తరీత్యావ్యాపకతా
వచ్చేదకావచ్చిన్న పరియోగితాకన్య విరహేణ దైవికవిశేషగతయా
హేతుపామానాధికరణ్యా భావేనాభావే భావభిన్నగ్యవిరహేణ లక్షణాఘ
టితయా పరియోగ్యవృత్తి త్సేపితకన్యః.

దీర్ఘపరిమాణాత్. నచ సమనియతాభావైక్యతా తే తస్య దృష్ట్యా తావధా
వతయా ద్రివ్యగ్యగ్యరూప పరియోగివృత్తిత్వమితి వాచ్యం. సమనియతాభా
వభేద పక్షాదురూపేన పరియోగితావచ్చేదక సంబంధేన వ్యాపకతాయాఽ
వశ్యకత్వాత్ పరియోగిలావచ్చేదక సంబంధేన సాధ్యవ్యాపకతాయాఽ
క్షత్యాద్యధికరణ సంబంధావచ్చిన్నవాచ్యత్వాన్యథావానాం సమ్మి
మాధూమాదిత్యాదౌ తాదాగ్యసంబంధ ఘటితసాధ్యవ్యాపకతావచ్చే
దకం యద్యన్యత్వాదివిషయితాసంబంధేన తద్విశిష్టజ్ఞానాధికదేన్య పరి
యోగ్యవృత్తిత్సేనావ్యాప్తిరితి స్వపరియోగిలావచ్చేదక తాఘటక సంబం
ధావచ్చిన్నవ్యాపకతావచ్చేదక తాయా నివేశనీయతయా విషయితాసంబం
ధావచ్చిన్న వాచ్యత్వత్వ పరియోగితావచ్చేదకతాకాభావానాం లక్షణా
ఘటకత్సేన పరియోగ్యవృత్తిత్సేతి మూలావతారః. పరియోగితైయధిక
రణ్యాఘటితవ్యాపకతాకల్పే స్వరూపసంబంధేన సాధ్యసన్నిత్యగ్యస్య నివేశ
నీయతయా కపిసంయోగాత్తకన్య లక్షణఘటకగ్యమతలహా * ప్రేళికేతి *
దీధిగ్యనుసారణాహ * భావభిన్నత్సేతి * ఇదనునాస్థయోక్తం. రూపాన్య
త్వ ప్రకారకప్రమావిషయత్వాభావ వారణాయ ప్రేళిక విశేషగతాయాఽ
వశ్యకత్వాత్ * ఆయోగిలకాన్యత్వప్రకారకప్రమావిషయత్వాభావస్యేతి *
నచ సమనియతాభావైక్యమతే యోగిలక తదన్యగ్య ప్రకారక ప్రమావిష
యత్వాన్యతరాభావన్యాయోగిలకాన్యత్వ ప్రకారకప్రమావిషయత్వత్సేనా
యోగిళక ఆయోగిళకాన్యగ్య ప్రకారకప్రమావిషయత్వాన్యతరాభావ
న్యాయోగిళకాన్యత్వత్సేనావచ్చిన్నాభావన్యత దక్షిణతాభావ సమనియత త
యా తదాత్తకత్సేనాయోగిళకరూపపరియోగివృత్తిత్వా దతివ్యాప్తితాద

ధూమత్యా వత్సారిత్యాదౌ ధూమాద్యభావస్యప్రతియోగివృత్తిత్వేన ఆయో
 గోఽకాన్యత్వాదిప్రకారకప్రమాదిషయత్వాద్యభావస్య భావప్రతియోగిత
 వస్థ్యమేవైతివాచ్యం, తస్మై ఉభయావృత్తిప్రతియోగితాశ్రయవృత్తిత్వస్య
 వాచ్యత్వాల్ సద్ధేతోచనహిత్వాదినా తద్వటాభావప్రతియోగితామా
 దాయ లక్షణసమన్వయః ఉభయావృత్తిత్వంచ స్వప్రతియోగివృత్తిత్వస్యసా
 మానాధికరణ్యో భయసంబంధేనభేదవిశిష్టాన్యత్వం. ఎవమృతస్త్వయోగోఽక
 త్వప్రకారకప్రమాదిశేష్యత్వాభావ త్వస్యాపి ధూమత్యాపక తావచ్ఛేదకత
 యా తదవచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకన్య తాదృశప్రమాదిశేష్యత్వ రూపాభా
 వస్యా భావమాత్రివృత్తిప్రతియోగితాకన్య భావవృత్తిప్రతియోగితాకాయో
 గోలకావృత్తిత్వాసద్భిన్నాభావా దతిరిక్తస్య ప్రతియోగ్యవృత్తిత్వేనాతి
 వ్యాప్తివిరహాదుభయావృత్తిత్వం ప్రతియోగితావిశేషణం వ్యభిచారమేవ. న
 వైసమపి ఘటత్వాభావభిన్నం ప్రమేయత్వాదిత్యాదౌ ఘటత్వాభావత్వ
 ప్రకారకప్రమాదిశేష్యత్వాభావాభావస్య ఘటత్వాభావత్వ స్వకూపతయా
 ఘటత్వాభావత్వేన రూపేణవిశేషణతానంబంధేన స్వప్రతియోగినితాదృశ
 విశేష్యత్వాభావేనత్వాదతివ్యాప్తిః ఏవమయమాత్రాజ్ఞానాదిత్యాదౌ ఘటా
 న్యత్వప్రకారక ప్రమాదిశేష్యత్వాభావస్యస్వవృత్తిఘటాదివృత్తిత్వవిశిష్ట గౌ
 త్వాభావాభావాత్కతయా తాదృశగౌత్వాభావాభావత్వేన చాత్వధికరణ
 వృత్తేనైస్య తాదృశవిశేష్యత్వరూప ప్రతియోగ్యవృత్తిత్వేనావ్యాప్తిరితివా
 చ్యం. ప్రతియోగివృత్తిత్వ హేతుమద్వృత్తిత్వయోస్తాదృశాభావత్వేననివేశన
 యత్వాదితి. సన్నేతల్లక్షణే ఇదంవాచ్యం జ్ఞేయత్వాదిత్యాదౌవాచ్యత్వత్వేన
 వాచ్యత్వవృత్తిత్వవిశిష్టవాచ్యత్వాభావస్యవాచ్యత్వ రూపప్రతియోగ్యవృత్తి
 త్వేనావ్యాప్తిః నచ తస్యజ్ఞేయత్వేనవాచ్యత్వవృత్తిత్వవిశిష్టజ్ఞేయత్వాభా
 వరూపతయా జ్ఞేయత్వరూప ప్రతియోగివృత్తిత్వమితి వాచ్యం సమనియ
 తాభావభేదమతేగతైరితిచెన్న. వహ్నిత్వేన మహాసనీయ వహ్నిభా
 వానువగంత్యభిరీద్యతాభావానువగమాదితి. యత్సమానాధికరణానాం సా
 ద్యవ్యాపకతావచ్ఛేదక ప్రతియోగితాకయావదభావానాం ప్రతియోగివృ
 త్తిత్వోక్తవాచ్యత్వ వృత్తిత్వేనవాచ్యత్వాద్యభావ మాదాయావాత్తేన

యా అయోగోకత్వాద్యంతి క్రస్య ప్రియోగ్య వృత్తిత్వాన్నాతివ్యాప్తిరి
త్యవధేయమ్. * * * * *

— శ్లోద్వితీయ స్వలక్షణంసమాప్తమ్ శ్లో —

చక్రవర్తిలక్షణమాహ * కేచిత్త్వితీతి * సద్ధేతా సాధ్యవృత్తిఘటత్వాది
సాసాధ్యాభావపలక్షణఘటకః తత్ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వస్య సాధ్య
తావచ్ఛేదకే సత్త్వలక్షణసమన్వయః. వ్యభిచారిణీసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛి
న్న సాధ్యాభావస్యాపి లక్షణఘటకత్వాన్నాతివ్యాప్తిః. కపిసంయోగీ ఏత
త్త్వదిత్వాదావవ్యాప్తైర్వారణాయ వ్యాప్యవృత్తైరితి. వ్యాప్యవృత్తిత్వంచని
రవచ్ఛిన్న వృత్తికత్వం నత్వవచ్ఛిన్నవృత్తికాన్యత్వం కపిసంయోగీనశ్వా
దిత్వాదౌ కపిసంయోగాభావాదద్రవ్యైరవచ్ఛిన్నవృత్తికతయా తదన్య
త్వాభావాత్ ఘటత్వాదినా సాధ్యాభావస్యైవలక్షణఘటకతయా అతివ్యా
ప్త్యావత్యై. నిరుక్తవ్యాప్యవృత్తిత్వవిశిష్టస్యచ హేత్వధికరణ వృత్తిత్వంబో
ధ్యం అన్యథాకపిసంయోగీపతత్వాచిత్యై కపిసంయోగత్వావచ్ఛిన్నకపిసం
యోగాభావస్య ద్రవ్యై హేతుసమానాధికరణతయా గుణాదాచనిరవచ్ఛిన్న
వృత్తికతయాతమాదాయావ్యాప్తైర్వారణాసంభవాత్. హేత్వధికరణనిరూపి
తనిరవచ్ఛిన్నాధేయతావత్వం హేత్వధికరణనిష్ఠనిరవచ్ఛిన్నాధి కరణతాక
త్వం వాదభద్వయవర్త్యపసితాథః. కేచిత్తు వ్యాప్యవృత్తై హేతుసమానాధిక
రణ సాధ్యాభావస్యేతి సముదాయస్య హేత్వధికరణే వ్యాప్యవృత్తిర్యః సా
ధ్యాభావస్తస్యేత్యర్థః. హేత్వధికరణే వ్యాప్యవృత్తిత్వంచ హేత్వధికరణే
భూత యతిరందిద్వ్యక్షిప్తాత్మ్యం తాభావ ప్రతియోగితాయాః సామానాధి
కరణ్యైవ అనవచ్ఛేదకం యదభావనిష్ఠతద్వ్యక్తిత్వం తత్త్వం

లక్షణే తథాహ క్రమితి సత్కవ్యమ్. * * * * *

— శ్లోతీతి ద్వితీయస్వలక్షణమ్ శ్లో —

నిరవచ్ఛిన్నవృత్తిత్వే హేత్వధికరణ వృత్తితావచ్ఛేదకత్వ ని
తేకే గారవాదాహ * హేత్వితీతి * వరేత్వితీతి. మతానుభోధేనాహ
* హేత్వితీతి * సంయోగీనశ్వాదిత్వాదౌ సాధ్యసామాన్యాభావ నిష్ఠత
ద్వ్యక్తిత్వస్య హేత్వధికరణ నిష్ఠాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాదుక్తం

నవ విశిష్టసత్తావాగ్ జాతెరిత్యాదాగుణాదివిశ్వసత్వాదిహుపాధావప్రతియో
గితాయాంవిశిష్టసత్తాభావనిష్ఠతద్యక్తిత్వస్యావచ్ఛేదకత్వాత్ విశిష్టసత్వా
ద్యభావస్య వ్యాప్యవృత్తిత్వానుపపత్తిః యదభావాభావత్వావచ్ఛిన్నానధికర
ణత్వం హేతుమతస్తత్వమితి వివక్షితేవ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నా భావ
స్య అసంగహాసంగః తదభావా ప్రసిద్ధేరితి వాచ్యం యత్కించిద్దే
త్వధికరణ వృత్తితావచ్ఛేదకానుయోగితా నిరూపకతానవచ్ఛేదకం యద
భావత్వం తత్వస్య వివక్షితత్వాత్ గుణగుణాన్యత్వ విశిష్టసత్తాభావానాస్తీ
త్యప్రతిత్యయేన విశిష్టసత్తాభావత్వాద్యవచ్ఛిన్న నిరూపితానుయోగితావిశి
ష్టాయాః సత్తాయాగుణాదివృత్తితానభ్యుపగమేన విశిష్టసత్తాద్యభావస్య
వ్యాప్యవృత్తితానిర్వాహాదిత్యాహుః.

యత్కించిదతి. * సామాన్యధికిరణ్యేనతి * ప్రయోజనం రూపాన్యం.
సాధ్యాభావశ్చస్య వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావ సాధారణతయాత
దవచ్ఛిన్నాభావానత్వాదుక్తం యదభావనిష్ఠమిత్యాది * యదభావతి *
హేతుమత్సామాన్యం యద్యదభావత్వావచ్ఛిన్నాధికరణం తత్తద్వేదకూట
వత్వోక్తావ కేవలాన్వయిహేతుకేప్రసిద్ధిః * కించిదతి * నిరూపకతా సా
ధ్యసత్తాగ్రహవిరోధితానియామక సంబంధేన. లేన వహ్నిభావవాగ్ధూ
మాభావాదిత్యాదౌ సాధ్యాభావస్య వహ్నిః సమవాయాద్యవచ్ఛిన్నాభా
వ ప్రతియోగిత్యేపినాతివ్యాప్తిః. సమనియతాభావైక్యమలేపి కపినయో
గాద్యభావస్య స గగనాద్యభావైక్యం తథానతి గగనాద్యభావస్యావచ్ఛిన్న
వృత్తికత్వ ప్రసంగాత్. ఏలేన తిదైక్యేపి గగనాద్యభావ నిష్ఠతద్యక్తిత్వ
స్య సనిరుక్తవ్యాప్యవృత్తిత్వావచ్ఛేదకత్వముపపాదయితుం శక్యలే హేతు
మద్యత్కనిష్ఠసంయోగా త్తకాభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాదితికపినం
యోగసాధ్యకసద్ధేతానావ్యాప్తిరితిప్రతిక్యం. వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభా
వస్యాపి తుల్యవ్యాదేన సంయోగాభావరూపతయా తత్రనిరుక్తవ్యాప్యవృ
త్తిత్వోపపాదనా సయోజనావ్యాప్తిఃస్యాత్. అత్ర సాధ్యతావచ్ఛేదక సం
బంధేన స్వీయయాద్యశ నిరూపకతాశ్రయవత్తాజ్ఞానం ప్రతి యేనసంబంధే
న స్వాత్రయప్రకారకుజ్ఞానం విరోధితేన సంబంధేన హేతుమద్యత్కనిష్ఠ

నమ సంయోగిభిన్నం ప్రమేయత్వాదిత్యత్రాతివ్యాప్తిః సంయోగిభేదా
భావస్య తద్భేదప్రతియోగితా వచ్ఛేదకీర్ణాత సంయోగాత్తకస్య అ
వ్యాప్త్య వృత్తిత్వేన లక్షణ ఘటకత్వాభావాద్వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛి
న్నాభావ మాదాయ లక్షణ గమనాదితి చేస్తు. సంయోగిభేదస్య వ్యాప్త్య
వృత్తిత్వేన తస్యద్రవ్యస్య సంయోగ ప్రకారక ప్రమావిశేష్యత్వాద్వ్యవచ్ఛి
న్న భేదనమనియతతయా తదభిన్నత్వేన తద్భేదప్రతియోగితావచ్ఛేదక ద్ర
వ్యత్వాదికమపి సంయోగిభేదాభావః తస్య హేత్వధికరణేవ్యాప్త్యవృత్తితయా
తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య సాధ్యలావచ్ఛేదకే సత్వేనాతివ్యాప్త్య
నవకాళత్. ఏవం ద్రవ్యాన్యత్వవిశిష్టసత్తాభావవా ద్రవ్యత్వాదిత్యాదౌ
వ్యాప్త్యవృత్తిః సత్తాదిరూపాభావస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకం సాధ్య
తావచ్ఛేదక మిత్యవ్యాప్తిరీత్యపి నాశంశీయం. సత్తాదినత్వేపి ద్రవ్యా
దౌ ద్రవ్యాన్యత్వ విశిష్టసత్తాభావనాస్తీత్యాదిప్రత్యయానుదయాద్విశిష్టని
రూపితాధికరణతావశేషస్యైవ విశిష్టాభావాభావత్వావగమాత్ విశిష్టాభా
వస్య విశిష్టాధికరణత్వాభావనమనియతతయా తదభిన్నగయా విశిష్టసత్తాధి
కరణతాయాఅపి విశిష్టాభావ ప్రతియోగితత్వాత్. పరేతుసంయోగత్వేన
సంయోగనిరూపితాయాఅధికరణతాయః కించిదవచ్ఛిన్నత్వేపి సంయోగిభే
దాచ్యం అన్యథానుకూదా కాలికసంబంధేన సంయోగసత్త్వాత్తత్సమా
న్యథావాసంగప్రకారం సంయోగీజన్యత్వేనతి సత్త్వాదిత్యాదావతివ్యాప్తిః.
తథావద్రవ్యంద్రవ్య ధ్వంసాన్యతరత్వాదిత్యాదావతివ్యాప్తిః హేతుమతి
ధ్వంసే తాదృశసమవాయేన వృత్త్యప్రసేదేః ద్రవ్యేద్రవ్యత్వ సత్వేన
ద్రవ్యత్వాభావస్య తత్ప్రతియోగితత్వాదిత్యస్వరసః. యదివ తాదృశసంబ
ధావచ్ఛిన్నాదేయతావదభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా సంబంధేన య
తిచింతిత్యధికరణాభావస్తదానదోషః. హేత్వధికరణవృత్తిత్వం చేత్సాధ్య
తావచ్ఛేదకసంబంధేతర సాధ్యప్రతియోగికసంబంధావచ్ఛిన్నం నివేశ్యతే
తదాప్రమేయసాధ్యక దోషవారణం ప్రయత్నసాధ్యమితిబోధ్యం. *సంయో
గిభిన్నమితి * భేదావ్యాప్త్యవృత్తిత్వే చాయంనదైకుః. నన్వేన మవసిద్ధా
న్తత్త్వతలహ * విశిష్టేతి * పరేత్వేతి * అధికాధికరణత్వాంగీకారాత్

దాఖావత్వేన తస్మిన్ సాధికరణతా నిరవచ్చిన్నైవ ప్రత్యేక సంతోషిభే
దస్యా ప్రత్యేకాదవచ్ఛేదక మనంతర్యాకవ్యేవ తదభావత్వావచ్చిన్న
వత్ప్రతీతిః ఏవం ద్రవ్యాదా నత్రాత్వాద్యవచ్చిన్న సత్రాద్యధికరణతా
సత్వేపి ద్రవ్యాన్యస్య విశిష్టనత్రాత్వాదినేవ తదవచ్చిన్న ప్రతియోగితా
కాభావాభావత్వేనాపి నవృత్తిః తత్ర విశిష్టాభావానాస్తీత్య ప్రత్యేక
త్ తథావ సాధ్యనిష్ఠయాదృశప్రతియోగితా కాభావత్వావచ్చిన్న నిరూపి
తానవచ్చిన్నాధి కరణతా హేత్వధికరణవృత్తినాదృశ ప్రతియోగితానవచ్ఛే
దక త్వమేవసాధ్య తావచ్ఛేదక నివేష్యమితి నకశ్చిద్దోషఇత్యాహుః. అథా
త్రహేత్వధికరణ వృత్తిత్వం యదియేన కేనచిత్సంబంధేన తదాకాలికాదిసం
బంధేన ధూమాధి కరణవృత్తి వహీత్వానచ్చిన్న వహ్నీభావానకమాదా
యావ్యాప్తిః యదిచ కాలికసంబంధేన కాలేవహ్నీభావాదెవృత్తిర్వ
హ్నీధికరణ దేశావచ్చిన్నైవేతి నాసా హేత్వధికరణే నిరవచ్చిన్న వృత్తి
కత్తితి మన్యతే తదాపి నత్రావాక్ జాతేరిత్యాదౌ హేతుసతిజ్ఞానాదౌ విష
యితాసంబంధేన వతః మానంసాధ్యాభావమాదాయావ్యాప్తిరేవ గాత్రేన
దేశిక విశేషా తానంబంధేన హేత్వధికరణవృత్తిస్య నివేశనేన ఘటత్వాభా
వాదిసాధ్యకే నృభిచారిణ్యభివ్యాప్తిః తత్ర సమానాధికరణ ధర్మావచ్చి
న్నప్రకీయోగితాకస్య భావరూపసాధ్యాభావస్య తేనసంబంధేనావృత్తేర్వ్య
ధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావస్యైవ లక్షణఘటకత్వాత్ ఏవం కాలికసం
బంధావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకే ఆకాశాభావాభావే సాధ్య ఆత్మత్వాదిహే
తావ్యాప్తిః దైశికవిశేషణతయా హేతుసమానాధికరణస్యాకాశాభావ
స్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాయాః సాధ్య తావచ్ఛేదకే నత్వాత్ కాలిక
సంబంధేనాకాశాభావ రూపప్రకీయోగినత్రాయా ఏవ కాలికసంబంధావచ్చి
న్నరసః. * కాలికేతి * దైశికవిశేషణతాసంబంధేన వాప్యవృత్తిత్వ విశిష్ట
మిత్యాదిః. కాలికసంబంధావచ్చిన్న వృత్తిర్నిరవచ్చిన్నత్వ మభిప్రేత్యవే
దం. భావానాంవిశేషణతాంగీకారేప్యాహ * ఏవమితి * ద్రవ్యాన్యస్య
విశిష్టనత్రాభావాదిసాధ్యకే సత్రాయాఏవ సాధ్యాభావరూపత్వే (ద్రవ్యేదౌ)
వ్యాన్యత్వ విశిష్ట నత్రాభావానాస్తీతి ప్రతిలేర్విశిష్టాధికరణతాయా ఏయా

కృష్ణ పరియోగితాకాశాభావాభావోనాస్తీతి ప్రత్యయనియామకత్వాదా
 కాశభావస్యైవ తాదృశసాధ్యాభావ రూపత్వే బాధక విరహాదితిచేన్న.
 స్వీయయాదృశ ప్రతియోగితాశ్రయ ఏత్రాజ్ఞానంప్రతియాదృశ సంబంధేన
 స్వప్రకారకం జ్ఞానంవిరోధితాదృశ సంబంధేన హేత్వధికరణవృత్తిర్యోఽ
 భావః తదీయ తాదృశప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వస్యైవ నివేశనీయత్వాత్
 ఆకాశభావస్య దైశికవిశేషణతా సంబంధశ్చ నదశితాకాశాభావాభావ
 వత్త్రాజ్ఞానవిరోధిజ్ఞాన విషయః ఆపితు కాలికసంబంధ ఏవ నచతేనసం
 బంధేన ఆత్మనిసవత్తే అత ఆకాశాభావీయ సాధ్యనిష్ఠప్రతియోగితాయా
 యాదృశప్రతియోగితేత్యనేన ఉపాదానాసంభవః ఆపితు వ్యధికరణధర్మా
 వచ్చిన్న సాధ్యాభావీయ ప్రతియోగితాయా ఏవ తాదృశాభావ జ్ఞానస్య
 ముకత్వోపగమేన వారణేపి ప్రతియోగితత్వాగ్రిహవిరోధిగ్రిహవిషయ సం
 బంధేన హేతు సమాసాధికరణతయా వ్యాప్తిరితి అనాయత్యా తస్యాపి
 వ విశిష్టాభావత్వ పక్షావలంబితః ప్రకృతేచ ప్రకారాంతరేణ సమాధానసం
 భవాత్ ఆకాశాభావాధికరణతాయాః సాధ్యాభావత్వ మనాలంబ్యసమా
 దత్తైః * నస్వీయేతి * ఏవంచద్రవ్యాన్యత్వ విశిష్టవత్తాభావాది సాధ్యకే స
 త్రాయావ సాధ్యాభావాధికరణతాయా సాధ్యాభావత్వ విశిష్టాధికరణ
 తాయావత్వేఽన్య ప్రమావబాధకవత్ప్రకృతేఆకాశాభావాధికరణతాయాఏ
 వసాధ్యాభావత్వ విశిష్టాధికరణతాయావత్వేపి నక్షతి రిత్యపిదృష్టవ్యం. స్వప
 దద్వయపిలక్షణముభావావసరం. నచ స్వీయత్వం కేమథం కాలికసంబం
 థావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకే ఆకాశాభావాభావే కాలికసంబంధేన సాధ్యే
 కాలత్వాదా దైశిక విశేషణతాసంబంధేన సాధ్యగూపప్రతియోగితాశ్రయవ
 త్రాజ్ఞానం ప్రతితత్సంబంధావచ్చిన్న సాధ్యాభావ గ్రిహస్య విరోధితయాత
 ద్విషయ కాలికసంబంధేన హేత్వధికరణ వృత్తిర్యుతాకాశాభావ స్తత్ప్రతియో
 గితావచ్ఛేదకత్వే నావ్యాప్తిస్తు నసంభవతి సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావ
 చ్చిన్న ప్రతియోగితాక సాధ్యాభావస్యైవ స్వపదేనాపాధేయత్వా
 త్ అన్యథాస్వీయత్వ నివేశేవ్యనిస్తారాదితి వాచ్యం. సామాన్యతఃప్ర
 తియోగితగర్భవ్రతిబంధకత్వా సిద్ధి శుకాపురదాసాయస్వీయత్వ మేవాత్.

దైవికవిశేషణతా సంసారకన్య వృధికరణ ధర్మప్రకారణ సాధ్యమ
గాహనం భ్రమంప్రతివిరోధిత్వాత్. సామాన్యతః ప్రతియోగిప్రకారకజ్ఞాన
నివేశేలకాశప్రకారకజ్ఞానం ప్రతిదైవికవిశేషణతా సంబంధేన ఆకాశాభావ
ప్రకారకజ్ఞానస్య ప్రతిబంధకతయా ఉక్తదోషతాదవస్థ్యమితి యాదృశప్ర
తియోగితాశ్రయేత్సుక్తం. ప్రతియోగితాశ్రయవత్తాజ్ఞానంవ తత్ప్రతియో
గితావచ్ఛేదక ధర్మావచ్ఛిన్నప్రకారకం గ్రాహ్యం తేన ఆకాశత్వేన తా
దృశసాధ్యవత్తాజ్ఞానం ప్రతిదైవిక విశేషణతాసంబంధేన ఆకాశాభావప్రకా
రకజ్ఞానస్య విరోధిత్వేపి సమ్మతిః.

*దైవికతానచావచ్ఛేదకధర్మదర్శనవిధియాకాలికసంబంధావచ్ఛిన్నాకా
శాభావాభావవత్తాజ్ఞానేదైవిక విశేషణతాసంబంధనాకాశాభావవత్తాజ్ఞాన
స్యవిరోధిత్వాత్ దైవికవిశేషణతాయాస్సంగిహోదుర్వారణతివాచ్యం. తత్త
మానధర్మకన్యప్రకారకనిశ్చయత్వవ్యాపకప్రతిబంధకతాయా ఉక్తత్వాత్.
నచ జ్ఞానవైష్ట్యనవచ్ఛిన్న ప్రతిబంధకతానివేశః సమ్యక్. తథానతి నిశ్చ
యత్వోత్పత్తిరణవ ప్రయథ్యాత్. అత్ర తాదృశప్రకారత్వా వచ్ఛిన్నప్రతి
బంధకతానిరూపిత ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదక స్వప్రకారత్వ నివేశస్సంగియుక్తః.
దైవికవిశేషణతా సంబంధేన ఆకాశాభావవత్తాజ్ఞానం ప్రతిబంధక ధర్మా
దర్శనవిధియా కాలికసంబంధావచ్ఛిన్నాకాశాభావవత్తాజ్ఞానస్య విరోధి
త్వాత్ తాదృశప్రకారతా శాలినిశ్చయత్వ వ్యాపకప్రతిబంధకతాయాజ్ఞా
నవైష్ట్యాన వచ్ఛిన్న తాదృశప్రతిబంధకతాయా వానివేశే గౌరవాత్ తా
దృశప్రతిబంధకతా శ్రయవత్ప్రకారక జ్ఞానాక్రందైవిక విశేషణతా సంబం
ధేన కాలికవిశేషణతాసంబంధేనచ సమాహంబనా త్తేనాకాశాభావాభా
వవత్తాజ్ఞాన మాహయోక్తదోషాల్ యాదృశప్రతియోగితా వచ్ఛేదకత్యా
దిరీతి మపేక్ష్య తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న ప్రకారతా శాలినిశ్చ
యత్వ వ్యాపకతాయా మనాహంబత్వాదినివేశేన గౌరవాత్ జ్ఞానవైష్ట్యా
నవచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతానివేశపక్షేన తాదృశరీతెరావశ్యకత్వాదితి. *సామా
న్యతః* స్వీయప్రతియోగితాత్వేనప్రతియోగితానివేశే. అత్రచ దైవికవిశే
షణతా సంబంధేనోక్తసాధ్యకస్థై ఆకాశతథావిధాకాశాభావాభావోధ

ప్రతియోగితాశ్రయావగాహిత్య నివేశే ప్రయోజనా భావో
 యాద్యతప్రతియోగితా వచ్చేదకావచ్చిన్న ప్రకారతాకావిజ్ఞానం ప్రతిప్రతి
 బంధకమిట్టేవ వక్తవ్యం సాధ్యవత్తాజ్ఞానవిరోధిత్వంనా పతల్లక్షణే నివే
 శనీయం సకాశత్యాదినా సాధ్యవత్తాజ్ఞాన విరోధితామదాయ ద
 త్తాతదోషతాదవస్థ్యాత్ సాధ్యతావచ్చేదకా వచ్చిన్న ప్రకారకజ్ఞానవి
 రోధిత్వ పర్యంతనివేశే వ్యధికరణమావచ్చిన్న ప్రతియోగితాక సా
 త్యాభావవత్తాజ్ఞానస్యాపి వ్యధికరణ ధర్మాదిప్రకారక సాధ్యవత్తాజ్ఞానం
 ప్రతివ్యవ విరోధిత్వన సాధ్యతావచ్చేదకావచ్చిన్న ప్రకారక జ్ఞానావి
 రోధిత్వయా తాదృశసాధ్యాభావా వసిద్ధిరితినాద్యం. ఘటత్వాదివిజ్ఞప్తవ
 హ్నిమానిత్యాది జ్ఞానస్యాపి సాధ్యతావచ్చేదకావచ్చిన్న ప్రకారక తాయా
 అధికంత్విత్యాదిన్యయేనలక్షితత్వాత్. నన తన్మాత్రానచ్చిన్న ప్రకారతాక
 త్వ మవశ్యం నివేశ్యం అన్యథా ఆకాశత్వ నిరుక్తసాధ్యతావచ్చేదకోభయ
 రూపేణ సాధ్యజ్ఞానం ప్రతిరైశిక విశేషణతయా ఆకాశాభావవత్తాజ్ఞానస్య
 విరోధితయా తద్దోషతాదవస్థ్యాజ్ఞాన కథంవ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావ
 సంక్రమణితి వాద్యం ప్రతియోగితావచ్చేదక మాత్రావచ్చిన్న ప్రకారతా
 నివేశపి వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావా సంగ్రహోత్ తదవచ్చిన్న ప్రకార
 తా మతీనివేశేతి క్తస్థలే ఆకాశాభావీయ రైశికవిశేషతా వారణాసంభ
 య వత్తాజ్ఞానంప్రతిరైశికవిశేషణతాయా విరోధితానియామక సంబంధత
 యావ్యాప్తేస్తాదృశజ్ఞాన సామాన్యం ప్రతితి వక్తవ్యమితునసంభవతి తథా
 సతి సంబంధాంతరేణ ప్రతియోగిప్రకారకజ్ఞానస్యాప్రతిబధ్యతయా ప్రతి
 యోగిప్రకారతావచ్చేదక సంబంధానుపాదానస్య నివేశతాపత్రైః ఉక్తదో
 షత్వ ప్రకారాంతరమాబంధ్యస్వయమగ్రేవారణీయః. విశిష్టయాద్యతప్రతి
 యోగితాసంబంధావచ్చిన్న ప్రకారతావచ్చేదక నివేశస్థానే సాధ్యాభావ
 ఘటిత లక్షణే విశిష్టసాధ్యతావచ్చేదక నివేశసంభవా త్తత్తేవాహ *సాధ్య
 తి*వ్యధికరణేతి * ఘటత్వవిజ్ఞప్తవహ్ని మదితిభానేవహ్నిత్వంనభావతత్వభి
 మానః. యద్యతాకాశత్వ నిరుక్తసాధ్యతావచ్చేదక రూపేణ త్యాది దోషభ
 వేన సాధ్యతావచ్చేదక పర్యాప్తప్రకారతా వచ్చేదక తానివేశ మభిప్రే

వాత్ ద్వితీయలక్షణే యాద్యశ ప్రియోగితావచ్చేదక యాద్యశ ప్రతి
యోగితా సంబంధావచ్చిన్న ప్రకారతావచ్చేదకాతిరక్తానవచ్చిన్న ప్రకా
రతాశాలిజ్ఞానం ప్రతియేన సంబంధేన స్వప్రకారకజ్ఞానం విరోధితి వి
వక్షణవదెల్లక్షణే సాధ్యతావచ్చేదక ప్రకృత ప్రతియోగితా వచ్చేదకాతి
రక్తానవచ్చిన్న ప్రకారతాకజ్ఞాన విరోధితానవేతేన ప్రతికారసంభవాత్ ఆ
కాశత్వాదేరాకాశభావాభావత్వాది రూపప్రతియోగితా వచ్చేదకాతి
క్రతయ తదవచ్చిన్న ప్రకారకజ్ఞానవిరోధితామాదాయ దోషభావాత్.

త్యాశించాయాంపర్యాప్తిత్యాగేన సమాఖాయ తద్దోషవారణాయపునఃశం
కలేనచెత్యవారణీయం. ఆవశ్యకత్వాథం ద్వితీయలక్షణభితి. ప్రథమల
క్షణే గౌరవాశంకాప్రదానాయాత్రపరిష్కారారంభః. తత్రాకాశత్వేనసా
ధ్యవత్తజ్ఞాన మాదాయ దోషవారణాయ ప్రతియోగితాయాం ప్రకృత
త్వోపాదానంలక్షణఘటకప్రతియోగిత్యా భేదలాభాథం. నను యాద్యశ
ప్రతియోగితావచ్చేదక యాద్యశప్రతియోగితాసంబంధావచ్చిన్న ప్రకారతా
వచ్చేదకోభయా వచ్చిన్నవత్తజ్ఞానం ప్రతితిపత్ సాధ్యతావచ్చేదక ప్రకృ
తప్రతియోగితా వచ్చేదకోభయావచ్చిన్న ప్రకారతాశాలిజ్ఞానం ప్రతివిరో
ధిత్వం నివేశ్యం తావతాపి సాధ్యతావచ్చేదక వహ్నిత్వప్రతియోగితా వచ్చే
దక ఘటత్వోభయావచ్చిన్న ప్రకారతాక ఘటత్వేన వహ్నిమానితిజ్ఞానంప్ర
తివిశేషణతా సంబంధేన ఘటత్వేన వహ్నిర్వాప్తిజ్ఞానస్య విరోధిత్వేనై
వోపపత్తైర్నాన్వో ద్వయఘటనానథాక్య మిత్యుచితహ * ఆకాశత్వాదెతి *
నను సాధ్యతావచ్చేదక సంబంధేన తాదృశజ్ఞానసామాన్యం ప్రతివిరోధిత్వ
నివేశాన్న నాన్వో ద్వయఘటనాపరిసంగః ఆకాశభావాభావవత్తజ్ఞానం
ప్రతిదేశికవిశేషణతాయా ఆవచ్చేదకధనుదేశకవాది విధయా విరోధిగ్ర
హ విషయత్వేన తద్వార్తకయత్నస్యనాన్వో ద్వయోపాదానక లేప్యవిశేషాత్
మైవం. వ్యాపకత్వ రూపసామాన్య పదార్థనివేశేమహాగౌరవాత్. నచన
ాన్వో ద్వయోపాదానేప్ర్యుభయత్వావిషయకస్య గగనవాగ్ కాలికసంబంధా
వచ్చిన్నాకాశభావాభావవానిత్యుభయ సమూహాలంబనస్య నిరుక్తప్ర
కారతా కాలితయాహ్వాప్రీతి వాన్యం. యాద్యశప్రతియోగితావచ్చేదక

సాధ్యతావచ్చెదకోభయతిరిక్త ధర్మావచ్చిన్నప్రకారతా శూన్యజ్ఞానం
 ప్రతి వివక్షితాత్. యద్యపి యద్యపి ప్రతియోగి తావచ్చేదకావచ్చిన్న ప్ర
 కారతాకాలిగ్రహత్వా వచ్చిన్నప్రతిభ్యతానిహితప్రతిబంధకతావచ్చెదక
 ప్రకారతావచ్చెదకసంబంధేన హేతుధికరణవృత్తిత్వం నివేశ్యంత్ర గగ
 నత్వావచ్చిన్న ప్రకారతాయాపవ ప్రతిభ్యతావచ్చేదకతయా తదవచ్చి
 న్నైవ ప్రతియోగితాయాద్యశపదే నోపాదాతుంశక్యతే న గగనాభావా
 భావత్వావచ్చిన్నా ఏవం సాధ్యతావచ్చేదకావచ్చిన్న ప్రకారత్వావచ్చిన్న
 త్వం నివేశ్యేహోక్తదోషావారయితుం శక్యతే. తథాపి యత్రవిశిష్టం సాధ్య
 తావచ్చేదకం తత్రైకాంశైవరస్య భ్రమనంగ్రహాయనిరూప్యనిరూపకభా
 వావన్న విశేషణతానివేళే గౌరవాదిథమభిధానం. అత్రాహుః, వహ్నిభా
 వదవృత్తియా ధూమదిత్యాదౌ సాధ్యతావచ్చేదకావచ్చిన్న ప్రకారత్వా
 ద్యవచ్చిన్న ప్రతిభ్యత్వస్య నాప్రసిద్ధిః పరస్పరనిరూప్యనిరూపకభావావ
 స్సవహ్నిత్వావచ్చిన్న విషయతాసాధారణ రూపేణప్రమీయ సాధ్యతావ
 చ్చేదకావచ్చిన్నప్రకారతాయా అపి ప్రతిభ్యతావచ్చేదకత్వాత్. యత్తు
 ఘృణిగ్రాహ్యగుణవాగ్ పృథివీత్వాదిత్యాదౌ విషయతానిష్ఠవిషయత్వా
 ద్యనుతితన్యే ఘృణి జన్యవైతన్యవిషయ సజాతీయగుణత్వ రూప సాధ్య
 తావచ్చేదకస్య భేదప్రతియోగితయా నివేళే లాఘవమితి. తదప్యేతేన ప
 రాన్తం. అత్రేతం వక్తవ్యం. గగనకాలికసంబంధావచ్చిన్నాకాశాభావాభా
 వోభయత్వావచ్చిన్నప్రకారతాయా ఏకతయా గగన ప్రకారతాల్పేనావచ్చే
 ద్యప్రతిభ్యతామాదాయదైశికవిశేషణతాసంగ్రహ ప్రసంగఇతియేన రూ
 పేణప్రకారతాయాః ప్రతిభ్యతావచ్చేదకత్వం తదూహస్య నివేశనీయత
 యా గౌరవస్య దుర్వారతేతి. నచ వహ్నిత్వేన ఘటవానితి జ్ఞానస్య వహ్ని
 త్వేన ఘటాభావజ్ఞానప్రతి భ్యత్వేపి సాధ్యతావచ్చేదకవ్యక్తత ప్రతియో
 గితావచ్చేదకయోరేకతయా తదస్యఘటత్వావచ్చిన్న ప్రకారతాకాలిత్వ
 న తాద్యకాభావస్య స్వపదేన దుర్వారత్వా త్సాధ్యవేదవైయథ్యమితి వా
 శ్యం. నమనియతాభావైక్య వత్తే ఘటత్వేన వహ్నిభావాభిన్న వహ్ని
 త్వేన ఘటాభావస్య స్వపదేనోపాదాన|నంభకాద్దోషభ్యతః సాధ్యవృత్తి

హేతు సమానాధికరణస్య వ్యాప్యవృత్తైర్వహ్నిత్వాదిభానుటాద్యభావస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదక మేవ వహ్నిత్వాదిరూపం సాధ్యతావచ్ఛేదకమతః సాధ్యాభావస్యేతి. యద్యపి వహ్నిత్వేన ఘటాభావాదేః ఘటత్వేన వహ్నిత్వభావాద్యభిన్నతయా తాదృశాభావాపి సాధ్యాభావవన తథాపి ప్రతియోగితావచ్ఛేదక భేదేన అభావభేదమతినేదం లక్షణం సమయితాభావానామైక్యాభిప్రా యోజాగ్రిమలక్షణం. అథవాహేతుసమానాధికరణాధానియ సాధ్యనిష్ఠ ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వ నివేశాన్నదోషః వహ్నిత్వాదినాఘటాద్యభావస్య ఘటత్వాదినావహ్నిత్వద్యభావాభిన్నత్వేపి తదీయఘటాదినిష్ఠప్రతియోగితాయా ఏవ వ్యధికరణ వహ్నిత్వాద్యవచ్చిన్నత్వేన వహ్నిత్వదినిష్ఠప్రతియోగితాయాం వహ్నిత్వాదెరనవచ్ఛేదకత్వాత్. ప్రతియోగితా సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధావచ్చిన్నత్వేన నివేశనీయా. లేన సంబంధాంతరావచ్చిన్న ప్రతియోగితాక సాధ్యాభావమాదాయ నాసంభవః. వ్యధికరణ భర్మావచ్చిన్నప్రతియోగితాయాపిసంబంధావచ్చిన్నత్వంవశ్యస్థాపితమేవ.

త్వినోక్తత్వాత్. తత్రాపి ప్రకృతప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వ పర్యంతాక్తావహ్నిత్వావచ్చిన్న ఘటాదినిష్ఠప్రతియోగితాయా అప్రకృతత్వేపి తదనైక్యేవ విషయతాసంబంధేన వహ్నిత్వాశ్రయజ్ఞానాదెర్వహ్నిత్వేనాభావవారణాయైవ సాధ్యవిదాపాదానాత్ తత్ప్రతిబద్ధస్య వహ్నిత్వేనవహ్నిమానితి జ్ఞానస్య విషయతాసంబంధేన వహ్నిత్వాశ్రయజ్ఞాననిష్ఠ ప్రకారతాయా సాదృశాతిరక్తధర్మానవచ్చిన్నత్వాత్. సంయోగేన వహ్నిత్వేన వహ్నిత్వభావమాదాయతునదోషః సాధ్యతావచ్ఛేదక తాఘటకసంబంధేన తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాప్రసిద్ధేః. *సాధ్యాభావస్యోరతి* ఏతన్నతే వహ్నిత్వేన మహానీయ వహ్నిఘటాన్యతరాభావస్తు కాస్త్రీ అన్యథాతస్య నిరుక్తసాధ్యవత్తాజ్ఞానా విరొధితయా ప్రథమలక్షణేఽవోషేపితాదృశప్రతియోగిమత్తాజ్ఞాన విరొధితయా ద్వితీయలక్షణానిష్ఠాప్తేః ఏవం చ సాధ్యమాప్రతియోగిత్వంసరివేశనీయం. సన్యేవం సంయోగిభిన్నం మేయత్వాదిత్యాదానంయోగిభేదద్రవ్యత్వాభావయోరేక్యవహతివాత్ప్రత్యక్షాతాదృశం గతిరత్యతాహ * అథవేతి* వహ్నిచూడమామాదిత్యాదౌసాధ్యవృత్తిప్రతి

ప్రతియోగితా వచ్చేదకత్వంచ సాధ్యతావచ్చేదికతా ఘటకసంబంధావ
చ్చిన్నం గాహ్యం తేన గుణవాదప్రస్యత్వాదిత్యాకాహతుసమానాధికర
ణస్యవిషయితయాగుణత్వాదిమతః సమవాయేనాభావస్యయాజ్ఞానాదినిష్కప్ర
తియోగితాతదవచ్చేదకత్వేపిసాధ్యతావచ్చేదకస్య నక్షతిః. సరస్వతీద్విత్యావ
చ్చిన్న ప్రతియోగితాక సాధ్యాభావమాదాయైవైతల్లక్షణ సమన్వయసంభ
వార్త వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావా నభ్యుపగమేపి క్షతివిరహేణ వ్యధి
కరణధర్మావచ్చిన్నాభావ భండనం మూలకృతౌ ౭కించితరమతోలక్ష
ణాంతరమాహ * హేతుసమానాధికరణస్యేతి * అత్రచ వ్యధికరణధర్మా
వచ్చిన్నాభావప్రతి ప్రామాణికత్వే వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావ ప్రతి
యోగితావచ్చేదకత్వ మాదాయావ్యాప్తైర్వాపరాణాయోపాత్తస్య సామానాధి
కరణ్యేనేత్యన్య వైయధ్యాల్లక్షణ సామంజస్యమితి తాదృశాభావభండనం
సంగచ్ఛతే.

యోగితా నివేశకత్వే సాధ్యతావచ్చేదకసంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగితా
కంవిషయితాసంబంధేన వహ్నిత్వవజ్ఞానాభావ మాదాయనవ్యావృత్తిః
సంయోగేన వహ్నిత్వేన వహ్నిభావమాదాయ సామానాధికరణ్యేనేత్యే
తక్మత్వే నవ్యావృత్తిరిత్యతో గుణవానితి. * అత్రీచేతి* నన్వేపం ప్రథమల
క్షణవరిత్యాగే సాధ్యస్యాభయాభావమాదాయ వ్యధికరణ ధర్మావచ్చి
న్నాభావం వినాపితల్లక్షణసంగతిరిత్యేవబీజంతచ్ఛాసంగతం యద్యైతల్లక్షణే
వహ్నిత్వేనఘటాద్య భావమాదాయ దోషవారకస్య సామానాధికరణ్యేనే
త్యన్య వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావానుపగమే వైయధ్యాం తదాతల్లక్ష
ణేపి తాదృశాభావ వారకసాధ్యవదస్య తదనుపగమేవైయధ్యాత్తమవ
న్యావన్యైవోచిత్యాల్. నచతదనుగమేపివహ్నిత్వేనతాణా తాణాదహనో
భయాభావమాదాయావ్యాప్తేసాధ్యవదం సాధ్యప్రతియోగికపరంయతిగం
చిత్సాధ్యపర్యాప్తికప్రతియోగితాకత్వంతదథాఇతితాదృశాభావసంగతిరితి
వాద్యం. తాదృశాభావానంగీకారాల్ అతఏవగౌరవానిత్యేవాగ్నిమావతార
ణం అన్యథాతాదృశాభావ మాదాయావ్యాప్తైతదవతారయేదితి. అత్రా
హుతి. యథావగల్బలక్షణే ఉభయాభావాదిః పరంపరాసంబంధేనోభయ

త్వాభావాదిరిత్యభిప్రేత్యేన సాధ్యవదంకృతం అన్యథాభిప్రాయాభావాది
 మాదాయ వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావం వివాపితేల్లక్షణ సంకతిప్ర
 సంగాత్ తథేహాపి తథాభిసంధాయైవ ప్రథమతః సాధ్యవదంకృతం తత్రోప
 యద్యుభయద్యుభావ ప్రతియోగితాసాధ్య ఉద్యతే తగాగతాభావసంగ
 తిః. నచ తద్వదేవ తద్వైయథ్యకమపి వక్తుముచితం. ఘటాద్యభావాన్పత్తి
 ప్రతియోగితావచ్ఛేదక తాకత్వేన సాధ్యాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదక తాక
 త్వాభావస్యా ఖండతయాప్రగల్భనతాద్విశేష సంభవేనాపాతతః సంద
 భావణాన సంగతే. నచ ప్రగల్భనతే సామాన్యవదాథా వివక్షయాసా
 ధ్యస్యాఖండాభావఘటకత్వంవ్యుత్పాదనీయమితివాచ్యం. యథాశ్రుతితేద
 సత్వాత్. వస్తుతోనకించిదేతత్. సామానాధికరణ్యేనానవచ్ఛేదకత్వే ఘటిత
 లక్షణే వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావ వారకతయా సామానాధికరణ్య ప
 దసాధాక్యేనైవ సాధ్యాభావఘటిత లక్షణేనహి త్వేన ఘటాభావవారకత
 యా సాధ్యవద సాధాక్య సంభవేన వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావావ
 యోగితాసంభవాత్ సామానాధికరణ్యనేతివత్ సాధ్యనిష్ఠస్యజ్ఞేయథ్యక
 పగతయాచ. ఖండనసంగతిరేత్యేవసమ్మక్. నస్తేవమపి సాధ్యాభావప్రతి
 యోగితావచ్ఛేదకత్వాభావాఖండవవహిషణ్యభిప్రాయాభావప్రతియోగితా
 వచ్ఛేదకత్వాభావ ఘటితత్వేపి ఘటాద్యభావప్రతియోగితా వచ్ఛేదకత్వా
 భావాద్యఘటితత్వాత్ తథాచ సవ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావానుపగ
 మేపి సునివేశిత సర్వత్రేత్యాధాసానాశుద్ధః సామానాధికరణ్యవా వచ్ఛే
 దకత్వాభావశ్చనాఖండః తాదృశాభావానుపగమే తస్మాదవచ్ఛేదకత్వాభావ
 రూపత్వాత్. నచ గురుకూపేణ హేతా గురుధర్మస్యప్రతియోగితానవ
 చ్ఛేదకతయా తాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకం యద్యత్తచ్ఛేదకూట విభా
 న్నసాధ్యాభావనివేశిత వాచ్యం. తత్రావ్యవ్యావరణకభేద ఘటితకూ
 టవ్యావరణకతయా తన్నివేశాత్. నచ ప్రమేయసాధ్యకే హేతుమద్వన్
 త్రి సాధ్యాభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాభావస్య తాదృశాభావప్రతి
 యోగితా వచ్ఛేదకత్వాభావ రూపతయా న తన్నివేశ ఇతి వాచ్యం. వ్యధి
 కరణావచ్ఛిన్నాభావానుపగమేపి తత్ర సాధ్యవదనివేశ ప్రయోజ

తాత్పర్య మేతునహానాధికరణస్య వ్యావృత్త్యంతరీత్యస్య పూర్వోక్తమేవ
 ర్థసవితాదః వ్యావృత్త్యాదీకనపి పూర్వోక్తమేవ.

సాధానాత్ సమవాయాదిసంబంధవచ్చిన్న ప్రమేయత్వనిష్ఠానచ్చేదక తా
 యా ఉపాయాంతరేణైవ వారణనావ్యాప్తేర్వత్తుమశక్యత్వాత్ ఏకోక్తాత
 త్రితత్త్వయోజనాభావేపి తత్త్యభావాదితిచెల్. తహింసిద్ధాంతలక్షణేపితి
 ఖండతారూపప్రియోజనాంతరానురోధేన సాధ్యాభావప్రియోగితావచ్చే
 దకత్వాభావనివేశప్రసంగమాలోచ్యాత్తరీత్యా సాధ్యనిష్ఠత్వనివేశా నివేశ
 యోజనవణానసంభవాత్తదేవాశ్చయినీయం. గురుధర్మావచ్చిన్న సాధ్య
 తే గౌరవమేవ సాధ్యాభావఘటిత లక్షణపరిత్యాగవీజం సమానాధికరణవృ
 త్తవచ్చేదకత్వాభావద్వితీయ సామానాధికరణ్యం సంసగః సామానాధి
 కరణ్యావచ్చేదకత్వాభావాభావా వానివేశ్యఇతి లాఘవమివదంతి. వస్తు
 తః సిద్ధాంతలక్షణే సాధ్యాభావవిషయితాయా గౌరవణ కారణతావచ్చే
 దకకోటాననివేశః ఇహత్వనాయత్యా తత్ప్రతన్నవేశఇతి తదాభాసః సమ్యగే
 వత్ప్రతిపదంతి. నను తాదృశావచ్చేదకత్వేన ఘటభేదమాదాయాతివ్యాప్తి
 వారణాయ ప్రథమలక్షణేపి సామానాధికరణ్యే నెత్యస్యావశ్యకత్వాత్కథమే
 తత్ తాదృశావచ్చేదకతాపర్యాప్త్యధికరణ పర్యాప్తప్రకారతా నాశీ
 యత్సవివేకిన తన్ని వేకోహితఇతి చేన్న. అవచ్చేదకాననచ్చేదకాభా
 యాభావాది వారణాయప్రతియోగితావేశేదనంబంధనావచ్చేదకావచ్చేద ని
 వేశాదక్షాత ఏవ వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిత్వభేదస్య లక్షణఘటక త్యాపా
 ప్రే. యదివ సౌందలవాచనవచ్చేదక విశేష్యతావన్న ఏవప్రతియోగితా
 విశేషనంబంధనావచ్చేదకత్వ విశేషితాభేద ఏవ సునివేశఇతి తత్రావచ్చేద
 క విశేషణం వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్న భేదవారకతయా సాధ్యాభావకతుంశ
 క్య మిహ్యద్యతే తదావ్యధికరణధర్మావచ్చిన్న భేదానుగమేనై. అతప
 జాగ్రీతస్య ప్రామాణికతామభిసంభాయ ప్రతియోగితైయధికరణ్యం నిష్క
 మం ప్రదత్తైకతదన్వరసాదభవ త్యాదికల్పంతరమేనున్యతం. తావతా
 తాత్త్వేన సాధ్యతాయాం సామానాధికరణ్యే నెత్యస్య సాధ్యాభావంభవ
 పి ఏకోక్తమేత్యేవ తత్రాపి తమసాదానం తాదాత్మ్యేన వ్యాప్త్యమే

కాలికసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితానాభావాభావవాచిత్యత్వాది
 త్యాదౌఽవ్యాప్తికారణాయపూర్వోక్తరీత్యనుసరణేనానాభావాద్యావ్యవృత్తిత్వం
 పరిత్యజ్య ప్రతియోగివ్యధికరణత్వేనాభావః విశేషయతి* ప్రతియోగివ్యధిక
 రణస్యవేతి * పూర్వోక్తలక్షణే సాధ్యాభావస్య విశిష్టోపాదానాల్ తస్య
 చ హేత్యధికరణే సాధ్యరూపప్రతియోగి సామాన్యాధికరణ్య మావశ్యకమే
 వ ఏకవ్యక్తిసాధ్యకే | అతస్తత్ర ప్రతియోగివ్యధికరణసాధ్యాభావాబ్రహ్మిన్
 అవ్యాప్తిగతి తస్మాత్ కం. ప్రతియోగివ్యధికరణత్వంచ న ప్రతియోగ్యధిక
 రణావృత్తిత్వం సంయోగీనత్వాదౌ త్యాదౌ సంయోగాద్యభావస్యాతథాత్వా
 త్తాదృశాభావాంతరమాదాయాతివ్యాప్తిః కింతు ప్రతియోగ్యనధికరణవృ
 త్తిత్వం ఏవం చ ప్రతియోగ్యనధికరణేభూత హేత్యధికరణవృత్తిరితి దశక్ష
 యపర్యవసితాథాంః. ప్రతియోగ్యనధికరణత్వంచ సాధ్యతావచ్ఛేదకం సం
 బంధేన ప్రతియోగ్యనధికరణభిన్నత్వం అతః సమవాయేన జ్ఞానాధిసాధ్యక
 ద్వివృత్వాదిహేతౌ నాతివ్యాప్తిః ఇథంచ ప్రతియోగితానసంబంధవిశేషా
 వచ్ఛిన్నత్వేన విశేషణీయా. విశేషణతావిశేషణాభావసాధ్యకేనర్వన్యైవా
 భావస్య తేనసంబంధేన కిందిద్విశిష్టస్వాభావ రూపప్రతియోగి సమాన్యాధి
 కరణతయా ప్రతియోగివ్యధికరణాభావావ్రసద్ధిరతౌ యాదృశప్రతియోగి
 తాశ్చియానధికరణత్వం హేతుమత స్తాదృశప్రతియోగితాయాః సామా
 న్యాధికరణ్యే నానవచ్ఛేదకం యత్సాధ్యతావచ్ఛేదకం తదవచ్ఛిన్నసామాన్యా
 ధికరణ్యమితి సిద్ధాంతలక్షణే వక్ష్యమామి త్యానికృషణణీయం. అథవిశిష్ట
 సత్రావాః జాతేరిత్యత్రాతివ్యాప్తిర్వారణాయ యాదృశప్రతియోగితావ
 చ్ఛేదక విశిష్టానధికరణత్వం హేతుమత ఇత్యన్యైవవాద్యతయా వహ్నిమా
 ధూమాధిత్యాదౌ వహ్నిత్వాదీనాః ఘటాద్యభావీయ ప్రతియోగితాయా
 లక్షణ ఘటకత్వాసంభవః తదవచ్ఛేదక వహ్నిత్వా వచ్ఛిన్నానధికరణత్వ
 స్య హేతుమత్యనత్వాల్ తథాచ సామాన్యాధికరణ్యే నేత్యనథాంః. అత్ర
 కేచిల్ యాదృశ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక విశిష్ట యాదృశప్రతియోగితా
 వేతి భోధ్యం. * కారవాదితి * తథాచేహ హేతుమద్వృత్తిత్వ సామాన్య
 నివేశిత భావః * యాదృశేతి * యాదృశప్రతియోగితావచ్ఛేదకా వచ్ఛి

క్రియో భయానధికరణత్వం హేతుమత ఇత్యేవతత్సాధకత్వాధికం వివ
క్షణీయం దశితాభావీయ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక వహ్నిత్వాది విశిష్ట
స్య హేతుమతినత్వేపి తాదృశప్రతియోగితాశ్రయఘటాదెవత్వాల్లక్షణ
యానధికరణత్వం హేతుమతీతతమేవైతి తాదృశ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక
త్వమాదాయ దోషవారకతయాసామానాధికరణ్యేనేత్యస్యసాధకతానవ
వహ్నిత్వనఘటాద్యభీవ ప్రతియోగితాయావద్వహ్నిభిన్నవృత్తిరేత్రవస్వీ
క్రియలేనతు ఘటాదిరూప ప్రతియోగితేదేన భిన్నాతిభావస్య ప్రతియోగి
తావచ్ఛేదకస్యచైక్యాల్ తథాప ఘటాదినిష్ఠప్రతియోగితాశ్రయ సాధ
నాదేరేవ సాధనవతపత్వాల్ తాదృశప్రతియోగితాశ్రయానధికరణత్వం
న గత్రైతి సహమానాధికరణ్యేనేత్యస్య సాధకతానంభవః ప్రతియోగితే
దేన ప్రతియోగితాభేదతు మహానసీయవహ్నిద్విస్థాయాః వహ్నిద్వి
సామాన్యాభావీయ ప్రతియోగితాయాః పరస్మియ వహ్నిశ్శబ్దవృత్తిరయా
తాదృశ ప్రతియోగితాశ్రయా నధికరణత్వస్య హేతుమతీపర్వతాదాన
త్వాల్ వహ్నిత్వాదః తదవచ్ఛేదకత్వ మాదాయావ్యాప్తిరీ వాచ్యం. య
హ్నిధికరణత్వయాదృశప్రతియోగితాశ్రయాధికరణత్వోభయాభావ వత్వం
యాదృశప్రతియోగితా వచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాధికరణత్వేనతి యాదృశప్రతి
యోగితాశ్రయాధికరణం య తదస్యత్వంవాధకః తేనదృష్టంత్వాదిత్యై
దా నాతివ్యాప్తిః కాలికనంబంధావచ్ఛిన్నాకాశత్వాభావాభావసాధ్యేహే
తుమతలత్తనః ఆకాశత్వసాధ్యోభయానధికరణతయా వ్యాప్తిరకాయాదృశ
పదద్వయం. * ఆభావస్యేతి * తథాచైకధర్మావచ్ఛిన్నత్వే త్యేకాభా
వీయత్వం ప్రతియోగితైకకరణబీజముక్తం వహ్నిత్వేన వహ్నిఘోభయా
భావప్రతియోగితాయాశ్చనాక్తాభావ ప్రతియోగితైక్య మభావసేదాత్ న
మనియతాభావైక్యేభావాభేదవ్యవచ్ఛేదక భేదవీవ ప్రతియోగితాభేదకః త
థానన్యక్తస్థలే వైజాత్యమేవప్రతియోగితావచ్ఛేదకం ప్రతియోగితావ
చ్ఛేదక భక్తైకత్వేపి సంయోగ సమవాయా శ్చకావచ్ఛేదక భదః మనా
ధికరణధర్మావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాభేదవీవ నియామకః నత్విహార్యైః
సంబంధైరవచ్ఛిన్నప్రతియోగితైః వక్ష్యమాణవిధితై రభావభేదమేవ

తః ప్రతియోగిభేదేన నప్రతియోగితాభేదః అపిత్వవచ్ఛేదక భేదేనైవ ఏవ
 మపి వహ్నిభిన్నవాఙ్ ముఖాదిత్యాదౌవహ్నిభిన్న త్వేన వహ్నిభావీయప్ర
 తియోగితాయా వహ్నిభిన్నే అనంభావితరయా తదాశ్రయనధికరణత్వస్య
 వహ్నిశూన్యే హేతుమత్యక్షతరయా తాదృశపరితియోగితావచ్ఛేదకత్వమా
 దాయావ్యాప్తిర్వాసకతయా సామానాధికరణ్యేనేత్యస్య సాధకత్వం. మహా
 కాలా ఘటవాఙ్ కాలపరిమాణాదిత్యాదౌ మహాకాలాన్యత్వ విశిష్టమ
 టాదృశభావీయ ప్రతియోగితైవ తాదృశీ మహాకాలస్య తదవచ్ఛేదక మ
 హాకాలాన్యత్వ విశిష్ట ఘటత్వాద్యవచ్ఛిన్నాధికరణతా శూన్యత్వాత్. అథ
 వా వత్సయమాణరీత్యా సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధసామాన్యే యాదృశపరి
 తియోగితావచ్ఛేదకవిశిష్ట పరితియోగికత్వ యాదృశపరితియోగితాశ్రయప్ర
 వాధికరణధర్మావచ్ఛిన్న పరితియోగితాయా భేదానుపగమేవ వ్యధికరణధ
 ర్మావచ్ఛిన్నాభావస్య కేవలాన్వయిత్వ భంగిత్యభావైక్య ముక్తం*వహ్నిభి
 న్నేననంభావితరయేతి* ననువహ్ని త్వేన వహ్నిశూన్యేనాభావనద్యహ్ని
 భిన్నత్వేన వహ్నిశచ్ఛిన్నోభయం నాస్తీతి పరీతే సాదృశాభావోపి సిద్ధాం
 తసిద్ధః రస్య వహ్నిభిన్న త్వేన వహ్నిభావేనైక్యాదవచ్ఛేదకైక్యాచ్చ పరి
 యోగితాప్యేకేవేతి తస్మాదవహ్నిభిన్నే సమన్వయితయా కథందశితాభా
 వః పరితియోగివ్యధికరణతైవ చేన్న. అస్తావంభావనాభావ పరితియోగితా
 వర్త్యాప్రీతిమతే తస్మాదిలక్షణత్వాత్ మలాంతరేవ పరితియోగితావ
 చ్ఛేదకత్వైవ భేదాత్. అత్రేవ హేతుమన్నిష్ఠభేద పరితియోగితాయాం
 స్వావచ్ఛేదకవిశిష్టాధికరణత్వస్వాశ్రయాధికరణత్వోభయసంబంధేన అవచ్ఛే
 దికాయాః పరితియోగితాయాః సామానాధికరణ్యేనానవచ్ఛేదకత్వమథాః.
 ఏతేన జగదీశానాం సామానాధికరణ్యేన వ్యధికరణధర్మైశావచ్ఛిన్నావచ్ఛేద
 కత్వాభావః వేశాయా సోనాపాదయః. తత్తత్పరితియోగితావచ్ఛేదకత్వా
 భావ ముటమనివేశ్యాపి ఉక్తరీత్యా విశిష్టపరామర్శ నిర్వాహాత్ యాదృ
 శపరితియోగితాశ్రయా నధికరణ హేత్వధికరణక తాదృశపరితియోగితే
 త్యాది నివేశే ఘటకత్వ నివేశాధికరణ్య. మహాకాలాన్యత్వ విశిష్టఘటా
 దికమపి మహాకాలే వర్తతేతిత్యనున్విత్యాహ *అథవేతి* స్వావచ్ఛేదకేతి

తియోగికత్వ హేతుత్వధికరణీయతయోగికం చిదన్య క్త్యనుయోగికత్వేతద్విత్వా
 వచ్చిత్వాభావ స్తదనవచ్చేదకత్వమేవ వాచ్యం ఏవంచ తత్తాన్యత్తిగగనా
 ద్యభావప్రతియోగితైవ తాన్యగీ ఏవంచ వహ్నిత్వాదినా ఘటాద్యభావ
 ప్రతియోగితా తాన్యగీ వహ్నిత్వ విశిష్టప్రతియోగికత్వ తదాశ్రయవహ్ని
 భిన్నప్రతియోగికత్వయోరేక స్థిగ్ సంబంధే అసత్త్వేనతాదృశప్రతియోగితా
 యా అపి తథాత్వాత్తద్యారకతయాపి సామానాధికరణ్యేనేత్యన్య సఫల
 త్వ మవసేయమిత్వాహుః. పరేషు అత్యంతాభావస్యేవ అన్యోన్యభావ
 స్యాపి ప్రతియోగ్యవృత్తికర్తావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకత్వోపగమాల్ వర్వ
 తాదా వహ్నిత్వ విశిష్టాద్యవచ్చిన్న జలాదిమధ్యేదోపి ప్రామాణికః ఏవం
 చ స్వావచ్చేదక విశిష్టావచ్చిన్నస్వాశ్రయ వన్నిష్టప్రతియోగితాకభేద వధై
 త్వధికరణకం యత్ప్రతియోగిత్వం తదనవచ్చేదకత్వం సాధ్యతావచ్చేదక
 స్య నివేశనీయం ఏవంచ వహ్నిత్వాదినా జలాద్యభావీయ ప్రతియోగితాపి
 తాదృశం స్వంకధికరణ్యత్య తదవచ్చేదక వహ్నిత్వాదివిశిష్టావచ్చిన్నతదా
 శ్రీయ జలాదిమన్నిష్టప్రతియోగితాకత్వాల్ అత స్తదవచ్చేదక తామాదాయ
 దోషవారణాయ సామానాధికరణ్యేనేతి. సంయోగీద్రవ్యత్వాల్ వహ్ని
 మాఘా భూమాదిత్యాదా సంయోగత్వ వహ్ని తాద్యవచ్చిన్న సంయో
 గవహ్నిద్యభావ ప్రతియోగితాయాః గుణస్య ప్రాదత్వాద్య వచ్చిన్న
 సంయోగివర్వతభేదా సంయోగ వహ్నిద్య వచ్చిన్నఘటాది భేదా
 దాయతథాత్వ వారణాయావచ్చిన్నాంత నిష్టాంతయో రుపాదానం.
 కాలికసంబంధావచ్చిన్నాకాశత్వా భావాభావసాధ్యకే హేతుమతత్తనః
 ఆకాశత్వాభావ ప్రతియోగితావచ్చేదకే నాకాశత్వత్వేనాకాశత్వ వచ్చిన్న
 తయాఽన్యప్రరణః ప్రతియోగితైక్యం. వహ్నిత్వం వర్వతాంశే పశేవణంకృ
 త్వావహ్నిత్వేన వర్వతభేదమాదాయ తద్దోషతాద్యస్థవారణాయ విశిష్ట
 తి. తథావ వహ్నిదివా పభృత భేదోనపర్వతే. వహ్నింవహ్నిం శేవిశే
 షణంకృత్వావహ్ని నా వహ్ని భేదమాదాయ తద్దోషతాదవస్థ్య వారణాయ
 స్వాశ్రీయవదితి. తథావ వహ్నిత్వేనవహ్నినుద్భవోనపర్వతే. తథావస్వావ
 చ్చేదకావచ్చిన్నత్వేన స్వాశ్రీయ నిష్టత్వేనప్రతియోగితాం విశిష్టభేదో

క్షిరసంభవతి పరంతు తాదాగ్ర్యేణావచ్ఛేదకతానిభ్యః సంభవతిః తత్తవ
 వక్ష్యతి అథచెతి. వక్తృవచ్ఛిన్నవివయితయా వహ్నిమజ్జానభేదవార
 నాయ సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధన స్వావ్యయవత్వం స్వావచ్ఛేదక ప్రతి
 ప్రయోగం స్వావచ్ఛేదకతా ఘటకసంబంధావచ్ఛిన్నం ప్రయోజనసంబంధం
 అవచ్ఛిన్నైశ్వర్యవచ్ఛేదకత్వం ప్రతియోగితాఘటక సంబంధన లేన సమ
 వాయాదినా సహజ్యవచ్ఛిన్న సహజసంయోగిభేద స్వేదానః ఏవముత్తర
 త్రాపి. అక్షేతత్య-త్వ విగుర్ధవహ్నిజలాభ్యాం ప్రమేయభేదమాదాయావ్యా
 ప్తిః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా పర్యాప్త్యపాదానేపి మహానసావృత్తిమద్భే
 ద మాదాయావ్యాప్తిః మహానసావృత్తివహ్నిః సహజసామాన్యాభావ ప్ర
 తియోగితావచ్ఛేదక సహజ్యవచ్ఛిన్నైశ్వర్యత్వం ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాయాం
 స్వావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వ సహిత తత్సమానాధికరణ్యస్య విశిష్టనిష్ఠజదాభా
 వత్వే మహానసీయ సహజమా తర్థమాదిత్యాదా ఏకమహానసే ఘటకేన
 తా తైవర మహానసేనా స్తిరత్యయససీయ ఘటకేన తత్తవసనభేద మా
 దాయావ్యాప్తిః మహానసీయస్యస్య నానాత్వేపి సామానాధికరణ్య సంబం
 ధేన మహానసస్వస్యైవ సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వస్థల దోషఇతి స్వావచ్ఛేదక
 తావగ్యాప్త్యధికరణం స్వావచ్ఛేదక పదేనోపాదేయం మహానసీయసహజ్య
 భావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా పర్యాప్తిస్థ స మహానసీయ ఘటకేన
 త్యదోషః ఏవం ద సహజ్య హరిదత్వాభ్యాం సహజ్యభావప్రతియోగితావ
 చ్ఛేదక తదుభయవిశిష్టాప్రసిద్ధానతత్ర పర్యాప్తిరేవ ప్రయోజనసంభవ
 ఇతి కే త్రస్త్రియోజనస్యవ్యాప్త్యస్య త్రిశ్వలక్షణాధిపాయకత్వాత్. అక్షిన్నా
 వచ్ఛేదకతావచ్ఛేదక భద్రావచ్ఛిన్నగృహస్వసమానాధికరణ వృత్తిత్వోభయసం
 బంధన హేతుమన్నివభేద ప్రతియోగితావిశిష్టాయాః ప్రతియోగితాయా
 స్సామానాధికరణ్యేనానవచ్ఛేదకత్వమథః అత్రావచ్ఛేదక త్వవచ్ఛిన్న భే
 దోక్తా తాదృశావచ్ఛేదక త్వేన గగనాదిభేదమాదాయాది వ్యాప్తిరతః సా
 మానాధికరణ్యేనైత్యేతదోపతేత్. అతోన్యధికరణ భద్రావచ్ఛిన్న భేదానువగ
 మోవాద్యస్తథాద నదశితరీతిసంభవః ఏవం దశితరీతా సహజ్య
 హరిదత్వాభ్యాం సహజ్యభావమాదాయపర్యాప్తిరేవసామాన్య సవ్యాప్త్యతి

అథవా యాద్యశప్రతియోగి తావచ్చేదకావచ్చిన్నయాద్యశప్రతియోగితాశ్రయ
 వృత్తివతియోగితావచ్చేదకతాకభేదవత్సం హతుమతిః తదనవచ్చేదకగ్నం
 వివక్షణీయం వహ్నిత్వావచ్చిన్న ఘటాభావ ప్రతియోగితావృత్తిశాద్యశీతా
 ద్యశప్రతియోగితావచ్చేదక వహ్నిత్వాద్యవచ్చిన్న శాద్యశప్రతియోగితావ
 త్యతిలహ * అథవేతి * దశితా కాశ త్వాభావాభావసాధ్యకే గగనత్వేనసా
 ధ్యవచ్చేదస్య తాద్యశాకాశత్వాభావాభావత్వేన ఆకాశత్వ వచ్చేదస్యవ వా
 రణాయ యాద్యశ వద్వయం దశితా కాశాభావాభావసాధ్యకే ఆకాశత్వే
 న సాధ్యవచ్చేద వారకతయా ప్రథమయాద్యశ పదః వేదేపి సాధ్యతావచ్చేద
 క రూపేణాకాశవచ్చేదా ప్రసిద్ధతత్త్వతీయతీయం యాద్యశపదప్రయోజన
 మితితుబోధ్యం యదచాకాశత్వాభావాభావసాధ్యకేపి నద్వితీయతత్త్వదప్ర
 యోజనం దశితభేద ప్రతియోగితావచ్చేదక తాయాః సాధ్యతావచ్చేదకసం
 బంధానవచ్చిన్న త్వాత్ తదాకాశత్వప్రమావిషయత్వాభావాభావస్య కాలి
 కసంబంధావచ్చిన్నాకాశస్యత్వ ప్రకారక ప్రమావిషయత్వా భావాభావ
 స్యవ సాధ్యత్వే ఉక్తరీత్యా ప్రయోజనం వాద్యం. స్వరూపసంబంధావచ్చి
 న్న తాద్యశప్రమావిషయత్వాభావస్య సాధ్యప్రతియోగితయా సాధ్యశావ
 చ్చేదకరూపేణ తద్వచ్చేదస్యఃప్రయోగితత్వాత్. ననువహ్నిగ్న ఘటత్వా
 భ్యాం వహ్నివచ్చేదం వహ్నిత్వేన వహ్నిఘటాభయవచ్చేదం చానాయా
 త్యాప్తిః మైనం. స్నావచ్చేదకపర్యాప్తావచ్చేదకతావత్సస్య ప్రతియోగితా
 శ్రీయ పర్యాప్తత్వస్యహక్తత్వాత్. యత్తు వహ్నిత్వేనతాణాతాణాద
 మనాథయవచ్చేద మదాయవ్యాప్తివారిణాయస్య పర్యాప్త్యవధికరణవృ
 త్తిభర్తానవచ్చిన్నత్వం ప్రతియోగితావచ్చేదకతాయాం నివేష్యమితి తన్న
 తాద్యశభేదస్య నిరాకృతత్వాత్. నను దండిమాణ్డండిసంయోగాదిత్యా
 దా కల్పద్యయేపి దండిపామాన్యాభావ ప్రతియోగితాయాం తద్దండిమచ్చేద
 వచ్చేత్వధికరణకత్వ సత్వేనావ్యాప్తిః మైనం. తత్తేదండత్వవైవ సాధ్యతావ
 చ్చేదకత్వాత్. అత్రాపి స్వాశ్రీయ వృత్తిగ్నస్వావచ్చేదకావచ్చిన్నత్వోభ
 యసంబంధేన హతుమన్నిష్ఠభేద ప్రతియోగితావచ్చేదకతావిశిష్ట ప్రతియో
 గితాయా ఇత్వాద్వంద్యః. మహాకాలే మహాకాలాస్యత్వ విశిష్టఘటాంగీకా

మానాధికరణ ప్రతియోగి తావచ్చేదకతాకన్య వహ్నిశ్చైవ ఘటవాన్మేలిత
 తీతి విషయభేదన్య హేతుమతి సత్వాత్ వ్యధికరణధర్మసామ్యేన్యతాతావ
 ప్రతియోగి తావచ్చేదకత్వవదన్యవ్యాభావ ప్రతియోగితావచ్చేదకతా
 యా మప్యవచ్చేదకత్వాత్/అతఏవ సమనాయితయా వాచ్యత్వవచ్చేదోప
 ద్విప్రత్యక్షతి మిశ్రేరభిహిత ఇన్ధంద తాదృశ ప్రతియోగితావారణాయ సా
 మానాధికరణ్యేనై. హేతుమతా వహ్నిశ్చైవ ఘటవాన్మేలితవత్వం ఘటత్వేన
 వహ్నిమచ్ఛేదవత్వం చాదాయవహ్నిత్వాద్యవచ్చిన్న వహ్నిఃత్వప్రతియోగి
 తాయాః తాదృశత్వవారణాయ ప్రకృతప్రతియోగితా సమానాధికరణన్య
 తదవచ్చేదకవచ్చిన్నశ్చ యోధ్యేదప్రతియోగితా వచ్చేదకతాయాః సేవ
 నం. మహాకాలఘటవా తాలపరిమాణాన త్యాదౌ మహాకాలాన్యత్వ లి
 ప్తఘటాద్యభావీయ ప్రతియోగితామాదాయైవ లక్షణసమన్వయః సతు గగ
 నత్వ పటత్వాదీనా ఘటాద్యభావీయ ప్రతియోగితాం/గగనత్వపటత్వాద్య
 వచ్చిన్న ఘటప్రతిప్రతియోగితావచ్చేదకతాకభేదన్య హేత్వధికరణ మ
 హాకాలే సంధవేప సామానాధికరణ్యేన తదవచ్చేదకస్యా ప్రసిద్ధేః అథ
 వా తాదృశప్రతియోగితా సామాన్యే యద్ధర్మ సామానాధికరణ్య విశిష్ట
 యద్ధర్మావచ్చేద్యత్వాభావః తద్ధర్మవిశిష్టసామానాధికరణ్యం వ్యాప్తి
 త్యేన వివక్షణీయం.

రేత్వాహ * అధివే * యద్ధర్మకాల * యద్ధర్మపర్యాప్త సర్వాపక తాతా
 వచ్చేద్యత్వసంధాః తేన వహ్నిశ్చైవ హృదత్వాభ్యాం వహ్నిభావమాదా
 య సావ్యాప్తిః ఏతచ్చ సాధ్యతావచ్చేదక సంబంధేన ప్రతియోగివైయధిక
 రణ్య పక్షే. ప్రతియోగితావచ్చేదక సంబంధేన తన్నివేశేప సాధ్యతావచ్చే
 క సంబంధావచ్చిన్ననిరుక్తవచ్చేద్యత్వోభయాభావస్య వాచ్యత్వేగార
 వాత్. అత్ర ప్రతియోగితావచ్చేదక సంబంధేన తన్నివేశేప సాధ్యతావచ్చే
 దక సంబంధావచ్చిన్న తాదృశప్రతియోగితా సామానాధికరణ్యవచ్చేదక
 త్వోభయాభావ నివేశేప సమ్యక్ వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావ మా
 దాయైవ లక్షణసంగతేరితి సామానాధికరణ్యేన వ్యధికరణధర్మకావచ్చే
 దకత్వ మితి జగదీశక్రిస్త్యసంగతైవ అవచ్చేదకత్వస్య ప్రతియోగివేశక

అర్జునః వ్యధిరగ్రణధిరూహవద్భర్తా ప్రతియోగితా మాదామాన్షి రక్షణ
 పరస్వయన్త్రక్రి నంభవతిత్యవధేయం. వహ్నిత్వేన వహ్నిభూమోభ
 యం నాస్తీత్యేతాదృశ ప్రతీతిపయోభావస్య వహ్నిమా వహ్నిత్వేన
 వహ్నిభూమోభయవాన్వేతి ప్రతీతి నిర్ధభేద మాదాయ ప్రతియోగివ్యధిక
 రణత్వేపి తస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం స వహ్నిత్వమాత్రే పర్యాప్తం
 తథాపి వహ్నిత్వరూపప్రతియోగితావచ్ఛేదక విశిష్టవహ్నిరూప ప్రతియో
 గివత్వేపి తాదృశభావాప్రత్యయ ప్రసంగాత్ కింతు వహ్నిత్వతదుభయత్వ
 యోఽపరతత్పర్యాప్తిరతప్తాదృశ ప్రతియోగితాయాం సమానాధికరణతయా
 అవచ్ఛేదకత్వేపి వహ్నిత్వస్య నక్షరః. ఇదియ తాదృశభావప్రతియోగితా
 వచ్ఛేదకం వహ్నిత్వాదిక మేవ నతుప్రతియోగివిశేషణతాపన్నముభయత్వం
 ప్రతియోగివిశేషణతావాసన్నే ప్రతియోగితా వచ్ఛేదకత్వావగాహి ప్రతీ
 త్యా తద్విశేషణతాపన్నే తదనవగాహనాత్ అన్యథావహ్నిత్వేన ఘటో
 నాస్తీత్యాదాపి ఘటత్వ వహ్నిత్వాద్యభయవాచ్ఛేదకత్వ పర్యాప్త్యవగా
 హనోదిత్యాత్ సామానాధికరణ్యేనైత్యస్య వైయధ్యావతేః వహ్నిత్వహ
 భయభావ ప్రతియోగితావ వ్యాసజ్యవృత్తిరణాన తాదృశభావస్యకేవలా
 న్యయిత్వానుపపత్తిరితి మన్యతే. తదాసామానాధికరణ్యేనైత్యస్య ప్రతియో
 గితావర్యాప్త్యధికరణ వృత్తిత్వేనైత్యథా ఇత్యామూః. తదుభయమపి నయు
 క్తం ఏవంనతి ఘటత్వానినా సాధ్యాభావప్రతియోగితాయా అపినిరుక్తప్ర
 తియోగి వైయధికరణ్య నిరూపకత్వ సంభవేన ప్రథమలక్షణే ప్రతియో
 గి ప్రేయధికరణ్యా సభిధానస్య నిరీకజతయా సంభవో విరూధావత్రైః.
 ఇతయా తత్పర్యాప్తివివక్షావైయధ్యాత్. సమానాధికరణవృత్తిత్వేన వ్య
 ధికరణేనావచ్ఛేదకత్వాభావకల్పాపి తదీయప్రతియోగితాయా ద్వైధానివేశే
 స కూటనివేశేన య గురుతిరగతి బోధ్యం. * ప్రతియోగితావర్యాప్తితి * ప్ర
 తియోగితావర్యాప్త్యవచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నపర్యాప్తత్వేనైత్యథాః * నిరుక్తేతి *
 యాదృశప్రతియోగితా వచ్ఛేదకవిశిష్టసాధ్యవృత్తియాదృశప్రతియోగితాశ్చ
 యోభయానధికరణత్వం ప్రథమమతే. నచైతద్రూపాది సాధ్యకే ఘటత్వాది
 నాప్రతియోగితాభావస్య నైవ్యవృత్తియోగివైయధికరణ సంభవః. తథాపి

వస్తుతో యూర్వ ప్రతియోగితా సంబంధావచ్ఛిన్న వ్యాకారతావచ్ఛిన్న మితి
 చిద్ధత్వావచ్ఛిన్నానధికరణత్వం హేతుమతస్తదనవచ్ఛేదకత్వం సాధ్యతావచ్ఛేద
 కస్య వివక్షణీయం కపిసంయోగత్వాద్యవచ్ఛిన్నకపిసంయోగాదివిప్రతియోగ
 తా సంసర్గావచ్ఛిన్న ప్రకారతావచ్ఛేదకం కపిసంయోగత్వాదికమేవ తద
 వచ్ఛిన్నానధికరణత్వం వ హేతుమత ఇతి న కపిసంయోగీ పక్షద్వైతత్వా
 దిత్యాదా నన్యప్తిః. ఘటత్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాత్వసంబంధేనైవైత
 మేయత్వాదినా ప్రతియోగి నో ఘటత్వేన ప్రమేయః. నాస్తీత్యాదిజ్ఞానే భా
 నాల్ ప్రమేయత్వాద్యవచ్ఛిన్నానధికరణత్వస్య హేతుమత్వసంభవాల్ ఘ
 టత్వాద్యవచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాయా యాదృశ ప్రతియోగితేత్యేనాపా
 దానా సంభవాల్ తథావిధప్రతియోగితాయా అవసరైకత్వ మితి
 దిత్తు క్తం. దండియోగ దండిసంయోగాదిత్యాదౌ తత్తద్దండావచ్ఛిన్నానధి
 కరణత్వ మాదాయదండిసామాన్య భావస్య ప్రతియోగితైయధికరణ్యపి న
 క్షతిః తత్తద్దండావచ్ఛిన్నాన్యంతా భావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్య మూదా
 య దోషవారణాయ తత్ర పరంపరాసంబంధేన దండత్వాదః సాధ్యతావ
 చ్ఛేదకత్వ స్వీకారస్యావశ్యకత్వాల్. తస్మిన్యోగత్వ తద్వహిత్యాది విశి
 ఘటత్వేన సూచాభావప్య ప్రతియోగివ్యధికిరణ సాధ్యభావతీయా సంద
 భావిరాధస్య దుర్వారత్వాల్. స్వావచ్ఛేదకవిశిష్టావచ్ఛిన్న సాధ్యవన్నిష్ఠ
 ప్రతియోగితాక భేదః స్వావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న సాధ్యపృతిప్రతియోగితావచ్ఛే
 దకతాక భేదో నాన్విరీయసంతే సమానాధికరణ వృత్తిత్వేనావచ్ఛేదకత్వస్యా
 భావం నివేశయితుజ్జగదీకస్యమతేపి సందర్భావిరోధోబోధ్యః * యాదృ
 శేతి * యేన సంబంధేన ప్రకారతావచ్ఛేదకత్వం తేన సంబంధేన భూత
 వచ్ఛిన్నత్వం బోధ్యం అన్యథా తాదృశప్రకారతా వచ్ఛేదక భూమత్వాదః
 కాలికసంబంధేన వహ్నానత్వారసమానకాలీన ప్రకారతావచ్ఛేదక మూ
 దాయనాతిప్రసంగః * పరంపరేతి * యాదృశప్రతియోగితా సంసర్గావ
 చ్ఛిన్న ప్రకారతావచ్ఛేదకతా పర్యాప్యవచ్ఛేదకీభూత మితి
 విశిష్ట విశిష్టానధికరణత్వం హేతుమత ఇత్యుక్తా పక్షైభిదభయేనైత్యుక్త
 భానం. ప్రమేయం నాస్తీత్యాదావనాయత్వాఘటత్వావచ్ఛిన్న ప్రతియో

ప్రతియోగి విషయభావ భావే సంయోగత్వ వహిత్యాదిరూపసామాన్యభూతవచ్చిన్న ప్రతియోగితాయాః సంసర్గతయాభావే మానాభావ తత్సంయోగత్వ తద్విశిష్టత్వాద్యవచ్చిన్నానధికరణత్వేపి హేతుమతాన క్షతిః సంయోగత్వవహిత్యావచ్చిన్న ప్రతియోగితాయాః ఘటత్వావచ్చిన్న త్వేన ఘటానాస్తీత్యభావబుద్ధౌ సంసర్గతయాభావోపగమే భిమాని తూపితత్వేన ప్రకారతానివేశనీయా. విశిష్టసత్త్వావా జాతేరిశ్యాదౌ విశిష్ట సత్త్వాత్వాద్యవచ్చిన్న ప్రతియోగితాసంబంధావచ్చిన్న ప్రకారతావచ్ఛేదక విశిష్టసత్త్వాత్వాద్యవచ్చిన్నానధికరణత్వస్య హేతు మతినత్వాన్నితివ్యాప్తిః | వహిత్యాద్యవచ్చిన్న ఘటాదినిష్ఠ వ్యధికరణభక్త్యావచ్చిన్నాభావీయ ప్రతియోగితా సంబంధాద్యవచ్చిన్న ప్రకారతావచ్ఛేదక ఘటత్వాద్యవచ్చిన్నానధికరణత్వస్య హేతుమతినత్వాత్ సామానాధికరణ్యోనైత్యస్య సాధకతా. ఏకమాత్రవృత్తి సాధ్యకస్థలే సాధ్యనిష్ఠప్రతియోగితా సంసర్గతవచ్చిన్న ప్రకారతావచ్ఛేదకావచ్చిన్నానధికరణత్వం న హేతుమత్యతి సాధ్యవృత్తిరథావిధ ప్రతియోగితాయా అప్రసిద్ధ్యానపూర్వోక్తలక్షణే ప్రతియోగి వ్యధికరణత్వం నివేశితం. వహిత్యాదినా ఉభయాభావమాదాయదౌ కస్త్ర పూర్వవదేన వారణీయ ఇతి.

తాయాః ప్రమేయత్వావచ్చిన్న త్వేన భావోపగ మేపిసర్వత్ర తథాభావేమానాభావ ఇత్యాశయేనోపగమత్వతి. యక్రూపావచ్చిన్న ప్రతియోగితాత్వేన వనెహనివేశః తక్రూపావచ్చిన్న ప్రతియోగితాత్వేన నివేశావత్తైః నైయత్యాశయ. నచ ప్రతియోగితయోరభేదమాత్రా భేదత్వేయత్ప్రతియోగితే త్యేవాభిధానీయమితి వాచ్యం. ప్రతియోగి భేదేన ప్రతియోగితాభేదమతే న హాసనీయవత్ప్రత్యాక్షక ప్రతియోగితామాదాయవహిత్యాత్వే తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాపత్తివారణాయ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకాది భేదభిన్నప్రతియోగితేతి మతప్రవేశసూచకత్వాత్. యాద్యశ ప్రతియోగితాత్వేనాభావేన ననివేశః యాద్యశ ప్రతియోగితావృత్తి ప్రతియోగితాత్వ విశిష్టసంసర్గతవచ్చిన్నత్వోక్త్యాదౌ సావారణాదే తద్విచక్షణావశ్యకత్వాదితి వహిత్యాత్వేన తద్వహిత్యావాసిత్యాదేనాన్యాప్తిః | సాధ్యవృత్తితీత్యేతి హేతు సాధ్యతేత

దూరితత్వావచ్ఛిన్నాధికరణత్వేపి ఘటవత్త్వేన తస్మాద్భావీయ ప్రతియో
గితాసంబంధావచ్ఛిన్న ప్రకారతావచ్ఛేదక ఘటత్వావచ్ఛిన్నా నధికరణ
త్వాన్నాప్రసిద్ధిరితి చేన్న. దూపత్వవత్త్వేన దూపంనాస్తీతి ప్రతీతి నిరూపి
తాయా దూపత్వావచ్ఛిన్నరూప నిష్ఠప్రసిద్ధియోగితాసంబంధావచ్ఛిన్నాదూప
త్వ నిష్ఠాప్రకారతాతదవచ్ఛేదక దూపత్వత్వా వచ్ఛిన్నానధికరణత్వాద్ధకు
మతో దూపవాక్ పృథివీత్వాదిత్యాదావవ్యాప్తిరతః ప్రకారతాయాంప్ర
తియోగినిష్ఠత్వస్యావశ్యకతయా ప్రకృతే తాదృశ ప్రతియోగితాయాదుల
భత్వాత్ నవ ఘటత్వేన ఏతక్రూప తక్రూపిభావయాభావీయ ప్రతియోగి
తాసంబంధావచ్ఛిన్నప్రకారతావచ్ఛేదక తక్రూపిత్వావచ్ఛిన్నానధికరణ
త్వస్య హేతుమతి సత్వాన్నదోషాని వాచ్యం మహానసీయవహ్నిమాన్త
హానసీయ శృణాది మత్పర్వణ మహానపాన్యతరత్వాదిత్యాదావతివ్యాప్తి
వారణాయ ప్రకారతావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణత్వస్యావశ్యకతా త
దూరితత్వస్యా తాదృశత్వాత్. అక్షేప మేతక్రూప తక్రూపిభావ్యతర తద్రూ
భయాభయభావకపాలత్వ రూపపానూన్యోభయాభావీయ సాధ్యనిష్ఠప్రతి
యోగితానూదామైవ నాప్రసిద్ధిరితి చేన్న. ఉభయాభావస్య ద్విత్వాభావ
రూపతాయా ఏతల్లక్షణకృత్సచ్చుత తయా ప్రతియోగితాయాః సాధ్యనిష్ఠ
త్వాభావాత్. వహ్ని త్వేన మహానసీయ వహ్నిఘటాన్యతరాభావమాదా
యావ్యాప్తిః సాధ్యమాతనిష్ఠతాయావశ్యకత్వాత్. కేచిత్తుఃఖటత్వేనప్ర
మేయంనాస్తీతి ప్రతీతాయావమేయమాగ్రవృత్తిప్రతియోగితానైవఘటా
నాస్తీత్యాదా భావతే స్నేహత్వేన గుణోనాస్తి జన్యస్నేహత్వేన జన్య
గుణోనాస్తీత్యాదా యాగుణమాత్రవృత్తి ప్రతియోగితానైవ స్నేహో
నాస్తిజన్యస్నేహోనాస్తీత్యాదా ప్రతీయతే ఇత్యేక మాత్రవృత్తిసాధ్యని
ష్ఠతాదృశప్రతియోగితా సంబంధావచ్ఛిన్న ప్రకారతావచ్ఛేదక యతికం
చిద్బుటత్వ స్నేహత్వావచ్ఛిన్నా నధికరణత్వ మేతద్రీసాధికరణస్వసం భవ
త్వేన సాధ్యమాత్రత్వంతు నదేయం సాధ్యసామాన్యాభావా ప్రసిద్ధ్యాతి
వాప్తిః వహ్ని త్వేన మహానసీయ వహ్నిఘటాన్యతరాభావవత్త్వే తత్ప్రతి
యోగితావచ్ఛేదక తాతాదృశాన్యతరత్వేష్యపేయావశ్యభావినీకర్తృభర్తా

వశేన యది ఘటత్వేనవహ్నిర్నాస్తి వహ్నిత్వేన ఘటా వాస్తీత్యా
 దౌ వహ్నిత్వఘటత్వాది రూప సమావాధికరణ ధర్మస్యాపి పృతి
 యోగితా వచ్ఛేదకత్వం భానతే అన్యథా తాదృశ పృతితేః ప్రతియో
 గినిష్ఠ తత్తద్ధర్మాణాం ఉపలక్షణతయా భానేతిద్యోక్త వ్రేణ్యేనవగాహి
 తయా తన్నిర్వికల్పకానంతర మప్యన్యత్వాపత్తేః నచ వహ్నిత్వఘట
 త్వాదేః ప్రతియోగితా వచ్ఛేదకత్వానవగాహనే తన్నిర్వికల్పకానంత
 రం తాదృశాభావ బుద్ధిరిష్టైవ పృతియోగితా వచ్ఛేదకతయా యదవభానతే
 తన్నిర్వికల్పకానంతరం అభావప్రతీత్యనువగమాదితి వాచ్యం వహ్నిత్వాది
 నిర్వికల్పకానంతరం తథావిధప్రతీయోవగమే విశేషాభావేన తదుత్తరంవ
 హ్నిత్వా ద్యంశే ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వానవగాహి వహ్నిర్నాస్తిత్యా
 కారక సమావాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావ పృత్యయస్యాపి స్వీకారాప
 త్తైర్మిత్యుక్త్యతే తదావ్యాప్త్యవృత్తితావేషవత్తే వహ్నిత్వాదేర్వాక్యవృ
 నవచ్ఛిన్న ప్రతియోగితైవోపాదాయేత్యాహుః. తస్మి. ఘటమాత్రీస్వత్ప్ర
 తియోగితాయా ఏవాక్తపృతిత్యా ప్రమేయవృత్తిత్వేన భానం స్వీకృత్య
 కృత్స్న ప్రమేయవృత్తిప్రతియోగితాయా దూషితత్వాత్ తథాచాప్ర
 సిద్ధిభూత్వాతేవ. ఏవం స్నేహత్వేన గుణోనాస్తిజన్యస్నేహత్వేనజన్యగు
 ణోనాస్తీత్యాదావపి స్నేహోనాస్తిజన్యస్నేహోనాస్తీత్యాదౌప్రతీతాస్నే
 హమాత్రవృత్తి ప్రతియోగితైవ గుణత్వాది సామానాధికరణ్యేన పృతియతే
 గుణమా త్రవృత్తిప్రతియోగితాయాం మానాభానాత్ ఇతి నదోషః.
 * ప్రతియోగితేతి * స్వప్రతియోగితేత్సర్థః తేన వహ్నిత్వాదేరభావాం
 తర ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వేపి నయమభంగః *యదవభానతేఇతి * తే
 జస్త్యాది నిర్వికల్పకానంతర సంధకారాదెరిద మితి ప్రతీతి నిర్వాహయధర్మ
 భూతప్రతీతావితిబాధ్యం. ద్రవ్యాద్యభావేఘటత్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితా
 కత్వ సంబంధేన ఘటావగాహినో ఘటోవాస్తీతి పృత్యయస్య ఘటత్వా
 నిర్వికల్పకానంతరం వారణార్థం యదవగాహత ఇత్యనుధావనం * తదుత్త
 రమితి * వహ్నిత్వాదౌ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతానత్వేపి కేవలప్రతియో
 గితా సంబంధేన విశేషేన విశేషణమితి త్యేత్సర్థః ప్రతియోగివిశేషి

ప్రభుత్వాద్యవచ్చిన్న వహ్నిద్యభావ ప్రతియోగి తావచ్ఛేదకత్వ మాహా
 యాసంభవప్రసక్తి ర్త్యాలో వ్యప్రతియోగి వైయధికరణ్యవివేకనమనునరసా
 ర. తదర్థః ప్రతియోగి తావచ్ఛేదక విశిష్టానధికరణ వృత్తిత్వమేవ తథాన
 గ్యపి హేతుమతో ఘటత్వాదివిశిష్టానధికరణతయా వహ్ని త్వాదినా ఘటా
 ద్యభావమాదాయ దోషప్రసక్త్యా సామానాధికరణ్యే నెత్యన్య సాధకాన్య
 సంభవాత్ / నచ ప్రతియోగి తావచ్ఛేదక విశిష్టానధికరణత్వం ప్రతియోగి తా
 వచ్ఛేదకావచ్చిన్న ప్రతియోగి తావచ్ఛేదకతాక భేదవత్సం తథాచ సంయో
 గ త్వాద్య వచ్చిన్న ఘటాదిమచ్ఛేదమాదాయసంయోగా త్యంతాభావస్య
 ప్రతియోగి వైయధికరణ్యావర్తిః భేదప్రతియోగి తావచ్ఛేదకతాయాం ప్రకృ
 తప్రతియోగి శాసామానాధికరణ్య వివేకవేద ప రెన్య త్యాదినా ఆధిపీతవ్య
 తీయకల్ప ఏవ పర్యవసానమితి ఘటత్వాదినా వహ్నిద్యభావస్యాపి ప్రతి
 యోగి వైయధికరణ్యావర్త్య వహ్నిత్వాదే సత్ప్రతియోగి తాయాః సామా
 నాధికరణ్యేనావచ్ఛేదకయా వ్యాప్తేరితి వాచ్యం న్యధికరణధర్మావచ్చిన్న
 ప్రతియోగి తావచ్ఛేదకతాక భేదానన్యవగమేనైవోక్తావర్త్య సంభవాత్ ఘట
 త్వేన చటవాన్నై త్యాదౌ ఘటత్వాద్యవచ్చిన్న పటాత్యనాభావస్యైవ విషయ
 త్వోపగమాత్. ప్రతియోగి తావచ్ఛేదకం సామానాధికరణ్యేన యత్రావచ్ఛేద
 కం తాదృశప్రతియోగి తావచ్ఛేదకతాక ఏవవాభేదోవివేక్యః అత్రైవమపి
 ఘటత్వాద్యవచ్చిన్న వహ్నిద్యభావస్య ఘటత్వాద్యవచ్చిన్న ఘటాదివ్యధి
 కరణస్య ప్రతియోగి తావచ్ఛేదకత్వ మాదాయావ్యాప్తిమార్గారేవేతి చె
 న్న సామానాధికరణ్యేన ప్రతియోగి తాయాం అవచ్ఛేదకం యద్యత్తదవ
 చ్చిన్న తత్సమానాధికరణ ప్రతియోగి తావచ్ఛేదకతాక భేదస్యైవ నివేశనీ
 యత్వాత్. అథ వహ్నిత్వాదినా ఘటాద్యభావస్య యదిఘటత్వాదికం ప్ర
 త్యాభావభావంత్యేతినియమ స్త్విదానీమప్రయోజక ఇతి భావః. మహానసీయవ
 హ్నిమచ్ఛేద మాదాయవహ్ని సామాన్యభావప్రతియోగి తాసంగ్రహవార
 ణాయ ప్రతియోగి తావచ్ఛేదకతాయాం ప్రతియోగి తావచ్ఛేదకావచ్చిన్న
 త్వోపాదానం* అత్రైవమపీతి*నను ఘటత్వేన వహ్నిద్యభావ ప్రతియోగి తా
 యాం వహ్నిత్వస్యాద్యవచ్ఛేదక తయాసామాన్యతాయాన్యక ప్రతియోగి

తియోగితావచ్చెదకం తదాఘటాదిమతి తాదృశాభావావశిషంగభృతివహ్ని
 త్వఘటత్వాద్యోరేవ అవచ్చేదకతావర్యాప్తి రువగంతవ్యా తథాచానవచ్చే
 దక వదన్యా వచ్చెదకతావర్యాప్త్యనధికరణపరతయా వ్యాఖ్యేయతయైవ
 తాదృశాభావప్రతియోగితామాదాయ దోషావసితేః సామానాధికరణ్యై నే
 త్యన్యై యైవభ్యుత్పన్నానానామేవేతి చెన్న ప్రతియోగి విశేషణతాపన్న
 తదనావన్నయోరవచ్చెదక తా వైలక్ష్యణ్యైవ ప్రత్యేకమేవావచ్చేదకతా వ
 ర్యాప్తేః పర్యాప్తివినూతనా త్రైణ ప్రతీకారానంభవాత్ సామానాధికర
 ణ్యై నేత్యన్య సాధకత్వం. తదపి ప్రతియోగివిశేషణతాపన్నస్య యాదృశంవిల
 క్షణమవచ్చేదకత్వంతత్పర్యాప్త్యనధికరణత్వలాభామైవ వ్యధికరణధర్మాన
 వచ్చిన్నప్రతియోగితాకాభావస్యైవతస్పృశయోగితావచ్చెదక విశిష్టవిరోధ
 త్వోపగమనాక్రభావస్య వహ్నిదిమతివృత్తౌ బాధకాభావాత్. అస్తువా
 విలక్షణావచ్చేదకతాత్వేన ప్రత్యేకంపర్యాప్తయోరవ్యవచ్చేదకత్వయోస్తత్త
 తావచ్చేదకావచ్చిన్నానధికరణత్వం నహేతుమతత్తతి కథంతదభావస్యై లక్ష
 ణఘటకతేతి చెన్న. యాదృశప్రతీయోగితావచ్చేదకావచ్చిన్న యలగించిద్ధ
 మ్మావచ్చిన్నానధికరణత్వస్య వివక్షితత్వాత్ అన్యథాఘటత్వేన ప్రమే
 యం నాస్తీతి ప్రతీత్యాఘట సామాన్యాభావీయ ప్రతియోగితాయాం ప్ర
 మేయత్వస్యా వ్యవచ్చేదకత్వేన సామాన్యతాఘటసామాన్యాభావ ప్రతి
 యోగితావచ్చేదకా వచ్చిన్నానధికరణా ప్రసిద్ధ్యా తాదృశాభావస్యాపి లక్ష
 ణఘటకత్వావత్తేః వ్యాఖ్యేయతయైవత్యేవ కారోభిన్నకృమే. అనధికర
 ణ పరతయైవత్యథాః. నన్వేషంపామానాధికరణ్యై నేత్యైతద్వైయర్థ్యమిత్యత
 తమా * తదవీతి * ఏవంప్రతియోగివైయధికరణ్యై శరీరే సామానాధికర
 రణ్యై నివేశస్యావచ్చేదకతావైలక్ష్యణ్యై తదవశారకత్వం బాధ్యం * ప్ర
 తియోగితేతి * తద్ధర్మావచ్చిన్న వ్యధికరణ ధర్మానవచ్చిన్నప్రతియోగి
 తాకాభావస్య తద్ధర్మావచ్చిన్న విరోధిత్వ మథాః ప్రతియోగితావచ్చేద
 కావచ్చిన్న ప్రతియోగిమత్తాయా అభావవిరోధశరీరే ప్రతియోగినివేశవై
 యథ్యాత్మత్వప్రతియోగితావచ్చేదకావచ్చిన్నస్య తత్ప్రతియోగితాకాభా
 వ విరోధనియమ ముఖ్యపాదయతి * అస్తువేతి * వ్యధికరణధర్మావచ్చి

ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాత్వేన అనుగతయోః సమానాధికరణ భేదాన్వధి
కరణ భేదాద్వయే పర్యాప్త్యంతరం తాదృశానుగతరూపావచ్ఛిన్న పర్యా
ప్త్యధికరణ భేదావచ్ఛిన్నస్యైవాభావ విరోధితేనానువన నిశ్చయంచహ్య
దత్తవహ్నితోష్ణభూతావచ్ఛిన్న వహ్నిభావనూతాయ పర్యాప్తిః చేతనశ్చ
వృత్తిప్రదర్శనం సమానాధికరణ భేదాన్వధిధికరణభేదావచ్ఛిన్న ప్రతి
యోగితాకాభావ ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వ పక్షీయవ్యాప్త్యవృత్తిత్వఘటిత
లక్షణాభిప్రాయేనైతిచదంతి.

న్నాభావాపరోహోపపాదానాయ సామాన్యతావచ్ఛేదకతాత్వస్య తేన రూ
పేణపర్యాప్తేశ్చాశ్రయణం. విలక్షణావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యవలంబః లక్ష
ణనిర్వాహాధికః సన్వేనం వహ్నిత్వస్యైవ హృదత్వ వహ్నిత్వోభయ రూ
పేణ వహ్నిభావ ప్రతియోగితాసమానాధికరణత్వేన తదవచ్ఛిన్న తత్స
మానాధికరణావచ్ఛేదకతాక ప్రతియోగితాకభేదస్య భూమవత్సనత్వాన్న
తాదృశాభావస్య ప్రతియోగితైయధికరణ్య సంధవఇత్యతః # ఏవమితి
పక్షీయేతి # ఇల్లక్షణే ఘటత్వేన వహ్నిభావమదాయ దోషవారణాయ
తన్మతాశ్రయణాత్ వహ్నిత్వ హృదత్వాభ్యాం వహ్నిత్వాస్తీత్యాదౌవహ్ని
త్వస్య స్వాతంత్ర్యేణాపి భావాదుభయమత సాధారణే పక్షవావచ్ఛేదక
తేతి లక్షణే వ్యావృత్తి సంగతిగితి భావః ఇదంచావలక్షణం స్వయతేపి ఏత
దభావస్యాద్యదవలక్షణాభిప్రాయకత్వ మేవేతి దృష్టవ్యం. అత్రేదమన్వర
సవీజం అవచ్ఛేదకతాత్వేన వ్యావృత్త్యవృత్తిత్వాంగికారే సామానాధికరణ్య
నెత్యస్యవైయక్యం దుర్వారం తదనుపపాదనేపి వహ్నిత్వేన ఘటాభా
వ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాత్వేన తద్వద్భేదస్య వహ్నిత్వేన తత్వాత్. సక
తాదృశావచ్ఛేదకత్వానియామంతిత తద్వ్యక్త్యవచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకభేద
కూటం ప్రవేద్యేన సాధక్యమానేయ మితి వాద్యం తథానతి మహానసీ
య వహ్నిభావమదాయావ్యాప్తిః. ఏవం మహానసీయ వహ్నిభావప్రతి
యోగితాయా అపి తత్తదవచ్ఛేదకతాత్వేన ప్రత్యేకం పర్యాప్తత్వాదవ్యా
ప్తిరత సత్తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాత్వేన పర్యాప్తినివేశా వత్కతయా

అవ్యభిచారి సంబంధరూపతా * అవయవ శక్త్యా అవ్యభిచారి సంబంధ వ
 ద్విధివాద్యతా తథావ పూర్వవన్నైసతత్వదస్య పారిభాషికతేతి భా
 వః. ఇమ సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్చిన్న సాధ్యాభావవద్వ్యతిత్వం. రూ
 పవ్యవ్యభిచార వదాథాన్య తచ్చరీరే అనివేశాత్కథమేవ మిత్యత ఆ
 మా * హేతావతి * యథాహేత్వస్వయి సాద్యతా వచ్ఛేదకా వచ్చి
 న్న సాధ్యాభావవద్వ్యతిత్వం వ్యభిచారః తథా సాధ్యతా వచ్ఛేదకా
 న్నయినా హేతు సమానాధికరణాభావ ప్రతియోగితాయాః సామానాధికర
 న్యేన అవచ్ఛేదకత్వస్యాపి తథాత్వానత్యుక్తః. వహ్నిగూఢమన్యవ్యభిచారి
 త్యత్రాభావవద్వ్యతిత్వం వ్యభిచారపదాథః తదేకదేశే చాభావే షవ్య
 థాప్రతియోగితాయాః నిరూపకత్వ సంబంధేన అన్వయః ప్రతియోగితా
 యా మాధేయతాసంబంధేన ధూమస్యావచ్చిన్నస్వసంబంధేన ధూమవిశేష
 గతావన్న ధూమత్వస్యాన్వయఇత ధూమత్వావచ్చిన్న ధూమాభావవద్వ్యతి
 త్వలాభః సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్చిన్న సాధ్యాంతరథాన్వేన నవ్యభిచార ప
 దాథా తా శక్త్యానంత్యప్రసంగాత్ సాధ్యవాచకపదవైయర్థ్యాపాతాచ్చ
 ఏవం సమానాధికరణాభావ ప్రతియోగితాయాం సామానాధికరణ్యేన అవ
 చ్ఛేదకత్వం వ్యభిచారపదాథః సామానాధికరణ్యేన వ్యుత్పత్తివైచిత్ర్య
 త్ ప్రథమాంతవదాస్థావ్యస్యాపి వహ్నిగూఢమన్వేనాన్వయః వహ్ని
 ద్యుతథాన్వేనైవవాశక్తిః ధూమపదం లక్షణయా ధూమత్వపరం ఆదేయ
 త్వం షవ్యథాః అన్వయశ్చాన్య అవచ్ఛేదక త్వేనిరూపకత్వమివత్యయా
 థాః తథావ ధూమత్వనిష్కస్వసమానాధికరణాభావ ప్రతియోగితా వచ్ఛేద
 కతానిరూపకావహ్నిరిత్యన్వయబోధః యద్యపి లాఘవరూప వినిగమక స
 వచ్ఛేదకతావైలక్షణ్యస్య సప్రయోజనత్వాద్వైయర్థ్యమితి. సాధ్యేతి
 సామానాధికరణ్యేనేతి జ్ఞేయత్వం వాద్యత్వవ్యభిచారితి వ్యవహరవా
 రణాయ. మూలే అప్రసిద్ధివ్యతిరగధమావచ్చిన్నా భావఖండనయోరుభ
 యోరపి మాషణ్య లాభాయోభయోవ్యభిచారపదాథ త్వవ్యవస్థాపనం.
 నిరూపకతాయా అసంసర్గత్వాత్ప్రథమాంతస్య భేదసంబంధేనవిశేషణతా
 యో అప్రాయాణికత్వాచ్చాహ * నిహ్నిగూఢితి * లాఘవేతి * ప్రతియో

త్వాగధానవద్వృత్తిత్వవచనవ్యభిచారపదశక్తి కల్పనముచితం తథాపిజ్ఞేయత్వం
వాచ్యత్వస్యా వ్యభిచారీతి ప్రామాణికవ్యవహారామరొధాదుభదశేతగురు
రూపస్యాపి వ్యభిచారపదార్థశ్చ మావశ్యకం తత్ర వాచ్యత్వా భావావ్రస
ధ్యోతదభావవద్వృత్తిశ్వాభావ బాధాసంభవాల్ ఉక్తరూపస్య వ్యభిచా
రపదార్థత్వే వ్యభిచారస్యాభావోఽవ్యభిచార మితివ్యయ్యాభావాశ్చియ
శాల్ జ్ఞేయత్వ సమానాధికరణా భావప్రయోగి తానవచ్ఛేదకత్వ మవ్య
భిచార పదార్థః ఇన్ప్రీత్యయాభోగిగూపకత్వం వాచ్యత్వపదం వాచ్య
త్వస్వపరం పర్యుక్తశ్చయ్యేమ్యం తథాచ వాచ్యత్వ నిష్కన్తసమానాధికర
ణాభావ ప్రతిసూగి తానవచ్ఛేదక తా నిరూపకంజ్ఞేయత్వమిత్యన్వయబోధః.

గిత్వాద్యప్రవేశాల్. * అప్యయ్యాభావేతి * యద్యపిక్యష్టనర్పవద్బిలమిత్యా
దిప్రయజ్యతే నగు నీలఘువద్వహమిత్యాది అతీనకమూ ధారయా న్నత్వ
భేదయోబహుప్రీహిశ్చైర్విదధే ప్రతిపత్తికరణి వ్యుత్పత్తిరుపేయా తత్ర
ప్రతిర్వయాకల్పన బాధువానురొధా త్కమధారయపదం బహుప్రీహీ
తరసమానపరం అలపి సాధ్యాభావ పదవృత్తిత్వ లక్షణవృత్తై గభావోఽ
ప్రతిమిత్యవ్యయ్యాభావోత్తరం మత్స్యగమోమధురావాధేన నిరాకృతిః
ఏవమెవతిగుణవత్సమితి గుణసాధమ్యవాక్యభ్యాసేపి గుణాభావవత్స ముప
త్యగగుణవద్భిన్నత్వ లాభోబోధ్యః. తథాపి వ్యభిచారస్యాభావోయిత్యేతి న
వ్యధికరణ పదబహుప్రీహిః తనుశాసనానన్వాత్ నాపినాస్తవ్యభిచారాయ
స్యేతి బహుప్రీహిః నన్ పదలక్షణపత్తైః తథాచావ్యయ్యాభావాశ్రయణే
వ్యుత్పత్తిభంగోవాస్తీత్యాశయః. వస్తుతస్తు రాజపురుషవద్వహమితిప్రయో
గాల్ కమధారయపదం యథాశ్రుతార్థక మేవ గుణసాధమ్యవాక్యస్య
గుణాభావవత్స రూపాధేన తాత్పర్యమతి వ్యాప్తేః ఏవంచ సాధ్యాభావ
పదవృత్తిత్వ లక్షణవృత్తపదేన సమాసేక్షత్యభావేపి సమసనలాభువేన వృ
త్తిపదసమాససహచిగః. నన్ సమాసాన్యత్వంవాపుత్పత్తౌ నివేశ్యమితి
పర్యుదాసార్థకన శ్లేషనన్ తత్పురుష నియమాదన్యయ్యాభావశ్రయణంవా
వాదినామవివాద ఇత్యాదౌ ననన్తేతత్పురుషః కింతునన్ సమాసార్థకమ
పదమేవేతి శబ్దాలాకటిప్రత్యాం స్వయమభిధాన్యతే. అన్యభిచారి వంబం

కృష్ణభట్టియసహితగదాధరీయే

తత్తేనమవ్యవ్యవ్యభిచారిసంబంధవదేన ఉక్తవ్యాప్తేః కిథం లాభః. నచావ్యభి
 చారిపదం తాదృశప్రతియోగితాన వచ్చేదకత్వాశ్రియవతం సంబంధశ్చ త
 దాశ్రియ సామానాధికరణ్యమితి తల్లాభఇతి వాచ్యం వహ్నిత్వం ధూమా
 వ్యభిచారితి ప్రయోగాభావాత్ ఉక్తధర్మబోధకావ్యభిచారపద సమభి
 వ్యాహృత మత్వభీయస్యాశ్రియత్వాబోధకత్వాత్ అవ్యభిచారిపదార్థా
 న్యయితావచ్చేదకం యేమాపంతదవచ్చిన్న సమానాధికరణాభావ ప్రతియో
 గితానవచ్చేదకత్వ బోధకతాయా ప్యుత్పత్తి సిద్ధత్వాత్ సాధ్యతావచ్చేదక
 స్యావ్యభిచారి పదార్థత్వే హేతుసమానాధికరణేత్యాదివ్యాప్తిబోధస్యా
 శక్యత్వాచ్చితి చేన్న. అవ్యభిచారిసంబంధ ఇత్యన్యావ్యభిచారి హేతునిష్ఠ
 సాధ్య సామానాధికరణ్యమిత్యర్థః ఏవం చ సాధ్యతావచ్చేదక నివృత్తసమా
 నాధికరణాభావ ప్రతియోగితానవచ్చేదకతా నిరూపకహేతు నిష్ఠసాధ్యసా
 మానాధికరణ్యమితి పర్యవసితం ఉక్తలక్షణస్యాప్యత్రైవాకే తాత్పర్యం
 నతు యథాశ్రిత విశేష్యవిశేషణభావే తదాపన్నస్య అవ్యభిచారిసంబంధ
 వదేన బోధయితుమశక్యశయా పారిభాషికతాయాచుర్వారాన్వయే నచయ
 దూహిపావచ్చిన్నస్య యస్య వ్యాప్తిత్వం తదన్యరూపేణ తస్యావ్యభిచారిసం
 బంధ పదార్థత్వేపి నక్షతితితి వాచ్యం ఏవంనతి సాధ్యాభావవచ్చేత్తిత్వ
 చాత్రీన్యవ్యభిచారపదార్థత్వేపి వ్యతిరేకిసాధ్యోక్తవ్యాప్తే రవ్యభిచారి
 భజిత్యన్యావ్యభిచారిణః సంబంధఇత్యర్థ మభిప్రేత్యైవంకీలే * నచేతి * అ
 వ్యభిచారితి * అవ్యభిచారరూపకత్వ రూపతత్పదార్థాన్వయస్థలవోక్త
 నియమః అన్యత్రతు వస్తుహేతు సమానెత్యాదిక్రమేతైవెత్యుక్తా ఏహ్ని
 త్వమిత్యాదిదీపవ సర్వ నిర్ణయః. అవ్యభిచారిణి హేతౌ సంబంధఇత్యర్థ మ
 భిప్రేత్య నమాధత్తై * నేతి * పారిభాషికతాయాఇతి * యేనరూపేణ వ్యా
 ప్తిత్వం తేనైవరూపేణ వ్యభిచారిసంబంధ పదార్థత్వే తత్పదన్య నపా
 రిభాషికత్వ మత్రేతు సతథేతిభావః. వ్యాప్తితానవచ్చేదక రూపేణతత్పదా
 ర్థత్వేపి నపారిభాషికత్వ విశ్వాశంక లే * నచేతి * యన్త్రావంప్రకృతం హే
 తువ్యాపకసామానాధికరణ్యత్వం తదన్యత్ అవ్యభిచారినిష్ఠసాధ్యసామానాధిక
 రణ్యత్వం. కేవలాన్వయినసాధ్యసామాన్యాభావాప్రసిద్ధేరామా * వ్యతిరేకితి *

సంబంధరూపతోపపత్తైరుక్తధర్మస్య వ్యభిచార పదార్థాత్మవ్యవస్థాపనాను
 వయుక్తత్వాత్ ఉక్తలక్షణేపి సాధ్యసామానాధికరణ్యమంతర్భావ్యావ్యవ్య
 భిచార సంబంధరూపతాయా వ్యవస్థాపయతుం శక్యత్వాత్ సాధ్యసామానా
 ధికరణ్యవంతర్భావేపి ప్రతియోగినమానాధికరణ స్వసమానాధికరణతా
 ద్యుపాయావదభావకత్వరూపపర్యవసితపూర్వలక్షణార్థాస్యావ్యవ్యభిచారిసంబంధ
 * అవ్యభిచారిసంబంధ రూపతోపపత్తై రితి * సాధ్యభావవదవృత్తిత్వ విశి
 ష్ట సాధ్యసామానాధికరణ్యత్వేన తత్పర ప్రతిపాద్యతా సంభవాదిత్య
 భావః నను వ్యాప్తిత్వం సాధ్యభావచ్ఛేదకాచి భేదేనానైవ ఏవంచ వ్యతి
 రేకే సాధ్యకే ఆధావవదవృత్తిత్వముటిగ రూపేణ తత్పరప్రతిపాద్యత్వం న త్వే
 నతత్యవ్యతిరేకే సాధ్యభావచ్ఛేదకముటిగ రూపాంతరేణ వ్యాప్తిత్వ సంభవే
 పి కేవలాన్వయస్థలీయ వ్యాప్తేః కేనాపి రూపేణ తత్పరప్రతిపాద్యత్వం న
 సంభవతీతి వ్యభిచారపరగాథాంతర వ్యవస్థాపనమానశ్యకమిత్యతతహ * ఉ
 క్తైతి * నను సాధ్యసామానాధికరణ్యంతర్భావే తత్పరస్యపారిభాషికతా
 నోద్యతే పరంతు నిష్ప్రియోజనక తనుతర్భావన ఏవనేతి తదుక్తిసంగతిరి
 త్యతతహ * తదవంగతితి * పూర్వపదార్థావిధేయక బాధజనకబహువ్రీ
 హితావ్యాప్తైస్త్రిష్టాధికతాం ప్రవరణయన్మైవ రూపాంతరేణ తత్పరప్ర
 తిపాద్యతానామా * ప్రతియోగీతి * యావదభావకత్వస్య హేతు నిష్కాధే
 యతారూపస్యోత్పత్తిత్వా తదూపకా స్వస్వత్తిత్వస్యవిశిష్టహేన్వధికరణావ
 చ్చిన్నత్వ స్వప్రతియోగినరూపిత త్వేనోద్ధిగితయ సంబంధనాభావ విశి
 ష్టం యత్సమానాధికరణ్యం తద్వ్యవస్థం యత్సాధ్యవ్యాపకతా వచ్ఛేదక
 ప్రతియోగితాకత్వావ విశిష్ట సామానాధికరణ్యం నిరూపకతాసంబంధన త
 ద్వ్యవస్థ తాద్యవిప్రతియోగితాకత్వ నిష్కవ్యావ్యతాయా అవచ్ఛేదకాభేద
 తానిరూపకాధికరణీయహేతు అవచ్ఛేదక ధర్మావచ్చిన్నాభేదతారూప
 త్వాత్. అవచ్ఛేదకస్యం పర్యాప్త్యధికరణీయ మిత్యతా నన్వయః అవచ్ఛే
 దకత్వ మవచ్ఛేదక పర్యాధికరణ్యపేన తత్పరసత్వాత్. సాధ్యవచ్ఛేదకప
 దార్థాః పర్యాప్తిమతిత ధర్మస్యతత్పరదార్థత్వాభావాత్తద్భేద నివేశా
 సంభవాచ్చ అవచ్ఛేదకతాయా వ్యాసజ్య వృత్తిత్వేపి తత్సవ్యాప్తీతతా

సూత్రా సంభవాత్ * అవచ్ఛేదకత్వమితి * అనవచ్ఛేదకవిత్వత్యైర్విదవచ్ఛే
 దకవదంతత్రాత్పర్యవిషయావచ్ఛేదకత్వ మిత్వభాః * తత్పర్యాప్త్యధికరణ
 క్తం * పర్యాప్తిసంబంధేనావచ్ఛేదకతావత్సం తథావ పర్యాప్తిసంబంధన
 తవచ్ఛేదకత్వావచ్ఛిన్నస్య భేదానవచ్ఛేదక పదేన వివక్షితఇతిభావః విశే
 షవచ్ఛేదకావస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వేపి సహితత్వస్యైకత్వమయః మ
 హానసీయత్వాది విభిష్టవహ్నిభావ ప్రతియోగితాయాం మహానసీ
 యత్వ సహితస్య సహితత్వస్యా వచ్ఛేదకత్వేపి ఆశ్రయత్వసంబంధేనావచ్ఛే
 దకతావదవత్వస్య సహితత్వే దుర్లభత్వాదివిభావః ప్రతియోగివిశేష
 తావన్న భత్తాంతర సహితసహితత్వావచ్ఛిన్నాభావమదాయ దోషం
 దశకణ్ణత్వా ప్రతియోగివిశేషతావన్న భర్తవత్ప్రేవ ప్రతియోగితావ
 చ్ఛేదకత్వం ప్రతియతఇతి నియమానభ్యుపగతువ్యధికరణ భర్తావచ్ఛి
 న్నాభావవాదినః ప్రతియోగ్యవృత్తిభర్తాసహిత ప్రతియోగ్యవృత్తిభర్తా
 వర్త్యప్రతియోగితావచ్ఛేదకశాక్ భావోస్తీతి వ్యుత్పాదనాయ తా
 దృశాభావమదాయపి కూడగం దశకయతి * హృదత్వే * ఉభయావ
 త్వాల్ ఇత్యుగోవాచప్తే * అవచ్ఛేదకమిత్వత్యైతి * తాత్పర్యవిషయావ
 చ్ఛేదకత్వం తాత్పర్యవిషయావచ్ఛేదక పదార్థతావచ్ఛేదకంతాదృశావచ్ఛే
 దక వృత్తిభిర్మోహావా ఉభయపర్యాప్తేః ప్రత్యేకవర్త్యప్తివినాదౌర్లభ్యా
 దాహావర్త్యప్తితి * ప్రతియోగ్యవృత్తితి * విరుద్ధఫలత్వ పటత్వాభ్యాం
 ప్రతియోగిసామాన్యభావాప దశకవేదేన తాదృశ హృదత్వ సహితత్వా
 భ్యాం ప్రతియోగిసామాన్యభావ ప్రదేశసంబంధేర్విహ్నివృత్తిత్వ విశేషిత త
 త్ప్రతియోగితాకాభావ వర్త్యంతానుభావనం ఆఫలమిత్యాశంకావారణాయ
 ఏవంత సార్వభౌమాది సిద్ధావచ్ఛేదకైక్యఇతినియమోపపాదమాణికఇతిబా
 థ్యం * వ్యుత్పాదనాయైతి * అయమభిప్రాయః సామాన్యతః ప్రతియోగివిశే
 షకత్వప్రేవ ప్రతియోగితా వచ్ఛేదకత్వమృతియత ఇతి నియమా సంకీర్ణే
 సహిత సామాన్యభావాదెరపి సహితత్వేన నాస్తీతి ప్రత్యయాపత్తిః ప్ర
 తియోగ్యవృత్తి భర్తాస్య ప్రతియోగివిశేషకత్వప్రేవ ప్రతియోగితావచ్ఛే
 దకత్వమితితు ననియమః తాదృశస్య ప్రతియోగ్య విశేషకత్వాపి ప్రతి

చ్చిన్నాభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకో భయముటక ప్రత్యేకస్వావచ్ఛేదకో
 తాయా అవ్యాహతత్వాదితి భావః * నక్షతిరితి * అవచ్ఛేద్యాగ్నివిశే
 షణ భావావచ్ఛేదనావచ్ఛేదముచ నానాధర్మము పర్యాప్తయదవచ్ఛేద
 కత్వంపర్యాప్తినంబుదేన తదవచ్ఛిన్న భేదస్యతద్వర్యాప్త్యనవచ్ఛేదక ప్రత్యే
 కధర్మమాత్రవృత్తి ధర్మావచ్ఛేదనసత్వాద్వహ్నిత్వాదెస్తాద్యకో ప్రతియో
 గితానవచ్ఛేదకత్వస్య వలత్వాద్వనవచ్ఛిన్నే ముటవటాభయత్వాద్వనవచ్ఛిన్న
 భేద నన్నిష్ప్రేర్యాహ తావదితి భావః నచ వహ్నినిష్ఠహృదత్వ వహ్నిత్వో
 భయావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాయాః సామానాధికరణ్యేన యదవచ్ఛేదక
 క్త్వం తదవహ్నిద్వితీ వర్యాప్తహృదత్వస్య వ్యధికరణమయేన అవచ్ఛే
 దకత్వాదితి కథం వహ్నిత్వస్య తావత్తావచ్ఛేదకత్వా వచ్ఛిన్నాన్యత్వ ని
 యోగితావచ్ఛేదకత్వాత్ కింఁచ ప్రతియోగివృత్తైర్ధర్మకస్య ప్రతియోగి
 విశేషణస్యైవ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వ వితనియమః ఏవంఽవహ్నిత్వహృ
 దత్వాభ్యాంవహ్నిభావాసద్ధి ప్రసంగః ప్రతియోగివృత్తైః ప్రతియోగితా
 వచ్ఛేదక వహ్నిత్వస్య ప్రతియోగ్యవిశేషణతయా నియమవిరోధాత్. నచ
 తస్య ప్రతియోగివిశేషణత్వ మస్యవ్యాకూలమితి వాద్యం ప్రతియోగివిశేష
 ణస్యైవైత్యస్య స్వతంత్రవిశేషణ తానావచ్ఛేదస్యైర్భావో స్వాతంత్ర్యేంద
 ప్రతియోగి విషయశ్వానిరూపితత్వ ముః ప్రతియోగివృత్తిమాత్రస్యేతి వివ
 క్షణీయం. ఉక్తస్థలీయావచ్ఛేదకత్వంచప్రతియోగివృత్తివృత్తి త్వేనతి తదవృ
 త్తివృత్తి ననియమభంగఇతి సూచనాయవ్యుత్పాదన పదమితి. తత్ర దీధితి
 కృతామె తావత్తాభావాంతరి ప్రదశకానం కిమథకం మహాసనీయ వహ్ని
 భావమాదాయేవ పర్యాప్తివ్యావృత్తిసంభవాది త్యాశంకాయా మీదృశాభా
 వనత్వేనవచ్ఛేదకతాభేద స్తత్పర్యాప్తిభేదశ్చావశ్యకఇతి ద్విరీయలక్షణాతి
 వ్యాప్తిమాశంకే * నచేతి * తృతియలక్షణేనేయం శంకావతదభావస్య త
 దఘటకత్వాత్. నాపి ప్రథమలక్షణే. సామానాధికరణ్యైవైత్యేతదనత్వాత్
 తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వత్వేనావచ్ఛేదకతాద్వయ పర్యాప్తి సంభవా
 త్ స్వపర్యాప్త్యవచ్ఛేదకీభూత యనూహావచ్ఛిన్నేప్రతియోగితా సామా
 నాధికరణ్యం తదూహివదిష్టా వచ్ఛేదకత్వ నివేశే తత్తావత్తావచ్ఛేదక

రావణాశతి వాచ్యం యతస్మాదానాధికరణ్యేన అనవచ్ఛేదకమిత్యన్య తత్ప్ర
 యోగితా సమానాధికరణ్యత్రి యత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం తదవచ్ఛి
 న్నభేదకూటవత్త్వ మథాః ఇతి ద హ్య కర్షవహ్నిశ్చోభ యావచ్ఛిన్నప్రతి
 త్వ ప్రసద్ధ్యానతన్య లక్షణమిదం ॥ ౧౦ ॥ ప్రతియోగితానానాధికర
 ణ వృత్తితావచ్ఛేదకం యత్ప్రకృత ప్రయోగితా వచ్ఛేదక త్వం తద్వ
 త్ప్రకృత్యన్యనాధికరణ్యేనావచ్ఛేదక త్వం తద్వ
 తావారణాయావచ్ఛేదక త్వ సమ నాధికరణ్యేలిత్వ మాత్రం నివేశయతి
 * యతశ్చితి * త త్రైవితి * ద్వితీయే హేతు సమాన కరణాధావ ప్రతియో
 గితావచ్ఛేదకత్వేనతి తాదృశాభావప్రయోగితా నామ నాధికరణ్యన్య
 వహ్నిత్వాదౌ సత్వాదనంధివత్త్వ యన్యః ప్రతి సూగితా యాః అవచ్ఛేద
 కత్వం తస్మాః సామానాధికరణ్యుత నివేశ వత్త్వ త్వేన కూనినివేశః ప్రతి
 మే ద్వితీయేన పరిచాయక రీతి నివేశప్రయోగితా వ భేదనివేశాదపి తన్న
 వేశః ద్రవ్యం గుణాదీత్యాదౌ గురుధమా వచ్ఛిన్న హేతుకే హేతు సమా
 నాధికరణాధావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకం యద్వ త్త్వేదకూటాకౌ ఘటస్య
 త్త్వ విశిష్టద్రవ్యత్వాధావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక తాదృశ ద్రవ్యత్వత్వ భే
 దానత్వేపి తాదృశాభావీయా యావచ్ఛేదక తా త త్త్వేదక త్వత్వా వ
 చ్ఛిన్న భేద కూటోక్తిర్నాన్యః ప్రియోబలవశేన యాదృశ ప్రతియోగితే
 త్యాదిః హేతుమన్నిష్ఠభేద ప్రయోగితాయాం నావచ్ఛిన్న ప్రకారతావ
 చ్ఛేదక యత్ప్రచింతమా వచ్ఛిన్న వత్త్వంబు నేనా వచ్ఛేదకాయః ప్రతి
 యోగితా త్త్వః సంబంధః స్వనిరూపితత్వ స్వ సమానాధికరణ్య పృత్తిత్వోభ
 య సంబంధేన తద్విశేషావచ్ఛేదక త్వేనానుగతావచ్ఛేదక త్వ వచ్ఛిన్నభే
 ద నివేశోప సంభవతి ఘటాభావ సహాయ వహ్నిభావ ప్రతియోగితా
 తావచ్ఛేదక తా త్వేనావచ్ఛేదకత్వ యోగవర్త్య ప్రభావేన నానావర్త్యప్రభు
 గతవర్త్యప్రతిత్వేన వర్త్య ప్రసంబంధావచ్ఛిన్న తాదృశావచ్ఛేదక తా త్వేనప్ర
 తియోగితావచ్ఛేదకతాక భేద నివేశస్య సిద్ధాంత లక్షణాదౌ స్వహ ప్రతిత్వా
 త్ నన్తతోవచ్ఛేదక ప్రతితావచ్ఛేదకత్వస్యస్వయావతో భానాదవచ్ఛేదక
 తావచ్ఛేదకత్వవచ్ఛిన్న ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాక భేదకూట నివేశసం నన్య

యోగితాయాః సమానాధికరణవృద్ధ్యైకే మేవాన్యవృద్ధ్యుకాన్య మతయ
 పర్యాప్తం తదవచ్ఛిన్న భేదోపహితైః అవ్యాహతిపతేతి. సమ్య సంయో
 గాది సాధ్యుః సద్ధితావచ్ఛిప్తే వారణాయతదభావవ్యావహారికవ్యాప్త్యవృత్తి
 త్వాది విశేషణోపాదానతత్సాధ్యకసత్వాది యవవ్యభిచార హితావళ
 వ్యాప్తిప్రసంగః అథాహంతరస్యైవ లక్షణఘటకత్వాదిత్యాకంకాన్యభి
 చారిహేతుకస్థలే సంయోగాద్యభావస్య లక్షణఘటకత్వవృద్ధికా నేన పరి
 హరతి * సర్వసతీత * వ్యాప్త్య వృత్తిరిత్యుపలక్షణం ప్రతియోగివృద్ధిక
 రణశ్చైక్యవిబోధ్యం. అయంభావః వ్యాప్త్యవృత్తిత్వ మత్రవావచ్ఛిన్న వృ
 త్తికాన్యత్వం నవాన్యసమానాధికరణా భావప్రతియోగిత్య సామాన్యా
 గేవేతి * ఏకమిత * చరణ సాభావే ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాభేదోనసంభ
 వత్యుక్తయైతేః ప్రతియోగితావచ్ఛేద్యభేదావృత్తి ఏకమహానసీయ వహ్నిభా
 వాదావపి ప్రతియోగితాయాః ప్రతియోగివినయతాయావాభేదోవ్యావచ్ఛే
 దకతాభేదేః యామకః పరేరు మతేద విలక్షణావచ్ఛేదకతా విశేషోవచ్ఛే
 దకతాభేదమంగీకర్యోక్తజ్ఞాతి నతద్విరూఢః నద సంబంధ భేదోఽవచ్ఛేద
 కతాభేద నియామకః ప్రకృతే సంబంధైశ్చేనావచ్ఛేదకతైశ్చాదేకమిత్యుక్త
 మితివాచ్యం తన్మతే మహానసీయ వహ్నిభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా
 వద్వహ్నిత్వప్రావర్త్యప్రకారక ప్రమావిశేష్యత్వాభయరూపేణ వహ్నిభా
 వప్రతియోగితావచ్ఛేదక తాయాః భేదాదవ్యాప్తవాహరణాయ సమానాధిక
 రణ వృత్తి సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిష్ఠ తాదృ
 శావచ్ఛేదకతాశ్వసోభయ పర్యాప్తావచ్ఛేదకతాయాః సాధ్యతావచ్ఛేద
 క తాఘటక సంబంధావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతానిరూపక ప్రతియోగితాసమా
 నాధికరణ వృత్తి ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాత్వేన వాతాదృశావచ్ఛేదక
 తాపర్యాప్తినివేశాపాతాలే ఇహోప తదవచ్ఛేదక తాభేదసిద్ధౌ సిద్ధాం
 తలక్షణే రతకాధిసస్య పునరుక్తిగ్రస్తత్వాచ్చ పరంతు మహానసీయవహ్ని
 భావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాయాం సంబంధద్వయావచ్ఛిన్నత్వం అనిత
 తావచ్ఛిన్నత్వ తదభావోభయంవ స్వీకార్యమితి. అత్ర ప్రతియోగివిశేషణ
 స్వ్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వా ద్వహిత్యేన ఘటాభావాది వారణాయ

కృష్ణభట్టాయపహితగదాధరీయే

ప్రతియోగివ్యధికరణత్వంచ సప్రతియోగ్యధికరణావృత్తిత్వంకిరత్వసవ
 ద్భిన్న వృత్తిత్వం హ్యధికరణ యత్కాదిద్యుక్తినిష్ఠాభావాప్రతియోగిత్వం
 వా వ్యాప్యవృత్తిత్వం ప్రతియోగ్యధికరణ వృత్తిత్వంచ ప్రతియోగివై
 యధికరణ్యం సంయోగాద్యభావ సాధారణం హేత్వధికరణైతథాత్వస్య వివ
 షితత్వాల్ సద్ధేతుత్థలెన తాదృశాభావస్య లక్షణఘటకతా తత్ర గుణాదే
 హేత్వసాధికరణత్వాల్ సత్వాదిహేతుకస్థలెతుతస్య హేత్వధికరణతయా
 తత్రవ్యాప్యవృత్తిః ప్రతియోగివ్యధికరణస్ససాధ్యాభావోలక్షణఘటక ఏవేతి
 శబ్దవ్యూహామితి* సిద్ధాంతలక్షణఇత్యాదిః*తదవచ్ఛేదకత్వం*ప్రతియోగి
 తావచ్ఛేదకత్వం *ఇహపి*పరల్లక్షణేపి*బాధ్యం*పివక్ష్యేయంఅన్యథా లఘు
 రూప సమనియత గురుధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యక వ్యభిచారిణ్యతివ్యాప్తే రితి
 భావః తథావ సంయోగాదిరూప శాధ్యాభావస్య వ్యాప్యవృత్తిత్వాది రూ
 పవిశేషణేన వ్యావర్తకనేపి నక్షతిః వ్యాప్యవృత్త్యభావాంతర ప్రతియోగితా
 వచ్ఛేదకానతిరిక్త వృత్తిత్వస్య సంయోగత్వాదా నత్వేన తదవచ్ఛిన్నసాధ్య
 క వ్యభిచారిణ్యతివ్యాప్త్య ప్రసక్తేరితి యథాశుశ్రావ్యోఽవగమ్యతే స
 చనసంగచ్ఛత సత్రావాగ్ జాతెరిత్యాదౌ పత్రాత్వస్య హేతుసమానా
 ధికరణాభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక విశిష్టసత్రాత్వాద్యనతిరిక్తవృత్తితయా
 సత్రాత్వ సాధారణతయా అవ్యాప్తేర్వాతానాయ స్వవిశిష్టసంబంధి నిష్ఠాభా
 వ ప్రతియోగితానవచ్ఛేదక తత్కత్వరూపతదనతిరిక్త వృత్తిత్వస్యైవ వివక్ష
 ణేయతయా తద్ఘటకాభావే వ్యాప్యవృత్తిత్వ నివేశే ప్రయోజన విరహేణ
 నసంయోగాది సాధ్యకసద్ధేతా హేతుసమానాధికరణాభావ ప్రతియోగితా
 వచ్ఛేదకసంయోగత్వాది ర్నిరుక్తానతిరిక్త వృత్తిత్వస్య సంయోగత్వాదిసా
 ధారణ్య విరహేణాత్యాప్త్య నవకాశేన హేతుసమానాధికరణా భావవ్యా
 ప్యవృత్తిత్వ నివేశనవైయథ్యాల్ నవ స్వవిశిష్టసంబంధినిష్ఠాభావే వ్యా
 సామానాధికరణ్యనేత పాథకాంకృతం *స్వవిశిష్టేత* హేతుసమానాధిక
 రణాభావ ప్రతియోగితాయాః స్వవిశిష్టసంబంధినిష్ఠాభావ ప్రతియోగితా
 యాశ్చ సామానాధికరణ్యేనా వచ్ఛేదకత్వం నివేశ్యం తేనవహ్ని త్వేన ఘ
 ఠాద్యభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్య స్వవిశిష్టసంబంధినిష్ఠాభావ ప్రతియో

స్య స్మృతిత్వ విశేషణాదాన సంయోగేన ద్విస్య స్మృత్యావ్యవస్థాత్ ప్రాస
 తై సంయోగేన సాధ్యతాయాం హేతుసమావాధికరణ సాధ్యత్వా వ
 చేచ్ఛదక సంబంధావచ్ఛిన్నాభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకం యద్విశిష్టసంబంధి
 నిష్ఠాభావీయ సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితావచ్ఛేద
 కం తాదృశధర్మాకావస్థి స్తావ్యకాభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకీహిత సక
 లధర్మాకావచ్ఛిన్నానామేన సంయోగేనాభావానాం వికలాన్వయత్వానితి
 స్వవిశిష్టసంబంధి నిష్ఠాభావేవ్యాప్య స్మృతిత్వ విశేషణస్య అవశ్యకతేతి వా
 గితానవచ్ఛేదక త్వేపి నాచుభవః సవాఘటకావచ్ఛేదక యాపేక్షావ్యధికరణధ
 ర్మావచ్ఛిన్నాభావనాదాయ పారిభాషికావచ్ఛేదకావస్థిద్ధిః. అథసాధ్యభా
 వఘటితలక్షణస్య నాయం నిమగ్నః సాధ్యభావపదత్రయధ్యాత్ కింతు
 హేతుసమావాధికరణ సాధ్యభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకం యద్ధర్మావి
 శిష్ట సంబంధినిష్ఠాభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక మిత్యేన తత్రచేందనత్వే
 న వహ్నిభావ మాదాయావ్యాప్తితి ద్వేష. సాధ్యభావ ప్రతియోగితా
 వచ్ఛేదకస్య స్వసమావాధికరణత్వేన విశేషణీయత్వాత్ స్వం పారిభాష
 కావచ్ఛేదకత్వేనాభిమతం వహ్నిత్వేన వహ్నిధనోభయాభావ మాదాయ
 దోషస్తు ప్రతియోగివిశేషణేందనత్వేపి ప్రతియోగితావచ్ఛేదక తానత్వేనవా
 రణీయః అన్యథా సాధ్యభావ ప్రతియోగితాయాం స్వవర్యాప్ర్యధికరణః
 ర్యాప్తస్య మపి నివేశ్యం స్వంపారిభాషావచ్ఛేదకం తాదృశ వివక్షణలాభా
 మైవ సాధ్యభావపదం వహ్నిత్వేన ఘటాభావ మాదాయావ్యాప్త్యభావా
 త్ వహ్నిత్వేన తద్వహ్నిం ధనాన్యతరాభావ వారణాయవా సాధ్యమాత్ర
 ప్రతియోగికాభావాధికం సాధ్యభావపదం యద్వాప్యర్యాప్తి సకారీయ
 వర్యాప్తిప్రతియోగిత్వం ప్రతియోగితావిశేషణమితి వహ్నిత్వేన ఘటాభా
 వ వారణాయసాధ్యపదం ఏకశ్వావచ్ఛిన్న వర్యాప్తిత్వైకత్వావచ్ఛిన్న వ
 ర్యాప్తిత్వాన్యతరరూపేణసాకాత్మ్యం వహ్నిధూమోభయాది సాధ్యక వ
 హ్నిధూమోభయత్వేన వహ్నిధూమేందనత్రయాభావా వారణాత్. కిం
 త్వేకత్వ ద్విత్వాద్యవచ్ఛిన్న వర్యాప్తిత్వాన్యతరమ యాపేక్షైవ ఏవంవ వహ్ని
 త్వేన తద్వహ్నిం ధనాన్యతరరాభావావత్వేపి వక్ష్యతః. సాధ్యమాత్రప్రతి

సంయోగాద్యభావ వ్యావర్తకస్యావచ్చిన్న వృత్తికాన్యత్వరూపవ్యా
వృత్తిత్వస్య నివేశనే సంయోగేన సాధ్యతాయాం హేతు సమానాధిక
రణ సాధ్యతావచ్చేదక సంబంధావచ్చిన్నాభావో గుణాదీనామేవ వ్యాప్య
వృత్తిర్న సుదృష్ట స్తేతి తాదృశాభావ ప్రతియోగితావచ్చేదకం యద్విశిష్ట
సంబంధీపథ తాదృశాభావప్రతియోగితావచ్చేదకం తాదృశధర్మావస్థి
తాదవస్థ్యాత్ ప్రతియోగితాయాః సాధ్యతావచ్చేదక సంబంధావచ్చిన్నత్వం
పరిత్యజ్యపక సంబంధావచ్చిన్నత్వస్య విశేషణతాపశేషావచ్చిన్నత్వస్యవా
విశేషణత్వ వత్సవైవ అవలంబనీయతయా వ్యాప్యవృత్తిత్వ విశేషణవైయధ్య
స్య దురుద్ధరత్వాత్ తస్మాద్వత్క్యమాణం వెతి గ్రింథస్యాభావ వ్యాప్యవృత్తి
త్వ విశేషణం నదేయమేవ తదదానెపి సంయోగ త్వాదౌ ద్రివ్యత్వ సమా
నాధికరణాభావ ప్రతియోగిత్వీయ పారిభాషికావచ్చేదకత్వ పరహేణ అ
వ్యాప్యప్రసక్తైకత్యాశయః.

యోగికత్వంచ నావశ్యక మేవేతి * ఆశయఇతి * సమైతత్త్వక సంబంధావ
చ్చిన్నత్వస్య విశేషణతా విశేషావచ్చిన్నత్వస్యవా నివేశేపి వహ్నిమా
భూమాదిత్యాదౌ సర్వస్యాపి హేతుసమానాధికరణ భావప్రతియోగితావ
చ్చేదకస్య యద్విశిష్టసంబంధి నిష్టవృధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావీయ ప్రతి
యోగితావచ్చేదకతయా పారిభాషికావచ్చేదకాప్రసిద్ధికతోహేతు సమానా
ధికరణ వ్యాప్యవృత్తిభావ ప్రతియోగితాయాః సామానాధికరణ్యేనా వచ్చేద
కం స్వావచ్చిన్నాసంబంధి యద్ధర్మావచ్చిన్నావస్థిసాభావ ప్రతియోగితా
వచ్చేదక భిన్నత్వేసతి స్వావచ్చిన్న భిన్నావృత్తి రిద్ధిమూకం తత్త్వం ప్రక
మం స్వపదంభేద ప్రతియోగ్యవచ్చేదకపరం ద్వితీయంస్వపదం సామానాధి
కరణ్యేనావచ్చేదకపరం వృధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావ మాదాయాప్రసి
ద్ధికారణాయ స్వావచ్చిన్నాసంబంధితి అతేవ వ్యాప్యవృత్తిత్వస్యాపి నవై
యధ్యకం విశిష్టనత్రాత్వ వారణాయవిశేషణరణం వహ్నిమా భూమా
దిత్యాదౌ వహ్నిజలోభయత్వస్య తాదృశసామానాధికరణ్యేనా వచ్చేదక
స్య స్వావచ్చిన్నాసంబంధినాప్రసిద్ధ్యా స్వపదేనోపాదాతు ముశ్యేతయా
స్వావచ్చిన్నాసంబంధినహ్నిత్వా వచ్చిన్నవహ్ని నిష్టాభావ ప్రతియోగితా

వచ్చేదకాన్యత్వాదవ్యాప్తి రతో విశేష్యదలం అతపవ ప్రభవలక్షణే ఇంధ
 వత్వేన వహ్నిభావమాదాయ నవహ్నిస్వస్య పారిభాషికా వచ్చేదకత్వా
 వత్తిః. ఇంధనత్వస్య స్వావచ్ఛిన్న భిన్నావృద్ధివహ్నిత్వకత్వాభావాత్. ధూ
 మాభావస్య వ్యాప్యస్య త్రిత్వ విరహేపి అయోగోభకభేద ధూమాన్యతరా
 భావ మాదాయ ధూమత్వస్య పారిభాషికావచ్చేదకత్వం ప్రతియోగిత
 యో రేకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్యా నివేశాత్ ఆద్యయోరయోగోభకావృ
 త్త్యభావమాదాయ వా. ఎత్తతస్తు స్వవిశిష్టత్యత్రోన్యపదార్థా స్వసామా
 నాధికరణ్యం దేయం స్వపవం ఘటకావచ్చేదకపరం తేనేంధనత్వేన వ
 హ్నిభావమాదాయ సదాపి వహ్నిత్వేన సహిఘటాభయాభావ ప్రతి
 యోగితావచ్చేదకతాయా ఉభయత్వాంతిభావణ పర్యాప్తత్వమతేపర్యా
 ప్తినివేశాదేవ సదాపిః అన్యథాప్రతియోగితాయాం స్వావచ్ఛిన్నభిన్నావృ
 త్తిగ్నం ప్రథమే సాధ్యమాత్ర వృత్తిత్వమేవనానివేశ్యం స్వవిశిష్టత్వ మగ్ని
 వరీత్యా నివేశ్యం సంబంధిత్వం సాధ్యతావచ్చేదకసంబంధేనైతి వాసంభ
 వ ఇతి యథాశ్రుతాశయనిర్వాహ పరికారః. అత్రేవ హేతుమన్నిత్యభేదప్ర
 తియోగితావచ్చేదక తాయాః సామానాధికరణ్యనానవచ్చేదకం యత్సాధ్య
 తావచ్చేదకమితి క్రిమే నివహ్నిమా సంభవాచ్చేదవైయక్యం తథానతి
 వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావస్య లక్షణఘటకత్వాత్ప్రతియోగ్యవృత్తితి
 గ్నింధావతారాశుపవత్తిః నచ తద్గ్నింధస్య ప్రతియోగితావచ్చేదకావృ
 త్తిధర్మో నతత్వావచ్చేదక ఇత్యస్యో పలక్షణతాయా ఆవశ్యకత్వాన్నదో
 షః. ఏవమపి సహచారిత్వేన వాచ్యత్వాభావస్య మణికారే రంగీకారా వ
 త్తిః ఏవం హేతు సమానాధికరణాభావ ప్రతియోగితావచ్చేదకత్వస్య వ్యభి
 చారపదార్థాన్యవ్యవస్థాపనం వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావ సూరూప
 వ సాధ్యాభావాది ఘటితలక్షణంచ తదసూరూపపి తద్ఘటిత ద్విరీయవ్య
 లక్షణసంభవాత్. ఏవం వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావే నిరాకృతేవ్య
 లక్షణవైస్యనాసామంజస్యం చక్రవర్తినాంతు విశేషగుణైయక్యమాత్రీ మి
 త్యన్వరసబీజమ్. * * * * *

— శ్రీ ఇతి కృష్ణభట్టియచక్రవర్తిలక్షణమ్ శ్రీ —

తత్త్వ పారిభాషికా వచ్చెదకత్వ శరీర నివిష్టస్వశిష్టసంబంధి నిష్ఠాభావ
 వ్యాప్తి వృత్తిత్వ విశేషణ మావశ్యకం అన్యథాతుల్యయ్యై నత్తా
 ది హేతుకేపి సంయోగత్వాదౌ పారిభాషికా వచ్చెదకత్వా నిర్వాహ
 వితి హేతు మన్నిష్ఠాభావేపి తద్విశేషణ మావశ్యకం అన్యథాన్య
 ప్రేరిత్యాశంకాం సత్తాది హేతుకస్థలే గుణత్వాద్యవచ్చిన్నాభావ ప్రతి
 యోగితాయాః పారిభాషికావచ్చెదకత్వం సంయోగత్వాదౌ ప్రేరిత్యాశా
 రయితీభవతీచేతి* గుణత్వాద్యవచ్చిన్నాభావానాం వ్యాప్తివృత్తిత్వాభిధా
 నంతు సంయోగత్వ విశిష్టసంబంధి నిష్ఠాభావ ప్రతియోగితానవచ్చెదకత్వ
 సూచనాయ. జన్యద్రవ్యే పుష్పత్వ త్రికాలావచ్చెదేన గుణత్వావచ్చిన్నాభా
 వన్య నవీనైరుపగమా తన్నతే గుణత్వస్య సంయోగత్వ విశిష్ట సంబంధినిష్ఠా
 భావీయ ప్రతియోగితానవచ్చెదకత్వం సంబంధవతీతి గుణాన్యత్రిత్వానుధా
 వనం సంయోగీగుణాన్యత్వేనతి సత్త్వాదిత్యాదౌగుణాన్యత్వేన నవిశిష్టహే
 తుసమానాధికరణాభావ ప్రతియోగితావచ్చెదకమతః సంయోగసాధ్యక వ్య
 భిచారిమాత్రేయాద్యశప్రతియోగితావచ్చెదక ముపాదాయ సంయోగత్వస్య
 పారిభాషికావచ్చెదకత్వం సంభవతీతాద్యశం ధర్మమాహ * ద్రవ్యమా
 త్రే నమవతత్వేతి * * * * *

— శ్రీభక్తిచక్రీవర్ణిలక్షణమ్. శ్రీ—

ప్రగల్భస్య లక్షణద్వయం ఏకదోషేణ దూషయితు మువశ్యన్యతి.
 * సాధ్యతావచ్చెదక విశేషైత్యాది * విశిష్టాభావో విశేష్యవిశేషణ
 సంబంధాభావ రూపః ఉభయభావస్తు పరంపరాసంబంధేన ద్విత్వాభా
 వత్వేతి మతేనైవం లక్షణం అన్యథావ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావం వివా
 దీ లక్షణసమన్వయ సంభవే ప్రతియోగ్యవృత్తిశ్చేతి గ్రంథానుత్థితీతిబా
 ధ్యం. అవచ్చెదకత్వవివాదాంతి క్రవృత్తిత్వం నతు స్వరూప సంబంధవిశేషః.

మశ్రీలక్షణవీవ సాధ్యాభావస్య దీధితికారేః ద్వితియరీత్యాభిధానా
 త్ ఇధానీం సాధ్యప్రతియోగికాభావవీవ నివిష్ట ఇత్యాశయేనాహ * విశే
 షేతి * ఉభయభావ స్త్వీతి * పహ్నిధూమోభయదిసాధ్యకే ఘటత్వేన వ
 హ్నిద్వ్యభావ ఏవలక్షణఘటకః * గ్రంథేతి * వహ్నిమాఢ ధూమాది

త్యాదౌ తద్వ్యక్తిత్వావచ్ఛిన్నాభావ మాదాయలక్షణ సమన్వయేపిద్రవ్యం
 వ్యధివీత్వాదిత్యాదౌ వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావ ఏవగతిః సన్న్యేషంవిశి
 ష్టసత్తావాక జాతేతిత్యాదౌ వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావమాదాయాతి
 వ్యాప్తిః సమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావస్య లక్షణాఘటకత్వాత్ సద
 విశిష్టసత్తాయాం గుణావృత్తిస్య మంగీకృత్య గుణావృత్తిభావ ఏవలక్షణఘట
 క సస్య సాధ్య సమానాధికరణగయా నాతివ్యాప్తిరితి వాచ్యం విశిష్టస
 త్యస్య గుణావృత్తిత్వాభావాత్. అన్యథావాచ్యత్వాది సాధ్యకే ఘటవృ
 త్తిత్వ విశిష్టవాచ్యత్వాదెవల్యరీత్యా పటాద్యవృత్తితయా తదవచ్ఛిన్నాభా
 వ మాదాయ ఏవమాపాది సాధ్యకేవ సాధ్యన్యైతత్త్వ గవృత్తిత్వవిశిష్టపాఠ్య
 న్యతుణావృత్తిత్వ మంగీకృత్య తదవచ్ఛిన్నాభావ మాదాయవినాపి వ్యధికర
 ణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావం లక్షణసమన్వయాదవతారక త్వానువవత్రే. యత్తు
 సాధ్యనిరూపిత సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధేన సాధ్యాభావనివేశ్యః సత్తా
 చ తేనసంబంధేన గుణావృత్తిరీత్యాశక్య సమవాయేన కపిసంయోగ సా
 ధ్యక సత్తాయామతివ్యాప్తిః తేన సంబంధేన గుణావృత్త్యభావస్యాపి సా
 ధ్యసమానాధికరణత్వాదితి సమాధానం. తదుభయవపి ననత్. విశేష
 రూపేణ సంసర్గ తానువగమాత్. ఏతేన శుద్ధసాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధా
 వచ్ఛిన్నాభావ నివేశే సంయోగ నిరూపితసమవాయేన సంయోగసాధ్యక స
 త్వాదానంత వ్యాప్తిరితి ప్రశ్నార్థం నచ సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛి
 న్నాభావప్రవేశ్యః కింబువిశేషణతా సంబంధావచ్ఛిన్నాభావః తథాచ
 వ్యధికారస్థలావృత్త్యభావ మాదాయ నాతివ్యాప్తిరితి వాచ్యం కాలికసంబం
 ధేన మహాకాలభేదస్య సాధ్య త్వేగగన ఘటసంయోగాదౌ స్వరూపసంబం
 ధేన సాధ్యాభావస్య హేతుసమానాధికరణతయా వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నా
 భావ మాదాయాతివ్యాప్తిః. నను సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధవిశేషణతా
 సంబంధాన్యతరావచ్ఛిన్నాభావఃప్రవేశ్యః తత్ప్రద కాలికసంబంధేనసాధ్యా
 భావ మాదాయనవాహః సద తస్య మహాకాల భేదానధికరణ దేశావచ్ఛేద
 న సాధ్యసామానాధికరణ్యం దుర్వారమితి వాచ్యం ఏవమపి సాధ్యాధికరణ
 నివచ్ఛిన్నవృత్తిత్వస్య వాచ్యత్వాత్ నివచ్ఛిన్నత్వాప్రవేశపి కాలికసం

యథా క్త ధర్మయో. స్తద్భూతవచ్చేద్యా వచ్చేదకభావే మానాభావాత్
 స్వపదం హేతుతావచ్చేదకావచ్చిన్న పరం తథావ సాధ్యతావచ్చేదక వి
 శిష్టసాధ్యసామానాధికరణ్యా 'సతిరి క్తవృత్తియద్ధర్మకవిశిష్టసమానాధికరణ
 సంబంధావచ్చిన్న ప్రమేయాద్యభావ మాదాయానితిప్రసంగాల్. మైవం. ఘ
 టన్మత్రిత్వ విశిష్టవాచ్యత్వవా మేయత్వాదిత్యాదౌ సాధ్యసామానాధి
 కరణ్యన్య సాధ్యతావచ్చేదక సంబంధావచ్చిన్నా భావ స్వరూపసంబంధావ
 చ్చిన్నా భావోభయత్వ వ్యాపకత్వేనాతివ్యాప్తేః సాధ్యవన్నిరూపిత విశే
 షణతానాబంధస్తు నప్రవేశ్యః విశేషరూపేణ 'సంసర్గతానుపగమాదితి
 చెన్న. ప్రతియోగ్యవృత్తిశ్చేతి గ్రంథావతారాథకం సాధ్యతావచ్చేదక
 సంబంధేనైవాభావస్య నివేశనీయత్వాన్నిశిష్టసత్త్వాది సాధ్యక ద్వివ్యక్త్యై
 ననత్రాద్యవ్యత్యాన్యతరాభావ ఏవాతివ్యాప్తివారకః ఏవం ద్వివ్యక్త్యైవ
 ప్రమేయాభావోపి ప్రతియోగితాయా నిజం ప్రమేయవృత్తిత్వమతే బౌ
 ధ్యః ద్వివ్యక్త్య మాత్రవృత్తిత్వమతేవ నైతల్లక్షణమితి. ఏవం వాచ్యం ప్రమే
 యాదిత్యాదౌ తాదాత్మ్యేన సాధ్యతాయాం ఘటాదభేదౌబౌధ్యః తస్యేవ
 మేయమాత్రప్రతియోగికత్వాల్. ఏవంచ స్వరూపసంబంధేన వాచ్యత్వా
 దేః సాధ్యత్వే ఘటత్వేన ప్రమేయాభావస్యాపి యత్కించిత్ ప్రతియో
 గ్యవృత్తిభర్తృవచ్చిన్న ప్రతియోగితాకరణ్యా సిద్ధాంతభీస్తదసంగీకారేణ
 ప్రతియోగ్యవృత్తి మూలసంగతిః వ్యధికరణసంబంధావచ్చిన్న వాచ్యత్వా
 ద్యభావస్య వాచ్యత్వేనప్రమేయాభావతయా సాధ్యతావచ్చేదకసంబంధా
 వచ్చిన్నత్వాను పాదానమపి సాధుసంగచ్ఛలే నిరవచ్చిన్న సాధ్యవద్వృత్తి
 త్వ పర్యవ్రానుపాదానపి ధూమవాన్స్వహేరిత్యాదౌ సమవాయేన ధూమా
 భావస్య ధూమవద్వృత్తిత్వేపి నమవాయేనాయోగోశ కావృత్త్యభావమా
 దాయాప్యనతిప్రసంగాల్. యదిచాయోగోలకేపి కాలికసంబంధేనధూమో
 స్తే తథాపి యదయోగోలకేన ధూమః తదయోగోలకావృత్త్యభావమాదా
 యైవానతిప్రసంగాల్. ఏవంచవక్ష్యమాణస్యసాధ్యతావచ్చేదకవిశిష్టపదవ్యా
 వృత్తి దానస్యాపి సంగతిరితి * మానాభావాదితి * ఘటత్వేన ధూమాభా
 వత్వ సాధ్యవచ్చేదకతయాతిత్యాప్తిరిత్యథాః సాధ్యసాధనసామానాధికరణ్య

సాధ్యభావనం తద్ధమకవత్సం వ్యాప్తిరితి నముదితాధ్యక్షః సద్ధితాసాధ్య
సమానాధికరణస్య సాధ్యతావచ్చేదకావచ్చిన్న సాధ్యభావనస్య హేత్వన
మానాధికరణస్య నియమాత్తాస్య సాధ్యభావనస్య సాధ్యసామానాధికర
ణ్యా నతీత్రన్వ తీతి లక్షణసమన్వయః వ్యభిచారిణీతాదృశ సాధ్యభావ
స్యాపి హేతుసమానాధికరణతయా తనతీత్రన్వత్వేన తదితి లక్షణసమన్వ
యః. గుణాన్యోన్య విశిష్టసత్రావాన్ తా తేరత్యాదావతీ వ్యాప్తే గ్వారణాయ
సాధ్యతావచ్చేదకపి ప్లిష. సాధ్యాధికరణస్యం సాధ్యతావచ్చేదక సంబంధ
సబాధ్యం తేన సంయోగాదనా ధూమాదెరభావస్య ధూమాదిమతస్త్వ
యవే సృత్రాపి నాతివ్యాప్తిః. ద్రివ్యంవిశిష్టసత్వాదిత్యాతా అవ్యాప్తివార
ణాయ హేతుతావచ్చేదక విశిష్టత్వానోపాదానం తద్విశిష్టాధికరణం హే
తుతావచ్చేదక సంబంధేన బోధ్యం. తేన ధూమాదినమవాయ నిష్కవహ్ని
త్వాద్యనచ్చిన్నవహ్నిత్య భావస్య వహ్నిది సామానాధికరణ్యవిరచాపి
నక్షరం. వహ్నిదిసామానాధికరణ్య ఘటకవృత్తి ద్వయందైశిక విశేషణ
తాసంబంధేన బోధ్యం. తేన ద్రివ్యంసత్వాదిత్యాదౌ దైశిక విశేషణతయా
యోంభేదేన ఉపనాతానుసహాని భేదాసంభవేన చేత్యాదిర్వా * వ్యభిచారి
ణీతి * సంయోగీనత్వాదిత్యాదౌ గుణావృత్త్యాభావాది ర్బాధ్యః * తేనధూ
మాదీతి * నను వహ్నిత్యభావస్య సంయోగేన ద్రివ్యస్యావ్యాప్యవృత్తి
త్వాతా-లికావ్యాప్యవృత్తి త్వాన్వాసాధ్యవద్వృత్తిత్వా వ్యాప్యప్తిః కిం
తు ధూమవాన్ వహ్నిత్యాదౌ అతివ్యాప్తిః సమవాయావచ్చిన్నా యో
గోలకావృత్త్యాభావాదే సాధ్యతావచ్చేదకసంబంధానవచ్చిన్నత్వాల్ ద్వి
తీయరీత్యా వ్యాపక తాఘటక సంబంధానవచ్చిన్న సాధ్యభావస్యవా నివశే
తు ద్రివ్యత్వాభావ మాదాయావ్యాప్తిభావేన తేనాత్. అయమాత్తాజ్ఞాన
దిత్యాదౌ అవ్యాప్తే గ్వారణాయేన తమహ దానాత్. ఎవ్రతస్త ద్వితీయ
త్యా సాధ్యభావ నివేశే ప్రయోజనాభావాల్ సాధ్యవతీనిరవచ్చిన్నవృత్తి
త్వనివేశేనాతివ్యాప్తిస్త్రిదాసాధ్యభావశ్రేయసవస్యత్ * వృత్తిద్వయవితి
సత్రావాన్ ద్రివ్యత్వాదిత్యాదౌ సత్రాభావస్య కాలికసంబంధన హేతు
మానాధికరణత్వాదవాన్ ప్రిరతి పృథమత స్తన్నివేశః * ద్రివ్యవితి * యే

హేతుశూనాధికరణస్య దృవ్యత్వత్వాద్యవచ్ఛిన్న దృవ్యత్వాద్యభావస్యకా
 లికసంబంధస సాధ్యవత్సహకాలాది వృత్తిత్వేపి నక్షతిః. యద్యపి హేతుస
 మానాధికరణ సాధ్యాభావత్వ ఘటకమభావత్వ రూపంఽశేష్యం. వృత్తిరేకీసా
 ధ్యక సాధ్యాసమానాధికరణాభావ సాధారణమితి విశిష్టసాధ్యసామానాధి
 కరణ్యశూన్యావృత్తిత్వరూపం గణనశ్చిక్తవృత్తిస్యం దుర్వచం తథాపి యావ
 ద్రస్యసమానాధికరణ సాధ్యాభావాఃవిశిష్టసాధ్యసమానాధికరణాభివ్యక్త
 స్య ఏవక్షణీయత్వాన్నదోషః * యత్సమానాధికరణేతి * యత్రావవిశిష్ట.
 సమానాధికరణేత్యర్థః తేనదృవ్యం గుణకర్తృస్యత్వేనతి సత్వాదిత్యాదౌ
 సత్రాసమానాధికరణ దృవ్యత్వత్వావచ్ఛిన్న దృవ్యత్వాభావ ప్రమాణం
 సాధ్యవత్తాజ్ఞాన ప్రతిబంధకత్వేపి నక్షతిః యద్ధర్మావచ్ఛిన్న సామానాధి
 కరణ్యశరీరేద హేతుత్వావచ్ఛేదక సంబంధేన యద్ధర్మావచ్ఛిన్నాధి కరణ
 త్వం నివేశనీయం తత్ప్రయోజనంచ శ్చుటమేవ అధికరణవృత్తిత్వంచని
 రవచ్ఛిన్నం గాహ్యం.

నేత్యుక్తావయవేన దోషః యేన యేనెత్యుక్తా తిష్ఠుటకదేశికవిశేషణతామా
 త్రాజవ దోషవారణాచ్చేష వైయధ్యం ఏవంవ కాలికసంబంధావచ్ఛిన్న
 ప్రతియోగితాకాకాశాభావాభావవాగ మేయత్వాదిత్యాదౌ నిత్యత్వాభా
 వంజన్యావృత్త్యాభావంవాదాయనాశవ్యాప్తిః ప్రతియోగిమత్రా గాహవిరోధి
 తా నియామకసంబంధేన సాధ్యసామానాధికరణ్యోక్తౌ వృత్తిత్వయ మిత్య
 స్యా సంగతేరితి. కేవలస్వయన్యభావే సాధ్యాసమానాధికరణా భావాప్రసి
 ధైరావా * వృత్తిరేకీతి * యత్సమానాధికరణేతి * నన్వత్య విశిష్టాభావోభ
 యాభావయోరనంగీకారపవ కాచ్యుక్తయ క్తేః తథావ విశిష్టవత్తాది సాధ్య
 కేతివ్యాప్తిః ఉపదేశితసాధ్యాభావ ప్రమాణాస్సస్యవత్తాజ్ఞాన సామా
 న్యావిరోధిత్వాదితి చేన్న. బాధవ్యభిచారయో రసిద్ధివాంఛాయ విశిష్టసత్వా
 దః సాధ్యత్వం నాపేయతే తస్యా ఉపలక్షిత సత్వావిరూపత్వాత్ కీంతు
 ప్రేక్ష్యప్రేక్ష్యత్రలక్షణవ్యవోమాత్ పూర్వలక్షణేన విశిష్టవత్తాయాః
 సాధ్యత్వే ప్యుపపత్తిసంభవాత్తదనురోధేన సాధ్యత్వావచ్ఛేదక విశిష్టనివే
 కా సంగతి విరహాదితి నిరవచ్ఛిన్నమితి * అతేధమవధేయం కాలికసం

బంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకే ఘటత్వాభావాభావసాధ్యమేయత్వావా
 వతివ్యాప్తిః సాధ్యసామాన్యభావస్య ఘటాన్యదేశావచ్ఛేదేనైవ కాలికనం
 బంధేన హేత్వధికరణ కాలవృత్తితయా సాన్విధికరణే నిరవచ్ఛిన్నవృత్తిక
 త్వాభావాత్ దైశికవిశేషణతయా నిరవచ్ఛిన్నవృత్తికత్వేపి తత్సంబంధా
 వగాహిజ్ఞానస్యా ప్రతిబంధకత్వాత్ నచ సాన్విధికరణే నిరవచ్ఛిన్నవృత్తి
 ర్యః సాధ్యాభావ స్తస్మాదేవా సామాన్యభావ వివక్షణీయం తథాచ కాలిక
 సంబంధేన జన్యవిశేష్యక ఘటత్వాభావప్రమాణాయాం విశేషణతయా సాధ్య
 వత్తాజ్ఞాన ప్రతిబంధకస్య మావశ్యకం ఘటత్వాభావస్యదైశిక విశేషణత
 యా నిరవచ్ఛిన్నహేత్వధికరణ వృత్తిత్వాద్వివక్షితహేతు సామాన్యధికరణ్య
 మితి వాద్యం ఏనానంతరశాన్విధ్యక గగనత్వాదా ఉక్తరీత్యావాప్తిప్రసంగా
 త్. ఏతేనానంతర సంబంధేన స్వప్రకారకం జ్ఞానంప్రతియోగితావచ్ఛేదక వి
 శిష్టసాధ్యవత్తాజ్ఞాన విరూఢితేన సంబంధేన స్వప్రకారక ప్రమాణివేషి న
 నిస్తారః ప్రకారతావచ్ఛేదక సంబంధ నివేషవైయభ్యాకాశ్చ. అతేదంవి
 భావనీయం. విశేషణతయా నిరవచ్ఛిన్నవృత్తిత్వ విశిష్టసాధ్యాభావస్యస్వ
 ప్రతియోగితావచ్ఛేదక విశిష్టసాధ్యవత్తాగ్రహవిరూఢితా నియామకసంబం
 ధేన హేతుమన్వృత్తిత్వం ప్రకారత్వంచ నివేశ్య మిత్యదోషః యేనయేన
 సంబంధేన నిరవచ్ఛిన్నవృత్తిత్వం స్వస్య తేనతేన సంబంధేన తత్ప్రమాణివే
 శేతు తాదృశఘటత్వాభావాభావ సాధ్యకే దైశిక విశేషణతానులోపగ్ర
 హదకవ్యాప్తిః పరంతం తాదృశఘటత్వాభావాభావసాధ్యస్య ఘట
 త్వాభావమాన ప్రతియోగ్యసధికరణ ఘటావచ్ఛేదేన జన్యే సత్త్వేన ఘటాన
 మాన కాలీన చరమకియా ప్రలయాద్యంతర్భావేనైవ వ్యభిచారితయా త
 దంతర్భావేనైవ సాధ్యాభావస్య కాలికసంబంధేన హేత్వధికరణే నిరవచ్ఛి
 న్నవృత్తిత్వ సత్వాత్కథమతివ్యాప్తిః నచ తత్ర సాన్విధికరణదేశస్యావచ్ఛే
 దకత్వం యాద్యతే ఏకత్రైవృత్తావేవావచ్ఛేదకాపేక్షణాత్ నచ కాలికనం
 బంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకే గగనత్వాభావాభావ సాధ్యమేయత్వా
 దావతివ్యాప్తిరతి వాచ్యం గగనావచ్ఛేదేన ప్రతియేపి సాధ్యనత్వేనత
 స్య సత్తేతుత్వాదితి. నన్వత్ర నిరవచ్ఛిన్న విశేషణతాసంబంధేన సంయోగా

తన కపిసంయోగీ పరిద్వ్యక్షత్వాదిత్యాదా హేతుసమానాధికరణకపిసం
యోగాభావాది విషయక ప్రమాదా అన్యాయ్య పృతిత్వ జ్ఞానవిరహకా
లికాయాః సాధ్యవత్తాజ్ఞాన ప్రతిబంధకత్వేపి నక్షతిః. * ప్రమాదాం*
ప్రమాదానాన్యే తేన వ్యభిచారిణినాతివ్యాప్తిః సమానాధికరణధర్మావచ్ఛి
న్నభావత్వేన వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావవత్తాజ్ఞానస్యాపి వి
రూఢిత్యాత్ నర్థేతావపి లక్షణగమనానంభవ ఇన్యతో జ్ఞాన సామాన్య
ముపేక్ష్య ప్రమాదామాన్య నివేశనం ప్రమాదదంచ యావచ్ఛిమభిన్న
పరం అరిత క్రభిమాత్తకజ్ఞానస్యాభావత్వాంశే ప్రమాత్వేపి నక్షతిఃసాధ్య
వత్తాజ్ఞాన పదమపి తత్సామాన్యపరం.

భావస్య సాధ్యత్వేవాన్యత్వాదవతిన్యాప్తి నైతిసాధ్యాభావస్య సంయో
గభావస్య నిరవచ్ఛిన్న హేతుపద్వ్యత్తిత్వాభావేన వ్యధికరణధర్మావచ్ఛి
న్న భావ సంభవాదితి చెన్న. విశేషణరూపేణ సంబంధత్వాంగికారే త
స్య సంయోగత్వ ప్రకారక ప్రమాదిశేష్యత్వాది రూపత్వేనాదోషాల్ పూ
ర్వలక్షణ నిరవచ్ఛిన్న విశేషణకాసంబంధావచ్ఛిన్న ద్రవ్యవృత్తిత్వాభావా
వచ్ఛిన్నభావ సంభవాచ్చ * యావదితి * స్వచ్ఛాధికరణ ప్రకారావచ్ఛి
న్నయా యావిషయతా త నైదగరూపకత్వమథః అనుగతభిమత్వస్యక
థంచిత్సువచత్వేపి ప్రమాపదస్య యథాథావచ సర్వాయతీయా యాథాధ్యో
నివేశ ఆద్యతఃయథాశుతీవవవాథః. పాఠిం చప్రప్రమాపదం భిమసామా
న్యభిన్నపరం తేనాన్యాయ్యవ్యవస్థ భావస్య వ్యాప్యవృత్తితాభిమ దశాయాం
వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావే సమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నత్వభిమ
దశాయాంచ సాధ్యవత్తాజ్ఞానవిరూఢిత్యేపినక్షతిః. సాధ్యవత్తాజ్ఞానవిరూఢిత్వం
చ హేత్వధికరణమాత్రివృత్తి యద్ధర్మితా వచ్ఛేదకం తదవచ్ఛేదేనయత్సా
ధ్యవత్తాజ్ఞానంతర్విరూఢిత్వం తేనవహ్నిమాధూమాదిత్యాదా పుత్వత్తికాలా
వచ్ఛేదేనభూమనమానాధికరణసాధ్యాభావస్య హృదాదాప్రమాదాఃసాధ్య
వత్తాజ్ఞాన విరూఢిత్యేపి నక్షతిరిత్యాహునైషానయమాశయః. వ్యాప్యవృత్తి
త్వవిశేషసంయోగాభావవత్తాజ్ఞానత్వేనైసంయోగవత్తాజ్ఞానప్రతిబంధకత్వమి
తి. * తత్సామాన్యపరమితి * యత్కొంచితాసాధ్యవత్తాజ్ఞానోక్తాతులత్తిన్యాప్తిః.

అతావ్యధికగణధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావవత్తాజ్ఞానస్య తద్వసువత్త్వేన సా
ధ్యవత్తాజ్ఞానవిరోధిత్యేపి నక్షతః ఏవంచ సాధ్యవదం సాధ్యతావచ్ఛేదక వి
శిష్టపరిం జ్ఞానంచ వ్యసమానధర్మితా వచ్ఛేదకకత్వేన వ్యవిషయాభావా
భావ ప్రతియోగితా వచ్ఛేదకసంబంధ సంసర్గకత్వేనచవిశేషణీయంతా
ధూమత్వాద్యవచ్ఛిన్న సంయోగసంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాక ధూమా
ద్యభావవత్తాజ్ఞానస్య సాధ్యవత్తాజ్ఞాన సామాన్యంతరగతం ద్రవ్యత్వాది
నా ధూమాదిప్రకారకం భిన్నధర్మావచ్ఛిన్న విశేష్యక ధూమత్వావచ్ఛిన్నప్ర
కారకం సమవాయాది సంబంధేన ధూమత్వాద్యవచ్ఛిన్న ప్రకారకంవజ్ఞా
నం ద్రవ్యప్రతిబంధకత్వాత్ కామినీజ్ఞానాదేవ తాదృశజ్ఞాన సామా
న్యేవిరోధిత్యాదతివ్యాప్తే గ్నానకాశః.

*సాధ్యపదిమిత్యాది*ననుఘామ త్వేనఘామోనాస్తీత్యాదిప్రత్యయే ద్రవ్యత్వే
నఘామవానితి జ్ఞానం జాయతే ఘామవా ఇతి జ్ఞానంతు నజాయత ఇత్య
నుభవాత్ ఘామశ్వావచ్ఛిన్న ధూమప్రతియోగితాకత్వేనా భావవత్తాజ్ఞాన
స్య ధూమత్వాద్యప్రతియోగి విశేషణితా వాపన్నధర్మానవచ్ఛిన్న ధూమత్వా
వచ్ఛిన్న ప్రకారకాశాల్యానాహార్య బుద్ధిత్వమేవ ప్రతిబద్ధ్యతావచ్ఛేదకము
పేయం ద్రవ్యత్వేన ఘామోనాస్తీతి ద్రవ్యత్వావచ్ఛిన్న ధూమప్రతియోగి
తాకత్వేనా భావవత్తాజ్ఞానస్య ద్రవ్యత్వావచ్ఛిన్నఘామ ప్రకారకాశాలి
బుద్ధిత్వ మితి ధూమవా వహ్నీరిత్యాదావశిష్టాప్తిః ఘటత్వేనద్రవ్యత్వే
నవా ధూమవానితి జ్ఞానస్య సామాన్యంతరగతస్య ధూమోనాస్తీతి నిశ్చ
యాప్రతిబద్ధ్యత్వాత్ కామినీజ్ఞానా ప్రతిబద్ధ్యతాయావహాపాదావాత్.
ఉక్తజ్ఞానేఘటత్వ ద్రవ్యత్వాదేర్ధూమాంశే ప్రకారత్వ మావశ్యక మన్య
థా సమూహాలంబనత్వావత్తైః అతపవ ఘటత్వ విశిష్టవహ్నిమానితి చక్ర
వర్తిణలక్షణే స్వయమప్యుక్తం. మైతం. ఘటత్వాది విశిష్టధూమవత్తాజ్ఞాన
స్య ధూమోనాస్తీత్యాది బుద్ధిప్రతి బద్ధ్యతాయాః సకలమతసిద్ధత్వాత్
ఉక్తానుభవాసంగతే. అతీసాధ్యలావచ్ఛేదకేతరానవచ్ఛిన్న ప్రకారతా
కత్వం వివక్షితం. అథవహ్నిత్వాదేః సంయోగేనావృత్తిరయా వహ్నిత్వేన
సంయోగేన పహ్నిభావజ్ఞానప్రతిబద్ధ్యతాయా వహ్నిత్వేన వహ్నిమానితి

జ్ఞానసాధారణతయా వ్యాప్తిరితి చెల్ సాధ్యతావచ్చేదక నిష్ఠ సాధ్యతావ
 చ్చేదకతాఘటకసంబంధావచ్చిన్నా వచ్చేదకతాభిన్నావచ్చేదకత్వా ని
 రూపకత్వస్య వాచ్యత్వాత్. నచైవం సామాన్యపదం వ్యర్థం. ఇష్టత్వా
 త్. పరంత్వవచ్చేదక ధర్మదశానవ్యావృత్తం ప్రతిబంధకత్వం వక్ష్యమా
 మితి త్యా దోషవారణాయ నివేశ్యం ఇతి స్వరూప సంబంధరూపావచ్చేద్య
 తా నివేశప్రకారః. నను సథమితావచ్చేదక యద్ధర్మావచ్చిన్న సమానా
 ధికరణ సాధ్యాభావప్రమా సామాన్యం స్వసమాన ధర్మితావచ్చేదకవి
 శిష్ట సాధ్యవత్తాజ్ఞాన సామాన్యవిరోధి తద్ధర్మవత్సమర్థః నిర్ధర్మితావ
 చ్చేదక సాధ్యాభావ ప్రమాయాః స్వసమానధర్మితా వచ్చేదక సాధ్యవ
 త్తాజ్ఞానాప్రసీద్ధిరతః సథమితావచ్చేదకేతి. అత్ర కిం తాదృశ ప్రమా
 సామాన్యం స్వపదార్థః కిం తత్తత్ప్రమా ఆద్యేకస్యామపిప్రతిబధ్యతా
 యాం సాధ్యతావచ్చేదక విశిష్టజ్ఞానసామాన్యవృత్తిత్వాభావా తామినీజి
 జ్ఞానా ప్రతిబధ్యతామాదాయాతివ్యాప్తిః అం త్యేపర్వతోఘటత్యేనవహ్మ్య
 భావచా హృదశ్చ వహ్మ్యభావనానితి ప్రమాయాః హృదత్వావచ్చిన్న
 విశేష్యక సాధ్యవత్తాజ్ఞాన సామాన్యవిరోధిత్వా దవ్యాప్తిః అయోగోలకం
 హృదశ్చ ధూమభావవదితి ప్రమాసంగహాయయత్కించిద్విశేష్యతావచ్చే
 దక నివేశాత్. మైవం. స్వవిశేష్యతావచ్చేదకా వచ్చిన్నవిశేష్యతా నిరూ
 పితవ్యవిషయా ధూతభావప్రతియోగితా వచ్చేదక సంబంధావచ్చిన్న సా
 ధ్యతావచ్చేదకా వచ్చిన్నానాహర్య ప్రకారత్వ వ్యాపకతా వచ్చేదకీధూ
 త యతిగించిద్ధర్మాశ్రయ ప్రతిబధ్యతానిరూపిత ప్రతిబంధకత్వాభావస్య వి
 వక్షితత్వాల్ స్వంప్రమాసామాన్యం. యద్వా స్వీయతాదృశ సాధ్యాభావ
 ప్రకారతా నిరూపిత విశేష్యతావచ్చేదకీధూత యతిగించిద్ధర్మా వచ్చిన్నవి
 శేష్యతేత్యాది కమిణ తాదృశ ప్రకారత్వ వ్యాపక ప్రతిబధ్యతానిరూపిత
 ప్రతిబంధకత్వాభావ వత్సే తాదృశ ప్రమాసామాన్యవృత్తిత్వస్యాకై నాదో
 షః స్వంత తత్ప్రమా ఘటత్యేన వహ్మీమానితిజ్ఞాన సాధారణ ప్రతిబధ్యత్వ
 స్య వ్యాపకతావచ్చేదకత్వా దవ్యాప్తిరితి ప్రథమే యతిగించిద్ధర్మానివేశః
 సత సాధ్యతావచ్చేదక మాత్రావచ్చిన్నప్రకారత్వావచ్చిన్నప్రతిబధ్యతాత్వం

ద్వితీయేభేద గర్భావ్యాపకతామాత్రం నను తదవచ్ఛేదకత్వమితి నయత్కించ
చిద్ధమనివేశః. వస్తుతస్తు యత్సమానాధికరణ సామ్యభావనిష్ఠ ప్రమాని
రూపిత ప్రకారతాసామాన్యే స్వనిరూపిత విశేష్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవి
శేష్యతానిరూపితస్వాశ్రయీభూతాభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకసంబంధా
వచ్ఛిన్న సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నప్రకారతా శాల్యనాహార్య జ్ఞానత్వ
వ్యాపక ప్రతిబధ్యతానిరూపిత ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వాభావ స్తద్వత్వమ
థః స్వంతత్త్వగ్రకారతా వ్యాపకత్వంచ భేద ఘటితం తేన హిదోషు
టత్వేన వహ్నిభావవాక్ నహ్నిసామాన్యభావవాంశ్యైతి జ్ఞానమాదాయ
నదోషః. నను వ్యధికరణ ధర్తావచ్ఛిన్నా భావవాక్ నమానాధికరణధ
ర్మావచ్ఛిన్నాభావవాక్ ఆయంచ వ్యధికరణధర్తావచ్ఛిన్నాభావవానిత్యా
దిజ్ఞానస్య సాధ్యవత్తాజ్ఞాన సామాన్యనిరూపిత్యాదవ్యాప్తిరితి చెన్న అవ
చ్ఛేదకగ్రహీత్యుత్తర తద్వత్తాజ్ఞానం ప్రత్యేవావచ్ఛేదక ధర్మక దశనా
దేః జ్ఞానవైశిష్ట్య నవచ్ఛిన్న ప్రతిబంధకత్వ మితి నయ తదను త్తరపా
ధ్యవత్తాజ్ఞానస్యాప్రతిబధ్యత్వాత్ ఏతన్నయే సిద్ధాంత మతాపేక్షయాదా
షసత్వేవ్యతల్లక్ష్య కతుకస్తాదృశాభిప్రాయే బాధకాబావాత్ ఏవంచ సా
మాన్యపరమనివేశ్యసాధ్యతావచ్ఛేదకేతరానవచ్ఛిన్న ప్రకారతాకత్వం నివే
శ్యజ్ఞాన వైశిష్ట్యనవచ్ఛిన్నత్వ నివేశాయాసోనోపాదేయః. యద్వాసాధ్యతా
వచ్ఛేదకేతరానవచ్ఛిన్న ప్రకారతాకత్వప్రవేశే యత్యవిషయ విశేషే సా
ధ్యే వ్యధికరణధర్మైకైవ సాధ్యబుద్ధిః ఘటత్వేన తదంకురవాక్ వటత్వేన
తదంకురవానిత్యాద్యాకారతత్రావ్యాప్తిరత స్తదనురోధనసామాన్యవదనివే
శః తాదృశసకల బుద్ధినామేవసాధ్యసామాన్యభావ బుద్ధినివర్తకత్వాన్నత
తాసాధ్యకత్వాప్తిః ఏవంచ యత్కించితాసాధ్యవత్తాజ్ఞానా విరోధిత్యమేషని
వేశ్యం సద్ధేతావ సాధ్యతావచ్ఛేదకరూపేణ సాధ్యవత్తాజ్ఞానమేవయత్కించ
విదితిలక్షణసమన్వయఃవ్యభిచారిణిన కిమపి సాధ్యజ్ఞానం ధర్మకంశక్యమితి నా
తివ్యాప్తిరిత్యవ్యనుపాదేయం ఉక్తస్థలె యత్కించితాసాధ్యవత్తాజ్ఞానస్యాలా
భేనావ్యాప్తేః ఏవంచోక్తదోష వారణాయజ్ఞాన వైశిష్ట్యనవచ్ఛిన్న ప్రతిబ
ధకత్వానివేశ్యేతి. నను సామాన్యపరీపాదానేపి సిద్ధాంతమతేవచ్ఛేదకధర్మ

హావ హ్యన్య త్ప్రతిబంధక తాయా నివేశవశ్యం భావ నిరవచ్చిన్యూ
 త్ప్రతిబంధక గ్రంథానంగతిః ఆవ్యాప్యవృత్తిత్వ జ్ఞానాభావ విశిష్ట సంయో
 గాభావవత్తాజ్ఞానస్య ప్రతిబంధక తాయా వైశిష్ట్యా వచ్చిన్యత్వాత్ ప
 యోజనాభావేన వైశిష్ట్యజ్ఞానీయత్వావకాల్. మైవం. ఏత న్నత నిరవ
 చ్చిన్య నిశేషణతా సంబంధేన సంయోగాభావ వత్తాజ్ఞానస్య ప్రతిబంధక
 త్వాంతరం నాపేయతే తదనువగమేపి సంయోగిదీప్యత్వాదిత్యాది సద్ధితా
 సంయోగాభావ విశిష్టవత్సాధానతా వారణసంభవా త్తథావ సంయోగీ
 వత్వాదిత్యాదా వతివ్యాప్తిః కామినీజ్ఞానాయా ఏవ సాధ్యవత్తాజ్ఞాన
 త్వ వ్యాపక ప్రతిబంధక తారూపిత వైశిష్ట్యానవచ్చిన్య ప్రతిబంధకత్వాత్
 తథావ వైశిష్ట్యజ్ఞానీయత్వ నివేశ ఆవశ్యకః నిరవచ్చిన్య విశేషణతాసం
 బంధేన సాధ్యభావవత్తాజ్ఞానస్య ప్రతిబంధకతావత్తై ప్రామాణ్యగ్రహణా
 వాది వైశిష్ట్యమాదాయ నజ్ఞానీయత్వ నివేశః సువచః తస్య సామానాధికర
 ణ్యా నాత్మకత్వాత్. అధైతత్వజ్ఞేపిసంయోగీవితద్వృత్తత్వాదిత్యాదా గు
 ణాదిధర్మిక హేతుసమానాధికరణ సంయోగాభావాది ప్రమాయా ప్రధ
 మిక సాధ్యవత్తాజ్ఞాన విరోధితయా నిరవచ్చిన్యత్వ సాధకత్వసంభవా ద
 వ్యాప్యవృత్తిత్వజ్ఞాన విరహకాలీనాయా ఇన్యనుభావన మఫలమితి చెన్న.
 హేతుమన్తాత్రవృత్తి ధర్మావచ్చిన్యవిశేష్యకత్వ నివేశే నిర్దోషవారణ సంభ
 వాల్ తథాపి దోషప్రదర్శనాయ తదుక్తైః. అశహేతుమన్తాత్రవృత్తి ధర్మా
 వచ్చిన్యవిశేష్యకత్వ మేవ సమ్యక్ కాలికసంబంధావచ్చిన్య ఘటత్వాభావా
 భావేనాధ్యే కాలికసంబంధేన జన్య విశేష్యక ఘటత్వాభావప్రమాయా హే
 తుమన్తాత్రవృత్తి ధర్మావచ్చిన్యవిశేష్యకత్వాత్ నిత్యవిశేష్యక తాదృ
 శజ్ఞానస్యాప్రమాత్వాదిత్యవ్యాప్త్యసత్వేన ప్రతియోగితా వచ్ఛేదకవిశిష్టసా
 ధ్యవత్తాగ్రహవిరోధితా నియామక సంబంధావచ్చిన్య నివేశేన లాఘవాది
 తి చెన్న. కేవలాన్యయిహేతు సంగ్రహయ హేతుమత్వం యధర్మకవ్యా
 పకమితి తీత్యానివేశగారవాల్ ప్రకారాంతరేణ హేతుమద్వృత్తిత్వ ని
 వేశస్యోక్తత్వాచ్చ. దీధితో*వ్రేయధ్యాదితి*నను సిహధయహ విరహకా
 లీనాయాం యత్నమానాధికరణ ప్రమాసామాన్యాంతగత సిద్ధ్యాత్మక ప్ర

సాధ్యభావపదవైయధ్యాపితి* అత్ర సాధ్యతావచ్చేదకం సాధ్యభావభావ
 రణ్యవచ్చేదకత్వంస్వవ్యాపకతాదృశసామానాధికరణ్యత్వం సాధ్యభావభావ
 తావచ్చేదకవిజ్ఞనామానాధికరణ్యత్వంయస్సమానాధికరణసాధ్యభావభావ
 వ్యాపకతావచ్చేదకంతస్వంవ్యాప్తిత్యేతాదృశార్థకత్వే ప్రథమలక్షణమ్
 ధ్యాభావపదవైయధ్యయస్సమానాధికరణ నిష్ఠాభావప్రతియోగితావచ్చే
 దకత్వాభావమావయత్సమానాధికరణ్యవ్యాపకతావచ్చేదకత్వాల్ యస్స
 మానాధికరణసాధ్యభావనిష్ఠాభావప్రతియోగితావచ్చేదకత్వాభావరూపస్య
 యత్సమానాధికరణ సాధ్యభావత్వ వ్యాపకతావచ్చేదకత్వస్యాతిక్రమియ
 త్కృతీతలక్షణేయత్సమానాధికరణ్యవ్యాపకతావచ్చేదకత్వస్యానివేశాల్ త
 దభుతితలక్షణసంభవే ప్రకృతలక్షణేవైయధ్యాననకాశాల్ ఏవంయస్సమా
 నాధికరణ సాధ్యభావ ప్రమాత్వవ్యాపకః సాధ్యవత్తాజ్ఞాన ప్రతిబంధ
 కత్వాభావః తత్వమిత్యేతాదృశార్థకత్వేద్వితీయ లక్షణేపితదైవయధ్యం.
మాయాం సాధ్యంతాజ్ఞాన విరోధిత్వాదవ్యాప్తిరతః సాధ్యభావపదం నివ
సిద్ధిభిన్నత్వేన ప్రమాదా విశేషణీయతయా తదైవయధ్యాభిధాన సం
గతిరితి వాచ్యం తమపాదానేప్యభావనా మేయత్వాదిత్యాదా ఘటత్వే
నాభావాభావవత్తాజ్ఞానస్యచ సిద్ధిభిన్నత్వాభావాదవ్యాప్తేతి చేన్నసిద్ధివిధ
యా విరోధిత్వాన్యత్వస్య నివేశ్యత్వాల్ అన్యథా సాధ్యభావపదోపాదా
నేపి వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావాభావవత్తాజ్ఞానస్య సిద్ధివిధయా వి
రోధితయావ్యాప్తైర్మూర్త్యర్థాత్ సత్త్వసాధ్యభావ పదానుపాదా
నేపి ప్రతియోగ్యవృత్తిశ్చేతిగ్రంథోద్ధితిరేవ వ్యాపకతాయాః సామానాధి
కరణ్యేనావచ్చేదకత్వ మతిశతత్వాదిత్యేన్న. దత్తోత్తరత్వాల్ ఏవంచ వి
రోధితాసామాన్యాభావోవిరోధిభేదోవానివేశ్యః సాధ్యతావచ్చేదకసంబం
ధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాః స్వనివేశావృత్త సత్త్వగ్రంథోద్ధితిరితి. ఏతద్దూష
ణంస్వయ ముద్ధరతి * అత్రచేతి * యదితి * ఘటాద్యభావప్రతియో
గితా వచ్చేదకత్వ ప్రతియోగితా త్రదప్రతియోగితోతిక్ర ఇత్యర్థః
 ఏవమగ్రేపి. * * * * *

అస్మిన్నానాధీకరణ ప్రమాత్వవ్యాపకతా ఘటకాభావాత్ యత్సమానా
ధీకరణ సాధ్యాభావప్రమాత్వవ్యాపకతాయా మభావాంతర్లప్త్యేన నివేశా
దిన్యవధేయం. * * * * *

— శ్రీ ఇతి ప్రగల్భలతానమ్. శ్రీ —

* సాధ్యాభావవరీతి * యన్నిష్ఠసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వ విశిష్టని
రూపిణి విషయితానామాన్యప్రకృతానుమితి ప్రతిబంధకతా వచ్ఛేదకత్వా
భావ స్తత్త్వమిన్యథాః. వహ్నిమాన్ ధూమాదిత్వాదౌ హేతునిష్ఠసాధ్యా
భావవద్వృత్తిత్వత్వ విశిష్టనిరూపిత విషయితావ్యధీకరణ ధర్తావచ్ఛిన్నాభా
వవద్వృత్తిత్వ విషయితైవసాచన వహ్నినిమితి ప్రతిబంధకతావచ్ఛే
దితా తచ్చాలిజ్ఞానస్యానుమిత్య ప్రతిబంధకత్వాత్. వ్యభిచారిణి సాధ్యతావ
చ్ఛేదకావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ విషయితాపితాన్యశీ తద్వతోజ్ఞా
నస్యైవ వ్యభిచారజ్ఞానవిధయానుమితి ప్రతిబంధకత్వాత్ తాదృశవిషయితా
యా అనుమితి ప్రతిబంధకతా వచ్ఛేదకత్వాన్నాతివ్యాప్తిః. యన్నిష్ఠత్వాను
పాదానై ధూమాద్యంతే వహ్నిత్వావచ్ఛిన్న వహ్నిభావవద్వృత్తిత్వావ
గాహ భ్రమనివృత్తహ్నిత్వైవ వహ్నిభావవద్వృత్తిత్వత్వ విశిష్టనిరూపిత వి
షయితాయా అప్యనుమితి ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వాద్వహ్నిమాన్ ధూ
మాదిత్వాదవన్యాప్రితత ప్రమపాదానం. తథాచ భ్రమవిషయవహ్నిభా
వవద్వృత్తిత్వస్య హేతునిష్ఠత్వాభావాన్నదోషః.

సాధ్యాభావవదా సాధకకీకృత్య సప్తేన లక్షణాంతరం ప్రకా
శాంతరేణ దూషయితు ముపన్యస్యతి దీధితౌ * యత్త్వితీ * గాదాధర్యాం * య
న్నిష్ఠేతి * కపిసంయోగాన సాధ్యకే సాధ్యాభావ వద్వృత్తిత్వ విశిష్టహే
తువిషయితానప్రతిబంధకతావచ్ఛేదికానిగవచ్ఛిన్న సాధ్యాభావవత్త్వవైవ
వ్యభిచారఘటకత్వాదితి సతత్రావ్యాప్తిః * యన్నిష్ఠత్వేతి * యన్విశేష్యక
త్వస్య యద్ధేతుకానుమితేర్వానివేశాద్వ్యాప్తే హేతునిష్ఠతా ద్రివ్యంవిశి
ష్టసత్వాదిత్యస్య నద్ధేతుత్వేయన్నిష్ఠత్వం యద్ధర్తావచ్ఛిన్నాధీకరణతా ని
రూపితాధేయతా వచ్ఛేదకత్వం వాద్యం యద్ధర్మకన్య త్రిసాధ్యాభావవద్వృ
త్తితావచ్ఛేదకత్వస్య యద్ధర్తావచ్ఛిన్నత్వ విశిష్టసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ

యన్నిష్ఠపదార్థనిరూపితవిషయతా సామాన్యయన్నిష్ఠసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ విషయతాసామాన్య ఇతి వాయద్యుచ్యతే తదాన్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ మేనయత్రసమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వేనభావం తాదృశజ్ఞానీయ హేతునిష్ఠగథావిధిసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ విషయతాయా అప్యనుమితి ప్రతిబంధకతానచ్ఛేదకత్వా దనంభవః అవ్యాప్తిర్వేతి సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వ విశిష్టనిరూపితత్వం విషయతావిశేషణం శాన్యశభ్రమ విషయతాచన సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వ విశిష్టనిరూపిత తాదృశవిషయశానిరూపకన్య వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వన్య విశేషణీసూతం యశ్చసమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వ తద్విశిష్టత్వాభావాత్. నచ తద్విశిష్ట నిరూపితత్వం యదితదవచ్ఛిన్న నిరూపకతాతత్వం తదానమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వ తద్భ్రమవిషయవృత్తావసత్వేపి తన్నిష్ఠవిషయతా నిరూపకత్వే వ్యధికరణీభూతా వచ్ఛేదకత్వాత్ భ్రమవిషయతాయా సద్విశిష్టనిరూపితత్వ మక్షతమేన యదిచ న స్తగత్యా యత్ర తద్వైశిష్ట్యం తన్నిరూపితత్వమేన విశిష్టనిరూపితత్వం తదాన్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వ విశిష్టనిరూపితత్వమేనాక్రభ్రమ విషయతాయా అక్షతమితి కథం తద్వాన్యవృత్తిరితి వాద్యం. విశేషణీధూత ధర్మాంతరవిశిష్టేన వ్యావర్తకమానన్య విశేషన్యభావే విశేషన్య వావిషయతావా పివక్షణీయా యన్నిష్ఠత్యనుక్తో దృవ్యంధూమాదిత్యాదౌ ద్రవ్యత్వమవృత్తితి జ్ఞానీయ విషయతామాదాయ దోషవారణాయ సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ విషయతాపర్యంతనివేశఇతి నయ్యుక్తం యన్నిష్ఠత్వముపాదాయ తదగ్రవేశస్థైవ సమ్యక్త్వాదిత్యుక్తోవాహ * యన్నిష్ఠేతి * యత్రవిషయ విశేషేషభ్రమోనకస్యాపి జాతస్తత్రైవ లక్షణసత్వాదాహ * అవ్యాప్తిర్వేతి * ఉక్తాశంకావారణాయ సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ విషయతాశబ్దాద్భుద్భూతా నై విషయతారూపవిశేష్యే యద్విశేషణతావచ్ఛేదకం తాదృశవృత్తితాత్వం తత్రతన్నిరూపకతావచ్ఛేదకత్వలాభమాహ * విశేషణీభూతేత్యాదివా * అంతరపదం విశేషణవిశేషణత్వ స్ఫూరకలాభాది

తాంశే ప్రకారీభవంత్యాం వ్యక్తా విశేష్యసంబంధితా వచ్చెదక తాయా భా
 నాల్ సాధ్యాభావవద్వృత్తిశ్చిత్త రూపవిశేషణ విశిష్టవిషయేణ నిరూపకీ
 భూయ విషయితా వ్యావర్తకనే వ్యావర్తకవిషయస్య ఆశ్రయతయా వ్యా
 వర్తకం యత్సాధ్యాభావవద్వృత్తిశాస్త్రం తస్మాప్సి నిరూపక తావచ్చెదకీ
 భూయ విషయితా వ్యావర్తక శాస్త్రం కృత్తభూయ విషయితా వ్యావర్తకీ.
 త్యంతః నిరూపక తావచ్చెదకీ భూయ విషయితా వ్యావర్తక న హేతుః అస్య
 భావిషయితాయాం వత్సనాన సంబంధేన న్యధికరణ భర్తావచ్చిన్న సాధ్యా
 భావవద్వృత్తితాప్సి సిద్ధ్యా వ్యావర్తకానం భవాత్ ఘటపద్మానలమితివా
 క్యజన్యబోధా దృష్టాంతః తస్య విశిష్ట వైశిష్ట్యవగాహిత్యేన విశేషణ తా
 వచ్చెదకీ భూత ఘటత్వస్య స్వావచ్చిన్న నిరూపితత్వ సంబంధేన భానా ద్భూ
 తలసంబంధితావచ్చెదకత్వం స్వావచ్చిన్న నిరూపితత్వం స్వావచ్చిన్నాద్యేయ
 తానిరూపితాధికరణత్వం. ఏవమగ్రేపి. ప్రకృతే నిరూపితత్వసంబంధావచ్చి
 న్న స్వావచ్చిన్న సంబంధితా నిరూపితసంబంధిత్వ మిశ్యకణః సాధ్యాభా
 వవద్వృత్తితాత్వం తద్విశిష్టేన వ్యావర్తకమానస్య విశేషణీయస్య కృతవిశే
 షణస్య విశేష్యస్య విషయితారూపస్య భావే సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ విష
 యితాశబ్దాధీన బాధేపశేహ్యం శేషమయితాంశే ప్రకారః యత్సాధ్యాభావవ
 ద్వృత్తిత్వంతదం శేప్రకారీభూతాయాం వ్యక్తా సాధ్యాభావవద్వృత్తితాత్వేవి
 శేష్యసంబంధితా వచ్చెదకత్వలాభః ఏవం చైతాదృశభ్రమవిషయితాధర్మం
 నశ్యతే. తద్విషయీభూత సమావాధికరణ భర్తావచ్చిన్న సాధ్యాభావవ
 ద్వృత్తిత్వత్వభిష్టం యద్యధికరణ భర్తావచ్చిన్న సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ
 త్వం తద్విశిష్ట విషయితాయా స్తస్యాః సత్వేపి తత్ర తాదృశవిశేష్యభూ
 తవిషయితా సంబంధితావచ్చెదక త్వాభావాత్. విషయేణ నిరూపకీ భూయ
 నిరూపక తా సంబంధేన విషయితా వ్యావర్తక నే. ఏతేన సాధ్యాభావవద్వృత్తి
 త్వ రూప విషయస్య నిరూపక తా సంబంధేన విశేషణత్వం ప్రకృతవిషయ
 తా పదార్థస్య విషయా నిరూపితవిషయితా న్యత్వ . సాధకో విషయత్వతి రీ
 త్యా వ్యావర్తకత్వ రూపం ఏవం సర్వత్రేతి హాచితం. వ్యావర్తకవిష
 యస్య విషయితా విశేషణీభూత సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వస్యాశ్రయతయా

తద్వ్యావర్తకవిషయవ్యావర్తకస్య తస్మిన్మహాధ్యభావవద్వృత్తితాత్పర్య
తాదృశ విషయతానిరూపకతానవచ్ఛేదకత్వాదితి తాదృశవిషయతాయా
లక్షణాఘటకత్వాత్ ఏవంచోక్తభ్రమవిషయతావ్యావర్తకతయేవ సాధ్యా
భావవత్పదసాధారణ్యం తాదృశవిషయతాయా ఉక్తకరీమణ హేతునిష్ఠసా
ధ్యాభావవద్వృత్తిత్వస్య విశిష్టానిరూపితత్వేపి హేతునిష్ఠాధ్యతాత్పర్య విశి
ష్ట నిరూపితత్వా నపాయాల్ సాధ్యాభావమనుపాదాయాధికరణ వృత్తి
తాత్పర్య విశిష్టవిషయతానివేశే వృత్తా సమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నా
భావాధి కరణీయత్వభ్రమ విషయతావారణేపి వృత్తివిశేషణే తన్నిరూప
కే అధికరణే సమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావ భ్రమవిషయతా వార
ణాసంభవాత్సాధ్యాభావాంత నివేశప్యాపి సాధకత్వాత్. నచ తావత్పర్యం
అశ్రయతాసంబంధేన వ్యావర్తకకంవిశేషణంనిరూపక తావచ్ఛేదకీభూయవిష
యితావ్యావర్తకత్వాత్ స్వావచ్ఛిన్ననిరూపకతాకత్వ సంబంధేన విషయ
తావిశేషణత్వాత్ తథాచ తచ్చబ్ధాధీన బాధస్య విశిష్టవైశిష్ట్యవగాహిత్యే
న విశేషణతావచ్ఛేదకీభూత సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వస్య విషయతాంతే ఉ
క్తసంబంధేన భానాంతతత్సంబంధ ఘటకతయా తాదృశ సంబంధితావచ్ఛే
దకత్వ లాభఇతిభావః అత్ర వ్యావర్తకకవిషయస్యైత్యాదినా సాధ్యాభావ
వద్వృత్తిత్వస్య స్వాశ్రయే విషయతాశేషణే విశేషణత్వం ప్రదర్శితస్యా
పీత్యాదినా తస్యైవ విషయతా విశేషణత్వ ప్రదర్శనా త్సాధ్యాభావవ
ద్వృత్తిత్వత్వావచ్ఛిన్న తద్వనిష్ఠ నిరూపకతాకవిషయతానిష్ఠకీతాధికాః
తథాచేహోక్తభ్రమ విషయతావ్యావృత్తి రితి విషయతావ్యావర్తకవ్యా
వ్యావర్తకం య తస్యైవ విషయతానిరూపక తావచ్ఛేదకత్వ మపేక్షితం
భ్రమీయవిషయతా నిరూపక తావచ్ఛేదకత్వంచ తద్వ్యావర్తక వ్యావర్తక
స్య నాస్తీతి తద్వ్యావృత్తిరితి భావః. తదేతత్ స్ఫుటయతి * తద్వ్యావ
ర్తకేతి * విషయతావ్యావర్తకం వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావ
వద్వృత్తిత్వం తద్వ్యావర్తకం య తత్వం తస్యైత్యర్థః * తన్నిష్ఠేతి *
వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ నిష్ఠతాదృశ వృత్తిత్వ
త్వైత్యర్థః. సాధ్యోపలక్షితాభావ నివేశమభిప్రేత్యశంకతే * నచేతి * త

త నివేశేపి వహ్ని త్వావచ్చిన్న వహ్ని ప్రతియోగిక త్వేన వ్యధికరణధర్మా
 వచ్చిన్న ప్రతియోగితాక మ్నాభావ మవగాహ్యతాపృశాభావవద్వృ
 త్త్వావగాహియజ్ఞానంతదీయ తాదృశ సాధ్యాభావవద్వృ త్త్వవిషయ తా
 పి సాధ్యాభావవద్వృ త్త్వత్వ విశిష్ట నిరూపితైవ వ్యధికరణ ధర్మావచ్చి
 న్న ప్రతియోగితాకో యస్సాధ్యాభావ స్తద్వద్వృ త్త్వత్వస్యైవ తద్విశే
 షణతయా భానాత్ తద్విశిష్టత్వస్యద శాదృశజ్ఞాన నిష్టవిషయతానిరూపక
 సాధ్యభావవద్వృ త్త్వైవ సత్వాదతి తద్దోష తావపస్థ్యమిశివాచ్యం. అథా
 వాంశే సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్చిన్న ప్రతియోగితాక త్వ సంబంధేన సాధ్య
 ప్రకారకం వ్యభిచారజ్ఞానమేవ అనుమితే విరాధి యత్ప్రేన వ్యధికరణశర్తా
 వచ్చిన్న ప్రతియోగితాకాభావే సాధ్యతావచ్ఛేదకా వచ్చిన్న ప్రతియోగి
 తాక త్వ సంబంధేన సాధ్యం ప్రకారస్తాదృశ జ్ఞాన కేవల ఘటకస్య సా
 ధ్యతావచ్ఛేదకావచ్చిన్న ప్రతియోగితాక త్వ సంబంధేన సాధ్యవిశిష్టస్య
 వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావస్య అప్రసిద్ధ్యాతాదృశజ్ఞానకేవలతాయాః
 త్రా భావేసాధ్యం విశేషణమేవ ఏవంవ సాధ్యవన్నిష్ఠా సాధ్యవచ్చిన్నా
 యా విషయితాతన్నిరూపితా భావవన్నిష్ఠాభావావచ్చిన్నాయా విషయితా
 ఇతి క్రిమేణ సాధ్య విశిష్టాభావ విశిష్టాధికరణవిశిష్ట వృత్తిత్వత్వ విశిష్టనిష్ఠ
 విశేష్యవిశేషణ భావావన్న సాధ్యాదీవృత్తిత్వాంతవదాధిక నిష్ఠావచ్ఛేదక
 తాక నిరూపకతాక విషయితాయావా నివేశేన సమాధాన్యం వ్యధికరణ
 ధర్మావచ్చిన్న సాధ్యాభావవద్వృ త్త్వ జ్ఞానస్య సాధ్యవిశిష్టాభావవద్వృ
 త్త్వత్వ రూపవ్యభిచారత్వ విశిష్టవిషయకతయా ప్రతిబంధకత్వావత్త్రి
 త్యాశంకాం పరిహతుం వ్యభిచారస్యాన్యదృశ తాందశ్యయతి * అథా
 వాంశేతి * నవ వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్న సాధ్యాభావ సమానాధికరణ
 ధర్మావచ్చిన్న సాధ్యాభావవద్వయవద్వృ త్త్వ భావే తదుభయ విషయితా
 యా ఉక్తకూపాకాంతతయా ప్రతిబంధకత్వావచ్ఛేదకత్వాదన్యాప్తిః ప్ర
 తిబంధకతావచ్ఛేదకతా పర్యాప్త్యభావ ప్రవేశేన సాధ్యతావచ్ఛేదకాద్యం
 తర్భావేణ పర్యాప్త్యవత్త్వదతివ్యాప్తిరితివాచ్యం. సాక్షాత్పరంపరయా
 వాహిత్యసంబంధితావచ్ఛేదకావచ్చిన్న నిరూపిత విషయితాయా ఏవ

విశిష్టనిరూపితత్వాసంభవాత్. సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ రూపవిషయస్యపి
 తిబంధకతావచ్ఛేదక కోట్యప్రవేశాదతివ్యాప్తిరతా విషయితాపర్యంతాను
 నివేశ్యత్వాత్. నిచాతగౌంవం. విశిష్టవిషయితాయా నైదతిరిక్తాయా ఏ
 వ కల్పనీయతయా తద్విశేషణస్య గురుత్వాసంపాదకత్వాత్ భిన్నవిష
 యితాభిన్నాయా ఏవవిశిష్టవిషయితాత్వాత్. యద్యపి దానీమైతాద్య
 శవివక్ష్యోపగమే గ్రహణాయా నచేత్యాశంకాయా ఏవాననతారాధ్యతు సా
 మానాధికరణ్య విశిష్టసాధ్యాభావత్వ విశిష్టవిషయితావివక్షణంస్యథాం త
 థాపి పరంపరయా హేతుసంబంధితావచ్ఛేదకతాయాః పరంపరానేకత్వే
 న దుర్వచతయా విశిష్టవిషయితా నివేశనైయథ్యేనచ తన్నివేశానంభవమ
 భిప్రేత్య తథావిధశంకాదిక మవశ్యార్థమితి. హేతు నిష్టసాధ్యాభావవద్వృ
 త్తితాత్వ నిష్టనిరూపకతావచ్ఛేదకతాక విషయితాతులక్షణాథాఇతిబోధ్యం
 కోట్యస్త్రవేశాదితి * సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వేన సుటాదిజ్ఞానస్యా
 పి ప్రతిబంధకత్వాత్ విషయితాయాః వృత్త్యనియామకతయా తత్సంబం
 ధేనావచ్ఛేదకత్వా సంభవాచ్చ. ఏతేన సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వావచ్ఛి
 న్న విషయితావత్వేన ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వాపగమేపిననిస్తారః కించ స
 మానాధికరణ భూమావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వా వచ్ఛిన్నేప్రతి
 బంధకతావచ్ఛేదకతా పర్యాప్త్యభావ సత్వాదతివ్యాప్తేః పర్యాప్త్యనివ
 ేశేన తాదృశవిషయతావత్వేన వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావవద్వృ
 త్తిత్వే ప్రతిబంధకతా వచ్ఛేదకతా సత్వాదతివ్యాప్తేరితి పర్యాప్త్యభావ
 ఇతి సమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వేనధూమ
 నిష్టవ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ భిన్నేయాప్రతిబం
 ధకతా వచ్ఛేదక విషయతాగదవత్వస్య ధూమనిష్టతాదృశ వృత్తిత్వేనత్వా
 దవ్యాప్తిరతిః పర్యాప్తేఃపతేః ఏహిసామాన్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వ వ్యధి
 కరణధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వే తదుభయత్రైవ తత్ప
 ర్యాప్తేః సత్వేకతేజినావ్యాప్తేః నచైవమపి వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్న
 భావవద్వృత్తిత్వే యాప్రతిబంధకతావచ్ఛేదక విషయితా తదవచ్ఛేదకత్వ
 మేవ. సమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావవద్వృత్తితాత్వస్యేతి కథం

ధావనం. వాయుసాధ్యాభావవద్వృత్తితావ్య పరిష్టే ప్రతిబంధకతావ
 చేదక విషయతావ్యత్య భావవిషయ సాధ్యప్రతియోగికాభావమత్రీ
 నివేశే న్యభిచారిణ్యతివ్యాప్తిః ప్రతియోగితాయాం సాధ్యతావచ్చేదకా
 వచ్చిన్నత్వావ గాహన ఏవ జ్ఞానస్యానుమితి ప్రతిబంధకతయా తదఘటిత
 విషయోప్రతిబంధకతావచ్చేదక విషయితాయా అపర్యాప్తైః సాధ్యతావ
 చేదకావచ్చిన్నసాధ్యాభావ నివేశేన నసంభవతీ తమపెక్షితం. న్యభి
 రణధర్మావచ్చిన్నసాధ్యాభావవద్వృత్తిస్య విషయితాయాం ప్రతిబంధకతా
 వచ్చేదకత్వా భావాదతివ్యాప్తిరతిః సామాన్యే ఇత్యుక్తం ప్రకృతానుమితి
 పదం ప్రకృతానుమితి సామాన్యపరం అన్యథావ్యధికరణధర్మావచ్చిన్న సా
 తదుభయాంతిభావేణ తద్విర్యాప్తి రణ్యవ్యాప్తి తావచ్చిన్నమితి వా
 చ్యం ఉభయత్రాపి తాదృశవిషయితాత్వేన పర్యాప్తిస్సేవ గాల్ విషయ
 తావచ్చేదకాంతభావేణ తత్పర్యాప్త్యనంగికారే యన్నిప్తవృత్తిస్వరూపవి
 శేష్యమాత్రీన్యైవ తత్పర్యాప్త్యధికరణతయావిశిష్టసాధ్యాభావస్మి రూపిత
 త్వాంతభావేణ తదభావసత్త్వాదతివ్యాప్తేః యథాదపర్యాప్త్యధికరణయ
 చ్చుద్ధవృత్తిత్వం తద్విశేషణీభూత సాధ్యాభావస్మిరూపిత త్వాంతభావే
 ణ పర్యాప్తిస్తథేహాపీతి భావః. తత్రీ ధూమసామాన్యాభావవద్వృత్తిస్వత్వా
 వచ్చిన్న ప్రకారతారూప ప్రతిబంధకతావచ్చేదక విషయతావ్యయత్వ స
 త్వేపి ధూమత్వావచ్చిన్నత్వానుతిత రూపావచ్చేదేన తత్పర్యాప్త్య భావా
 దతివ్యాప్తిమాహ * సాధ్యే * విశిష్టవిషయితాయాం ప్రతిబంధకతావచ్చే
 దకత్వా భావనివేశే ధూమప్రతియోగికాభావవద్వృత్తిస్య విషయితాయా
 ధూమసామాన్యాభావవద్వృత్తిస్య విషయితాత్వేన ప్రతిబంధకతావచ్చేదక
 త్వాన్నతత్రైవ్యాప్తిః ప్రయోజనాభావేనాతివ్యాపక త్వేనచ తత్పర్యాప్త్య
 నివేశాదితి భావః * తదఘటితేతి * సాధ్యతావచ్చేదకావచ్చిన్నత్వా ఘటి
 తెత్యుక్తః * అనుమితిసామాన్యపరమితి * ఉద్భృంభలాస్తు స్వరూపసంబం
 ధ రూపావచ్చేదకత్వ ఘటితప్రకృతానుమితిత్వా వచ్చిన్నప్రతిబంధకతా ప్ర
 వేశే తద్ధేతా తత్సంసంగఘటిత తత్సాధ్యవ్యభిచార గ్రహాను త్రరానుమితి
 త్వన్యైవ తాదృశప్రతిబంధకతా వచ్చేదకతయా తత్రవిషయత్వానివేశాధనం

ధ్యాభావవద్వృత్తిశ్చ భావవిషయక సమావేశంబనా శ్చక్ర ప్రకృతానుమి
తి ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వస్య హేతునిష్ఠతాదృశ సాధ్యాభావవద్వృత్తి
శ్చ విషయితాయానుసంత్యాన్న ద్వైతావపిలక్షణగమనాసంభవాత్ ఏవంశ్రవ
గతిః అత స్తథావిధానుమితత్వావచ్ఛిన్న ప్రతిబంధకతానివేశి పర మేవేద ము
క్తమిత్యాహుః. తదనంతే ఏక స్థితే వహ్నిర్జ్వాలవ్యభిచారీతి జ్ఞానోత్తర వ
హ్నిర్జ్వాలవ్యభిచారీతి జ్ఞానస్థలేపి వ్యభిచారజ్ఞాన న్యాయోత్తర మేవానుమితి
రుపేయలే అన్యథా తత్త్వేవ వ్యభిచారజ్ఞాన ప్రతిబంధకతా భజ్యేలేతి తా
దృశానుత్తరస్య ఘటితయాఽచ్యు ప్రకృత్యతానవచ్ఛేదకత్వాత్. ఏవం చ స్వ
రూపసంబంధ రూపావచ్ఛిన్నస్య ఘటిత తత్సాధ్యక తద్ధేతుక తత్సంపగ
తానుమితత్వావచ్ఛిన్న ప్రకృత్యతాప్రవేశేషంధనత్వాదనావహ్నిర్జ్వాలావవద్వృ
త్తిత్వ జ్ఞానదశాయామిందన నిష్క్రమమితేరనుదయాదవ్యాప్తిః సాధ్యతా
వచ్ఛేదకే విధేయతావచ్ఛేదకతా వర్జ్యప్రవేశేపి ననిస్తాంః బాధనిష్ఠ
యాదే స్తస్యైవానుమితత్వస్య ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వవాది మతే తాదృ
శ విషయితాయా వ్యావర్తకే ధర్మకదశకనముద్రీయాప్రతిబంధకతావచ్ఛే
దకత్వా దలోనుమితత్వానుమితి సామాన్యపరంకృతం. మమతుభాతి. వ్యావ
ర్తక ధర్మకదశకే న ముద్రీయా ప్రకృత్యతా ప్రాయుక్త ప్రతిబంధకతా
యాః పర్యవశా దౌ సహజస్యనుమిత్వే సృష్టిత్వేపి యత్ర విషయవిశేష
హేతుభిన్న విశేషక తత్సాధ్యానుమిత్యాద్య సృష్టి స్తత్ర తస్మాః తద్వ
త్తాజ్ఞాన సామాన్యవృత్తితయానుమితి పదస్య తత్సామాన్య పరత్వేపి న ని
ర్వాహ ఇతి జ్ఞానవైష్ట్యం వచ్ఛిన్నప్రతిబంధకతాపేయా ఏవం చ స్వరూ
ప సంబంధ రూపావచ్ఛిన్నతా ప్రవేశే తద్ధేతుకానుమితత్వ నివేశేప్రయో
జనాభావాత్సాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్న విషయత్వావచ్ఛిన్న ప్రతిబంధకతా
ప్రవేశే న్యధికరణ భూతావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వాభావాత్తక
సాధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్నవత్తాజ్ఞానం తాన్మకాభావత్వేన భాసమాన సా
ధ్యతావచ్ఛేదకతావచ్ఛిన్న విషయితాకజ్ఞానంచాదాయసంభవఇతి తస్య త
త్సామాన్య పరత్వమావశ్యక మేవేతి. తత్సాధ్యకత్వం తత్సాధ్యతావచ్ఛేదక
వర్జ్యప్రవేశేయతావచ్ఛేదకత్వం తేన ఘటత్వ విశిష్టధామనానిత్యాదే

కృత్యేతియవాదః స కమిసీ జిజ్ఞాసాదౌ ప్రసద్ధాయా అనుమితి సామాన్యప్ర
తిబంధకతా తదవచ్చేదకత్వాభావో ధూమాభావవద్వృత్తిత్వాది విషయ
తాయా మక్షతవీవ తస్యవయకజ్ఞానస్యాప్యన్యలింగకాన్య సాధ్యకాన్యసం
సర్గకాను మిత్యేవప్రతిబంధకత్వాదతఃప్రకృతేతి తత్సాధ్యక తద్దేతుక త
త్సంసర్గక వరం సద్దేతు నిష్ట వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్న సాధ్యభావవ
ద్వృత్తిత్వ విషయితామనుమితి ప్రతిబంధక స్వరూపాసిద్ధ్యాదిజ్ఞానవృత్తి
త్వాదసంభవస్యావతాయన్నిష్ట సాధ్యభావవద్వృత్తిత్వ విషయకజ్ఞాన
సామాన్యస్యానుమిత్య ప్రతిబంధకత్వముపేక్ష్యవిరుక్తవిషయితా సామాన్య
అనుమితి ప్రతిబంధకతావచ్చేదకత్వాభావ పర్యంతానుభావనం అవచ్చేదక
త్వంవ స్వరూపసంబంధవిశేషః. నచ ధూమాభావవద్వృత్తిత్వత్వేన ఘటా
ది విషయకజ్ఞానస్యానుమితి ప్రతిబంధకతయా ధూమాభావవద్వృత్తిత్వత్వ
ధూమవ్యభిచారి నిశ్చయాప్రతిబద్ధత్యైపి నాతివ్యాప్తిః వస్తుతస్తు ధూమవ్య
భిచారిస్య ధూమత్వావచ్చిన్న విధేయతావిరహ ప్రయోజకవిషయతాశాలి
తయా తస్య ప్రతిబద్ధత్వంచుర్వారం * తద్దేతుకేతి * నైవేననుపి ధూమ
వ్యభిచారి వహ్నిమాః ధూమావ్యభిచారినిద్యహ్నిమాంశ్చవర్జిత ఇతి జ్ఞాన
జన్యాను మితే ర్వహ్ని హేతుకత్వాదతివ్యాప్తిః సాధ్యన్యాప్తి విశిష్టహేతు
మత్తజ్ఞానజన్యోక్తౌత్వాత్తాశ్రయిణిత వాచ్యం. ప్రకృతహేతుతావచ్చే
దకావచ్చిన్న విషయితాఘటిత ధర్మావచ్చిన్న జన్యత్వస్య తదర్థత్వాల్
న్యాన్యత్వావచ్చిన్న వహ్నివిషయతాయాశ్చ జనకతావచ్చేదకత్వాల్
ధూమత్వాప్యా ద్దైర్ఘ్యంభవజనహ్ని ధూమవ్యభిచారివహ్ని జ్ఞానవారణంతు ప
ర్యాప్తిం ప్రవేశ్యైవ అనుమితి పదస్య తజ్జనక పర స్వేతు తత్సాధ్యక తత్సం
సర్గకానుమితి జనకతావచ్చేదకీభూత ప్రకృతహేతుతావచ్చేదకావచ్చి
న్న విషయితాఘటిత ధర్మవ్యాపకత్వం ప్రతిబద్ధతాయాం ప్రవేశ్యం న
మానా సమానాధికరణ ధర్మావచ్చిన్న సాధ్యభావద్వయవద్వృత్తిత్వ
జ్ఞానస్యాపి జనకతయా సంభవః స్వరూపసంబంధ రూపతాదృశ ధర్మా
వచ్చేద్యతావత్ప్రతిబద్ధతా నివేశిత పార్శ్వల్ వ్యాపకత్వనివేశః ఏవం
చ కామిసీజిజ్ఞాసాదానెచ తాదృశానుమితి జనకసామాన్య ప్రతిబంధకతాస

విశిష్ట విషయతాశాలిజ్ఞానత్వేన ప్రతిబంధకతాకల్పనస్య. అసంభవతాత్పర్య
 శ విషయతాయాం ప్రతిబంధకలానిరూపిత స్వరూపసంబంధ రూపావచ్ఛే
 దకత్వా సత్వేనాతివ్యాప్తిరితి వాచ్యం ధూమాభావవద్వృత్తిగత్యైవ ప్రకా
 రతా నిరూపిత విషయతా శాలిజ్ఞానత్వేన భ్రమ సాధారణ ప్రతిబంధకతా
 కల్పనసంభవాల్ లాద్యవిషయతాత్వేనవా స్తవధూమాభావవద్వృత్తిత్వత్వ
 విశిష్టనిరూపిత విషయతాయాం ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వస్యాక్షతత్వాల్
 నప్రేవంసమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యభావవ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్న
 సాధ్యభావద్వయః శిషితాధికరణ వృత్తిత్వాసంగహినః సమానాధికరణధ
 ర్మావచ్ఛిన్నాభావాంతే భ్రమసూపజ్ఞానస్య విషయతాయావ్యధికరణ ధ
 ర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యభావవద్వృత్తిత్వత్వ విశిష్టసూపశిశ్వాత్సమానా
 దికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యభావవిషయతానిరూపితాధికరణ విషయ
 తా నిరూపితావృత్తి విషయతాత్వేనవ ప్రతిబంధకతా వచ్ఛేదకత్వా
 దవ్యాప్తిరితి వాచ్యం హేతుసామానాధికరణ్య విశిష్టసాధ్యభావత్వ విశిష్ట
 విషయతాయాం ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వస్యాభావస్య వివక్షణీయత్వాల్ ఉ
 త్తభ్రమేవ సమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాదానవిషయతాయా ప్రాద్యశ
 విశిష్టనిరూపితత్వాభావే శిశ్వావిపదిప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వేనావ్యాప్త్య
 నవకాశాల్ అవియత్రజ్ఞానే హేతు సమానాధికరణతయాభావమానై వ
 త్వాదితివ్యాప్తి తా సుతీతాంతః దేశః శిశ్వాతి శిశ్వా హేతుశ్చ సాధ్య
 భావవద్వృత్తిస్య స్వేపి కీనుసామానాధికరణ్య విశిష్టసాధ్య సామాన్య
 భావస్యాపి స్వభివార త్వాన్నాదివ్యాప్తిః*ఉత్తభ్రమేచ*సమానాసమానాధి
 కరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావా హేతుసమానాధికరణావితిభ్రమేవ ప్రధమో
 త్తనివేశేనైవ శిశ్వాభ్రమ నిరాసాల్ ఇదంతబాధ్యం. యన్నిష్ఠత్వం సా
 ధ్యభావవద్వృత్తిత్వ వ్యాపకతా మేవ సతుతస్య విషయతా నిరూపకతా
 వచ్ఛేదకత్వ మవ్యపేక్షితం ప్రయోజనాభావాల్ ధూమవ్యభిచారియ ము
 క్తివిశేష్యతాయా అసవచ్ఛేదకత్వేపి ప్రకారి తారూప విషయతాయాఃసా
 మాన్యంతర్గతతయైవానతివ్రసంగాల్ ఏవం సాధ్యభావ నిష్ఠేహేతుసా
 మానాధికరణ్యే విషయతానిరూపకతా వచ్ఛేదకత్వం సదేయం తథావస్య

ఈ రణధర్మావచ్చి న్నాభావ వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకర్తృ సా
 ధ్యతావచ్ఛేదకావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకర్తృభయ సంబంధన సాధ్యస్యై
 కాప్రకారతాతాద్యవిజ్ఞానీయ వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావీయ విషయ
 తాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకర్తృ సంబంధన సాధ్య
 విశిష్టాభావ నిరూపితత్వస్య విషయాధవనభావే సాధ్యతా వచ్ఛేదకావచ్చి
 న్న ప్రతియోగితాకర్తృసంబంధన అసంభవపి వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నప్రతి
 యోగితాకర్తృ సంబంధన సాధ్యవిశిష్టాభావ నిరూపితత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛే
 దకావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకర్తృసంబంధన విషయతానిరూపిత విషయతాత్వేన
 ఆనుమిత ప్రతిబంధకతా వచ్ఛేదకత్వస్య చాక్షతత్వాత్ అవ్యాపిధర్మాత్వా
 రేవేతి చేన్న తాదృశభ్రమస్యా ప్రామాణికత్వాత్ ప్రామాణికత్వేన సం
 సర్గీయ విషయ తాద్యయా నిరూపితయాలక్షణఘటకత్వేన అభావవిషయ
 తాయా విశేషణీయతయా సామంజస్యాత్. అథ సాధ్యరూప విశేషణవిశిష్ట
 ప్యాభావస్య విషయతా నిరూపకతయా లక్షణఘటకత్వే సాధ్యభావయోగి
 సంబంధస్య సంబంధవిధయా లక్షణఘటకత్వే మానస్యేన సచ సంబంధస్యా
 నిరూపక హేతు సమానాధికరణేధాని సాధ్యభావస్య సాధ్యవచ్చిన్న ని
 రూపకతాక విషయతైత్యర్థః ఇతి * ఏకేతి * ప్రకార గాభేద విశేష్యతాభే
 దాదదోషః * అప్రామాణికత్వాదితి * ప్రకార త్వాదేః సంసర్గతాద్య
 య నిరూపితత్వస్యైక్యాపి ప్రమాయాం ఆసృష్టత్వాత్ భ్రమస్యైవ ప్రకా
 రతావచ్ఛేదక తత్వసంబంధన తత్వస్య ప్రకారాభావ తుల్యఘటితతయా అ
 వ్యాప్తేష్య. యదిచ ప్రమాయాం తథావిధప్రకార రాయా అసంభవేపిభ్ర
 మే తాదృశప్రకారతాయాం సబాధకం ప్రకారతావచ్ఛేదక తత్వత్వసంబం
 ధేన ప్రకారాభావ సముదాయఘటకాభావ ఘటితం భ్రమలక్షణంచ తదా
 ప్యాహ * ప్రామాణికత్వేనీతి * సంసర్గతాపర్యాప్త్యభావాదాహ * ద్వ
 యేతి * ఆవశ్యకమితి * ఉచ్ఛ్చంఖలవిషయరాక సాధ్యభావయోగివే
 కాసంభవాదితి శేషః. సంబంధత్వేన సంబంధస్యైవ లక్షణా ఘటకత్వాదా
 హ * సచేతి * యతిగించితస్సంబంధోక్తౌ వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్న ప్రతి
 యోగితాకర్తృ సంబంధేన ధూమవిశిష్టాభావ మూదాయాతివ్యాప్తేః.

ధృతావచ్ఛేదకావచ్చిన్న ప్రతియోగి తాకత్వ దూపోవ్యధికరణధర్మావచ్చి
 న్న ప్రతియోగి తాకత్వ దూపశ్చననుగతఇతి ప్రథమస్య నివేశే కేవలాన్య
 యిని సాధ్యవిశేషితాభావస్యైవ అప్రసిద్ధిః వ్యతిరేకి సాధ్యకపద్ధతౌచతా
 ద్యసహేతు సమానాధికరణాభావా ప్రసిద్ధిరిత్యసంభవః చుమస్య నివేశేవ
 సర్వత్ర వ్యభిచారిణ్యుతివ్యాప్తిః ప్రతియోగి తావచ్ఛేదక ధర్మాణాంచాప
 లక్షణేభా తెన కేనచిహ్నాపేణ అనుగమయ్యనివేశో వసంభవతి ప్రతియో
 గి తావచ్ఛేదకపలక్షణస్య సంబంధపుటకతయా అభానాత్ నచా వచ్ఛేదకా
 వచ్చిన్న శ్వావిశేషితప్రతియోగి తాయాః సంబంధతయానివేశో న్నాననుగమని
 * కేనచిహ్నాపేణ * సాధ్యవ్యాపక తావచ్ఛేదక త్వేన. ఇంధన త్వేన సహజ్యభావా
 దిద్గక్షణపుటకః సత్తా వాక్ జాతేరిత్యాదౌ సత్తా త్వేన సత్తాద్రవ్యత్వో భ
 యాభావః * అభానాది * పహ్నిర్నా స్తి ఇంధన త్వేన పహ్నిర్నా స్తి త్యాదౌ ని
 ర్విశేషితి పహ్ని త్వేన త్వా వచ్చిన్న ప్రతియోగి తాయా ఏవ సంబంధపుట
 కతయా వ్యాపక తావచ్ఛేదకస్య విశిష్టధర్మపుటిత సంబంధేనాభావాంశేనా
 ధ్యనివేశా సంభవాత్ * ప్రతియోగి లేతి * ప్రతియోగి తావిషయక త్వేనా
 భిమతస్యా భావజ్ఞానస్మేర్మథః * ప్రతియోగి సత్తాజ్ఞానావిరోధితయేతి * అ
 వచ్ఛేదకేత్యాదావయం హేతుః కాలికసంబంధేన ఘటత్వవిశిష్టం యత్సం
 యోగాదినా తద్వత్తాజ్ఞానం ప్రకాళికసంబంధావచ్చిన్న ఘటత్వ నిష్టావ
 చ్ఛేదకేతా ఘటితసంబంధేన ఘటవిశిష్టసంయోగ సంబంధావచ్చిన్నాభావ
 వత్తానిశ్చయత్వేన విరోధితావయం సమవాయాదికం నివేశ్య పృథగేవ విరో
 ధితా అన్యథాసమవాయేన ఘటత్వ విశిష్టస్య పటత్వావచ్చిన్న ప్రతియోగి
 తాసంబంధేనాభావవత్తాజ్ఞానస్య సకలసంబంధేన ఘటత్వ విశిష్టాయ స్తద్వ
 త్తాజ్ఞాన విరోధితావతాత్ తత్సంబంధేన ఘటత్వ విశిష్టేయ స్తద్వత్తా
 జ్ఞానే తత్సంబంధావచ్చిన్నావచ్ఛేద్యతా విశిష్టప్రతియోగి తాసంబంధేన ఘ
 టవిశిష్టాభావవత్తాజ్ఞాన త్వేన తు న విరోధిత్వం ఘటాభావోఘటసమానాధికర
 ణ ఇత్యవాహర్యాధికజ్ఞాన వారణాయ ప్రతిబంధక విశేషస్యేవాన్యధర్మావ
 చ్చిన్నస్యాభావే న్యధర్మావచ్చిన్న ప్రతియోగి తాఘటిత సంబంధేవాలిక
 ప్యాపి భానస్య వారణాయ ప్రకారతావచ్ఛేదక ధర్మాంతర్యావేణ సంస

అన్యనా దోషభి తాచ్యం అవచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వా విశేషిత ప్రతియోగి
 తావిషయకాభావ జ్ఞానస్య ప్రతియోగి మత్తాజ్ఞానావిరోధితయా తజ్ఞా
 నావిరోధినః ప్రతియోగివిశేషి కాభావ జ్ఞానస్య చానుభవవిరుద్ధతయా అవ
 చ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వా విశేషితప్రతియోగి తాయాః సంసర్గశయా అభా
 నాల్ నచ స్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోగి తాః శ్వ సంబంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదక
 విశేషితవీచ అభావోనివేశ్యః నను వాద్యవిశేషితః వహ్ని శ్వాదినా ఘటా
 ద్యభావ ఏవవహ్ని ది సాధ్యకభూయో హేతుకస్తత లక్షణఘటకభి తి వా
 చ్యం ప్రమేయశ్వాద్యవచ్ఛిన్న సాధ్యకస్తతే శాద్యకాభావాసృజితైః ఏవం
 గౌతమీ తాయాః స్వీకృతావ్యుతయ ప్రతియోగి తావిశేష త్వేనైవ సంసర్గావగా
 హితాసృజితైః తథావ తస్సంబంధావచ్ఛిన్నా వచ్ఛేద్యతావచ్ఛిప్రతియోగి తాత్వ
 రూప సామాన్యరూపేణ తస్యాస్సంసర్గ తాయాః అప్రామాణిక త్వేనుశరా
 మేవ శుద్ధప్రతియోగి తాత్వాదినా తస్యా అప్రామాణికతయావచ్ఛిన్నత్వావి
 శేషిత ప్రతియోగి తాసంబంధేన సాధ్యశిష్టాభావ నివేశనసంభవతీతిభావః.
 నను స్వరూపసత్యాః వస్తుకత్యావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వవచ్ఛిప్రతియోగి తాయా
 ఏవప్రతియోగిసంసర్గతాఅభావజ్ఞానంవచిశేష్యైః శేషణమితీత్యాతద్భా
 వచ్ఛేదక విశిష్టప్రకారక త్వేన ప్రతిబంధకం నిర్వికల్పకోత్తరం ఘటానాస్తే
 తి ప్రత్యయే ఇష్టావ త్రితస్తత్ప్రాను భవవిరోధమాహ * తజ్ఞానవిరోధినభితి *
 తజ్ఞానావిరోధినభితి పాతేత్వవచ్ఛేదకా వచ్ఛిన్నత్వ విశేషిత ప్రతియోగి
 తా సంసర్గకం ప్రతియోగిమత్తాజ్ఞానం విరోధి వగుతు ఇదవిశేషితప్రతి
 యోగి తా సంసర్గకం లక్షణఘటకమితి శంకా భావః గూఢ యతీశ్యవహ
 ర్యం. వరంతు ప్రకృత్యతోనుభవవిరుద్ధస్య శాద్యకజ్ఞానస్య ప్రతియోగిమత్తా
 జ్ఞానావిరోధిత్వ వ్యుత్పాదనా దసంసర్గతః ఘటాభావాద్జ్ఞానస్య ఘటశ్వా
 ద్యవచ్ఛిన్నత్వా విశేషిత ప్రతియోగిత్వ సంసర్గావగాహిత్యే ఘటశ్వా
 ద్యవచ్ఛిన్న జ్ఞానావిరోధిత్వాపత్తిః ప్రథమత ఉక్తా తద్వైష్ట్యపత్త్యావరణ
 యానుభవ విరుద్ధత్వోక్తితానమితి బాధ్యం. యేనసంబంధేన ప్రమేయ
 త్యాదికమవృత్తి తస్సంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగి తావచ్ఛేదక తాకాభావ
 సత్త్వాదాహ * ఏవమితి * అనుమితివిరోధితయా * హేతుసామానాధికర

స్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకర్తృ సంబంధన వహ్నిత్వాదివిశేషితే వహ్ని
త్వాదివాఘటాదెరభావభాసమానేయత్రసంబంధఘటకప్రతియోగితాయాం
బాధితస్య వహ్నిస్త్వనిష్కర్తృస్య భానం తాదృశజ్ఞానీయాభావ విషయితా
యా ఉక్తసంబంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదక విశిష్టాభావనిరూపితతయా అనుమిత
విరోధితయా చానుపపత్తైర్వార్యాత్ స్వావచ్ఛిన్న సాధ్యవృత్తిత్వ వి
శిష్టప్రతియోగితా నివేశిత సర్వత్రసద్ధేతావప్రసిద్ధిః పవం ప్రతియోగివి
శేష్యతావన్నపవాభావే ప్రతియోగిపారతంత్యైః సమానాధికరణధర్మస్య
స్వాతంత్య్రైః వ్యధికరణ ధర్మస్య స్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకర్తృసంబం
ధేన ప్రకారత్వం ప్రాసూతకం నతు ప్రతియోగివిశేష్యతానాపన్నే వహ్ని
ర్వాస్తవహ్నిత్వేన ఘటానాస్తీత్వేన ప్రతీతేః నతు వహ్నిత్వేన నాస్తీతి త
థావ విశేష్యప్రతియోగ్యవిశేషిణ్య ఉక్తసంబంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదక వి
శేషితస్య భావస్య విషయస్య నిరూపకతయా నివేశో నసంభవత్యేవేతి చే
న్దైవం. ప్రతియోగ్య విశేషిణాభావీయత్వేన విశిష్టనిరూపితవిషయితా లక్ష
ణేన నివేశ్యతే అపిచ స్వనిరూపక హేతు సమానాధికరణాభావనిస్థాయఃసం
బంధః తస్మిన్ప్రతియోగిసాధ్యనిష్కర్తృత్వసంబంధావచ్ఛిన్న నిరూపకతావచ్ఛేదక
తాకత్వేన యస్మిన్ హేతుసమానాధికరణ ఘటావచ్ఛిన్న వహ్నిస్త్వభా
వ్య విశిష్టసాధ్యతా వచ్ఛేదక విశిష్టాభావ విషయితాత్వ విశిష్టవత్సేనైత్యా
దిః. ననూక్తసంబంధేనసాధ్యతా వచ్ఛేదకమాశ్రవిశేషిణాభావ నివేశాన్న
దోషః స్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకర్తృ సంబంధేన అభావాంశే వహ్నిత్వ
భానే ప్రతియోగితాంశే బాధితవహ్నిస్కర్తృభానే అభావస్య వహ్నివహ్ని
త్వోపాయవిశేషితత్వ నియమాద్వహ్నిత్వ మాశ్రవిశేషితత్వా భావాది
త్యాహ * పవమిత * నసంభవతీతి * ప్రతియోగితావచ్ఛేదక మాశ్రవిశే
షితాభావ ప్రత్యయస్యేవాలోకతయా లక్షణవాత్యాధికబాధస్యాలోకత్వాప
త్రైతి భావః. స్వవిషయితా తిన్నిరూపకయోభావః తిన్నిష్ఠాయః సంబం
ధస్తద్ధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకర్తృత్వదిఃతస్మిన్ప్రతియోగియత్సాధ్యంతన్ని
స్థా నిరూపక తావచ్ఛేదకతాయస్య స్తత్సేనైత్యధికావహ్నిమాధూమాది
త్యాదౌ ఘటత్వావచ్ఛిన్నవహ్నిభావవిషయితేవ తాదృశస్వంతిన్నిరూపకా

చే వహ్నిత్వాద్యవచ్చిన్న ప్రతియోగితాకర్తృ సంబంధన వహ్నిదేహా
 ద్యస్య ప్రకారతాదృశజ్ఞానవిషయతానిరూపకాభావనిష్ఠోననిరుక్త తన్ని
 రూపకతావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదకఃసంబంధవిత్తద్విషయతాప్యదాసఃయత్ర వ
 హ్నిత్వావచ్చిన్నఘటాద్యభావే తిన్నవహ్నిత్వావచ్చిన్నప్రతియోగితాక
 ర్తృమేవ వహ్నిస్సంబంధతయా భావతే నత్ర సస్సంబంధప్రతియోగీనవ
 హ్నిరపితుఘటపతేతి సాధ్యవాస్తవ సస్సంబంధ ప్రతియోగితృ నివేషాత్తా
 దృశజ్ఞానీయాభావ విషయతాప్యదాసః సాధ్యనివేషాద్యతః వహ్నిశ్చైవ
 భావే ఘటత్వావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకర్తృ సంబంధేన వహ్ని ర్యథా
 మానత్వాల్లక్షణసమన్వయః. అగ్ర సర్వత్ర హేతుసామానాధికరణ్య ప్రకార
 తానిరూపిత వహ్నిత్వావచ్చిన్నా వచ్ఛేదక తానిరూపితవహ్నిత్వావచ్చిన్న
 త్వావచ్ఛేదక తా నిరూపితవహ్నిత్వావచ్చిన్న వహ్ని నిష్ఠప్రతియోగితాకర్తృ
 యసాంసర్గిక విషయతానిరూపకాభావ విషయతాశ్చైవప్రతిబంధకత్వావ
 చ్ఛేదకత్వం ఏవంచ ఘటత్వేన వహ్నికౌనాదౌ సంబంధస్యయేన వహ్ని
 భావ నిబంధనదోషచారణాయ సాంసర్గిక విషయతాశ్చయనిరూపకత్వం
 బౌద్ధ్యం ఏవముత్తరత్రాపి తాదృశభావ ప్రతియోగిసాధ్యనిష్ఠ నిరూపకతా
 వచ్ఛేదకతాకర్తృన తాదృశభావ నిష్ఠసంబంధప్రతియోగిసాధ్యనిష్ఠయశ్చ
 చిత్సంబంధావచ్చిన్న నిరూపకతావచ్ఛేదక తాకర్తృన వావిషయతానివేతే
 దోషమాహ * యత్రేతి * నను వహ్నిత్వావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకర్తృ
 రూప సంబంధస్య సమాన కాలీనత్వాది సంబంధేన హేతు సమానాధికర
 ణాభావ నిష్ఠత్వాదవ్యాప్తిః తిన్నసర్గికతాయా అస్మాదాదికశ్చైవ అభావ
 త్వా నివేతే ధూమసమానాధికరణ తృణాదౌ కాలికసంబంధేన వహ్నిత్వా
 వచ్చిన్న ప్రతియోగితాకర్తృ సత్త్వాదవ్యాప్తిః అభావస్య నివేతేద ఘటత్వా
 భావాది సాధ్యకవ్యభిచారిణ్యోవ్యాప్తిశ్చైవ అనుకూల జావర్త్యవసన్నః
 సంబంధః యేన సంబంధేనాభావే ప్రతిస్సంబంధేన నిష్ఠత్వోపాదానాత్
 తత్ప్రతియోగివదానుపాదానై దోషమాహ * యత్రేతి * ప్రతియోగితేన
 భావమానత్వ నివేద్యమం నిరాకరోతి * వాప్తవేతి * వహ్నిత్వావచ్చిన్న
 ప్రతియోగితాకర్తృ సంబంధేన వహ్నిత్వావచ్చిన్న ప్రకారకతాకర్తృన విష

ఘటతవ వహ్నిత్వావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకత్వ సంబంధేన తస్యబంధాను
యోగిని వహ్నిత్వావచ్చిన్న ప్రతియోగితాక ఘటాభావే ప్రకార స్తాద్యశ
జ్ఞానీయాభావవిషయితయా స్తత్సంబంధ ప్రతియోగ్య వచ్చిన్న నిరూప
క తాకత్వేప్యనుమిత విరోధిత్వేపిచ సదౌషః యత్ర ముటత్వావచ్చిన్న వ
హ్నిభావేఘటత్వా వచ్చిన్న ప్రతియోగితాకత్వమేవ వహ్నిత్వావచ్చిన్నప్ర
తియోగితాకత్వత్వేన విహ్నిస్సంగతయాభావతే తాద్యశజ్ఞానస్య ప్రా
మాణికత్వే సాద్యప్రతియోగికో హేతు సమావాధికరణాభావాను యోగి
కో యద్ధర్మావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకత్వ సంబంధ స్తద్ధర్మావచ్చిన్న ప్ర
తియోగితాకత్వత్వ విశిష్టసంబంధావచ్చిన్న సాద్యనిష్ఠనిరూపకతావచ్ఛేదక తా
కత్వం వివక్షణీయమితి డక్. నచ వ్యభిచారజ్ఞానస్య అనుమిత కారణవ్యాప్తి
జ్ఞానం ప్రత్యేకప్రతిబంధకత్వాదనుమిత్యప్రతిబంధకత్వ మితి వ్యభిచారిణ్యతి
వ్యాప్తిరితివాచ్యం తద్భేదకజ్ఞాన ప్రతిబంధకతా వచ్ఛేదకత్వాభావస్యైవ వివ
క్షితత్వాల్ *అనుమిత్యే పిరోధిత్వజ్ఞానస్య* అనుమితప్రతిబంధక తావచ్ఛేదక
యాభావస్యైవ వ్యభిచారి ఘటకతయా విరోధితా రక్షణార్థం వహ్నిత్వే
నేతి తథాచ నిరూపే భ్రమపర * నిగితి * దిగధాన్త సను హేతుసమానా
ధికరణోయః వహ్నిత్వ హృదత్వాభ్యాం వహ్నిభావః తదనుయోగిక సా
ద్యప్రతియోగికోవహ్నిత్వా వచ్చిన్న ప్రతియోగితాకత్వ సంబంధః తజ్ఞా
నస్యోక్తాభావాంశే తేనసంబంధేన వహ్నిప్రకారత్వేన ప్రతిబంధకత్వా ద
వ్యాప్తిరితి చేన్న యద్ధర్మావచ్చిన్న ప్రతిబంధకతాకావచ్ఛేద్య తావచ్ఛేతి
యోగితాకత్వం సంబంధితవివక్షణాల్ సన్యేవమపి వహ్నిత్వేన వహ్ని
ధూమోభయాభావస్యవహ్నిత్వప ర్యప్తావచ్ఛేదక తాకప్రతియోగితాకత్వ
విశిష్టః సంబంధఇత్యవ్యాప్తిరితి చేన్న సాద్యనాత్ర ప్రతియోగికత్వ వివ
క్షణాల్ వహ్నిత్వేన తాణా తాణాదహసో భయాభావసత్వేతు సాద్యతా
వచ్ఛేదక విశిష్టమాత్రప్రతియోగిక ఇత్యర్థః ప్రతియోగివిశేషణ విశిష్టతై
శిష్టానవగాహిత్యేషు తాద్యశాభావాన్లుపగమపవగతః సతుసాద్యతావచ్ఛే
దక విశిష్టప్రకారశానియాపిత సంపాతాత్రయత్వ మపి సంబంధ విశే
షణం ఉక్తాభావే వహ్నిసామాన్యభావత్వ భ్రమమాదాయావ్యాప్తేః అ

త్వాభావ ప్రకారక జ్ఞానస్యైవ * అనుమతి హేతుత్వ ఇతి * పతవ్యతే నిరుక్త
 విషయ తానిష్ఠ తాదృశావచ్ఛేదక త్వా భావఘటికస్యైవ అనుమతి కారణే
 ఘాతజ్ఞాన విషయత్వానితిభావః * అనుమిత్యవిరోధితయా * అనుమతి జనక
 జ్ఞానాప్రతిబంధకతయా సాధ్యభావవదవృత్తిత్వజ్ఞానస్యానుమతి జనక
 త్వాభావాదితిభావః * అతిప్రసంగాదితి * హేతునిష్ఠసాధ్యతావచ్ఛేదకా
 వచ్ఛిన్న ప్రతియోగితోకాభావవదవృత్తిత్వ విషయతా సామాన్యే అనుమతి
 జనక జ్ఞానప్రతిబంధక తావచ్ఛేదక త్వాభావస్యాత్మతత్వాదితిభావః సచ హేతు
 నిష్ఠసాధ్యభావవదవృత్తిత్వ విషయతా అనుమతి ప్రతిబంధక తావచ్ఛేదికా ఇ
 త్యే తాదృశజ్ఞానీయహేతు నిష్ఠసాధ్యభావవదవృత్తిత్వ విషయతాయా అపి
 తాదృశవిషయతా సామాన్యంతరగతతయా తత్రచ ప్రకృతివ్యాప్తిజ్ఞానప్ర
 తిబంధక తావచ్ఛేదకత్వస్యాపిన త్వేనాతివ్యాప్త్యనవకాశ ఇతివాద్యం ఏవం న
 తి నద్దే తావపి హేతునిష్ఠవృధిక రణధర్మావచ్ఛిన్నాభావవదవృత్తిత్వవిషయ
 త్వే అనుమతి ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వ భీమస్థ తాదృశసాధ్యభావవదవృ
 త్తిత్వ విషయతాయా అనుమతి ప్రతిబంధక తావచ్ఛేదకత్వ సత్వేన లక్ష
 ణగమనా సంభవాదితరావిశేషణత్వేన తాదృశవిషయతాయా ఏవలక్షణేని

త్ర స్వనిరూపకత్వం త్యక్తంవైయధ్యాత్ * నిరుక్తేతి * అనుమతి ప్రతి
 బంధక తావచ్ఛేదక స్వనిష్ఠ సాధ్యభావవదవృత్తిత్వ విషయతా క్త్యే
 త్యధః అత్రానుమతిత్వేనైవ నివేహోనతుతజ్జనకత్వేన జనక తాననన్ధావత్రైవి
 వంచాస్య వ్యాప్త్యనాశ్చకత్వం బోధ్యం పూరితైవ కార్య వచ్ఛేద్యంస్ఫుట
 యతి * సాధ్యభావేతి * కేవలాన్వయన్యవ్యాప్తేరితిశేషః * సచ హేతు
 నిష్ఠేతి * హేతునిష్ఠసాధ్యభావవదవృత్తిత్వ విషయతానుమతిప్రతిబంధక
 తావచ్ఛేదకేతి అనుమతిహేతుధూతిజ్ఞానం ప్రతినిరూపితత్వ సంబంధేన
 సాధ్యభావవదవృత్తిత్వత్వవిశేష్టవిషయతానుమతి ప్రతిబంధక తావచ్ఛేదిక
 తి సమాన ప్రకారకజ్ఞానం ప్రతిబంధకం తదీయధర్మ తావచ్ఛేదకీభూత
 వృత్తిత్వవిషయతాయా అపి సామాన్యంతరగతత్వాత్త్రైవచ్ఛేదకత్వ స
 త్వేనాతివ్యాప్తిరిత్యధః వృత్తిత్వవిషయత్వే ఇతి సప్తమ్యధో భీమా
 న్యయివిశేష్యత్వం * ఇతిరేతి * సచ భీమాన్యవృత్తి తాదృశ విషయతా

వ్యతయవిషయతావిశేషణత్వేన సాధ్యాభావవద్వృత్తిస్య విషయతా
యాః ప్రతిబంధకతావచ్ఛేదకత్వేనాతివ్యాప్తివారణాసంభవాదిత్యేయం

— శ్లో ఇతి విశారదలక్షణమ్ శ్లో —

మిశ్రరీత్యాసాజాత్య ఘటనేన సాధ్యాభావవదవృత్తిత్వ యాపామేన
చ్యాప్తిం పరిమర్శ్యోపస్యస్యతి * కేచిత్త్వతి * ధూమవాన్ నహ్నో
రిత్యాదౌ వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావ సజాతీయస్య ఘటత్వాది
నా తదధికరణవృత్తిత్వాభావస్య హేతౌ సత్వాదతివ్యాప్తిరతో యా
వంతఇతి తథాచ యావదంతరగత సమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నా
భావ సజాతీయస్య తదధికరణ వృత్తిత్వాభావస్య హేతౌవసత్వాన్నా
తివ్యాప్తిః తత్త్వేన సమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావాధికరణ
వృత్తిత్వస్య వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావమాదాయాతివ్యాప్తి వారణాయ
ప్రత్యేకం తత్తత్సజాతీయాఇతి తథాచ వక్ష్యమాణరూపేణ వ్యధికరణ
ధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వాభావస్య సమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛి
న్న సాధ్యాభావ సజాతీయత్వాభావాన్నదోషః యావత్సాధ్యాభావత్వేన
సాధ్యాభావానాం నిరూపకతయా సాజాత్యే అన్వయే వ్యధిరేకీపాఢ్యకే వ
హ్నిమాన్ గూఢూచిత్యాదౌ యావత్సాధ్యాభావ నిరూపితత్వస్య క్వచిదపి
సాజాత్యే అసత్త్వాన్యాసత్సాధ్యాభావ సాజాత్యాప్రసిద్ధ్యా అవ్యాప్తిరతః త
త్తద్వ్యక్తిత్వేన తేషాం సాజాత్యే అన్వయలాభాయ తత్తదపి తత్తత్సజా
నవేతేనదోషఇతివాచ్యంతథానతిసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వపర్యవైయధ్యాత్

— శ్లో ఇతి విశారదలక్షణమ్ శ్లో —

మిశ్రలక్షణమేవ పరిమర్శ్య దర్శయతీతి జగదీశీయావతారశాసం
గనిమావిమర్శితి * మిశ్రేతి * అప్రసిద్ధ్యేతి * అన్యతరత్వేన సాజాత్యని
వేశే ధూమవాన్ నహ్నోరిత్యాదౌ ఘటత్వేన నిర్ధూమవృత్తిత్వాభావస్య
ధూమసామాన్యాభావవృత్తిత్వావచ్ఛేదకీభూతాస్యతరాశ్రయ సాజాత్యవత్త
యాతివ్యాప్తిరతోన్యతరత్ర సాధ్యాభావనివృత్త నివేశః యేతు యావంత
సాధ్యాభావాస్తేషాం ప్రత్యేకమపిసజాతీయత్వమేక స్థిన్నభావేనాస్తిత్వత
ఉక్తం తత్తత్సజాతీయాఇతి వదంతి తేషాంప్రత్యేక మిత్యసైక్యక స్థిన్నభావే

తీమాజ్యత్యనేనఉపస్థితానాంసమానాధికరణవ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావ
సజాతీయానాంఏకస్త్యేన్నధికరణవృత్తిత్వాభావేమతత్రిద్వయమితరీత్యాభే
దాన్వయేషునన్వృత్తిరేకే సాధ్యకేతన్యాప్తిః ఏకత్రోభయసాజాత్యాభావా
దతవక్త్రేకాభావేఏకేకాభావసజాతీయాభేదాన్వయ ఉపగంతవ్యః ఏతద్ధ
తాత్పర్యగ్రాహకం ప్రత్యేకమితి ప్రథమాబహువచనాంతం తత్తదధికరణ
వృత్తిత్వాభావా ఇత్యన్య విశేషణం యావత్సాధ్యాభావత్వేన సాధ్యాభావా
వామధికరణే అన్వయే నహిమా ధూమాదిత్యాదౌ తత్తద్ధృతివృత్తిత్వా
వచ్చిన్న సాధ్యాభావ ఘటిత సముదాయాధికరణతాయాః క్వచిదప్యనత్వేన
అవ్యాప్తిస్సాద్యత స్తద్వ్యక్తిత్వేనసాధ్యాభావానామధికరణే అన్వయ లా
భాయవరమంత తదతి *తత్ప్రమిత*అవ్యభివరితత్ప్రమిత్యభావఃనను తత్తత్సజా
తీయత్వం తత్తద్వృత్తిధర్మవత్త్వం తథాచ సమానాధికరణ ధర్మావచ్చి
న్నాభావ వృత్త్యభావత్వాది ధర్మవత్త్వం వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావే
పి వతఃతత్తతి తస్మాపి తత్సజాతీయత్వాద్వ్యభిచారిణ్యతవ్యాప్తిరతతహ*సా
జాత్యంవేతి * సమానాసమానాధికరణేతి * సమానాధికరణధర్మావచ్చి
న్న ప్రతియోగి తాకత్వ వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నప్రతియోగితాకత్వాన్య
తర రూపేత్యభావః తృతీయాభావ శ్చ అభేద స్తప్యవ సాజాత్యేతిన్వయః వి
శతి నాథః తథానతి వీహ్నన్యాయాభావా నాధుతాపత్తిః కంతు ప్రథమా
బహువచనాంతం సాధ్యాభావవిశేషణం తథాచ సాధ్యాభావ నిష్ఠప్రాతి
స్వికరూపావచ్చిన్న నిరూపితం యత్రైవం సర్వైవం సాజాత్యంసమానా
ధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావత్వవ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావత్వోభయరూ
పం తద్వదభావాప్రసిద్ధిరతి తత్తత్ప్రదోపాదానంతథాచ యత్ర తత్సమిపిత
సాజాత్యంతద్వత్వే నైకేకాభావ లాభాన్నదోష ఇత్యాశయసంభవేపి సా
ధ్యాభావే ప్రత్యేక విశేషణ వైయర్థ్యం నచ తదతేనసజాతీయాశ్చేతి స
మాసేన సాజాత్యానుయోగినామేవ విశిష్టంవేళః తేషామిత్యసంగతేః
తత్తద్వ్యక్తిత్వాదగమయోగితావచ్ఛేదకత్వేన ప్రత్యాయనాసంభవాచ్చే
త్యంతతహ *ప్రథమాబహువచనాంతమిత్యాది*తథాచ యావంతస్సాధ్యాభా
వా స్తద్వ్యక్తిత్వావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకసాజాత్యవత్తత్తదధికరణ వృత్తి

వక్షణీయమితి శేషః తథావత త్రన్నజాతియాఇత్యన్య త్రదధావవృత్తితాదృ
 శాన్యతర రూపవంతఇత్యథాఃయద్యపివహ్నిత్వాద్యవచ్ఛిన్నవహ్నిభావనిష్ఠ
 స్వసమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రియోగి తాకత్వంస్వసమానాధికరణవ
 హ్నిత్వాద్యవచ్ఛిన్న ప్రతియోగి తాకత్వరూపం తచ్చ తదధికరణవృత్తిత్వా
 భావే అసంభావితమేవ తథాపి స్వాసమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాయా
 యాప్రియోగితా త త్రదనిరూపకత్వం సమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నప్రియో
 గి తాకత్వం స్వసమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాయాప్రియోగి
 తా తత్తదనిరూపకత్వ మేవదవ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నప్రియోగి తాకత్వ మి
 హ వివక్షణీయం తచ్చ సాధ్యాభావ తద్వద్వృత్తిత్వాభావోభయసాధారణ
 మేవ సమనియతాభావేక్యమతేచ స్వాధికరణావృత్తి ధర్మావచ్ఛిన్నా
 యా ప్రతియోగితా తన్నిరూపకత్వరూపా వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నప్రియో
 గితాకత్వేన్యన్య యథాశ్రితాథావనాదరణీయః త న్నతే వ్యధికరణధర్మావ
 చ్ఛిన్న సాధ్యాభావతథావిధ తద్వద్వృత్తిత్వాభావయోరేక్యాత్వాదృశ సా
 ధ్యాభావస్య యావృత ప్రతియోగితానిరూపకత్వం తాదృశప్రియోగితాని
 రూపకత్వస్య తథావిధ తద్వద్వృత్తిత్వాభావేపి సత్వాత్. ఏతేన సమనియ
 త్వాభావకత్వసాధానీయావత్త్వంసాధ్యాభావసమనియతేవ్యాధ్యం * సమని
 యతేతి * ఏక న్నతేధర్మాః సాధ్యవ్యాపక తావచ్ఛేదకోగ్రాహ్యాః తేన గగ
 నాభావభిన్నం మేయత్వాదిత్యాదౌ గగనాభావభేదాభావస్యా భావాధికర
 ణకత్వేన గగనాభావాత్తకస్యాధికరణ వృత్తిత్వాభావస్య వ్యధికరణధర్మావ
 చ్ఛిన్నా భావస్య సత్వేన నాతివ్యాప్తిః నచైవమపి గగనాభావరూపసాధ్య
 సామాన్యాభావస్య గగనాభావభేదత్వేన ఘటాభావాత్తకతయాతివ్యాప్తి
 రుక్తార్హారేవేతి వాచ్యం సాధ్యవ్యాపక తావచ్ఛేదకరూపావచ్ఛిన్నయద్యత్ప్రి
 తియోగితాకాయావంతోభావాః తత్తత్ప్రియోగితావృత్తిసమానాసమానా
 ధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నత్వాన్యతరవత్ప్రియోగితాశ్రియత్వేన త త్రదధికర
 ణవృత్తి త్వాభావవిశేషణాత్ సమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నత్వంచా స
 మానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నప్రియోగితా కూటభేదవత్త్వం గగనాభా
 వత్వాదినా సాజాన్యోపక్షిప్త చింత్యేవేతి కృతముద్ధయోవిదాంకుర్వంతు

కాభావైక్య మతే వ్యధికరణ భర్తావచ్చిన్నాభావస్య సమవాయాది సంబం
 థావచ్చిన్న గగనత్వాద్యవచ్చిన్న గగనాద్యభావాభిన్న తయా తస్యసమా
 నాధికరణ భర్తావచ్చిన్న గగనాది నిష్ఠప్రతియోగితా నిరూపకతయా వ్యధి
 కరణ భర్తావచ్చిన్నాభావస్య నిరుక్తరూపత్వానుపపత్త్యా సమానాధికరణ
 భర్తావచ్చిన్న సమానాధికరణ సంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగితా కన్వయ
 ర్యంతరివేతనాయాసో నోపాదేయః సమనియతాభావైక్యమతే గగనాభా
 వత్స గగనాభావ భిన్నత్వాన్యతర రూపేణాపి సాజాత్య వివక్షణంసం
 భవతీతిధ్యయం. నను యావత్సాధ్యాభావాంతర్గతానాం తత్తత్సాధ్యస్య
 క్త్యాభావాదీనాంఅధికరణ మేగోవృత్తిత్వావ్యవహారా ధూమాదిత్యా
 దా వచ్యాప్రీతలకా * సాధ్యాభావశ్చేతి * ద్విలీయరీత్యేతి * యత్సమా
 నాధికరణానా మిత్యాదిద్వితీయలక్షణరీత్యేత్యర్థః సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్చి
 న్న వ్యాపకతావచ్ఛేదకరూపావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకాభావపవ సాధ్య
 భావపదన వివక్షితఇతిభావః సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్చిన్న వ్యాపకతావచ్ఛే
 దక ప్రతియోగితాకాభావ వివక్షణే తథావిధవహుఃకుటాభాయాభావ మా
 దాయతద్దోషతాదవస్థ్యనుతః ప్రథమరీత్యేతిసోక్తం సాధ్యతావచ్ఛేదకావ
 చ్చిన్న ప్రతియోగితాకాభావ వివక్షణే వాచ్యత్వాది సాధ్యకస్థలేవాచ్యస్య
 త్వాదినా కుటాద్యభావమాదాయ లక్షణసమన్వయేపి స్వరూపసంబంధేన
 తాదాత్మ్యసంబంధేనవా ప్రమేయమత్ర సాధ్యకస్థలే తథావిధాభావాప్ర
 సిద్ధ్యాతివ్యాప్రీతతో వ్యాపకతావచ్ఛేదక పర్యవ్రాజకభావసంతథావ జ్ఞేయ
 త్వత్వాదినావాచ్యత్వాభావపవ తథేతి నవోషః సాధ్యతావచ్ఛేదకసమన్వయ
 * నోపాదేయఇతి * తన్నతే ఉక్తానుగమాపేక్షితాత్ * రీత్యేతి * నచై
 వం ప్రతియోగివైయధికరణ్య కుటితవ్యాపకతా నివేశేగే సాధ్యాభావే
 వ్యాప్యవృత్తిత్వాది నివేతవైయర్థ్యమితి వాచ్యం అవ్యాప్యవృత్తిసాధ్యకే
 వ్యాపకతాయా సైద్ధ్యతిత్వాత్ * ప్రమేయమాలేతి * నచ సంయోగే
 న ప్రమేయత్వేన కుటాద్యభావపవ ప్రసిద్ధః విషయితయా ద్రవ్యత్వత్వ విశి
 ష్టజ్ఞానాద్య భావవారణాయ సాధ్యతావచ్ఛేదకతాకుటక సంబంధావచ్చి
 త్వాయా వక్ష్యమాణసంబంధేనవా ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాయా నివేత

తప్రితియోగి తాకాభావ నివేశిత వహ్నిర్విదిసాధ్యకే తానాతానా భ
యాభావాదక మాదాయదోషశ్చ వ్యాసజ్యవృత్తిధర్మావచ్ఛిన్నత్వంప్రతియో
గితాయాం నివేశ్యవారణపి సత్తాది సాధ్యకస్థల విశిష్టసత్తాద్యభావమా
దాయదోషశ్చ తాదృశాభావనివేశితః వ్యాపక తావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న ప్ర
తియోగితా న్యూనవృత్తిధర్మావచ్ఛిన్నా అతిరిక్త వృత్తిధర్మావచ్ఛిన్నా వా
యాయాప్రతియోగితా తదన్యత్వేన విశేషణీయా తేన వహ్నిర్విది సాధ్యకస్థ
ల వహ్ని త్వాదినా మహానీయ వహ్నిః ఘటాన్యతరాభావ మాదాయన
దోషః న్యూనవృత్తిస్వమతిరిక్తవృత్తిత్వంచవిరుద్ధవ్యావృత్తం నిర్వాచ్యంనా
తాన్యధీకరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావాసంగ్రహః వ్యాపక తావసాధ్యతావచ్ఛే
దకసంబంధావచ్ఛిన్నా గ్రాహ్య తేన సంయోగాదినా వహ్నిర్విదిసాధ్యకే
సమవాయాదినా వహ్నిర్విదిసాభావమాదాయా సంభవవారణాయ సాధ్యతా
వచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛిన్నత్వేన ప్రతియోగితాయా విశేషణీయతయా న
త్ * వ్యాసజ్యో * సముదాయసర్వాప్రవృత్తిన్నాధికరణతాకత్వం వ్యా
సజ్యవృత్తిత్వం ఏహి గూఢాభయవా వహ్నిరిత్యాదౌచవహ్నిభిన్నత్వే
న సహిధూమాన్యతరాభావః సతు స్వన్యూనవృత్తిత్వంతత్ తదుభయా
న్యతరాభావస్థైర్నిలత్వణఘటకతయాతివ్యాప్తేః నను సాధ్యతావచ్ఛేదకా
తిరిక్త వ్యాసజ్యవృత్తిధర్మావచ్ఛిన్న తాదృశప్రతియోగితాకత్వ మస్తు
మైవం. వ్యాసజ్యవృత్తిస్య సాధ్యతావచ్ఛేదక సమనేయత్యయోవేయధ్యా
తే. నను సాధ్యతావచ్ఛేదకాతిరిక్త సమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నప్రతి
యోగితాకత్వం ధర్మేనామానాధికరణ్యఘటితం తదఘటితం వాస్తుమై
వం. సుసంభూతావచ్ఛిన్న సాధ్యకే వ్యధికరణ ధర్మేణ గగనేనవా సా
ధ్యవ్యభావ సంభవపీ తత్సాధ్యక వ్యభిచారిణ్యతివ్యాప్తేః * విశిష్టేతి *
వైశిష్ట్యానవచ్ఛిన్నత్వంతునోక్తం సత్తాభావస్య లక్షణఘటకత్వేన విశిష్ట
సత్తాసాధ్యకాతివ్యాప్తేః. స్వసమానాధికరణత్వేనతి స్వసమానాధికరణభేద
ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వంన్యూనవృత్తిత్వం. ధూమాభావప్రతియోగితాయాః
ప్రమేయమాత్రీవృత్తిత్వమతేతి వ్యాప్తేరాహ * అతిరిక్తేతి * స్వసమానా
ధికరణత్వేనతి స్వాసాశ్రయవృత్తిత్వ మతిరిక్తవృత్తిత్వం * విశేషణీయతేతి *

మహాయాదినా ద్రివ్యత్వాదిసాధ్యకే విషయితాదిసంబంధేన సాధ్యత్వాపక
స్య జ్ఞానాదేస్సమహాయాదినా అభావమాదాయదోషస్యనావకాశః తాదా
త్వసంబంధేన ప్రమేయసాధ్యకస్థలే సమవాయిత్వరూపవ్యధికరణధర్మా
నచ్చిన్న ప్రతియోగితావచ్ఛేదక తాక భేద ఏవలక్షణఘటకః సమనియతా
భావైక్యమతే తాదృశ భేదస్య వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నప్రతియోగితాకాత్య
స్తాభావాభిన్నతయా వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకత్వేన తత్సా
జాత్యస్య ప్రసిద్ధిసంభవాత్ యత్తుసంయోగేన ప్రమేయత్వనా న్నేతి ప్రతి
తిసాక్షికః సంయోగావచ్చిన్నప్రమేయత్వనిష్ఠప్రతియోగితావచ్ఛేదక తాక భే
ద ఏవలక్షణఘటకః అత్యంతాభావస్యేవ యేనసంబంధేన తదవృత్తిర్యోగ
మన్తత్సంబంధేన తదవచ్చిన్న ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాక భేదస్యా ఘృక్త
ప్రతితి బలాత్సిద్ధిరితి తన్న వహ్నిమాధూమాత్

ఏతద్విశేషణాభావే విషయితయావహ్నివ్యాపకస్య జ్ఞానాదేస్సమహాయా
దినా అభావ మాదాయ వహ్నివిసాధ్యకేవ్యసంభవః స్యాదేతద్విశేషణేతు
సంయోగావచ్చిన్నజ్ఞానాదృభావస్య వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావతయాత
త్సజాతీయాభావ సౌలభ్యమిత్యవ్యాప్తిరేవ ద్రివ్యత్వాది సాధ్యకస్థలే ఇతి వి
శేషవృత్త్యాదనాయ తదుక్తం నచైవం కాలిః సంబంధేన వహ్నివ్యాపకస్య
జలాదేః సంయోగసంబంధావచ్చిన్నాభావమాదాయ తత్సాధ్యకేషదోషోదు
ర్వారః జన్యమాత్రీస్య కాలాపాధిత్వానుపగమాత్ జ్ఞానాదిసాధ్యక సద్ధే
తా లక్షణసంగతేష్వ * సాజాత్యస్యేతి * సమానాధికరణ ధర్మానిష్ఠస్వస్య
ధికరణ ధర్మావచ్చిన్నావచ్ఛేదకతాక ప్రతియోగితాకత్వేనవాసాజాత్యం.
* వహ్నిమానితి * సమవాయేన సాధ్యత్వే వహ్నివయవవృత్తిజనకతాసం
బంధేన హేతుశాయం. సంయోగేన సాధ్యతాయాంచ సాధ్యవతావచ్ఛే
దక సంయోగ సంబంధేన జ్ఞానాభావస్య కేవలాన్వయితయా వ్యధికరణ ధ
ర్మావచ్చిన్నాభావస్యైవ తత్సజాతీయతయా వ్యాప్త్యలగ్నకతాపాతాత్ న
ను జనకతావిశేష సంబంధేనచేద్దేతుతోపగమ్యతే తదాతుల్యవ్యాయేనసా
ధ్యతాపిస్యాత్ తథావ జనకతాసంబంధస్య వృత్త్యానియామక తయా తదవ
చ్చిన్నసాధ్యభావాప్రసిద్ధిరత స్తత్సంబంధత్వమప్రామాణికంవావ్యమిత్య

గుణవాఁ ద్వివ్యత్యాదిత్యాదౌ విషయితాదిసంబంధేన వహ్నిత్వగుణత్వా
దిమతః సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛిన్నాభావస్యవ్యాపకతానాయ వ్యా
పకతావచ్ఛేదక తాఘటక సంబంధావచ్ఛిన్నత్వేన ప్రతియోగితావచ్ఛేదక
తాయా అవశ్యనివేశనీయతయా తాదృశాభావస్య ప్రామాణికత్వేపి లక్షణ
ఘటక త్వాసంభవాత్.

అలపా * గుణవానిత * సమనియతాభావభేదపక్షే ద్వివ్యసాధ్యకేవ్యాప్తి
ముక్త్యాగుణ సాధ్యకేతామాహ గుణవానితతీ కేచిత్ ప్రకృతేవిషయతాసం
బంధేన ప్రమేయత్వ వజ్ఞానభేదవ్యాప్త్యుత్తిరపి ద్విష్టవ్యా * వ్యాపకతేతి *
నను సాధ్యతావచ్ఛేదక తాఘటక సంబంధావచ్ఛిన్నత్వావేతద్దోష నిరాసో
భవతి మైనం. విషయతయావహ్నిత్వ వజ్ఞానాభావస్య సాధ్యనమానాధి
కరణ తయావహ్నిత్వాదేర్వ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వా సిద్ధిరిత్యత్యైవైవ సం
బంధేన వ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వంనివేశ్యం ఏవంచ వహ్నిత్వ ప్రతియోగిక
త్వ విశిష్టనమవాయేన వహ్నిత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వే వ్యాపకతావచ్ఛే
దక త్వా ప్రసిద్ధిః సత్తూప్త సాధికవత్వాదివిశేషితస్యేతి దీధిత్యనురూఢాత్
కపాలశ్వవాఁ ఘటాదిత్యాదౌ సమవేతత్వాదిసంబంధస్య సాధ్యతావచ్ఛేద
కతా ఘటకతయా జ్ఞేయత్వత్వాదేరపిలేన సంబంధేన సాధ్యవ్యాపకతావ
చ్ఛేదకత్వాసంభవాచ్ఛేదమభిధానం * లక్షణఘటకత్వాసంభవాదితి * న
నుసాధ్యవ్యాపక తావచ్ఛేదకత్వం సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న సమానాధిక
రణాభావీయ సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాయాః
సామానాధికరణ్యేనానవచ్ఛేదకత్వం తాదాత్మ్యసంబంధేన సాధ్యస్యసర్వ
స్యాపి వ్యాప్యవృత్తితయా వ్యాపకతాయాం ప్రతియోగితైయధికరణ్యస్య
సాధ్యాభావే వ్యాప్యవృత్తిత్వాదేశ్వప్రయోజనాభావేన అనివేశాత్ త
థాచ సంయోగేన ప్రమేయత్వవతో ప్రసిద్ధ్యావ్యాపకతావచ్ఛేదక తాఘటక
సంబంధతాయాః సంయోగేనత్వాత్కరణ తదభావవ్యాప్త్యైః లేన సం
బంధేన వృత్తిమత్త్వం నప్రవేశ్యం ప్రయోజనాభావాదిత్యేన్న విషయ
తాసంబంధేన సర్వస్య సాధ్యత్వే నిత్యజ్ఞానత్వ రూపహతావవ్యాప్తిరతః
సాధ్యవన్నిష్ఠాభావప్రతియోగితాయాః యద్ధమసామానాధికరణ్య విశిష్ట

నను కపిసంయోగ్యే తద్వృక్షత్వాదిత్యాదౌ కపిసంయోగత్వానవచ్చిన్న కపి
సంయోగాద్యభావస్యాపి లక్షణఘటకతయా తదధికరణమేతో వ్యత్రైర
వ్యాప్తిః నచ సాధ్యతావచ్చేదకావచ్చిన్న వ్యాపకతాశరీరే ప్రతియోగివై
యధికరణ్య నివేశస్య నిష్ఫలతయా కపిసంయోగత్వాదః సాధ్యవ్యాపకతా
వచ్చేదకత్వాభావా త్తద్విశాభావానాం నలక్షణఘటకతేతి వాచ్యం సం
యోగేన వహ్నిర్విది సాధ్యకస్థలే వహ్ని త్వాదీనాం సంయోగరూప సాధ్య
తావచ్చేదక సంబంధఘటితవ్యాపకతా వచ్చేదకత్వ సంపత్తయే వ్యాపక
తాశరీరే ప్రతియోగివైయధికరణ్య నివేశస్యవశ్యకత్వాత్ అన్యథా సాధ్య
వత్కుత్వ త్రికాలావచ్చేదేన వహ్నిత్వ ద్రవ్యత్వాద్యవచ్చిన్నస్య సంయోగ
యద్ధర్తావచ్చేద్యత్వ సాధ్యతావచ్చేదక సంబంధావచ్చిన్నతోవభయాభావస్త
త్త్వం సాధ్యవ్యాపకతావచ్చేదకత్వం యద్ధర్మమవత్త్వంచావచ్చేదకతాఘట
కసంబంధేన తేన వహ్ని త్వాదీనా ఘటాద్యభావప్రతియోగితాయాః కాలి
కసంబంధేన వహ్నిత్వనమానాధికరణత్వేపి నక్షతిః ఏతదభిప్రాయేజ్ఞేవ భ
ట్టచార్యైః ప్రథాభిధానాత్ వ్యాపకతాయాం ప్రతియోగి వైయధికరణ్య
ప్రవేశస్థలే తాదృశ ప్రతియోగితావచ్చేదకతాయాం యద్ధర్మమస్మావచ్చేద
కతాయాంన వ్యవ్యధికరణధర్తానవచ్చిన్నత్వం దేయం తేనతాదా త్యైగ ప్ర
మేయసాధ్యకస్థలే ద్రవ్యత్వేన ప్రమేయత్వావచ్చిన్నభేదస్య సాధ్యసమా
నాధికరణత్వేపి వాభావావసీధిః నచావ్యాప్యవృత్తిసాధ్యకస్థరీయ లక్షణే
ప్రతియోగ్యనధికరణ సాధ్యాధికరణప్రవేశే కాలాఘటవా కాలపరిమా
ణాదిత్యాదౌ అవ్యాప్తిరితివాద్యం సాధ్యతావచ్చేదక సంబంధసామాన్యే
యాదృశప్రతియోగితావచ్చేదక విశిష్టప్రతియోగికత్వ సాధ్యవద్యత్కంచ
ద్వ్యైక్త్యనుయోగితోవభయాభావరూపప్రతియోగివైయధికరణ్య నివేశాల్
గగనాదః కాలవృత్తిత్వమతే ప్రతియోగితావచ్చేదక సంబంధనప్రతియో
గ్యనధికరణ సాధ్యవన్నిష్టాభావ ప్రతియోగితాయాం సాధ్యతావచ్చేదకసం
బంధావచ్చిన్నత్వ యద్ధర్తావచ్చేద్యతోవభయాభావ స్తత్త్వస్య వ్యాపకతా
వచ్చేదకత్వ రూపశ్వాత్ * కపిసంయోగాభావేతే * సమసేయతాభావై
క్యమతేపి నాన్యవ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావైక్యమిత్యుక్తం నచవ్యధి
కరణదర్మావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకత్వావచ్చిన్నవృత్తిర్నిరవచ్చిన్నైవ సం

సంబంధేనాభావ సత్త్వాత్సాధ్యతా వచ్చేదక సంబంధ ఘటిత వ్యాపక
 తావచ్చేదకత్వస్యైవాప్రసిద్ధిప్రసంగాల్ తథాచ తత్తదధికరణ పదేన త
 త్తదభావీయ. వ్యాప్యవృత్తిత్వ నిరూపకాధికరణమేన వివక్షణీయం చ్యాప్య
 వృత్తిత్వనిరూపకత్వం నిరవచ్చిన్నా ధేయతా నిరూపకత్వం ఏవంచ సంయో
 గాద్యభావస్య తథావిధాధికరణం గుణాదిరేవేతి నదోషః ఇత్థంచ కపిసం
 యోగాభావవాక్ కపిసంయోగాధికరణ త్వాభావవాక్ వామేయత్వాది
 త్యాదౌ కపిసంయోగతదధికరణత్వాది రూపాణాం యావత్సాధ్యాభావాం
 తః పాతినాంతిభావానాం తథావిధాధికరణాప్రసిద్ధ్యాతప్యాప్రీతఃసాధ్యా
 భావంవ్యాప్యవృత్తిత్వేనవిశింషి*వ్యాప్యవృత్తిశ్చైతి*తథాచతాదృశాభావస్య
 తథావిధయావదనంతర్గతతయా తథావిధాధికరణాప్రసిద్ధావపి నక్షతిఃవ్యా
 ప్యవృత్తిత్వంచ నిరవచ్చిన్న వృత్తికత్వంతవచ్చిన్న వృత్తికాన్యత్వం తథా
 నతి సంయోగేన ధూమాదిసాధ్యక వ్యభిచారిణి సంయోగేన ధూమత్వాద్య
 వచ్చిన్న ధూమాభావస్య మహానపాదావవచ్చిన్న వృత్తికతయా అయోగో
 శకాన్యత్వాన్యభావే సాధ్యభావచ్చేదకసంబంధ ఘటితవ్యాపకతా వచ్చేదక
 రూపావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకత్వ విరహేణ వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్న
 ప్రతియోగితాకాభావస్యైవ లక్షణఘటకతయా అతివ్యాప్తిః ఏవంచ వ
 యోగసామాన్యాభావత్వావచ్చిన్నాను ద్వివిధేవేతి వృత్తిభేదోపగమాన్నదో
 షః. తథాసత్యభావభేదవిలోపావత్తైః. నను సత్తాది సాధ్యకావ్యాప్తిచారకవి
 శేషణే స్వరూపసంబంధేన వత్తమానత్వం నివేశ్యం అభావసాధ్యకవ్యభిచా
 రిణి సాధ్యవత్తాప్రకారక ప్రమాదిషయ త్వాద్యభావమాదాయానతిప్రసంగా
 దిత్యతలహ * కపితి * తర్కాలంకారమతంనిరస్యతి * నన్వితి * నను త
 ర్కాలంకారాణాం వ్యాపకతాఘటక సంబంధేనాభావస్య వాచ్యతయా త
 త్రైదృశ వ్యాప్యవృత్తిత్వం సమ్యక్ వ్యాప్యవృత్తితా నిరూపకాధికరణ
 త్వాప్రవేశేన లఘుత్వాదయో గోలకాన్యత్వాద్యభావమాదాయా నతిప్ర
 సంగాదితచేత్రన్తతేవ్యాప్యవృత్తిత్వవైయథ్యాదెర్వక్ష్యమాణత్వాల్*సా
 ధ్యతావచ్చేదకసంబంధఘటితేతి * నన్వత్రసాధ్యతావచ్చేదక సంబంధేన
 యదాప్రవావచ్చిన్నా సధికరణం సాధ్యవత్తదన్యత్వమేవ ప్రతయోగివై

హ్యభావ సంయోగాభావాదెరపి క్వచిన్నిరవచ్చిన్నవృత్తికత్వేన లక్షణ
 ఘటకతయా తదీయావ్యాప్యవృత్తితానిరూపకాధికరణ వృత్తిత్వాభావమా
 య దోషవారణాయాధికరణ పదస్య వ్యాప్యవృత్తితానిరూపకాధికరణప
 రత్వమావశ్యకమిత్యవధేయం. కాలికసంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకాకా
 శాభావాభావే సాధ్యేత తత్వాది హేతావవ్యాప్తిః వ్యాప్యవృత్తేస్సాధ్య
 భావస్య ఆకాశాభావరూపస్య వ్యాప్యవృత్తితా నిరూపకాధికరణత్వాదో
 హేతోవ్యక్తైరత ప్రసభాపీయ ప్రతియోగితా వచ్చేదకావచ్చిన్న వైయధి
 కరణ్య నిరూపకాధికరణమేవ తత్తదధికరణ వచేన వివక్షణీయం ప్ర
 యోగితావచ్చేదకావచ్చిన్నత్వనివేశాదేతస్మాదేతస్యస్య విశిష్టగుణత్వవా
 గుణత్వాదిత్యాదౌ సనువాయరూప సాధ్యతావచ్చేదకసంబంధ ఘటితవి
 శిష్ట సాధ్యవ్యావకతావచ్చేదక విశిష్టగుణస్వత్వావచ్చిన్నాభావస్య ప్రతి
 యోగివైయధికరణ్య నిరూపక తాయా హేతుమత్యసత్వేపి నాతివ్యాప్తిః త
 భావకాలికసంబంధావచ్చిన్నప్రతియోగితాకాకాశత్వాభావాభావాదినా
 యధికరణ్య ఘటితసాధ్యవ్యావకతావచ్చేదకస్య అయోగోలకాన్యత్వత్వ
 సాధారణం నచైవమపి సంయోగేన ద్వివృత్త్యాభావస్య వారణాయ తత్సం
 బంధేనాధేయత్వమపి నివేశ్యం తస్యవృధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావత్వేనాదో
 షాఽతిచేన్న విశేషణతాసంబంధావచ్చిన్నాయోగోలకాన్యత్వాభావో నల
 ఙ్గణ ఘటక స్తప్రయోగితాయాః సాధ్యతావచ్చేదక సంబంధానవచ్చిన్న
 త్వాదిత్యథాల్ ఘటితాంతం ప్రతియోగితా విశేషణమేవేతి నగ్రింథా
 సంగతిః సంయోగావచ్చిన్నాయోగోలకాన్యత్వాభావస్య వృధికరణధర్మా
 వచ్చిన్నాభావతయతివ్యాప్తిసంగతేరితి * క్వచిదితి * హేత్వధికరణే నిరవ
 చ్చిన్నవృత్తిత్వంతునశక్యం తథానతి వక్ష్యమాణాధికరణవృత్తిత్వాంశనైయ
 థ్యాకత్ * వివక్షణీయమితి * తథావ సాధ్యానిరూపప్రతియోగి వైయధిక
 రణ్య నిరూపకాధికరణతాయాః కాలపవనత్వాన్నావ్యాప్తిరితిభావః రూపా
 న్యత్వవిశిష్టగుణత్వాదిసాధ్యకే రూపాసమవేతజాత్యభావమాదాయేన నాతి
 వ్యాప్తిరిత్యతః * పఠదితి * కాలికేతి * నచాకాశాభావరూపసాధ్యా
 భావస్యాధికరణే వృధికరణధర్మావచ్చిన్న వృత్తిత్వాభావస్య తత్సజాతీయ

ధ్యకాత్తత్వాది హేతౌఅవ్యాప్తిః తత్ర వ్యాప్యవృత్తియావత్సాధ్యాభా
 వాంతః పాతినః ఆకాశత్వాభావాదఃప్రతియోగితావచ్ఛేదకా వచ్చిన్న వై
 యధికరణ్యా ప్రసిద్ధేః కాలేప్యాకాశావచ్ఛేదేన తాదృశ సాధ్యమాపరద
 భావీయ ప్రతియోగినత్వాత్ సర్వత్రైవ తాదృశాభావస్య ప్రతియోగినమా
 నాధికరణత్వాత్ అతోవ్యాప్యవృత్తిస్య ముపేక్ష్యతాదృశాభావే ప్రతియో
 గితావచ్ఛేదకా వచ్చిన్న వైయధికరణ్యమేవ నివేశయతి * ప్రతియోగితావ
 ఛేదకావచ్చిన్నైతి * అత్రేవ సమనియతాభావైక్యమతే విశ్వేషామేవస్య
 ఛికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావ ప్రతియోగితయా తద్రస్పృతియోగ్య సధికర
 ణాప్రసిద్ధ్యాతదసంగిహః విశిష్టసాధ్యవ్యాపకతా వచ్ఛేదకావచ్చిన్న య
 త్కొంచిత్ప్రతియోగితాశ్రయ వైయధికరణ్య నివేశేవ వాద్యత్వత్వాదివాఘ
 టాదృశావస్య ఘటాదివైయధికరణ్యేన లక్షణఘటక తా నిర్వాహేపి ప్రతి
 యోగితభేదేన ప్రతియోగితాభావ మాతే జన్యజ్ఞాన విషయత్వాది సాధ్యక
 స్య సత్వాన్నా వ్యాప్తిరీతవాద్యం సమనియతాభావభేదాల్ తదైక్యేపి ఉక్తా
 భావయోః సాజాత్యావ్యవహారాల్. కాలికసంబంధావచ్చిన్న మేయత్వా
 దృశావోవాసాధ్యః తదధికరణతాయాః సంబంధసామాన్యేన దైశికవిశేష
 గతయావా నివేశస్యాత్తదోషగ్గ సత్వాల్ చక్రవర్తిలక్షణరీత్యా సంబం
 ధోఃసంబంధః సచప్రకృతే కాలికసంబంధఇత్యవ్యాప్త్యభావేపి సంబంధనివ
 ేశే గౌరవమేవావతారకమితి బోధ్యం * ఆకాశత్వేతి * ఆకాశాభావమాప్ర
 తియోగ్యసధికరణానత్వేన పూర్వసాధ్యస్యకేవలాన్వయిత్వాల్ స్థలాంతరాను
 ధావనం * ఆకాశావచ్ఛేదేనేతి * ఆకాశత్వాభావాసధికరణత్వాదిః సచ
 మహాకాలసంబంధాభావాన్నాకాశస్యావచ్ఛేదకత్వమితివాచ్యం స్వరూపసం
 బంధేన గగనాదఃకాలవృత్తిత్వాల్ ప్రతియోగ్యనవచ్ఛేదక తామాత్రేజైవ
 తదభావావచ్ఛేదకత్వాత్ స్వాధికరణతాయా ఏవసార్వభౌమాభిమతసాధ్య
 వద్వృత్తిత్వాభావా వచ్ఛేదక తానియామకత్వేపి సర్వమతసిద్ధాయాం ఏ
 తాదృశావచ్ఛేదకతాయాం సంబంధితామాత్రస్యైవ తథాత్వాదృ * తా
 దృశాభావశ్చితి * తథావ సాధ్యరూపప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్చిన్న స
 మానాధికరణత్వాన్నతస్య లక్షణఘటక తేతి భావః సంయోగాభావవాక్

యత్కించితాకలావచ్ఛేదేన పరమాణ్వాదా ప్రసిద్ధస్య సాధ్యతావచ్ఛేద
 కావచ్ఛిన్నాభావస్య యత్కించిత్ప్రతియోగ్యనధికరణవృత్తిః ప్రతియోగివై
 యధికరణ్య నిరూపకాధికరణౌ ప్రసిద్ధ్యాతివ్యాప్తిః తత్రాపి యత్కించి
 త్ప్రతియోగితాంతర్భావేన తాదృశానధికరణస్య ప్రసిద్ధిసంపాదనే య
 త్కించిత్ప్రతియోగితాశ్రయ ప్రతియోగివైయధికరణ్య నిరూపకాధికరణే
 హేతువృత్త్యాతివ్యాప్తితాదవస్థ్యం ఏవం వహ్నిమాన్ గూమాదిత్యో
 దౌ ద్రవ్యత్వాద్యవచ్ఛిన్నస్య సంయోగేన యోభావస్తస్య ద్రవ్యేపుష్పత్తి
 కాలావచ్ఛేదేన వర్తమానస్య గుణాదౌ ప్రత్యయోగి వ్యధికరణస్య ప్రతి
 యోగివైయధికరణ్య నిరూపకాధికరణ గుణాదౌ హేతుశావచ్ఛేదక సంబం
 ధేన వృత్తేరప్రసిద్ధ్యా తివ్యాప్తైర్వా రణాయ హేతుతావచ్ఛేదకసంబంధ
 న కన్యచిదధికరణే ప్రతియోగివైయధికరణ్య సుభావే విశేషణం దేయం
 ఏవంచ ఏతద్రూపాన్యత్వ విశిష్టసత్త్వావా జాతేర్త్యాదౌ సమవాయుఘటి
 త సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకవిశిష్ట సత్త్వార్వాన్యవచ్ఛిన్నాభావస్య హేత్వ
 ధికరణే సత్త్వాదిరూప ప్రతియోగినమానాధికరణతయా వ్యధికరణధర్మా
 వచ్ఛిన్నాభావస్తేవ లక్షణఘటకతయాతివ్యాప్తిరతిః ప్రతియోగితావచ్ఛేద
 కావచ్ఛిన్న త్వోపాదానం. అథ కేవలార్వాన్యసలే లక్షణఘటకానాం వా
 స్తేయత్వాదిత్యాదౌ సంయోగాత్తేకాభావస్య స్వయయత్కించిత్ప్రతియో
 గితావచ్ఛేదకసమవేతసామాన్యాభావవత్వావచ్ఛిన్నవ్యధికరణతయాఽవ్యా
 ప్తిరతావచ్ఛిన్నాతం. యత్కించితాకలః మహాప్రళయః ఖండప్రళయే బ్ర
 హ్మాండాంతరే శరీరసత్వోపగమేషిన్య సర్వమితి జ్ఞానాత్తరమపరస్యతాదృ
 శజ్ఞానం వాస్తీత్యన్య మర్వదత్వాత్ అతఏసస్య ప్రిరపుష్పపెటౌ*తప్రాపి*అ
 ధికరణ విశేషణేపి. సమనియతాభావభేదమతేప్యాహ * ఏవమితి * ద్రవ్య
 పీతి * హేతుతావచ్ఛేదక సంబంధేనకన్యచిదధికరణే వృత్తిల్వాథకం * హే
 తుతేతి * ప్రతియోగ్యనధికరణతాదృశాధికరణ స్మృతిస్వమథః * ఏవం
 చెతి * ఏకత్రీద్వయమితీర్త్యాభావే విశేషణద్వయోక్తౌ హేతుతాఘటకసం
 బంధనాధికరణ మిత్యనుక్తాద విశిష్టసత్త్వాభావ మాదాయైవ నాతివ్యాప్తిరి
 త్యుపప్తంభసంగతిః ఏతత్పదప్రయోజనం పాగ్విత్ విశిష్టసత్త్వాసాధ్యకేద్ర

చ్యుత్వ త్వాద్యవచ్చిన్న ఘటాద్యభావానాం నర్వేషామేవ ప్రతియోగితావ
 చేదక వాచ్యత్వత్వావచ్చిన్నానధికరణా ప్రసిద్ధిః నచ యతిః చిత్ప్రతియో
 గితావచేదకావచ్చిన్నానధికరణ వృత్తిత్వమేవ నివేశనీయం తథాచ నమ
 నియతాభావానామైక్యోపగమేన వృత్తిరేకీతావచేదక ధర్మసాగ్రహీ ఉ
 క్తాభావప్రతియోగితావచేదకతయా తదవచ్చిన్నానధికరణత్వస్యప్రసిద్ధ్యా
 తేహం లక్షణఘటక తేతివాద్యం. తథాసతి సంయోగాభావాది సాధ్యకస్థ
 లే సంయోగాద్యాత్మకాభావస్య యతిః చిత్ప్రతియోగితావచేదక నమ
 వెత సామాన్యభావవాచ్యవచ్చిన్నా నధికరణ వృత్తిత్వాత్తద్వ్యవర్తనా
 సంభవాత్ విశిష్టసాధ్యవ్యాపకతావచేదక త్వేన ప్రతియోగితావచేదకవి
 శేషణే ఉక్తస్థలే తాదృశ ప్రతియోగితావచేదకావచ్చిన్నానధికరణాప్రసి
 ద్ధేర్మూర్ఖత్వాత్ ప్రతియోగితావచేదకావచ్చిన్న ప్రతియోగ్యనధి
 కరణ వృత్తిత్వ నివేశేచ వృద్ధిగణ ధర్మావచ్చిన్నాభావస్య ప్రతియోగి
 తావచేదకావచ్చిన్న ప్రతియోగ్య ప్రసిద్ధ్యా తాదృశ ప్రతియోగివైయ
 ధికరణ్యం చుఘటమితి. అత్ర కేచిత్. స్వప్రతియోగితావచేదకావచ్చి
 వృత్వాభావ సత్త్వాద్విమపేక్షా * సమవేతత * సమవేతనామాన్యభావా
 భావః సత్తైవేతిమతే నుతసామాన్యభావో ద్విష్టవ్యః ఉక్తస్థలే * కేవలాన్వ
 యిస్థలే. వృద్ధిగణవృత్తవచ్చిన్నాభావస్తు నసంయోగాభావకూపజత్యుక్తం
 * ప్రతియోగితావచేదకావచ్చిన్న ప్రతియోగ్య ప్రసిద్ధ్యై * యద్యపి వాచ్యత్వ
 త్వేన జ్ఞేయత్వాభావస్య జ్ఞేయత్వత్వేన వాచ్యత్వాభావతయా ప్రతియోగి
 తావచేదకావచ్చిన్న వాచ్యత్వగూపప్రతియోగిప్రసిద్ధిః పగంతు తదనధికర
 ణాప్రసిద్ధిః ఏవం ఏహి శ్చేన ఘటాభావాదర్హటత్వేన వహ్నిభావైక్యా
 త్ ప్రతియోగితావచేదకీభూత వహ్నిత్వావచ్చిన్న వహ్నిత్వక ప్రతియో
 గ్య నధికరణవృత్తిత్వం ప్రసిద్ధమేవ. తథాపి ఏకప్రతియోగితాఘటితస్త్వేన
 యాదృశప్రతియోగితా వచేదకాయోధర్మస్తద్విశిష్టతాదృశ ప్రతియోగి
 తాశ్రయేతికీత్యా ప్రతియోగితావచేదక విశిష్టప్రతియోగి పదార్థావృ
 త్త్యాననాన్నతదసంగతః. అతపవ అగ్నిమనతయోః ప్రతియోగితైక్యోపాదా
 న ప్రయోజనం సంగచ్ఛతే * స్వేతి * స్వపదద్వయమన్యస్యవృత్తినయో

స్మృత్యప్రతియోగి సమానాధికరణాయే యేతదన్యత్వం వ్యధికరణాంతాః
 సతు ప్రతియోగితా వచ్చేదకానచ్చిన్న ప్రతియోగ్యనధికరణ వృత్తిత్వం
 వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావన్య తాదృశప్రతియోగ్య ప్రసిద్ధ్యా అను
 గ్రహమ్ నచైవంసతి ధూమవాన్వహ్నోరత్యాదౌ సాధ్యతావచ్చేదకీభూత
 సంయోగసంబంధ ఘటితవ్యాపకతావచ్చేదక ధూమత్వాద్యవచ్చిన్న సం
 యోగసంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకానాం ధూమద్వభావానాం ఉ
 త్పత్తికాలావచ్చేదేన ధూమాదిమతి వృత్తైవ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభా
 వన్యైవ ప్రతియోగితా వచ్చేదకావచ్చిన్న ప్రతియోగ్యనధికరణతయా అ
 తివ్యాప్తిరితి వాచ్యం సాధ్యతావచ్చేదక సంబంధేన వ్యాపకతామనివేశ్య
 యేనసంబంధేన వ్యాపకతాతత్పింబంధావచ్చిన్న వ్యాపకక వచ్చేదకావచ్చి
 న్నాభావం నివేశ్యవిషయతాసంబంధేన సాధ్యవ్యాపకజ్ఞానన్య సమవాయ
 సంబంధావచ్చిన్నాభావ మాదాయోక్తదోషన్యవారణీయతయా అయో
 గోలకభేదాదేరభావ మాదాయాపివ్యాప్తివారణసంభవాత్ యాదృశప్ర
 తియోగితావచ్చేదకాయోధర్మాస్తద్విశిష్టతాదృశప్రతియోగితాశ్చియ సా
 మానాధికరణ్యం వివక్షణీయం తేన సమయతాభావైవ్యవతేతాదృశవాచ్య
 త్వత్వాదినా ఘటాద్యభావస్యాపి ఘటత్వాదినా వాద్యత్వాభావాభిన్నత
 యావాచ్యత్వాదిప్రతియోగికత్వేనప్రతియోగితావచ్చేదకవాచ్యత్వత్వాది
 విశిష్టవాచ్యత్వాది యావప్రతియోగి సమానాధికరణత్వేన వివక్షణీ నచైవమ
 పి వాచ్యత్వాది సాధ్యకస్థిత సర్వేషాభావానాం పూర్వక్షణాదివృత్తి
 త్వ విశిష్టస్వాభావ యావప్రతియోగినాసమానాధికరణతయా ప్రతియోగ్య
 సమానాధికరణాభావాప్రసిద్ధితివాచ్యం స్వావచ్చేదకవిశిష్ట స్వాశ్రయాధిక
 రణవృత్త్యభావీయ ప్రతియోగితా భిన్నత్వేనవ్యాపకతావచ్చేదకావచ్చిన్న
 ప్రతియోగితావిశేషణీయ త్యత్రైవ ప్రతియోగితా వచ్చేదకేత్యాదౌ
 తాదృశభావపరం * స్వావచ్చేదకేతి * వృత్తిత్వంచ సంబంధసామాన్యేన
 ధూమవాన్వహ్నోరత్యాదౌవ్యాప్తై అతపవనప్రతియోగి మత్రాగ్రహ
 విరోధితా నియామకసంబంధేనధూమాభావన్యయః కాలికసంబంధావచ్చిన్న
 భావ స్తస్మాది ప్రతియోగితయా కాలికసంబంధానంగ్రహపాతాత్ కిం

స్తాత్పర్యాత్ వాచ్యత్వావచ్చిన్న ఘటాదినిష్ఠప్రతియోగితాయాః స్వా
వచ్ఛేదక విశిష్టస్వాశ్రయాయా ప్రసిద్ధ్యానిరుక్తప్రతియోగితాభిన్నత్వేన తస్మి
రూపకాభావమాదాయవాద్యత్వాది సాధ్యకే లక్షణసనున్వయసంభవాత్
నచ తథాపి ఏతదభావభిన్నం మెయత్వాదిత్యాదౌ సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేద
క సమానాధికరణ ధర్మావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకాభావస్యైతదభావమా
త్రేపుతైరభావనాత్రాధికరణకతయా అధికరణస్వరూపత్వాదేతదభావభేదా
దిరూపప్రతియోగి సమానాధికరణశయో నిరుక్తప్రతియోగితాభిన్న వ్యాప
కతావచ్ఛేదకావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకోఽభావోవ్యధికరణ ధర్మావచ్చి
న్నాభావ ఏవేత్యో వ్యాప్తిరిశివాచ్యం స్వావచ్ఛేదక విశిష్టస్వాశ్రయాధి కర
ణే స్వనిరూపకాభావత్వేనవశాత్తేయోఽభావః తదీయప్రతియోగితా భిన్న
త్వేన వ్యాపకతావచ్ఛేదకావచ్చిన్న ప్రతియోగితాయా విశేషణీయతయా ఏ
తదభావాధికరణే ఏతదభావభిన్నే ఏకదభావత్వేన ఏతదభావరూపే తదభా
వ భేదాభావస్య పృథ్వాపి తాదృశాధికరణే ఏతదభావభేదౌ నాస్తీత్యప్రతి
త్యా ఏతదభావభేదత్వావచ్చిన్నప్రతియోగితాకాభావత్వేన తస్మాత్పృ
త్వాదేతదభావభేదత్వావచ్చిన్న ప్రతియోగితాయాం నిరుక్తప్రతియోగితా
భేదస్యాక్షతత్వాత్సహజః.

తే స్వావచ్ఛేదక విశిష్టస్వాశ్రయివత్తాగ్నివిరోధితా నియామకసంబంధే
న. సాధ్యాభావనత్తాయామప్యేతాదృశ సంబంధనివేశ ఆవశ్యకః * తా
త్పర్యానతి * తథాచాభావే స్వాశం త్యేణప్రతియోగితైయధికరణ్యంనాస్తీ
తథావః * ఏకదభావభిన్నమితి * సాధ్యప్రతియోగినః సప్తసుపదార్థత్వ
లాభాయ ఏతదతి. ధూమాభావాదెరతిరిక్తతాలాభాయాభావమాత్రేతి మా
శ్చేషదం ఏతదభావ భేదాధికరణత్వాభావాదేరతివ్యాప్త్యవారకతాస్ఫోర
ణాయాభావ ప్రతియోగితత్వోపేతౌ గగనాభావభిన్నం మెయత్వాదిత్యాదౌ
సాధ్యాభావస్యా భావాధికరణకత్వేన గగనాభావాత్తనః వ్యధికరణధర్మావ
చ్చిన్నాధికరణ వృత్తిత్వాభావమాదాయాతివ్యాప్తేర్నిరుక్తాభావయో సాజ్ఞా
త్యవ్యవహారాభావేన వారణేతు గగనాభావభిన్నం ఘటత్వాదిత్యాదావవ్యా
ప్తిర్నిర్ధాన్య వస్తుతస్తు స్వనిరూపకాభావత్వేనేత్యాది వివక్షణేత్పుక్తస్తలే

తద్వింత్యం వ్యాపకత్యాఘటక సంబంధావచ్చిన్నాభావ నివేశే వ్యాపకతాశరీ
రెప్రతియోగివైయధికరణ్యస్యాథావావిశేషణత్వేపి సంయోగాదినాధూమా
దినాధ్యక వ్యభిచారిణి అయోగోశికాన్యత్యాద్యభావమాదాయాతి వ్యాప్తి
వారణసంభవాత్ ఇతి తన్నివేశే ప్రయోజనాభావేన అవ్యాప్యవృత్తి సా
ధ్యాభావమాదాయాన్యత్య నవకాశాత్ తదభావే వ్యాప్యవృత్తిత్యాదివి
శేషణవ్యాప్యవృత్త్యసంగతేః అన్తవాసాధ్య వ్యాపక తావచ్చేదకస్యాపి సాధ్యన
న్నిష్ఠ వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్న ప్రతియోగి తావచ్చేదకతయా తదభావ
వ్యావర్తనాయ వ్యాపకతాశరీరే ప్రతియోగివైయధికరణ్య ప్రవేశ స్తథా
ప్యేతాదృశప్రతియోగ్యసామానాధికరణ్య వివక్షణే తస్యా వ్యాప్తివారణ
ప్రయోజనకతాభిధానాసంగతిః అభావేతదనివేశే వ్యాప్యవృత్తిసాధ్యకేపి
యావత్సాధ్యవద్విషయక జన్యజ్ఞానవృత్తి విశేషస్య ప్రతియోగి వైయధికర
ణ్య ఘటితసాధ్య వ్యాపకతాశ్రయత్వాత్ కాలవిశేషావచ్చేదేన హేతుమ
తుమతి తదభావవృత్తై రసంభవస్యైవ ప్రసాగాత్.

వ్యాప్తివారణాయనిరుక్తసాధ్యాభావత్వ విశిష్టాధికరణ్యం సాధ్యాభావ
త్వేన హేతుతావచ్చేదకసంబంధేన కస్యచిదధికరణే వత్కమానస్యంవా వి
వక్షణీయం ఏవం ద గగనాభావభిన్నం మెయత్వాదిత్యశ్రాతివ్యాప్తేః ప్రద
శ్శేనం స్వనిరూపకాభావత్వ వివక్షానోపయకమితిన్యతమతి బోధ్యం. సా
మానాధికరణ్యేనా వచ్చేదకత్వమేవ లాఘవాద్వ్యాపకతా ఘటకమిత్యాశ
యేన చూషయతి * తద్వింత్యమితి * అత్రీసాధ్యవన్నిష్ఠాభావ ప్రతియోగి
తాయాః సాధ్యతావచ్చేదకసంబంధావచ్చిన్నాయాః సామానాధికరణ్యేనా
నవచ్చేదక ధర్మావచ్చిన్న సాధ్యతావచ్చేదకసంబంధావచ్చిన్నాభావ ఘ
టితీమేకం లక్షణంవ్యాపకతా ఘటకాభావేప్రతియోగి వైయధికరణ్యాఘటి
తంప్రతియోగివ్యధికరణసాధ్యవన్నిష్ఠాభావీయసాధ్యతావచ్చేదకసంబంధావ
చ్చిన్నప్రతియోగి తానవచ్చేదక ధర్మావచ్చిన్నసాధ్యతావచ్చేదక సంబం
ధావచ్చిన్న ప్రతియోగి తాకాభావ ఘటితం ద్వితీయలక్షణం తాదృశాభావే
వ్యాప్యవృత్తిత్వేన ప్రతియోగి తావచ్చేదకావచ్చిన్న ప్రతియోగి వైయధికర
ణ్యేనవాఘటితం ఇత్సభిప్రత్యద్వితీయలక్షణే ఉక్తపూర్వవత్తం సమాధత్తై

అత్రవదన్తి ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న ప్రతియోగ్యనధికరణవృత్తిత్వమే
 వతదర్శః సచ వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదక
 విశిష్టప్రతియోగ్య ప్రసిద్ధేః కేవలస్వయి సాధ్యతే ప్రతియోగితావచ్ఛేదకవి
 శిష్టప్రతియోగి వ్యధికరణ సాధ్యభావాప్రసిద్ధేరన్యోప్రీతివాచ్యం ప్రతి
 యోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న ప్రతియోగ్యనధికరణవృత్తిత్వంహి స్వప్రతి
 యోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నస్వప్రతియోగి వృత్తిప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా
 కభేదవద్వృత్తిత్వం జ్ఞేయత్వత్వాదినా వాచ్యత్వాద్యభావస్య తాదృశభేద
 సమానాధికరణతయా ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న ప్రతియోగివైయధి
 కరణ్యం సుఘటమేవ వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా
 క జ్ఞేయత్వత్వాదినా వాచ్యత్వవచ్ఛేదవ్యైవ తథాత్వాత్ కపిసంయోగా
 భావవాక్ మేయత్వచిత్వాదౌ కపిసంయోగాదిరూప సాధ్యభావస్యాపి
 జ్ఞేయత్వత్వాదినా కపిసంయోగాభావాది మచ్ఛేద సామానాధికరణ్యసత్వా
 త్ తస్యచ స్వప్రతియోగి తావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నవైయధికరణ్య నిరూపకాధి
 కరణా ప్రసిద్ధ్యాప్యప్రీతః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వం భేద
 ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాయాం విశేషణం తత్రైవ కపిసంయోగా త్తేకాభా
 వీయ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకీధూత సమవేత సామాన్యభావత్వావచ్ఛిన్నస
 మవేతసామాన్యభావవచ్ఛేదస్యాపి నిరుక్తప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛి
 న్నప్రతియోగినిష్టప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాకత్వా తత్సామానాధికరణ్య
 మాదాయ కపిసంయోగాద్యాత్తేకాభావానాం ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావ
 చ్ఛిన్న ప్రతియోగివైయధికరణ్యవారణాయ సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న
 వ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వేన ప్రతియోగితావచ్ఛేదకం విశేషణీయం సమవే
 తసామాన్యభావత్వాదేః కపిసంయోగాభావాది వ్యాపకతావచ్ఛేదకత
 యా నదోషః సచాత్ర సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న వ్యాపకతావచ్ఛేదక
 త్వేన ప్రతియోగితావచ్ఛేదకే విశేషితేతత్తత్సాధ్యవృత్త్యభావాదీనా మి
 దృశ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న ప్రతియోగివైయధికరణ్యం సుఘట
 * అత్రవదంతితి * స్వలక్షణఘటకాభావః * సమవేతేతి * సమవేతసా
 మాన్యభావత్వాదేః సాధ్యవృత్తిత్వనివేశేన వారణేపి తత్తత్సాధ్యభావ

తా సాధ్యతావచ్చేదకావచ్చిన్నవ్యాపకతావచ్చేదకీభూతస్వప్రతియోగితావ
 ఛేదకావచ్చేదకీభూతసాధ్యభావచ్చేత్వాదినాసాధ్యభావపదేనసాధ్యతా
 వచ్చేదకావచ్చిన్నవ్యాపకతావచ్చేదకరూపావచ్చిన్నప్రతియోగితాకాభావ
 వివక్షణాసంగతిరితి వాద్యం సాధ్యభావచ్చేత్వాది గ్రంథస్య వ్యాప్యస్య
 త్రిత్వనివేశకల్పే అభావే సాధ్యతావచ్చేదకావచ్చిన్నేత్వాది విశేషణ దాన
 వరత్వాత్ ద్వివీధీయకల్పేన ప్రతియోగితావచ్చేదకావచ్చిన్నేత్వత్ ప్రతి
 యోగితావచ్చేదకస్య తాదృశవ్యాపకతావచ్చేదకత్వేన విశేషణాత్తాదృశ
 రూపావచ్చిన్న ప్రతియోగితాక ఏనాభావోలక్షణ ఘటక ఇత్యర్థకత్వా
 త్ పతత్కల్పే అభావాంశే తాదృశప్రతియోగితాకత్వ విశేషణవిరహేపి
 క్షతివిరహే తత్రైవ కపిసంయోగాభావత్వాదినా ఘటాదిమద్భేద సా
 మానాధికరణ్య మాదాయతద్దోషవారణాయ స్వప్రతియోగివృత్తిత్వం భేద
 ప్రతియోగితావచ్చేదకతాయాం విశేషణం సంయోగసామాన్యభావాదేరపి
 సంయోగాద్యాత్మకాభావప్రతియోగితయా కపిసంయోగాద్యాత్మకా భావ
 స్య ప్రతియోగితావచ్చేదక కపిసంయోగాభావత్వాదినాసంయోగసామా
 వారణాయరూపావచ్చిన్నాభావ ప్రవేశే సాధ్యవృత్తిత్వనివేశాద్ధారవమితి
 తత్త్వగః * సాధ్యభావపదేనైతి * ప్రతియోగితైయధికరణ్యే సాధ్యతావ
 చ్చేదకసంబంధనివేశే భావే తత్సంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకత్వ వి
 శేషణవైయథ్యముపిదృష్టవ్యం * లక్షణఘటకఇతి * సాధ్యవ్యాపకతావచ్చేదక
 రూపావచ్చిన్న ప్రతియోగితానిరూపకానుయోగితా నిరూపితప్రతియోగితావ
 చ్చేదకావచ్చిన్న తాదృశప్రతియోగితాశ్రయవృత్తిభేదప్రతియోగితావచ్చేదక
 తానివేశేత్తద్దోషవారణం సాధ్యతావచ్చేదకావచ్చిన్నేత్వాది విశేషణదా
 నంచేతికేచిత్ పరంతు యాదృశేత్వాద్యభిధాన్య మానకల్పవీచ పర్యవసా
 నం అత్ర తాదృశభేదవత్సం అపేక్ష్య తాదృశ భేదసామానాధికరణ్య నిరూ
 పకత్వప్రవేశః శివోపేక్షనేన నాసాస్పృశేనమః ఏవంవిశిష్టసాధ్యవ్యాపక
 తావచ్చేదకతత్త్వప్రతియోగితావచ్చేదకావచ్చిన్నతత్త్వప్రతియోగితాశ్ర
 యనిష్టప్రతియోగితావచ్చేదక తాకభేదనివేశేతత్త్వప్రతియోగితాయాం తా
 దృశరూపావచ్చిన్నప్రతియోగితాక యావదభావీయత్వనివేశే గౌరవం టాఘ

న్యాయభావవద్దేద సామానాధికరణ్య మాదాయతద్దోష తావదన్యవారణా
 య యాద్యశప్రతియోగితావచ్ఛేదకో యోధమన్తదవచ్చిన్న తాదృశ
 ప్రతియోగితాశ్రయవృత్తిత్వమేవ భేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాయాం ని
 వెశనీయం కపిసంయోగాభావత్వం చ కపిసంయోగాభావనిష్ఠ ప్రతియోగి
 తాయామేవ అవచ్ఛేదకం సంయోగసామాన్యభావశ్చ సతాదృశప్రతియో
 గితాశ్రయిణి తాదృశభేద మాదాయనదోషః భేదప్రతియోగితావచ్ఛే
 దకతాయాం స్వప్రతియోగితావచ్ఛేదక సంబంధావచ్చిన్నత్వమపి నివేశనీ
 యం తేన కపిసంయోగాభావత్వాద్యవచ్చిన్న కపిసంయోగాభావాది నిష్ఠ
 విషయితాది సంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగితావచ్ఛేదక తాకభేద సామా
 నాధికరణ్యేపి సతద్దోషతాదవన్త్యం ఏవం ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్చి
 న్న వైయధికరణ్య నిరూపకత్వం స్వకృతం యత్స్వప్రతియోగితావచ్ఛేదకా
 వచ్చిన్న స్వప్రతియోగినిష్ఠ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక తాకభేదసామానాధి
 కరణ్యం తన్నిరూపకత్వం అతావ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావస్య ప్రతి
 యోగితావచ్ఛేదక విశిష్ట ప్రతియోగ్యప్రసిద్ధావపి సతాదృశాధికరణాప్ర
 సీద్ధిః కపిసంయోగ్యోతత్త్వాదిత్యాదౌ హేత్వధికరణేపి ద్రవ్యత్వాదినా
 కపిసంయోగాదిమతః కపిసంయోగత్వాదినా చ ద్రవ్యత్వాదిమతోభేద స
 త్త్వాత్తస్యాపి తాదృశాధికరణత్వావత్తిరతోఽవచ్చిన్నాంతనిష్ఠాంతయో
 రుపాదానం పూర్వక్షణాదివృత్తిత్వవిశిష్టస్వాభావత్వాదిరూపప్రతియోగితా
 వచ్ఛేదక రూపేణ కపిసంయోగాదిమద్భేదమాదాయ తద్దోషతాదవన్త్య మ
 తస్తత్ప్రతియోగితాశ్రయ నిష్ఠ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాయాం తదవ
 చ్ఛేదకావచ్చిన్నత్వం నివేశనీయం ఏవం విశిష్టసాధ్యవ్యాపకతా వచ్ఛేదక
 త్వేనాపి ప్రతియోగితావచ్ఛేదకం విశేషణీయం తేన సంయోగీద్రవ్యత్వా
 దిత్వాదౌ సంయోగాభావస్య ద్రవ్యవృత్తిత్వ విశిష్టత్వావచ్చిన్నాభావ
 త్వావచ్చిన్న ద్రవ్యవృత్తిత్వ విశిష్టత్వావచ్చిన్నాభావనిష్ఠ ప్రతియోగితావ
 చ్ఛేదక తాకభేదవత్వస్య ద్రవ్యే సత్త్వాత్తస్య సప్రతియోగివైయధికరణ్యని
 రూపకత్వావత్తిః ఏవం సంబంధవిశేష నివేశనమపి పూర్వవద్దృశ్యమ్
 వెన ప్రతియోగివైయధికరణ్య నిరూపకత్వం ఘటకావచ్ఛేదకే విశిష్టసా

తథాచ స్వాశ్రయ నిష్ఠభేద ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతావచ్ఛేదక సాధ్యతా
 వచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న వ్యాపకతావచ్ఛేదక రూపావచ్ఛిన్నా యావత్త్యః ప్ర
 తియోగితాః తత్తదవచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న తత్తదాశ్రయ నిష్ఠప్రతియోగితావ
 చ్ఛేదకతాకభేదవదధికరణవృత్తివృత్త్య వ్యాపక ప్రతియోగితాక తత్తత్ప్ర
 తియోగితా నిరూపకాభావ సజాతీయాభావవన్యమితి నిష్కషణ ఇతి.
 ధ్యవ్యాపకతా వచ్ఛేదకత్వం పరిణ్యజ్యేవ విశిష్టసాధ్యవ్యాపకతా వచ్ఛేద
 కావచ్ఛిన్నత్వేన తద్దుటకత తత్ప్రతియోగితానామేవ నివేశాదిత్యాత్
 తావతాపి కపినయోగ్యే తత్త్వాదిత్యాదావవ్యాప్తిర్ధారాత్ ఏవం చ ప్రతి
 యోగితాయామేవ యావత్సహతివ్యాప్తి వారణాయనివేశ్యం కపినయో
 గాభావసాధ్యక సంగ్రహాయ స్వాశ్రయవృత్తిభేద ప్రతియోగితావచ్ఛేద
 కతా వచ్ఛేదకత్వ మాత్రం రూపవిశేషణ అభావపరిత్యాగే తత్పుచ్చుల
 గుప్త్య స్వాశ్రయ వృత్తిస్వావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నా వచ్ఛేదకతాక భేదసామా
 నాధికరణ్యాసాపి హేయత్వాదేవంచాపరసపి లాఘవమితి మనసికత్వని
 ష్కషణందర్శయతి * తథాచేతి * ఉభయత్రాస్తిస్థానావచ్ఛిన్నాంత
 యోరుపాదానఫలం భట్టాచార్యోక్తమేవ భేదప్రతియోగితావచ్ఛేదక త
 యోః సంబంధనివేశాహ్యః సత్రావాణ్ జాతేరత్యాదిసంగ్రాహకం హే
 తుతావచ్ఛేదక సంబంధేన కేంచిత్పదార్థాధికరణ వృత్త్యభావ నిరూపితత్వం
 బోధ్యం ఘటాన్యత్వ విశిష్ట ద్రవ్యత్వవాక్ ద్రవ్యత్వాదిత్యాదావతి వ్యా
 ప్తివారణాయ సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నేతి. నన్వత్రఘటాన్యత్వ విశిష్ట
 ద్రవ్యత్వత్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాయా అపి లక్షణఘటకత్వం దుర్వా
 రం తాదృశ రూపపర్యాప్త్య నివేశాదితి చేన్న. మహానసీయ వహ్నిత్వా
 వచ్ఛిన్నప్రతియోగితామాదాయావ్యాప్తేః పర్యాప్తినివేశాత్. నన్వత్ర తత్త
 త్ప్రతియోగితాసాజాత్యమేవ తాదృశవృత్తిత్వస్య వ్యాపక వ్యాసభ్యవృత్తి
 సమానసవచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాయాం నివేశ్యం స్వాసమానాధికరణ ధ
 మానవచ్ఛిన్నా యాయాప్రతియోగితా తత్తద్భేదఘటవత్వ స్వసమానాధి
 కరణ ధమానవచ్ఛిన్నాయాయాప్రతియోగితా తత్తద్భేదఘటవత్వాన్యత
 రరూపేణ సాజాత్యంవాద్యం. మైవ. సమనియతాభావైక్య మతే. వ్యతిక

రణభమావచ్ఛిన్నాభావ సాక్షాత్కార్యస్య లఘుతయా తదభిప్రాయేణాభావసా
జాత్యోపాదానాత్. నన్వత్ర సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధేనైవ వ్యాపకత్వస్య
ప్రవిష్టత్వాత్ ఘటపటాభయం ఘటపటాన్యగరత్వాదిత్యాదావవ్యాప్తిః
వర్యాప్తినంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాయాః స్వపదనోపాదేయ త
యా తద్వన్విష్టప్రతియోగితావచ్ఛేదక తాకసౌభయత్వత్వేనాభయత్వ వ
చ్ఛేదస్య ప్రత్యేకం హేతుమతిసత్వేన తత్ప్రతియోగితాకాభావ సజాతీ
యాభావాసత్వాదిచేన్న. తాదృశ భేదవత్వస్యనిరవచ్ఛిన్న త్వేనవిశేషణాల్
నన్వత్ర తాదాత్మ్యసంబంధేన ప్ర మేయత్వావచ్ఛిన్నసాధ్యకేవ్యాప్తిః సమ
వాయి త్వేనప్రమేయత్వవచ్ఛేదోపగంత్వభిరపితత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకంయ
త్ప్రమేయత్వంసమవాయి త్వేనతదవచ్ఛిన్నవచ్ఛేదానంగీకారాల్ నచ ప్ర మే
యత్వేన ఘటపటాభయభేదాదిరేపి లక్షణఘటకః తస్య ప్రమేయత్వేనఘ
టపటాభయవచ్ఛేదమాదాయ ప్రతియోగితవైయధికరణ్యాదితివాచ్యం ఇట్లా
చాగ్యమతే తాదృశోభయభేదస్యైవానత్వాల్ తాదృశభేదవాదినామపి
మేయత్వేన ఘటపటాభయవచ్ఛేదానత్వాల్ అనచ్ఛేదకత్వ నిరుక్త తాదా
త్మ్యసంబంధేన ధూమవిశిష్టధూమస్య సాధ్యత్వే సాధ్యాభావ ప్రతియోగి
తాయా ధూమత్వానచ్ఛేదగ్యత్వస్య తిగ్మలంకారైః కంఠకరవేణాభిధానా
త్ మిశ్రేరిపి వాచ్యత్వేన ఘటపటాభయభేద ముష్టిత్య సమవాయిత్వే
న వాన్యత్వవచ్ఛేదాభిధానాచ్చి. అత్రైతన్తలేపి పూర్వవద్యైన సంబంధేన
వ్యాపక తా తస్యసంబంధావచ్ఛిన్నాభావ ఏవ వివక్షితః సజ స్వరూపసంబంధ
ఏవేతి తత్సంబంధేన సాధ్యవ్యాపక తావచ్ఛేదక ప్రమేయత్వత్వేన వాచ్య
త్వాభావమాదాయ లక్షణసంగతిః అత్రధూమవా వహ్నిరిత్యాదావ
యోగోలకాన్యత్వాభావస్యాతివ్యాప్తి వారకత్వాద్వ్యాపకతాయాం ప్ర
తియోగితవైయధికరణ్య వైయక్యకంతునవాచ్యం తస్య పూర్వవద్యైధికరణ
ధమేణాభావమాదాయ వ్యాపకత్వా ప్రసిద్ధివారణాథత్వాల్ అతపవ
తానాత్వేన ఘటాదిసాధ్యకే ఘటభేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్య సాధ్యవ్యా
పక తావచ్ఛేదకత్వేన తాదాత్మ్యసంబంధావచ్ఛిన్నాయాః స్వాశ్రయనిష్ఠభే
ద ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాయాః అనవచ్ఛేదకత్వేపినావ్యాప్తిః సాధ్య

తావచ్ఛేదక సంబంధన వ్యాపకతా నివేశస్త సాధ్యాభావవ్యాప్యః పరి
 త్యక్తత్వే ఏవనత్వే తత్కల్పేతిచేన్న. ప్రతియోగితానవచ్ఛేదక స్వా
 మిత్యాది సంబంధన సాధ్యతాయాం పరాభిమత సద్దేతావతివ్యాప్తిః
 నచ పూర్వమతే ఇవైత న్నతేపి తస్య లక్ష్యశయేష్టాపత్తిః తిహిన్యధివరణధ
 మావచ్ఛిన్నాభావవారకప్రతియోగితైయధికరణ్య ఘటితనిరుక్తసంబంధ
 ఘటితవ్యాప్యవృత్తిత్వే ఘటితలక్షణస్య సుకరతయా తమపెత్త్య సాధ్యతా
 వచ్ఛేదక సంబంధఘటిత వ్యాపకశోక్తై రుత్తప్రపరిపితత్వాపత్తైః పరి
 యోగితైయధికరణ్య ఘటితకల్పనశారణస్య స్వామిత్యాదిసంబంధన సా
 ధ్యతాస్థరీయావ్యాప్యపరిపితకల్పనాచిత్త్యాచ్చ ఏవం చ స్వామిత్యాది సం
 బంధన సాధ్యత్వే హేతునామేతల్లక్షణ లక్ష్యత్వే తదవృత్తైరతదాత్మన
 శ్చ తద్ధర్మవ్యాపకత్వాయోగాదిత్యవయవపక్షైః వృత్త్యానియామక తా
 దాత్మ్యసంబంధన సాధ్యమాత్రే సిద్ధాంతలక్షణ సంచారణస్యచ విరోధ
 మాలాఙ్గ్యహాపితేషామలక్ష్యత్వ ముపేత్యవ్యాప్య వృత్తిత్వే ఘటితలక్షణం
 సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధన వ్యాపకతాగభావ కృతమితీవాచ్యం తథాచ
 తత్రేతల్లక్షణాతివ్యాప్తిమూర్త్యాదేన స్వలక్షణయోస్తు స్వాతంత్ర్యాదేవ
 స్వామిత్యాది సంబంధనసాధ్యతాస్థరీయ హేతుసాధారణ్యేపి నదోషః కిం
 చ వృత్తావపి హేతురితి లేఖనసంగమనానసరే వ్యాప్యవృత్తితా నిరూప
 తాధికరణ పర్యంతమప్రచేశాల్ సాధ్యాభావవచ్ఛేదక నిబంధనైవావ్యా
 ప్యవృత్తిసాధ్యకా వ్యాప్తిరితి కల్ప్యం వ్యాప్యవృత్తిసాధ్యకేపి క్షణవిశే
 షవృత్తిత్వ విశిష్టసాధ్యాభావ మాదాయావ్యాప్త్యానంభవస్యేనసత్త్వాన
 వ్యాప్తిపద లేఖనాసంగతిరితి దోషేణ నిరాకృత్యా వ్యాప్యవృత్తిసాధ్యక
 స్థరీయ సాధ్యాభావాధికరణ వృత్తిత్వం వ్యాప్యవృత్తితానిరూపకాధి కరణ
 నివేశద్వారావ్యాప్తిమాత్రసంపాదకమితి వృత్తిత్వాంతస్యవ్యాప్యవృత్తిత్వ
 విశేషణ వ్యావర్యా వ్యాప్తిమాత్రోపయిత్వం సమర్థితతథాచ తన్మ్రీం
 థవిరోధః తత న్నతే వ్యాప్యవృత్తిసాధ్యకేపి జగద్విషయక జన్యజ్ఞానవ్యక్తైః
 ప్రాక్తసంబంధన ప్రతియోగితైయధికరణ్య ఘటితసాధ్యవ్యాపకతయా తద
 భావనిష్ఠప్రతియోగితైయధికరణ్య నరూపతాప్రసిద్ధిసంబంధనసత్త్వాదప్రాప్తి

పదసంగమనాసంభవాత్ పూర్వమతే తస్యంగత్య సత్వాభిధానే నైతన్తతే
 తస్యంగతి వ్యంజనాత్ కించ ప్రతియోగివైయధికరణ్య ఘటితలక్షణతద్ధ
 టిత సాధ్యతావచ్చేదకసంబంధ ఘటిత వ్యాపకత్వానుకౌతస్పరిమా-రాంత
 రారంభ వైయధ్యం పూర్వతస్పరిమా-రస్యేవ సమ్యక్త్వాత్ అస్తన్తతే
 చ తథావిధవ్యాపకత్వ ప్రవేశేపూర్వతస్పరిమా-రస్యప్రవేష్టునుశక్యతయా
 తత్సాధ్యక్యాత్ సచైవం వాచ్యత్వాది సాధ్యకే తద్ధటితై శల్లక్షణసంయో
 జనంవ్యధాం అవ్యాప్యస్య త్రిసాధ్యకే ఏవ గదాచిత్వాదితివాచ్యం కేవలన్వ
 యిన్యభావాదితి రూషణం నెస్వరేచ్ఛావిషయత్వరూపే వాచ్యత్వే మహం
 సక్తే రీక్వరానంగీకారాత్ కింతు అవ్యాప్యస్య త్రిజన్యేచ్ఛావిషయత్వరూప
 తత్తైత్యధేశ్యాద్యాశంకాయా స్తస్పరిత్వాత్ ఈస్వరేచ్ఛావిషయతా సా
 ధారణే వాచ్యత్వే నతస్సంయోజనం కింతు తద్వ్యాప్యత్వైజన్యేచ్ఛా విషయ
 తా రూపైశ్చత్వపరమాద్వా వాచ్యత్వ మవ్యాప్యస్య త్రితి జ్ఞానకాలే ప్రతి
 యోగివైయధికరణ్యా ఘటితవ్యాప్తిజ్ఞానం నసంభవతీతి తత్ర తద్ధ టితవ్యా
 ప్తిసంయోజన సంభవాచ్చ తాదాత్మ్యసంబంధేన సాధ్యతాయాం సాధ్యే
 వ్యాప్యస్య త్రిస్వ జ్ఞానదశాయాం ప్రతియోగివైయధికరణ్య ఘటితసిద్ధాంత
 వ్యాప్తిగుణధర్మస్య ప్రతియోగి తానవచ్చేదకత్వ ఏవేతి వ్యక్తిభవివ్యతి
 * అత్రోద్యతే * సాధ్యతావచ్చేదక సంబంధేన ప్రతియోగి వైయధికర
 ణ్యా ఘటితవ్యాపకస్య ఘటితం సాధ్యతావచ్చేదక సంబంధావచ్చిన్న సా
 ధ్యాభావఘటితం వ్యాప్యస్య త్రిత్వాఘటితంపృథగ్లక్షణముపేయం అత్రీనదం
 తితి గ్రంథావతారణే ప్రదర్శితం గ్రంథకృదభిప్రేతంచతల్ తాదాత్మ్య
 సంబంధేన సాధ్యత్వే హేతునాంశల్లక్ష్యతాత్రం నతు వ్యాప్యస్య త్రి
 త్వాదిఘటిత లక్షణలక్ష్య తాపీతి తత్ర తద్వ్యాప్తిర్నదోమాయ ఉపదర్శిత
 లక్షణాంతరానుపగమే సంయోగేన ప్రమేయత్వేన ప్రమేయాభావస్యప్రా
 మాణికత్వేపి వ్యాపకతావచ్చేదక తా ఘటకప్రతియోగితావచ్చేదక తా ఘటక
 సంబంధయోగైక్య నివేశాల్లక్షణాఘటకత్వమభిహితం తల్ కుత్రలక్షణే అ
 ధవ్యాపకతాఘటక సంబంధావచ్చిన్నభావ ఘటితలక్షణ వ్యాపకతాయాః
 ప్రతియోగివైయధికరణ్య ఘటితతయా ప్రకృతే ప్రతియోగితావచ్చేదకతా

నా వ్యవసంబంధస్వేచ్ఛ భద్రప్రతియోగి నా వచ్చేదకతాఘటకత్వావత్త్యా త
 ఘటకత్వాప్రసక్తేః వ్యాప్యవృత్తిస్య 'ఘటితలక్షణేతిచేత్రహితత్రాపిపా
 ధ్యతావచ్చేదక సంబంధేన ప్రతియోగివైయధికరణ్యస్య వ్యాపకతాఘటక
 త్వాదైదప్రసక్తేః పతేన యాదృశ ప్రతియోగి నావచ్చేదక నిష్కయాదృశసం
 బంధావచ్చిన్నావచ్చేదక నాకగన్వీనృత్ ప్రతియోగి తాఘటక సంబంధావ
 చ్చిన్న ప్రతియోగి తాకభేద వత్సాధ్యవత్ తాదృశప్రతియోగితానవచ్చేదక
 త్వం సాధ్యవ్యాపకతావచ్చేదకత్వం వహ్నిత్వేన ఘటవచ్చేద వారణాయ
 తద్వన్ని ఘృతి ప్రిత్యుక్తం కింప్రైవంతాదృశాభావస్య కథంలక్షణా ఘటకత్వం
 యాదృశ సంబంధవదేన సంయోగోపాదాన సంభవాత్ వ్యాపకతావచ్చేద
 క కథమేతాదృశసంబంధేన నృత్రిమత్వ నివేశేతాదృశ నృత్రిమత్వస్యైవ
 లక్షణాఘటకత్వవీజతయా వ్యాపకతాప్రతియోగి తావచ్చేదక తాఘటకసం
 బంధయో స్తద్వీజత్వ కథనాసంగతేః నిష్ప్రయోజనకవృత్తిమత్వంః వైశ్యలక్ష
 ణాఘటకత్వవచనాద్వరం తదప్రవేశేన గద్దుటకత్వంచస్యాత్ కించోపద
 శితవ్యాప్త్యంతరానుపగమే సమవాయిత్యేన ప్రమేయత్వావచ్చిన్న భే
 దప్రదేశనమశుద్ధమేనస్యాత్ వ్యాప్యవృత్తిస్య ఘటితలక్షణే ప్రతియోగి
 తావచ్చేదక సంబంధేన సాధ్యతావచ్చేదక సంబంధేన వాయాదృశ
 ప్రతియోగి నావచ్చేద కావచ్చిన్నావధికరణం సాధ్యతాదృశప్రతియోగి
 తాయా సాధ్యతావచ్చేదక కనుక సంబంధావచ్చిన్నతో వ్యభయాభావ
 స్తత్వస్య తాదృశ ప్రతియోగి తానవచ్చేదకత్వస్యవాసాధ్య వ్యాపకతావ
 చ్చేదకతయా తస్య లక్షణాఘటకత్వాత్ తాదాత్మ్య సంబంధేన ప్రతి
 యోగ్యధికరణ్యస్య భేదాప్రసిద్ధేః అస్త్యతేద తాదృశ వ్యాప్త్యంతరా
 భిప్రాయేన తద్గ్రంథలేఖనంవాసుపవత్నం తత్ర సమనియతాభావభేదమతే
 పి వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్న ప్రతియోగి తాకస్య సంయోగేన ప్రమేయత్వే
 న ప్రమేయభేదస్య జాగరూకతయా సమవాయిత్యేన వాచ్యత్వ వచ్చే
 దోద్రష్టవ్య ఇతి మిత్రపక్షి-వైయధ్యమిత్యాశంక్య తాదృశభేదస్య గు
 రువాదృవ్యత్వాదిత్యాదౌ గుణైవ్యాప్యవృత్తిస్వజ్ఞాన శూన్యతాదశా
 యం సిద్ధోపయోగిజాతీయవ్యాపకతా వచ్చేదకతాఘటకసంబంధావచ్చిన్న

అభావేయథాశ్రుత సాధ్యప్రతియోగికత్వం పరిత్యజ్య స్వప్రతియోగి
 తావచ్ఛేదకే సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న వ్యాపకతేవచ్ఛేదకత్వ విశేషణ
 స్య వ్యాప్యవృత్తిత్వాది విశేషణస్యైవ వ్యాప్యవృత్తిమాహ * తేనతి * తత్త
 త్సాధ్యవృత్తేరభావతిహేతోర్మూలైవపి నావ్యాప్తిరితి యోజనా వీతద్రు
 వవానెతర్రసాంత్యాదౌ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న ప్రతియోగివ్యధి
 కరణ సాధ్యాభావమ్ స్యాధ్యమేవ తత్తహేతోరవృత్తైలక్షణగమన సం
 భవాన్నసంభవః అథసాధ్యవీతితయాప్రే తయూపాభయత్వావచ్ఛిన్నాభావ
 నత్వేన తత్తాపి లక్షణ గమనాభావాదసంభవః నచ నాసౌప్రతియోగితా
 వచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న ప్రతియోగి వ్యధికరణః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకీభూతోభ
 యత్వేన రూపేణోభయవచ్ఛేదస్య ఉభయవతో ౨సిద్ధత్వేన అప్రసిద్ధిరితి
 వాచ్యం ఉభయత్వేనాన్యతర వచ్ఛేదస్య తాదృశాభావప్రతియోగితా వ
 చ్ఛేదకావచ్ఛిన్నతత్ప్రతియోగివృత్తిప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాకస్యఉభయా
 భావవత సత్వాత్తస్యాపి తాదృశభేదమాదాయ తత్వాదితి చెన్న వ్యాసజ్య
 వృత్తిధర్మానవచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకస్య స్వవ్యాపకసాధ్యతావచ్ఛేదకక
 ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాఘటితలక్షణాఘటకత్వేనమిశ్రపజ్జీ వైయర్థ్య
 ధారాదితి కృతబద్ధయో విదాంకుర్వంతు * తమాప్రేతి * సమనియతాభా
 వభేదేనైవం తేన తదైక్యమతే తస్యవ్యధికరణ ధర్మానవచ్ఛిన్నాభావత్వేపి
 నక్షతిః * అన్యతరేతి * వహ్నిత్వేన మహానీయ వహ్నియచ్ఛేదవచుభయ
 త్వేన తమాప్రేవచ్ఛేదోసిద్ధవ * ఉభయత్వేనాన్యతరాభావేతి * స్వాశ్ర
 యనిష్ఠైశ్చత్రేయేన సంబంధేన ప్రతియోగితావత్వం తేన సంబంధేన స్వాశ్ర
 యత్వం నివేశ్యం అన్యథాపిసంయోగ రూపసాధ్యాభావస్య కపిసంయోగా
 భావత్వేన ధ్వంసవిశేషవచ్ఛేద మాదాయ ప్రతియోగివైయధికరణ్యావత్ప్రే ప
 వంచోభయత్వోచోభయాభావ ప్రతియోగితాయాః పర్యాప్తిసంబంధేనైవ స
 త్వాదుభయత్వేనాన్యతరవచ్ఛేదోకించితు-రజ్యత్యేతాదృశాభావానుధావనం
 వ్యాసజ్యవృత్తిత్వం న్యూనవృత్తిత్వం తేనైతమావచ్ఛిన్నత్వేన తమాప్రేత
 రూపాన్యతరాభావ ప్రియదాసః. ఏతదస్యర సాద్వాహ * స్వవ్యాపక
 తి * ధూమత్వేన 'పృషేయాభావ ప్రతియోగితాధూమ మాత్రీపృత్తిఃస్య

ప్రతియోగి తాకస్యవాఽభావస్య నివేశే తాదృశోభయాభావాది వారణం
 సంభవతీత్యభిప్రాయేణావ్యాప్తిలిఖనాత్ * అవ్యాప్యవృత్తైరితి * యద్యపి
 తస్మాంథస్య స్వయముక్తస్యాభావే వ్యాప్యవృత్తిత్వాది నివేశనస్య ప్రయోజ
 నప్రదేశాన పరత్వే సాధ్యపదం కపిసంయోగాభావాది పరమేవవాచ్యం
 నతు కపిసంయోగాది పరం కపిసంయోగాదిసాధ్యకస్థలే కపిసంయోగాద్య
 భావస్య లక్షణఘటకత్వేపి స్వాధికరణపదస్య వ్యాప్యవృత్తిత్వాది నిరూప
 కాధికరణ పరతయా అభావే వ్యాప్యవృత్తిత్వాది నివేశనస్యావశ్యకత్వాభా
 వాత్ తదీయవ్యాప్యవృత్తితా నిరూపకాధికరణే గుణాదా హేతూరన్యత్రై
 రవ్యాప్త్యనవకాశాత్ కపిసంయోగాభావాదే గుణాదా నిరవచ్ఛిన్నవృ
 త్తికత్వాది రూపవ్యాప్యవృత్తిత్వాదినల్పేన తాదృశవిశేషణేన వ్యావర్తనా
 సంభవాచ్చ తథాచ కపిసంయోగాభావాది సాధ్యకస్థలేకపిసంయోగాద్యా
 త్తకాభావస్య లక్షణఘటకత్వేపి తదీయవ్యాప్యవృత్తితానిరూపకాధి కరణా
 ప్రసిద్ధిరేవావ్యాప్తిప్రయోజకానతు తాదృశాభావీయ వ్యాప్యవృత్తితా వి
 ధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న ప్రతియోగి తాశ్చావచ్ఛేదప్రేక్ష్యపి భిన్నాః వాచ్య
 త్వ భిన్నత్వేన వాచ్యత్వాభావవినాబాధ్యః ఉభయాభావాదీత్యాది పదస
 త్వేతితయాద్యభావో గ్రాహ్యః నతు పూర్వక్షణవృత్తిత్వ విశిష్టైతరూపా
 భావః కించిద్విశిష్టస్వాభావత్వేనైతస్మాదవచ్ఛేదమాదాయ ప్రతియోగివేయ
 ధికరణ్య వారణార్థం తద్ఘటకప్రతియోగిత్వే రూపావచ్ఛిన్న ప్రతియోగి
 త్వాభేదస్య వాద్యతయా పూర్వక్షణవృత్తిత్వ తరూపత్వేనతద్వచ్ఛేదస్య సా
 ధ్యవత్సనత్వేనాదోషాత్ అతపవ వైశిష్ట్యానవచ్ఛిన్నత్వంనోక్తం అవ్యాప్య
 వృత్తి సాధ్యకసద్ధేతుత్వావచ్ఛేదేనా వ్యాప్త్యన్వయా సంభవాదవ్యాప్యవృ
 త్త్యభావసాధ్యక సద్ధేతుత్వావచ్ఛేదేన తదన్వయోబాధ్యః నచ తత్రాపి క
 పిసంయోగా భావవాగ్ గుణత్వాదిత్యాదా నావ్యాప్తిరితి వాచ్యం హేతు
 సమానాధికరణాభావప్రతియోగిత్వస్యావ్యాప్యవృత్తిత్వ రూపత్వాత్ తథా
 చ తత్త్రి దీధిత్వ సంగతిమాశంకతే * యద్యపితి * వ్యాప్యవృత్తి తానిరూపక
 త్వాప్రవేశే వ్యాప్త్యవారకతామాహ * కపీతి * అతి సాధ్యభావేవ్యా
 ప్యవృత్తిత్వం నివేశ్యత దధికరణపదేన వ్యాప్యవృత్తితా నిరూపకం నివేశ్య

రూపకాధికరణ హేతోవ్యుత్పత్తిని వృత్తాపవ హేతోరితి నసంగత్వే త
 థావ్యభావే వ్యాప్యవృత్తిత్వ విశేషణానుపాదానోపాదంతగత కపిసం
 యోగాదీనాం వ్యాప్యవృత్తితా నిరూపకాధికరణాప్రసిద్ధిః స్యాదితి తావృ
 తాధికరణపర్యంతం నవవక్షణీయం తథాచ సత్యవ్యాప్యవృత్తి సాధ్యకస్థలే
 హేతోసాన్యధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ నిబంధనావ్యాప్తిః సావవ్యాప్యవృత్తిత్వా
 ద్యుపాదానాన్న సంభవతీత్యభిప్రాయః అథవాకపిసంయోగాదిసాధ్యక హే
 తోసాన్యధ్యాభావీయావ్యాప్య వృత్తితానిరూపకాధికరణ వృత్తిత్వం తత్సరీ
 యావ్యాప్తివారకవ్యాప్యవృత్తితానిరూపకాధికరణ వృత్తిత్వ నివేశాపయిక
 మత స్తదధీనాయా కపిసంయోగాభావాది సాధ్యకస్థలే కపిసంయోగాద్యా
 త్తకాభావీయ తాదృశాధికరణా ప్రసిద్ధినిబంధనావ్యాప్తిస్తత్సంపాదకమపీతి
 నతాదృశక్రియాసంగతః ఏతేన కపిసంయోగాభావాది సాధ్యకస్థలే తా
 దృశాధికరణా ప్రసిద్ధిభయేన వ్యాప్యవృత్తితా నిరూపకాధికరణా నివేశే
 వ్యాప్యవృత్తి సాధ్యకస్థలేపి

మిత కల్పముభిప్రేక్ష్యనమాధత్తైః * తథాపీత * వ్యాప్యవృత్తిత్వాదీత్యాది
 నా తస్మిరూపకాధికరణ పరిగ్రహః అవ్యాప్యవృత్తిసాధ్యకనిర్దేశుత్వావచ్చే
 దేన తాదృశవృత్తిత్వ నిబంధనావ్యాప్తైః సాధ్యాభావే వ్యాప్యవృత్తిత్వాది
 దానేన పుష్కలాశ్చితి అసంగతం దీధితావవ్యాప్యవృత్తిభావసాధ్యకనిర్దేశా
 వవ్యాప్తివారకస్పృశతదధికరణ పదార్థానాన్విత కథంచి త్రదుభయోపా
 దానేపి హేతుత్వసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వమాత్రం నవ్యాప్యవృత్తిత్వాది
 ద్వియనివేశాపయిక మిత్యాశంకానుద్ధారాత్ వక్ష్యమాణాస్వరసాచ్చాహ
 * అథవేతి * అవ్యాప్తితి * వ్యాప్యవృత్తితానిరూపకత్వ ప్రవేశేనాసంభ
 వానవార్యతే కింతవ్యాప్తిమాత్రమిత్యర్థః * తదధీనేతి * తథాచ కపి
 సంయోగాది సాధ్యకహేతోః తాదృశసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వమేవ పరంప
 రయా కపిసంయోగాభావాది సాధ్యకావ్యాప్తి ప్రయోజకమితి యథా
 సామూత్రత్ప్రీయక్తా కపిసంయోగాది సాధ్యకావ్యాప్తి రధికరణ విశేషణా
 ద్వార్యతే తథాపరంపరయా తత్ప్రీయక్తా తదభావసాధ్యకా వ్యాప్తిరవ్య
 భావవిశేషణాదిదానః ఏతత్కల్పే ప్రాప్తాధికరణ పదార్థానాంతరీయః

మేనివిశేషవృత్తిత్వ విశిష్టసాధ్యాభావస్య ప్రతియోగివైయధికరణ్య ము
 తితసాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న ప్రతియోగికాకస్యావ్యాప్యవృత్తిరధి
 కరణే హేతౌవ్యుత్త్యా లక్షణ గమనా సంభవాత్ అసంభవమివ. సం
 భవతీతి అవ్యాప్తిరీతి లిఖనం నయజ్యతశత్యపి నిరస్తం (ఏతయా)పా
 దసాధ్యకస్థలే స్వరూపసంబంధేన హేతౌ సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధ
 ఘటిత వ్యాపకతావచ్ఛేదక రూపావచ్ఛిన్నాభావీయ వ్యాప్యవృత్తితా ని
 రూపకాధికరణత్వస్యా నిమిత్తాని ప్రసిద్ధస్తత్రీతాదృశాధికరణాప్రసిద్ధి ని
 బంధన లక్షణాగమనాసంభవాదసంభవాభావాత్.) తత్తత్సాధ్యాభావాధికర
 ణ వృత్తిత్వస్య హేతువృత్తితానవచ్ఛేదక విశేషధర్మవ్యాసజ్యవృత్తి ధ
 ర్మకావచ్ఛిన్నాభావమదాయ వ్యభిచారిణ్యతివ్యాప్తిః తత్తత్సాధ్యాభావవ
 ద్వృత్తిత్వత్వావచ్ఛిన్నాభావం నివేశ్యచేద్యవ్యతే తదావ్యాధికరణ ధర్మా
 వచ్ఛిన్నసాధ్యాభావ సజాతీయస్య తాదృశస్య తద్వ్యవృత్తిగ్నజ్ఞేన ఘటా
 ద్యభావస్య ప్రసిద్ధిగురుధర్మస్య ప్రతియోగి త్వావచ్ఛేదక త్వాంగీకారపవ
 సంభవతి అన్యథా తాదృశాభావవద్వృత్తిత్వత్వస్య వృత్తిగ్నత్వరూపలఘు
 ధర్మానమనియతతయా ప్రతియోగితానవచ్ఛేదక జ్ఞేన తదవచ్ఛిన్నాభావా
 ప్రసిద్ధేః

దీధితి కృద్వ్యంజితః సత్రాదా పూర్వక్షణ వృత్తిత్వవైష్ణావసాధేరాహ
 * క్షణేతి * తస్మై న్యాయః సత్రావా జాతేత్యాదా పూర్వక్షణవృత్తి
 త్వవిజ్ఞసత్రాభావస్య ఉత్తరక్షణావచ్ఛేదన హేతుమతిసత్త్వాదవ్యాప్తిరథి
 కరణ విశేషణే తాదృశాభావానికరణ సామాన్యానికమేవేతి వార్యలేఖ
 త్యుతః అనివార్య ఇత్యంతం తథావ హేతుమన్నిష్ఠ సాధ్యాభావవద్యుత్తి
 త్వనిబంధనాసంభవః వ్యాప్యవృత్తిత్వాది నివేశౌపయిక ఇత్యుధః * ని
 రస్తమితి * సాధ్యాభావవద్యుత్తిత్వ నిబంధనాసంభవస్య వ్యాప్యవృత్తిత్వ
 నిజావకత్వనివేశౌపయిక త్వేపి వ్యాప్యవృత్తిత్వనివేశానాపయికతయాతదుభ
 యానివేశౌపయికతయావ్యాప్తిరేఖనసామంజస్యాదితిభావః * హేతువృత్తితా
 నవచ్ఛేదకాతి * హేతునిజానితవృత్తితానవచ్ఛేదకేత్యర్థః తాదృశధర్మోస్తాదవృ
 త్తిత్వత్వమేవత్యయాగోచక వృత్తితానివృత్తస్య వహ్నినిజాపితవృత్తితావచ్ఛేద

అన్యూనానతి కృత్రి రూపావచ్ఛిన్నత్వ నివేశ హృదయత్రిత్వ హృ
దాన్యనిర్మాణమృత్రిత్వాభయాభావాదే త్విధూమ వృత్రిత్వత్వాది నమసి
యత ధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగి తాకతయా తద్వతిధూమాది సాధ్యక
వచ్ఛిదిహేతావతవ్యాప్తిః తత్తత్సాధ్యాభావవద్వృత్రిత్వస్య విశిష్టవ్యా
పకతావచ్ఛేదక రూపావచ్ఛిన్నాభావాది నివేశేద నిర్ధూమవృత్రిత్వత్వాది
నాహృదయత్రిత్వ ఘటాన్యనిరాభావ మాదాయతద్దోష తాదవప్రతియోగి
దృశాభావం తత్తదభిరణ వృత్రిత్వాభావపదేన వివక్షయతి * తద్వసితి *
* తత్వత్ * అన్యూనెతి * తథాచ వృత్రిత్వత్వేన ఘటాభావప్రతియోగి
తా వచ్ఛేదకస్య జగద్వృత్రిత్వత్వాన్యూనవృత్రిత్వాన్నవృత్రిత్వ భావః ని
ర్ధూమవృత్రిత్వఘటాభయాభావవారణాయా నతి కృత్రిత్వం రూపవిశే
షణం * ప్రాచీతి * నను తత్తత్సాధ్యాభావవద్వృత్రిత్వవిశిష్టభేదప్రతియోగి
తాయాః పర్యాప్తిసంబంధేన అనవచ్ఛేదకత్వమన్యూనవృత్రిత్వం తచ్చ నై
తాదృశాభావ ప్రతియోగి తావచ్ఛేదకస్య సంభవతి ఉభయత్వస్య వ్యాప
కవృత్రిత్వాత్ నచ పషయితానంబంధేన సాధ్యాభావవద్వృత్రిత్వాత్ విశి
ష్టజ్ఞానస్య స్వరూపసంబంధేనాభావస్య సత్వాదతివ్యాప్తిః యదిచ తన్యన్య
భిరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావతయా సాజాత్యాభావాన్నాతి వ్యాప్తిరీక్య
వ్యతే తదాదృశ్యం సత్వాదత్యాదౌ కాలికసంబంధేన తాదృశవృత్రిత్వాత్ వి
శిష్ట ధ్వంసాదృశావ మాదాయాతివ్యాప్తి ప్రద్వారణాయ స్వరూపసంబం
ధావచ్ఛిన్నత్వేన ప్రతియోగి తావచ్ఛేదక తాయా నివేశనీయతయా ప్రతి
యోగి తా వచ్ఛేదక తాఘటకసంబంధేన వ్యాపకత్వ నివేశాదన్యథా విషయ
తాసంబంధేన తాన్యశవృత్రిత్వత్వవిశిష్టజ్ఞానభేద మాదాయానంభవాపా
తాదితి తాదృశాభావాలక్షణ ఘటకత్వతి వాచ్యం పర్యాప్త్యస్య స్వరూప
సంబంధేన వ్యాపకత్వ సంభవేషి లేనసంబంధేనాభయత్వవిశిష్టాభావస్య హే
తావసత్వేన తల్లేఖనానంగతేః తాదృశవృత్రిత్వా సంబద్ధస్వకం యద్యత్
దన్యత్వని వెశశ్చాభావసంగమన మాత్రాపయితయాన ఘటతేజితిచేన్న. ప
ర్యాప్త్యస్య స్వరూపసంబంధేన వ్యాపకతాయాః ప్రవేశ్యత్వాత్ స్వరూ
పసంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగి తావచ్ఛేదక తాకత్వేనైవ లక్షణమితి తా

వ్యావకాంతమనవచ్చి న్నంతం పరియోగితావిశేషణం పరిభ్రమవిశేషణ
 పరియోజనమాహ * తత్తత్సాధ్యాభావవద్వృత్తివిశేషేతి * యద్యత్కై
 హేతుగపి నవతాతే తాదృశ హృదాది వృత్తిస్యథాః వ్యభిచారనిర్ధావక
 హేత్వధికరణమత్రే వృత్తిర్యో ఽయోగోశకాది వృత్తివిశేషావృత్తిత్వాది
 రూప సాధ్యతావచ్చేదకావచ్చిన్న వ్యాపక తావచ్చేదకరూపావచ్చిన్నాభావ
 వ్రద్వద్యవృత్తివిశేషవృత్తిత్వాభావస్య హేతావసంభవాత్ కించిద్విశేషస్య
 తాదృశాభావవద్వృత్తిస్యాభావమానాయాతి ప్రసంగం దత్తయతి * వా
 ధికవత్వాదివిశేషితస్యేతి * అగ్నిమేణసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ స్యేత్వనేనా
 నివృతం నహ్యదాపాధికవత్వాది విశేషణాభావాత్తద్విశిష్ట నిర్ధామవృత్తిత్వా
 భావమాదాయేత్సథాః ద్వితీయవిశేషణ పరియోజనందశయతి * ద్విత్వా
 ద్యవచ్చిన్న స్యేతి * ఘటనిర్ధామవృత్తిత్వోభయత్వాద్యవచ్చిన్న స్యేతి
 * వాతివసంగతి * హృదాదివృత్తిస్యత్వ పాధికవత్వాది విశిష్టనిర్ధామ
 వృత్తిత్వత్వాద్యవచ్చిన్నాభావ పరియోగితాయా వహ్యదివృత్తినిర్ధామవృత్తి
 త్వాద్యవృత్తితయా తత్తత్సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వా వ్యాపకత్వాత్ ద్వి
 త్వాద్యవచ్చిన్నాభావ పరియోగితాయా ద్విత్వాదివద్వా నిజ్య వృత్తితా
 విరహేణ నిర్ధామవృత్తిత్వాది నిష్కళేద పరియోగితానవచ్చేదకత్వరూప
 నిర్ధామవృత్తిత్వాది వ్యాపకత్వసత్వేపి వ్యాసజ్యవృత్తిధర్మావచ్చిన్న
 త్వా తాదృశాభావానాం లక్షణాఘటకత్వాదితాభావః వ్యాసజ్యవృత్తిధర్మ
 స్య తత్తత్సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ నిష్కళేదపరియోగితానవచ్చేదకత్వ రూప
 వ్యాపకత్వ విరహాత్ తత్తత్సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వ వ్యాపకధర్మావచ్చి
 ర్యాప్తి ఘటిత స్వరూపసంబంధశ్చ విరూధనిర్వాహకః పర్యాప్తిఘటిత స్వ
 రూపసంబంధేన వ్యాపకతాం ప్రవేశ్యైతదభావవారణేపి నిర్ధామవృత్తి
 త్వత్వేన హృదవృత్తిత్వ ఘటాన్యతరాభావ మాదాయాతివ్యాప్తిధర్మత్వా
 రేన తదూహితం గుణత్వాదిత్యాదౌ రూపత్వ విశిష్టతాదృశ సమవేత
 త్వాద్యభావ మాదాయాతివ్యాప్తిరతో వ్యాపకేత్యసహాయ వ్యాపకతావ
 చ్చేదకతి. ఏతన్మూలనిరూపితాధేయతాప్యేకేవేత్యభిప్రాయేనేదం నిర్ధా
 మవృత్తిత్వత్వేన హృదవృత్తిత్వ హృదాన్యనిర్ధామ వృత్తిత్వాభయా

వాభావనివేశేద్విత్వా వచ్చిన్నాభావమాదాయాతిప్రసంగస్య వారణ
సంభవేషి ప్రతియోగితాయాం వ్యాపకత్వవిశేషణాప్రేరే నిర్మాణమవృత్తి
త్వత్వాచిన్నా హి గాదివృత్తిస్య ఘటాన్యతరాభావమాదాయ అతిప్రసంగో
నశక్యతే వారయితుమితి తత్ ప్రేరేషా ప్రేరేషనప్యానశ్యకత్వే వ్యాపకజ్య
వృత్తిధర్మావచ్చిన్నాభావవారణాయ తాదృశధర్మానవచ్చిన్నత్వమేవని
త్రత్వాభావనివేశేద్విత్వా వ్యాపకధర్మావచ్చిన్నత్వాపేక్షయా లాఘ
భావో వహ్నీ త్వేన తాణౌ తాణౌ దహనోభయభావా సంకీర్త్యా భి
ర్రాంగీకర్తుం శక్యత ఇత్యుతోఘటాన్యతరేతి. పాథివత్వా దీత్యాది
వా శ్రేవాలత్వాది నిష్ఠనిర్మాణమవృత్తిత్వ పరిగ్రహః * అతిప్రసంగస్యేతి *
నన్వత్యి త దృశ వృత్తిస్యనిష్ఠభేద ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాయాః స్వరూ
పసంబంధావచ్చిన్నస్య స్యావశ్యకతయా తాదృశోభయత్వేతదభావాత్తక
వ్యాపకత్వమతీతమేవ నచ పర్యాప్తి సంబంధావచ్చిన్నత్వం నివేశ్యమితి
వాచ్యం తథాపి తాదృశవృత్తిత్వత్వే తాదృశావచ్ఛేదకత్వాభావనత్వాచితి
చెన్న తాదృశవృత్తితాత్పర్యవ్యాపకధర్మపర్యాప్తావచ్ఛేదకతాకాభావస్యవా
చ్యత్వాల్ * నిర్మాణమేతి * యద్యపి వృత్తిస్యత్వమేవ తాదృశాభావప్రతి
యోగితా వచ్ఛేదికంభవితునుహంతీతి గురుధర్మస్యప్రతియోగితానవచ్ఛే
దకత్వేన తాదృశవృత్తిత్వత్వ రూపగురుధర్మలరసాగ్రేణాభావ ప్రదేశా
నమనుచితం తథాపి గ్రింభస్య గురుధర్మస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వేన
తాస్మిన్మంకింతు నిర్మాణమవృత్తిత్వత్వేన నిర్వహింపవృత్తిత్వ ధూమవద్వృత్తి
త్వాన్యతరాభావమాదాయాపి దోషసూచనాథం తక్రూపేణ తాదృశాభా
వ ప్రదేశానం నప్రోతస్య తాదృశాన్యతరత్వమాత్రం ప్రతియోగితా వచ్ఛే
దకంధూమావృత్తిత్వ ప్రసంగాల్ నాపివృత్తిత్వమాత్రం సామాన్యరూపే
ణ విశేషాభావానుంగమాల్ వృత్తిస్వసామాన్యస్య ప్రతియోగితోపగమేవ
సంయుక్తావృత్తిత్వ ప్రసంగాల్ యద్వానిర్ధూమవృత్తిత్వత్వేన ధూమవద్వృత్తి
త్వ నిర్మాణమవృత్తిత్వోభయభావ మాదాయ ప్రతియోగితాయావ్యాస
జ్యవృత్తిత్వమతే దోషః సూచ్యతే పరంతు భట్టాచార్యాణాం అన్యతరప
దోషాదానస్వరసాల్ ప్రతియోగితాయా మవాసజ్యవృత్తిత్వ దావేశత

సాన్ని వెశయితుముచితమితి తదేవనివేశితం వ్యాసజ్యేష్ఠత్వత్వం చ స్వసమా
 శాధికరణభద్ర ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం * సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వమితి *
 సాధ్యాభావవస్సంబంధిత్వ మిగ్గృహః తేన తాతాత్వసంబంధేన వృత్తైర
 ద్ధర్మారోప బాధ్యః నిర్ణామస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకాఘటక త్వేపి క్రేము
 తక న్యాయేన ధర్మస్య వ్యాపకత్వాపపాదకతయోపాదానమితి తుజ్యాయః
 నను త త్రత్సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ వ్యాపకధర్మావచ్ఛిన్నాభావ
 ప్రవేశే వ్యాసజ్యేష్ఠత్వధర్మానవచ్ఛిన్నస్య నప్రవేశ్యమిశ్యాశింకాయాం
 నిర్ణామస్యత్వత్వేన హృదస్యత్వత్వ ఘటాన్యతరాభావమాదాయాతివ్యా
 ప్తిరతి సమాధానమసంగతిం స్వస్మానవృత్తిధర్మస్థావచ్ఛేదకత్వా నిరూ
 పకతాదృశ వృత్తిత్వత్వ వ్యాపకధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాయా ఏవలాఘ
 వాస్మివేశనీయతయా వ్యాసజ్యేష్ఠత్వ ధర్మానవచ్ఛిన్నస్య వెయథ్యాత్
 నద వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావ సంగ్రహాధికం సామావాధికరణ్యఘ
 టితం న్యూనవృత్తిత్వం వాచ్యమితి వివరీతకారవమితి వాచ్యం యథోక్త
 విశేషణప్రవేశేపి తదావశ్యకత్వాత్ అన్యథాహృదవృత్తిత్వత్వేన నిర్ణామ
 వృత్తిత్వ సామాన్యాభావ మాదాయాతివ్యాపైః నద సవిశేషరూపేణ సా
 మాన్యాభావఇతి తత్ప్రతియోగితాగ్రాద వృత్తిత్వమాత్రే ఏవోపగమ్యతే
 ఇతి నదోషఇతి వాచ్యం ఏవమపి ద్రవ్యత్వేన రూపేణ నిర్ణామవృత్తిత్వధూ
 మవద్వృత్తిత్వాన్యతరాభావమాదాయాతివ్యాప్తిరన్యతరాదృశవృత్తిత్వత్వ
 వ్యాపకప్రతియోగితాం నివేశ్యవ్యాసజ్యేష్ఠత్వవ్యాపకత్వే * వ్యాసజ్యేష్ఠి *
 నచైవంలాఘవాదిత్యసంగతిం. త త్రత్సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వవ్యాపకధర్మా
 వచ్ఛిన్నత్వ ప్రవేశే సాధ్యాభావాధికరణవృత్తిత్వ భిన్నత్వేన నిర్ణామ వృ
 త్తిత్వఘటాన్యతరాభావస్య జలవృత్తిత్వత్వేన నిర్ణామవృత్తిత్వవ్యాపకధర్మా
 త్వద్వవచ్ఛిన్నాభావసూక్ష్మవారణ సంభవేపి స్వస్మానవృత్తితాదృశ ధ
 ర్మావచ్ఛిన్నత్వ నివేశే లాఘవం సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వా నివేశాదితి
 భావః స్వం ప్రతియోగితా ప్రతియోగితాయాః సామావాధికరణ్యనావచ్ఛే
 దకం తేన నిర్ణామవృత్తితాత్వేన ఘటాదిభేదమాదాయనదోషః వ్యధికర
 ణధర్మావచ్ఛిన్నాభావ సంగ్రహప్రకారం క్తః తాదృశవృత్తిత్వాభావశ్చ

ప్రసిద్ధావపి నతస్సంబంధావచ్ఛిన్న హేతుకావ్యాప్తిః సంబంధప్రతియోగి
త్వ రూపసంబంధిత్వైః దేశసంబంధే హేతుతావచ్ఛిదకసంబంధేనేతి తృతి
యాథావచ్ఛిదాన్వయః * సృత్రావపీతి * సంబంధత్వేపీత్యర్థః * నదోవచ్ఛి
తి * హేతుతావచ్ఛిదకసంబంధానివేశే వహ్నిమాణా ధూమాదిత్యైవ వ
హ్నిభావవత్సంయుక్తస్వత్వావచ్ఛిన్నా భావప్రతియోగితాయా వహ్ని
భావవత్సమవేతత్వాన్య వృత్తితయా సామాన్యతో వహ్నిభావవద్వృత్తిత్వ
త్వం ప్రత్యవ్యాపకత్వేన తాదృశభావస్యలక్షణఘటకత్వానువవత్తైర్వహ్ని
భావవద్వృత్తిత్వవ్యాపకప్రతియోగితాకస్య తద్వృత్తిత్వ సామాన్యభావ
స్య వహ్నిభావవత్సమవేత్వనాధూమేతిసత్వాత్ అవ్యాప్తిఃప్రసజ్యతేహే
తుతావచ్ఛిదక సంబంధనివేశేన నిర్వహ్నిసంయుక్తత్వత్వావచ్ఛిన్నా భావసా
పి తాదృశ సంబంధావచ్ఛిన్నసాధ్యభావవద్వృత్తిత్వవ్యాపకప్రతియోగి
తాకత్వేనలక్షణఘటకతయాలేమాదాయలక్షణసమన్వయఇతిభావః*ఇత్థం చ*
హేతుతావచ్ఛిదక సంబంధేన సాధ్యభావవద్వృత్తిత్వ వివక్షణేన సతీతి
శేషః తదవివక్షణేన వక్ష్యమాణాప్రసిద్ధి విరహాదుపప్తంభసంగతిః * హే
తుతావచ్ఛిదక సంబంధేన కస్యచిదధికరణఇతి*అనుయోగితాసంబంధేనహే
తుతావచ్ఛిదక సంబంధవిద్వృత్తిత్వార్థః అథవా హేతుతావచ్ఛిదక సం
బంధేన ధర్మవద్వృత్తిత్వార్థః విశిష్టహేతుతావచ్ఛిదక పురస్కారేణ
హేతుమత్వ నివేశన సంభవేపి బహుపదార్థాఘటిక హేతుతావచ్ఛిదక
స్థలధర్మత్వేన నివేశాపేక్షయా తేన రూపేణ నివేశే గౌరవమితిసామాన్య
తానివేశలాభాయకస్యదిదిత్యభిహితం అథ ద్వీవ్యం గుణకమాన్యత్వేనతి
వ్యాప్యస్త్రీబోధ్యః తేనావ్యాప్యవృత్తిః సంయోగాత్తక వృత్తిత్వాభావ
స్య పూర్వక్షణవృత్తిత్వ విశిష్టతాదృశవృత్తిత్వా భావస్యచ సత్వేపి నాతి
వ్యాప్తిః నిరవచ్ఛిన్నవిశేషణతాసంబంధేన తద్వత్సంవా. హేతుతావచ్ఛి
దక సంబంధానుయోగితానివేశే తస్సంబంధనివేశాద్గౌరవ మతానుయోగితే
తి * కస్యచిదితి * ధీధిత్వనుసారేణాహ * అథవేతి * ప్రథమకల్పసమో
యంకల్పః నను ధర్మత్వేన నానాపదార్థానివేశ మపేక్ష్యహేతుతావచ్ఛి
దకరూపేణైవ నివేశ ఉచితఇత్యుతతహ * విశిష్టేతి * బహుపదార్థాని

సత్వాదిత్యాదౌ సమానాధికరణ ధర్మావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకస్యాపి
 సాధ్యాభావస్యసత్వాదీయవహేతు సమానాధికరణత్వ సంభవేపి హేతుతా
 వచ్చేదక విశిష్టహేతుసమానాధికరణ నిగుక్తసాధ్యాభావానాం వ్యధికరణ
 ధర్మావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకత్వ నియమాత్తాదృశ హేతుసమానాధికర
 ణత్వేనాభావ విశేషణ కేవల వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకత్వ
 రూపేణైవ సాజాత్యవివక్షణం సంభవతీతి తన్నివేసమహాచితమితి చేన్న.
 తథానతి తాదృశ యావత్సాధ్యాభావ సజాతీయవత్సవైవ లక్షణత్వం సంభ
 వతి వ్యభిచారిణి సమానాధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావస్యాపి విశిష్టహేతు
 సమానాధికరణత్వేన లక్షణఘటకతయా త్స్వేటక యావదభావ సజాతీయా
 ప్రసిద్ధ్యేవ అతివ్యాప్తివిరహాత్ సద్ధేతా తాదృశయావదభావ సజాతీయవ్య
 ధికరణ ధర్మావచ్చిన్నప్రతియోగితాక యతిగించదభావమాదాయేవలక్ష
 ణ సమన్వయసంభవాదితి సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వా భావవత్వ విశేషణవై
 యథ్యావతే: * హేతుతావచ్చేదక సంబంధేనేతి * నమవాయాది సంబం
 ధేనేత్యర్థః * సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వస్య * సమానాధికరణధర్మావచ్చిన్న
 సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వస్య * నక్షతీతి * తాదృశసాధ్యాభావస్యసమవాయా
 ది సంబంధానుయోగ్యవృత్తితయా వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావప్రేవ
 లక్షణఘటకత్వాత్ తద్వతివ తాదృశసంబంధేనాపివృత్తైః ప్రసిద్ధేరిభావః
 అత్రేద ద్రివ్యంగుణకర్మాన్యత్వేనతి సత్వాదిత్యాదావన్యాప్తిః విశేష్యవి
 శేషణ సంబంధస్య పరంపరయా హేతుత్వ మభ్యుపేత్య వారణీయేత్యభిప్ర
 త్యహేతుతావచ్చేదకసంబంధేన కించిద్వ్యక్త్యధికరణ వృత్తిత్వమభావే వి
 వక్షితం యదిచ నత్తాదేరేవ విశిష్టసత్తాత్వాదిసాన్యాస్యత్వం హేతుతా
 వచ్చేదక సమాన్యతః హేత్వ హేతువాధారిణధర్మత్వేన * యదిచేతి * అ
 ధ త త్తత్సాధ్యాభావవద్వృత్తితా సామాన్యే తత్తత్సాధ్యాభావ సజాతీయ
 హేతుతావచ్చేదక సంబంధావచ్చిన్నత్వ విశిష్టహేతుతావచ్చేదకావచ్చే
 ద్యత్వాభావః కుతోనోక్తః ద్రివ్యంగ విశిష్టసత్వాదిత్యాదౌ గుణాదివృత్తిత్వే
 హేతుతావచ్చేదక పర్యాప్తావచ్చేదక తాకత్వా భావేనాన్యాప్తివారణాల్
 త్పూర్వవత్తాదృశావచ్చేద్యత్వత్వవ్యాపక వ్యాసజ్యవృత్తిధర్మావచ్చిన్నప్ర

వచ్చెదకవిశిష్ట నిరూపిత హేతుతావచ్చేదక సంబంధావచ్చిన్నాధికరణతా
 సామాన్యే త త్తత్సాధ్యాభావ సజాతీయ త త్తదధికరణానుయోగికత్వాభా
 వం త త్తత్సాధ్యాభావవద్వృత్తితాసామాన్యే త త్తత్సాధ్యాభావ సజాతీ
 య హేతుతావచ్చేదక సంబంధావచ్చిన్నత్వ విశిష్ట హేతుతావచ్చేదకావ
 చెచ్చెద్యత్వాభావంవానివేశ్య నివార్యతే తదాజాతిమాః సత్వాదిత్యాదా
 ఉపదర్శితాప్రసిద్ధి నిబంధనా వ్యాప్తైరుక్తవివక్షానుంతరేణైవ నివారణం
 సంభవతీత్యవధేయం. మిశ్రాస్తు సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వాభావ రూపవ్యా
 ప్తై జాతిమాః సత్వాద్ద్రవ్యం విశిష్టసత్వాదిత్యాదా అవ్యాప్తిహీనా
 చ్యుతకలసాధ్యాభావవన్నిష్టాభావ ప్రతియోగిత్వ రూపామేవవ్యాప్తిం సా
 జాత్యాది ఘటనయా పరిష్కృతవంతః తత్పరిష్కృతేద యథాశ్రుతే వక్ష్య
 మాణదోష ముద్ధర్తుః మథావప్రతియోగిత్వ స్థలే స్వావచ్చిన్న వ్యాపకతా
 వచ్చేదక ప్రతియోగి తావచ్చేదకత్వ రూపసారిభాషిక తత్ప్రతియోగితావ
 చెచ్చేదక త్వాశ్రయ హేతుతావచ్చేదకవత్వం నివేశయన్ తాదృశలక్షణమా
 హ * యద్వేతి * తాదృశాః వ్యాప్యవృత్తయః సాధ్యాభావాః సాధ్యశావ
 చెచ్చేదకావచ్చిన్న వ్యాపక తావచ్చేదకరూపావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకాభా
 తియోగితాకాభావ నివేశకోవాచ్యః ధూమవాన్ వహ్నోరిత్యాదావయోగో
 లకీయ వహ్నిభేదవిశిష్ట వహ్ని శ్వావచ్చేద్యత్వాభావమాదాయాతివ్యాప్తిస్తు
 నలయోగోలకీయ వహ్ని నిత్యవృత్తిత్వ నిష్టావచ్చిన్నత్వే ప్రతియోగితావిర
 వోదితీచేన్న హేతుతావచ్చేదకానవచ్చిన్నత్వస్య నశిర్థాత్వాభావాత్. అత్ర
 స్వాశ్రయ సాజాత్యసంబంధేన సాధ్యాభావత్వ వ్యాపకాయః స్వాధికరణ
 వృత్తిత్వ నిష్ట భేదప్రతియోగి తా వచ్చేదకప్రతియోగితానిరూపకవృత్తిత్వసం
 బంధేన సాధ్యాభావ విశిష్టో వ్యాసజ్యవృత్తిధర్మః స్తదవచ్చిన్నాధికరణత్వమ
 నుగతం అవచ్చేదకత్వం స్వావచ్చిన్నప్రతియోగితాక భేదవత్వ సంబంధేనబో
 ధ్యమితి * సాజాత్యాదీతి * నచ స్వసమాన జాతీయ సకలసాధ్యాభావ వ
 న్నిష్టాభావ ప్రతియోగిత్వ మథా ఇతి మిశ్రపక్షానాది పదలభ్యం వా ప్రీతి
 వాచ్యం తాదృశస్య వ్యాప్యవృత్తిత్వస్య తదభిప్రీత్యాత్ విశిష్టవత్తాపా
 ధ్యకాతివ్యాప్తి వారణాయసాధ్యతావచ్చేదకావచ్చిన్నైతి. ప్రత్యేకం తేహమి

ప్రత్యేకం తేహం న జాతీయస్య వ్యాపకీభూతస్య భావస్య ఏకైకతద
 భావ న జాతీయస్య తే తదభావవ్యాపకీభూతస్య వ్యాప్యవృత్తిరభావస్య ప్ర
 తియోగితావచ్ఛేదకేన యదాపి పావచ్చిన్నం ప్రతివ్యాపకత్వమవచ్చిద్యతే
 ప్రతియోగితావచ్ఛేదకం యద్దేతు తావచ్ఛేదకావచ్చిన్న నిరూపిత వ్యాపక
 తావచ్ఛేదకం తదాపి వత్సం తత్సం తేన రూపేణ వ్యాప్యగ్న్వం. వహ్నిమా
 ధూమాదిత్యాదౌ వహ్ని త్వాద్యవచ్చిన్న వహ్నిద్యభావ న జాతీయస్త
 ద్వాప్యవకీభూతో భూమ త్వాద్యవచ్చిన్న ధూమాభావః వహ్ని త్వాద్యవచ్చి
 న్న ఘటాభావ న జాతీయస్తద్వాప్యవకీభూతః ధూమత్వాద్యవచ్చిన్న ఘటా
 ద్యభావస్తస్మితియోగితావచ్ఛేదకం ధూమత్వాదికం ధూమత్వాద్యవచ్చి
 న్న వ్యాపకతావచ్ఛేదకమితి లక్షణసమన్వయః స్యభిచారిణీభూమత్వాద్యవ
 చ్చిన్న వ్యాపకతావచ్ఛేదక ధూమత్వాద్యవచ్చిన్న ఘటాద్యభావ తాదృశవ
 హ్ని త్వాద్యవచ్చిన్న వహ్నిద్యభావ న జాతీయ త తదభావవ్యాపకవహ్ని
 త్వాద్యవచ్చిన్న ఘటాద్యభావవహ్ని త్వాద్యవచ్చిన్న వహ్నిద్యభావ ప్రతి
 యోగితావచ్ఛేదక వహ్ని త్వాదేః వహ్ని త్వాద్యవచ్చిన్న వ్యాపక తావచ్ఛేద
 కత్వేపి తాదృశ యావత్సాధ్యాభావాంతరగతీ భూమత్వాద్యవచ్చిన్న ధూ
 మాభావన జాతీయతద్వాప్యవకాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్యకస్యాపి వహ్ని
 త్యతే) సాజాత్యనిరూపకస్యయద్యపి తస్య వత్సం తస్య తస్య చైత్యుత్పత్త్యాపి శిష్య
 లాభోభవతీతి ప్రత్యేకమిత్యస్య వ్యాపకీభూతాభావమివాన్వయఉచితః అన్య
 భావేకైక వ్యాపకీభూతాభావే ఏకైక సాధ్యాభావ న జాతీయాభేదాన్వయా
 భావే వ్యతిరేకీ సాధ్యకైక వ్యాప్యప్రవృత్తేః తథాపి పూర్వలక్షణే తాదృశాన్వ
 యతాత్పర్య 'గృహకప్రత్యేక పదోపాదానేన వ్యుత్పాదితస్య తస్య తథా
 న్వయస్యేదానీం తదనుపాదానేపి తత్ప్రతిబంధం శక్యత్వాత్తద్వైయథ్యమితి
 మనసికృత్య ప్రత్యేకం న జాతీయః తేహం వ్యాపకీభూత ఇత్యన్వయేనార్థ
 మాహ * ఏకైకేతి * వ్యాప్యవృత్తిరితి పూరణం. వహ్నిమాధ్యే ధూమో
 ద్రవ్యత్వేన వ్యాప్యఇత్యాది ప్రయోగవారణాయ తేన రూపేణ తే * కస్యా
 పితి * ఘటభిన్నత్వేన ధూమఘటాన్యతరాభావస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేద
 కం వహ్ని త్వాద్యవచ్చిన్న వ్యాపకతా వచ్ఛేదకమిత్యేతి వ్యాప్తివారణాయన్యాయ

త్వాద్యవచ్చిన్న వ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వాభావాన్నాతివ్యాప్తిః ప్రథమాభా
 వే వ్యాప్యవృత్తిత్వవిశేషణాత్కపిసంయోగీపతద్వృత్తత్వాదిత్యాదౌ కపిసం
 యోగత్వాద్యవచ్చిన్న కపిసంయోగాభావస్యకేవలాన్వయినః సజాతీయస్య
 వ్యాపకీహూతవ్యాప్యవృత్త్యభావస్యాప్రసేధానపినక్షతిః వ్యాప్యవృత్తిత్వవిశేష్ట
 తదభావంప్రత్యేతద్వృత్తత్వాద్యభావస్యవ్యాపకత్వాత్సాధ్యతావచ్ఛేదకీనం
 నవృత్తిభిన్నత్వ మతరిక్తవృత్తిభిన్నత్వంవావచ్ఛేదక విశేషణం తచ్చ తత్ప్రతి
 యోగితా సమావాధికరణమిత్యాది తత్ప్రతియోగితా నిరూపకాభావస్యని
 రవచ్చిన్న విశేషణతానంబంధగర్భం అన్యథానంయోగేన ధూమాదావ
 వ్యాప్తిః తత్ప్రతియోగితానిరూపకత్వ విశిష్టవత్సమపి వివక్షితం లేనన
 భావవృత్తవచ్ఛేదకస్యేత్యగ్నిమగ్నింభాసంగతిః స్వవ్యాపకతతాన్యత్వ త
 త్సమానాధికరణత్వభిన్నాభావస్య నివేశేతునకావ్యసవవత్తిః * కపితి *
 అత్యక్తపిసంయోగాధికరణత్వాభావస్య తాదృశల్యేపి తాదాత్మ్యేనచేతావ
 వ్యాప్తిరితి కచిత్ తన్న వ్యాప్యవృత్తిత్వ విశిష్టస్య వ్యాపకత్వస్య వివక్షణీ
 యతయా తస్యా తథాత్వాద్యతే తస్థలే ఏవావ్యాప్తేమూర్తారత్వాత్ * ఆ
 ప్రసేధావపీతి * ద్వితీయాభావే వ్యాప్యవృత్తిత్వ సత్త్వాత్తద్విశిష్ట సంయో
 గాభావాదేః కేవలాన్వయత్వం నాస్తీత్య ప్రసేధిరిత్యర్థః కేవలసంయోగా
 భావాదౌ వ్యాపకత్వ సత్త్వాద్వ్యాప్యవృత్తితి అవచ్చిన్నవృత్తికాన్యత్వయా
 వవ్యాప్యవృత్తిత్వ ప్రవేశే ధూమపామాన్యాభావాద్యసంగ్రహః స్యాదతా
 నవచ్చిన్న వృత్తికత్వరూపమేవ గద్వాచ్యం తథాచోక్తస్థలే తదుపాదానపి
 దోషో దుర్వాచ్యస్యనలమా * వ్యాప్యవృత్తిత్వేతి * వ్యాప్యవృత్తిత్వ విశి
 ష్టానాం లేషామితి ఫలితం సాధ్యాభావ వ్యాపకతా ఘటకాధి కరణతా
 యాం నిరవచ్చిన్నత్వం సచ్యేమితి నిష్కర్షణః ఏవంక కపిసంయోగా భా
 వాదిసాధ్యక నదైతౌ కపిసంయోగాదిరూప సాధ్యాభావ సంగ్రహవార
 తాయ సాధ్యాభావేపి వ్యాప్యవృత్తిత్వ మావశ్యకమితి బాధ్యం నను సా
 ధ్యాభావే వ్యాప్యవృత్తిత్వం వ్యర్థం ప్రతియోగితైయధికరణ్యా ఘటిత సా
 ధ్యవ్యాపకతాయా ఏవలక్షణ ఘటకతయా కపిసంయోగాభావ వ్యాప్యవృత్తి
 సంభవాదిత్యతలమా * సాధ్యతేతి * ప్రతియోగితావచ్ఛేదక సంబంధేనవ్యా

అంధేనసాధ్యవ్యాపకతాయా వివక్షణీయతయా సంయోగేనద్రవ్యస్యావ్యా
 ప్యవృత్తితామతే సంయోగేన తత్సాధ్యకే తాదృశసంబంధేన వ్యాపకతా
 వసేద్యభావవ్యాపకతాఘటాభావే ప్రతియోగివైయధికరణ్యస్యావశ్యని
 వేశనీయతయాసాధ్యవన్నిష్ఠప్రతియోగినమానాధికరణాభావప్రతియోగితావ
 చెప్పదకస్యాపి సంయోగత్వాదే సాధ్యవ్యాపకతావచ్చేదకత్వ మక్షతమితి
 ధ్యేయంనానావృత్తిసాధ్యకేత తత్సాధ్యవ్యక్త్యాభావస్యవానాధికరణకేతవ్య
 క్తిసాధ్యకేతయతిగ్రంధిదధికరణవృత్తిత్వవిశిష్టసాధ్యాభావస్య వ్యాపకీభూ
 తాభావో నహేతుతావచ్చేదకావచ్చిన్నవ్యాపకతావచ్చేదక గూపావచ్చి
 న్నప్రతియోగితాకఇతి తాదృశసాధ్యాభావవ్యావర్తనాయ సాధ్యతావచ్చే
 దకావచ్చిన్న వ్యాపకతావచ్చేదక గూపావచ్చిన్నప్రతియోగితాకత్వ నివే
 తనం వ్యాపకతావ సాధ్యతావచ్చేదకసంబంధఘటితా తేన నమవాయేన
 ద్రవ్యత్వాది సాధ్యకగుణాదిహేతౌ విషయతయాసాధ్యవ్యాపకజ్ఞానాదేః
 సాధ్యతావచ్చేదకసంబంధావచ్చిన్నాభావం ప్రతిహేతుతావచ్చేదకసంబ
 ధ్ధావచ్చిన్న హేత్వభావస్యావ్యాపకత్వేపి నక్షతిః సాధ్యాభావశ్చసాధ్యతావ
 చెప్పదకసంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకోగ్రహ్యః తేన సంయోగాది
 వావహ్యేదిసాధ్యకభూమాదిహేతౌ నమవాయాదిసంబంధావచ్చిన్న వ
 హ్యభావం ప్రతిసంయోగాదినా భూమాదెరభావస్యావ్యాపకత్వేపినక్షతిః
 వ్యభిచారిణీసమానాధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావవ్యాపకవ్యధికరణ హేతు
 తావచ్చేదకాద్యవచ్చిన్న ప్రతియోగితాకాభావమదాయాతిప్రసంగవా
 రణాయ సజాతీయత్వపాదానం వ్యతిరేకిసాధ్యకస్థలే యావత్సాధ్యాభావ
 వకతాప్రవేశే వ్యాపకీభూతస్యేతివ్యధేం సమానాధికరణ నివేశేనైవోప
 పత్తైరాహ * వ్యాపకతాచేతి * ఇదంతు సాధ్యతావచ్చేదక సంబంధేన ని
 రుక్తయాదృశ ప్రతియోగితావచ్చేదకావచ్చిన్నా నధికరణం సాధ్యవత్తాదృ
 శ ప్రతియోగితావచ్చేదకత్వం ప్రతియోగివైయధికరణ్య ఘటితసాధ్యవ్యా
 పకతావచ్చేదకత్వం తథాద తాదాత్మ్యేన ప్రమేయసాధ్యకేవ్యాప్తిః తా
 దాత్మ్యసంబంధస్యభేదప్రతియోగితావచ్చేదకత్వాఘటకత్వాదతః ప్రతి
 యోగివైయధికరణ్యఘటితసాధ్యవ్యాపకతాఘటితలక్షణాంతర మభిప్రేతమి

నజాతీయా ప్రసిద్ధ్యా ఏకైకతత్సజాతీయత్వనివేశనం సాజాత్యభుటక సమా
 నాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వాదికమనుగతనిరుక్త భేదకూ
 టరూపమెవగ్రాహ్యం అన్యథా యత్రభిన్నభిన్నసంబంధేన సాధ్యహేతు
 భావస్తత్ర సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకసాధ్యాభా
 వస్యయాదృశప్రతియోగితానిరూపకత్వం తస్యైవతద్వత్తయానజాతీయత్వే
 న తత్సజాతీయాభావనిరూపిత హేతుతావచ్ఛేదక సరిబంధావచ్ఛిన్న ప్రతి
 యోగిత్యాప్రసిద్ధేః సజాతీయస్యాపి సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నా
 భావస్యనివేశే హేతువ్యాపకతాయాఅపి తస్సంబంధ ఘటితాయావివక్షితే
 ఉక్తాప్రసిద్ధినిబంధన దోషానంభవేపి వ్యాపకీభూతస్యేత్యాదేవైయథ్య
 న్యదుర్వారత్వాత్ తత్త్యాగేచచరణులక్షణవివవర్యనసానాత్. వ్యభిచారిణిసా
 ధ్యభావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావ నజాతీయహేతుతావచ్ఛేదకావచ్ఛి
 న్న హేత్వాద్యభావమాదాయాతి ప్రసంగస్యవారణాయ * వ్యాపకీభూత
 స్యేతి * వ్యభిచారిణోఽభావస్య వ్యభిచారినిరూపకాధికరణే సాధ్యాభావ
 వ్యాపకత్వాన్నదోషః వ్యాపకత్వం చ నతత్సమానాధికరణాభావా ప్రతియో
 గిత్వంసగ్యపైత్వవతాదృశద్విత్వావచ్ఛిన్నాభావ ప్రతియోగితయా సంభవా
 త్ నచ తదధికరణవృత్తిత్వ హేతుతావచ్ఛేదక సంబంధేనవివక్ష్యంవాచ్యం
 తథాచ వహ్నీద్యభావవతిధూమాద్యభావస్య ధూమాద్యనాత్మకీద్విత్వా
 తి. తద్వత్తయేత్యథేదెస్మతీయా*భిన్నభిన్నసంబంధేనేతి*వహ్నీదేఃకాలిక
 పంయోగసంబంధాభ్యాంసాధ్యసాధనభావైశత్యథః. యత్రేకసంబంధేన
 విభిన్నరూపేణసాధ్యహేతుభావః తత్రసాధ్యాభావస్య నజాతీయత్వేపి వ
 హేతుతావచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛిన్న తత్ప్రతియోగిత్యాప్రసిద్ధితివ్యంజ
 తం * సాధ్యతేతి * సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావనివేశే
 శైతత్సజాతీయతయాతస్సంబంధావచ్ఛిన్నాభావస్యాపాదానేత్యత్యథః తే
 నవేయథ్యేనద్వితీయాభావేసాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వా నివేశ
 పినక్షతిః * తస్సంబంధఘటితాయాఇతి * అన్యథామహాకాలభిన్నాను
 టాదిత్యాదౌకాలికస్యసంబంధేనహేతావవ్యాప్తేః * వ్యాపకీభూతస్యేతి * సం
 యోగానచ్ఛిన్నాయోగోలకావృత్త్యభావసామానాధికరణ్యస్యాపి సుజాత

ద్యువచ్చిన్నాభావస్య సంయోగాదిరూప హేతుతావచ్ఛేదక సంబంధేనాన్య
త్యావతమానాయ దోషావసరఇతివాద్యం ఏవమపి యత్రస్వరూపసంబంధేన
హేతుతాతత్రతాదృశాభావ ప్రతియోగితీయా హేత్వభావస్యవ్యాపకతా
మపపత్రేమర్థార్థాత్ నాపి తాన్యశాభావ ప్రతియోగితానవచ్ఛేదక
దూషవగ్నం అభావత్వాద్భాత్తతాదృశరూపమాదాయాభావమాత్రస్యే
వవ్యాపకతీయా వ్యాపకత్వస్యావ్యావతకతాపత్రైః ఏవం వహ్నిద్యభావ
వతిధూమావయవాదౌ సమవాయావినౌ వశకమానధూమాదిరూప మభావ
మాదాయితదభావవ్యాపకతాభంగభి యా హేతుతావచ్ఛేదకసంబంధేనసా
మావాధికరణ్యన్య నివేశనీయతయా సత్తావాకాతేరిత్యాదౌ సత్త్వాద్య
భావవతి హమాన్యాదౌ హేతుతావచ్ఛేదకసంబంధేన వృత్తిరప్రసిద్ధ్యా అ
శ్యాప్రీత్యేతి తద్వన్నిష్టాన్యోన్యభావ ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వమేవసా
ధ్యాభావవ్యాపకత్వం నిర్మాణమోపహీతశాన్యత్వాదిత్యాకౌ హేత్వభావ
స్య ఏహ్నిదేః ప్రత్యేకంధూమాదిమన్నిష్టభేద ప్రతియోగితా వచ్ఛేదక
త్వేపి అఖండస్య నిర్మాణమత్వ ప్రకారకప్రనావచయత్వాద్యభావస్య
తాదృశవ్యాపకతాసంబంధవాత్తత్వ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్చిన్నస్య హేతు
వ్యాపకతయైవ లక్షణసమన్వయః తద్వన్నిష్టగ్నం దైశికవిశేషణతయా గ్రా
హ్యం అతోవహ్నిద్యభావవతిధూమాద్యభావవద్భేదస్య కాలికాదినంబం
ధేవవృత్తావపిసక్షతిః అభావాభావస్య ప్రతియోగిరూపత్వేష్యభావవచ్ఛేదా
తిరిక్తపీఠ అతోధూమాద్యభావవతి అయోగోచికాదౌదైశిక విశేషణతయా
వహ్నిద్యభావవచ్ఛేదస్య వృత్తిరవ్యాపకత్రైవేతివహ్నిద్యభావస్య ధూ
మాద్యభావవ్యాపకతాపత్రైః అథవాయదీయదైశికవిశేషణతానంబంధ హ
మాన్యే తత్రత్సాధ్యాభావవద్యతిగించిద్వ్యక్త్యనుయోగికి త్వాభావస్తదన్య
భావవేణవత్వాద్వ్యాపకత్వపరిపూరితం*అవ్యావతకతావత్రైః* వ్యభిచార్య
వారకతావత్రైయద్ధర్తావచ్చిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకరూపావచ్చిన్నాభావగ్నం
తాదృశాభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకంతద్ధర్మవత్సోక్తోత్వాహ*ఏవమితి*
అభావవచ్ఛేదస్యాతిరిక్తత్వప్రపాదతానపేక్షం వ్యాపకత్వమాహ * అథై
* సమవ్యాకృత్యుత్తిత్వావచ్ఛేదనవ్యాపకతాస్యయోగ్యాత్ ఉద్దేశ్యతావ

త్వమేవతద్దభావవ్యాపకత్వం అభావస్యేతిభావభిన్నస్యేత్యర్థః కంఠేన ధూమ
 వాః జలత్వాభావాదిత్యాదౌ జలత్వాదినిరూపితైరైకవిశేషణతాయా అ
 ప్రిసద్ధ్యాతత్త్రి నిరుక్తభేదకూటాత్తుకవ్యాపకతానత్వేపి నాతివ్యాప్తిః అభా
 వరూపసద్ధతౌ హేతుమత్వప్రకారకప్రమాదిషయత్వాద్యభావ ప్రతియోగి
 తావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న వ్యాపకతామాదాయేనలక్షణసమన్వయః ధూమవా
 న్స్వహేరిత్యాదౌ అయోగోభ కాదావప్యుత్పత్తికాలావచ్ఛేదేన వతఃకూమాన
 స్యసహ్యోద్యభావస్య నిరుక్తవ్యాపకతాసత్వాదతివ్యాప్తిరతౌ వ్యాప్యవృత్తై
 రితి యద్యపి తాదృశాభావా అపి హృదాదౌ వ్యాప్యవృత్తయః తథాపి
 వ్యాప్యవృత్తిత్వవిశిష్టస్య వ్యాపకత్వంవివక్షణీయం అనవచ్ఛిన్నవిశేషణతా
 సంబంధేన వ్యాపక తానివేశలాభాయైవ తదుక్తం అనవచ్ఛిన్నవృత్తికాన్యత్వ
 రూపంవ్యాప్యవృత్తిత్వంతు నశక్యతే నివేశయితుం సంయోగేన సద్ధతౌవా
 తుతావచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛిన్న హేత్వభావస్యాతథాత్వాత్ తత్ప్రతియో
 గితేత్యత్ ప్రతియోగితాహేతుతావచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛిన్నాగ్రాహ్యత
 స్యభావ్యధికరణసంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకహేత్వభావస్య సాధ్యా
 భావవ్యాపకత్వ సమనియతాభావైక్యమతే వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్న ప్రతి
 యోగితాకాభావరూపతయా సమావాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యాభా
 వ జాతీయత్వేనతమాదాయాతి వ్యాప్తివిరహేపి ఆత్మత్వాదిసాధ్యకే విషయ
 తయా హేతౌజ్ఞానాదౌ సాధ్యాభావవ్యాపకసమవాయసంబంధావచ్ఛిన్న
 జ్ఞానాద్యభావమాదాయాతివ్యాప్తేః అభావే హేతుతావచ్ఛేదక సంబంధావ
 చ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకత్వ విశేషణంప్రవేశ్యచ నాతిప్రసంగవాతణవంభవః
 సమనియతాభావైక్యేనమవాయసంబంధావచ్ఛిన్న జ్ఞానాద్యభావస్యాపి వ్య
 సమవాయవిషయకత్వసంబంధేన జ్ఞానాదివిశిష్టజ్ఞానాదర్శిషయితా సంబం
 ధావచ్ఛిన్నాభావ సమనియతత్వేన తాదృశసంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగి
 చ్ఛేదకావచ్ఛేదేన విధేయాన్వయాత్ సచాయుక్తః విశేష్యవృత్తైరితిత్యా
 యాదిత్యతతహా * అనవచ్ఛిన్నైతి * నిరవచ్ఛిన్నవిశేషణతాసంబంధావచ్ఛి
 న్న తద్వన్నిష్ఠభేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాయాః యదీయనిరవచ్ఛిన్న విశే
 షణతాయాశ్చ స్రవేశాథకం * స్వసమవాయాతి * ఘటావచ్ఛేదేనతదా

తాక త్వత్. ధూమాద్యభావవ్యాపకమహానసీయవహ్నిభావప్రతియోగినా
 వహ్నిత్వాదినా వహ్నిత్వాద్యవచ్చిన్నవ్యాపకత్వాదతిప్రసంగఇతి వగిరి
 యోగినోవ్యాపకతాముపేక్ష్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్య తదవచ్ఛేదకత్వ
 పర్యంతానుభావనం ద్రవ్యవిశిష్టనత్వాదిత్యాదౌ సాధ్యాభావవ్యాపకాభా
 వప్రతియోగితావచ్ఛేదక విశిష్టనత్రాత్వాదేహేతుతావచ్ఛేదకౌపలక్షీ
 తహేతువ్యాపకత్వానంభవాత్ యంప్రతిత్యసుక్తాస్య యదూహితవచ్చిన్నం
 విశిష్ట్యుక్తం వ్యాపకతావ హేతుతావచ్ఛేదకనంబుధేన గ్రాహ్యతామ
 హేతాలభిన్నః కాలత్వాదిత్యాదౌ సాధ్యాభావవ్యాపకాభావ ప్రతియోగి
 తావచ్ఛేదకస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకాదేః కాలికాదినంబంధేన హేతువ్యాప
 కతాయామవచ్ఛేదకత్వేపి నాతిప్రసంగః వ్యాపకతావచ్ఛేదకతాఘటకనం
 బంధభేదవివేకనాదికం స్వయముహూర్తం నచ ధూమవాన్వహ్నిమత్వప్రకా
 రకప్రమానిషయత్వాదిత్యాదావతివ్యాప్తిః ధూమాద్యభావవ్యాపక ధూమా
 ద్యభావస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదక జలాదివృత్తిత్వ విశిష్టధూమాభావాభా
 వత్వాదేహేతుతావచ్ఛేదక స్వరూపనంబంధ ఘటితహేతువ్యాపకతా
 వచ్ఛేదకత్వాదితి వాద్యం భావవృత్తిప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్య వ్యాప
 కతావచ్ఛేదకతాయావివక్షణీయత్వాత్. యథాశ్రుతమిశ్రలక్షణ ముపన్యస్య
 దూషయతి * సాధనసేవీతి * తాదృశేతి * యయేసాధ్యాభావాః ప్రసి
 ధ్ధాః తత్రత్సజాతీయతత్రద్వైవిధ్యవేత్యర్థః*తదవచ్ఛేదకత్వం*తాదృశప్రతి
 యోగితావచ్ఛేదకత్వం. ఆద్యై*ద్రవ్యంనత్వాదావితి*ద్వితీయే*జ్ఞేయంప్రమే
 యాదిత్యాదావితి*నను ప్రమేయత్వాదేః కేవలాన్వయితావచ్ఛేదకత్వేపివా
 చ్యత్వత్వాదేరివ సాధ్యాభావవ్యాపకవ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావ ప్ర
 తియోగితావచ్ఛేదకత్వమక్షతమేవేత్యాశంకానిరస్యతి *ప్రమేయత్వవ్యధి
 కరణేతి*ప్రమేయత్వస్య కేవలాన్వయిత్వాదితిభావః ధూమాద్యభావం ప్రతివి
 షయితాదినంబంధనవహ్నిత్వాద్యవచ్చిన్నస్యయో ౭ భావస్తస్యవ్యాపకత్వా
 త్తనిజ్ఞానాభావవదవ్యావృత్తిజ్ఞానప్రతియోగితావచ్ఛేదకాభావోపేతి నన
 మనైయత్వర్థంగః * పర్యంతేతి * వహ్నిజలాభ్యాభావ వారణాయ
 ప్రతియోగితాయాస్తదవచ్ఛేదకత్వంనొక్తం * స్వయమితి * జ్ఞానవా

త్తమాదాయ సమవాయేనా త్తత్వే సాధ్యేనమవాయేన ద్వివ్యత్వే తేనా
 ఆత్మత్వాభావం ప్రతిపదియతాసంబంధేనద్వివ్యత్వత్వవజ్ఞానస్య యస్యయ
 వాయసంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకోఽభావస్తస్య వ్యాపకత్వాత్తమా
 దాయాతిప్రసంగస్య వారణాయద ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాయాం హేతు
 తావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్యావశ్యంనివేశనీయతయా వ్యధిక
 రణసమవాయాదినంబంధేన ప్రమేయత్వస్య అభావప్రతియోగితాయా మన
 మానాధికరణతయావచ్ఛేదకత్వసంభవేననిస్తార ఇత్యవధేయం. అన్యన్య
 భావపవ వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నావచ్ఛేదకతాకోనత్వత్వస్తాభావ ఇత్యాశ
 యేనెదం అన్యభాఘటత్వావచ్ఛిన్నప్రమేయత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాత్య
 న్తాభావమాదాయలక్షణగమనసంభవాత్. ఏతదుపలక్షణంగురుధర్మస్యప్రతి
 యోగితానవచ్ఛేదకత్వేకంబుగ్గీవాచిమత్వాద్యవచ్ఛిన్న హేతుకావ్యాప్తిర
 పిప్రప్రవ్యా ఏతేన వ్యాపకేహతాభావప్రతియోగితాయాం హేతుతావ
 చ్ఛేదకానవచ్ఛిన్నత్వవ్యధికరణధర్మానవచ్ఛిన్నత్వోపభయాభావవివక్షణేప్ర
 మేయహేతుకస్థలెవాచ్యత్వత్వాదినా ఘటాద్యభావ ప్రతియోగితాయాం
 తాదృశోభయాభావసత్త్వేన లక్షణసమన్వయేపిననిస్తారః ఉక్తస్థలేహేతు
 తావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వాప్రసిద్ధ్యాఅప్రతికారాత్. ఉక్తలక్షణసజాతీయాదవ
 ద్వివ్యత్వాదిత్యాదౌపిషయితయాద్వివ్యత్వత్వవజ్ఞానాభావమాదాయాతివ్యా
 ప్తివారణాయ హేతుతావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధేన ప్రతియోగితా వచ్ఛేదక
 త్వంధూమవాణవహ్నోరిత్యాదౌసాధ్యాభావవ్యాపకసాధ్యాభావప్రతియోగి
 తావచ్ఛేదకస్యకాతికసంబంధావచ్ఛిన్న హేతువ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వాదతి
 వ్యాప్తిరతిః హేతుతావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధేన హేతువ్యాపకతా వచ్ఛే
 దకత్వం ప్రవేశ్యం ఏకసంబంధేన తదుభయంవాసమ్యక్ ఆదినాయమాప్ర
 వత్సంహేతుతావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధేన తదూహిపవచ్ఛిన్నత్వంచహే
 తుతావచ్ఛేదకసంబంధేనెత్యన్యపరిగ్రహః ప్రయోజనంస్ఫుటం ప్రతియో
 గితాయాం హేతుతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్యనివేశితత్వాదుక్త వ
 హ్నిత్వవజ్ఞానాభావన్యవ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావత్వాదాహుతిత్వేఇ
 తిప్రమేయత్వేనఘటవటాభయభేదస్తువహ్నిత్వేన తాదృశతాణోభయా

కృష్ణభట్టయనహితగదాధరీయే

* పరిత్యాగనలఘులక్షణమాహ * యద్వేతి * వ్యభిచారిణివ్యధికరణధర్మా
 వచ్చిన్నాభివాదికమాదాయాతివ్యాప్తైర్వారణాయ * యావంతథితి * వ
 హ్నిమాదామాదాత్వాదౌ మహానసీయ వహ్నిత్వాద్యవచ్చిన్నాభావ ప్రతి
 యోగితావచ్ఛేదకస్య ధూమత్వాద్యవచ్చిన్న వ్యాపకతానవచ్ఛేదకతయా అ
 వ్యాప్తిరితి తాదృశాశ్చితి. సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్చిన్న వ్యాపకతావచ్ఛేదక
 రూపావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకాశ్యత్యధః అత్యవ్యాప్యవృత్తిత్వవిశేషణం
 ప్రయోజనాభావాదనుపాదేయం సాధ్యాభావ సజాతీయత్వాదివిశేషణావ
 చ్చిన్నసాధ్యభావాంతరస్య ప్రకాంతత్వాత్తాదృశపదే తత్పరత్వభ్రమస్య
 ర్ఘడినిరాసాయ అభావాఇత్యేతన్నాత్రీమనభిధాయసాధ్యాభావాఇత్యుక్తం
 యావత్సాధ్యాభావ నిరూపితానకాచిదపి ప్రతియోగితేతి ప్రత్యేకపదం
 భావానంగీకర్తృభిరురంగీకారః * వ్యధికరణేతి * వహ్నిసామాన్యాభావ
 మాదాయధూమవాద్యవ్యత్యాదిత్యాదావతివ్యాప్త్యభావాదవచ్ఛేదకా వ
 చ్ఛేదేనతివ్యాప్తిలాభాయేదం * ప్రయోజనాభావాదితి * నను కపిసం
 యోగాభావవాకమేయత్వాదిత్యాదౌ కపిసంయోగాత్సకాభావ ప్రతియోగి
 తావచ్ఛేదకస్య హేతువ్యాపకతా వచ్ఛేదకతా సంపత్తయే హేతువ్యాపక
 త్వం ప్రతియోగివైయధికరణ్యఘటితమేవనివేశ్యం ఏవం కపిసంయోగ్యేత
 త్వాదిత్యాదౌసాధ్యతావచ్ఛేదకస్య సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకస్య సాధ్యవ్యాప
 కతావచ్ఛేదకత్వనిర్వాహాయసాధ్యవ్యాపకత్వమపితథేవనివేశ్యం ఏవం వ్యధిక
 రణధర్మావచ్చిన్నాభావానుపగమేపి పూర్వక్షణవృత్తిత్వవిశిష్ట వాచ్యత్వా
 ద్యభావమాదాయైవలక్షణసంగతేహేతువ్యాపకత్వే ప్రతియోగివైయధికర
 ణ్యానివేశలాఘవాదవచ్చిన్నవృత్తికాన్యత్వరూపవ్యాప్యవృత్తిత్వమావశ్యకమి
 తిచెన్న ఏతల్లక్షణేప్రతియోగితావచ్ఛేదకనంబంధేనవ్యాపకతయో ర్నివేశనీ
 యతయా ప్రతియోగివైయధికరణ్యయోర్నివేశః నచైవంవ్యధికరణధర్మావ
 చ్చిన్నాభావస్యవ్యాపకతాఘటకతానిబంధనదోషఇతివాచ్యం సామానాధికర
 ణ్యవావచ్ఛేదకతావివక్షణాల్ తదపి ప్రతియోగివిశేషణవృత్తిత్వ లక్షణావ
 చ్ఛేదకత్వమేవతేనవహ్నిత్వేన మహానసీయ వహ్నిః సుతాన్యతరాభావ
 మాదాయనదోషః * ఝటితీతి * పానరుక్తిస్త్రితబాధగ్రహణవిశేష్యధః

అత్యంత వ్యభిచారిణం ప్రత్యపి యత్కించత్సంబంధేన సాధ్యతావచ్చేదకావ
 చ్చిన్నస్య వ్యాపకతయాతిప్రసంగస్య వారణాయ ప్రతియోగితావచ్చేదక
 సంబంధేనైవ వ్యాపకతావచేతనీయా ఇథంద సమవాయసంబంధావచ్చిన్న
 వహ్నిభావప్రతియోగితావచ్చేదకసమవాయాదిసంబంధేన వహ్నిత్వాద్య
 వచ్చిన్నస్య ధూమాద్యవ్యాపకత్వాదసంభవఇతి ప్రతియోగితావచ్చేదక
 సంబంధేనైవ సాధ్యవ్యాపకతావచక్షణీయా తథాద కేవలాన్వయ సాధ్యక
 స్థలే వ్యధికరణ సంబంధావచ్చిన్న సాధ్యభావమాదాయనిర్వాహానభవతి
 తివ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావస్యో వయోగితాబాధ్యా ధూమవాకా వ
 హ్నేరిత్యాదౌ ధూమాద్యభావ ప్రతియోగితావచ్చేదకజలాదిన్య త్రిత్వవిశి
 ష్టధూమాద్యభావాభావత్వేన వహ్నిర్విదివ్యాపకత్వేపినాతివ్యాప్తిఃసాధ్యతా
 వచ్చేదకావచ్చిన్న నిరూపిత స్వావచ్చేదక సంబంధఘటితవ్యాపకతావచ్చేద
 కావచ్చిన్నాయావత్త్యః ప్రతియోగితాః ప్రత్యేకం తదవచ్చేదకరూపేణ త
 దవచ్చేదకసంబంధేన యదూహవచ్చిన్నం ప్రతివ్యాపకత్వ మిత్యేతాదృశా
 ఖాప్యైవ వివక్షణీయత్వాత్సాధ్యవ్యాపకతావచ్చేదకం యద్యదూహం
 తేన వ్యాపకత్వవివక్షణ వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావావయోగితానఘ
 టితఇతి సాధ్యవ్యాపకతావచ్చేదకా వచ్చిన్నప్రతియోగితావచ్చేదకత్వేన
 వ్యాపకతావచ్చేదకనివేశః యథాసన్నివేశే న వైయథ్యం ప్రతియోగితా
 యాః స్వరూపసంబంధరూపత్వేవహ్నిత్వాద్యవచ్చిన్న ప్రతియోగితాయా
 వహ్నిర్విదిన్య క్తిభేదేన భిన్నాయా ధూమత్వాద్యవచ్చిన్న వ్యాపకతావచ్చే
 నను సాధ్యతావచ్చేదకసంబంధేన ప్రతియోగితవైయధికరణ్యఘటిత వ్యాపక
 తయోఃప్రాగ్భూత్ ప్రవేశే ప్రతియోగ్యవృత్తిశ్చేతిగ్నిం గానవతారావత్తిరి
 త్యతలమా * అత్ర చేతి * వ్యాపకతావచ్చేదకావచ్చిన్న ప్రతియోగితా
 యాంవ్యభిచారిణిదోష వారణాయయావత్త్వంచేయం ఏకం వ సాధ్యని
 వృత్తమపి తత్ర తేనవహ్నిత్వేనఘటాభావమాదాయనదోషః తచ్చ సాధ్య
 తావచ్చేదకవ్యాపకత్వం తేన వహ్నిత్వేన తద్వహ్నిఘటాన్యతరాభావమా
 దాయనదోషః ఇదంవాచ్యం జ్ఞేయత్వాదిత్యాదౌ సమవాయాద్యవచ్చిన్నవా
 చ్యత్వస్థప్రతియోగితాయాఃస్వావచ్చేదకసంబంధేన సాధ్యవ్యాపకత్వాప్ర

దశత్వం నసంభవతితి వ్యాపకతావచ్ఛేదకావచ్చిన్న ప్రతియోగితాయాం
వ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వంననివేశితమ్ *****

— శ్రి ఇతి గదాధరీయమిశ్రలక్షణమ్. శ్రి —

కూటఘటితలక్షణే వ్యభిచారిణి సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వ వ్యా
పకప్రతియోగితా కొన నిర్ణామవృత్తిత్వత్వాద్యవచ్చిన్నాభావః అపితు జగ
ద్వృత్తిత్వ సామాన్యభావవన సచవ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్న ప్రతి
యోగితాకవన వృత్తిమద్వృత్తి రిన్యతివ్యాప్తివారణాయ కూట వద
ముపాత్తం తాదృశాతివ్యాప్తిః సమానాధికరణ వ్యధికరణధర్మావచ్చి
న్నాభావ సాధారణరూపేణ సాధ్యాభావస్య వ్యాప్యతావచ్ఛేదకకొ
టా ప్రవేశనవన ప్రసజ్యతేనతు విశిష్ట సాధ్యాభావనివేతే తథాసతి
నిర్ణామవృత్తిత్వత్వావచ్చిన్నాభావస్యాపి లక్షణఘటక తానిర్వాహదీతి కూ
టవదమనుపాదాయ విశిష్టసాధ్యాభావం నివేశ్యైవ లక్షణముచితం తదుపా
దాన బహూనాందోషాణాం వత్త్యమాణత్వాదితి కూటఘటితలక్షణవాదిన
మాత్మేపుంకూటఘటితంలక్షణందశయతి*పరేష్వత్యాదినా* సాధ్యాభా
వవద్వృత్తిత్వస్యవ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావమాదాయవ్యభిచారిమాత్రే
అతివ్యాప్తిరతాయావంతఇతి. తథాసతి సమానాధికరణధర్మావచ్చిన్న సా
ధ్యాభావవద్వృత్తిత్వస్య సమానాధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావస్య యావ
తాదృశాభావాంతగతస్య వ్యభిచారిన్య సత్వాన్నాతివ్యాప్తిః వృత్తిమ
సిద్ధ్యాల్లక్షణఘటకత్వేపి స్వరూపసంబంధావచ్చిన్నజ్ఞేయత్వత్వావచ్చిన్న
వ్రాచ్యత్వకృత్ప్రతియోగితాయా లక్షణఘటకతయావతారకత్వ నిర్వాహః

— శ్రి ఇతి కృష్ణభట్టియ మిశ్రలక్షణమ్. శ్రి —

వీధితికారణ హేతుతావచ్ఛేదక సంబంధేనవృత్తిమద్వృత్తిత్వత్ర
హేతుతావచ్ఛేదకసంబంధ నివేశప్రయోజన మాత్రిం దశితం సతావిశిష్ట
వృత్తిమద్వృత్తిత్వస్యతి స్వయంతవ్యవ్యాప్తవృత్తిమాహ * వృత్తిమదితి * అ
సంయుక్తాదానితి * ఆదినావృత్తి పరిగ్రహః, అసంయుక్తపదంచాసం
యుక్త వృత్తిమత్పరం తేననాదివదవైయక్త్యం గగనాదః సంయోగోప
గమేపి తత్ప్రతియోగితానుపగమాన్నాది పదాసంగతిః, ఏనంచ వృత్తి

ద్వ్యత్రిత్వైవమపాదానే సమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకస్య
 వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావవత్సంయు క్తత్వద్వ్యభావస్యైవ
 యుక్తాదౌ ప్రసిద్ధస్య హేతావసత్వాత్సంయోగాదినంబంధేన హేతావస్యా
 ప్తిః యాద్యశసంబంధ ప్రతియోగిత్యంవస్తుమాత్మేషవ తాదాత్మ్యవిషయతా
 దిరూప తాద్యశసంబంధేన హేతావేవపరంలక్షణసమన్వయోధవతి తాత్మ
 శసంబంధేన జగత్సంబద్ధత్వస్య సమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నా భావస్యా
 ప్రసిద్ధిరతి తమపాదానం. నను వృత్తిమద్వ్యత్రిత్వైవపాదానేపి జగత్సంయు
 క్తత్వత్వాద్యవచ్ఛిన్నాభావస్య జాత్యాదిరూపవృత్తిమతవత్కమావస్య వా
 రణాసంభవాద్వహ్నిమా ధూమాదిత్యాదౌ అవ్యాప్తిరూపాన్వరేవ నిర్ధూ
 మసంయుక్తత్వాద్యభావస్య నిర్ధూమవృత్తిత్వత్వావ్యాపక ప్రతియోగితా
 కతయా వృత్తిమన్తాత్మస్వేవనిర్ధూమకాలాదివృత్తిత్వేనచ నిర్ధూమవృత్తి
 త్వసామాన్యాభావస్య వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకస్యైవ వృ
 త్తిమద్వ్యత్రిత్వేన ధూమవా వహ్నిత్యాదావతివ్యాప్తేర్వారణాయ హే
 తుతావచ్ఛేదక సంబంధేన సాధ్యాభావవద్వ్యత్రిత్వస్యైవని వేశనీయతయా
 సంయోగాదినాయత్ర హేతుత్వం తత్ర జగత్సంయుక్తత్వత్వాద్యవచ్ఛిన్నా
 భావస్యాపి హేతుతావచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావవద్వ్యత్రిత్వ
 త్వవ్యాపకప్రతియోగితాకత్వేన లక్షణఘటకత్వాద్వ్యత్తిమత్పదస్యయథా
 శ్రుతార్థకత్వే కాలికసంబంధేన గగనాదేరవృత్తిత్వమతే తేనసంబంధేన
 యత్ర హేతురాతత్రైవ పరమవ్యాప్తివారకతా తేనసంబంధేన జగద్వ్యత్తి
 త్వాభావస్య అవృత్తికాత్రేప్రసిద్ధత్వాపిత్వతలహా * యేనసంబంధేనతి *
 ముత ముపాదాయ సంబంధ నివేశవ్యావృత్తే ర్నానంగతిః విషయతా
 దీత్యాదినా కాలికసంబంధేన గగనాదేరవృత్తిమత్వమతే తత్పరిగ్రహః * జ
 గత్సంబద్ధత్వస్యైతి * స్వయంవృత్తిత్వమిత్యన్యసంబద్ధత్వ మిత్యర్థాస్యకృత
 త్వాత్తదనురోధేనేయముక్తిః సంబంధాంతరేణవృత్తిప్రదేశనాయజాతీతి.
 తహివృత్తిమద్వ్యత్తిత్వమేవవ్యర్థ మిత్యతలహా * వృత్తిమత్పదస్యైతి *
 *యథాశ్రుతార్థకత్వై*తథేయతావదథకత్వేనసంబంధాథకత్వేతథా.
 సతిశబ్దంవాచ్యంఘటాదిత్యాదౌ కాలికసంబంధేన హేతౌ కాలికసంబంధావ

తాదాత్మ్యకాలికాదిసంబంధ
 తన హేతౌలక్షణవేమవ్యయసంభవాదితనమనావాప్యక్రిసాధ్యకే తత్తత్సా
 ధ్యత్యక్త్యభావవద్వృత్త్యాభావస్య హేతావనత్వాదవ్యాప్తిః కూటఘటి
 తలక్షణవివాదాపి సాధ్యతావచ్ఛేదక సమనియతప్రతియోగి తాకాభావనిజ
 తే తాదాత్మ్యాదహాభయత్వానబ్ధిన్నాభావమాదాయ వహ్యుద్ధి
 సాధ్యకే నుణ్ణాదివృత్తిత్వ విశిష్టసత్రాద్యభావమాదాయచ సత్రాది సాధ్యకే
 అవ్యాప్తిమూర్ఖార్వాదేవ ఏవమవ్యాప్యవృత్తికపినయోగాది సాధ్యకే హే
 త్యధికరణస్యేవ జగతపివ కపినయోగత్వాద్యవద్భిన్నాభావవత్తయా తద్వ
 ద్వృత్తిత్వత్వవ్యాపకప్రతియోగి తాకన్యన్యధికరణధర్మావద్భిన్నాభావవైస్య
 వ వృత్తిమద్వృత్తిత్వేనావ్యాప్తివిరహేపితాద్యశ కపినయోగాభావాదిసా
 ధ్యకద్రవ్యత్వాదిహేతౌ కపినయోగాదిహాప సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వా
 భావానత్వాదవ్యాప్తిరిత్యతతహాసాధ్యాభావశ్చేతి*పూర్వవదితి*మిశ్రలక్ష
 ణయథాసాధ్యతావచ్ఛేదకావద్భిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకరూపావచ్ఛిన్న ప్రతి
 యోగి తాకావ్యాప్యవృత్తిరభావనివేశ్యతే తథాత్రాపి నివేశనీయవిశిష్టాధికరణః
 తత్తద్వహ్నిగ్ధకథితాభయత్వా వద్భిన్నప్రతియోగి తాకాభావానాం ప్రధ
 మ విశేషణన కపినయోగాది రూపాభావానాంచ ద్వితీయవిశేషణేనవ్యా
 వృత్తిః నను సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ ప్రతియోగికాభావమాత్రినివేశే ప్ర
 కృతవాతుసాధారణస్య వ్యధికరణధర్మావద్భిన్నసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ
 విశేషస్య నమానాధికరణ ధర్మావద్భిన్నాభావోపి వృత్తిమద్వృత్తిస్సంభ
 వతితి యవత్తాద్యశాభావాంతర్గతతద్వత్వస్య హేతావభావాదసంభవః
 చ్చిన్నసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వాభావస్య సంబద్ధే ప్రసిద్ధ్యసంగతేః గగ
 వాదేరపితాదాత్మ్యసంబంధ ప్రతియోగిత్వాత్ తాదాత్మ్యవిషయితాసంబం
 దేనహేతౌలక్షణసంగతేఃవృత్తిమద్వృత్తిత్వంవివాపి ప్రదక్షిణతత్వాత్తత్త్వగః
 * తాదాత్మ్యేతి * వాచ్యత్వాదేసాధ్యతా తాదాత్మ్యవదంతవిషయత్వోప
 లక్షణం ఉభయత్రాపి జగద్వృత్తిత్వసామాన్యాభావాప్రసిద్ధ్యావ్యధికరణధ
 ర్మావద్భిన్నజగద్వృత్తిత్వాభావమాదాయకాలికసంబంధస్తలేతు తాద్యశా
 భావప్రసిద్ధాజపితస్యవృత్తిమద్వృత్తిత్వమిశ్శుక్తాభావమాదాయలక్షణ నను

స్వయః పితృదూతపరా వతద్రసాదిత్యాదౌ జగతపవహార్యక్షణమృత్యువిశి
ష్టరూపాభావతదూతై తదూహితాభావనత్వేపిన్వృత్తిమన్వృత్తిమన్వృత్తిమన్వృత్తి
ణ ధర్మావచ్ఛిన్నజగద్వృత్తిత్వాభావమాదాయైవ లక్షణసవత్త్వం త
త్వతోనానాన్వృత్తీతి. సచైతదూతపదాన్ని తేనైతదూతపతదూతపాన్వృతరాభావ
మాదాయైవమతోనాన్వృత్తిః వహ్నిత్వేన మహానసీయవహ్నిఃకుటాన్వృత
రాభావమాదాయ దోషవారణాయ న్యూనవృత్తిసాత్విక్తవృత్తిసాత్వికా ధ
మేకణానవచ్ఛిన్నాయాః ప్రతియోగితాయాః రూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగి
త్వోపాదానెవ్యావశ్యకత్వాత్ అతిరిక్తవృత్తిత్వంచ తత్ప్రతియోగితానిహ
వకీభూతాభావవద్వృత్తితావచ్ఛిదకత్వేనతి తత్ప్రతియోగితా సామానాధిక
రణ్యం తేన రూపకపాలత్వోభూతాభావనిరాసః యదైతత్తత్తే తదూ
తవత్వేన రూపసామాన్యభావమాదాయదోషవివృత్తే తదాన్యూనవృత్తిధ
ర్మానవచ్ఛిన్నత్వమేవోపాదేయం ధూమాభావప్రతియోగితాయాశ్చభూ
మమాత్రీవృత్తిత్వమేవ తేన తస్యాః ప్రమేయసామాన్యవృత్తిత్వేన సతదం
గ్రహః శంక్యః. జగతపవేతివ్యాప్యవృత్తితానిరూపకత్వ వర్త్యంతవివక్షావ్యా
ప్యవృత్తిరూప్రీతి వ్యంజనాయ తేన ధూమవా వహ్నిరిత్యాదౌ తత్వత్వేపి
నక్షతిః- యద్వావచ్ఛిన్నవృత్తికాన్యత్వం నెహవ్యాప్యవృత్తిత్వం ధూమవా
వహ్నిరిత్యాదావతివ్యాప్తేః కింతు నిరవచ్ఛిన్నవృత్తిత్వం తస్యచ నెహవ్యా
ప్యవృత్తిరితి సూచనాయ మిశ్రేతి. సను మిశ్రీత్యాభావమనివేశ్య ద్వితీయరీ
త్యాభావనివేశేవ్యాపకతాశరీరేప్రతియోగివైయధికరణ్యా నివేశేనాత్త దా
మాభావాదభావెవ్యాప్యవృత్తిత్వం నదేయమితి లాఘవం వహ్నిత్వేన కుటా
ద్యభావమాదాయవ్యాపకత్వా ప్రసిద్ధివారణాయ సామానాధికరణ్యేనావచ్ఛి
దకత్వం వక్తవ్యం వహ్నిత్వేన మహానసీయ కుటాన్వృతరాభావ ముత్పత్తి
కాలావచ్ఛిదేన వహ్నిసామాన్యభావమాదాయ దోషవారణాయ ప్రతి
యోగితావచ్ఛిదక సంబంధేన సాధ్యవ్యాపకత్వే నివేశ్యా ఏవంచ వహ్ని
మాధూమాదిత్యాదౌ ద్రివ్యత్వత్వాదినా కుటాభావపవ లక్షణకుటక
సంయోగాదిసాధ్యకే గుణావృత్త్యాభావమాదాయచ నాతిప్రసంగఇతితస్మా
సాధ్యతావచ్ఛిదక సమనియతసాధ్యతావచ్ఛిదక సంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతి

వివేక సమావాధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావవద్వృత్తిత్వస్య పరీకృతహేతు
 వృత్తితావచ్చేదకీర్ణాత కిందిధర్మావచ్చిన్నాభావోపి యావత్తాదృశా
 భావాంతరగతత్వతి తద్వత్స విరహోదపి వ్యతిరేకే సాధ్యకపేరూనాం అ
వ్యభిచారిత్వానువపత్తిః తత్తత్సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వావచ్చిన్నప్రతియో
యోగితాకాభావస్తామ ఘటితలక్షణవాచినమాత్మేపుం స్వయనుభిధానియ
 లక్షణ తాత్కాలికాణీదసానోభయాభావస్య విశిష్టనివేశవారణాయనమ
 నైయత్త్యస్థానికవిశేషణాంతరవిశేషిత ప్రతియోగితాకత్వేన తదభిమత సా
 ధ్యతావచ్చేదకసంబంధావచ్చిన్నప్రతియోగితాకాభావస్యావస్య నివేశనీయ
 త్వోల్ అన్యథాతదాత్మేపానువపత్తైః పితదభిప్రేత్యైవ కూటఘటితలక్షణ
 పితేత్వాద్యభిహితం పంచ గుణవాన్ దృవ్యత్వాదిత్వాదౌ విషయతానం
 బంధేన సాధ్యవ్యాపకస్యజ్ఞానాదేః సమవాయావచ్చిన్నాభావమాదాయాతి
 వ్యాప్తివారణాయసాధ్యతావచ్చేదకసంబంధేన వ్యాపకత్వం ప్రవేశితమితిది
 క్ సమ వ్యాప్యవృత్తిత్వోపాదానే కాలికసంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగితా
 కాకాశాభావాభావసాధ్యక సద్ధేతావాకాశాభావరూప సాధ్యాభావస్య
 వ్యాప్యవృత్తిరధికరణేజగతివృత్తి సుద్వృత్తైవ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభా
 వస్త్యైవ సత్వాదవ్యాప్తివిరహేపి కాలికసంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగితా
 కఘటత్వాభావాభావ సాధ్యకాత్తత్వాదౌ వ్యాప్యవృత్తిఘటత్వాభావ
 రూపసాధ్యాభావస్యాధికరణే ఆత్మనిహేతుసత్వేనావ్యాప్తిః సచావచ్చిన్న
 వృత్తికాన్యత్వం వ్యాప్యవృత్తిత్వం ఘటావచ్చేదేన సాధ్యస్యేవ ఘటభి
 న్నావచ్చేదేనైవ ఘటత్వాభావస్యకాలే సత్వాన్నావ్యాప్తిరివావ్యం సం
 యోగేన సాధ్యతాయాం వ్యభిచారిణీధూమాద్యభావాదెర్లక్షణఘటకతయా
 వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావమాదాయాతివ్యాప్తిః మైవం సాధ్యవ్యాప
 కతావచ్చేదకరూపవిశిష్టస్వప్రతియోగితత్వాగ్రహవిరోధితానియామకసంబ
 ధేనసాధ్యాభావవత్తాయా వివక్షణీయత్వాత్ ఘటత్వవత్తాగ్రహదేశిక వి
 శేషణతానంబంధేన ఘటత్వాభావస్య విరోధిత్వాత్ ఉక్తదోషవారణాయ
 రూపాంతం విశేషమహాసనవృత్తిత్వాదిఃమిశ్రీత్యావృత్తిత్వాభావనివేశే
 తోషమాహ * పితమితి * కిందిధర్మాః ఆలాకావృత్తిత్వాదిః * తత్తదితి*

గితాకాభావశ్చవిషయముశక్యఃకేవలాన్వయినసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వే
 న ఘటాద్యభావస్య తాదృశగురుధర్మస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వములే
 ప్రసిద్ధానపి తస్మాత్తథాన్వయతే వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావవ
 ద్వృత్తిత్వత్వస్య స్వఘటక కేవలవృత్తిత్వత్వ సమనియతతయా ప్రతియోగి
 తానవచ్ఛేదకత్వేన తదవచ్ఛిన్నాభావాప్రసిద్ధే ర్దుర్వారత్వాత్ తత్తదభా
 వవద్వృత్తిత్వత్వ ఘటకధర్మావచ్ఛిన్నాభావ నివేశేత వహ్నిత్వాద్యవచ్ఛి
 న్న వహ్నిన్యభావస్యకే ప్రకృతభావత్వావచ్ఛిన్నాభావస్యాపి తాదృశత
 యా తస్యచ భూమాదావనత్వాదవ్యాప్తిః సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ 'వృత్తి
 తాదృశ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావనివేశనెపి ఘటవృత్తిత్వత్వాద్యవచ్ఛిన్నసాధ్య
 కే తాదాత్మ్యేన ఘటత్వవ్యాపకాదిహేతౌ తాదృశసాధ్యాభావద్వృత్తితాది
 స్వపిష్యుతాశాన్వయ ప్రతికృతవృత్తితత్సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వ రూపవి
 శిష్టవిషయతాకత్వం నచైవమాలోకాన్వృత్త్యభావవ్యుదాసానంభవః ఆలూ
 కాన్వృత్తిత్వ సమానాధికరణ నిర్వహివృత్తిత్వరూపవిశిష్ట విషయతావ్యక్తేః
 స్వవిషయతాశాన్వయప్రతికృత వృత్తిత్వాదివివాచ్యం తాదృశవిశిష్టవిషయ
 తాసామాన్యస్య నివేశ్యత్వాత్ వహ్నిసామాన్యాభావవృత్తిత్వవచ్ఛిన్నాభా
 వస్తస్వీకరణ తద్వత్కగనాభావాదేః కేవలాన్వయత్వాదిరి వహ్ని త్వావచ్ఛి
 న్నాభావనిష్ఠతద్వృత్తిత్వావచ్ఛిన్నాభావానుభావనంతస్యాగ్నిమవృత్తిత్వా
 నైన వారణాలాభాయ వ్యతీరితి నచ వహ్నిభావవృత్తిత్వావచ్ఛిన్నాభావ
 స్య వహ్నిరూపతయా వృత్తిమతిస్వరూప సంబంధేన వృత్తిత్వాసంభవః ఏ
 వమపి వహ్నిమత్వ ప్రకారక ప్రమాణశేష్యత్వ సాధ్యకభూమాదావవ్యా
 ప్తేః * అవ్యాప్తిరితి * కేవలాన్వయసాధ్యకే లక్షణసంగతేః ఏవంతథూమ
 నిష్ఠవృత్తిత్వవాక్ తాదాత్మ్యేన తథూమాదిత్యాదౌ తద్ధర్మనిష్ఠవృత్తిత్వా
 భావత్వస్య 'ఘటకత్వేపి తదవచ్ఛిన్నాభావస్య తథూమనిష్ఠవృత్తిత్వా త్తనో
 హేతౌనత్వాల్లక్షణసమన్వయః నచ వాచ్యత్వత్వేన తథూమనిష్ఠవృత్తిత్వా
 భావవద్వృత్తిత్వత్వ ఘటకతాయాః తథూమనిష్ఠవృత్తిత్వత్వేనత్వాన్నతదవ
 చ్ఛిన్నాభావత్వమితివాచ్యం తద్వృత్తిత్వేనైవసాధ్యాభావవ్యుదాసాదిరి * ఘ
 టవృత్తిత్వత్వేతి * ఇదంఘటవృత్తితానల్ ప్రమేయత్వాదిత్యాదావివ్యర్థః ఏతే

నసంబంధసామాన్యవచ్చిన్నంవృత్తిత్వంయదిసాధ్యఘటకతదాఘటత్వాభా
వాదేః సాధ్యాభావవస్తావృద్ధశానానంగతిః ఘటాదా కాలికసంబంధేన త
త్సత్వాల్ నాపి నమవాయసంబంధావచ్చిన్నం తల్ ఆతపవద్రవ్యత్వఘటత్వ
ఘటరూపాదీనాం సర్వేషాం ప్రత్యేకం హేతుతాలాభాయ ఘటత్వవ్యాప
కతొత్కీర్తనమితిసాంప్రతం తథానతి ఘటావృత్తిత్వావచ్చిన్నాభావస్యల
క్షణఘటకత్వాపాతాల్ ఘటావృత్తిత్వస్య ఘటత్వాభావాత్తకసాధ్యాభా
వవద్వృత్తిత్వేపి ఘటానమవేతవృత్తిత్వ రూపసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వ
ఘటకత్వాభావాల్ నవ ఘటానమవేతత్వస్యేవ తస్య ఘటకతయా తదవచ్చి
న్నాభావ ఏవలక్షణ ఘటకోభవత్వితివాచ్యం వాద్యత్వాదీనామపి ఘటా
నమవేతతయా స్వరూపసంబంధేన తదాభావప్రసక్తేః సమవాయాదినాతద
భావస్య 'సంభవేపి తస్య సామాన్యాదావప్సి సత్వేన ఘటమాత్రీవృత్తిరి
త్యసంగతంస్యాల్ స్వరూపసంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకత్వ స్యాగ్నే
వాచ్యతయా లక్షణఘటకత్వాచ్యేతిసత్ప్రకృతం స్వరూపసంబంధావచ్చిన్న
వృత్తిత్వవైవ సాధ్యఘటకత్వాల్ నను ఘటనిరూపిత స్వరూపసంబంధావ
చ్చిన్న వృత్తిత్వస్య సాధ్యత్వేపి కథమవ్యాప్తిః వృత్తిత్యత్ర సాధ్యాభావవ
ర్నిరూపితహేతుతావచ్చేదక సంబంధావచ్చిన్న యావదాద్యయతా వృత్తి
త్వ వివక్షయైవ ఘటావృత్తిత్వావచ్చిన్నాభావవారణాల్ ఘటావృత్తిత్వంహి
నసాధ్యాభావవర్నిరూపితయావత్రాదాత్త్యవృత్తిఘటనిరూపిత తాదాత్మ్య
స్యాపి యావత్సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వాంతగతతయా తత్రీఘటనిరూపి
తస్వరూప సంబంధావచ్చిన్న వృత్తిత్వాభావ రూపఘటావృత్తిత్వస్యాస
త్వాల్ ఘటనిరూపితతాదాత్మ్యంఘట స్వరూపసంబంధేన వత్కతే నతు
ఘటస్వరూపమితి తత్రీ ఘటావృత్తిత్వం నాస్తీతి ఏవంచ తాదృశాభావోన
లక్షణఘటక ఇతి చేన్న ప్రమేయత్వంవక్షః తాదాత్మ్యేనప్రమేయత్వ మేవ
హేతుః నిత్యజ్ఞానే స్వరూపసంబంధేన వత్కమాన యావత్సదాథక నిత్య
జ్ఞానైతదన్యతమ ప్రతియోగికత్వ విశిష్టవిషయతా సంబంధావచ్చిన్నవృత్తి
త్వం సాధ్యమిత్యాదిస్థలాభిప్రాయేనావ్యాప్తికథనం | తత్రీయనిరూపిత వృ
త్తిత్వం సాధ్యంతస్యాపి సాధ్యవత్వేన ఘటాదితాదాత్మ్యస్య స్వరూపసం

వృత్తిత్వవిషయతాదృశాసాధ్యాభావవత్స రూపతథావిధధర్మావచ్చిన్నా భావ
 న్యఘటాది మాత్రవృత్తైహ తావసత్వాదవ్యాప్తిమహర్వాతేన సాధ్యాభా
 వాదివ్యావృత్తఘటక తానివే శేవ ప్రయాసగౌరవమితి తత్తత్సాధ్యాభావవ
 ద్వృత్తిత్వత్వ సమనియతప్రతియోగితాకాభావంవివక్షయతి*తద్వదితి*న్యం
 బంధేన నిత్యజ్ఞానావృత్తిరియా తత్ప్రసాధ్యాభావః సులభః ఏవంచ యావ
 త్తాదాత్మ్యవృత్తిత్వజ్ఞాన నిరూపిత నిరుక్తాన్యతమ ప్రతియోగికత్వ విశిష్ట
 విషయ తానంబంధావచ్చిన్న వృత్తిత్వాభావావచ్చిన్నాభావస్య స్వరూపన
 మ్బంధావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకస్య జ్ఞానమాత్రవృత్తిత్వేన హేతావభావాద
 వ్యాప్తిః అథవాఘటకరూపితి తాదాత్మ్యసంబంధ స్వరూపసంబంధాన్యత
 ర సంబంధావచ్చిన్నవృత్తిత్వంసాధ్యం తథాచ ఘటస్యాపి సాధ్యాభావవ
 త్వాసంభవః యత్తు పక్షహేతుపాగ్రగుక్తోప్రమేయత్వ నిరూపిత స్వరూ
 పసంబంధావచ్చిన్న వృత్తిత్వంసాధ్యం తన్న తథభావావచ్చిన్నాభావస్యా
 ప్రసిద్ధేః తదభావావచ్చిన్నవాద్యత్వాదేః కేవలాన్వయిత్వాత్ అథతత్త్వన్ని
 రూపిత తాదాత్మ్యస్య తత్త్వస్వరూపత్వమతే ఉక్తస్థలే ఘటావృత్తిభావ
 వారణం సాధ్యాభావవద్వృత్తితాత్వ సమనైయత్వసత్ప్రవృత్త్యం గగనాదె
 రపి తన్నిరూపిత తాదాత్మ్యరూపత్వాదిత్యవ్యాప్తిరే వేతిచేన్నతత్తత్సాధ్యా
 భావవద్వృత్తిత్వత్వాత్మికైత్యాదికల్పస్యైవ తద్వారణార్థత్వాదితి. వస్తుత
 స్తు సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ సామాన్యవృత్తిత్వేన ధర్మకవిశేషణే గోత్వా
 భావవృత్తిత్వ సాధ్యగోత్వాభావత్వ వ్యావకాది హేతావవ్యాప్తిర్వజ్జీలేపై
 వ గోత్వాభావస్యాపి స్వరూపసంబంధేన గోత్వాభావవృత్తిత్వేన గోత్వా
 భావ తాదాత్మ్యస్య యావత్తాదృశ తాదాత్మ్యానంతరగతత్వాత్ గోత్వా
 భావావృత్తిత్వావచ్చిన్నాభావస్యచగోత్వాభావత్వాదావసత్వాదితి* ఘట
 త్వవ్యావకేతి* అన్య తద్ఘటత్వ ప్రకారక ప్రమాదిషయత్వాదేః పక్షత్వం
 హేతుత్వం ద్విధస్య తాదృశసాధ్యాభావవాఙ్ ఘటాదీత్యాది స్తవపాతః
 తత్త్వారే ఘటనిరూపిత తాదాత్మ్యస్య ఘటాపేక్షయాతిరి క్తత్వేఘటనిరూ
 పితవృత్తిత్వాభావహేతసాధ్యాభావస్య ఘటతాదాత్మ్యరూపసాధ్యాభావవ
 ద్వృత్తిత్వవృత్తిత్వం నసంభవత్వేన తాదృశ తాదాత్మ్యస్య ఘటనిరూపితస్య

ప్రతియోగితా అత్యసాధ్యభావస్యసాధ్యభావత్వేనసామాన్యహేనివేశేవ్య
భిచారిణి నిర్మాణమవృత్తిత్వత్వాద్యవచ్చిన్నాభావ ప్రతియోగితాయావ్యధి
కరణ ధర్మావచ్చిన్నసాధ్యభావవత్సాధ్యధికరణవృత్తిత్వ సాధారణ సా
ధ్యభావవద్వృత్తిత్వత్వావ్యాపకత్వేన తాదృశభావస్య లక్షణాఘటకత
యావృత్తిత్వ సామాన్యభావస్య తథావిధప్రతియోగితాకస్యచ వ్యధికరణ
ధర్మావచ్చిన్నప్రతియోగితాక ప్రైవవృత్తిమద్వృత్తిరయోత వ్యాప్తిరితి త
త్తద్వృత్తిత్వేనాభావస్య వ్యాప్యతావచ్చేదకకోటినివేశన లాభాయ తత్త
దితి. యద్యపి యతిఁచిత్సాధ్యభావవద్వృత్తిత్వత్వ సమనియత ప్రతి
యోగితాకవృత్తిమద్వృత్తియావదభావవత్త్వం వ్యభిచారిసాధారణం యా
వంతస్సాధ్యభావాః ప్రత్యేకం తత్తదధికరణ వృత్తిత్వత్వ సమనియతైకప్ర
తియోగితాయాః నానావిషయకైః అప్రసిద్ధిస్తత్తద్వివక్షా వృత్తిత్వావచ్చిన్నా
భావవత్తత్తద్వివక్షవృత్తిత్వత్వవ్యాప్త్యేకప్రతియోగితాప్రసిద్ధైః

రూపసంబంధావచ్చిన్నవృత్తిత్వ రూపసాధ్యవత్త్వత్ తథాచ ఘటావృత్తి
త్వాభావావచ్చిన్నాభావస్య లక్షణఘటకతానువపత్తిః తస్యఘటరూపత్వే
తు ఘటేపి ఘటతాదాత్మ్యత్వేన ఘటసీరూపితస్వరూపసంబంధావచ్చిన్న
వృత్తిత్వ సత్వేన తదభావవార్తా మటఇత్యప్యాశుద్ధత్వాత్ తస్మాత్తాదృశ సా
ధ్యభావవార్తాఘటత్వాభావాదితిపాఠః * వ్యాప్యతైతి * తాదృశముఖ్య
విశేష్యతాఘటితఘటకతానివేశాత్ * ప్రయానగౌరవమితి * ముఖ్యవిశేష్యతా
నివేశనమపెత్త్య సాధ్యభావవద్వృత్తిత్వత్వే ప్రతియోగితావ్యాప్యత్వాదిని
వేశే ప్రతిత్యసరిచయదశాయామపి విశేషణస్య సుగ్రహతయా లాఘవంత్
* నానావిషయకైః ఇతి * ఏకవిపక్షేచ తాదృశైకప్రతియోగితా తద్వివక్షవృత్తి
త్వాభావీయైవ ప్రసిద్ధాన తత్ర తాదృశప్రసిద్ధినిబంధన సమనియత ప్రతి
యోగితాప్రసిద్ధిః సన్వేతదశుద్ధం గగనభిన్నం పృథివీత్వాదిత్యాదావేకవి
వక్షకేపి తద్వివక్షావృత్త్యభావస్య గగనభేదాభావస్యవాధికరణం గగనం తన్న
రూపిత వృత్తిత్వనిష్క్రేక ప్రతియోగితాయాన గగనభిన్నత్వేన గగనాభా
వాధికరణ జగద్వృత్తిత్వత్వత్వ వ్యాపకత్వంజగద్వృత్తిత్వాభావప్రతియోగి
తాయాశ్చనవివక్ష వృత్తిత్వత్వవ్యాపకత్వమితి తదప్రసిద్ధైర్ముగ్ధావర్త్యాదితి

తథాపియావతామభావానాం ప్రత్యేకాధికరణవృత్తిశ్చత్వ సమనైయత్యైవ
ప్రత్యేకం ప్రతియోగితాన్వయేన ఏతదభావవద్వృత్తిత్వస్య సమనియతప్ర
తియోగితాకోయోఽభావస్తదభావ వద్వృత్తిత్వస్య సమనియతప్రతియో
గితాకర్షయోఽభావః తద్వద్వృత్తివంతీ త్యానివేశాన్నానుపపత్తిః ఏతల్ల
క్షణే సాధ్యాభావసముదాయోనసముదాయత్వేన ప్రవిష్టః అపితు

చేన్న తత్తత్సాధ్యాభావానాం యదేకమధికరణం తద్వృత్తిత్వస్య సమనై
యత్య పర్యంతోక్తావే తదప్రసిద్ధివారణసంభవాత్ నానావివక్షణే ఏకాధి
కరణాప్రసిద్ధితి అథవాస్వవ్యాపక తత్తత్సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వకత్వే
సతి యత్కించి త్సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వశ్చవ్యాపికాయాప్రతియోగితే త్య
థాన్వదోషః * ఏతదభావేతి * ఏకమభావమాదాయ తదధికరణవృత్తి
త్వాభావా యావంతిః అపరమభావసమాదాయ తదధికరణవృత్తిత్వాభావా
యావంత స్తద్వత్వం ఇత్యాదిరీత్యానివేశః సత్రావాణాతేరిత్యాదౌచ న
సత్రాసామాన్యాభావోపాదానసంభవః తదధికరణవృత్తిత్వాప్రసిద్ధితి నా
వ్యాప్తిః నచ యావతామభావానామిత్యభిధానా త్సాధ్యాభావేయావత్వా
నుక్తౌ తత్తత్సాధ్యాభావేత్యనేన భూమనామాన్యాభావాతిరిక్త భూమత్వే
న ఘటాభావాద్యాన్త కతిపయాభావానుపాదాయ తద్వద్వృత్తిత్వాభావ
మాదాయాతివ్యాప్తేఽతత్ప్రయావత్వమావశ్యకం సత్రావాణాతేరిత్యా
దావవ్యాప్తిస్తు సాధ్యాభావే హేతుతావచ్ఛేదక సంబంధవద్వృత్తిత్వాదివి
శేషణేన చారణీయతీవాద్యం సాధ్యాభావే యావత్వనివేశే తదతిరిక్త
దోషాణామలగ్నక తేతిపక్ష్యాసంగతేః సాధికరణవృత్తిత్వత్వసమనియతప్ర
తియోగితాకర్ష రూపపరంపరాసంబంధేన సాధ్యాభావవిశిష్టయాదభావ
వేశే నాతివ్యాపైరపివారణాత్ తత్తత్సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వాభావాయా
వంతితివివక్షణే తత్తత్సాధ్యాభావశబ్దేన కతిపయాసాధ్యాభావోపాదానైతద్భ
టితయావద్వృత్తిత్వోపాదానపి కతిపయావవృత్తిత్వాభావాడిపాత్రాః నతు
యావంతియావత్తదానానావకథంకతిపయేసాధ్యాభావా ఉపాదీయేరన్ని
త్యాశయేనాథాతః శబ్దయావత్వ విభనస్యాతివ్యాప్తివారణస్యచ సంగతే
శ్చ తాదృశరూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకర్షేనానుగతేన సాధ్యాభావప్ర

పూరింపకరూపేణైతిహుటఘటితాద్విశేషఃలథాత్రస్వపదంనతత్తదభావీయ
 పరియోగితాత్వరూపేణప్రయోగితావరంసాధ్యాభావవిద్యుత్తావతిరక్తేపి
 తదభావీయప్రయోగితాంతరసత్వాదితత్తత్సృతియోగితావ్యక్తిపరంతద్వా
 చ్యం తథాచ యిత్రం చిత్ప్రయోగితానిరూపకాశేషాభావస్యాతివ్యాపకత
 యా యావత్సన్తాదృశ్యఃప్రతియోగితాః ప్రత్యేకం తన్నిరూపకాభావవత్త్వం
 వివేకనీయం తథాచ సమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న జగద్వృత్తిస్వసామా
 న్యాభావ ప్రతియోగితానిరూపక వృత్తిమద్వృత్త్యభావావసరిభ్యాఅవ్యాప్తి
 తితివృత్తిమద్వృత్త్యభావీయత్వేన యావత్ప్రతియోగితానివేకనీయా తథా
 చ తన్నిరూపకాభావే వృత్తిమద్వృత్తిత్వ విశేషణంవ్యర్థం యావత్వ వి
 శేషణమపి తథేతి చేష్తోపాదీయతపవ తత్రతద్విశేషం వృత్తిమద్వృత్త్య
 భావీయ యావత్ప్రతియోగితాః వేకలాభాయైవ ప్రతియోగితావిశేషీభూ
 తాభావేవృత్తిమద్వృత్తిత్వ యావత్వాభిధానాత్ అత్రచ గురుధర్మస్య
 అభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వే స్వవ్యాపకతదభావవద్వృత్తిత్వత్వసన్నిష్ఠ
 భేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్యావ్యావతరక వ్యాపకతాంతఘటితత్వేనఅ
 భావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకతయా తదవచ్ఛిన్నాన్యోన్యాభావయావవ్యాప
 కత్వపురస్కారేణప్రతియోగితానివేకస్సంభవతీతి రాద్యశావచ్ఛేదక భేద
 కూటాత్తకవ్యాపకత్వ పురస్కారేణైవ తన్నివేకః నవస్వవ్యాపకతత్తదభా
 వవద్వృత్తిత్వత్వకత్వ తదభావవద్వృత్తిత్వత్వ సన్నిష్ఠాన్యోన్యాభావ ప్ర
 తియోగితావచ్ఛేదకత్వావచ్ఛిన్నైకభేదో భయయా పెణప్రతియోగితానివే
 క సంభవాదవచ్ఛేదకభేదకూటః వేకనమఫలమితవాచ్యం

పేశే నిర్మాణమవృత్తిత్వాభావా సంగ్రహేదతివ్యాప్తిరీతిః పూరింపకరూ
 పేణైతి *అతిరిక్త*కించిద్విశిష్టస్వాభావాదౌ *కథంచిదితి *ఘటత్వాన
 చ్ఛిన్ననిర్మాణమవృత్తిత్వనిష్ఠ ప్రతియోగితేత్యర్థః తాదాత్మ్యవిషయతాది
 వంబంధేన లక్షణసమన్వయస్యోక్తత్వాదుక్తమవ్యాప్తిరీతి అవ్యావతరకంవి
 శేషణం స్వవ్యాపకత్వం*నచేతి* అలోకావృత్తివృత్తిత్వాభావ వారణాయ
 ప్రకృష్టంతత్తదితి నిర్మాణమవృత్తిత్వాభావ సంగ్రహేయద్వితీయం తత్తదితి

ఘటభేదాధిసాధ్యకస్థలే తదభావవ్యక్తిత్వేన ఘటత్వాదిఘటితస్య తదభావ
 వద్వృత్తిత్వసప్తాన్యోన్యభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్య స్వరూపతా
 ఘటత్వాది ఘటితఘటవృత్తిత్వ నిష్ఠాన్యోన్యభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక
 త్వమపేక్ష్య గురుశరీరతయా ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వేన తదవచ్ఛిన్నైక
 భేద నివేశాసంభవాత్ అత్రకల్పేవ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యభావవ
 ద్వృత్తిత్వత్వసమనియతప్రతియోగితాకన్యపర్వతవృత్తిత్వ పర్వతాన్యవృత్తి
 తోవ్యభయత్వా వచ్ఛిన్నాభావస్య పర్వతాద్యవృత్తివృత్తిసుద్వృత్తైర్ధూమా
 దావభావాదెకమాత్రీవృత్తిహేతావపి తాదృశప్రతియోగితాకన్య ఏతత్త్వ
 తావచ్ఛిన్నవృత్తిత్వ ఏతదన్యక్షణావచ్ఛిన్నవృత్తితోవ్యభయ త్వాద్యవచ్ఛి
 న్నాభావస్యఏతత్త్వ తావృత్తౌవృత్తిమతివర్తమానస్యఅభావాదసంభవః తాదృ
 శాభావవ్యావర్తనాయ వ్యావజ్యవృత్తిధర్మానవచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాక
 త్వ నివేశే శౌరవం పర్వతవృత్తిత్వత్వాదినాజగద్వృత్తిత్వ సామాన్యభావ
 స్య వ్యావృత్త్యసంభవశ్చేత్యతః కల్పంతరమనుసరతిశ్చతత్త్వాధ్యాభావేతిశ్చ
 ఘటభేదాదితి నన్వత్రీనద్ధేతానమావాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావఘటిత
 ద్వద్వృత్తిత్వాభావాసత్వేపితక్షతిః సచతత్సాధ్యకవ్యభిచారిణ్యతివ్యాప్తిరభి
 ప్రేతాజగద్వృత్తిత్వాభావస్యావ్యసేద్యతత్వాల్లాఘవేనతత్రసమవేతస్యసప్త
 భేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్యేవభేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాల్ తర్హిత
 త్సాధ్యకసద్ధేతానవ్యాప్తిరేవాస్తితిచెన్ననర్వత్రాపినద్ధేతాజగద్వృత్తిత్వా
 భావస్యసాధ్యాభావఘటితస్యైవసంయుక్తత్వాదిన్యథేదప్రతియోగితావచ్ఛే
 దకత్వస్యైవలాఘవేనావచ్ఛేదకత్వేనఅసీద్యశతయా వ్యధికరణధర్మావచ్ఛి
 న్న సాధ్యాభావాధికరణీయత్వస్య పరిచాయకత్వస్య వాచ్యతయాలక్షణ
 సంగతేరితిచెత్తథానతి తత్సాధ్యకవ్యభిచారిణ్య తద్దోషస్యాక్తత్వాల్ సా
 ధ్యాభావే యావత్సవిశేషణాభిధానేన తత్సాధ్యకావ్యాప్తిరనుపాదేయాతి
 న్యథావ్యుపపత్తైః * పర్వతాద్యవృత్తితి * మహానసాదిమాత్రీసంయుక్తైసు
 టాదా సత్తాదిసాధ్యకేద ఘటసమవేతత్వ ఘటాన్యసమవేతతోవ్యభయాభా
 వాఘటత్వాదా బాధ్యః పర్వతవృత్తిత్వత్వాదినేత్యాదివదం ధూమనిష్ఠవృత్తి
 త్వత్వేన వృత్తిత్వ సామాన్యభావాదిసంగ్రహకంసహస్యాసజ్యవృత్తిత్వం

అతిరిక్తాతానివేశే వృధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావమాశ్రయ్య సంగ్ర
హావ్యభిచారిమాత్రే అతివ్యాప్తిని తన్నివేశితం యద్యపి యథా
శ్చతేనానేన మహానసవృత్తిత్వత్వాదివాన్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యా
భావవద్వృత్తిత్వాభావవారణం ససంభవతి మహానసాదినిరూపితత్వ శివిష్ట
వృత్తిత్వత్వస్ససాధ్యాభావవన్నిరూపితత్వవిశిష్టవృత్తిత్వస్వత్వాన్యత్వవిరహాల్
తథాపి సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వానిరూపిత సమావాధికరణ ధర్మానిరూ
పితావచ్ఛేద్యత్వ శూన్యత్వస్యానవచ్ఛిన్నం తేన వినక్షితాన్నదోషః మహా
నసవృత్తిత్వత్వాది నిరూపితావచ్ఛేద్యత్వస్య సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వరూ
పవిశిష్టవదాధానిరూపితత్వాత్ నిజైవమపి సాధ్యాభావవద్వహానస శ్చ
త్తిత్వత్వావచ్ఛిన్నాభావవారణమశక్యం తాదృశధర్మనిరూపితావచ్ఛేద్య
తాయాంబద్ధుటక సాధ్యావవద్వృత్తిత్వత్వ నిరూపితత్వస్యాధికం త్వత్వాది
న్యాయేన అవ్యాహత్యాదితివాచ్యం గురుధర్మస్యాభావ ప్రతియోగితాన
వచ్ఛేదకతయా మహానసవృత్తిత్వత్వ సమనియతాపవర్జితగురుధర్మస్య అ
భావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వాత్ అథ గురుధర్మస్యాభావప్రతియోగి
తానవచ్ఛేదకత్వే సాధ్యాభావవదస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న వ్యాపక
తావచ్ఛేదకరూపావచ్ఛిన్నాభావపరతయా ధూమవాణ వచ్ఛేరిత్యాదావ
తివ్యాప్తిః ధూమత్వాద్యవచ్ఛిన్న వ్యాపకతావచ్ఛేదక రూపావచ్ఛిన్నాభావ
స్వసమావాధికరణ భేదప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వసత స్వసమావాధికరణ
త్వ మతావదోషఇతిచేన్న సత్యంతాథాస్థానేతి క్తత్వాంతనివేశే సమనైయ
త్యాప్రవేశాల్లాఘవమిత్యాశయేన కల్పాంతరొక్తైః * మహానసేతి * వృధిక
రణధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వస్య ప్రతియోగివిశేషణతా
ప్రదేశానం మహానసవృత్తిత్వత్వాద్యభేదస్య నిర్విచాదత్వలాభాయ * స
మనియతేతి * ధూమత్వేన ఘటాభావాది సాధారణరూపేణ సయనైయత్వ
భంగాత్ విశిష్టాపి సాధ్యాభావనివేశోబాధ్యః నిరుక్తావ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వ
స్య విశేషేణతయానివేశః అతస్తదాశ్రయస్య గురుత్వం సత్యప్రసిద్ధత్వంఅథే
యతావచ్ఛేదకకోటో వ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వ ప్రవేశాత్ ధూమత్వావచ్ఛి
న్నాభావవద్వృత్తిత్వత్వేన వ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వాపలక్షిత ధర్మావచ్ఛి

వద్వృత్తిస్వత్వస్య సమనియతభూమిత్యాద్యవచ్ఛిన్నాభావవద్వృత్తిత్వత్వాపేక్షయాగురుత్వేన అభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వ విరోహితదవచ్ఛిన్నాభావాప్రసీద్ధేః ధూమత్యాద్యవచ్ఛిన్నాభావవద్వృత్తిత్వత్వావచ్ఛిన్న (వృతియోగితాయాశ్చభూమిత్యాద్యవచ్ఛిన్న వ్యాపకతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాభావవద్వృత్తిస్వత్వ రూపవిశిష్టపదార్థానవచ్ఛిన్నతయా తన్నిరూపకాభావస్య నిరుక్తాభావ విశేషణావాక్యాంతిత్యేన వ్యధికరణధీమానవచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకస్య సాధ్యభావవద్వృత్తిత్వాభావప్రైవలక్షణఘటకత్వాత్ యదిద సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న వ్యాపకతావచ్ఛేదకరూపావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకాభావస్య తేనరూపేణనివేశః అపితుత త్తదభావత్వేనైవ పితదేవసూచయితి తత్తత్సంగముపాత్తం ఏవంచ తత్తద్వ్యక్తిత్వేన ధూమాభావఘటితతదభావవద్వృత్తిత్వత్వావచ్ఛిన్నాభావస్యలక్షణఘటకతయానధూమాదిసాధ్యకే అతివ్యాప్తిరిత్యద్యతే తగాపి ఘటభిన్నం మేయత్వాదిత్యాదావతివ్యాప్తిః తత్తత్తద్వ్యక్తిత్వేనరూపేణఘటభేదాభావఘటితతత్తద్వ్యక్తిమద్వృత్తిత్వత్వాపేక్షయా లఘాస్తస్మిన్సమనియతస్య కిందిద్విశేషణానవచ్ఛిన్నఘటత్వ ఘటితఘటస్య త్విత్వత్వప్రైవ అభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకతయా తద్వ్యక్తిమద్వృత్తిత్వత్వావచ్ఛిన్నాభావాప్రసీద్ధేః ఘటవృత్తిత్వత్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాయాః సాధ్యభావవద్వృత్తిత్వత్వ రూపవిశిష్టపదార్థానవచ్ఛిన్నతయా తన్నిరూపకాభావస్య లక్షణఘటకత్వాసంభవాద్వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యభావవద్వృత్తిత్వత్వావచ్ఛిన్నాభావప్రైవ తథాత్వాత్.

న్నాభావఘటకత్వం యత్త్వం * విశేష్యతి * ధూమాభావవద్వృత్తిత్వమితి జ్ఞానస్య సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకతావిశిష్ట ధర్మానవచ్ఛిన్నాభావవద్వృత్తిత్వత్వా విషయకతయావృత్తిః సూచకీభూత విషయతాసంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాయామేవ తాదృశవిశిష్టపదార్థానవచ్ఛిన్నత్వప్రసీద్ధిః ప్రతియోగిత్యాంతం పరిచాయకం తత్తద్వ్యక్తిత్వేనైవచాభావనివేశ ఇత్యాకయవానాహః * యదిచేతి * నివేశ్యతి * సచ తత్తదభావత్వేన స నివేశ్యతే కింతు సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వాపేక్షిత రూపావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకత్వేనైవచేతివాద్యం సమానాధికరణ ధర్మానవచ్ఛిన్నసాధ్యభావవ

యదవ అభావభావో విశేషం విధయాననివేశ్యలేఅపితు అభావప్రభృతిరేవ
అభావేతుసాధ్యతావచ్చేదకావచ్చిన్న వ్యాపకతావచ్చేదక రూపావచ్చిన్న
ప్రతియోగితాకర్త ముపలక్షణవిధయా నివేశ్యలే.

ద్వ్యత్తిత్వత్వ నిరూపితావచ్చేద్యతాయావ్యధికరణ భావావచ్చిన్నసాధ్యా
భావ ఘటితతాదృశ ప్రతియోగితాకర్త్యాశ్రయాభావవద్వ్యత్తిత్వత్వ రూప
విశిష్టానవచ్చిన్నతయాతివ్యాప్తిర్వారణాయ ఏకైకప్రతియోగితాయా మే
కైకసాధ్యాభావస్య నివేశాధాంతద్వ్యక్తిత్వస్యావశ్యకతయా ప్రతియోగి
తాకర్త్యాంతస్యేవానివేశోక్తేః ఘటభిన్నత్వ సాధ్యకే తద్గుప్తేతద్గుటాన్యత
రభేదాభావపదోపవారకః తాదృశాన్యతరస్య రూపస్య తస్యతద్వ్యక్తిత్వే
నైవ ప్రతియోగితావచ్చేదకకోటా ప్రవిష్టత్వాత్ తద్విశేషితాన్యతరస్యరూ
పాభావాధికరణ వృత్తిత్వాభావస్యపాతావసత్వాత్ అన్యతరత్వస్యాఖం
దోపాధిత్వే మానాభావేన స్వరూపతః ప్రతియోగితావచ్చేదకకోట్యప్రవే
శాదితి తత్తద్వ్యక్తిభిన్నత్వానుధావనం తద్వ్యక్తిత్వస్యస్వరూపతోభావం
అన్యథా తత్రాపి విషయతానసాపాతఇతి తథేవప్రతియోగితావచ్చేదక
కోటిప్రవేశః తద్వ్యక్తిత్వస్య స్వరూపతోభావమతే తద్వ్యక్తిత్వభిన్నం మే
యత్వాదిత్యాదావతివ్యాప్తిర్ఘటత్వభేదసాధ్యకవదిదానీం పిహితైవ జా
తైరేవ స్వరూపతోవృత్తిత్వాదోభావం నతద్వ్యక్తిత్వాదేరితిచాతత్త్వాగ ఇ
తిబాధ్యం * విశేషణవిధయేతి * అన్యథాఘటభేదాని సాధ్యకే ఘటవృత్తి
త్వత్వావచ్చేద్యతాయాం స్వరూపతోఘటత్వఘటితాయాం ప్రతియోగితాక
ర్త్యాది విశిష్టఘటత్వవద్వ్యత్తిత్వత్వరూపవిశిష్టపదార్థానవచ్చిన్న తయాతి
వ్యాప్తిస్సాగ్రీ తదనివేశేతు ఘటవృత్తిత్వం నాస్తీతి ప్రత్యయవిషయసంస
గీభూత ప్రతియోగితాయా ఏవతదుపలక్షిత ఘటత్వాదిఘటిత ప్రతియో
గితాత్వేన ప్రకారవిధయానివేశస్య వాచ్యతయానాతివ్యాప్తిరితిభావః అ
థేవంనుకాద్యన్యత్వ విశిష్టసత్రాభావాది సాధ్యకేసత్రాప్రభృత్యైవ నివేశా
దవ్యాప్తిః తద్వ్యక్తిత్వ నివేశే భావనిష్ఠ తద్వ్యక్తిత్వస్య ప్రతియోగితాక
ర్త్యావన్యతయా విశిష్టాధికరణతానివేశేన తద్వారణాత్ మైవం ఘటఘటి
తలక్షణకర్తృత్వపకతయా విశిష్టాతిక్రమోపాదానెస్యదోషాత్. తత్ర

ఏతల్లాభామైవ తత్తత్ప్రదోపాదానమపి నను తత్తద్వ్యక్తిత్వేనాభావనివేశ
లాభాభావముపలక్షణేభూత ప్రతియోగితావిశేషణే నైవాభావాంతరవ్యాప్త
త్రిసంభవే . తత్తద్వ్యక్తిత్వస్యాపలక్షణతయా నివేశప్రయోజన విరహాత్
ఏవంధ ఘటవృత్తిత్వత్వావచ్చిన్నాభావో పుష్కలతేలక్షణఘటకః ఘటభే
దాభావస్య ఘట్యాస్య తత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకఘటకత్వాత్

సాధ్యాభావత్వస్యైవ ప్ర్యుపశిప్తసత్తాధికరణతాయాంవోపగమసంభవాద్వృత
యోః నివేశేషితాభానాత్తక స్వరూపతాభానాభావేషి వృత్తిత్వత్వ పర్యా
ప్తనిరూపకతాయః పరిశృణ్వనీయతయాదోషాత్ * అపిత్పితి * నకారంవి
హాయ విశేషణవిధయానివేశ్యతే ఇత్యనువర్తతే ఘటత్వాత్తకాభాదాభా
భావానాం ఘటవృత్తిత్వస్య నిరూప్యత్వం నాస్తీతి ప్రతీతౌ స్వకూపతోభా
గసంభవాత్ ఏవంసతి తత్ప్రదోపాదానవైయథ్యకంస్యాత్ ఇత్యాశంకాం
పరిహరతి * ఏతదితి * సతుతత్తద్వ్యక్తిత్వేనేతి * ఏవంధ తత్తద్వ్యక్తి
త్వేనాభావ నివేశభాద్యైవతత్ప్రదోపాదానమపి సాధుసంగచ్ఛత ఇత్యగ్ర
మపక్షాఽప్రాకంశిచ్చిత్రైవ ఉపలక్షణతయాపి తత్తద్వ్యక్తిత్వేన నివేశస్తే
తత్ప్రత్యక్షసత్వాత్ * అభావాంతరం * తత్సాధ్యాభావాది యద్వాధూమత్వేన
ఘటాభావాపితియంభావః తత్సాధ్యాభావమాదాయావ్యాప్తివారణాయప్ర
తియోగితాయా విశేషణవిధయా నివేశేనిరూపమవృత్తిత్వత్వస్య వ్యధికర
ణ ధర్మావచ్చిన్న సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వాదన్యత్వాదతివ్యాప్తి రతః
తత్తద్వ్యక్తిత్వ నివేశనమావశ్యకం తస్యాఉపలక్షణత్వేతు తన్యతాదృశ య
త్కించత్ప్రతియోగితాకత్వోపలక్షితాభావాధికరణవృత్తితాత్పరూపత్వాద
వోక్తరీత్యా నిరూపమవృత్తితాత్వావచ్చిన్న ప్రతియోగితాయాం తత్తత్ప్ర
తియోగితాకాభావస్యస్వాధికరణవృత్తితాత్వనిరూపితావచ్ఛేద్యతాశూన్య
త్వేన నివేశసంభవాదతవ్యాప్త్యసత్త్వత్తదనావశ్యకమితి ఉపలక్షణతయా
ప్రతియోగితానిరూపితానుయోగితావచ్ఛేదకతయేతిపాతః నను తథాపి నిర్ధూ
మవృత్తిత్వావచ్చిన్న ప్రతియోగితానిస్తావచ్ఛేద్యతానిరూపకతయా ఉపల
క్షితాభావవద్వృత్తిత్వత్వ పర్యాప్తిర్నసంభవతి నిర్ధూమవృత్తిత్వం నాస్తీతి
ప్రత్యయే ధూమాంతర్భావేదైవా వచ్ఛేదా నిరూపకతా పర్యాప్తిర్న

ప్రతియోగి తావిశేషపలక్షితాభావవద్వృత్తిత్వవ్యవర్త్యాప్తనికూపకతాకా
 న్యత్వ పర్యంతానివేశాద్ధూమాదిసాధ్యకస్థలేనిధూమావృత్తిత్వత్వావచ్చిన్నా
 భావస్యప్రతియోగి తావచ్చేదకశరీరేఅభావవిశేషస్యఅధికస్యనిబ్ధేశేపనక్షతిః
 సచాభావప్రతియోగికోట ఉపలక్షణతయా భావస్య అనుభవవిరుద్ధత్వాత్
 విశిష్టనిరూపితత్వాభావరూపస్య నిరూపితత్వ సంబంధావచ్చిన్న విశిష్టా
 భావరూపస్యనావిశిష్టనిరూపితత్వస్య ప్రతియోగికోట ప్రతియోగి తావిశే
 షస్య కథముపలక్షణ విధయా నివేశఇతివాచ్యం ప్రతియోగి తాసంసగిక
 జ్ఞాన ఏవతాదృశభావస్య తిథాత్వాత్ జాత్యవచ్చిన్నప్రతియోగి తాకొ
 భావతత్వాద్యాకారస్య స్వరూపతొఘటత్వాద్యవచ్చిన్న ప్రతియోగి తాకా
 భావభావస్య సర్వసంఘతత్వాత్ ప్రకృతేన సాధ్యతావచ్చేదకా వచ్చిన్న
 నాల్ ఏవం ధూమాభావ నిష్ఠితత్వద్వక్తిత్వాదినా తత్తద్వక్తిత్వమద్వక్తి
 త్వాభావప్రతియోగి తానిష్ఠావచ్చేద్యతాయాం తత్తద్వక్తిత్వాంతర్భావేణ
 పర్యాప్తనికూపకతాకత్వ మేవేతి తద్వగ్యాప్తనికూపకతాకాన్యాయా తాదృ
 తావచ్చేద్యతా తత్త్వాన్యత్వస్య తాదృశప్రతియోగి తాయామనత్వేన తద
 భావస్య లక్షణాఘటకత్వావతివ్యాప్తిశ్యాశంక్య పర్యాప్తిర్నప్రవేశ్యేత్వా
 మా * ప్రతియోగి తావిశేషేతి * సచాయోగిలక భేదాభావస్యాయోగో
 లకత్వరూపతయాస్వరూపతస్తద్వక్తితాయోగిలక స్పృతిత్వత్వావచ్చిన్నప్రతి
 యోగి తాయా అగ్రిమరీత్యా తాదృశప్రతియోగి తాకత్వపలక్షితాభావాధిక
 రణ వృత్తిత్వనిష్ఠనిరూపక తాకాన్య తాదృశావచ్చేద్య తా శూన్యత్వేనానతి
 ప్రసంగాల్ పర్యాప్తిప్రతిక్షేప వైయక్యకంఠివాచ్యం అయోగిలక భేదా
 భావస్యవిశ్రీతి పరాహతత్వేనలక్షణాఘటకత్వాత్ నద్ధతాసాధ్యవ్యధిక
 రణ ధర్మకాంవానంతర్భావ్య అభావవద్వృత్తిత్వత్వే నిరూపక తాపర్యాప్తైః
 క్షవీర్ణసిద్ధ్యావ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నవృత్తిత్వాభావ మాదాయ లక్షణ
 సంకలే స్తన్నా క్తం నను లక్షణ ప్రతియోగి తాకత్వాంతనివేశే తస్మాదలక్ష
 ణతయా నిజైకాసంభవాల్ ఘటవృత్తిత్వావచ్చేద్యతాయాం తాదృశప్రతి
 యోగి తాకత్వవదభావవద్వృత్తిత్వరూప విశిష్టపక్షాధానిరూప్యత్వమక్ష
 తమిత్వాశంకతే * నచేతి * ప్రకృతేచేతి * ధూమాభావవద్వృత్తిత్వం నా

వ్యాపకతావచ్ఛేదకరూపావచ్ఛిన్నప్రతియోగికోయోఽభావః తద్వత్స్వప్రతి
 త్వత్వ నిరూపితత్వ ప్రతియోగికాభావవతః సమానాధీకరణధర్మావచ్ఛే
 ద్యత్వస్య యోఽభావః తద్వత్ప్రతియోగితాకాయావంతోఽభావాస్తద్వ్యా
 హేతుగిత్యాకారకవ్యాప్తిగ్రహే ప్రతియోగితాయావిశేషణత్వేన అనువ
 స్త్యభావాల్ అతఏవవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వాదేరభ్యుపలక్షణ విధయాభా
 స్తీత్యాది ప్రత్యయవిషయ సంసర్గభూత ద్వితీయప్రతియోగితాయావివో
 క్తక్రమేణ లక్షణఘటకత్వం తత్రేవ సాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదక రూపావచ్ఛి
 న్న ప్రతియోగితాకాభావవత్స్వప్రతిత్వత్వ నిరూపితత్వత్వా వచ్ఛిన్నప్రతి
 యోగితాకత్వేన ప్రకారవిధయా ధూమాభావవత్స్వప్రతిత్వత్వ నిరూపితత్వం
 నాస్తీత్యాదివిషయ విషయసంసర్గభూత ప్రతియోగితాయావివేకే తద్వ
 టకాభావే తాదృశప్రతియోగికత్వాంతస్యాపలక్షణతయాభానం నవంభవతి
 తిభావః యద్యపిభూతిలే ఘటోనాస్తీత్యాకారం స్వరూపతోఘటత్వావచ్ఛి
 న్నాభావ భావను స్తినత్వ వచ్ఛేద్యత్వే అభావవత్స్వప్రతిత్వ నిరూపితత్వంనా
 స్తీత్యాకారకం స్వరూపతోభావభానం తథాపి ధూమాభావవత్స్వప్రతిత్వత్వ
 నిరూప్యత్వం నాస్తీత్యాదిజ్ఞానసత్వాల్ ప్రతియోగితాకత్వ విశేషితాభా
 వావగాహీ ప్రతియోగితాప్రకారకం తాదృశనిరూప్యత్వత్వావచ్ఛిన్న ప్రతి
 యోగితాకత్వ విశిష్టభానం సంభవతీత్యాశయః అభావప్రతియోగి ప్రకార
 శరీరే ప్రతియోగితావచ్ఛేదకకోట్య ప్రవిష్టస్య సభాసమి త్యేవహి అభావప్ర
 తియోగిని తత్త్వావచ్ఛేదకేవా ఉపలక్షణస్య నభాసమిత్యస్యాశ్వాః ప్రకృ
 తేనిరు క్తప్రతియోగితాకత్వ స్వావచ్ఛేద్యతా నిరూపకతా వచ్ఛేదక త
 యా ప్రవేశాదేవోప లక్షణత్వం నతు నిరూప్యత్వాభావ ప్రతియోగి
 తావచ్ఛేదకఘటతయా ప్రవేశాల్ తదభావ ప్రతియోగితా వచ్ఛేదక
 ప్రవిష్టాభావస్యాభావాంతర వ్యావృత్తయే తాదృశ ప్రతియోగితాకత్వస్య
 ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతయైవ నివేశాదిత్యుక్త్యై ఇతిపాఠాంతరం ప్రతియో
 గితాయాః విశేషణత్వమసహమా నేన కృతంవ్యాఖ్యాయతే * అభావేతి *
 అభావప్రతియోగ్యం శేప్రకారశరీరమితి విగ్రహత్వాత్పరంపరయాత్ప్ర
 కారత్యుక్త్యశ్వాః * ప్రతియోగి లేతి * ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా వాస్తవి

కృష్ణభట్టియనహిరగదాధరీయే

ప్రతిపక్షాన తాదృశనిరూపితత్వ ప్రతియోగికస్య తత్త్వావచ్ఛిన్నప్రతి
 యోగితాకన్యవాచకభావస్య నిత్యశబ్దానుబంధమవృత్తిత్వత్వాద్యవచ్ఛిన్నాభా
 వప్రతియోగితానిరూపచ్ఛేద్యతాయామపేక్షించిత్విశిష్టతాదృశనిరూపితత్వత్వా
 వచ్ఛిన్నాభావ సత్త్వతాదృశభావానంగ్రహణతీత్యాచ్యం తత్తదభావన
 ద్విత్వత్వత్వనిరూపితత్వ వర్గాప్రతిపక్షియోగితావచ్ఛేదక తాకాభావ
 ద్విత్వనిరూపితత్వత్వోపసంహతత్వత్వక్రిత్యేన అభావనివేశభాగ్యేన
 తత్తత్తదాపాదానమపి సాధుసంగచ్ఛతే ఇత్యుచ్యతే తదాపి ఘటత్వభే
 ద్యేత్యర్థః * ప్రతియోగినిః * సాక్షాత్ప్రకారవారణార్థం విశేషణ్యా
 లక్షణయోః ప్రతియోగితావచ్ఛేదక తాయా అగ్రేప్రకృత్యాదనాత్ * ప్ర
 కృతేతి * ధూమాభావవస్పృత్తిత్వత్వావచ్ఛిన్న సంసర్గధూతప్రతియోగి
 తాయాపవాక్తరూపత్వం సంపాద్యం తత్ర తాదృశ ప్రతియోగితాకన్య వి
 శిష్టాభావాధికరణావచ్ఛిన్నవృత్తిత్వత్వ నిష్ఠనిరూపకతాకావచ్ఛేద్యతా న్య
 త్వోపసంహతత్వేన తథానతి యథామతం విశేష్యవిశేషా భావావన్నాధికర
 ణాంతరవిదాధావర్గాప్రతిపక్షియోగితాక తాదృశ ప్రతియోగితాక త్వావచ్ఛి
 న్నాభావనిష్ఠావచ్ఛేదక తానిరూపితాధికరణ నిష్ఠావచ్ఛేదక తాకా స్వాశ్ర
 యాభావాధికరణీయత్వసంసర్గావచ్ఛిన్నతాదృశప్రతియోగితాకన్యనిష్ఠని
 రూపకతాకావచ్ఛేద్యతాశ్రయాయావృత్తిత్వత్వనిష్ఠనిరూపకతా తాదృశ
 నిరూపకతాకాన్యత్వప్రవేశేనఘటభేదాదనాధ్యక్షఘటభేదాలాపవద్వృత్తిత్వ
 నిష్ఠప్రతియోగితాయాఅనన్తరహిత్యేనతత్త్వవిశేషితఘటస్వవద్వృత్తిత్వని
 ష్ఠనిరూపకతాయాప్రాదృశప్రతియోగితాక త్వావచ్ఛిన్నత్వేనాన్యత్వాంత
 సత్త్వాంతప్రాదృశప్రతియోగితాకాభావవద్వృత్తిత్వనిష్ఠత్వవిశిష్టనిరూ
 పకతాక త్వాభావ సవనిశ్చ్యే తత్ర తాదృశప్రతియోగితాకన్యమపి ప్రతి
 యోగితావచ్ఛేదకఘటకం తన్యథాధర్థాయవృత్తిత్వత్వావచ్ఛిన్న ప్రతియో
 గితాయా ఘటాద్యభావాధికరణవృత్తిత్వనిష్ఠనిరూపకతాక త్వాభావవద్వ
 చ్ఛేద్యతావత్సేపి ధూమాభావముపాదాయ తిచ్ఛాన్యస్య విశేషణివా
 చాపిమహానసేయవస్యభావాధికరణవృత్తిత్వత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితా
 యావహిరగదాధరీయనిరూపితత్వత్వోపసంహతత్వత్వక్రిత్యేన అభావప్రధానినైవోత్ ఘటత్వభేదాదుః

దాదిసాధ్యక వ్యభిచారిణ్యవివ్యాప్తి వారణమశక్యం నిరూపితముగా వ్యా
 దివ్యత్రిత్వత్వ సేవనతత్త్వ ఘటత్వాదివ్యత్రిత్వాభావం ప్రకారముగా వ్యా
 జ్ఞేయకతయూ ఘటత్వత్వాదిరూపసాధ్యాభావస్య ప్రతియోగితావచ్చేదకత
 రీతి అనివేశన వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావప్రేయస్ లక్షణఘటకత్వాత్
 సచ జాతేః సమవాయేనైవ స్వరూపతోఽవచ్చేదకత్వం నతు సంబంధాంత
 రేణ అతఏవ గోత్వాదిజాతి నిర్వ్యాప్తౌపద విశేష ప్రవృత్తినిమిత్తత్వగణే
 తరాననువేతత్వాదెవచ్చేదకత్వం స్వీకుమాంతినతు తాదాత్మ్యసంబంధేన
 లఘోరపి గోత్వాదికాతేరితి నిర్విశేషణఘటత్వాదిఘటితస్యాభావ ప్రతి
 యోగితా వచ్చేదకత్వం నసంభవతీతివాద్యం తాదృశనియమేమానాభావా
 త్ యదిచాభావాంశస్యాపి ఉపలక్షణత్వం స్వీక్రియతే తదామహానసప్య
 త్రిత్వత్వాద్యవచ్ఛిన్నాభావవారణమశక్యమేవ యదిచ సాధ్యాభావారిక్త
 విశేషణావిశేషి తాధికరణవృత్తిత్వత్వాద్యవచ్చేద్యతాభిన్న శమానాధికర
 ణ ధర్మావచ్ఛేద్యత్వాభావనివేశ్యావిశేషిత ఘటత్వాదివృత్తిత్వాభావః
 సంగృహ్యతే తదా తాదృశాభావమాదాయ జాతినాధారణ వద్ధేతావవ్యాప్తి
 న్నజ్రలేపాయతే

త్యగ్నిమగ్నంథసంగతః * నిర్విశేషణకక్షతి * నిరూపితత్వ సంబంధేనఘట
 త్వ విశిష్టంవృత్తిత్వం ఘటత్యభిధీయతే ఏవంచ ఘటాత్మకవృత్తిత్వాభావ
 ఇత్యర్థః * మానాభావాదితి * గోత్వాదిప్రకారితా ప్రకారకానువ్యవసా
 యాదా ప్రకారితాద్యం శేన్వరూపతవవ గోత్వాదేః ప్రకారతయూ తా
 దృశనియమే వ్యభిచారిణి బాధ్యః ఏవంచ సమవాయ నిరూపితత్వాభ్యా
 మన్యసంబంధేన జాతేః స్వరూపతానభానమిత్యేవ నియమఇతిభావః * జా
 తీతి * వాద్యంఘటత్వత్వాత్ పటత్వత్వాదిత్వాదౌ యథాయోగంఘటత్వ
 పటత్వాది వృత్తిత్వాభావస్య సాధారణపదోపాదానాత్తత్యైవ జ్ఞేయత్వాది
 హేతౌ సకలఘటత్వపటత్వాది వృత్తిత్వాభావస్యా సత్వాదితిభావః నను
 సమవాయప్రకారిత్వ నిష్ఠనిరూపితత్వాభ్యాం అతిరిక్తసంబంధ ఘటితపనా
 క్తనియమఇతి వృత్తిత్వ నిరూపితత్వసంబంధేన స్వరూపతాఘటత్వాదే ర్న
 ప్రకారత్వమితి సకలదోషాద్ధారాదధానప్రభృతి నివేశపక్షే దోషమామా

తీసిం సాధ్యాభావవద్వృత్తితాత్పర్యం తరీరే అభావాదే విశేషణ త
 యా పరిపాకే వృత్తిమద్వృత్తిపద మనర్థక మావద్యతే న్యధికరణ ధ
 మావవచ్చిన్న సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వస్యః సమానాధికరణ ధర్మావ
 చ్చిన్నాభావప్రత్యక్షియోగితాయాః లాఘవేన వృత్తిత్వత్వేనావచ్చిన్నతే
 యా తదవచ్చిన్యతాయాలభావఘటితవిశిష్ట సదాధానరూపితల్పాత్ అ
 త్యవసంతి గురుధర్మోస్యాభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వమతేనేద మభి
 హితం న్యధికరణధర్మావచ్చిన్న సాధ్యాభావవత్తహసనవృత్తిత్వత్వాద్యవ
 చ్చిన్నాభావవారణాయద సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వస్య పర్యాప్తావచ్ఛేదక
 తాభిన్న సమానాధికరణ ధర్మాస్థావచ్ఛేదకత్వాదుపకర్తవ్యమేవ ప్రతి
 యోగితాయాం విశేషణందేయం నదైవం ఘటత్వాదినా సాధ్యాభావవ
 ద్వృత్తిత్వాభావ సంక్రమాఫలకం సమానాధికరణ ఏదోపాదానం నిషేధ
 ద్వయనివేశనవేద విధలం తాదృశాభావస్యాసంక్రమేపి కేవలాన్వయినసా
 ధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వేన ఘటాన్వభావమాగాయ లక్షణసమన్వయసం
 భవాదితి వాచ్యం విషయితాదిసంబంధేన యోగిహేతునాత్యం హేతుతా
 వచ్ఛేదకసంబంధేన సాధ్యాభావవత్తవృత్తిస్సాధ్యాభావవద్వృత్తయతాది రూ
 పాయా విషయాదిన్వయావత్వేన సాధ్యాభావవద్విషయగాత్వాదిరూపసా
 ధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వస్య కేవలాన్వయిగయా తదవచ్చిన్నాభావావ్యసిద్ధేః
 తాదృశాభావఘటితలక్షణోపపత్తేః నచ సాధ్యాభావవద్విషయతాల్పాది
 కం యేనసంబంధేన అవృత్తితేనసంబంధేన తదవచ్చిన్నాభావమాదాయలక్ష
 ణసమన్వయస్సంభవతీతి వాచ్యం.

* ఏవమితి * ఇదమితి * తిథావ వ్యభిచారిణినాతివ్యాప్తిః * యత్రేతి *
 వాచ్యంవిషయితాసంబంధేన ఘటాదిత్యాదా విత్యధాః విషయితాయాదితి
 రిక్తతామతే తాదృశవిషయితాత్వేన ఘటాన్వభావ వ్యసిద్ధేరాహవిషయ
 తాదీతిశివవంఛ సామాన్యరూపేణ విశేషాభావానంగీకారాన్నదోషః విష
 యితాయాజ్ఞానరూపతామతేవిషయవృత్తితావచ్ఛేదక సంబంధావచ్చిన్నా
 భావ నివేశనీ విషయత్వేన ఘటాభావవ్యసిద్ధేరాదివేదంబంధ్యం వస్తుతస్తు
 సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వేన ధూమనిష్ఠవృత్తిత్వ ఘటాన్వకరాభావాదితా

కాలికనంబుంధేన సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వావచ్ఛిన్నస్యయోఽభావస్తస్య
 ధ్వంసాద్యధికరణ హేత్వ వ్యాపకతయా స్వయావసంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతి
 యోగితావచ్ఛేదకతాకాభావస్య అవశ్యం నివేశనీయతయా వ్యధికరణసం
 బంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాకాభావస్య లక్షణఘటకత్వానం
 భవాత్ విషయతాయాజాత్యాదిహవత్వేపి విషయతాత్వవిశిష్టస్య నన
 మవాయాదినావృత్తిః తాదృశస్య స్వప్తిన్నైవవృత్తిఃకాత్యాదావ సమవా
 యాభావాత్ కీంతు స్వరూపసంబంధేనైవ ఏవంచ నమవాయాది సంబంధా
 వచ్ఛిన్నప్రతియోగితాక ఏవవిషయతాత్వాద్యవచ్ఛిన్నాభావోలక్షణఘట
 కోభవిష్యతిత్యపి న కాలజ్ఞానాదిరూపహేతౌ కాలికవిషయితాదినంబంధావ
 చ్ఛిన్న ప్రతియోగితాక సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వావచ్ఛిన్నాభావస్యా న
 రణాయ సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వ నిష్ప్రతియోగివిశేషణతావన్నీయవిల
 ఙ్గణావచ్ఛేదకతాభిన్నసమానాధికరణ నిష్టావచ్ఛేదకత్వానీరూపకప్రతియోగి
 తాకత్వస్య నివేశనీయతయా వైయథ్యానవకాశాద్విషయతాయాఅతిరి
 క్తత్వమతేపి నదోషఇతి *ధ్వంసాధికరణ హేత్వవ్యాపకతయా*ధ్వంసంసం
 యోగాదిధ్వంసంతదధికరణం హేతుస్తదవృత్తిత్వేనావ్యాప్తేస్సంపాదకతయాన
 భూమాదానావ్యాప్తిః కాలికనంబంధేనతాదృశవృత్తితాత్వవిశిష్టసంయోగా
 ది ధ్వంససత్వేన తదభావానత్వేపి తదభావస్య తాదృశ సంయోగాదిధ్వంస
 స్య సంయోగేన వత్తమానే సవత్తసత్వాద్వృత్తిమద్వృత్తిత్వాప్రసిద్ధ
 రితి వాచ్యం ద్రవ్యత్వ కపాలత్వాది సాధ్యకేసమవాయేనహేతౌ ఘటాదా
 వతివ్యాప్తైరుక్తత్వాత్ ఈదృశస్యావ్యభావస్య ధ్వంసానధికరణ వృత్తిమతి
 వృత్తేయావదంతగతస్య తత్రాసత్వాదితి. కాత్యాదినిత్యహేతుకే కనా
 పిసంబంధేన తాదృశసంయోగాది ధ్వంసాసత్వాదీదృశాభావసత్వేననానంభ
 వః ఉక్తస్తలే ప్రకారాంతరేణావ్యాప్తి వారయతాంమతముత్థాపయతి*వి
 షయితాయాఇతి * స్వప్తిన్నేవ విషయితాత్వక జాత్యాదావేవ ఏతేన జాతేః
 నమవాయేన ఘటాదా సత్వాత్ నమవాయావచ్ఛిన్నవిషయిత్వాభావకథం
 తానిరస్తా కాలఃక్రియతథావసన్నిమాతంతిక్రియాతఃఆత్మాజ్ఞానాదిత్యా
 దౌఇదృశ్యకథః*కాలికేతి*యావదంతగతస్య తస్యకాలజ్ఞానాదిభిన్నే వృత్తి

త్యైవ స్వరూపసంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకాభావస్యైవ నివేశనీయ
త్వాత్ సైవం సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వాతిరిక్తసమానాధికరణ ధర్మా
వవచ్ఛిన్నాభావస్యాపితత్రాప్రసిద్ధిః ఘటత్వాదేః సాధ్యాభావవద్విషయతా
ని నిష్ప్రతియోగితావైయధికరణ్యాసంశవాదితవాచ్యం ఘటత్వాదినాపటా
ద్యభావస్యైవ తథాత్వాత్ అక్షేపమపి సామానాధికరణ్య ముపేక్ష్య
సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ నిష్కల్యైవ ధర్మవిశేషణకత్వే ఘటత్వాదెర్ఘటాది
స్వరూపసాధ్యాభావవద్విషయతానిష్కల్యైవ గగనాదెరపి స్వనిష్కల్యవిషయతా
త్వకల్యైవ సాధ్యాభావవద్విషయతా నిష్కల్యసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వా
తిరిక్తవృత్తిత్వ వృత్తిధర్మావవచ్ఛిన్నాభావా ప్రసిద్ధ్యా ఉక్తస్థలే అవ్యా
ప్తిదుర్జాతైవ యేనరూపేణ యత్సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వవృత్తిరహాస
విశిష్టతదనవచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకాభావ వివక్షణేన గగనత్వవిశిష్టగగనాద్య
వచ్ఛిన్నాభావస్య లక్షణఘటక తానివాహేపి హేతునిష్ఠవ్యధికరణ ధర్మావ
చ్ఛిన్న సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వవ్యక్తేః కిందిదవిశేషిత త త్తద్వ్యక్తిత్వావచ్ఛి
న్నతీవృత్తిత్వం స్వతఃవ్యంగగగనభేదాదిసాధ్యక ఘటత్వాదౌలక్షణసంగతే రా
సంభవః నిషేధద్వయ సమానాధికరణ వదోపాదానేపి వాచ్యత్వసాధ్యక
విషయతాసంబంధేన ఘటాది హేతావవ్యాప్తిం శంకతే * నచైవమితి * ఘ
టత్వాదినైతి * తాదృశ స్వసమానాధికరణ ధర్మనిష్ఠావచ్ఛేదక తానిరూప
కం యద్యత్తదవ్యవస్థా నివేశ్యతయా ఘటత్వాదెర్ఘటాద్యాత్తక సాధ్యా
భావవద్విషయతా నిష్ప్రతియోగితా సామానాధికరణ్యపి పటాద్యాత్తకవి
షయతానిష్కప్రతియోగితాసామానాధికరణ్య విరహోల్లక్షణ సమన్వయశ్చితి
భావః ఘటత్వ పటత్వాభ్యాం సాధ్యాభావవద్విషయత్వా భావస్తునాక్రః
యాదృశావచ్ఛేదక తాపర్యాప్త్యధికరణం స్వసమానాధికరణం తాదృశావ
చ్ఛేదకత్వా నిరూపకత్వ వివక్షావలైః గగనాదినా సాధ్యాభావవద్విషయ
త్వాభావేనదోషవారణంభూయాదిత్యాశంకా నిరస్యతి*గగనాదేరపితి*
స్వనిష్కల్యత్వాదిః గగనాదేవిషయత్వ నిష్కల్య ప్రతిపాదకోహేతుః *గగన
త్వేతి * విషయతాత్వస్యైవ తాదృశరూపతయోక్తాభావ ప్రతియోగితా
యా ప్రమాసవిశిష్టతదనచ్ఛేద్యత్వాత్ * కిందిదవిశేషితేతి * తద్వ్యక్తిత్వ

న్న ప్రతియోగితాకాభావస్యతథావిధస్య హేతావసత్వాదసంభవ ప్రసంగ
ఇతిచెన్న యేనసంబంధేన యద్వత్తే తేనసంబంధేన తస్మిన్మావచ్ఛేదకతా
కాన్యత్వస్య తదనవచ్చిన్న శ్వస్య వివక్షణీయతయా సంయోగాదినంబంధా
వచ్చిన్న ఘటత్వాదినిష్ఠావచ్ఛేదకతాకాభావ మాదాయోక్తస్థల లక్షణసమ
న్వయసంభవాత్ ఉక్తార్థలాభాయైవ సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ వృత్తిత్వో
పాదానం నతు తదపిలక్షణఘటకం ప్రయోజనాభావాత్ సమాత్రి దశితా
భావమాదాయైవ లక్షణసమన్వయ సంభవేన సమవాయాదినంబంధేన ఘట
త్వాద్యవచ్చిన్న సాధ్యాభావవస్సంయుక్తత్వాద్యభావస్య లక్షణాఘట త్వే
స్య స్వరూపతపవావచ్ఛేదకత్వ స్ఫురణాయైవైతి సాధ్యాభావవద్వృత్తి
త్వత్వ పర్యాప్తవచ్ఛేదకతాభిన్న స్వాక్రీయ నిష్ఠాభేయతా వచ్ఛేదకసంబం
ధావచ్చిన్నా వచ్ఛేదకతాకాన్యత్వం నిగళితార్థః ఏవంసతి సాధ్యాభా
వవద్వృత్తిత్వ వృత్తిత్వవైయధ్యం నిరావప్తే * ఉక్తార్థేతి * లక్షణేతి *
అథయేన సంబంధేన యద్వత్తే ఇతి క్రమేణార్థానవేకసంగతః యథా
శ్రుతిస్య సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వాతిరిక్త సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ వృ
త్తిభూతవచ్చిన్నత్వస్యైవ సమ్యక్త్వాత్ సజైవం ఘటత్వేన పటాభావ
స్యాపి పటవృత్తిప్రతిగియోగితాయాః సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వస్య పర్యాప్తా
వచ్ఛేదకతాభిన్న ఘటాదిస్వరూప సాధ్యాభావవద్విషయతావిష్ట ఘటత్వా
ది నిష్ఠావచ్ఛేదకతాకతయా లక్షణాఘటక త్వేనానుభవఇతివాద్యం సాధ్యా
భావవద్వృత్తిత్వ సామాన్యవృత్తిత్వ వివక్షయాఘటత్వేన పటాభావస్య
లక్షణ ఘటకత్వ సంభవాదితిచెన్న తథాపి గొత్వాభావవద్వృత్తి త్వాదిసా
ధ్యకతాదాత్మ్యేనగొత్వాభావవ్యాపకాదిహేతావవ్యాప్తేగొత్వాభావత్వా
దేగోత్వాభావావృత్తిమత్త్వాత్ గొత్వాభావావృత్తిత్వస్యచసాధ్యాభావవ
న్నిరూపితయా వత్తాదాత్మ్యవృత్తిత్వాత్ కింవ మహానసవృత్తిత్వాభా
వాదః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్య పవతస్య త్రిత్వాదిసాధారణసామాన్యా
వృత్తిత్వేనావారణాన్నకించిదెతల్పతేన యద్యపి వృత్తిత్వ వృత్తివావా
ధమేణేతి తథాపి ధమేణవైతి కల్పంతరం ధమత్వం వృత్తిమత్వం త్రి
సం సమాత్రి గగనాద్యవచ్చిన్నాభావ ఏవఘటకత్వేతి మరం ప్రత్యుక్తం త్వా

కృష్ణభట్టియపహితగదాధరీయే

౧ క్షతివిరహాల్ ఏతేన ధూమత్వత్వాద్యవచ్చిన్న ధూమత్వాద్యభావస్య ధూ
 మత్వప్రకారక ప్రమానివయత్వత్వాద్యవచ్చిన్నాభావస్యచ సాధ్యాభావవ
 ద్వృత్తిత్వవృత్తిధర్మానవచ్చిన్న ప్రతియోగితాకస్య వారణాయ సాధ్యా
 భావవద్వృత్తిత్వ ప్రతియోగితత్వ విశేషణమవ్యనాదేయం ఆతపివ స్వసమా
 నాధికరణత్వస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదక విశేషణత్వ కల్పాపేక్షయా లాఘ
 వమేతైతత్కల్పానుసేరణ వీజభూతం నిష్ప్రత్యూహమితి. యదివ గురుభ
 మోనాభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకః తదామహానసవృత్తిత్వత్వాద్యవ
 చ్చిన్నాభావవారణాయ సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వాతిరిక్తేన్యనేన సాధ్యా
 భావవద్వృత్తిత్వత్వాఘటకత్వమేవ వివక్షణీయంతడక్షాశ్చస్వావిషయక ప్రతి
 తి వృత్తిసాధ్యాభావవద్వృత్తితాత్వ రూపవిశిష్టనిరూపితవిషయతాకత్వం
 వోల్లిఖితవాకారసత్వేననందభావినోధాల్ వృత్తిమన్వస్తావచ్ఛేదక తాకత్వ
 మత్యోక్తా గగనాదెరపి కాలికనంబంధేన వృత్తివత్సై సంభవవారణాయా
 వచ్ఛేదకతాఘటకనంబంధేన వృత్తైరవశ్యవాద్యత్వాచ్చ ఏతత్సూచనాయ ద
 త్వితాభావమాదాయైవేత్యేన కారోపాదానం ననూక్తరీత్యా వృత్తిత్వాభా
 వైస్వరూపనంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకత్వస్య నివేశనీయతమా స్వ
 రూపనంబంధావచ్చిన్నప్రతియోగితాక ధూమాభావస్య కేవలాన్వయితా
 న్నావ్యాప్తిరిత్యతలహ * ధూమత్వేతి * అత్ర ఘటభేదత్వేన ధూమనిష్ఠనం
 యుక్తత్వ ఘటభేదాన్వయరాభావమాదాయ దోషవారణాయ సాధ్యాభా
 వవద్వృత్తిత్వ చిన్నావృత్తిత్వంప్రతియోగితావిశేషణమపినానూచితం * లా
 ఘవమితి * ఘటత్వేన పటాద్యభావ సంగ్రహానురూపేనావచ్ఛేదకతా ఘట
 కనంబంధావచ్చిన్నత్వం స్వసమానాధికరణత్వేనివేశ్యం నచ తదసంగ్రహే
 పి ఘటత్వేనాత్మాద్యభావ ఏవలక్షణఘటకఇతి నదోషఇతివాచ్యం వ్యధికరణే
 భూతైకధర్మావచ్చిన్నప్రతియోగితా యాభికత్వాల్ ఏవంచ తత్ర ప్రతియో
 గితానిరూపితత్వస్యాధికస్త్యేన ప్రవేశఇతిభావః ఏవం యేనరూపేణ య
 ద్వృత్తిత్వవృత్తి తద్రూపేతర ధర్మానవచ్చిన్న తన్నిష్టావచ్ఛేదకత్వాని
 రూపకత్వనివేశే కిందిదవశేషిత తద్వ్యక్తిత్వావచ్చిన్నాభావ వారణసంభవ
 పి గౌరవమేవ దూషణంబోధ్యం ఇతరవిశేషణతానావన్నత్వం ప్రకారిత్వాన

స్వావిషయకస్వంశ ఇతరవిశేషణ తానాపన్న స్వవిషయ తాశూన్యస్వం అతా
విశేషణవిధయా సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వస్వ ఘటక సాధ్యాభావశ్వాదెరపి
తదఘటకత్వనివాహ ఇతి పూర్వాక్తదోషానవకాశః చరమాపి విషయ
తా ఇతరవిశేషణ తానాపన్ననిరూపితైవగ్రాహ్యతేన వృత్తిత్వత్వాదివిశేష
ణకజ్ఞానై సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వశ్వాదేవిశేషణతయా విషయ తేషేషివృత్తి
త్వత్వాదెన్న సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వాఘటకత్వం ఏవంచ శుద్ధవృత్తిత్వ
త్వావచ్ఛిన్నాభావోపి లక్షణఘటకఇతివృత్తిమద్వృత్తిషదసాక్షాత్కం నచసా
ధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వ ఘటకధర్మపర్యాప్తప్రతియోగితావశ్యుదక తాకా
వచ్ఛిన్నత్వం కించిద్విశేష్యత్వానిరూపితత్వమితి కేచిత్ * పూర్వాక్రేతి *
అన్యథావహ్నయభావత్వావచ్ఛిన్నాభావస్య ధూమాదావిరహధవ్యాప్తిః స్యా
త్ ననుధూమవాన్యహ్నోరిత్యాదౌ నిర్భూమవృత్తిత్వత్వస్యాపి స్వనిష్ఠము
ఖ్యవిశేష్యతా శూన్యాని నిర్భూమవృత్తితాత్పర్యాని పరితీః తద్వృ
త్తిసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వనిరూపితవిషయతాక త్వేన అతిరిక్తత్వాపత్తిః
నజ్ఞైతాదృశరీత్యాజగద్వృత్తిత్వత్వస్యాప్యతిరిక్తతయానాతివ్యాప్తిరితివాచ్యం
ఘటత్వాదినా పటాద్యభావమాదాయాతివ్యాప్తేరతలహ * చరమాపీతి * ఏ
వంచేతి * వృత్తిత్వస్యస్వముఖ్యవిశేష్యతాశూన్యజగద్వృత్తిత్వత్వవాతిజ్ఞా
నై జగద్వృత్తిత్వత్వ విషయతాన త్వేనాతిరిక్తత్వాద్ఘటకత్వాదినా పటాద్య
భావమాదాయైవ లక్షణసంగతే వృత్తిమద్వృత్తిత్వవైయక్త్యకంస్యాద్యదిద
రమ విషయతాయాంముఖ్యత్వం నస్యాదిత్యధాః వృత్తిత్వత్వేన మహానన
వృత్తిత్వాభావోనాస్తి ఉక్తరీతానభాద్వయోపాదానాది వైయక్త్యమాశం
కతే * నచేతి * స్వంఘటకధర్మః కేవలవృత్తిత్వత్వం సాధ్యాభావవద్వృత్తి
త్వత్వంచ * స్వావిషయకేతి * స్వనిరూపితముఖ్యవిశేష్యతా శూన్యైత్యర్థః
ముఖ్యత్వానుపాదానై స్వం వహ్నయభావత్వంతద్విషయతాశూన్యావహ్నయ
భావవద్వృత్తిత్వత్వ మిత్యాకాతికానప్రతీతిః కింతు ఘటకత్వాకారీకేవలత
దవచ్ఛిన్నాభావమాదాయావ్యాప్తేః సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వ విశేష్యని
రూపితవిషయతాయామపి ముఖ్యత్వ మావశ్యకమన్యథా సాధ్యాభావవ
ద్వృత్తిత్వవాతిజ్ఞానై తాదృశవృత్తిత్వత్వ నిష్ఠముఖ్యవిశేష్యత్వా శూన్యత్వేన

భావోపశ్యతాం ఘటకాం తాథాశ్చ సావవిషయక ప్రతీత్యైవృత్తిసాధ్యా
 భావవద్వృత్తిత్వత్వ రూపవిశిష్టనిరూపిత విషయితాత్వం తేన సాధ్యాభావ
 వద్వృత్తిత్వత్వ కేవలవృత్తిత్వయో రేన ఘటక తానివాణాః నతుసావి
 షయక ప్రతీత్యవిషయతాదృశవిశిష్టకత్వం తత్తనభావవద్వృత్తితాత్వావిష
 యకప్రతీతా కేవలాధేయ తాత్వస్య విషయతయా తదభావవన్నిరూపితత్వవి
 శిష్టాధేయతాత్వేతదవిషయక ప్రతీత్య విషయత్వస్య దుర్లుటతయా తదభా
 వవద్వృత్తిత్వ తాన్వదే నర్లుటక తాన్వనివాణాహ్ తేవలాధేయ తాత్వస్యవ త
 ధ్లుటకతయా వృత్తిమద్వృత్తిం తేనరూపేణ ఘటాద్యభావమానాయాతివ్యా
 ప్ర్యాపత్రైరితివాచ్యం తథానత్యుక్తరీత్యావిషయితానంబంధేన యత్ర హే
 తుతాత త్రతాదృశాభావాప్రసిద్ధ్యావత్రైః ఘటత్వభిన్నప్రమేయత్వాది
 త్యాదా నివికశేషణకఘటత్వాది వృత్తితాత్వస్య యథాసమానాధికరణ భ
 ర్తృవచ్ఛిన్నసాధ్యాభావవద్వృత్తితాత్వ ఘటకత్వంతథావాద్యం జ్ఞేయత్వా
 తాదృశ ప్రతీత్యవృత్తిస్య సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వ విషయతాయానున
 త్వేనఘటకధర్మావస్థిప్రసిద్ధిగాత్ మహాననవృత్తిత్వత్వ స్వధికరణభర్తృవ
 చ్ఛిన్న సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వోపాయరూపేణ తాదృశవృత్తిత్వాభావవా
 రణాయ వర్త్యాప్తినివృత్తిః ధూమాభావ విశేషితవాదవృత్తిత్వత్వ ప్రతీతే
 ర్నిర్మామవృత్తితాత్వరూప సామాన్యోవిషయత్వానంభవేననాతివ్యాప్తిః
 * తదితి * సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వేగ్యధాః * దుర్లుటతయేతి * విశిష్టా
 ధేయతాత్వస్య శుద్ధాధేయతాత్వానతిక్రతయా విశేష్యవృత్తై విశిష్టాను
 యోగి కాభావానుపగమాదితిభావః ధూమావాణావహ్నిరీత్యాదావతి వ్యా
 ప్ర్యాపత్రైః * అప్రసిద్ధ్యాపత్రైరితి * విషయితానంబంధావచ్ఛిన్న వృత్తితా
 త్వస్యోక్తరీత్యా కేవలాన్వయితయా తేనరూపేణాభావాప్రసిద్ధిరీగ్యధాః వి
 షయితాయాతిరిక్తత్వేపినశోద్వయాద్యపాదాన ప్రయోజనమాహ * ఘ
 టత్వభిన్నమితి * సాధ్యాభావోపలక్ష్య తాధికరణవృత్తిత్వస్యఘటకతానివాణా
 యనివికషయకత్వోక్తిరతానం నివికశేషణ ఘటత్వాదివృత్తిత్వత్వస్య సా
 ధ్యాభావవిశిష్టాధికరణవృత్తిత్వఘటకత్వాభావాదావచ్ఛిన్నజ్ఞేయత్వాదిత్యా
 దావన్యాప్తుర్నిర్ధారేతి వ్యాప్తిప్రదర్శనాయ దృష్టాంతః తాదృశస్య స్వరూ

దిత్యాదాశపి తాదృశస్య స్వావిషయక ప్రతిత్వ వృత్తివ్యధికరణ భర్తావచ్చి
 న్న సాధ్యాభావ విశేషితఘటిత్వాది ఘటితదభావవద్వృత్తిత్వత్వ యావదిశి
 త్తనిరూపితవిషయతాకరణ తదభావవద్వృత్తిత్వస్య ఘటకతయావృత్తిమ
 ద్వృత్తితదవచ్చిన్నాభావస్య జాతావనత్వేన అవ్యాప్త్యపత్రైస్తత్తదభావ
 వద్వృత్తిత్వత్వాఘటకధర్తానవచ్చిన్నాభావ నివేశనైవ వారణసంభవాద్వృ
 తాదృశధర్మేనిరుక్తసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వ ఘటకత్వేనత్వేపి స్వావిషయ
 కప్రతితి వృత్తిసాధ్యాభావవద్ధర్మంతర వృత్తిత్వ విషయతాకత్వేన సాధ్యా
 భావవద్వృత్తిత్వత్వాఘటకత్వస్యాపి నత్వేన తదవచ్చిన్నాభావస్య యథా
 నిరుక్తాభావానాత్మకత్వాల్ నచ స్వావిషయక ప్రతిత్వవృత్తితదభావవద్వృ
 త్తిత్వత్వ నిరూపిత విషయతాసామాన్యకత్వ యావ తత్తదభావవద్వృత్తిత్వ
 త్వ ఘటక తానివేశే నివిశేషణక ఘటత్వాదివృత్తిత్వత్వస్య సాధ్యాభావ
 వద్వృత్తిత్వత్వ ఘటకత్వావసానక్త్యా తక్షణక భర్తావచ్చిన్నాభావ వివేక
 పి సంభవతీతి వాన్యో తథానతి వ్యాపకతాఘటిత సామాన్యవదాక్షరణా
 జేన తదఘటక భర్తానవచ్చిన్నాభావ నివేశాపేక్షయా గౌరవాల్ సమాన్య
 ధికరణ పదసాధాకర్మంతు ఉక్తరీత్యైవతిద్యేయం కేచిత్తు వ్యధికరణధర్తావ
 చ్చిన్న సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వేన సవత్వవృత్తిత్వ ఘటాన్యతరాద్యభా
 వ వారణాయ ఏతన్నతేపి స్వవ్యాపకతత్రతాసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వ
 వతోఘటత్వాఘటితఘటత్వావృత్తిత్వత్వస్య సర్వో ద్వయాద్యుపాదానేన
 నావ్యాప్తిరిత్యాహ * తత్తదభావతి * నివిశేషణకేతి * స్వవిషయకప్రతి
 త్వవృత్తియతిచిద్విషయతాయాపఘటత్వాది ఘటితసాధ్యాభావవద్వృత్తి
 త్వత్వ విషయతాకత్వేపిఘటత్వాద్యఘటితసాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వవిషయతా
 సాధారణ తాదృశవిషయతాత్వవ్యాపకతాదృశ వృత్తిత్వకత్వ విరహాదివిధా
 వః * అతిగౌరవాల్ * ఇతరభేదానుమానే లింగతావచ్ఛేదక గౌరవాల్ స
 వత్రికారణతావచ్ఛేదక గౌరవాద్వా * ఉక్తరీత్యైవతి * వ్యధికరణధర్తావ
 చ్చిన్నాభావసంగ్రహకతయేత్యథఃతథాచవిషయతాసంబంధేనయతోహే
 తుతాతత్రఘటత్వేనపటాభావపవలక్షణఘటకఇతిభావః * స్వవ్యాపకేతి * అ
 త్ర స్వవ్యాపకవృత్తిత్వత్వకత్వమాత్రంవృత్తికలిన్నావృత్తిత్వమాత్రంవానివ

శ్లో॥ ప్రతియోగి శాఖి శేషమావశ్యకం తథాచ సాధ్యాభావవద్వృత్తిస్స
త్యేన ఘటాభావస్య లక్షణం ఘటః తావత్ సాధనతీతి నిషేధస్వయనివేశన స
మానాధికరణ వచోపాదానయోః సార్థకతేత్యాహుః ప్రతియోగి శాయాం
సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వ నివేశన ప్రయోజనమాహ * అలో
కాద్యవృత్తిత్యేనతి * వహ్నిసామాన్యాభావవద్వృత్తిత్వస్యయోఽభావస్త
స్య భూమాదావనలేపీత్యన్వయః వహ్నిసామాన్యాభావో వహ్ని త్వావచ్చి
క్తువచ్చి భావః సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వవ్యాపక తానివేశన ప్రయోజన
మాహ * యత్సేతి * ఇంధనత్వాద్యవచ్చి నైతి * సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్చిన్న
వ్యాపకతావచ్ఛేదక రూపావచ్చిన్న ప్రతియోగి శాఖాభావస్యైవలక్షణం ఘట
కతయా ఇంధనత్వాద్యవచ్చిన్న ఘటాభావోపేక్షణం మహానసవృత్తిత్వాదే
రథావశ్యత్వముహనసవృత్తిత్వత్వాది నేతిబాధ్యం యన్తు శాద్యశాఖావాధికర
ణ మహానసవృత్తిత్వత్వాద్యవచ్చిన్న స్త్యోషస్త్వ తవ్యాఖ్యానంతదనత్ గురుధ
మూలస్థలభావప్రతియోగి శావచ్చిదక త్యేపి తాద్యశాఖావావిశేషిత మహాన
సవృత్తిత్వత్వాద్యవచ్చిన్నాభావమాదాయదోషప్రసక్తేస్తద్విశేషిత మహాన
సవృత్తిత్వత్వావచ్చిన్నాభావపర్యంతానుసరణి సందర్భవిరోధాత్

శ్లో॥ శేషవైయధ్యాలో * నిసంభవతీతి * నిధావచ్యంజ్ఞైయత్నాదిత్యాదౌశే
షలాస్వయనివృత్తిమిద్వృత్తిశ దృశ్యవృత్తిత్వభావా ప్రసిద్ధిరతిభావః అహురి
త్యన్వరణః ప్రతియోగి శాయాం స్వభావకేత్యాద్యపాదా నేపిసాధ్యాభావ
వద్వృత్తిత్యేన పర్యతసంయుక్తత్వ పర్యత్యానంయుక్తత్వోభయాభావ
మాతాయాతివ్యాప్తిరితి వస్త్రతస్త్రవహ్నిత్యేన తాణాతాణాదహనాభా
వానువగంత్యభిర్నాయమభావజ్ఞప్తేకుంశక్యః కింతు సాధ్యాభావవద్వృత్తి
త్వత్వ నిష్ప్రప్రతియోగివిశేషణ తావన్నయావచ్ఛేదక తాభిన్నసమానాధికరణ
ధమూనిష్ఠావచ్ఛేదక తాకాన్యత్వోపాదానాదేవాన్యతరాభావ నిరాసాల్ త
ద్ఘటకనక్షోద్వయాదిసాధ్యత్వా చ్చ విశేషణపూరణవైయధ్యక్ మేవాన్వర
ణః సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధావచ్చిన్నప్రతియోగిత్వసూచకం వహ్నివదమి
తిమతంకటాక్షయతీతిసాధ్యతేతి * తథానతిఘటరూపద్రవ్యమేవోక్తితయే
ల్ * ఉపేక్షణమితి * ప్రతియోగివిశేషణస్యావచ్ఛేదకత్వ నివేశస్య కుట

అధికరణాంతస్య ఉపలక్షణతయా శేషాంతస్య విశేషణతయా భావవ్యవృత్తి
 త్పత్తివిరుద్ధతయా తథావినశయశుభ్రమశక్యత్వాత్. అధికరణవిశేషానువర
 త్తవృత్తైరభావమాదాయాపి దోషదశాయతి* న్ననిష్ఠితి* ధూమాదివిషయ
 భావభావనద్యవృత్తిత్వవ్యక్తేస్తద్వ్యక్తిత్వా నచ్చిన్నాభావస్యేత్యర్థః. హే
 త్వంతరవృత్తైః అలాకాదివృత్తైః ఏతేనవృత్తినుద్భవ్యైర్వ మస్తీరి సూచితం
 స్వస్థి ధూమాదౌ. అత్రీవలక్షణే నత్రాభావవాదోవ్యత్యాదిత్యాదౌ న
 త్రావత్సమవేతత్వాభావస్య వ్యధికరణధర్మానచ్చిన్న పరియోగితాకస్యే
 వ ననువేతవృత్తిత్వేపి ద్రవ్యావృత్తిత్వాద్యవచ్చిన్నాభావస్యాపి సాధ్యతావ
 చెదకావచ్చిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకరూపావచ్చిన్న పరియోగితాకతయా
 సమానాధికరణ ధర్మావచ్చిన్నపరియోగితాకస్యాపి తద్వత్సమవేతత్వాభావ
 స్య ననువేత గుణత్వాదివృత్తితయా ద్రవ్యత్వాదేః తద్వత్వాభావాన్నాతి
 వ్యాప్తిః ఏనమవృత్తిసాధ్యకస్థలేపి సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్చిన్న వ్యాపకత్వా
 వ్రసిద్ధ్యా నాతివ్యాప్తిః కూటాఘటితలక్షణేన తత్ర తత్రాతివ్యాప్తివారణా
 యసాధ్యసమానాధికరణ త్వేనతీతి విశేషణందేయం ఏతల్లక్షణచావృత్తిహే
 తుకేతితివ్యాప్తివారణాయ వృత్తిమత్త్వమాత్రమిహదేయం కూటాఘటితల
 ఘటితేవక్తివ్యత్వాత్* అశక్యత్వారితి* తథావితాదృశవ్రతీకేన తథాబోధనా
 న్నహానసమృత్తిత్వత్వేనేతి పూరణమావశ్యకమితి * వృత్తిమత్త్వమాత్రమితి *
 సాధ్యసామానాధికరణ్య పర్యంగినివేశవ్యవచ్ఛేదాయమాత్రీపదం పరంత్వి
 దమసంగతం ధూమవాతాదయోగౌలకానుయోగితత్వ విశిష్టసంయోగేన వ
 హ్నోరిత్యాదౌ విరుద్ధేసాధ్య వ్యాపకతావచ్ఛేదకరూపావచ్చిన్న పరియో
 గితాకత్వాత్తద్వ్యవచ్ఛేదకరూపావచ్చిన్నాభావస్య తాదృశహేతుతాఘట
 ఘటకసంబంధావచ్చిన్నవృత్తిత్వత్వావచ్చిన్నాభావస్య తాదృశహేతుతాఘట
 సంబంధావచ్చిన్నవృత్తినుద్భవ్యైర్వ ప్రసిద్ధతయా వ్యధికరణ ధర్మావచ్చి
 న్నాభావనత్వాదితి సాధ్యసామానాధికరణ్య పర్యంతావశ్యకత్వాత్ వస్తుతస్తు
 తత్పర్యంతానిపాదాన ననువాదేన గొత్వాది సాధ్యకే కాలిక సంబం
 ధేన మహాకాలవృత్తిత్వ విశిష్టఘటాదిహేతౌ విరుద్ధే సాధ్యవ్యాపకతావ
 చెదకీభూత తద్ఘటావృత్తిత్వావచ్చిన్నాభావాధికరణ తత్తద్ఘటాదివృత్తి

తుణవదత్రాపి మహాకాలాన్యోఘటాదిత్యాదావతివ్యాప్తిద్రీష్ట్యా కింతు
తదన్యదోషాణామేవ అత్ర అనవకాశశ్చనధైయం ***

ఇతి గద్యరీయే కూటాఘటితలక్షణమ్

* అన్యేత్వీతి * ఘటత్వాదివానిధూమవృత్తిశ్చాభావనూదాయ వ్య
భిచారిణ్యతివ్యాప్తివారణాయ యావత్త్వీహదానం ఏవంధ కేవలాన్వయినః
సాధ్యస్యవ్యధికరణ ధర్తానచ్చిన్నప్రసంగియోగితాకన్యైవ అభావస్యప్రసంగా
తత్సముదాయాధికరణ జగద్వృత్తిశ్చపాప్యతైప్రసంగిప్రమావాధికరణ ధర్తా
వచ్చిన్నాభావోపి యావదభావాంతగతాత ఇతి త్వత్సవిరహత్రాదృశసాధ్య
కేవిషయితాద్యతిరిక్తసంబంధేన మేతావవ్యాప్తి సాధనసమానాధికరణత్వే
న సాధ్యాభావవిశేషణపక్షేచవ్యతిరేకీణోప సాధ్యస్య వ్యధికరణ ధర్తావచ్చి
న్నప్రసంగియోగితాకన్యైవాభావస్య సద్ధేతో లక్షణఘటకతయా జగతీవ త
యూటాధికరణతయా వ్యతిరేకిసాధ్యకేపి విషయశాతీరిక్తసంబంధేన మే
తావవ్యాప్తిరితి వృత్తిమద్వృత్తిత్వనుభావవిశేషణం * తాదృశవృత్తిత్వేతి *
సాధ్యాభావ సమదాయాధికరణ వృత్తిత్వైత్వర్థః * ప్రయోజనంచేతి * పూ
ర్వాభావస్య మహాకాలమాత్రిప్రసంగితో సత్వదితివ్యాప్తిరితి ఏవం మ
హాకాలాన్వృత్తిమాత్ మహాకాలాన్యోవా ఖండకాలా నృప్రవృత్తిత్వపిశిష్ట
ఘటాదిత్యాదో విరుద్ధతివ్యాప్తివారణమపి తత్ఫలం బోధ్యమ్ || ***

ఇతికృష్ణభట్టియే కూటాఘటితలక్షణమ్

యావత్త్వానుపాదానే వృత్తినుద్వృత్తిశ్చ వైయధ్యాదుక్తం * ఏ
వంచేతి * ఇదంతబోధ్యం వృత్తినుద్వృత్తిత్వస్యానుక్తావాద్యం ఘటాది
త్యాదో కాలికసంబంధేన మేతాపుక్తరీత్యాదివ్యాప్తిసాన్నిధితిభావేనావృ
త్త్యుత్కీర్తనం ఏవంధ వాద్యం జ్ఞేయశ్వాదిత్యాదో స్వరూపసంబంధావ
చ్చిన్న తాదృశవృత్తిశ్చాభావస్య ఘటాదావపి ప్రసద్ధత్వేనావ్యాప్తివారణా
య తత్రమేతావచ్ఛేదక సంబంధావచ్చిన్నత్వం నివేశనీయమితి సంబంధ
మాత్రప్రయోజనం ద్రీష్టవ్యం యాదృశసంబంధప్రసంగియోగిత్యం వస్తుమాత్ర
ఏవేతీర్త్యా విషయితాదినంబంధేన మేతావవ్యాప్తిభావాదాహ * విష
యితాదీతి * తాదృశవిశేషణదలస్య తాదృశప్రతియోగిత్యాప్రసంగినింపాదక

న౯దశప్రయోజనం ఆలోకాద్యవృత్తిత్వేన నివహిష్యవృత్తిత్వాభావమాదా
 యవహిష్యమాధూమాదిశృత్యావృత్తివారణరూపం పూర్వలక్షణేఽక్షమేన
 చరమనశప్రయోజనంతు సాధనసమానాధికరణత్వస్య సాధ్యాభావవిశేష
 త్వే కేవలస్వయినాశ్యకేజ్ఞయత్వాదిహేతౌ ఘటాది వృత్తిత్వాభావమాదా
 యావృత్తివారణమేన నేతు వహిష్యమాధూమాదిత్యాదౌ మహానవవృత్తి
 త్వాద్యభావవ్యావృత్తానం తత్రనుహానసాదేవహిష్యత్వాద్యవచ్చిన్నవహ్య
 భావానాధికరణత్వేన సాధ్యాభావ మాటానాధికరణత్వాత్ ఏతస్య ప్రాగమక్త
 త్వాత్ ఉక్తప్రాయమితి. సముదాయపదప్రయోజనమాహ * సాధ్యాభావా
 ధికరణేతి * వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావస్త్యేవేతి* నిర్మామవృత్తిత్వత్వా
 ద్యవచ్చిన్న నిర్మామవృత్తిత్వాభావస్య ప్రతియోగితాయా వ్యధికరణధ
 ర్మావచ్చిన్న సాధ్యాభావాధికరణ మహానసాదివృత్తిత్వావృత్తితయా సాధ్యా
 భావాధికరణవృత్తిత్వావ్యాపకతయా జగద్వృత్తిత్వ సామాన్యాభావస్త్యేవ
 తద్వ్యాపకప్రతియోగితాతయ తస్య సమానాధికరణ ధర్మావచ్చిన్నప్రతి
 యోగితాతస్యా స్వత్వాదేవ ప్రసిద్ధత్వాదితిభావః * వ్యధిచారిణ్యతివ్యాప్తిరి
 తి * తాదృశస్య జగద్వృత్తిత్వాభావస్య సవత్సత్యాదితిభావః ఆత్రవ
 స్వవ్యాపక సాధ్యాభావసముదాయాధికరణ వృత్తిత్వత్వత్వేనతి సాధ్యాభా
 వసముదాయాధికరణవృత్తిత్వస్య వ్యాపకత్వం ప్రతియోగితావశేషణం తత్ర
 వశేషదలై సముదాయాదివేశేషనిర్మామవృత్తిత్వత్వాద్యవచ్చిన్నాభావస్య
 లక్షణాఘటకత్వేపి నాతివ్యాప్తిస్సంభవతివృత్తిరేకసాధ్యక తాదృశప్రతియోగి
 తాయావనాప్రసిద్ధః జగద్వృత్తిత్వ సామాన్యాభావ ప్రతియోగితాయాసా
 ధ్యాభావాధికరణ వృత్తిత్వత్వ వ్యాపకత్వేపి స్వవ్యాపకసాధ్యాభావసముదా
 యాధికరణవృత్తిత్వత్వత్వరూపపూర్వదశవిరహాత్ ధూమాద్యభావసము
 దాయాధికరణ వృత్తిత్వత్వరూపే మహానసాదివృత్తిత్వేపి తాదృశప్రతియో
 గితానత్వాదితి పూర్వపక్షయిత్వా శేషదలైసముదాయాప్రతివేశే పూర్వ
 దశమేవనోపాదేయం తదమపాదానైపి వహిష్యమాధూమాదిత్యాదౌ
 లోకాద్యవృత్తిత్వాద్యవచ్చిన్నాభావ ప్రతియోగితత్వస్య ఆలోకాదనిష్ఠపక్ష
 తాదివృత్తిత్వసాధారణ సాధ్యాభావాధికరణ వృత్తిత్వత్వావ్యాపకతయతా

దృశ్యాభావమాదాయ దోషాప్రసక్తః తమపాదానేవ్యతిరేకిపాద్యకమాత్రిప
 వ ఉక్తరీత్యాతాదృశ' ప్రతియోగిత్వాప్రసిద్ధ్యా అవ్యాప్తిప్రసంగాచ్చ త
 థావ ధూమవాన్వహ్నోరిత్యాదౌ ఘటత్వేన జగద్వృత్తిత్వాభావ మాదా
 యతివ్యాప్తిరిత్యాకయేనదీధితికృతేదనుభవీతంఅతివ్యాప్తివారణాయశేష
 దలైసముదాయ ప్రవేశనేచ నివహింస్తు త్తిత్వస్య వ్యాపకప్రకయోగితాక
 న్య ఆలోకావృత్తిత్వావద్భిన్నాభావస్య వహింనూనా ధూమాదిత్యత్ర శేష
 దళాకాగ్నిత తయా పూర్వదళోపాదాన మావశ్యకం తత్రేద సముదాయా
 ప్రవేశే వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావాధికరణ వృత్తిత్వత్వ వ్యాప్య
ప్రతియోగితాకప్యా లాకావృత్తివృత్తిత్వాభావస్యధూమే అసత్త్వాదవ్యాప్తి
తయాతివ్యాప్తివారకత్వంచెన్నూయాత్తదావ్యాహ * తమపాదానైతి *
* అతివ్యాప్తివారణాయైతి * నను పూర్వదలాభావే చరచుదలేసము
 దాయవదప్రయోజనమనంతమేవ వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్న జగద్వృత్తి
 త్వాభావ సంభవేషి పూర్వదలాభావే ఆలోకభేదజగత్సంయుక్తత్వోభయా
 భావాదెరాలోకాదౌ వృత్తిమద్వృత్తియావదంతగతస్యాసత్త్వాదేవ అతి
 వ్యాప్త్యసత్త్వాత్ నచ పూర్వదలౌసుపాదాన తమపాదానేచ ఘటవృ
 త్తిత్వ ఘటాన్వృత్తిత్వోభయాభావ మాదాయ కేవలాన్వయిసాధ్యకే అ
 వ్యాప్తిరతిః ప్రతియోగితాయాం వ్యాసజ్యవృత్తిధర్మానవచ్ఛిన్నత్వ మా
 వశ్యకమితివాచ్యం తథాపి వహింనిష్ఠవృత్తితాత్వేన జగత్సంయుక్తత్వాభావ
 మాదాయైవ అనతిప్రసంగాత్ నచ వాచ్యత్వాది నిష్ఠవృత్తితాత్వేన జగ
 త్సంయుక్తత్వాభావమాదాయావ్యాప్తివారణాయ విశేషకూపేణ సామా
 వ్యాభావప్రతియోగితాయావిశేషధర్మనిష్ఠత్వవ్యవస్థాపనాత్తన్నరమాలంబ్య
 మితివాక్తాభావస్య లక్షణఘటకతాసంభవైతి వాచ్యం ధూమభేదత్వేనధూ
 మభేద జగత్సంయుక్తత్వాన్యతరాభావమాదాయావ్యాప్తివారణాత్ న
 చ వాచ్యత్వభేదత్వేన వాచ్యత్వభేదజగత్సంయుక్తత్వాన్యతరాభావ మా
 దాయావ్యాప్తివారణాయ ప్రతియోగితాయాం స్వనూనవృత్తిధర్మానవ
 చ్ఛిన్నత్వ ముపాదేయమితి తస్యంగతిరితివాచ్యం ఏవమపి వహింజగద్వృత్తి
 త్వాన్యతరత్వేన హేతుజగత్సంయుక్తత్వోభయాభావమాదాయానతి ప్రసం

రితి తత్రాపి తత్ప్రవేశనమితి కేదిశ్చమాదధతే. పరేతు ప్రతియోగిత్వవ్యా
పకతావిశేష్యతావన్నమేవ సాధ్యాభావసముదాయాధికరణ వృత్తిత్వస్వం
వ్యాపకత్వ విశేషణవిధయా నివేశ్యతేనతుత్తరశస్యోక్తరీత్యాద్విధానివేశప
వంద పూర్వపక్షవినాయంనావతరతి నచ గురుధర్మస్యాభావ ప్రతియోగి
తానవచ్ఛేదకత్వే ప్రతియోగిత్వే ప్రతియోగిత్వ వ్యాపకత్వవిశేషిత సాధ్యా
భావసముదాయాధికరణ వృత్తిత్వత్వాధికరణ నిష్ఠాన్యవ్యాభావప్రతియోగి
తావచ్ఛేదకత్వత్వంనాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకమితి తాదృశావచ్ఛేదకత్వ
త్వావచ్ఛిన్నాభావరూపవ్యాపకతా నివేశాసంభవాత్తద్దశస్య ద్విధానివేశన
మావశ్యకమితి వాచ్యం వ్యాపకతాంతస్య ఉపలక్షణవిధయా సాధ్యాభావ
సముదాయాధికరణ వృత్తిత్వస్వరూప వ్యాప్త్యాంశే నివేశసంభవాత్ వ్యా
పకతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నాభావవానిత్యాదిజ్ఞానవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వాంశ
స్యేవ ఉక్తావచ్ఛేదకత్వత్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకాభావ బుద్ధౌవ్యాపక
గాత్ తుల్యయుక్త్యా సహిమాధుమాదత్యాదాపి హేతుజగద్వృత్తి
త్వాన్యతరత్వేన తమభయాభావమాదాయావ్యాప్తివారణాయ పూర్వదల
స్యోపాదానైవ తదనుపాదేయమితి గ్రంథానంగతిరితేన్న అవ్యాప్తివార
ణానురోధేన స్వవ్యాపక వృత్తిత్వత్వకత్వస్యోపాదేయత్వేపి విశిష్టపూర్వద
లస్య ప్రయోజనం నాన్యైవేత్యాశయేన సముదాయ పదసార్థకోశ్యక్తేః అ
తివ్యాప్తివారణవైయ విశిష్టతద్దలప్రయోజనత్వ సంభవేపి చరమదలైసము
దాయనివేశపవ లఘుః యద్వావహ్ని త్వేన తాతా తాతాభావా నంగీక
రత్వాణాం హేతుజగద్వృత్తిత్వాన్యతరత్వేనతమభయాభావావత్వాదుక్త
రీత్యైవాతివ్యాప్తినంగతిరితి అతేదమరుచిబీజం శేషదలైసముదాయప్రవే
శాయ పూర్వదశత్యాగోఽసంగతేః సముదాయరహితతద్దలసహితపూర్వ
దశ నివేశేనావ్యతివ్యాప్తివారణసంభవాత్ అవ్యాప్తివారణాయైవ శేషద
లైసముదాయ ప్రవేశావశ్యకత్వేన సందర్భవిరోధాదిత్యవ్యాపకతావచ్ఛేద
కావచ్ఛిన్నాభావవత్తాజ్ఞానస్య నప్రతియోగితానంగేణ ద్యాపకతావచ్ఛే
దకత్వోపలక్షణావచ్ఛిన్న ప్రకారత్వం తథాసతి హృదేవ్యాపకతావచ్ఛేద
కావచ్ఛిన్నం నాస్తితిప్రత్యయప్రసంగాత్ అతిప్రతియోగితాకేతి నను

తాయా ఉపలక్షణతయా భావోవిరోధాత్ వస్తుతస్తు గురుధర్మకస్య అభా
 వప్రతియోగి తానవచ్ఛేదకత్వే సాధ్యాభావసముదాయాధికరణస్య త్రిత్వత్వా
 ధికరణ నిష్ఠావ్యవ్యాభావ ప్రతియోగి తావచ్ఛేదకత్వస్య మపి నాభావ ప్రతి
 యోగి తావచ్ఛేదకం సహిత్యావచ్ఛిన్నసహృద్యభావవద్వృత్తిత్వోక్తావ్యవ్యా
 న్యాభావప్రతియోగి తావచ్ఛేదకత్వత్వాం టూపసమనియత ధర్మాపేక్షయా
 వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నసాధ్యాభావేనాధికేనఘటితస్య తస్య గురుత్వాదితి
 తాదృశధర్మావచ్ఛిన్నాభావో నివేదియ సమవేశ్యః కింతు తాదృశావ్యవ్యా
 భావప్రతియోగి తావచ్ఛేదకం యద్యత్త్రిత్వేన టూటమే నివేశనీయం ఏ
 వంథ ప్రతియోగి తావ్యావకత్వ ఘటితోక్తసమన్వయప్రతియోగి తానవచ్ఛే
 దకత్వమకించితకర మేవేత్యాహుః* తేనేతి* సమవాయనసహృద్యత్వేన
 వాతస్య సంబంధద్వయావచ్ఛిన్న సహృద్యభావస్వయాసధికరణత్వేపి ధూ
 మేనాకవ్యాప్తిః నుయోగేన వహ్నోగ్రథాత్వే వహ్నోనయవస్య తాదృ
 శాభావద్వయాసధికరణత్వేపి వహ్నోనయవత్వేనాతివ్యాప్తిః సమవాయోవ
 హ్నోసౌభ్యత్వే సంయోగేనతస్య తథాత్వేన వహ్నోగ్రస్య వహ్నోనయవస్య
 చ తాదృశాభావద్వయాసధికరణత్వేపి వహ్నోతచహ్నోనయసంయోగేనాతి
 ప్రకృతే ఉక్తావచ్ఛేదకత్వ త్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోగి రాయా అప్రసిద్ధ్యా ప్ర
 కారతయానివేశాసంభవాత్కాథవ్యావకతాయా ఉపలక్షణగియా నివేశ
 తిచెత్త్వద్వేధానివేశోపసభవేదితి దోషంప్రద్యో- గురుధర్మకస్య గురు
 చ్ఛేదకత్వమతే నివేశ ప్రకారమాహ *వస్తు స్త్రితి* సాధ్యాభావేతి* వ్య
 ధికరణధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావఘటిత సమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న సా
 ధ్యాభావవద్వృత్తిత్వస్య మపేక్ష్య కేవలసహృద్యభావఘటిత సాధ్యాభావ
 వద్వృత్తిత్వత్వస్య లఘుత్వాదిభావః అన్తఃఘటపృచ్ఛిన్వ ఘటాన్యవృత్తి
 త్వాభివ్యాఖ్యానాదిక మాగాయ కేవలాన్వయసాధ్యకేనావ్యాప్తిసంభవః ఉ
 భయత్వస్య ఏకవిశిష్టావరతయా తస్యోక్తవిశేషణానాకాంతత్వేన వారణా
 దితి ప్రతియోగి తాయాం వ్యాసజ్యేష్ఠత్విధర్మావచ్ఛిన్నత్వ ఘటవృత్తిత్వ
 త్వాదినా జగద్వృత్తిత్వాభావ మదాయావ్యాప్తిర్నాస్తివిశేషరూపేనా
 మన్యాభావ ప్రతియోగి తాయావిశేష ధర్మనిష్ఠత్వవ్యవస్థాపనాదితి తత్ర

వ్యాప్తిరితియోజనా సంబంధద్వయావచ్ఛిన్నవహ్నిభావద్వయం సంయో
గసంబంధావచ్ఛిన్న వహ్నిభావ సమవాయ సంబంధావచ్ఛిన్న వహ్ని
భావద్వయం సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకత్వా
నివేశన తాదృశభావద్వయానధికరణస్య పవన తాదేః సాధ్యభావకూటా
నధికరణతయా తత్కూటాధికరణవృత్తిత్వాభావా యావత్స్తద్వత్స్వ భూ
మాదావవ్యాహతమెవైత్సహివ్యాప్తిస్సాధ్యదితభావః నచ సాధ్యతావచ్ఛేదక
సంబంధావచ్ఛిన్నాభావనివేశనేపి సనువాయేన వహ్ని సాధ్యే సంయోగే
న హేతౌ ధూమేనాతివ్యాప్తివాకరయతుం శక్యతే సమవాయసంబంధావ
చ్ఛిన్న వహ్నిభావ కూటాధికరణ సంయుక్తత్వస్య వ్యధికరణ భర్తావచ్ఛి
న్నాభావస్యైవ సంయుక్తవృత్తిత్వాత్ వహ్నివయవచూత్రసంయుక్తప
దార్థాపసీధేః సంయుక్తచూత్రస్యైవతాదృశభావకూటాధికరణ గగన
సంయుక్తత్వాదితి కథమత్రీవ్యాప్తప్రదేశానం సనువాయేన ధూమహేతు
కస్థలపరతావ న యశ్యతే సమవాయేన ధూమవతః సాధ్యభావ కూటాధి
కరణత్వా నిరాకరణాదితి వాచ్యం సంయుక్తచూత్రస్య గగనాదీసంయు
క్తత్వేపి* తాదృశస్య సంయోగస్య వృత్త్యానియామకతయా (పా)యస్య
దీప్యస్య వహ్నివయవ ఏవాధికరణత్వ ప్రత్యయః ప్రామాణి
కోనత్వస్యత్ర తత్రీ సంయోగేన గగనాదీవృత్తిత్వ ప్రతిత్యప్రసిద్ధ్యా) సం
యోగేన వహ్నివయవాన్యవృత్తిత్వాభావస్య సంయోగేన వృత్తివద్వృత్తే
స్సులభతయా వృత్తిపరస్య యథాశ్రితపరతామతే తాదృశవ్యావృత్తిదాన
స్వన్యూనవృత్తిభర్తానవచ్ఛిన్నత్వంచ నొక్తం * నాతివ్యాప్తిరితి * వహ్ని
మూఁ ధూమాదిత్యాదౌ యావద్వహ్నిభావాధికరణ నిత్యగుణాదినిరూపిత
సంయోగావచ్ఛిన్నవృత్తిత్వాపసీద్ధ్యానివ్యాప్తిస్తునవహ్నిశూన్యస్యదీప్య
వతస్సత్వాత్ నచ వ్యాప్యవృత్తిత్వ విశేష్టకాలికసంబంధావచ్ఛిన్న వహ్ని
భావఘటిత కూటవత్త్వం న తత్రేతివాచ్యం పవన తాదేః కాలోపాధిత్వా
నుపగమాత్ విశేషణతాతిరిక్త సంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితానివేశాన్వా
వపమన్వతివ్యాప్తిరిత్యాశయః ఏతచ్ఛ్రీధితౌద్వయపదేన సూచితం సమవా
యేనైత్యతీవ్యాప్తప్రసక్తివ్యంజకం * సులభతయేతి * వహ్నివయవపవ

సంకీర్తనః స్మృత్యనియానుకతాదాత్మ్యాది సంబంధేన వ్యాప్తిస్వీకారే వృత్తిపదస్య సంబద్ధార్థకత్వమావశ్యకమిత్యభిప్రాయేణ పతమపెత్త్య ద్విత్వియస్థలానుసరణం సాధనసామానాధికరణ్యస్య సాధ్యాభావవిశేషణత్వ పక్షే నమవాయాదిసంబంధావచ్ఛిన్న వహ్నిభావస్య వహ్నివయవత్వరూపసాయద్ధ్రువ్యస్యాధికరణత్వప్రత్యయః తద్ధ్రువ్యైకతేషః తథాచ గగనానుయోగికసంయోగస్య వృత్త్యనియానుకతయా వహ్నివయవమాత్రసంయుక్తే వస్తునిసమవాయేన వహ్నిభావవత్సంయుక్తత్వాభావస్య ప్రసిద్ధస్య హేతావసత్వాన్నాతివ్యాప్తిరితిభావః * సంబద్ధేతి * నన్వేషం గగనాదేరభావమాటాధికరణతయా వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న వృత్తిత్వాభావస్యైవ లక్షణఘటకతయా అతివ్యాప్తిమూర్త్యైవైవేతిచేత్సత్యం తదామహాకాలాన్యోమటాదిత్యాదాదిత్యాదిపదగ్రహ్యతైవ ఆవశ్యకతయా మహాకాలాన్యోమటాదిత్యైకతామకీల' మితి పాతాంతరంచ ఆత్రాయమభిప్రాయః వృత్తిపదస్యాభేదయతార్థత్వైవ్యభిచారిణిప్రథమతః ప్రయోజనందీధితికృష్ణిమూర్త్యైవ సచ విరుద్ధపవనత్ర తత్ప్రయోజనమితి బ్రూమి ఇతివాచ్యం తథాసతి వృత్తినియానుక సంయోగత్వేనైవ సంబంధతావత్త్వా వృత్తిపదస్య సంబద్ధార్థకత్వేత్వేతి వజ్ర్యసంగతేః తస్సంబంధేన సంబద్ధత్వస్య వృత్తిత్వ పర్యవసన్నత్వాత్ నను సమవాయేన వహ్నిస్సాధ్యత్వేసంయోగేన ధూమస్య నవ్యభిచారిత్వం సంభవతి తథాసతి క్షవిద్వహ్నివయవే సంయోగేన ధూమానురూధేన వహ్నింతరసంయోగావశ్యకతయా వహ్నివయవత్వస్య విరుద్ధత్వానావత్తేః నచ కేవల ధూమస్యైవ హేతుత్వాద్వహ్నింతరసంయోగానాశీతత్యైవవాచ్యం తథాసతి తాదృశధూమవత్ప్రభావంఢలాచరైవ సంబంధద్వయావచ్ఛిన్న వహ్నిభావసత్వేనాతివ్యాప్త్యప్రసక్తేరితిచేత్సత్యం సంయోగమాత్రీన్య హేతుతావచ్ఛేదక సంబంధత్వే ఇదం తేనసంబంధేన విశిష్టధూమోత్పత్త్యవచ్ఛేదకే క్షవిద్వహ్నివయవే తాదృశసంబంధేనవహ్నింతరసంయోగఉపేయత్యైవ వ్యభిచారిత్వం అతివ్యాప్తిశ్చ వృత్త్యనియానుక సంయోగస్య ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వేపి గగనస్య తాదృశసంబంధద్వయావచ్ఛిన్న వహ్నిభావద్వయా నధికరణత్వేపి వృత్తిత్వాప్ర

ధన సామనాధికరణ్యాభావన న తత్రాతివ్యాప్తిసంభవః ఏవం సత్రాభావ
 వాగ ద్వివ్యత్యాదిత్యాదావతివ్యాప్తివారణాయ సాధ్యసామానాధికరణ్యేన
 తీత విశేషణ ప్రవేశస్యావశ్యతయా సంయోగాదివావహ్నిమత్యవతకామా
 నే వహ్నివయవత్వాదౌ తేనాప్యతివ్యాప్తివారయతుం శక్యత ఇత్యతః వ
 వాత వహ్నివయవసంయోగహేతుకానుసరణం సంయోగేన ద్వివ్యసాన్తి
 సిద్ధ్యాదుర్వారత్వాత్ ద్విత్రియంతు వృత్తిసియామక సంయోగ సంబంధేన
 సాధ్యత్వాభిప్రాయకం అన్యథా నావావహ్నిద్వ్యణుకత్ర్యణుకసంయోగా
 దినా వహ్నింతరజననాల్ వ్యభిచారిత్వాదితి ఇదంతుబోధ్యం సార్వభౌ
 మాణాం వృత్తిపదస్య సంబంధాథకత్వానాలాచనం కథంకల్పయితుంశక్యం
 తాదాత్మ్య సంబంధేన హేతావవ్యాప్తేరిమిమాషణ గణానంతరగతత్వా
 త్ తదాలాచనం కథం సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధవివక్షాయానుపి దౌ
 షస్యావాలాచనం తైస్తాదృశస్థలమేన నాలోచితమితిచెద్వృత్తిపదస్య యథా
 శ్రుతాథకత్వే కింతైః తస్థలమాలాచితంబ్రూషే తహింషుప్తసంబం
 ధాథకత్వే అనాలాచితం కథం బ్రూయాః దీధితకృతప్రీతదాసీయథాస్థి
 తానువాదపరాశ్రుతి నైతాదృశచాతురీ తత్ర కల్పవాహ్న తస్మాత్ప్రథమం
 దక్షిణతరీత్యా విరుద్ధమేవ ఏవంచ విరుద్ధవారక విశేషణవతిదౌషాద్భావనౌ
 తరం విరుద్ధ దౌషాద్భావనకథంతాపి పరాస్తా ఏవంచ సాధ్యసామానాధి
 కరణ్య విశేషణేనైవ తద్దౌషవారణసంభవాల్ కథయగ్రిమనూషణానాం మ
 ధ్యే ఏతద్దాషణాంతరంగణీయం ద్విత్రియంతు క్వచిత్వహ్నివయవహ్ని
 స్తరసంయోగ ముపేత్య వ్యభిచారి నచ సమవాయేన వహ్నిహేతుత్వ
 ముపేత్య వహ్నివయవత్వానుభావనై కింబీజం నకించిత్ వృత్త్యనియామ
 క సామనాధికరణ్యాది సంబంధావచ్ఛిన్న వహ్నిభావముపేత్య తత్సముదా
 య విశిష్టం యత్ప్రేరియాది తత్ర హేతుతావచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛిన్న
 వృత్తిత్వాప్రసిద్ధేరతివ్యాప్తే భాంగవారణాయ సమవాయసంబంధావ
 చ్ఛిన్న వహ్నిత్వావచ్ఛిన్న నిరూపిత తాదాత్మ్య సంబంధావచ్ఛిన్న జనక
 తావర్యంతనివేశాల్ తత్రచ వహ్నింతర సంయోగానుసగమే స్మరీయమి
 తి * సత్రాభావేతి * సత్రాపదసమవేతవస్య వృత్తిమదవృత్తిత్వాల్

హ్యవ్యవృత్తితాపత్యే పనాతస్య సబంధస్వయావద్భిన్న వహ్యభావస్వ
 యాధికరణత్వేపి నతస్యవ్యాప్యవృత్తిస్య విశిష్ట సాధ్యభావకూటాధికరణ
 త్వం అన్యథా అవ్యాప్యవృత్తిసంయోగాది సాధ్యకేవ్యభిచారిణ జగతిషు సా
 ధ్యభావకూటాధికరణత్వేన అనివ్యాప్తితి దశాతమోః పనాతవృత్తి
 త్వేపి తాదృశభావ కూటాధికరణ వృత్తిశ్వాభావోఽక్షణపవేన్యతివ్యాప్తి
 ప్రసంగః. పూర్వవదత్సా సాధ్యభావపదసాధ్యతావచ్ఛేదక విశిష్టవ్యాప
 కతావచ్ఛేదక రూపావద్భిన్నాభావ విపక్షణే నానావిపక్షక తథావిధశతద్వి
 పక్షావృత్తిత్వావద్భిన్నాభావ కూటాధికరణాప్రసిద్ధ్యాఅవ్యాప్తిః సాధ్యతా
 వచ్ఛేదక విశిష్టసమవ్యాపకతావచ్ఛేదకావద్భిన్నాభావవిపక్షేన గౌఠనిమితి
 సాధ్యతావచ్ఛేదక సమవ్యాప్తప్రతియోగితా కాభావపరిపక్షితముదితః తా
 తోః తాతాదహనవృత్తి ద్విత్వావద్భిన్న ప్రతియోగితా కానా తథావిధ
 సాధ్యభావానా మధికరణే ధూమాదేవ్యతాపి ఏహిన్వావద్భిన్న వ
 హ్యభావముటిత తాదృశభావకూటవత్ప్రత్యేకవ్యాప్త్యుపకాశాదత్యోగ
 యేన తథావిధమేవాభావనివేశయతి * తథేతి * స్మరితయోగితా సమ
 వియతాభావైక్యమతే సాధ్యభావ ప్రతియోగితాయాః సాధ్యభావసమవి
 యతాభావ ప్రతియోగిపదాభావంతర వృత్తిత్వేపి సాధ్యతావచ్ఛేదకేన వ్య
 థికరణేనవా ధర్మేణావద్భిన్నాయాః సాధ్యతా త్రిపురప్రతియోగితా
 యాః సాధ్యతావచ్ఛేదక సమనైరుత్తమక్షతమేన అభ్యుత్పత్త్యావద్భిన్నా
 యా తాచ్యుత్పత్తిప్రతియోగితానా మూటావిభిన్నయావస్థావృత్తి కేకేపస్వ
 * సమవ్యాపకేతి * సాధ్యవ్యాపక తావచ్ఛేదకత్వేన సాధ్యవ్యాప్య తావచ్ఛేద
 క ఇతినాథాః కేవలాస్వయన్య వ్యాప్తేః కింతు స్వావద్భిన్నవ్యాపక తావచ్ఛే
 దక సాధ్యసాధ్యతావచ్ఛేదకావద్భిన్న వ్యాపకతావచ్ఛేదక ధర్మేశ్యతాః
 * అతయేనేతి * సాధన సమానాధికరణత్వ విశేషణతాపత్యే వహి సామా
 వ్యాభావస్యకూటాంతరగతత్వేపి తాతాతాతాదహనోభయాభావమా
 దాయనాతివ్యాప్తిః సార్వభౌమమతే ఉభయశ్వస్య ఏకవిశిష్టావరత్నరూపత
 యా తదభావస్య సాధ్యతావచ్ఛేదక సమనియతి ప్రతియోగితాకత్యాభా
 వాదితిభావః * అక్షతమేవేతి * తత్తత్ప్రతియోగితాత్వేన వ్యాప్యతా

క్రియలేనను నాచ్యత్వాదిమాత్రస్యతిః తథాసతి ఘటత్వేన ప్రమేయత్వం నాస్తీత్యాదిప్రతితివిషయ ప్రతియోగి తాంతర కల్పనాకారవాదిత తాదృశ ప్రతియోగి తాయానవాచ్యత్వత్వాది రూపసాధ్యతావచ్ఛేదక సమత్వై యత్యమితచేత్ కాక్షతిః వాచ్యత్వ భిన్నత్వేన వాచ్యత్వం నాస్తీత్యాదివృత్తితి విషయ మభానమాదాయైవ తత్ర లక్షణసమన్వయసంభవాల్ స్వవ్యధి కరణవాచ్యస్యభిన్నత్వానవిధిత్వానాః ప్రతియోగితాయావాచ్యస్యభిన్నస్య త్త్వేనాప్యా సంభావితత్వాల్ ఎస్తుతస్తు ఘటత్వానవిధిత్వా వాచ్యత్వాభావ ప్రతియోగితాయాం వ్యధికరణఘటత్వాదేరివ సమావాధికరణవాచ్యత్వ త్వాదేరివ అనచ్ఛేదకస్య వాచ్యత్వం ఘటత్వేన వాచ్యత్వం నాస్తీత్యాదిప్ర తీత్యావాచ్యత్వత్వాదేః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వానవభావానై తాదృశప్ర తీతేర్వాచ్యత్వత్వాన విశిష్టవైశిష్ట్యానవగాహిత్యేన తత్ర వాచ్యత్వత్వాదివృత్తి కారక జ్ఞానానపెత్తావత్తేః ఏనంచ ఘటత్వేన ప్రమేయత్వం నాస్తీత్వా యానివేశ్యత్వాత్ * అనంభావితత్వాదిత * సజాతీయ ప్రతియోగితా యా ఏవైశ్యస్య స్రాగు క్తత్వాల్ వాచ్యస్య భిన్నత్వేన వాచ్యత్వ ఘటా న్యతిరాభావ సద్యావైవ్యేనప్రతియోగితాయా నయత్రాంచిత్యాఘ టితి మైవిధికరణ్యాశ్రయ ధర్మావచ్ఛిన్నత్వమితి తత్ప్రతియోగితాన్య త్వాల్లక్షణ నిర్వాహః నను ధూమత్వేన ప్రమేయంనాస్తీతి ప్రతితేర్ధూ మాభావప్రతియోగితాయాః ప్రమేయమాత్రనిష్ఠత్వాధూమభిన్నత్వేన ధూమాభావమాదాయాతీన్యాపిరితి చెన్ని సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధావ చ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకన్య సాధనసామావాధికరణ్య నివేశనవ్యాకాపః వ హ్నిస్య సత్తాత్వానవిధిత్వాభావస్య ప్రమేయమాత్ర ప్రతియోగితత్వేన లక్షణఘటక త్వాల్ రూపాభావసాధ్యకే అన్యాప్తిదానాసంగతిచ్ఛేద స్యాధూమమాత్రనిష్ఠత్వమేవేత్యభిప్రాయాల్ నన్వేషం తాదృశ సాధ్య భావ సముదాయస్య సాధ్యతావచ్ఛేదక సమనియత ప్రతియోగితాసముదాయస్యవా నాచ్యత్వాన సాధ్యకే అప్రసిద్ధిః అథ సాధ్యసామాన్యాభావాన త్వే కూటఘటితమేవ తత్ప్రత్యేతు కూటఘటితమితి చెన్న కూటఘటితత్వా దినాం తదఘటితలక్షణాసిద్ధేర్వత్రాహ * నస్తుతస్త్రిట

దివ్యప్రతిష్ఠాపరిమళాగితాయామితి కృత్యమావశ్యకం అవచ్ఛేదక భేదాదితి
 ఘటత్వేన వాచ్యత్వంనా స్తీత్యాది ప్రతిష్ఠాపరిమళాగితాయావశ్యత్వాదా
 దుః సతతే నత్యన్యత్రాపి మానాధావానతాఘటత్వాదినా వాచ్యత్వాభా
 వోపి లక్షణఘటకః అథేవం సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్చిన్న వ్యాపకతావచ్ఛే
 దక మావావచ్చిన్నాభావ ఘటితలక్షణ వహ్నిత్వాద్యవచ్చిన్న సాధ్యకస్థలే
 వహ్నిత్వాదినా ఘటాద్యభావో లక్షణఘటకః సస్యాత్ వ్యాపకతావచ్ఛేదకవ
 హ్నిత్వాది పర్యాప్తప్రతియోగితావచ్ఛేదక తాకత్వ విరహాత్ మహానసీ
 య వహ్నిత్వాద్యవచ్చిన్నాభావ వారణాయావచ్ఛేదక తావర్యాప్తి వివక్షణ
 స్యావశ్యకత్వాదితి చేన్న వ్యాపకతావచ్ఛేదక పర్యాప్తస్వంహి వ్యాపకతా
 వచ్ఛేదకావశ్య తిత్వం తచ్చ ఇంధనత్వాద్యవచ్చిన్న వహ్నిభావ ప్రతియో
 గపర్యాప్తిలింగయద్యపిద్వితీయలక్షణనిపర్యాప్తి నివేశనప్రతియోగితావచ్ఛేద
 కావచ్చిన్న సామానాధికరణస్థలే అవచ్ఛేదక తావర్యాప్త్యప్రతివేశనమహానసీ
 యవహ్నిభావవ్యతమపపాదనసంభవాత్ యత్తుధూమాభావస్యధూమ త్వేన
 ప్రమేయాభావావస్యతయా ప్రతియోగ్యమపిప్రతియోగితా వచ్ఛేదకం తదా
 బాయవ దోషవారణాయ శేషదలే పర్యాప్తివివక్షణమావశ్యకమితి త
 న్ను నమనియతాభావైక్యనయే శేషదలే పర్యాప్త్యసాదానే అత్యజ్ఞానాది
 త్యాదౌ దైత్యవృత్తిత్వ విశిష్టజ్ఞానాభావస్య స్వపరిష్ట హేత్వధికరణే ప్రతియో
 గితావచ్ఛేదకతా పర్యాప్త్యధికరణ ధమాకావచ్చిన్న సామానాధికరణ్యా
 సంభవాదవ్యాప్తిః నవ సాధ్యతావచ్ఛేదక పర్యాప్తప్రతియోగితా వచ్ఛే
 దక తాకత్వాభావాన్నాయ మభావో లక్షణఘటక ఇతి వాద్యో ప్రతియోగిది
 శేషణవ్యాపి ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వ మలే వహ్నిత్వే సేధనాభావప్రై
 వ తాద్యతయా ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్చి న్నైంధనత్వ వహ్నిత్వవిశిష్టా
 ధికరణాప్రసిద్ధ్యా అసంభవాత్ తస్మాత్ తల్లక్షణ ప్రతియోగిపశేషణస్యనా వ
 ఛేదకత్వం తదైక్యశేషదలే పూర్వదలేద పర్యాప్తిః తద్భేదేషు దలద్వ
 యేపి న పర్యాప్తిః తథాపి మిశ్రాదిలక్షణే తద్వివక్షణం బాధ్యం నన్వేనమ
 పి మహానసీయ వహ్నిభావోనవార్యతే నముదాయ పర్యాప్తిః ప్రత్యేక
 పర్యాప్తివ్యాప్త్యత్వాదిత్యతిలహ * వ్యాపకతేతి *

గితావచ్ఛేదకతాయా మక్షగమితి తాద్యశాభావమాదాయైవ తల్లక్షణవసా
 న్వయ సంభవఇతి అతఏవ యశ్చేంధనత్వాద్యవచ్ఛిన్నవహ్మభావాధిక
 రసేభూత మహానన వృత్తిత్వాదేరభావఇతి దీధితి గ్రంథస్యంగచ్ఛతే అ
 న్యభాషాధనత్వాదినా ముటాద్యభావోపయోగ్యా ర్థజితాపద్యైత
 వసంధ సార్వభౌమాణా మేతల్లక్షణాభిప్రాయక తయా సమవాయిత
 యా వాచ్యత్వాభావో ఘటఏవ ప్రసిద్ధఇతి మూలగ్రంథోపమాకాన మ
 పినంగచ్ఛతే అథవర్యాప్తిసంబంధేన యత్రోభయత్వాదికం సాధ్యతా
 వచ్ఛేదకం తత్ర ప్రతియోగితాయా అవ్యాసజ్యవృత్తిత్వేన తత్పర్యాప్త్య
 ధికరణ ప్రత్యేకవ్యక్తవర్యాప్తిసంబంధేన ఉభయత్వాదే రత్యంతాభావ
 స్య తదవచ్ఛిన్నభేదస్యవ సత్వాత్తస్య ప్రతియోగితావ్యాపకత్వం ననంభ
 వతి నచావ్యావృత్తి నయోగాదేర్వత్ప్ర సాధ్యతావచ్ఛేదకతాత గ్రప్ర
 తియోగితావ్యాపకత్వ నిర్వాహాదు ప్రతియోగ్య సామానాధికరణ్యం వ్యా
 పకతాఘటకాభావే నివేశనీయం తావతా ఉభయస్వస్యాపి వ్యాపకత్వం ని
 ర్వహతి వర్యాప్తిసంబంధేన ఉభయస్వ వర్యాప్త్యధికరణస్య ప్రత్యేకాన
 తిరిక్తతయా ప్రత్యేకవృత్తే రుభయత్వాభావస్యాపి ప్రతియోగినమానాధి
 కరణత్వాదితివాచ్యం వృద్ధిసత్వమటత్వభయత్వాదినా యత్ర సాధ్యతా
 తత్ర జాతిత్వాద్యవచ్ఛిన్నాభావ ప్రతియోగితానమానాధికరణస్య తాదృశ
 సాధ్యతా వచ్ఛేదకాభావస్య ప్రతియోగ్యధికరణాన్వృత్తిత్వ విరహేణతా
 దృశ సాధ్యతావచ్ఛేదకస్య తాదృశప్రతియోగితా వ్యాపకతావత్త్వాతాదృ
 శాభావమాదాయ తదవచ్ఛిన్న సాధ్యకద్రవ్యత్వ ప్రకారకప్రమాదిషయత్వా
 దిహేతావతివ్యాప్త్యావత్తైః

*ఏవంచేతి*పూర్వకే త్వే సమవాయితయాప్రమేయత్వాభావసమవాయితయా
 వాచ్యత్వాభావయో రైవప్రతియోగితావత్త్వాతస్యాఃసాధ్యతావచ్ఛేదకనమ
 నైయ్యస్యం నస్యాదితి తత్కాలస్త్రేతల్లక్షణాభిప్రాయకత్వం నభవేదిత్యన్తః
 ఏతత్కాలేచావచ్ఛేదకభేదేనప్రతియోగితాభేదాదదోషఇతిసంబంధాంతరా
 వచ్ఛిన్న సాధ్యతావచ్ఛేదకాభావమాదాయ వ్యాపకత్వాప్రసిద్ధిరతస్సాధ్యతావ
 చ్ఛేదకతా ఘటకసంబంధేన వ్యాపకత్వంప్రవివేక్యంతథాపితంకతే *అథేతి*

ప్రతియోగ్యనధికరణ వృత్తిత్వస్వేన అథావే నివేశనీయతయా ఉభయ
త్వాభావవ్యావర్తనో న భవత్ తదభావవతః ప్రత్యేకం తదనధికరణ
త్వాత్ తస్యేవ తదధికరణతాయాఅపి వ్యావర్జ్యపుత్తిత్వాదితి చేన్న
సామానాధికరణ్యా వ్యావర్జ్యపుత్తిత్వాత్ ప్రతియోగి సామానాధికర
ణ్యాభావ విశిష్టాభావసత్రా ఘటిగ వ్యాపకతాయాపవ నివేశసంభవా
త్ పృథివీత్వాదాపుక్తోభయత్వవతి పృథివీగ్యత్వానచ్చేదేన తదభావస్య
ప్రతియోగినమానాధికరణత్వేపి జలత్వాదేన తస్మానానాధికరణ్యాభావ వి
శిష్ట తదభావవత్సేన అతిప్రసంగాథావాత్ ఉభయత్వాగ్యభావస్య తదభా
వవ త్యేక స్థితీన్నపి తత్సామానాధికరణ్యాభావావభ్యుపగమాత్ తత్సా
మానాధికరణ్యావచ్ఛేదకస్య ప్రత్యేకావతికి కి త్వాత్

* ప్రతియోగ్యనధికరణవృత్తిత్వేతి * ప్రతియోగ్యనధికరణీయతా ప్ర
తియోగితాసన్నిష్ఠేత్యర్థః * వ్యావర్తనో నతి * ఉభయత్వరూపప్రతియో
గ్యనధికరణే ప్రత్యేకవ్యక్తౌ ఉభయత్వాభావవత్వాత్ నిదానోపపాదయతి
* తదభావవతఇతి * పృథివీగ్యఘటత్వోభయాయాది సాధ్యకే జాతత్వానచ్చ
న్నాభావ ప్రతియోగితాయాం నిగుక్తసాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యావర్జ్యత్వాభావ
ముపపాదయతి * పృథివీత్వేతి * ప్రతియోగిని * తాదృశోభయత్వాభా
వే ప్రతియోగితాసన్నిష్ఠత్వే సత్వాత్ ప్రతియోగినామానాధికరణ్యాభావ వి
శిష్టతత్ర తద్విప్రత్వాభావోనసంభవతిశ్చోపనిష్టాభావవత్ప్రస్ఫుక్తం నచ
ప్రతియోగినామానాధికరణ్యాభావ విశిష్ట స్వాభావవదపుత్తి ప్రతియోగితా
కత్వాక్తౌ కేవలాన్వయసాధ్యతావచ్ఛేదకై అప్రసిద్ధిరీతవాచ్యం ప్రతి
యోగి సామానాధికరణ్యాభావ విశిష్ట యనభావవత్వం ప్రతియోగినస్త
దన్యత్వస్వేన ప్రతియోగితావ్యాపకత్వే రూపత్వాత్ ఉక్తావ్యాప్తివారణ
ప్రకారమాహ * ఉభయత్వాదీతి * అనభ్యుపగమాదితి * తదభావస్వసమా
నాధికరణ్యాభావ విశిష్టస్వాభావవత్వం స్వాధికరణేనాస్తీతి తదుభయపుత్తి
ప్రతియోగితా వ్యాపకత్వం తదుభయత్వే వత్కతపవతి నదోషః సనుప్రత్యే
కముభయత్వాభావస్వేన తత్ర ప్రత్యేకావచ్ఛేదనోభయత్వ సామానాధిక
రణ్యాభావః కుతోనైత్యతతహ * తదితి * నచ యేన కూపేణప్రతియోగ్యన

చేదక తాదనన్యకాపీతాభావావచ్ఛేదకత్వమితి తద్వ్యక్తిత్వశిష్టావచ్ఛే
దేన తదభావసత్వసంభవః కాలదేశాతిరిక్త నిష్టావచ్ఛేదకతాయాః కించిద
వచ్చిన్నిత్వస్యాప్రామాణికత్వాత్ నను మహాకాలఃసర్వవాస్తవకాలత్వా
దిత్యాదౌ తాదాత్మ్యసంబంధేన సాధ్యతాయాం మహాకాలభేదో లక్షణ
ఘటకోవాద్యః ప్రతిప్రతియోగితాశ్రయే మహాకాలే సాధ్యతావచ్ఛేదక
తాఘటకసంబంధేన ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యాభావ విశిష్టభావాధి
కరణత్వాప్రసిద్ధిః యాదృశావాంతరకాలవిశిష్టస్య మహాకాలస్యప్రతి
యోగి సామానాధికరణ్యావచ్ఛేదకత్వం తదన్యకావాంతరకాలవిశిష్టస్య తద
భావావచ్ఛేదకత్వే లవచ్ఛేదక తావచ్ఛేదకాంగీకార ప్రసంగఇతిచెన్న ప్రతి
యోగి తావచ్ఛేదక సంబంధేన యాదృశప్రతియోగితాశ్రయ సామానాధిక
రణ్యాభావ విశిష్టభావవత్త్వం ప్రతియోగితాశ్రయస్య తాదృశప్రతియోగి
తాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకతా ఘటకసంబంధావచ్చిన్నత్వ యన్మత్త్వోభ
యాభావ స్తత్త్వం ప్రతియోగితాన్యాపకస్యమిశ్రితాః సమవాయాద్యన
చ్చిన్ని ఘటత్వాద్యభావ మదాయైవ లక్షణసంగతేతి ఇదంతుబోధ్యం సా
ధ్యతావచ్ఛేదకతాఘటకసంబంధేన ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యా భావ
నివేశితే సర్వసన్నిత్యజ్ఞానత్వాదిత్యాదౌ తాదాత్మ్యేన సాధ్యతాయాం
సర్వత్వావచ్చిన్నిఃపయకాస్తదాదిజ్ఞానే సాధ్యతావచ్ఛేదక తాఘటకీభూ
తవిషయితాసంబంధేన ఘటత్వా వచ్చిన్ని సామానాధికరణ్యాభావ విశిష్టఘ
టత్వాద్యవచ్చిన్నాభావస్య వత్త్వేనైవ లక్షణసమన్వయః నచ సర్వత్వవిశిష్టై
తదన్యత్వాభావాదన్యప్రతిరీతవాద్యం ప్రమేయసాధ్యతావచ్ఛేదకకాదాదౌ
షవారిణాయితదనవచ్ఛేదక సాధ్యతావచ్ఛేదక తాపర్యాప్త్యవచ్ఛేదక ధర్మ
వత్స్వరూపస్య తద్వదపర్యాప్త సాధ్యతావచ్ఛేదక తాకత్వస్యవా తదన్యత్వస్య
నివేశనీయత్వాత్ నిత్యత్వవిశిష్ట సర్వత్వావచ్చిన్నస్య సాధ్యతావచ్ఛేదక
త్వస్థలే నిత్యత్వాసాధికరణేపి నిత్యత్వ విశిష్టసర్వమితి జ్ఞానేషపయితయా ని
త్యత్వ విశిష్టసర్వసంబంధితోపగమ ఉక్తరీత్యా తదనుసగమేవ తుల్యయు
క్త్యా జన్యత్వవిశిష్టఘటాచెరపి విషయితయా ఈశ్వరజ్ఞానే అనర్జేన ప్ర
తియోగి సామానాధికరణ్యాభావ విశిష్టతదభావనాదాయైవ లక్షణసంగతిః

పంచ మహాకాలస్సర్వవానిత్యాదౌ కాలికసంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగి తా
 క ఘటాద్యభావే ప్రతియోగి సామానాధికరణ్యస్యావాంతర కాలమాత్రా
 వచ్చేద్యత్వోపగమాన్తహాకాలస్య తదభావ విశిష్టతదభావవత్వం ప్రప్రయో
 హం సర్వవానాకాలత్వాదిత్యాదౌ ఘటవద్భేదస్తు నలక్షణఘటకః తత్ర కి
 యాద్యాత్మక ప్రతియోగినస్సర్వసామానాధికరణ్యాభావ విశిష్టనర్వాభావా
 ధికరణత్వాల్ నవ ఘటవాన్తహాకాలత్వాదిత్యాదౌ అవ్యాప్తిః ఘటవద్భేద
 స్య ప్రతియోగిని మహాకాలే ప్రళయావచ్ఛేదేన ఘటసామానాధికరణ్య వి
 శిష్టఘటాభావవత్వేన లక్షణాఘటకత్వాదితివాచ్యం యాద్యశ యాద్యశప్ర
 తియోగితాశ్రీయ సామానాధికరణ్య విశిష్టాభావాధికరణతాః ప్రతియోగి
 తాశ్రీయస్యతాదృశతాదృశప్రతియోగితానాశ్రీయగ్నకూటస్య వాచ్యత్వాల్
 తత్ర యాద్యశప్రతియోగితాఘటతస్సరవచ్చిన్నాధికరణతాః తాదృశప్రతియో
 గిత్వాభావః యాశ్చ తాదృశతదవచ్చిన్నాధికరణతాః తదవచ్చిన్నత్వ తా
 దృశప్రతియోగితోవ్యభియాభావఇతి క్షేపణకూటం నివేశ్యం ఏవంచ ఘట
 వానాకాలత్వాదిత్యాదౌ ఘటత్వవదభావ మాదాయనాతివ్యాప్తిః తదభావ
 ప్రతియోగినః ప్రళయస్య వ్యాప్యవృత్తి ఘటసామానాధికరణ్యాభావాధికర
 ణతాయాః నిరవచ్చిన్నత్వాల్ అవచ్చిన్నాధికరణతానాం సర్వత్రాసంభ
 వేన కలివయ లక్షణఘటకత్వాద్యాన్యస్థితేదత్తశిష్యేదోమిదన కావ్యసంపత్తికే
 చిత్తు సామానాధికరణ్యస్య వ్యాప్యవృత్తిత్వం భవతుమావాప్యగత్యాప్ర
 తియోగ్యధికరణంయద్యల్ తత్ర ద్భేదకూటవద్యత్ప్రతియోగిత్వ వత్సత్వత్వ
 స్య వ్యాపకతాఘటకాభావే నైకాదుభయత్వే ప్రతియోగితావ్యాపకత్వని
 ర్వాహః ఉభయత్వాధికరణతాయాః వ్యాపకవృత్తిత్వేపి ఉభయత్వాధిక
 రణ తత్రత్వక్రిత్వా వచ్చిన్న భేదకూటస్య తత్రత్వక్రిత్వస్యావ్యాపకవృ
 త్తిత్వేనాసంభవాల్ ఏవంచ ప్రతియోగ్యధికరణ ప్రతియోగిత్వవత్సత్వ
 త్యాదికల్పేపి నిర్వాహసంభవాల్ సామానాధికరణ్యస్యా వ్యాప్యవృత్తి
 త్వ మతమవలంబ్య విశిష్టాధికరణతానివేశయాసో నోపాదేయఇతిప్రా
 హుః యాద్యశవ్యాపకతానివేశే ఉక్తపూర్వవత్సవనాదియాతాదృశవ్యా
 పకత్వం సామానాధికరణ్య వ్యాప్యవృత్తితామత సాధారణ్యోభామాహ

అథవా యన్నిరూపితో సాధ్యతావచ్చేదక తామటకసంబంధసామాన్యే ప్రతి
యోగిత్యాధికరణ యతిః-చిద్వ్యక్త్యనుయోగిత్యాభావ ప్రదన్యత్వమేవ
పరియోగిత్యాపకత్వం ఉభయత్వ నిరూపిత పర్యాప్తౌచ నప్రత్యేకాను
యోగిక త్యానుభావః తదనుయోగినః ప్రత్యేకానతిరిక్తత్యాదితి.

* అథవేతి * దండాదెస్సాధ్యత్వ పరంపరయా దండత్వస్య సాధ్యతావ
చ్చేదకత్వమతేపి దండాద్యభావస్య సంగ్రహాయ సామాన్యవదోపాదా
నం సమవాచ్యైకమతేవ యత్సమవాయస్య ప్రతియోగిత్యాధికరణ య
తిః-చిద్వ్యక్త్యనుయోగిత్యాభావ ప్రదప్రసిద్ధైర్వనిరూపిత సాధ్యతావ
చ్చేదక తామటక సంబంధానుయోగితాసామాన్యఇతి వాచ్యం తత్ర సా
మాన్యవదమావశ్యకం తస్యథా యతిః-చిద్వహ్నిత్వప్రతియోగిక సమవా
య సంబంధానుయోగిత్యసృతాదృశాభావవత్సేనావ్యాప్తేః సాధ్యతావచ్చే
దక తామటక సంబంధావచ్చిన్న యదనుయోగితా సామాన్యఇతిత్వనుపాదే
యం గౌరవాత్ నన్వతీసర్వవన్నిశ్శుజ్ఞానత్వాదిత్యాదౌసర్వమిత్యాకారకజ
న్యజ్ఞానస్యాపి సాధ్యతయా తత్ప్రతిఘట్య విశిష్టపిషయితాతిరిక్తాయాః సర్వ
త్వ విశిష్ట పిషయితావ్యక్తేస్సామాన్యరూపేణ సంబంధత్వేపి ఘటత్వ విశిష్ట
పిషయితావ్యక్తే తథావిధానుయోగితాకన్యోపపాదన సంభవేన పారి
భాషిక తదన్యత్వస్య సాధ్యతావచ్చేదకే నత్సేనావ్యాప్తి విరహేపి సర్వ
వాస్తవోకాలత్వాదిత్యాదౌపర్యాప్తిరితి చేన్న సాధ్యతావచ్చేదకతామటక
సంబంధ సామాన్యే ప్రతియోగిత్యాధికరణ యతిః-చిదనుయోగికత్వ య
న్నిరూపితత్వోభయాభావః పారిభాషిక తదన్యత్వస్య గగనాదిక మాదాయై
వ సువచ శ్వాత్ గగనాదేః కాలికసంబంధేన వృత్తిత్వ మతేతు కించిత్ప్రతి
యోగిక యద్యత్సంబంధే ప్రతియోగిత్యాధికరణ యతిః-చిదనుయోగిక
త్యాభావః తత్రదన్యత్వనిరూపిత సాధ్యతావచ్చేదకతామటక సంబంధక
మేనవాచ్యం సాధ్యతావచ్చేదకమితి దిక్ యతిః-చిత్వానివేశే ఘటత్వ
పృథివీత్వోభయవానిత్యాదౌ జాతిత్వావచ్చిన్నా భావస్య లక్షణ ఘటకత్వాప
త్యా అతివ్యాప్తిరతః యతిః-చిద్వనివేశః నను సాధ్యతావచ్చేదక సమని
యత ప్రతియోగితాకాభావనివేశే మహానసీయవహ్నిమాధుమాదిత్యా

దౌ వహ్నిసామూన్యాభావస్యాపి లక్షణఘటక త్వాపత్తిః తత్ప్రతియోగితా
యాసాధ్యతావచ్ఛేదకేభూత వహ్నిత్వ సమనియత త్వాత్ నచ సాధ్యతా
వచ్ఛేదక తాపర్యాప్త్యవచ్ఛేదకరూపావచ్ఛేదేన సాధ్యతావచ్ఛేదకస్య ప్రతి
యోగితానమనైయశ్యస్య వివక్షణాత్పాద్యం దోషఇతి వాచ్యం తథానతి
వహ్నిధూమోభయవాగ్ధూమాదిత్యాదౌ త్రిత్వ రూపతాదృశ రూపావ
చ్ఛేదేన సాధ్యతావచ్ఛేదకస్య వ్యాపకతాయా దుష్టుటకయా అవ్యాప్త్యావ
త్తైః పతేన సాధ్యతావచ్ఛేదకం యద్యత్తద్వాప్యస్యత్వ వివక్షాపి ప్రత్యుక్తా
యద్యత్పాశ్రయ ప్రతియోగికసాధ్యతావచ్ఛేదక తాఘటక సంబంధ సామా
న్యే ప్రతియోగితాస్వాధికరణ యతిగ్రంధిదవ్యక్తే సృష్టిత్వాభావ నైరూప ఛే
న్నత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదక తా పర్యాప్త్యవచ్ఛేదక వివేషణత్వే ఘనరుక్త
స్థలై అతిప్రసంగతాచపస్థ్య అతపవ సాధ్యతావచ్ఛేదక తాపర్యాప్త్యధిక
రణ విశిష్ట నిరూపిత సంబంధ ప్రతియోగిత్యస్య తాదృశ విశిష్టనిరూపిత వి
షయితానిరూపకత్వస్యవా ప్రతియోగితావ్యాపకత్వవివక్షణమప్యనాదేయం
తథానతి అథ పర్యాప్తినంబంధేన యతోభయత్వం సాధ్యతావచ్ఛేదకమి
తి శంకా గ్రంథస్య తత్సమాధాన గ్రంథస్య చొత్త తప్రలిపితత్వాపత్తైశ్చే
తిచేన్న సాధ్యతావచ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యధికరణస్య ప్రతియోగితా వ్యాపక
త్వస్యోక్తత్వాల్ పర్యాప్తినంబంధేన యతోభయత్వం సాధ్యతావచ్ఛేదక
మితి గ్రంథ పర్యాలోచనయా వహ్నిధూమోభయత్వాదికమేవ సాధ్యతావ
చ్ఛేదకం నతు వహ్నిత్వాదికం సాధ్యతావచ్ఛేదక తా ఘటకసంబంధస్తు వ
హ్నిత్వధూమత్వ వ్యాపకత్వ విశిష్టపర్యాప్తి మతావలంబనం ప్రతిశ్చుతే
వహ్నిత్వధూమత్వాదేరపి సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వ మలేశ యద్ధమావచ్ఛే
న్నాధేయతా ప్రతియోగితాధికరణ యతిగ్రంధిదవ్యక్తి నైర్ధమాన్యత్వం వి
వక్షణీయం వహ్నిత్వధూమతాద్యవచ్ఛిన్నాధేయత్వైకైవేతి వహ్నిధూమో
భయభావనంగ్రహః యద్వా యతిగ్రంధిత్ప్రతియోగితాస్వాధికరణతా వచ్ఛే
దకతాపర్యాప్తిశూన్యాయోధమః తదపర్యాప్తవిషయితాపర్యాప్త్యాశ్రయ
త్వం వాచ్యం వహ్నిత్వధూమత్వాదితీయస్య తాదృశావచ్ఛేదకతాపర్యాప్తి
మత్రయా తచ్ఛాన్యః కేవలవహ్నిత్వాదిరేవేతి తదుభయాభావ సంగ్రహః

యత్ప్రప్రాచీనమతేరూపాదిసామాన్యభావస్యరూపతత్త్వం స తత్త్వాగభావ
 త్ర య ప్రతియోగితయా రూపధ్వం సాదిసాధ్యకరూపాదిసామాన్యభావః
 రూపాదిసామాన్యభావీయ రూపధ్వం సత్త్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోతాయాసా
 ధ్యతావచ్ఛేదక సమనియతత్వేన తస్య తాభావకూటాధికరణే వాయారూ
 పాదేరవృత్తేః సచ రూపస్యాపి రూపధ్వం సాభావ రూపతయా తస్య త
 స్య రూపసామాన్యభావాఘటితకూటస్యాపి యావత్తామైకాధికరణ్యమితి
 వివక్షయాలక్షణ ఘటకత్వాత్తద్వితీయోపాత్త్యావృత్తాదివ్యాప్తిరితి వా
 చ్యం రూపాదీనాం ప్రత్యేకః స్వస్వస్వంసాభావ రూపత్వేపి స్వాన్యరూపా
 ది ధ్వంసాద్యభావానాశ్చైతయ సాధ్యతావచ్ఛేదక సమనియత ప్రతియోగి
 తాకన్య విరహో లక్షణా ఘటకత్వాది తన్నజలపరమాన్వాదోరూపధ్వం
 మహానసీయవచ్ఛిన్న సాధ్యకే మహానసీయ వచ్ఛిత్వాదేః కారికసంబం
 ధావచ్ఛిన్న తదధికరణతావచ్ఛేదకతయా వచ్ఛి సామాన్యభావ సంగ్రహ
 పత్తిరితిః అధికరణతాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదక తాఘటకసంబంధావచ్ఛేదక
 తాకత్వం నివేశ్యం అత్యయాదృశనిరూపక తాకత్వవిశిష్టసాధ్యతావ
 చ్ఛేదకతావచ్ఛేదక తా ఘటకసంబంధ త్వే తాదృశానుయోగితానిరూపక
 తావచ్ఛేదకత్వాభావః తాదృశనిరూపక తా వర్యాన్త్యనధికరణత్వ వివక్షణే
 మహానసీయత్వ వచ్ఛిత్వయోగసాధ్యతావచ్ఛేదక తాఘటక సంబంధభేదేపి
 మహానసీయ వచ్ఛిన్నయోగిక సంబంధప్రతియోగితాత్వేన చ్యానజ్యవృ
 త్తిరియా స వచ్ఛి సామాన్యభావస్య లక్షణఘటకత్వసంబంధవిధితు న నన్య
 క్ ఉభయసాధ్యకే ఉభయస్వవ్యాప్యస్వ విశిష్టసమవాయాది సాధారణ ని
 రూపక తాకత్వస్య చ్యానజ్యవృత్తిరియా తమభయాభావస్య లక్షణఘటక
 త్వానువపత్తేః * స్వాన్యైతి * తథాచ ఘటీయరూపస్వరూప సాధ్యాభా
 వస్య ప్రతియోగితత్వం ఘటీయరూపధ్వంసపవ సాధ్యతావచ్ఛేదకంతు పక్ష
 యరూపధ్వం సేవీతి స సమనైయత్యుచితభావః సచ రూపాంత్యం తాభావ
 స్వేవ సామాన్యభావస్యాపి రూపధ్వంసమాత్రే ప్రతియోగితత్వంసంభవతి
 తథాననిరూపతయాగగనాదోరూపధ్వంసత్త్వావచ్ఛిన్న భావప్రత్యయాను
 వపత్తేః రూపనిర్తయాఘటాచార్యత్వయాపత్తేః రూపధ్వంసత్త్వావచ్ఛిన్న

సత్వావచ్చిన్నాభావబుద్ధి నిర్వాహాయ జన్యరూపత్వావచ్చిన్నాభావే నూప
 ధ్వంసత్వావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకత్వ కల్పనస్యావశ్యకతయా తతపసరూపా
 ది సామాన్యభావవత్వపితత్వ ప్రీతి నిర్వాహాల్ నూపాదిసామాన్యభావ
 స్య రూపధ్వంసాదిప్రతియోగికత్వా నభ్యుపగమాల్ సాధనసమానాధికరణ
 త్వవ్య సాధ్యాభావవిశేషణతా పక్షేనేనాప్యక్షస్థలే రూపాదిసామాన్య
 భావ వ్యావరణాల్ స్వరూపకాభావవత్వి సంబంధేన సాధ్యతావచ్ఛేదక
 సమనియత ప్రతియోగితాకూటాధికరణత్వ మేవ నివేశ్య లక్షణస్య పరిష్కర
 ణీయతయా రూపాదిసామాన్యభావానధికరణస్యాపి జలవరమాన్వాదేరు
 క్తస్థలే తత్కూటాధికరణత్వేన అతివ్యాపైరనవకాశాచ్చ. ప్రతియోగితా
 యాః ప్రతియోగిస్వరూపస్య మతే నానాత్వాత్ సాధ్యస్తలే సాధ్యతావ
 భావస్య రూపాత్తకత్వే రూపధ్వంసవాక్ పృథివివిశేషత్వావత్వాదావ
 వ్యాపిప్రసంగాచ్చ సాధ్యాభావస్యానంతరూప ఘటితత్వాల్ నను జలప
 రమాణౌ రూపధ్వంసానా స్తీతి ప్రత్యయానురూధేన జన్యరూపాభావే నూప
 ధ్వంసప్రతియోగికత్వ మాస్తాంపరంతు వాయూరూపధ్వంసో నా స్తీతిప్రత్యయ
 స్య నూపసామాన్యభావ విషయకతానుభవాల్ ఘటసామాన్యభావాదేః
 ఘటధ్వంసాదిప్రతియోగికత్వేన ఘటధ్వంసో నా స్తీతిప్రత్యయవిషయ తావత్కా
 వ సామాన్యభావేపి తత్త్వికారణం ఏవం చ తదుభయఘటి కూటాధికరణం
 వాయూరేవేత్యతివ్యాప్తిమకర్వాన్తేవేత్యతలహ * సాధనేతి * తథాచ నూ
 పసామాన్యభావస్య సాధనాసమానాధికరణతయా నాతివ్యాప్తిరీతిభావః అ
 త్ర జన్యజలెవటాదౌ చ రూపధ్వంసో నా స్తీతి ప్రత్యయానురూధేన పాకజ
 రూపాభావే ఏవ తథాత్వం కల్పనీయం నతు జన్యరూపాభావే ఇతి బోధ్యం
 * పరిష్కరణీయతయేతి * అన్యభావసమనియతాభావైక్యే శేవలాన్వయసా
 ధ్యకే వ్యధికరణధర్మా వచ్చిన్న సాధ్యాభావకూటాప్రసిద్ధ్యాపత్తైః * జల
 వరమాన్వాదేరితి * జన్యరూపాభావవశాత్తాదీః జన్యరూపాభావస్యతా
 దృశప్రతియోగితాకత్వాల్ తథాచరూపసామాన్యభావాచ్ఛేదక సాధ్యాభా
 వీయ రూపధ్వంసత్వావచ్చిన్న ప్రతియోగితాయాస్సాధ్యతావచ్ఛేదక సమ
 నైముత్త్యంజన్య రూపాభావద్వారా తత్కూటాధికరణత్వం చేత్యథా ఇతి

చేదక నమనైయత్యస్య ప్రత్యేకం ప్రతియోగితాయామసత్వేపి స్వావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న తదభావీయ ప్రతియోగితాత్వేన సమనైయత్య వివక్షణాన్నిదోషః తత్తద్వహ్ని తత్తద్ధామాది స్వరూపప్రతియోగితానామపి స్వావచ్ఛేదక వహ్నిస్త్వ ధూమత్వాద్యవచ్ఛిన్న తదభావప్రతియోగితాత్వేన వహ్నిత్వ ధూమత్వాది సమనైయత్యాల్ వహ్నిత్వాద్యవచ్ఛిన్నవహ్నిత్వదిస్వరూప ప్రతియోగితానాం ద్రవ్యత్వాద్యవచ్ఛిన్నాభావీయ వహ్నిత్వదిస్వరూప ప్రతియోగితాత్వకతయా తదవచ్ఛేదక ద్రవ్యత్వాద్యవచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాయా ఘటాదావపి సత్వాల్ వత్ప్రతియోగితావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాత్వేన సహ్నిత్వాదిసమనైయత్య మితి తదభావీయత్య వివక్షణం తథాసతి వహ్నిత్వాద్యవచ్ఛిన్నాభావ ప్రతియోగితాయా ఘటాదావసత్వాన్నానుపపత్తిః యద్యప్తేనమపి వాచ్యత్వత్వాది సమనియతప్రతియోగిత్యా ప్రసద్ధిమార్గాత్వేన వ్యతిరేకరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావనానుభవతయా వాచ్యత్వాదిస్వరూపవాచ్యత్వ భిన్నత్వాద్యవచ్ఛిన్నాభావీయ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక ఘటత్వాద్యవచ్ఛిన్న ప్రతియోగితానాం ఘటాదావపి సత్వాల్ యత్క్రిందిదేకధర్మావచ్ఛిన్న తదభావీయ ప్రతియోగితాత్వేన సమనైయత్యభావః * స్వావచ్ఛేదకేతి * తథావ సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాప్యత్వం తవ్యాప్యవకత్వంవ స్వావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వ విశిష్ట తదభావీయ ప్రతియోగితాత్వేన నివేశనీయమితిధికః సహ్నిసామాన్యభావ ప్రతియోగితాయాః కించిద్విశిష్టస్వాభావేపి స త్వేన సాధ్యతా వచ్ఛేదక వ్యావకత్వభాగః సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితోపాదానేపి స్వరూపసంబంధేన సాధ్యతాయాం సాధ్యాభావప్రతియోగితాయాః కించిద్విశిష్టస్వాభావేపి సత్వాత్తద్భంగత్వతి విశిష్టాంతం యద్యపివిశిష్టప్రతియోగితానాంవ్యాప్యతానివేశకత్వేపి నిర్వాహోభవతి విశిష్టాంతుచానావశ్యకం తథాపి ప్రతియోగితాతిరీకేతి పక్షేతాదృశోనిర్వాహః నతు ప్రతియోగి రూపత్వమితే తత్తతేషు భిన్నత్వ సాధ్యకే జాతిత్వావచ్ఛిన్నాభావ సంగ్రహేపత్రేతి ఇదముక్తం * వాచ్యత్వాదితి* ఘటత్వేన వాచ్యత్వాభావ ఘటత్వేన మటాభావప్రతియోగితాభ్యామేన దూషణనిర్వాహ సంభవేపి వాచ్యత్వభిన్నత్వేన వాచ్యత్వా

ఘట వ్యావృత్త వివక్షణైవ పృథివీత్వావృత్త భావాదిపాద్యక స్థలేఘటావృత్తి
 త్వద్యవచ్ఛిన్నాభావవారణ ముశ్యం తదభావీయ పృథివీత్వాభావాది రూప
 ప్రతియోగి తానాం పృథివీత్వాభావత్వావృత్తవచ్ఛిన్నాభావీయ ప్రతియోగి తా
 త్కరయా పృథివీత్వాభావత్వాది రూపతదవచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న ప్రతియోగి
 తాత్వేన పృథివీత్వాభావత్వాది నమనైయత్య సత్త్వాత్ తథాపి యద్ధగ్నావ
 చ్ఛిన్న ప్రతియోగి తాత్వేన యదభావరూపితత్వం తాదృశ ధర్మాకావచ్ఛి
 న్న తదభావీయ ప్రతియోగి తాత్వేనైవ వ్యాప్యగ్నవివేకాన్నదోషః పృథివీ
 త్వాభావత్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోగి తాత్వేన పృథివీత్వాది రూపాభావ మాత్ర
 రిరూపితత్వం నమ ఘటావృత్తిత్వావచ్ఛిన్నాభావనిరూపితత్వమితి. యద్యపి
 పూర్వదభావప్రవేశే నహ్యుదిపాద్యకే కూమాదిహేతౌ సాధ్యతావచ్ఛేదక
 సంబంధావచ్ఛిన్న సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాపకప్రతియోగి తాత్ తత్త్వేదావృత్తి
 త్వావచ్ఛిన్నాభావ కూటాధికరణత్వస్య గుణాదా ప్రసిద్ధత్వేన తస్మి హేతు
 కావచ్ఛేదక సంబంధేన వృత్తేప్రసిద్ధ్యా అన్యా పిరూఢః తథాపి సాధ్యా
 భావ మానాయ నమనైయత్య భిమస్సాపితిత్తమభిధానం * యద్ధమేక
 తి * యద్యపి వాచ్యత్వభిన్నత్వేన వాచ్యత్వాభావీయ స్వరూపసంబంధావ
 చ్ఛిన్న ప్రతియోగి తాయాః ఘటాకా స్వీకారే బాధకాభావః వాచ్యత్వ
 భిన్నత్వేన వాచ్యత్వ ఘటాన్యతరన్నాస్తీతి ప్రత్యయాల్ ఏవం వహ్నిభిన్న
 త్వేన వహ్నిభావప్రతియోగి తాయాః రూపాదా స్వీకారాపత్తిః ఏవంచ
 సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాప్యత్వస్య ప్రతియోగితావిచ్ఛేద వ్యాపకతావచ్ఛేదక
 సాధ్యతావచ్ఛేదకత్వ గూపత్వముకేత్రైవ తదభావానాం లక్షణఘటకత్వం
 వాచ్యం ఇదానీమేన తథావిమక్షణై పృథివ్యన్యత్వ విశిష్టవ్యవృత్త సాధ్యకా
 త్యాప్యైర్గుక తావత్త్రిపు న తత్రాధికవిమక్షయేవానతిప్రసంగాన్న త్వే త
 న్నాత్యవిమక్షయేత తథాపి ప్రతియోగితా వ్యాపకస్వాభావక ధర్మకత్వ
 కూటాధికరణ స్వాభావక ధర్మకభేదేన తదవచ్ఛేద్య ప్రతియోగి తాభేదస్య
 సర్వసమ్మతత్వాత్ తథావ వాచ్యత్వ భిన్నత్వేన వాచ్యత్వాభావాది ప్రతి
 యోగితాయాఅతిరిక్తత్వమితి తామాశ్రిత్యయథామృతసాధ్యతావచ్ఛేదకవ్యా
 వృత్త వివేకసంగతిః * యద్యపి తి * అత్ర యద్యపి సాధన నిమానాధికర

భావకూటవతి తాద్యకవృత్తైరప్రసిద్ధ్యా అన్యోపి నైర్దళనివేశేపి న త్రావా
 వాతెరిశ్యాదా వక్ష్యతేఇతి స్థలాంతరే కూటాధికరణప్రసిద్ధ్యా తస్మాత్తీ
 వారణరూపం తత్ప్రయోజనమాహ * యత్రవృథీవీత్వాభావాదాదితి * త
 త్తద్విపక్షైతి * ఘటపటాది రూపైత్యర్థః * తత్రనద్దేతాదితి * తత్ప్రసా
 ద్యైయస్సద్దేశుజ్జలత్వాది సత్తేత్యర్థః నాన్యోప్రిగ్యనాన్వయః యో
 వతామేకాధికరణ్యం సంభవతి తావదభావ సముదాయాధికరణ వివక్షా
 యాం తద్దోషసంభవేన స్థలాంతరే వ్యావృత్తిమాహ * పృథివీత్వాదాదితి *
 ద్రవ్యత్వాదేః సమవాయేన హేతుత్వే జాతిత్వాద్యవచ్చిన్నాభావ ఘటితకూ
 టాధికరణ సమవాయేన వృత్తైరప్రసిద్ధ్యాతివ్యాప్తీరసవకాశాత్ స్వరూప
 సంబంధేన హేతుత్వానుసరణం సాధన సమానాధికరణత్వస్య సాధ్యాభావ
 విశేషణతావత్తే జాతిత్వాద్యవచ్చిన్నాభావస్య సాధనా సమానాధికరణత
 యా వారణసంభవేపి ప్రత్యేకం సాధన సమానాధికరణ జలావృత్తిస్య తే
 జోవృత్తిత్వాద్యవచ్చిన్న సమవాయావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకాభావ కూ
 టాధికరణతాయాః సామాన్యాదావేవ సత్వాదతివ్యాప్తిమకర్తావేవేతిధ్యే
 యం ద్వితీయదశప్రయోజనమాహ * వాపీతి * ఘటత్వాభావత్వాదినాసా
 ధ్యతాయాం ఘటాదావేవ సాధ్యాభావకూటాధికరణస్య ప్రసిద్ధిరత * క్త
 మభావత్వాదినతి ఆవదదాత్ప్రమేయత్వాది పరిగ్రహః * తత్రత్వాద్యైతి *
 తత్ప్రసిద్ధ్యాభావవిశేషణతావత్తేనాయందోషః తథాపి వృథివీత్వాది సాధ్యతే
 జలావృత్త్యభావ తేజోవృత్త్యభావాది ఘటితకూటవతిసామాన్యాదా ద్వివ్య
 త్వప్రకారక ప్రమానివయత్వాదిహేతురవృత్తైరతివ్యాప్తిద్రావ్యవ్యా య
 తేత్యనేన హేతువృథిధానే యత్ర తతేత్యనయోర్వైయ్యర్థా మతః య
 తేత్యనేన సాధ్యస్తేవ ప్రకాంతత్వమాలంబ్యాహ * తత్ప్రసాద్యైతి *
 * అభావత్వాదినేతి * సచాతీభావత్వేనాభావాభావమాత్రసంభవతర్క
 థం కూటప్రసిద్ధిః సమవాయేన గగనన విరుద్ధఘటస్వపటత్వాభ్యాం చాభా
 వాభావసంభవాల్ యదిద ప్రతియోగితావచ్చేదనేత్యేనాతియప్రతియో
 గితాయానిత్యైనతదభావానాం ప్రమేయసామాన్యప్రతియోగికత్వం ఘట
 త్వాదినా అభావాభావానోపి ఘటభిన్నమాత్రప్రతియోగిక ఇతిమతం తథా

ఘటత్వాభావ పటత్వాభావ రూపసాధ్యస్య యస్మాద్యథావచ్ఛేదకవ్యావ్య
ప్రతియోగితాకో ఘటత్వపటత్వాదిరూపాభావః తత్సముదాయాధికరణావ్రీ
సిద్ధ్యైత్యథాః యావత్తామైకాధికరణ్యం సంభవతీతి వివక్షా యామపి తాదృ
శాభావ నముదాయవతి ఘటాదా హేతోవృత్తైకవ్యాప్తిరేవేనచ యావ
త్తామైకాధికరణ్యసంఖః తాదృశతాదృశాభావ కూటాధికరణం యద్యత్
తావదన్యథమవృత్తిత్వత్వ సమనియత ప్రతియోగితాకోఽభావోవివక్షణీ
యః ఘటవృత్తిత్వత్వాద్యవచ్చిన్నాభావశ్చడపదశీతస్థలే న తథా జగతపవ
తావదన్యథమాంతగతత్వాత్ అపితు ఘటత్వాదినా జగద్వృత్తిత్వసామా
న్యాభావపవ వృత్తిగద్యవృత్తిస్తథావిధోఽభావః త త్రదధికరణాన్యతమత్వం
త త్రదధికరణావృత్తిశూన్యత్వం నతు త త్రదధికరణాన్యాన్యత్వమహానా
ప్రసిద్ధితివాచ్యం ఏవమపి జాతిప్రతియోగితాభావవా మేయత్వాదిత్యా
దా జాతిసుకామేవ ప్రత్యేకం ఘటత్వపటత్వ ఘటితతాదృశకూటాధికరణత
భావత్వ ప్రకారకప్రమాదిశేష్యత్వేనాభావాభావసంభవాన్నదోషః ప్రతి
యోగివిశేషణసాధ్యవ్యవచ్ఛేదకత్వ పక్షేతు నానుపపత్తిగంధోపి * అన్యాప్తి
రేవతి * వృత్తిమద్యత్తిగించిడకవృత్తిత్వ సేవేకే తాదృశ ఘటపటాదివృత్తి
త్వాభావావాం భిన్నభిన్నై పటత్వఘటత్వ ప్రకారక ప్రమాదిశేష్యత్వా
దామేవ వృత్తావపి నవ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్న వృత్తిత్వాభావమాత్రీ మా
దాయావ్యాప్తినిరాసః కింతు ఘటవృత్తిత్వాభావమాత్రీ సహితస్య పటవృత్తి
త్వాభావమాత్రీ సహితస్య వా వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్న వృత్తిత్వాభావకూ
టస్థైకత్రీపటత్వ ప్రకారక ప్రమాదిశేష్యత్వాదాఘటత్వప్రకారకప్రమాది
శేష్యత్వాదా వాసత్వాదవ్యాప్తిరీత్యేనకారాథః అన్యాప్తి పతిహరతి
* ఘటేతి * తథావిధోఽభావఇతి * తస్యచేతా సత్వాన్నావ్యాప్తిరితికే
చః త త్రదవృత్తిశూన్యత్వం త త్రదవృత్తిత్వ కూటావచ్చిన్న ప్రతియోగితా
శాభావవత్వం లేన వ్యభిచారిణీసాధ్యవతోపి గగనాభావవత్సేపి వాతివ్యా
ప్తిః కేవలాన్వయిసాధ్యకేవ తాదృశకూటస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వో
పగమాన్నావ్యాప్తిః * జాతిమతామేవేతి * సనుతత్రీజగతపవాన్యతమత్వం
తథాహియథాప్రత్యేకం ఘటపటాది ఘటత్వపటత్వాది ఘటితతాదృశకూ

యా జాతిమద్వృత్తిస్సత్త్వానచ్చిన్నాభావస్యాపి తాదృశతయా అవ్యాప్తే
 టాధికరణంతిభావిశిష్టనత్రాభావఘటత్వపటత్వభయభావాదేజాతిప్రతి
 యోగికాభావత్వేన సాధ్యతయాజాతిమద్వృత్తిత్వ విశిష్టతదభావన్య సా
 మాన్యాదౌ సత్వం నచ వైశిష్ట్యానవచ్చిన్నజాతివృత్తిప్రతియోగికాభా
 వత్వేన సాధ్యత్వం తథాపి జాతిమద్వృత్తిత్వ విశిష్టతాదృశప్రతియోగికా
 భావాదే సామాన్యాదౌ సత్వమన్యూహరిమేవేతిపి నాపి సాధ్యభావచ్ఛే
 దక వ్యాపకత్వం లక్షణసమన్వయభిచేన్న గౌరవేణ జాతిప్రతియోగికా
 భావస్వస్య తదభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకకోటి ప్రవేశానుపగమేన జాతి
 మద్వృత్తిత్వ విశిష్టభావాదేసాధ్యతావచ్ఛేదకావ్యాప్య ప్రతియోగికా
 త్వేనావ్యాప్తినంగతేః వస్తుతస్తు విశిష్టాతి కత్వస్య సార్వభౌమమత సి
 ధతాన్వజ్ఞాతిమద్వృత్తిత్వ విశిష్టసాధ్యాభావన సాధ్యతావచ్ఛేదకవ్యాప్యప్ర
 తియోగికా తక ఇన్యవ్యాప్తినంగతః అన్యతావ్యాధికరణ ధర్మానవచ్చిన్నాభా
 వానుపగమేపి పహ్నోదిసాధ్యకే తత్త్వ తాన్వక్షణవృత్తిత్వ విశిష్టపహ్నో
 ద్యభావం తాదాత్మ్యేన ప్రమేయసాధ్యకే తత్త్వ తాన్వక్షణవృత్తిత్వ విశిష్టప్ర
 మేయభేదం గగనాభావాదిసాధ్యకే ఈదృశరీత్యా సాధ్యాభావంచాదాయ
 కూట ప్రసిద్ధ్యాల్లక్షణసమన్వయ సంభవాదవతారకత్వానుపపత్తేః సమనై
 యత్యనివేశేపి గగనాభావాది సాధ్యకే తత్తదధికరణ వృత్తిత్వవిశిష్టసాధ్యా
 భావ కూటాధికరణాప్రసిద్ధదర్శనార్వరత్వాన్న అత్రైతాదృశరీత్యా జాత్యా
 దిభేదవిశిష్టఘటత్వపటత్వభయభావాభావస్యాపి లక్షణ ఘటక తయా
 తద్వృత్తికూటాధికరణతాయాః జాత్యాదౌ సత్వేన లక్షణసంగతేర్వారణేపి
 ఘటత్వజాతిత్వాది ప్రత్యేకాన్యతరాభావాభావాత్తేకాన్యతరఘటిత కూట
 వత్వస్య సామాన్యాదౌ సత్వాత్ వ్యాప్యత్యసంగతిదుర్వారావేతిచేన్న
 జాతిమాత్రప్రతియోగికాభావస్యసాధ్యతయా తస్యంగతేః యత్ప్రతియోగి
 తాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాపకత్వ వ్యాప్యత్తిరశుద్ధేన తథాహి జా
 తిభిన్నప్రతియోగికస్యసామాన్యత్వఘటత్వభయభావస్యజాతి ప్రతియోగి
 కాభావత్వేన సాధ్యతయా తదభావన్య తమభాయకూపతయా తదధికరణం
 సామాన్యం ఏవం విశేషత్వ ఘటత్వ భయాభావాదిక మూదాయ విశే

మూర్త్యా రత్నాదితి. అత సాధ్యాభావవత్తాయాం సంబంధవిశేషానైవే కా
లవరిమాణవా మేయత్వాదిత్యాదావతివ్యాప్తిః కాలస్యాపికాలికసంబంధే
న కాలవరిమాణాభావాధికరణతయా జగతపవ సాధ్యాభావ క్షూటవత్త్వాల్
దైశికవిశేషణతాసంబంధనివేశేచ ఘటత్వాభావవా వటత్వాదిత్యాదావ
వ్యాప్తిః ఘటత్వాదేః తనసంబంధనావృత్తిః లేనసంబంధన తద్ధుతితకూటా
ధికరణావ్రసిద్ధిః లేనసంబంధన వృత్తియత్వస్య అభావవిశేషణ త్వేతు ఘట
మాదికమితి రీత్యా జగతపవాన్యతమ త్వక్రాంతతయనావ్యాప్తిరితి పూర్వ
పక్షే ఉభయత్వమేకవిశిష్టాపరత్వం విశిష్టంచ కేవలాన్యదితి తన్యజాత్య ప్ర
తియోగికత్వాన్న సాధ్యతేతి సమాధానం తమభయమవ్యసత్ సమవా
యసంబంధావచ్ఛిన్న తత్తజ్జాత్యభావానాం సమవాయావచ్ఛిన్న జాతి
ప్రతియోగికాభావత్వేన సాధ్యత్వే తస్సంబంధావచ్ఛిన్న దశాలోభయా
భావన్య కేవలాన్యయితయా తదభావావ్రసిద్ధిః శంకాయా అతపవ సమాధా
నన్యదానంగతేః కాలికసంబంధావచ్ఛిన్న తత్తజ్జాత్యభావానాంన కాలికసం
బంధావచ్ఛిన్న జాతిప్రతియోగికాభావత్వేన సాధ్యత్వాభిప్రాయః తథా
నతి ప్రతియోగికా వచ్ఛేదకః కిష్ట సాధ్యవత్త్వాగ్నినా విరూధితానియామక
కాలికసంబంధేన కాలస్యైవ సాధ్యాభావవత్త్వేన జాతిమతామేదేతి లిఖన
విరూధాల్ యదిక కాలికసంబంధావచ్ఛిన్న తత్తజ్జాత్యభావానామపి సం
బంధవిశేషాఘటిత తాదూర్ఘ్నిక సాధ్యత్వం తదాపి సాధ్యవత్త్వా గ్నివావి
రూధితానియామక కాలికసంబంధేన సామాన్యత్వావిమత్వం కథం సామా
న్య్యాదా సంభవేదితి అత్ర కాలికసంబంధావచ్ఛిన్న జాతిమతప్రతియోగిక
తాదాభావోపలక్షణమిదం లేన తత్తజ్జాత్యధికరణదేశావచ్ఛేదేన కాలిక
లికసంబంధావచ్ఛిన్న తత్తజ్జాత్యభావసత్త్వేపి కాలేపవ తదభావానాం
స్వాధికరణీభూత తత్తజ్జాత్యధికరణ దేశావచ్ఛేదేన సత్త్వాల్ అత్ర సమనై
యత్వ నివేశేపి ఘటత్వాభావ తదన్యాభావోభయాభావాది వ్యావృత్తయే
అప్రావూరిత్యాద్యుక్త విశేషణ ఘటత్వాద్యాత్మకాభావోపలక్షణ ఘటకఇ
తితు నఇదానీముఖయాభావన్యవిశిష్టాభావత్వాదిత్యగ్రేష్ఠక్రీడవిషయితి తా
ద్యకతయా సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాన్యప్రతియోగికాక్ తయా * విశేషణేతి *

త్వాభ్యాదిసాధ్యకే వ్యభిచారిణివ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావ మాదాయతి
 వ్యాప్తిః కాలికసంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకే ఘటత్వాభావాభావ
 సాధ్య ఆత్మత్వాది హేతావవ్యాప్తిశ్చ ఘటాతిక్రవస్తుమాత్రస్యైవ దైశిక
 విశేషణతయా సాధ్యాభావకూటవత్వాత్ సాధ్యనిరూపితప్రతియోగితావ
 చ్చేదక సంబంధనివేశే స్యయమేవదోషః కించిద్విశిష్టస్య తాదృశసాధ్యస్య
 యోభావస్తస్య దైశికవిశేషణతాసంబంధావచ్చిన్నాభావ స్తక్రూపఇతి
 దైశికవిశేషణతాయాలపి నిరుక్తసాధ్యనిరూపిత ప్రతియోగితావచ్ఛేదకసం
 బంధత్వాత్ స్వనిష్టతాదృశప్రతియోగితా వచ్ఛేదకసంబంధేన సాధ్యధికరణ
 త్వనివేశిత వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావస్య సాధ్యప్రతియోగితయాత
 దసంగప్రాప్తసంగఇతి సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధేన స్వప్రతియోగితావ
 చ్ఛేదక విశిష్టసాధ్యవత్తాజ్ఞానం ప్రతియస్సంబంధావగాహియదభావవత్తాజ్ఞా
 నం ప్రతిబంధకం తేన సంబంధేన తదభావాధికరణత్వం వివక్షణీయం వ్యధిక
 రణ ధర్మావచ్చిన్నాభావవత్తాబుద్ధిరపి వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నప్రతియో
 గితావ వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్న సాధ్యాభావమాదాయ నిర్ధితాలక్షణస
 మన్వయః * కించిద్విశిష్టేతి * నను విశిష్టానతిరిక్తతామతే ఆత్మవృత్తిత్వ
 విశిష్ట సాధ్యాభావమాదాయ తద్వృత్తిత కూటాధికరణాత్తథిన్న వృత్తిత్వా
 భావప్రార్థితేన సత్వాన్నాతివ్యాప్తిః విశిష్టాతిరిక్తతామతేన గ్రంథానంగ
 తిః తత్తదాత్మవృత్తిత్వ విశిష్టసాధ్యాభావ కూటాధికరణా ప్రసిద్ధ్యా ఆవ్యా
 ప్తిస్తు నాత్రాభిప్రీతా సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధేన ప్రతియోగితావచ్ఛేదక
 విశిష్టత్వాది ప్రకారేణ సంబంధ నివేశేపి రూపాభావాదిసాధ్యకే కూటా
 ధికరణాప్రసిద్ధ్యా ఆవ్యాప్తైవక్రవృత్తయా ఇదానీం తద్దా నేనందర్శనవిరోధా
 త్ కించిద్విశిష్ట సాధ్యస్యేత్యాదుక్య క్షయభ్యాగవృత్తి చిన్న సురుధర్మా
 న్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతయా తత్ప్రకారేతర సాధారణ కించిద్విశిష్ట
 త్వ మాత్రస్యైవావచ్ఛేదకత్వేన తాదృశానాం లక్షణానుబంధ త్వాత్ * యో
 భావఇతి * సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధావచ్చిన్న స్తదన్యసంబంధావచ్చిన్నో
 వాచలతానకశ్చిద్విశేషః * తక్రూపః * సాధ్యస్వరూపః * వ్యధీతి * ప్రకృతసాధ్యా
 భావాదతిరిక్తస్యేత్యాదిః పరస్వతోవన్నీమాణ కాలికసంబంధావచ్చిన్న త

గిరికారక బుద్ధిం ప్రతిబద్ధాతీతి తాదృశభావస్యలక్షణఘటక తానిర్వాహః
 యదిచా భావవత్తాజ్ఞానం ప్రతిదైశిక విశేషణతానంనగణకమపి తదభావా
 భావత్వావచ్చిన్న ప్రకారశ్రేణానం ప్రతిబంధకం అభావాభావస్యాతిరిక్త
 తానుతే తాదృశజ్ఞానప్రతిబంధక తా నా అవశ్యకత్వాత్ తస్య ప్రతియో
 గిన్వరూపతానుతేపి ఫలసామ్యమరూఢేన తదావశ్యకత్వాత్ అభావాభా
 వస్యాతిరిక్తస్య గ్రహదిశాయాం తస్మిన్బంధక తాయాదుగపక్షాన త్యావృ
 త్తమద కాలికసంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగి తా శే ఘట త్యాభావజాతిత్వా
 దేదభావే సాద్యే ఆత్మస్వజాతిత్వాదావవ్యాప్తిరూపాన్వయేదైశికవిశేషణ
 తానంబంధస్యాపి నిరుక్తరూపాకాంతత్వాత్ నదైశిక తాదృశసాధ్యవత్త్వ
 పి పక్షేతాదృశ సాధ్యాభావత్వావచ్చిన్న ప్రకారకప్రమాణావప్రతిబంధక
 జ్ఞానసంబంధవాత్తద్విషయస్య హేత్వాభావతావత్త్వీతివాచ్యం తత్ర పక్షే
 సాధ్యం నాస్తీజ్ఞానస్య భ్రమత్వం నివివాదమితి తమపపాదనాయ తాదృ
 శసాధ్యప్రతియోగినస్తాదృశ సాధ్యాభావత్వేన ప్రేక్షకవిశేషణతయా వృ
 త్త్యనభ్యుపగమాదిత్యుచ్యతే తదానిరుక్తసంబంధేన సాధ్యాభావత్వావచ్చి
 న్నానికరిణతాకూటవత్వమేవ వివక్షణీయం హేతుమతితాన్యశాధికరిణతా
 హ్యభావవాంశ్చేతి జ్ఞానం ప్రతికాలికసంబంధస్య వినిర్నితాఘటకత్వ సా
 రణాయ జ్ఞానసామాన్యం వివక్షణీయం తథాద వ్యాపకతాభంగవారణాయ
 సాధ్యతావచ్చిదక సంబంధేనైతి నన్వభావాభావస్యాతిరిక్తతామతే యథా
 న సమవాయ సంబంధావగాహితజ్ఞానం ప్రతిబంధకం తథానువృత్తేస్వ
 రూప సంబంధావగాహితజ్ఞానమపిఫలసామ్యమకీంచితగ్రమిత్వతేతదా * అ
 భావాభావస్యేతి * నను తథావిధదైశిక విశేషణతానంబంధేన సాధ్యాభా
 వవద్యథాఘటభిన్నం తత్రైవ కాలికవిశేషణతాసంబంధేన తద్వాన్వతూపి జ
 న్యమాత్రస్య కాలత్వాదితి ఘటత్వావచ్చిన్న జగద్వృత్తిత్వాభావవైశిష్ట్య ల
 క్షణఘటకత్వాన్నావ్యాప్తిరతో జాతిత్వాదేరితి తత్ర కాలజాత్యన్యతర వృ
 త్తిత్వ సామాన్యభావస్య రూపవత్తా ప్రకారకప్రమాణవిషయత్వే ప్రసిద్ధ
 స్యా నత్వాదవ్యాప్తిః * తదేతి * రూపాభావవాన్వాయుత్వాదిత్యాదౌ అ
 గ్నిమాప్రసిద్ధ్యసంగతిర్భూత్యా అభావాభావవత్తాదైశిక విశేషణతా సంబం

విరహాన్నోక్తావ్యాప్తిః పరేతు ఘటత్వా డెరపిద్రేగికవిశేషణతాస్వీకార ఆవ
శ్యకః అన్యథాఘటేన ఘటత్వాభావజ్ఞత్వాది సజ్జులైఖ్యప్రీతి వ్యవహార
యోరనుపపత్తిః కాలేన నగ్రవ్యవహిత్యాది ప్రయోగాభావేన ద్రేగికవిశేషణ
తా సంబంధావచ్ఛిన్నాభేయత్వాన్వితస్వాథావగాహ బోధజనకత్వప్రేవ
నజ్ఞదేవుత్పన్నత్వాత్ నచభావరూపప్రతియోగివాచకపదసమభివ్యాహృ
త నిర్దాద్రేగికవిశేషణతా అభావరూపప్రతియోగివాచకపదసమభివ్యాహృత
సజ్జావప్రతియోగియా తాభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛిన్నాయ్య
తజ్జతివ్యుత్పత్తిరితివాద్యం ప్రతియోగితావచ్ఛేదక సంబంధత్వేన సంబంధతా
విరహాద్విశిష్టసమవాయ కాలికాది సంబంధభావనైవ్యం ఉపగంతవ్యతయా
ప్రతియోగిన్య భావేసంబంధవిశేషావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వాబోధకాద
ప్రాముఖ్యావోనాస్తీత్యాదితిః సంబంధవిశేషావచ్ఛిన్నాభేయతాయాః ప్ర
తితా నియామకాభావాత్

ధేనైవ నివేశ్యతి భావాభావ సాధారణవిశేషణతా స్వీకారాచ్చ న ఘట
త్వాభావాదిసాధ్యతే అవ్యాప్తిరితి మరమాహ * పరత్వేతి * ఆయమభా
వో నాస్తీత్యాదౌ నియామకనిరపేక్షమేవ సంబంధావచ్ఛిన్నాయాః ప్రతి
యోగితావచ్ఛేదక సంబంధత్వేన సంబంధావచ్ఛిన్నాయానా ఆధేయతా
యాభావ మంగీకృత్యవోపపత్తిశ్చాహ * ప్రతియోగిలేతి * తత్సంబంధా
వచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాబోధకాభావ రూపప్రతియోగిబోధకపద సమభివ్యా
హృతసజ్జః తత్సంబంధావచ్ఛిన్నాభేయత్వాన్వితస్వాథావగాహ బోధజనకత్వ ని
యమమాలంబ్య దూషయతి * ప్రతియోగినితి * XX వాభావాదేః కేవ
లాన్వయితయా అభావోనాస్తీతి ప్రత్యయాయుపపత్తై రయంపదం ననూక్త
నియమానుగమేపి యస్సంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకత్వేనాభావంతా
త్పర్య విషయతయా బుద్ధీకృత్య ప్రముఖ్యమానమభావబోధకం యస్సంబం
ధావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకాభావ బోధకంవాయత్పదం తద్వృత్తత వాక్యఘట
కసజ్జః తత్సంబంధావచ్ఛిన్నాభేయత్వాన్వితస్వాథావగాహ బోధజనకత్వ మిత్యైవ
నియమః తథాచ ప్రతియోగిబోధక పదాసమభివ్యాహరేపి నక్షతిః తత్ప్ర
త్యవిశేషప్రేవ నియామకత్వోపగమాదిత్యాశంక్య తత్రాద్యం దూషయతి

సమభివ్యాహర విశేష నిరపేక్షస్య తాద్విర్యస్య నియామకత్వే కాలికా
 ది సంబంధావచ్ఛిన్నే ప్రతియోగితాకాత్మత్వా భావాభావస్య సమవా
 యాది సంపగతాత్మరేణాత్మన్యాయ మభావోనాస్తీతి ప్రయోగప్ర
 సంగాల్ వాస్తవ తత్సంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకాభావ రూప
 ప్రతియోగితాశకపద సమభివ్యాహరస్య తత్సంబంధభావ నియామకత్వేవస్తు
 గః కాలికసంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకేతస్త్విన్నభావే కాలిక సంబంధా
 వచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వ సంశయదశాయాం అత్రాయమభావో నాస్తీతి
 వాక్యాదధికరణే ఏతదభావాభావ ప్రతీతావపి అధికరణే కాలికసంబంధేన ఏ
 తదభావాభావతత్వాది సంశయస్య సర్వానుభవసిద్ధస్య ఉచ్ఛేదావత్రైః అథై
 వం కాలాదావపి కాలికసంబంధావచ్ఛిన్న ముటత్వాభావోనాస్తీతి ప్రత్య
 నురూధేన ముటత్వాజ్ఞేదేశికవిశేషణతా స్వీకారావశ్యకతయా తత్ర సమ
 వాయావచ్ఛిన్న ముటత్వాభావోనాస్తీతి వ్యవహారావత్తితి చేన్న ప్రతియో
 గిమతీతదభావత్వేన వృత్తైరసమ్యుపగమాల్ ఇత్థం చ దైశికవిశేషణతా సం
 బంధేన సాధ్యాభావత్వావచ్ఛిన్నవత్త్వం లక్షణైః పేసేనీయం కాలికసంబంధా
 * సమభివ్యాహరేతి * తాద్విర్యప్రతియోగిబాధకపద సమభివ్యాహరం వి
 నైవేత్యథః * కాలికేతి * వస్తుతః కాలికసంబంధావచ్ఛిన్నాభావస్య స
 మవాయసంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకత్వేన బాధేచ్ఛాయాం తథావి
 భాభావ బాధకాయంపదసత్వే తాద్విర్యభావాభావసిద్ధ సమవాయావచ్ఛి
 న్నాదేయతా ప్రత్యయవత్తేరిగ్యథః ఇష్టావత్తైర్వాసిణాయాత్మతీతి సమ
 భివ్యాహరవిశేషసాపేక్ష తాత్పర్యసైవ ప్రత్యయనియామకతయా తత్ర బా
 ధ సామాన్యానుదయస్యేతద్వత్వాదితభావః * ద్వితీయంనూషయతి * వా
 స్తవేతి * ప్రకృతేచాయం పదమేవ తథేతిభావఃకథాయామిత్యన్యసంశయేఅ
 న్వయః*అధికరణే*సాచభవ స్తతేకాలికసంబంధావగాహిన్యవేతి భావః త
 ద్ధర్మావచ్ఛిన్నై విశేషణ సంజేహపి తద్విశేషణావిశేషితత్వమాకావచ్ఛిన్నా
 భావసంశయోనుభవసిద్ధః తేనకాలికరియేవతదభావాభావతదభావోభయమా
 త్రాకాటికత్వేనావంగతిః * ఉచ్ఛేదావత్తేరితి * అస్తస్తవేత దైశికవిశేషణ
 తా సంబంధేనాధికరణే ఏతదభావాభావవత్త్వ ప్రత్యయః సచ విరూఢీతిచా

వచ్చిన్న ప్రతియోగితాక ఘటత్వాభావాభావనా ఆత్మత్వాదిత్యాదాఘట
 త్యాభావస్య తాదృశసాధ్యాభావత్వేన ఆత్మవ్యవర్తగావ్యాప్తిః పితేన
 యాదృశ సాధ్యకస్థలే సాధ్యాధికరణే సాధ్యాభావస్య తదధికరణేన సాధ్య
 స్యచ నభిముః సిద్ధః తత్ర ప్రతీతధ్యప్రతిబంధక భావః ల్పనాయాఅవంభవే
 న ప్రతిబాధకతాఘటిత లక్షణావ్యాప్తిరితి నిరస్తమితి వదంతి * తదుభయో
 తి * ద్వివ్యవస్థ వృద్ధిపీత్వాన్యతర త్వావచ్చిన్న ప్రతియోగితాయాఅపి తదుభ
 యత్వసనునియతతయా తాదృశాభావవతో గుణాదేరేవ నిరుక్తసాధ్యాభా
 వకూటాధికరణత్వాదితి భావః ప్రతియోగితైవైవిధికరణ్యా ఘటితస్య వ్యాపక
 త్వస్య సాధ్యతావచ్చేదక విశేషణత్వమువగమ్య తదుభయత్వవతి ప్రత్యేక
 ముభయత్వాభావనత్వేన తస్య ప్రతియోగితా వ్యాపకత్వవారణేతు తదూ
 హావచ్చిన్న సాధ్యకసద్ధేతావ వ్యాప్తిదోష్టవ్యా వ్యానజ్యవృత్తిత్వావ్యాస
 జ్యవృత్తిత్వాన్యతర రూపేణ సాధ్యతా వచ్చేదక సజాతీయోయో ధర్మాః
 తదవచ్చిన్నత్వస్య ప్రతియోగితావిశేషణత్వోపగమేనైతాదృశాతి వ్యాప్త్యవ
 కాశఇత్యత స్థూలంతరే అతివ్యాప్తిమాహ * అపిచేతి * ద్వివ్యవస్థాద్యవ
 సః ఎదంతిత్వస్వరసః సవ రూపాభావ సాధ్యక రూపానా మసంతత్వేపి
 విశేషణతావిశేషావచ్చిన్న రూపాభావత్వావచ్చిన్నాధికరణత్వా ప్రసిద్ధేర్వి
 రహదగ్రిమగ్నింధానంగతిః పూర్వమతేతు యదిచేత్వాది రీతావనిభా
 రాత్ సాధ్యాభావత్వస్యాధికరణతా నిరూపకతావచ్చేదకతయా నప్రతి
 శః ప్రయోజనాభావాల్ తాదృశ ఘటత్వాభావాది సాధ్యకే కారికనంబం
 ధస్త్యేవ సాధ్యవత్ప్రగహ విరూధితానియానుకతయా తత్సంబంధావచ్చి
 న్నాధికరణతాఘటిత కూటస్యహేతుమత్యనత్వేనావ్యాప్త్యభావాల్ పిత
 స్తలేన తత్రావ్యాప్తిః సాధ్యాభావవత్వస్య తథాప్రవేశావశ్యకత్వం కిం
 చ ప్రతిబంధకత్వమేకకాలే ఏక త్రావర్తమానత్వం ఈశ్వరీయ వ్యధికరణ ధ
 మ్మావచ్చిన్నాభావజ్ఞానమాహయైవతన్నిర్వాహఇతితవచ్చేదకధర్మకదర్శ
 నాదిప్రతిబంధకతావాంచ విశిష్టేన భద్రానివేశ్యః సమానధర్మతావచ్చేద
 కతాప్రత్యా సత్యావాజ్ఞానవైష్ట్యనవచ్చిన్న ప్రతిబంధకతా నివేశఇతి
 * వ్యాసజ్యేతి * నిరుక్తరూపేణ సాధ్యతావచ్చేదక సజాతీయధర్మావచ్చి

చ్చిన్నేతి * శుద్ధద్రవ్యస్వత్వాద్యవచ్చి నైశ్చర్యః * వృథివ్యవస్థానిశ్చద్రవ్య
 త్వత్వ సమవ్యాప్త స్వరూపిణి * విశేషణావచ్చిన్నస్య శుద్ధనిశేష్యాంతరి క్తత్వాది
 తిభావః తదవచ్చిన్నాభావవతో గుణాదేరేవ యథోక్తసాధ్యాభావ మాటా
 ధికరణత్వాదితిభావః విశిష్టస్యాతిరి క్తత్వేన సాధ్యతావచ్చేదకస్య ప్రతియోగి
 తావ్యాపకత్వస్థలప్రతియోగి తావచ్చిన్నవ్యాపక తావచ్చేదకత్వని వేతేన వావిశి
 ష్ట ద్రవ్యత్వాది సాధ్యోన్మతే శుద్ధద్రవ్యత్వాభావస్య వారణసంభవాగ్మామ
 ణాంతరమాహ * కించెతి * రూపాభావేతి * రూపత్వాద్యవచ్చిన్నాభావ
 స్సత్త్వం సాధ్యతావచ్చేదక సమనియతిప్రతియోగితా విశేషణమితి
 ధః యద్యప్యేవమపి సత్రాద్రవ్యస్వ పృథివీత్వైతత్త్వీతయాది సాధ్య
 కే పృథివీత్వ ద్రవ్యత్వాన్యతర సత్తోభయాభావాదిక మాదాయాతివ్యాప్తిః
 తథాపి సాధ్యతావచ్చేదక నివ్వ్యాసజ్యవృత్తితా సజాతీయ వ్యాసజ్యవృ
 త్తిత్వాన్యతర వత్త్వేన ధర్మకస్య నివేశాన్నదోషః త్రితయ పర్యాప్తస్య త్వే
 నోభయ పర్యాప్తత్వస్యా సజాతీయత్వాల్ నవ ద్రవ్యస్వ పృథివీత్వాన్యతర
 సత్తోభయాభావః ద్రవ్యత్వ సత్తోభయాభావ ఇతి కింతద్వివక్షణేనేతి వా
 చ్యం ద్రవ్యత్వపృథివీత్వాన్యతర సత్తోభయసాధ్యక స్వభిచారిణ్యతివ్యా
 ప్తిః ఏవమపి సత్రాద్రవ్యత్వాన్యతర పృథివీత్వోభయ సాధ్యకే పృథివీ
 త్వ ద్రవ్యత్వాన్యతర సత్తోభయాభావాదిక మాదాయాతివ్యాప్తిరతితే త్ర
 హిన్వధర్మక తావచ్చేదక త్వేన భావ మానయా వద్ధమణుటితి త్వే సతి ప
 ర్యాప్తివిశేషసంబంధన పృత్తిమత్వరూప వ్యాసజ్యవృత్తిత్వం నిరుచ్య సకల
 దోషవారణంకార్యం ప్రమేయ సాధ్యకే విరుద్ధమటత్వ పటత్వోభయవ్యా
 సజ్యవృత్తివేతి సాధ్యతావచ్చేదకతర సమానాధికరణ ధర్మకభిన్న ధర్మా
 వచ్చిన్నత్వంతు స తదధః ద్రవ్యత్వాభావవ్యావృత్తిత్తరగ్రంథవిరోధాల్
 * శుద్ధేతి * తదవచ్చిన్నాభావవతో గుణాదేరేవ సాధ్యాభావమాటవత్వాది
 తిభావః * ప్రతియోగితావచ్చిన్నేతి * యద్యపి విశిష్టాభావ ప్రతియోగి
 తాయా విశేష్యమాత్ర పర్యాప్తత్వా ద్విశిష్టద్రవ్యత్వాభావాసంగ్రహః సా
 ధ్యతావచ్చేదకస్య తాదృశ ప్రతియోగితాత్రయ ద్రవ్యత్వవ్యాపకతానవ
 చేదకత్వేన తాదృశ ప్రతియోగిత్వాప్ర సిద్ధ్యేవాతి వ్యాప్తివారణేతు తు

ఇత్యధాః సద్ధేతావిశ్వవ్యాప్తిసూచనాయానకలయాపవ్యక్త్యధికరణాప్రసిద్ధి
 రితి* తథాచ తద్ఘటిత సాధ్యాభావకూటాధికరణాప్రసిద్ధ్యాపవ్యక్త్యప్రసిద్ధిభా
 వః* యావత్తామితి* తథాచ ప్రకృతే నకలయాపఘటిత సముదాయ
 న్య న లక్షణఘటకతా సకలయాపాణామైకాధికరణ్య విరహాతిగ్రంథ వక్త్రేక
 రూపవ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావఘటిత కూటానామేవ ప్రత్యేకం తదధి
 కరణతాచ రూపవత్స్వేవ ప్రసిద్ధేతి నావ్యాప్త్యవకాశోఽతిభావః* ఇదమితి*
 వాయా పృథివీవృత్తిద్విత్వ సంయోగాదినత్వాద్వాయుత్వాదేరుక్తసాధ్యవ్య
 భిచారితా గుణసామాన్యభావస్య సాధ్యత్వేవాపియన్వశాది రహినా
 ధ్యాభావః తద్ఘటిత నిరుక్తాభావ కూటవద్వృత్తిత్వాభావస్య యావదంతర్గా
 తస్య వాయుత్వాదానభావాన్నాతివ్యాప్తి సంభవఇతి పృథివీవృత్తితి. ఘటత
 ద్వాయుద్విత్వపటతద్వాయుద్విత్వాదిరూపపృథివీవృత్తిగుణాభావాభావానాం
 యావతాం వాయావైకాధికరణ్య సంభవేన తద్ఘటిత కూటస్యాపిలక్షణ ఘట
 కతయా తద్వతివాయా హేతూవ్యత్యానాతివ్యాప్త్యసంభవః నచ ద్విత్వాది
 రూపసాధ్యాభావస్య ఉన్న త్తికాలే అసత్సేనకాలికావ్యాప్యవృత్తితయావ్యా
 ప్యవృత్తిత్వ విశేషణేన తద్వాప్యవృత్తిః పాథివ వరమాన్యైకత్వాదిరేవ ల
 క్షణఘటకఇత్యతివ్యాప్తిమూర్త్యారేవేతి వాచ్యం ప్రాచీనమతే ద్విత్వాదిమ
 తి తత్ప్రగభావాదికాలావచ్ఛేదేన తదత్యంతాభావా నత్వాద్విత్వాదేర
 ల్యన్యాయేన విశిష్టద్రవ్యత్వ సాధ్యకసద్ధేతావప్రసిద్ధిః తథాపి విశిష్టాభావ
 ప్రతియోగితా వైశిష్ట్యంతర్భావేన పర్యాప్తైత్యాశయః ప్రతియోగితావ
 చ్ఛేదక విశిష్టవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వ నివేశేన విశిష్టాభావప్రతియోగితాయా
 విశేష్యమాత్రపర్యాప్తత్వ వత్సేవారణం తాదాత్మ్యేన ప్రమేయసాధ్యకవి
 రుద్ధఘటత్వ పటత్వాశయ రూపేణ ప్రమేయసామాన్యభేదస్య బహిషా
 రేపి సమవాయుత్వాదినా ప్రమేయత్వ వచ్ఛేదస్య సంయోగాదినా ప్రమేయ
 త్వేన ప్రమేయభేదస్యచ జాగరూకత్వాత్* వ్యాప్యవృత్తిత్వేతి* అథవ
 ర్వతస్య వహ్యువయవస్య తేతి దీధితి టిప్పణీనమయే వ్యాప్యవృత్తిత్వ విశిష్టా
 ధికరణతాయా నివేశేపి సాధ్యాభావే వ్యాప్యవృత్తిత్వానివేశాన్నద్విత్వాది
 రూపసాధ్యాభావ వ్యాప్యవృత్తితి చేన్న కపినయోగాభావసాధ్యక సద్ధేతు

ప వ్యావృత్త్యా దితి పృథివీపదమేతత్పృథివీపరం ఇదన్ముదపృథివీ పద
యోః కర్మాధారయోవాభిమతః నచ స్వసమానాధికరణాభావాప్రియోగి
త్వచసవత్తిన్న వృత్తికత్వంవావ్యావృత్త్యైత్యం నతు స్వసమానాధికరణా
త్వంతాభావాప్రియోగిత్వం తచ్చ నద్విత్యాది సాధారణమితి పృథివీపద
స్య పృథివీసామాన్యపరత్వేపి నక్షతిరితివాచ్యం ఏతదతివ్యాప్తివాతణానురూ
ఢేన తిత్వంతాభావః ఘటితవ్యావృత్త్యైత్యస్తేన నివేశయితు ముచితత్వాత్
ఏతద్యూపాత్యంతాభావవాన్వయత్వాదిత్యాదావేతన్మాపాత్తకా భావస్య
లక్షణాఘటకత్వే అతివ్యాప్త్యపత్త్యా ప్రాచీనమతే అత్యంతాభావఘటితవ్యా
వృత్త్యైత్య నివేశపాత్యకత్వార్చ అతపీతాగ్రేతనం రూపాది ఘటితత్వే
నేత్యపి సాధుసంగచ్ఛతే పాథివరూపమాత్మీయైవ అనిత్యతయాత్యంతా
భావ ఘటితవ్యావృత్త్యైత్యానివేశే తదసంగత్యావత్తేః పృథివీవృత్తిశ్శక్తివృ
త్తంగ్రహేయ పృథగ్వ్యవస్థా వృత్తిత్వావస్థాకత్వాత్ * స్వేతి * నైవేపిసం
యోగ సాధ్యకవ్యభిచారిణ్యైతివాప్తిప్రీతి వాచ్యం స్యాధికరణేభూతయతి
చిన్నిప్తాభావాప్రియోగిత్వస్య వాచ్యత్వాత్ * ఏద్యూపాత్తకేతి * తస్య
ప్రాచానమతే అనన్యవృత్తికతయా నిరవచ్ఛిన్న వృత్తికత్వ నివేశపత్వేపి
లక్షణాఘటకత్వాదితిభావః * సాధారణమితి * ద్విత్వాదేస్సవసమానాధిక
రణ ప్రాగభావాది ప్రీతియోగిత్వేననవ్యావృత్త్యైత్యమితిభావః * ఏతదితి *
సంసర్గాభావ ఘటితవ్యావృత్త్యైత్యం నివేశ్య ద్విత్వాదీనాం లక్షణఘట
కతాం నిరాకృత్య పరమాశ్లేషకత్వాద్యాన్తకాభావమాదాయ వాయుత్వా
దావతివ్యాప్తిరితి పృథివీపదస్య పృథివీసామాన్యపరత్వ పక్షే దీధితికృదాశయ
వర్ణనం ననన్యత్ తథాసతి అతివ్యాప్తివారక ఏకేషణోపాదాన స్యాచి
త్యేన అత్యంతాభావఘటిత వ్యావృత్త్యైత్యం నివేశ్యైవ ద్విత్వాదికమాదా
యాతి వ్యాప్తివారణమేవస్యాదతోఽత్యంతాభావఘటిత తన్నివేశ్యైవ
వ్యాప్తి సంగమనాయ పృథివీపదస్త్యైతత్పృథివీపరత్వమావశ్యక మితి సం
సర్గాభావ ఘటితవ్యావృత్త్యైత్య నివేశానంభవ మప్యాహ * ఏతద్యూపాత్త
కేతి * సంబంధసామాన్యేన పృథివీవృత్తిత్వనివేశే పృథివీవృత్తిగణాభావ సా
ధ్యక వాయుత్వాదేర్విరుద్ధత్వేవ్యతి వ్యాప్తి ర్మస్యాదతలహ * పృథివీతి *

త్రిప్పముకామైన బోధ్యా లేన స్పృశాః డేః కారికసంబంధేన పృథివీవృత్తి
 త్వేపి నక్షతిః పృథివీనమవేతత్వాద్య వచ్చిన్నాభావాగురుధర్మకస్య ప్రతి
 యోగాతానవచ్ఛేదకత్వే అప్రసిద్ధః పృథివీనమవేతత్వాద్యవచ్చిన్నత్వేవాధి
 మతాయాం ప్రతియోగితాయాం కేవల సమవేతత్వస్యైవావచ్ఛేదకత్వ
 సంభవేన పృథివీసమవేతత్వస్య అభావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వాత్ నచ
 పృథివీనమవేతత్వావచ్చిన్నాయా జలత్వాది వ్యావృత్తప్రతియోగితాయాః
 అతిప్రసక్తనమవేతత్వేనావచ్ఛేదకత్వ సంభవఇతివాద్యం సమవేతత్వావచ్చి
 న్న ప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వా జలత్వాదివ్యావృత్తప్రతియోగితాయావ
 వాప్రసిద్ధః గురుధర్మకస్యాభావప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వేపి పృథివీనమవే
 తత్వావచ్చిన్నాభావ సాధ్యకే నాతివ్యాప్తిసంభవః తాదృశాభావస్య సమ
 వేతత్వావచ్చిన్నాభావ సమనియతయే తదభిన్నత్వేన నమవేతమాత్ర
 వ్యైవ తదభావతయా వాయుత్వాదేరపి తథాత్వాత్ నచపృథివీనమవేతత్వ
 విశిష్టాభావవతి జలాదౌ నమవేతత్వావచ్చిన్నాభావ విరహాన్నతయోగ్యమ
 నైయత్యం ఏవం చ గురుధర్మకస్యా భావప్రతియోగితానవచ్ఛేదకత్వ మ
 తేపి పృథివీసమవేతత్వస్య తాదృశవిశిష్టాభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వ
 మావశ్యకం సమవేతత్వ విశిష్టవతి జలాదౌ తత్సత్వేన తత్తత్ప్రతి
 యోగితావచ్ఛేదకత్వాసంభవాదితి వాద్యం విశిష్టాభావస్య సాధ్యత్వేతస్యవా
 యుసాధారణతయే సద్ధేతుత్వ ప్రసంగేన పృథివీ సమవేతత్వోపలక్షితా
 గురుధర్మకస్యేతి *విలక్షణస్యాపిప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం సద్ధాంత
 లక్షణేన్వయమభిధాన్యతే* *తదభావతయా* *సాధ్యభావరూపతయా* *తథా
 త్వాదితి * నచ తాదృశసాధ్యభావకూటాధికరణం యద్యత్తావదన్యతమమ్
 త్రిత్వస్య సమనియతప్రతియోగితా కస్య వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావ
 వ్యైవ సమవేతత్వత్రేపేతానవచ్ఛేదకత్వాత్తథాప్యతివ్యాప్తిమేర్వాదేవ జ్ఞే
 యత్వాదావవ్యాప్త్యైవత్యై తత్తదధికరణ పృత్తిత్వాభావకూట నివేశానం
 భవాదితి వాద్యం వాయుత్వాదేర్విరుద్ధతయా సాధ్యసామానాధికరణ్య వి
 శేషణేనైవ తన్వారణాత్ రూపవదన్యత్వాదావేనాతివ్యాప్తిర్వాచ్యా సాచ
 నసంగచ్ఛతఇతిభావః * తత్సత్వేన * పృథివీసమవేతత్వవిశిష్టాభావనత్వేన

భావస్యైవాతీసాధ్యతయోపగంతవ్యత్వాదితి గుణవదోపాదానం పృథి
 వీ సమవేత గుణత్వావచ్ఛిన్నాభావో గుణాది సాధారణత్వాన్నసమవేత
 త్వావచ్ఛిన్నాభావ సమనియతత్వతా క్తదోపావసరః ధ్వంసపాగభావావ
 చ్ఛిన్నే సామాన్యభావముపగచ్ఛతాం వాయుదే రపుష్పత్తి కాలావచ్ఛే
 దేన పృథివీవృత్తిగుణ సామాన్యభావవత్వా త్తత్సాధ్యకవాయుత్వాదిః స
 ద్భిన్నురేవత్యతోనాతిహ్య ప్రిసంభవభిత్త సాధ్యంతరమాహ * సత్తాస్యే
 తి * సత్తాస్యస్వనివేశన ప్రయోజనంపూర్వవల్ వాయుత్వాదేరపి సమవే
 తాధావాభావత్వాల్ పృథివీతి. అత్ర పృథివీసదం పృథివీసామాన్య పర
 మేవ ఘటవాయుద్విత్వాదేః స్వసమావాధికరణాన్యన్తాభావప్రతియోగిత్వేన
 వ్యాప్యవృత్తిస్స విశేషణవ్యావర్త్య త్వాల్ రూపాదిఘటితత్వేనత్యత్రరూప
 వదోపాదానం ప్రాచీనమతాభిప్రాయేణ పూర్వసాధ్యమభిప్రేత్య. హే
 తౌసాధ్యసామానాధికరణ్య విశేషణే న వాయుత్వే అతివ్యాప్తితో ద్వివే
 య హేత్వముసరణం నను సమనియతాభావైక్య మతే సత్తాస్యపృథివీ సమ
 వేతత్వావచ్ఛిన్నాభావస్య సత్తాస్యద్రవ్య సమవేతత్వావచ్ఛిన్నాభావాభిన్న
 తయా విభవసమవేతపృథివీసమవేతత్వావచ్ఛిన్నాభావస్యద విభవసమవేత
 స్వకవత్సమవేతత్వావచ్ఛిన్నాభావాభిన్నతయా వాయుత్వాదిరపి తద
 భావభిత్తిన తాదృశాభావ సాధ్యకే అతివ్యాప్తిసంభవతీతి పూర్వోక్త
 యః రూపాభావవా వాయుత్వాదిత్యత్రావ్యాప్తేరేవోక్తవివేచనాయాం
 దుర్వారతామాహ * వస్తుతత్వః* అత్రాయమాశయః యావత్తామికాధికర
 ణ్యం తావత్సముదాయాధికరణ మిత్యస్య యోగం విదధికరణవృత్తినకలసా
 భ్యాభావాధికరణత్వం యోగం విదధికరణవృత్తి సాధ్యభావత్వ వ్యావకా
 * పూర్వసాధ్యమితి* తత్సాధ్యదపరిమాణ్యైక త్వాదికమాదాయాతివ్యాప్తిః
 నను సత్తాస్య పృథివీసమవేతకూన్యం వాయుత్వాదిత్యదానతివ్యాప్తివారణ
 సంభవేపి విభుసమవేతపృథివీ సమవేతకూన్యం వాయుత్వాదిత్యదౌ తద్దు
 ర్వారత్వమేవత్యాశంకాం నిరాకరోతి * విభిన్న * మూలకత్వరూప జా
 త్యంగీకారేణేదం అన్యథానన్యమతేనాయావపుష్పత్తికాలావచ్ఛేదేనఘట
 వాయువృత్తివృత్తిత్వాద్యభావసత్వేన వృథిచారిత్యానుపపత్తేః * సకలేతి *

భేయతాక్షస్వ పర్యవసితమక్షః సాధ్యాభావాధికరణాధికరణవకల సాధ్యా
భావాధికరణత్వం సాధ్యాభావ సమానాధికరణ సాధ్యాభావత్వ వ్యాపకాధ
యత్వక స్వపర్యవసితంవా ఆద్యేన్యభివారిమాత్రేతివ్యాప్తిః జగతపవ సా
ధ్యవద్యతగ్రం చిదధికరణ వృత్తిసకలసాధ్యాభావత్యాగతి సముదాయోపా
దానస్యా కించిత్కరతయా నిద్వివక్షణాసంభవః ద్వితీయేద సాధ్యాభావ న
మానాధికరణ సాధ్యాభావస్వ ము క్తస్తలే నిజలకూపాణామేవ ఆక్షతమితితా
దృశ సాధ్యాభావస్వ వ్యాపికానకేనాన్యధికరణేన నిజమి తాదేయతేతి తా
దృశాధికరణాప్రసిద్ధి స్తదవస్తైవేతి. నను స్వవృత్తి సాధ్యాభావత్వ వ్యాపకః
యద్యదధికరణవృత్తిత్వో తత్తదధికరణ వృత్తిసాధ్యాభావత్వ వ్యాపకస్వవృ
త్తితాకాధికరణ మేవాధికరణం తాథాః ధూమవాన్ ఎహ్నోరిత్యాదౌ మ
సాకల్యం స్యుర్థా మేవ తత్ప్రత్యేన్యతివ్యాప్తై ర్వక్ష్యమాణత్వాత్ వరంతు త
త్ప్రత్యేన్యతివ్యాప్తిర్నిహితైవేతి సూచకం * ఆద్యేన్యఃత్వేతి * తా
దృశాధేయతాకం యద్యత్తావదన్యతేనువృత్తిత్వస్వ సమనియతప్రతియోగి
తాకాభావ నివేశాన్న కేవలాన్వయన్యవ్యాప్తిః ఏవంద్వితీయేపి * జగత
ఏవేతి * ధూమవాన్ ఎహ్నోరిత్యాదౌ యతిగ్రం చిదధికరణం మహాసాది
తద్వృత్తిసాధ్యాభావాన్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావా ఏవేతి న్యధికరణధ
ర్మావచ్ఛిన్నా ఏవజగత్వృత్తిత్వాభావావృత్తినుద్వృత్తయ ఇత్యతివ్యాప్తిః
* సాధ్యాభావేతి * న్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావైర్నిగతః దీధి
తౌనహవ/వదగతానాన్నిభి సాధ్యాభావ సమానాధికరణ నిఖల సాధ్యా
భావాధికరణత్వం లభ్యతే తత్ప్రసిగ్గారాభ్యాముక్తనోపవారయతి * నన్వి
తి * స్వమాధికరణంయద్యదతి వీచ్ఛాయా అనివేశే స్వపదేన పర్యవమా
దాయతద్వృత్తిన్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావత్వ వ్యాపకం మ
హాససృత్తిత్వం భవతీతి వర్ణనస్య స్వపదార్థత్వ ఎశ్వర్వస్యాపి తాదృ
శతయా జగతపవ సాధ్యాభావకూటవ త్వాదతివ్యాప్తిరేవ ధూమవాన్వహ్నో
రిత్యాకౌ భవేదితి. స్వవృత్తిసాధ్యాభావత్వ సమానాధికరణం యద్యదధికర
ణ వృత్తిత్వ మితుక్తౌ రూపాభావవాన్వాయత్వాదత్యాదావవ్యాప్తిః ఘ
ట్రాంతరవృత్తిత్వస్య క్షుద్ధవృత్తిసాధ్యాభావత్వ సామానాధికరణ్యాత్ ఏవ

వ్యాపకాదికం నతథా ఆయోగోరక వృత్తితాయా ప్రకృష్ట త్రిసాధ్యాభావత్వ
 వ్యాపకత్వాదయో గోరకవృత్తిసాధ్యాభావత్వస్యచ సమానాధికరణ భక్త్యా
 వచ్చిన్న సాధ్యాభావ సాధారణతయా తద్వృత్తిత్వావ్యాప్యత్వాదిత్యయో
 గోరకాద్యవ తాదృశం వ్యమితి నాతివ్యాప్తిః తాదృశయిత్యిందిధికరణ
 మాదిదా వృత్తిత్వాభావస్య వహ్యదౌ సత్వేపి నకుతిః తాదృశంయద్య
 త్స్వీంతావనవ్యతమ వృత్తిత్వత్వ వమనియతప్రతియోగితాకాభావనివేశాల్
 అన్యతమత్వంచ తత్తనవృత్తికూన్యత్వం నకు తత్తనవ్యాన్యత్వం అహోనకేవ
 లాన్వయిపాద్యకే అప్రసిద్ధిః తాదృశంస్వయద్య తత్తదధికరణ వృత్తిత్వాభా
 వ కూటవత్వ నివేశేపి కేవలాన్వయిపాద్యకే అవ్యాప్తివేదానుసౌపి త
 థాత్వాదితమహ్యేతరంకూపసామాన్యాభావవా వాయుత్వాదిత్యాదావన
 కలయావనతామేవతథాత్వం స్వవృత్తితాయాపవ తత్తన్వటాది వృత్తిసా
 ధ్యాభావత్వ వ్యాపకత్వాదతోనావ్యాప్తిః అథవాస్వవృత్తి సఃలపాధ్యాభావ
 సమానాధికరణ సాధ్యాభావత్వావచ్చేదేన యదధికరణవృత్తిత్వం తాదృశ
 యిత్యిందిధికరణవృత్తిసఃలపాధ్యాభావవత్వమేవ యావతా మిత్యాదెర

 ముత్తరదలే వ్యాపకత్వస్థాన సామానాధికరణ్య నివేశేకూమనావహే
 రిత్యాదౌ అతివ్యాప్తిః మహాసాదివృత్తిత్వ ఆయోగోరకాదివృత్తిత్వ సా
 మానాధికరణ్యాల్ అహోవ్యాపకత్వద్వయం * తాదృశమితి * తన నిర్మా
 మవృత్తిత్వాభావ మాదాయనాతివ్యాప్తిః * తథాత్వాల్ * ఉక్తస్వాంతర్గత
 త్వాల్ నన్వయం రూపాభావనావ్యాప్త్యాదిత్యాదౌ యద్యదథాప్రసి
 ద్ధిః తత్సాధ్యకే విఘ్నసుపాదానే రూపాభావవా ద్రవ్యత్వాదిత్యాదౌ అ
 తివ్యాప్తివీత్యతతహ * అథవేతి * స్వవృత్తిసాధ్యాభావత్వ వ్యాపకాధ్య
 తానిరూపకవృత్తిసాధ్యాభావత్వ వ్యాపకస్వవృత్తి తాకత్వగుణః తచిత్తు
 యద్యదితి విఘ్నయావ్యాపకత్వగుణత్వేన కొపిదోషఇత్యపి లిఖితం తత్ర
 యద్యదథా ప్రవేశే ప్రయోజనాభావోబాధ్యః సాధ్యాభావస్యైవత్యైవ
 కారావ్యాధికరణ రూపవ్యవచ్చేదాకః నచ స్వవృత్తితాదేస్వీరూపసంబం
 ధేన నివేశనీయతయాసమానాధికరణ కూపస్యాపివ్యవచ్చేద ఏవేతివాచ్యం త
 థాన త్యభావసాధ్యక వ్యభిచారిణ్యుతి ప్రసంగాల్ కింతు స్వప్రతియోగితా

భవాః ధూమవాన్ వహ్నోరిత్యాదౌ తాదృశయత్కించదధికరణం ససాధ్య
వత్ తద్వృత్తినకల సాధ్యాభావ సమావాధికరణస్య సాధ్యతావచ్ఛేదకావ
చ్ఛిన్న సాధ్యాభావస్య తద్వృత్తిత్వాభావాత్కించుఅయోగోకాద్యేభి
తద్వృత్తి సకలసాధ్యాభావవత్సం సాధ్యకూన్యస్యైవేతి జగతఃఅతథా
త్వాన్నాతివ్యాప్తిః రూపాభావవాన్ వాయుత్వాదిత్యాదౌ తాదృశాధి
కరణం త తద్వృత్తిబాధితేన వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావస్త్రైవతద్వృ
త్తినకలసాధ్యాభావ సమావాధికరణత్వాత్తస్య తద్వృత్తిత్వ నియమాదితి
వావ్యాప్త్యవకాశః శేషం పూర్వవత్

వచ్ఛేదక విశిష్ట సాధ్యవత్తాగ్ని విరోధితా వియోగః సంబంధేన వృత్తివ
త్తుప్తయం నివేశ్యమితి సతద్వృత్తవచ్ఛేదకః అవచ్ఛేదేనేత్యస్య ప్రయోజనమా
హ * ధూమవానితి * వకలవదోపాదాన ప్రయోజనమాహ * రూపాభా
వేతి * అన్యథా తాదృశాధికరణప్రసిద్ధిరితిభావః యద్యాప్యవృత్తినకలసా
ధ్యాభావాధికరణతాసమావాధికరణ సాధ్యాభావాధికరణ తాత్పర్యాపక
స్య వృత్తితాత్పర్యభావః వృత్తివత్తుప్తయమపి స్వరూపసంబంధేన బాధ్యం
సాధ్యాభావాధికరణతానుదళిత సంబంధమివేశేపి తావత్తాదృశవృత్తిరూపే
ణ తన్నివేశాదుర్నిపాభావాది సాధ్యకే స్వపదేన తద్వృత్తిబాధాయ తద్వృత్తి
స్వరూపసమనాయావచ్ఛిన్న తావదధికరణతాన్యతరత్వాది వ్యాపకాభేద
త్వాదికం సులభమేవ ధూమవాన్ వహ్నోరిత్యాదౌ స్వపదేన పర్వగన్యా
పాదాన తద్వృత్తితాదృశ సాధ్యాభావాధికరణ తాన్యతరమత్వ వ్యాపకాభే
యతానిరూపకవృత్తిధికరణతాన్యతమశ్శ్యస్య సమావాధికరణ ధర్మావచ్ఛి
న్న సాధ్యాభావాధికరణతాసాధారణతయా నాతివ్యాప్తిః * శేషం * తావదన్య
తమవృత్తిత్వత్వ సమనైయత్వాదికం అన్యథాకేవల్యయిసాధ్యకే తాదృ
శంస్వయన్యత్రావదన్యతమ వృత్తిత్వత్వ వమనియత ప్రతియోగితాకాభా
వకూటవత్సనివేశేప్రసిద్ధేః యదిచ పూర్వం తాదృశయత్కించదధికరణ
వృత్తినకలసాధ్యాభావవత్సమేన యావతామిత్యాదేరథాత్మక పాఠః ఏవి
వక్ష్యతే చ పూర్వపాఠేయద్యధర్మాప్రసిద్ధ్యా వీఘ్నత్యాగమమేత్యయం
పాఠః సమ్యక్ తదాశేషం పూర్వవదితి పాఠోనాస్త్రైవతద్వృత్తయం యద్యత్స్య

అథవాన్యాసజ్యవృత్తి సాధ్యాభావమాత్రే వృత్తిధర్మావచ్చిన్నాధికరణస్వ
 మేనసాధ్యాభావమాత్రాధి కరణస్వంజగతపవసాధ్యాభావత్వావచ్చిన్నాధికర
 ణతయావ్యభిచారిణ్యతిత్యాప్తివారణాయన్యాసజ్య వృత్తిత్వం ధర్మవిశేషణం
 తథానన్యపిచ జగతపవవ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్న సాధ్యాభావమాత్రేవృత్తిత
 థావిధ ధర్మావచ్చిన్నాధికరణత్వాత్ సపవదోషణతి ఆధేయతావచ్చేధక
 తాదృశధర్మన్యాసవృత్తితద్వ్యావ్యం యద్యత్తదన్యత్వేనధర్మోవిశేషణీయః
 మితి నివేశే దుష్టేయతా గౌరవంచేత్యుతః యావత్సామధావానా మైకాధి
 కరణ్యమిత్యాద్య వివక్షితైవచా * అథవేతి * ధర్మవిశేషి * తథాచాధేయ
 తావచ్చేదకీభూతన్యాసజ్యవృత్తిసాధ్యాభావమాత్రేవృత్తిధర్మన్యాసవృత్తి
 తద్వ్యావ్యం యద్యత్తదచ్చిన్నాయఃన్యాసజ్యవృత్తిసాధ్యాభావమాత్రేవృత్తి
 ధర్మ నైదవచ్చిన్నాధికరణ తావన్నిరూపితవృత్తిత్వాభావవత్వంనిర్మూలః
 వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్న సాధ్యాభావసాధారణ ద్విన్యాయపిత న్యూనవృ
 త్తిత్వాదే ర్వహ్యభావత్వే ప్రసిద్ధిః అత్రప్రతియోగికోటో సాధ్యాభావ
 మాత్రే వృత్తిత్వగ్ని మాత్రేపదానివేశే వాచ్యత్వాది సాధ్యకే సాధ్యాభావ
 మాత్రేవృత్తిన్యాసజ్య వృత్తిర్వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్న సాధ్యాభావమా
 త్రేవృత్తికూటత్వరూప ధర్మస్యవ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్న వాచ్యత్వజ్ఞేయ
 త్వాద్యభావసాధారణకూటస్వ న్యూనవృత్తితయాతద్వ్యావ్య త్వేనచ తద్భి
 న్నిత్వానంభవేన అవ్యాప్తిరతస్మిన్వేశః పవచ తాదృశకూటత్వస్య వ్యధి
 కరణ ధర్మావచ్చిన్న వాచ్యత్వాద్యభావభిన్న తాదృశజ్ఞేయత్వాద్యభావ
 వృత్తిసాధ్యాభావమాత్రేవృత్తిత్వాసంభవేనాపసిద్ధిః వ్యాసజ్యవృత్తిత్వా
 నివేశే యావాభావ సాధ్యకే ఏకరూప ఘటితవ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభా
 వ ఘటితద్విత్వస్య సకలరూపాత్తకాభావ వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్న సా
 ధ్యాభావవృత్తిసాధ్యాభావత్వరూపాయో ధర్మ స్రన్యాసవృత్తిత్వాత్తద్భి
 న్నధర్మాప్రసిద్ధిరత స్తత్రే రన్నివేశః అనుయోగికోటో మాత్రేపదానివె
 శే కేవలన్యాయని కుటస్థతద్వ్యక్తిత్వ వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్న సాధ్యా
 భావైతన్నిష్కద్విత్వమాదాయైవ తదవచ్చిన్నాధికరణ వృత్తిత్వస్య మేతాన
 త్వాదవ్యాప్తిరతోమాత్రే పదనివేశితతు ననల్ సాధ్యాభావ వృత్తిధర్మ

త్వేనైవ నివేశనత్వా త్సాధ్యభావద్విత్వ మాదాయతదవచ్చిన్నాధికరణ
తాయాః కేవలాన్వయిత్వాత్ వ్యభిచారిణీకాద్యశభిన్న సాధ్యభావమా
త్రేపుత్తివ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావత్వ రూపధర్మకమాదాయ జగతపి
వ తదవచ్చిన్నవత్వాదతివ్యాప్తిరతః వ్యాసజ్యపృత్తి ఏకత్వానవచ్చిన్న వ
ర్యాప్తిసంబంధేన వృత్తిమత్వం వ్యాసజ్య పృత్తిత్వం ద్విత్వస్యస్వాత్మకతా
ద్యశ ధర్మకవ్యాప్యతయా తద్భిన్నత్వానంభవతాన్యూనవృత్తితి వ్యధికర
ణానాం ఘటత్వాద్యుదాసీన ధర్మాణాం న్యూనవృత్తితయా తత్తద్భేదకూ
ట నివేశకౌరవం వస్తుతస్తు రూపాభావసాధ్యకే లక్షణఘటకత్వేనాభిమ
తమాత్రే తన్నిలఘటిత కూటత్వ తత్ప్రతరూపఘటితకూటత్వాదీనాం సర్వేషా
మేవ న్యూనవృత్తిత్వాత్తద్భిన్నత్వం నస్యాదితి త్రేత్వాదీనామేవ తద్భిన్నత
యా తదవచ్చిన్నాధికరణాప్రసిద్ధిరతస్తద్వ్యాప్యత్వ నివేశః నచ తత్త్వస
మానాధికరణత్వం వృత్తిమత్తత్త్వదాధాభేదానివేశేన లాఘవాదితివాచ్యం
దశితకూటత్వయోవ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావ ఏవసామానాధికర
ణ్యాత్ నాపితాద్యశ ధర్మకస్యవ్యాప్య వృత్తితానిరూపకాధికరణవృత్తిత్వంత
స్యతత్పర్యాప్త్యధికరణపర్యాప్తత్వరూపత్వేనవ్యధికరణధర్మావచ్చిన్న ధూ
మాభావద్విత్వస్య ధూమసామాన్యభావ సాధారణత్రిత్వా వ్యాప్యత్వేన
తాద్యశ సాధ్యభావ మాత్రీవృత్తిత్వనత్వా జగతపివ తదవచ్చిన్నా
ధికరణతయా అతివ్యాప్తేః నాపి స్వవ్యాపకతతత్త్వం గౌరవాత్ కింతు త
ద్వదన్యావృత్తిత్వం నిరుక్తకూటత్వయోరన్యోన్యావ్యాప్యత్వేన సంగ్రహః న
చ న్యూనవృత్తిత్వం స్వవ్యాపక తతత్త్వేనతి తద్భిన్నత్వం తావతాపి నిరు
క్తకూటత్వయోరన్యోన్యన్యూనవృత్తిత్వా భావేన సంగ్రహ సంభవాదితి
వ్యాప్యత్వంవ్యథం పూర్వోక్తద్విత్వసంగ్రహేయతద్భిన్నత్వనివేశేయత్వా
తద్భిన్న తద్వ్యాప్యనివేశాత్తన్మూనవృత్తిత్వం వ్యథామితివాచ్యం సా
ధ్యభావయోరపేక్షాబుద్ధిక్రిమేణ క్రిమజనితయోద్వికత్వయోః పరస్పర భి
న్నత్వాత్ పరస్పర వ్యాప్యత్వాచ్చ తద్భిన్నత్వాభావేనా సంభవభయేనత
న్మూనవృత్తిత్వస్యావశ్యకత్వాత్ తచ్చ తత్ప్రయానాధికరణ భేదవీరియో
గితావచ్ఛేదకత్వ పర్యాప్త్యధికరణత్వం పర్యాప్తిఫలస్ఫుటా నతు తత్త్ర

మూనవృత్తిత్వంచ నమావాధికరణాభావప్రతియోగిత్వతమ్యాం ఉక్తస్థలే త
 మావవ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావోభయ త్వాదిరేవతాద్యశోధ
 మస్తస్యరూపాంతర సాధారణత్రిత్యాదిమూనవృత్తిత్వేపి తాద్యశత్రిత్యా
 ద్యవచ్ఛిన్నవ్యక్తచిదవ్యవృత్తితస్యాధేయతానవచ్ఛేదకతమాధేయతావచ్ఛే
 దకీహూతతాద్యశధర్మమన్యూనవృత్తితావరమాత్ నచ సజనియతాభావైక్య
 వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావమాత్రేవృత్తివ్యాసజ్యవృత్తిసమాప్తసిద్ధ్యా
 కేవలాన్వయ సాధ్యకేలవ్యాప్తిరితివాచ్యం తథానతి వ్యాసజ్యవృత్తిత్వస్థలే
 అవ్యాసజ్యవృత్తినేకవృత్తిధర్మభిన్నత్వస్యైవోపనీయత్వాత్ కేవలాన్వ
 యి సాధ్యకే సాధ్యాభావత్వస్యైవ తథాత్వాదిత్యో దోషాంతరదావాన్వ
 సామానాధికరణ్య ప్రవేశః జైయర్థ్యోల్ అథ కేవలాన్వయి సాధ్యా
 భావకూటత్వస్యాపి స్వాధికరణప్రత్యేక వృత్తిభేద ప్రతియోగితావ
 చ్ఛేదకత్వాత్తద్భిన్న ధర్మావచ్ఛిన్నస్థిః నచ భేద నిరవచ్ఛిన్నవృత్తిత్వం
 ప్రతియోగ్యవృత్తిత్వంవా విశేషణమితనస్వస్య మూనవృత్తిత్వమితవాచ్యం
 తథానతి రూపాభావ సాధ్యకే వ్యధికరణరూపద్వయ సాధారణత్రిత్యా
 పి తాద్యశధర్మభిన్నతయా తదవచ్ఛిన్నాధికరణా ప్రసిద్ధే రవ్యాప్తిరితి
 చేన్న త్రిత్యాద్య వచ్ఛిన్నాధికరణాప్రసిద్ధావపిద్విత్వమాదాయైవ తాద్యశధ
 మ్భిన్న ధర్మావచ్ఛిన్నాధికరణ ప్రసిద్ధేః గగనాధికరణాప్రసిద్ధావపి గగ
 నస్య ప్రమేయత్వేన ప్రమేయత్వావచ్ఛిన్నాధికరణ ప్రసిద్ధివత్ ఆధేయశా
 వచ్ఛేదకనివేశఫలమాహ * ఉక్తస్థలేఇతి * సాధ్యాభావస్యప్రేవేతి * ఏవ
 శారణ కేవలాన్వయిసాధ్యకే నసాధ్యాభావత్వ కూటనివేశః అకించితకర
 త్యాది సూచితం * తథాత్వాదితి * అత్రీనమనియతాభావైక్యమక్త
 మూన వృత్తిత్వ విశిష్ట తద్వ్యాప్తాప్రసిద్ధిరితి నశంక్యం తన్నూనవృత్తి
 త్వతద్వ్యాప్త్యత్యయోరుభయోరభావస్యోక్తత్వాత్ యద్వాతద్వ్యాప్త్యవృత్త్యం
 పూర్వోక్తమేవ తన్నూనవృత్తిత్వంచ తత్సమానాధికరణాత్మంతాభావప్ర
 తియోగిత్వం ఏవంచ కేవలాన్వయిసాధ్యకే గగనాదావేవ తద్విశిష్టతద్వ్యా
 వృత్త్యప్రసిద్ధిః నచ సాధ్యాభావ ద్విత్వస్య తదధికరణమిత్రేక వృత్త్యభా
 వప్రతియోగిత్వ మస్యైవ అభావస్య ప్రతియోగివైయధికరణ్య ప్రవేశస్తుస్య

వృత్తా హేతు తావచ్ఛేదక సంబంధం వివేకయతః * కించేతి * ధూమాదావన్యాప్తి
 రితి * వహ్నిమన్తాత్రిసమవేతఘటాదౌ పరమానన్య నిర్వహ్నిసమవేత
 త్వాభావస్య తత్రాసత్వాదితి భావః ఏతచ్ఛ యత్కించిత్యంబంధావచ్ఛిన్న
 తాదృశవృత్తిత్వస్య సమనియత ప్రతియోగి తా కా భావనివేశాభిప్రాయేణ త
 న్యథా నిర్వహ్నిసంయుక్తత్వాది సాధారణ తాదృశవృత్తిత్వత్వం ప్రతి త
 థాపిథాభావప్రతియోగి తాయా అవ్యాపకత్వాత్తస్య లక్షణాఘటకతయా
 వృత్తిమన్తాత్రిస్తేన సాధ్యాభావాధికరణ కాలాదౌ వృత్తే నిర్వహ్నివృత్తి
 గ్న సామాన్యాభావస్య వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకస్యైవ
 వృత్తిమన్తవృత్తిత్వాదవ్యాప్త్యసంగతేః అతఏవసంబంధమనివేశ్య తాదృశాధి
 కరణ వృత్తిత్వత్వ సమనియతప్రతియోగి తా కా భావనివేశపక్షే దూషణాంత
 రమాహ * సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధేనైతి * ఏతచ్ఛ కాలికసంబంధావ
 చ్ఛిన్న సాధ్యాభావస్య కాలాదావనల్పేపి తస్య యథావివక్షితసాధ్యాభావ
 సముదాయవత్త్వ మక్షతమేవేతి సూచనాయ కాలాదావిత్వాది పదాద్విష
 యితాసంబంధేన వస్తుమాత్ర సుబంధిన ఈశ్వరజ్ఞానాదేః పరిగ్రహః
 ఖః ప్రత్యేక ద్వితీయచ్ఛేదస్య నిర్వసంమతిత్వోపాధి వాద్యం పర్యా
 ప్రయఘటిత స్వరూపసంబంధేన ప్రతియోగిత్యస్త్యోక్తత్వాత్ వైశిష్ట్యాద్యనవ
 చ్ఛిన్నగ్యం వ్యాసజ్యస్థితిధర్మానవచ్ఛిన్నగ్యం వాప్రతియోగిత్యవిశేషణం
 యద్వాతిథ్ధర్మావచ్ఛిన్న సమావాధికరణాభావప్రతియోగి తావచ్ఛేదకత్వం
 తన్నూనవృత్తిత్వం తచ్చ ఘటత్వేన వాచ్యత్వాద్యభావత్వ నిరూపితం ప
 టాదివృత్తిత్వ విశిష్టవాచ్యత్వాద్యభావత్వాదౌ పటాదివృత్తిత్వ విశిష్టఘట
 త్వేన వాచ్యత్వాభావత్వాచౌవాప్రసిద్ధం అప్రప్యవచ్ఛేదకత్వ పర్యాప్తికా
 వెశ్య అతశ్చైధేయ తావచ్ఛేదక వ్యాసజ్యవృత్తిసాధ్యాభావమాత్ర వృత్తిధ
 మ్మాస్య ద్వేధానివేశయేన స్వవ్యాపకతాదృశధర్మానిగూపిత మ్యానవృ
 త్తిత్వ పర్యాప్త్యధికరణ భేదనివేశోపి భవత్వేన * వహ్నిమతి * వహ్ని
 మన్తాత్రికపాలారథైవర్వతసంయుక్తఘటాదౌదూషణాంతరమిత్యంతర పదం
 యత్కించి త్సంబంధ నివేశ కల్పీయ దూషణేతరపరం కాలః కాలత్వ
 విషయతా న్యతరవాన్వా ద్రవ్యత్వాదిత్యాదౌ వనతివ్రసంగాదాహ

వ్యభిచారిణీతి తస్మాద్భక్త్యైవ తిష్ఠన్తాధికరణస్య కాలాదేర్వివక్షితసా
 భ్యాభావకూటవత్సం తాదృశవ్యభిచారి హేతావిత్యర్థః ద్విచ్యుత్వసాధనకే
 ద్ద్రవ్యత్వ పృథివీత్వాన్యతరాభావ శుద్ధద్రవ్యత్వాభావయోగ్వాప్తిత్యాది
 హేతుకే రూపాద్యాత్మక సాధ్యాభావస్య సత్వాదిసాధ్యకే సంయోగేనసమ
 వాయేనవాయత్రీహేతుః తత్ర సత్రాత్వా వచ్చిన్నాభావస్యత సాధనవద
 వృత్తిత్వాత్ సాధనసమానాధికరణత్వేనలభావేషి తేనతానభావానా
 దాయోక్తస్థలేష్వతివ్యాప్త్యవ్యాప్తిప్రసంజనసంభవత్వాశంకతే * సాధ
 నాతి * సద్ధితావ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావానామేవ సాధనసమానాధి
 కరణతయా తాదృశాభావకూటాధికరణం జగదేవ వ్యభిచారిణీన సాధ్యతా
 వచ్చిదకావచ్చిన్న సాధ్యాభావస్యాపి తథాత్వాత్ తాదృశాభావకూటాధి
 కరణం నిసాధ్యమేవ సాధనసమానాధికరణ్యోపలక్షితాభావాధికరణత్వ
 మేవ నివేశ్యం సతు తద్వికృష్టాధికరణత్వం తేన వృత్తిరేకేణ హేతాతద్విశిష్టా
 ధికరణవృత్తిత్వాభావస్యవృత్తిమద్వృత్తత్వసంభవే నావ్యాప్తిః సాధనస
 మానాధికరణత్వం సాధనతావచ్ఛేదకసంబంధేన సాధనతావచ్ఛేదక విశిష్ట
 వద్వృత్తిత్వం తేనద్రవ్యత్వాదేః కాలికసంబంధేన ఆధికరణైస్సంబంధానత్రా
 ధికరణ గుణాదావ ద్ద్రవ్యత్వ పృథివీత్వాన్యతరత్వావచ్చిన్నా భావస్య స
 త్వేపి ద్ద్రవ్యత్వపృథివీత్వాభివ్యాధి సాధ్యకే ద్ద్రవ్యత్వద్రవ్యవృత్తిత్వ విశిష్ట
 సత్వాదా నాతివ్యాప్తిః సత సత్రాయాం సాధ్యాభావకూటవత్సంబంధాదివృత్తి
 త్వసత్వాదివిశిష్టసత్వే తదభావస్య దర్శనతయానాపదశిత సాధ్యకే విశిష్ట
 సత్వేతివ్యాప్తిప్రసక్తిరితివాద్యం సాధనతావచ్ఛేదకావచ్చిన్న త్వనివేశ
 ధ్రవ్యత్వాది సాధ్యకవిశిష్టసత్వే అవ్యాప్తివారణాయ విశిష్టానుయోగికాభా
 వాభ్యుపగమస్యావశ్యకతయా ఉక్తస్థలేతివ్యాప్తిప్రసక్తేః సంయోగేనా
 ద్యై సంయోగిన ఘటాదిహేతానుయోగత్వావచ్చిన్న సంయోగాభావస్య
 * యత్సాధ్యకేతి * విశిష్టానుయోగికాభావాభ్యుపగమస్యేతి * సాధనతావ
 చ్ఛేదకసాధ్యాభావకూటవద్వృత్తితావచ్ఛేదకత్వాభావనివేశస్యేతిత్వసపాతః
 తత్రసాధనతావచ్ఛేదక తావర్యాప్త్యవచ్ఛేదకధర్మావచ్చిన్నానుయోగితా
 కత్వనివేశవిశిష్టానుయోగిత్వస్యస్వహస్తితత్వాత్ వ్యాప్త్యవృత్తిత్వం నిరవచ్చి

ఉన్నతికాలావచ్ఛేదన సాధనవతివృత్తి ర్వాప్యవృత్తిత్వవిశిష్టస్యాధికరణేను
 గాదా సంయోగేనవృత్తిరప్రసిద్ధ్యాఅవ్యాప్తిః సంయోగీసత్వాదిత్యాదౌచ
 గతపథ సంయోగాభావవత్సేన అతివ్యాప్తిర్వారణాయోగ్యావృత్తిత్వవి
 శిష్టాభావవత్తానివేశనస్యావశ్యకత్వాదిత్యతః అనవచ్ఛిన్నై వవృత్తిరత్యే ప్రవే
 శ్యా అథసాధన సమానాధికరణత్వేన సాధ్యాభావే విశేషితేపి సత్రావా
 జాతేరిత్యాదావవ్యాప్తివారణ మశక్యమేవ ప్రత్యేకంసాధన సమానాధికర
 ణాభ్యాం ద్రివ్యవస్థ విశిష్టసత్రాభావద్రవ్యవ్యవస్థ విశిష్టసత్రాభావాభ్యాం
 ఘటితాభావసముదాయస్య సామాన్యాదావేవసత్వాత్తత్రోద హేతుతావ
 చ్ఛేదక సంబంధేన వృత్తిరప్రసిద్ధేః యత్తు ద్రివ్యత్వాది విశిష్టసత్రాభావ ప్ర
 తియోగితావచ్ఛేదకకోటౌ సత్రాత్వం సనివేశ్యతే ద్రివ్యత్వాది వైశిష్ట్యమాత్ర
 ప్రేవ తత్ప్రతి మోగితావచ్ఛేదకత్వ సంభవాదితి ద్రివ్యత్వాదిసాధారణద్ర
 వ్యవృత్తిత్వం నను వ్యాసజ్యవృత్తిత్వవైశిష్ట్యానివేశాదేవనావ్యాప్తి రిత్యత
 హ * సంయోగీతి * సచావచ్ఛిన్న వృత్తికాన్యత్వం వ్యావృత్తిత్వం తద్వ
 నసంయోగాభావేషతి వృధికరణధర్మావచ్ఛిన్న సంయోగాభావమాశ్రీమ
 పాదాయ నావ్యాప్తిరివాచ్యంతదీత్యైవసంయోగీసత్వాదిత్యాదావతివ్యా
 ప్తేమకర్వారత్వాల్*అత్యే* సాధనసమానాధికరణ్య ఘటకత్వంసప్తమ్యర్థః
 అథ తదూపాభావవాన్ప్రీమేయత్వాదిత్యాదౌ సాధ్యాభావస్యతదూపవ్యధి
 రవచ్ఛిన్నవృత్తిత్వాభావాద్వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావమాదాయాతి
 వ్యాప్తిఃనచ ప్రాచీనమతే రూపస్య స్వాత్యంత్రాభావాసామానాధికరణ్యాన్ని
 రవచ్ఛిన్న వృత్తిత్వంమూః అయంగ్రంథశ్చ తన్నతవేతివాద్యం తథాసతి
 ఘటతద్వాయుద్విత్తమప్రేతద్వాయుద్విత్వాది రూపసాధ్యాభావస్య ప్రత్యే
 కం సాధన సమానాధికరణస్య కూటవతఃఘటాదౌవాయత్వాదెరవృత్తే స
 త్రాన్యవృద్ధిపీను నెతశూన్యత్వాది సాధ్యకే సాధనసామానాధికరణ్యాదానే
 వ్యతివ్యాప్తినత్వాద్భూతత్వ మూతకత్వాన్యకాభావసాధ్యకానుభావనస్య
 నిరీజత్వాపాతాదితీ చేన్న సవ్యమతే తస్యసద్ధేతుత్వాల్ ఏతద్గ్రంథస్య
 సవ్యాభిప్రాయకత్వాల్ ఆన్యథాప్రాచీనమతే తదూపాదెరవచ్ఛిన్న వృత్తి
 కత్వప్రేతదూపాత్యంకాభావవానిత్యాది పూర్వగ్రంథలభ్యమిత్యతి వ్యా

వ్యక్త్యాది బైశిష్ట్యవచ్చిన్నాభావ ప్రతియోగితాయాః సత్రాత్వసమనైయత్వ
విహాన్తాద్యకాభావస్య లక్షణముట తెలి సమాధానం తదతిత్యుచ్యం దృ
వ్యత్వవిశిష్ట సత్రావాణ్ణాతెరిత్యాదానపీ దృశ్యుక్త్యా సాధ్యతావచ్చేదక
తాదృశవిశిష్టసత్రాత్వస్య ఆభావప్రతియోగితా నవచ్చేదక త్వత్ దృవ్యతాపి
దిబైశిష్ట్యవచ్చిన్నాభావస్య సాధ్యతావచ్చేదక సమనియతప్రతియోగితా
క త్వభావాద్యధికరణి ధర్మావచ్చిన్నాభావమాదాయాతివ్యాప్తై మ
రాస్వరతయా ఏతల్లక్షణవాది నా గురుధర్మన్యభావ ప్రతియోగితావచ్చేదక
త్వ మతస్యావలంబనీయ త్వత్ దృవ్యత్వవిశిష్టసత్రాత్వాదేః ప్రతియోగితాన
వచ్చేదక త్వపి సమవేతవాణ్ణాతెరిత్యాదౌ సమవాయేన ఏతద్యూహస్యస్య
విశిష్టాభావ తద్యూహస్యత్వ విశిష్టాభావాదీనాం సమవేతత్వ సమనియతప్ర
తియోగితాకతయా ప్రత్యేకింసాధన సమావాధికరణతయా తద్వటితి కూ
టాధికరణే సామాన్యాదౌ హేతుతావచ్చేదకసంబంధేన వృత్తైరప్రసిద్ధ్యాతి
వ్యాప్తివారణాసంభవాత్ ఏవంవిశిష్టస్యాతిరిక్తతామతావలంబనాన్వితవి
శిష్టాభావానాంసాధ్యతావచ్చేదక సమనియతప్రతియోగితాకత్వ విరహోపపా
దనేన సమాధానమపి మాయం

ప్రైమగుర్ధర త్వత్ * ఏతదితి * ఆత్మక ప్రతియోగితావిశిష్టవ్యాపక తావ
చ్చేదక సాధ్యతావచ్చేదకత్వం సాధ్యతావచ్చేదక వ్యావ్యత్వ మిత్యుక్తావపి
విశిష్టత్వసాధ్యతావచ్చేదకకే నతిప్రసంగస్సంభవతితితునవాచ్యం సత్రాదిసా
ధ్యకే విశిష్టసత్రాద్యభావ మాదాయావ్యాప్తైరనుద్ధారాత్ ఆత్మ ప్రతియోజ
నాభావేనసాధ్యతావచ్చేదకకాటాసత్రాత్వాదేరనివేశాద్దృవ్యత్వవిశిష్టసత్రాది
సాధ్యకే వాతివ్యాప్తిః సచ తత్ర తన్నివేశేపి సాధ్యతావచ్చేదక వ్యావ్యత్వ
సానే సాధ్యతావచ్చేదకవ్యాపకవ్యావ్యత్వ నివేశాద్దృవ్యత్వ విశిష్టాభావసం
గ్రహణాదివాచ్యం తథాసతి పృథివీదృవ్యత్వప్రకారకప్రమావిషయత్వాదిత్యా
దౌ జాత్యభావస్యాపి లక్షణముట త్వావత్క్యా అభివ్యాప్తైత్యభిప్రేత్యాహ
* దృవ్యత్వేతి * స్వరూపసమవాయోభయముటితనంబంధేనాన్యత్వబైశిష్ట్య
మితి తదవచ్చిన్నప్రతియోగితాయా స్సమవేతత్వసమనైయత్వం సత్రావా
ణ్ణాతెరిత్యాదౌక్తపూర్వనక్షేపేషాంచితసమాధానమువన్యస్యతి * ఏవమితి *

ఉక్తస్థలపీఠ ద్రవ్యత్వ తదన్య సమవేశోభయ గుణత్వగదన్యసమవేశోభయ కమత్వతదన్యసమవేశోభయాభావానాం సాధ్యతావచ్ఛేదక సమవేశత్వ సమనియత ప్రతియోగితాకానాం ప్రత్యేకం సాధన సమావాధికరణానాం సమదాయవతి సామాన్యబా సమవాయేన వృత్తైరప్రసిద్ధ్యానివార్యప్రేః తావతాపి వారణాసంభవాత్ సవ యాదృశ సాధ్యాభావస్తామాధికరణం సాధనాధికరణం తాదృశస్తామాధికరణ వృత్తిత్వాభావస్య వివక్షితత్వాత్ ఉక్తాభావసమదాయాధికరణతాయాః సాధనవత్సంభవాత్ సతత్వముదాయన్య లక్షణఘటకతేతివాప్రసిద్ధిరితివాచ్యం ఏవంసత్యపితాదృశవిశిష్టాభావాద్యేకతరన్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న సాధ్యాభావస్తామన్య తాదృశస్యాధికరణ కేమందిద్వ్యత్రిమతామవృత్తేః సాధనన్యదవృత్తైరన్యప్రేతాదవచ్ఛేదాత్ ఏతాదృశ వివక్షానుసరణే భూతత్వమూర్తాత్వాన్యతరాభావవాక్ స్వకవదన్యత్వాదిత్యత్రభూతత్వ మూర్తాత్వోభయఘటితసాధ్యాభావకూటపతిహేతృత్వతయా వక్ష్యమాణాతి వ్యాప్తేనంగతి ప్రసంగాచ్చ సాధనవత్సంస్వకస్యకస్యచిదపి తాదృశోభయఘటిత స్తామాధికరణత్వవిరహేణ తాదృశస్తామన్య లక్షణఘటకత్వాత్ ప్రతియోగితాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాప్యత్వ విశేషణవైయగ్భావతైశ్చ పృథివీద్రవ్యత్వ ప్రకారకప్రమాణవిషయ త్వాదిత్యాదౌ జలావృత్తిత్వ తేజోవృత్తిత్వావచ్ఛిన్నాభావఘటితకూటపత్యన్య కస్యచిదపిసాధనవత్వ సత్వేనతాదృశ కూటస్య లక్షణఘటకత్వాత్ యాదృశకూటవత్త్వం సాధనవత స్తద్యద్వృత్తిత్వాభావన్య ఉక్తస్థలపీఠేతి * ఏకవిశిష్టాపరత్వాదన్య దుభయ పదార్థా తా వచ్ఛేదక మస్తి ద్రవ్యత్వ పృథివీత్వోభయ సాధ్యకన్య తదైవ సంగమనీయత్వాత్ అన్యథా విశిష్టసాధ్యకాంతర్భావసాన్యదిత్యుక్తాభావానాం లక్షణఘటకతా సాధ్యసమనియతతావచ్ఛేదక రూపావచ్ఛిన్నాభావ నివేశే పూర్వపక్షనిరాససంభవేషి పుచ్చమేవ పర్యవస్యేత్ పృథివీద్రవ్యత్వప్రకారకప్రమాణవిషయ త్వాదిత్యాదౌ జలాసమవేశాభావాది వారణాయ సాధనసమిసంభవరైకాధికరణ్యుత్తరూపసాధన సామాన్యాధికరణ్యన్య లాఘవేన నివేశ్యతయాసాధ్యవ్యాప్యతావచ్ఛేదకత్వోపాదానే గౌరవాదితి సాధ్యతావచ్ఛేదక పక్షని

సాధనే అనంతావితత్వాదిత్యాప్యనవకాశాదిచేల్ అత్రాహుః సాధ్య
తానచ్చేదకావచ్చిన్న సాధ్యవద్వత్రిసమానాధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభా
వచ్చిన్నత్వేన సాధ్యాభావవిశేషణాదుపదశిత విశిష్టాభావనిరాసః గుణ
కర్మాన్యత్వ విశిష్టవత్తావా జాతేరిత్యాదౌ విశిష్టవత్తావావచ్చిన్నవత్తా
ద్యభావస్యసంగ్రహయావచ్చిన్నాంతంపుత్తిర్నిరవచ్చిన్నాగ్రహ్యాన్యభా
సంయోగీనత్వాదిత్యాదౌ సంయోగత్వావచ్చిన్న సంయోగాద్యభావస్యసా
ధ్యవద్వత్రితయా వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావస్యైవలక్షణఘటకత్వేన ఆ
తివ్యాప్త్యావత్తైః సద్ధేతౌ సాధనసమానాధికరణస్య సాధ్యవద్వత్వస్యస్యా
ప్రసిద్ధిః సమానాధికరణధర్మావచ్చిన్నైతి తథాద వ్యధికరణ ధర్మావచ్చి
న్నసాధ్యాభావపన విశిష్టభేదప్రసిద్ధిః సచై వంసాధ్యతావచ్చేదక వ్యాపకత్వం
ప్రతియోగితావిశేషణం వ్యథాం అభావవార్త మేయత్వాదిత్యాదౌ ఘట
త్వాది రూపాభావస్య ఉక్తవిశేషణేనైవ వ్యావర్తనాదితివాచ్యం ప్రమేయ
సాధ్యకస్థలే ఘటత్వపటత్వోభయద్వవచ్చిన్న ప్రమేయసామాన్యాభావస్య
గగనత్వాద్యవచ్చిన్న గగనాభావాభిన్నస్య సంగ్రహీయ సాధ్యతావచ్చేదక
వ్యాపకత్వేన సమానాధికరణ ధర్మస్యావశ్యం నివేశనీయతయాఘటత్వా
దిరూపాభావ ప్రతియోగితావచ్చేదక ఘటత్వాభావత్వాదేష్ అభావత్వా
యత ప్రతియోగితాకాభావ ఘటితిలక్షణే సమాధత్తైః అత్రాహురిత్యాదినా*
యద్యపి సద్ధేతుమాత్రీవన వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నా సాధ్యాభావస్య గగ
నాభావాభిన్నతయా అసంభవవినక్తేః ప్రమేయసాధ్యకానుధావనంవిఫలం
తథాపి సాధనసమానాధికరణ ధర్మే సాధ్యతావచ్చేదక సామానాధికరణ్య
దానైనైవ తద్వారణవంభవాల్ వ్యాపకత్వపర్యంత ప్రవేశాథాం తదనుధావ
నం నచ ఘటత్వేన వహ్నిభావస్య స్వరూపసంబంధేన తత్తద్వహ్నిభా
వాభిన్నతయా వ్యాపకత్వపర్యంత సాధకకృత్యసంభవాదుక్తానుధావనం వ్య
థామేవేతి వాచ్యం వ్యాపకత్వ పర్యంతప్రవేశేపి స్వరూపసంబంధేన వ
హ్నిసామాన్యాభావ వారణాథాం వక్ష్యమాణసంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగి
తాకస్యైవ సమానాధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావస్య నివేశనీయత్వాల్

వ్యాపకత్వేన ఘటత్వాదావిశిష్టభేదస్య అక్షతత్వాదేతద్విశేషణన తదవ్యా
వృత్తేః నచ వాచ్యత్వాదిసాధ్యకస్థలే ఘటత్వాద్యవచ్ఛిన్న వాచ్యత్వాద
భావస్య సంఘోగాదివ్యధికరణ సంబంధావచ్ఛిన్నవాచ్యత్వత్వావచ్ఛిన్నవా
చ్యత్వాద్యభావాభిన్నతయా సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాపకసమానాధికరణ ధ
ర్మావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకత్వ మక్షతమితి తత్సంగ్రహాయ సమానాధిక
రణసంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్యాపి సమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావ ప్రతి
యోగిత్య విశేషణతాయా ఆవశ్యకత్వాత్ ప్రమేయసాధ్యకస్థలీయోక్తాభా
వస్య వ్యధికరణసంబంధావచ్ఛిన్న గగనాద్యభావాభిన్నత్వేపిప్రతియోగితావ
చ్ఛేదక ధర్మేనసాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాపకత్వవిశేషణసంబంధరేణైవ విశిష్టభి
న్నత్వ మవ్యాహతమేవేవాచ్యం ఏవమపి గగనత్వాదినా ప్రమేయసామా
న్యాభావస్య సమానాధికరణధర్మ తాదృశసంబంధావచ్ఛిన్న ప్రతియోగి
తాకతయా ఉక్తాభావస్య తదభిన్నత్వేన తత్ర విశిష్టభేద నిర్వాహాయ తా

* ఘటత్వాదావిత* నచ ఘటత్వాదేర్ఘటత్వాభావతదన్యాభావోభయత్వ
రూపం యదభావత్వ వ్యాపకం తదవచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకత్వ సంభవః త
త్ర లాఘవేన ఘటత్వాభావత్వస్యైవ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాత్ * వా
చ్యత్వాదితి * నచ వహ్నిర్విది సాధ్యకేపి ఘటత్వావచ్ఛిన్న వహ్నిర్విద్యభావ
స్య వ్యధికరణ సంబంధావచ్ఛిన్నాభావాభిన్నతయా సాధ్యతావచ్ఛేదకవ్యా
పకసమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావభిన్నత్వా సంభవాదవ్యాప్తివంభ
వే కేవలాన్వయి పర్యంతానుధానవం నిరీక్షయితి వాద్యం సాధనసమావాధి
కరణత్వేన సాధ్యాభావావిశేషణతాకత్వే వ్యతిరేకిణి సాధ్యసామాన్యాభావ
న్యాపి లక్షణఘటకతయా తాదృశాభావస్య వ్యధికరణసంబంధావచ్ఛిన్నా
భావానాత్మకతయా అవ్యాప్త్యభావాత్ తథాచ తన్నివేశే తదనివేశేచకే
వలాన్వయివివ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావస్యైవ లక్షణఘటకతయా ఏత
దనుస్మరతితి నను గగనత్వేన ప్రమేయసామాన్యాభావ ప్రతియోగితాయా
గగనవీచీకారా తాదృశాభావాసంగ్రహవ తాదృశప్రతియోగితావశూ
నాధికరణ సంబంధాభావాల్ కించ సమానాధికరణ ధర్మసంబంధావచ్ఛి
న్నాభావ నివేశే సాధ్యతావచ్ఛేదక సమనియతప్రతియోగితాయాం సా

దృశ విశేషణస్యావశ్యతత్వాత్ సమానాధికరణ సంబంధావచ్ఛిన్నస్వపితే
 పణం పరిత్యజ్య సాధ్యతావచ్ఛేదకనంబంధావచ్ఛిన్నస్వం ప్రతియోగితా
 యోగివేశ్యతా-ర్థస్యసాధ్యతావచ్ఛేదకనావశ్యరూపప్రతియోగితాన
 ధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛిన్నస్వస్య నవ్యావృత్తీసంభవః తథాహి స
 మవాచేన వహన్న సాధ్యే సంయోగేన భూమహేతా సంయోగసంబంధా
 వచ్ఛిన్న సాధ్యాభావోనసమావాధికరణ భూత సంబంధావచ్ఛిన్నాభావ భి
 న్నః కింతు సమవాయావచ్ఛిన్నే వహన్యభావవప తాదృశఇతి తస్యోపపత్తౌ శా
 దా భూమస్యవృత్తేరతివ్యాప్త్యసత్త్వాదనిష్పయానాధికరణ సంబంధావచ్ఛిన్న
 త్వం పరిత్యజ్య సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛిన్నస్వం వివేకయతి * స
 మానెతి * సన్వతి సమానాధికరణ భూతావచ్ఛిన్నాభావస్య మపేక్ష్యబాధు
 వాదగనాభావభిన్నత్వమేవ నివేశ్యతాం అన్యభావోన్వృత్తాభావాదీనాం
 యతిగించిగ్నమానాధికరణ భూతావచ్ఛిన్నాభావభిన్నత్వేన వారణానుపప
 త్తైః సమానాధికరణ భూతావచ్ఛిన్నప్రతియోగితావచ్ఛిన్యాక్రీత్యా వి
 త్యాసంభవేన ఏకత్రీసాధ్యవదృష్టీశ్చ సంభవేశ్యభేదమూలవితేనే మహాగౌర
 వాల్ ఏవంచ సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాపకత్వం వ్యభావమేవైతి స్వేపం విశి
 ష్టసాధ్యవదృష్టితావచ్ఛేదకీధూతభూతావచ్ఛిన్నాభావశ్చైనాను గతరూపే
 తావచ్ఛిన్నభేదనివేశాల్ ప్రకమావచ్ఛేదకత్వం ప్రతియోగితా సంబంధేన
 ద్వితియంతుప్రతియోగితావచ్ఛేదక తాఘటకసంబంధేన సహసాధ్యరూపానాధి
 కరణోఘటాభావాదిస్తస్పృశియోగితావచ్ఛేదకీధూతముత్యావచ్ఛిన్న ప్ర
 తియోగితాకోఘటత్వాదిశాన్యధికరణ భూతావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకో
 ఫీతివాచ్యం తాదృశప్రతియోగితా సంబంధనావచ్ఛేదకత్వం తాదృశప్రతి
 యోగితాకాభావస్వస్య వాచ్యత్వాల్ స్వావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వం స్వావచ్ఛే
 దకసంబంధతాదాత్మ్యభయ సంబంధేన తాదృశ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకతా
 విశిష్టప్రతియోగితావచ్ఛేదకాన్నయాదృశ తాదృశనిబంధవోననుగమః స్వావ
 చ్ఛేదకావచ్ఛిన్నత్వంచ స్వావచ్ఛేదక తావిశిష్టావచ్ఛేదక తాకత్వం వైశిష్ట్యం
 చ స్వసామానాధికరణ్యస్వావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వభయసంబంధేన
 ప్రయోజనం రూప్యం ఏవంచ వ్యధికరణభూతావచ్ఛిన్నాభావాదాన ప్ర

చెప్పకవిశేషణ సాధకత్వస్యచాపవాదసంభవాచ్చ సాధ్యవద్వృత్తిస్తా
దృశ్యాభావవృత్తిభయ త్యాగినాసాధ్యాభావపరిస్థితితన కాచిననుపపత్తిరితి.
సీద్ధ్యాప్యధికరణధర్మకావ్యవృత్తియోగినః ప్రతియోగితానంబుధేన వతా
మూనత్వాసంభవేన సాధ్యధర్మకస్య నాదవచ్చేదక తావచ్చేదకత్వమితి స్ఫో
రణోయేన ధర్మకాసామానాధికరణోపానానం యద్యాస్తావచ్చిన్నత్వస్య
సామానాధికరణోభయసంబంధేన యతః ఏద్రనుక విశిష్టసాధ్యవద్వృత్తి
తావచ్చేదక ప్రతియోగితా కాభావస్య మనుగగమితి * ఉపవాదనేతి * స్య
సమానాధికరణ ధర్మాకవచ్చిన్నప్రతియోగిత్యా సమావకత్వరూప సమానా
ధికరణ ధర్మాకవచ్చిన్నస్వసవేతేన సంబంధావచ్చిన్నత్వ సాధ్యతావచ్చేద
క వ్యాపకత్వయో వ్యాకృచ్చిత్వైర్వైవ స్వస్యధికరణ ధర్మాకవచ్చిన్నయా
యాప్రతియోగితాచిదన్య ప్రతియోగితాకన్వక్తృవహ్నిజలోభయత్వేన ప్ర
మేనాభావ ప్రతియోగితాయా వ్యధికరణధర్మాకవచ్చిన్నయాలన్యోగ
చుభయఃస్మరణభయ త్వసచ్చిన్నప్రతియోగితైవ తదనిరూపకాభావా ప్ర
సిద్ధిః ఆధే నతానవచ్చేదక వ్యావస్థ్యవృత్తిధర్మాకనవచ్చిన్నత్వస్య ప్రతియో
గితావశేషణత్వ మహాగోరచమితి స్తోకవర్ణం * ఉభయత్వాదనేతి * ప్ర
మేయసాధ్యకేన ఘటస్య బ్రహ్మకబ్రహ్మవిశేష్యత్వ తదన్యప్రమేయోభయా
భావప్రసిద్ధిః సజ్జేనం ఎన్నానుమాధాయాభావవద్వహ్ని గగనోభయాభావ
స్య సాధ్యవచ్చిన్న ప్రతియోగితావచ్చేదక వ్యాపకసమానాధికరణ ధర్మాకవచ్చి
న్నప్రతియోగితాకరణా వ్యధికరణ ధర్మాకవచ్చిన్నాభావస్య తదన్యత్వా
భావా దసంభవశ్చివాచ్యం సమానాధికరణధర్మకవృత్తితానవచ్చేదక వ్యా
వస్థ్యవృత్తిధర్మాభిన్నత్వస్య నివేశ్యత్వాల్ నద తాన్యకాభావస్యగనత్వమే
వప్రతియోగితావచ్చేదక మిన్వసావాద్యం గగనత్వమతేక్ష్యవ్యవస్థస్య లఘు
త్వాల్ గగనవివృత్త్యక్తిస్వస్య కథంబిల్లముల్వేపిన్మానవృత్తిత్వేనానవచ్చే
దకత్వాచ్చ అగ్రసవంతి ఉక్తోభయాభావనారణాయ లాఘవాత్ప్రతియోగి
తాయాం వృత్తిశుద్ధ్యవృత్తిత్వం సమానాధికరణ ధర్మకప్రతియోగితాయా
మేవ సాధికరణతావచ్చేదకత్వమేవాచితం అతశ్చ గగనత్వస్యాధికరణతానవ
చ్చేదకతయా గగనాద్యభావస్యాపి వారితత్వాల్ సాధ్యతావచ్చేదకవ్యావ

ఏతేన నీలరూప ఘటత్వోభయాభావనా నీల ఘటాన్యత్వాదిత్యాదౌ
సాధన సమానాధికరణం పటీయ నీలరూపం ఘటత్వంచ న ఘటత్వతి తాదృశ
నీలరూపఘటత్వాత్తక సాధ్యాభావఘటితీ కూటాధికరణాప్రసిద్ధ్యా అవ్యా
ప్తిరిత్యపి నిరస్తం తాదృశాభావే ఉక్తభేదాసత్వేన వ్యధికరణధర్మావచ్ఛే
దత్వం వ్యర్థం తద్వ కాంతిసంబంధావచ్ఛిన్నాధేయతా వచ్ఛేదక నహిజ
లాభయత్వాద్యవచ్ఛిన్నాభావవారణాయ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక సంబం
ధావచ్ఛిన్నసంబంధితావచ్ఛేదకత్వం అతశ్చ స్వరూపసంబంధావచ్ఛిన్నాధే
యతావచ్ఛేదకీధూత వాచ్యత్వత్వావచ్ఛిన్న సమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నా
భావస్యాపి వారణాత్సంబంధావచ్ఛిన్నత్వమపి వ్యర్థమేవేతి యగ్వాస
మానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావత్వం స్వాధికరణావృత్తిత్వస్యావచ్ఛేద్య
త్వోభయసంబంధేన కించిద్ధర్మవిశిష్టప్రకయోగత్వశూన్యత్వం సాధ్యవద్వ
త్త్యభావీయ వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్న ప్రకయోగితాన్యత్వంవాపాదేయం
ఏవంచ గగనాభావమాదాయా దోషాత్సన్యతావచ్ఛేదక వ్యాపకత్వాదికం
వ్యర్థమేవ ప్రయోజనాభావేన యత్కంచిత్ప్రతియోగ్యవృత్తిత్వాదికీమే
కానివేశాన్నవిహ్నిజలోభయత్వేన ప్రమేయాభావమాదాయదోషకతి అ
తేదంనమాధీయతే యదిదిధితికాత్రేకుక్తం సాధ్యతావచ్ఛేదకవ్యాపకత్వ
ముపాదేయం తదా ఉక్తపవ ప్రకారస్సాధీయా అన్యథాతుకించేత్య
స్యావతారికాయాం వత్త్యమాణః నతు సాధ్యవద్వత్త్యభావీయ వ్యధిక
రణ ధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాన్యత్వమపి గౌరవాత్ తథావ ప్ర
కారద్వయేపి నవృత్తివద్వృత్తిత్వాధికరణతావచ్ఛేదకత్వాదేవైవతౌవరణ
ఏతేన సమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాయా మవృత్త్యవృత్తిత్వ
సేవేశాద్వ్యాపకత్వాంతవైయక్త్యమిత్యప్యవాశంకీమేవ అతిపవసాధు స
మానాధికరణత్వేన సాధ్యాభావవిశేషణత్వ పక్షేధూతశ్చ మూతత్వాన్య
తరాభావ సాధ్యకాతివ్యాప్తిదానసంగతిః అన్యథాతాదృశవృత్తిత్వశూన్య
వ్యత్వ వైయర్థ్యాత్తదసంగతేః అన్తాంతం పూర్వంసార్వభౌమోక్తవిశేషణ
సద్భావమధిప్రేత్యైవ తత్సంగతీతి అత్రాశురిత్యాదుక్త విశేషణానను
రసశేపి నీలరూపఘటత్వోభయాభావసాధ్యోక్తశ్చేతా సాధ్యాభావత్వ

నాధ్యాభావస్యైవ లక్షణఘటకత్వాత్ ఏవం ఘటవృత్తిత్వ విశిష్టాకాశాభావా
దేరభావే సాధ్యేమేయత్వాది హేతౌ సాధ్యాభావస్య విశిష్టాకాశాభావా
దేరాకాశాభావానతిక్రతయో జగతీవ సాధ్యాభావ కూటాధికరణ తావ
త్త్యా అతివ్యాప్తిరితి సాధ్యాభావత్వ విశిష్టాధికరణత్వమేవ వివక్షణీయంతి
థావ వటుఘటవృత్తిత్వ విశిష్టాకాశాభావాభావో నాస్తీ త్యాది ప్రత్యయా
భావాత్ వటాచర్న తాదృశవిశిష్టాభావాధికరణత్వమితినదోషః ఏవంచసాధ
నాధికరణేపి సాధ్యాభావత్వేనవృత్తివివక్షణీయాఅన్యథాకాతిమనన్యత్వవి
శిష్టాకాశాభావస్య అభావేసాధ్యే నమవాయన హేతౌ సాధనసమానాధి
కరణాకాశాభావస్య సాధ్యాభావస్య విశిష్టస్వాధికరణే సామాన్యాదౌ నను
వాయేనవృత్తిరప్రసిద్ధత్వాదవ్యాప్త్యావతేః తాదృశవివక్షయాప్యక్తోభయా
భావ సాధ్యకస్థలే అవ్యాప్తివారణం సంభవతి ప్రత్యేకాధికరణే ఉభయా
భావాభావత్వేనావృత్తిః

విశిష్టాధికరణ తావ వేశాదప్యన్యాప్తివారణం భవతిత్యాహ * ఏవమితి *
*సాధ్యాభావస్యేతి * అథఅత్రాహురిత్యావ్యక్తవిశేషణస్యైవాసత్వాత్తా
దృశాభావస్య కథంలక్షణఘటక తా నచైవం పృథికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావ
మాత్రస్యేవ తథాత్వేనతత్రాతివ్యాప్తిరివాద్యంస్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నా
భావస్యాపి గగనాభావశయా తచ్ఛిన్నత్వాభావేనతాదృశాభావాప్రసిద్ధగన
తిప్రసంగాదితి చేన్న ఏతశాస్పృశ్యక నదైతౌ తుల్యరీత్యాఅవ్యాప్తిరితి సాధ్య
నద్యత్తి సమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావస్థా నేసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛి
న్న వద్వృత్తితావచ్ఛేదకానుయోగి తానురూపక సమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛి
న్న ప్రతియోగి తాభిన్న ప్రతియోగి తాకత్వస్యైవ తాదృశావచ్ఛేదకీధూ
తసమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగి తానిరూపితానుయోగి తాభిన్న
సాధ్యనిరూపితానుయోగి తాశాలిత్వస్యైవవాచివక్షిత త్వాత్తదతివ్యాప్తీసంగ
తేఃఅక్షేపంనమానాధికరణధర్మే సాధ్యతావచ్ఛేదకవ్యాపకత్వవిశేషణవైయ
యధ్యకం ప్రమేయసాధ్యకే తచ్ఛిన్నానుయోగి తాయాః ప్రసిద్ధేః సమానా
ధికరణ సంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్య సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛిన్నత్వస్య
చవైయధ్యకమితి చేన్న ప్రతియోగితాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాపక

న్యనిరాసప్రకారే అత్రాహారిణ్యాది విశేషాన్య సాధ్యతావచ్చేదక వ్యాపక
 కననానాధికరణ సంబంధావచ్చిన్నాభావ త్వేనసాధ్యవద్వ త్తిర్యస్తు
 మానాధికరణ భక్తావచ్చిన్నాభావ స్థితిన్న త్వేన సాధ్యభావవిశేషాన్య
 తాత్పర్యవాద్యం ఏవంచో కృష్ణలేతివ్యాప్తిసారణాయైవసాధ్యభావత్వా
 వచ్చిన్నాధికరణత్వం ప్రవిశ్యమే యద్యపి ప్రకృతిసాధ్యసామానాధికరణ్యా
 వచ్చేదకంయ భాద్యభేదా సంబంధావచ్చిన్న నిరూపితానుయోగిత్వం త
 ద్వదన్యత్వప్రవేశే వాద్యగృహభూభయాభావన్యభావికతీయా తద్వదన్యకే
 వలూన్యయ్యభావావసిద్ధిః సమానాధికరణ భక్తేనసాధ్యతావచ్చేదక సంబం
 ధావచ్చిన్నాభేదయతా వచ్చేదకత్వ నివేశేద సాధ్యతావచ్చేదక వ్యాపక
 త్వాది వైయర్థ్యమత సత్త్రివాణ్యయతావచ్చేదక వ్యాపక్యప్రతిఫలక
 భిన్నత్వం విరుద్ధోభయావృత్తిన్యం వానివేశ్య తథావ ఏతయాప్రవాసేత
 ద్రసాదిత్యాదౌ కపాలన్యరూప సామాన్యోగయాభావన్య ద్వీన్యత్వప్రకారక
 ప్రసాదితేన్యత్వ ద్రవ్యత్వాన్యతర త్వేన సమవాచయేన సాధ్యతాయాం క
 థందిదన్యతరాన్యక సాధ్యగుణత్వోభయాభావన్య సంభవేపి తాదాత్మ్యేనత
 ద్వ్యక్తిసాధ్యకే సాధ్యతావచ్చేదక సంబంధావచ్చిన్నాభావ నివేశితే ఆ
 ధేయతావచ్చేదకేత్యాదేర్విరుద్ధోభయేత్యాదౌ ప్రయోజనాభావేనానివే
 శాత్యాద్యకన్య తద్వ్యక్తితదన్యవృత్తిభయభేదన్య కేవలూన్యయినః సంభ
 వేపి సాధ్యభావేన తదన్యత్వం సమానాధికరణ సంబంధావచ్చిన్నాభావ
 ప్రవేశపక్షేతు ప్రతియోగిప్రవిష్టాభావా ప్రసిద్ధిః ఉక్తాభావప్రతియోగితా
 వచ్చేదకస్యాధేయతావచ్చేదక వ్యాపక్యప్రతిఫలక త్వత్ విరుద్ధోభయ
 వృత్తిత్వాద్వ సమవాయుసంబంధావచ్చిన్న సద్వ్యక్తిసాధ్యవృత్తిభయా
 భావవారణాయ తాదృశ భక్తవిశేషస్యాన్యకత్వాత్ తథాపి భక్తవి
 శేషా సాధ్యతావచ్చేదక వ్యాపక్యప్రతిఫలక సాధ్యతావచ్చేదక సామానాధికర
 ణ్యా సాధ్యతావచ్చేదక వన్వివృతభేద ప్రతియోగితా వచ్చేదకత్వ భయాభావ
 రూపతయా అన్యవృత్తిభేద మాత్రాయైవ తత్ప్రసిద్ధిః ఏవంచ ముటాభావన్య
 సంభవేపి ఉభయత్వాదీనా సాధ్యభావపరిపరిపక్ష్యతి గ్రంథో యథాశ్చ
 తాభిప్రాయకః ఏవంపి తే సాధ్యతావచ్చేదక విశిష్టసాధ్యవద్వ త్త్రిత్వయ

భాగ్యతపాధ్యతావచ్చేదకవ్యాపక సమానాధికరణ ధర్మసంబంధావచ్చి
 న్నాభావత్పాదభావ నివేష్య ప్రకృతే తాదృశోభయాభావప్రసిద్ధి నిర
 పేక్షాపనిరాకార్యః తథానన ఘటవృత్తిత్వసిద్ధి కాశాభావాభావసాధ్యకన
 ద్దేతా గగనాభావకూపసాధ్యభావే ఉభయసత్త్వేన తచ్ఛాన్యాభావాప్రసి
 ద్ధిః నచ సాధ్యతావచ్చేదక వ్యాపకసమానాధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావ
 త్వేన సాధ్యవత్ప్రసిద్ధి సమానాధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావత్పాదభావ
 భావనివేశాన్నావసీద్ధిః అతపిసత తస్మాద్యకవ్యభిచారిణ్యతి ప్ర సంగభంగాయ
 సాధ్యభావత్వావచ్చిత్వాధికరణస్య వ్యుత్పత్తివే సంగతిరితివాద్యం త
 థాసతి తాదాత్మ్యేన తద్వ్యక్తిసాధ్యకే దశివోభయభేదచ్య నిరుక్తోభయ
 సత్త్వేన సాధన సమానాధికరణ సాధ్యభావస్య తదాత్మకత్వేన తదుభయా
 భావసత్త్వాసంభవాల్లక్షణ ఘటకాభావాప్రసిద్ధిమూర్త్యాత్ అభేయ
 తానవచ్చేదకే త్యాది ధర్మవిశేషస్యావశ్యకతయా తతోస్య ప్ర సిద్ధిః సా
 ధ్యతావచ్చేదక వ్యాపకత్వస్య నిరుక్తోభయాభావరూపస్యధర్మవిశేషణత్వ
 పక్షేపి నకాపిదోషఇతి భావనీయం అత్రేదంబాధ్యం దశివోభయభే
 దాత్మకత్వం సాధ్యభావస్య నయ్యతే తథాసతి తస్యావ్యాప్యవృత్తిత్వాప
 త్తేః నాపిసాధ్యతావచ్చేదక వ్యాపకత్వస్యాన్యాధ్యకోభావః తథాసతి గగన
 త్వేన ప్ర మేయసామాన్యాభావాచేర్వా రణానుపపత్తేః తస్మాత్సాధ్యవత్ప్ర
 సిద్ధిసాధ్యతావచ్చేదకవ్యాపకసమానాధికరణ ధర్మసంబంధావచ్చిన్నా
 భావత్పాదభావ నివేశ్యః దశితగగనాభావవారణాయ ధర్మ
 న్నాధ్యతావచ్చేదకానవచ్చిన్న ప్రకారతావచ్చేదకత్వేన విశేషణీయః దర్శి
 తతస్యక్తిసాధ్యకేవ ఘటభేదాదావేవ తాదృశాభావశ్వాంత ప్ర సిద్ధిః స్వ
 సిద్ధాభయతాసామాన్యేసాధ్యవన్నిరూపితత్వ సాధ్యతావచ్చేదకవ్యాపక స
 మానాధికరణ ధర్మసంబంధావచ్చిన్నాభావత్వావచ్చిన్నత్పాదభావ
 వ నివేశిపి సంభవతి సత్రాదిసాధ్యకే ఘటాన్యత్వాది విశిష్టసత్రాభావనిష్ఠ
 సామాన్యవృత్తితాయాః తదుభయాభావసత్త్వాత్తత్సంగహాయ సామాన్య
 పదం ఏవంచ ఘటత్వ పటత్వాభ్యాం ప్ర మేయాభావ గగనాభావయోరే
 క్యేత్యవచ్చేదక భేదేన అభేయతాభేదాద్దోషవారణాయ సాధ్యతావచ్చేదక

ఘటవృత్తిత్వవిశిష్టాకాశాభావాద్యభావోఘటత్వాద్యభావ సముని
 యుతకయా తదభిన్న ఇతి ఘటత్వాదిరపి తదభావః ఇన్ద్రం తద్వతితకూటా
 భిరణతానజగతఇతి దద్ధి కాతివ్యాప్త్యనవ కాశాల్ సాధ్యాభావత్వ విశిష్టాధి
 కరణత్వ వివక్షణముఫలం సాధ్యాభావ త్వేన సాధనవద్వత్త్వీంతు సాధ్యా
 భావత్వ విశిష్టాధికరణత్వా వివక్షణేపి ఘటాన్యత్వ విశిష్టద్రవ్యత్వాభావ
 వాః ఘటత్వాదిత్యత సాధ్యాభావస్య ద్రవ్యత్వస్య ద్రవ్యత్వత్వాదినాసా
 ధన సమానాధికరణతయాద్రవ్యత్వేన తద్వ తిరకూటాధికరణత్వేన ఆవ్యాప్తే
 ర్వాసరణాయని వేశ్య మేన నదైవమపి పృథివ్యన్యత్వ విశిష్టద్రవ్యస్య పద్ద్రవ్యత్వాది
 త్యాదౌ సాధ్యతావచ్ఛేదక విశిష్టవదవృత్తిః ప్ర త్యేకం సాధనసమానాధికరణ
 యోగ్యతాన్యత్వ విశిష్టద్రవ్యత్వాభావఘటేతర పృథివ్యన్యత్వ విశిష్టద్రవ్యత్వా
 భావయోరిధికరణం గుణా ద్యైవేత్యధివ్యాప్తము ర్వాస్తే వేతివాచ్యం విశిష్ట
 స్వాతిరిక్రతావక్ష మవలంబ్యైవ తాదృశాతి ప్ర సంగస్య సమాధాతుంశక్య
 త్వాదితి * భూతత్వమూతత్వాద్వౌరితి * ఉభయత్వావచ్ఛిన్నాభావస్య
 సాధ్యత్వే వాతావ్యభిచారిత్వాభావాదన్యతరత్వా వచ్ఛిన్నాభావస్య సా
 ధ్యతానుసరణం * పృథివ్యాదావీతి * ఆకాశే భూతిత్వస్య మనసిద మూ
 తత్వస్య సాధన సమానాధికరణతయా ఆకాశస్యమనః ప్ర త్యేకం తదు
 భయానధికరణత్వేన సాధ్యాభావ సముదాయానధికరణత్వాదితిభావః ఆదిశ
 బ్దామ్భుతభేదమూతాభేదాన్యతరాభావవాః భూతమూతాన్యతరత్వాది
 త్యాదౌ భూతభేద మూతాభేదా త్తక సాధ్యాభావఘటిత సముదాయ వతి
 వ్యాపకత్వమావశ్యకం సాధ్యవద్వత్త్వ తావచ్ఛేదకత్వ తాదృశధిక్షానంబం
 భావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకాశోభయాభావవదమయోగితావత్వ నివేశేతు ఉ
 త్తాభావయోర్విభిన్నానుయోగితయో రేకస్యాం తదుభయాభావ సత్వేనాని
 ర్వాహాల్ సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాపకత్వంవ్యధాం అనుయోగితాసామాన్యం
 తు నివృత్తియోజనక త్యాన్ననివేశ్యత ఇతి. ఘటవృత్తిత్వ విశిష్టగగనాభావాభా
 వవాః ఘటాన్యత్వాగత్యాదౌ గగనాభావస్యోక్తరీత్యా అప్రహరిత్యా
 ద్యుక్తవిశేషణంకాంతత్వేన్యవ్యాప్త్యభావాదాహ * ఘటాన్యత్వేతి *
 * భూతత్వేతి * నదైవంపృథివీ వృత్తిగుణభూన్యం వాయుత్వాదిత్యాదౌ కృ

కాలదిగాతా హోరవృత్త్యా అలవ్యాప్తః పర్యాయాః నను సాధనాధారణ
యేహంపరస్పర మైకాధికరణ్యం తస్మాదుదాహర్యం పరిశీల్యతాన్వాయందో
షః భూతత్వమూర్తత్వాద్యోః ప్రత్యేకంసాధన సమానాధికరణ త్వేపి సా
ధనవతిపరస్పరమైకాధికరణ్యాభావేన తదుభయఘటిత కూటస్థలక్షణాఘట
కత్వాల్ తదేకతరఘటితకూటస్యైవతథాత్వాల్ తద్వతివహేతాస్యత్రైవి
తయోగితాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకవ్యాప్యత్వ విశేషణంత్యాజ్యమేవ ఏవం
చ విశిష్టస్యానతి కత్వేపివృత్తివ్యవధివ్యవధివ్యవధివ్యవధివ్యవధివ్యవధి
తివ్యాప్తిసంభవః ఉక్తవిశిష్టాభావానాం సాధనవతిద్రవ్యాదావైకాధికరణ్యా
భావాల్ ఏవం తాదృశకూటాధికరణ పృథివ్యాదివృత్తిత్వస్య ద్రవ్యవృత్తిత్వ
ధివీపదస్యైతత్పృథివీపరత్వోపచారా వార్థ్యతేతద్వాయుద్విత్స్వఘటితద్వాయు
ద్విత్వాదీనాం ప్రత్యేకంసాధనసమానాధికరణ తయోతద్వఘటితకూటవద్యుత్తి
త్వాభావమాదాయావ్యాప్తేనసంభవాత్తత్పరిత్యాగేకేబీజమితిచెన్నహేత్వధి
కరణస్యధ్వంసాద్యవదుద్భవతయాచాచామతేఉక్తాభావానాంతత్రానవచ్ఛిన్న
వృత్తికత్వేపి నవ్యమతేతస్య సద్ధేతుత్వేనసత్తాస్యపృథివీసమవేతకూన్యత్వ
సాధ్యకే తేహమనవచ్ఛిన్నవృత్తికత్వాభావేన లక్షణాఘటకత్వమితి * పరస్ప
రమిత*యద్యప్యేవంసతివహేమా పరస్వతవహ్యువయవసంయోగాదిత్యా
దౌ నసాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛిన్నత్వ నివేతవ్యాప్తి సంభవఃసం
బంధద్వయావచ్ఛిన్న వహ్యుభావస్తామస్యసాధనాధికరణే అనత్వాల్ తథా
పి సాధ్యతావచ్ఛేదకతరసంబంధావచ్ఛిన్న సాధ్యపామాన్యాభావఘటితస్తా
మమాదాయాసంభవవారణాయైవ తన్నవోబోధ్యః * త్యాజ్యమేవేతి * పృ
థివీద్రవ్యత్వ ప్రకారప్రమావిషయత్వాదిత్యాదౌ దోషసత్వాదితిభావః అ
తేభూతత్వ మూర్తత్వాన్యతరాభావ సాధ్యకేఅతివ్యాప్తిదానం తాదృశవృ
త్తిత్వత్వవ్యాప్యత్వ వైయధ్యానాలోచనవిబంధనమితిసాధ్యాభావస్తామే సా
ధనసామానాధికరణ్య నివేతనాయాసోనాపాదేయః సాధనాధికరణే సా
ధ్యాభావత్వేన వృత్తినివేతాదేవ భూతత్వమూర్తత్వోభయవాన్ స్పర్శవ
దన్యత్వాదిత్యాదౌ ద్రవ్యవృత్తిత్వాభావ వృద్ధాసంభవాదిత్యాశయేనాహ
* ఏవమితి * ఏతత్కత్వేద వహ్యుమాన్సర్వత వహ్యువయవసంయోగాది

శ్వాది నా యోః భావః తస్మాద్ తాదృశవృత్తిత్వత్వవ్యాపకప్రతియోగి తా
యావదభావాంతరగతతయా తద్వత్వవిరహాదప్యక్తమేతేనాతివ్యాప్తిసం
భవః సవద్రీవ్యవృత్తిత్వత్వావచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛేదత్వ వ్యావృత్తిరోధ్యా వ
స్తుత్రుక్తుభూత్యవృత్తిత్వాభావోద్రీవ్యవృత్తిత్వాభావశ్చ నైహలక్షణభూతః స
హిహా భూమాదిత్యాదా భేదత్వేన అలాక భేద జగద్వృత్తిత్వాన్యతరా
భావమాదాయావ్యాప్తివారణాయ సాధ్యాభావవద్వృత్తిత్వత్వ వ్యావృత్తిత్వ
స ప్రతియోగితాయా విశేషణీయత్వాత్ సవ వర్వతవృత్తిత్వ పర్వతాన్య
వృత్తిత్వోధాయాభావవారణాయన్యూనవృత్తిధర్మానవచ్ఛేదత్వస్యప్రతియో
గితావిశేషణస్యావశ్యతయా తేనైవాక్రదివక్షణం వ్యభావమితివాద్యం సా
ర్వభావమనే ఉభయత్వవైక విశిష్టాపరత్వ రూపతయాదర్శితాభావ వార
ణాన్యూనవృత్తిధర్మానవచ్ఛేదత్వస్య త స్తతే ప్రతియోగితాయా మప్ర
వేశాదిత్యాశయః సచైతాదృశతాత్పర్యవణానే సత్రానా జాతేరిత్యాదౌ
వ్యాప్తివారణాయ సాధ్యవద్వృత్తిసమానాధికరణే త్యాది విశేషణానుసరణే
సాధ్యతావచ్ఛేదకవ్యాపక ప్రతియోగితాకాభావ నివేశాపేక్షయా సాధ్య
వ్యాపకతావచ్ఛేదక రూపావచ్ఛేదప్రతియోగితాకత్వ మేపి దిరమితి పుష్ప
లక్షణ గ్రంథవిరోధః తత్ర విశిష్టాభావమాదయైవ దోషవారణాయ తద్వి
శేషణ దానాదితావ్యం జాతిమాన్వత్వాదిత్యాదౌ ద్రీవ్యమాత్ర సహవేత
త్వేన ద్రీవ్యమాత్రవృత్తిజాతి ద్రీవ్యభిన్నజాత్యన్యతరాభావ మాదయైవా
వ్యాప్తిసంభవార్తద్వారణాయైవ తద్విశేషణదానే తాత్పర్యాత్ యదీచైవ
మపి ప్రసిద్ధస్థితే పర్వతవృత్తిత్వత్వాదినా జగద్వృత్తిత్వ సామాన్యాభావత
దనుపగమేపినా పర్వత వృత్తిభిన్నత్వేన పర్వతవృత్తిత్వ పర్వతాన్య వృత్తి
త్వాన్యతరాభావ మాదాయదోష వారణాయ న్యూనవృత్తిధర్మానవచ్ఛేదత్వ
త్వ నివేశ ఆవశ్యక ఇత్యుచ్యతే తదాకూటాఘటిత రీత్యా సాధ్యాభావ స
ముదాయాధికరణ వృత్తిత్వత్వా నిరూపిత సమానాధికరణ ధర్మనిరూపితే
త్యాది వివక్షణీయం గురుధర్మన్య ప్రతియోగితాసవచ్ఛేదకత్వే కూటాఘటి
తతాదృశ వృత్తిత్వత్వస్యానవచ్ఛేదకత్వేపి తల్లక్షణవదిహాపి ప్రపంచనీయం

త్రిత్వ సాధారణతయా తాదృశవృత్తిత్వవ్యాప్యత్వన్న తాదృశభావా
 లక్షణఘటకభివివాద్యం సాధనసమావాధికరణత్వస్య సాధ్యాభావవిశేషణ
 కావత్కే ప్రతియోగితాయాం తాదృశవృత్తిత్వవ్యాప్యత్వవిశేషణ వ్యాప్య
 త్యభావేన తాదృశవిశేషణస్య పరిత్యాజ్యత్వాత్ పహిమాధూనాదిత్య
 త్రీ ఆలూకాద్యవృత్తిత్వ రూపేణ నిర్వహింస వృత్తిత్వాభావస్య ప్రతియోగితా
 యా ఆలూకాది నిష్పవర్తతాదివృత్తిత్వ సాధారణం సాధనసమావాధికరణసా
 ధ్యాభావ కూటాధికరణవృత్తిత్వత్వం ప్రత్యవ్యాపకతయైవ తాదృశభావ
 వ్యావర్తకాత్ సాధనాధికరణే సాధ్యాభావ త్వేన వృత్తిత్వవక్షితత్వాదవభూత
 త్వమూర్తత్వయోరుభయ త్వేనాభావే సాధ్యే స్వతఃపదన్యత్వాదాద్రవ్యవృ
 త్తిత్వాభావమాదాయనదోషః వ్యాసజ్యవృత్తిధర్మానవచ్ఛిన్నత్వేన ప్రతియో
 గితావిశేషణాత్పర్వతసంయుక్తత్వ పర్వతాన్యసంయుక్తత్వోభయశ్వాద్యన
 చ్చిన్నాభావస్య పర్వతాసంయుక్తఘటాదౌపర్తమానన్యధూమాదావసత్వేపి
 నక్షతిః ప్రతియోగితాయాం తాదృశవృత్తిత్వవ్యాప్యత్వవిశేషణే తాదృశా
 భావమాదాయావ్యాప్తేరావశ్యకతయా ఏతద్విశేషణస్య తద్విశేషణసత్వేప్యా
 వశ్యకత్వాత్ చరమాభావప్రతియోగితాయాం తాదృశవృత్తిత్వవ్యాప్యత్వ
 విశేషణత్యాగేయత్వాది త్యాగనాధికరణవృత్తిసాధ్యాభావసముదాయా వివ
 క్షణేప్రథమాభావప్రతియోగితాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకవ్యాప్యత్వవిశేషణం
 పరిత్యాజ్యమేవ పృథివీద్రవ్యశ్వప) కారకప్రమాదివయత్వాత్కాదౌజలాద్య
ఏవం చ ద్రవ్యవృత్తిత్వాభావాదీనాం లక్షణఘటకత్వాత్కారకమేతత్ప్రకారే
 భూతత్వ మూర్తత్వాన్యతరాభావ సాద్యకాతివ్యాప్తిశ్చేతి ల్యుతి ఆత్రేదం
 బాధ్యం కూటఘటితమేవ దీధిని కృతానావతారకత్వేనాభిమితం దూషణీ
 యత్వాత్ దూషణంపరిత్యాగం కన్యైవ తేమాంచ విశేషరూపేణ సామా
 న్యాభావానత్వాత్ కూటఘటిత తాదృశ వృత్తిత్వత్వాదిరిక్తేత్యాది వివక్షా
 నాస్యైవ వైశిష్ట్యాదన్యభయత్వంచ తేమామనుమతిమితి వ్యాసజ్యవృ
 త్తిధర్మానవచ్ఛిన్నత్వనూత్రం స్వయందర్శనీయమితి వృత్తిత్వవ్యాప్యత్వతై
 యథ్యాలోచననాతివ్యాప్తిశ్చేతి ల్యుతి సమంజసమేవేతి * ప్రథమాభావే
 తి * నచైవం మూర్తంబేగాదిత్యాదౌ మూర్తత్వగంధవత్స్వభూతాభావ

సమవేతత్వానచ్చిత్వాభావకూటవశ్యస్యసాధనవత్సవత్సపి కాద్యశాఖాన కూ
టవత్సనూన్యాది వృత్తిస్వత్వవ్యాపక ప్రతియోగితాకయావదభావాంతరగ
తానాం వృశిస్యస్యవృత్తిత్వత్వానచ్చిత్వాభావానామేవ వృత్తిమద్వృత్తీనాం
హేతావ సత్వేన అతివ్యాప్త్యనివకాశాల్ ఏవంనత్రావా జాతేరిత్యాదౌ
విశిష్టవత్తాత్వానచ్చిత్వాభావమతికూటాధికరణసమవేతత్వాప్రసిద్ధి నిబం
ధనావ్యాప్తివారణాయోపాత్రసాధ్యరద్వృత్తిసాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాపకస
మానాధికరణ ధర్మావచ్చిత్వాభావభిన్నత్వ రూపసాధ్యాభావ విశేషగన్ధ
లే సాధ్యాభావప్రతియోగితాయాం సాధ్యవత్త్వత్వభావీయ సమానాధిక
రణ ధర్మావచ్చిత్వప్రతియోగితాభిన్నత్వం నివేష్యస్యధికరణ ధర్మావ
చ్చిత్వాభావీయ గగనాది నిష్ఠ ప్రతియోగితా భిన్న వ్యధికరణ ధర్మా
వచ్చిత్వ ప్రతియోగితాయాదాయైవ వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిత్వ సాధ్యా
మూర్తత్వపృథివ్యస్యత్వేభిర్యాభావాదివాం సాధన సమానాధికరణానాం
కూటాధికరణమమూర్తం జలాన్యవృత్తిస్వత్వాదినా గన్ధృత్తిత్వాభావ మా
దాయావ్యాప్తిరితివాచ్యం అత్రాహురిత్యాద్య కవిశేషణైవైవగ్నిగాసాల్
అత్రోద పృథివీభేద విశిష్టతాత్విత్వానచ్చిత్వాభావస్య సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యా
పక ప్రతియోగితాకతయా గద్వటిగకూటవత్సాంస్పృథిన్యా హేతుతాఘట
కసమవాయ సంబాధావచ్చిత్వవృత్తిస్వస్య ద్రవ్యవృత్తిస్వత్వేనాభావ మా
దాయైవ పృథివ్యస్యత్వ విశిష్టద్రవ్యత్వ వద్ద్రవ్యత్వాదిత్యాగవాచనని ప్రసం
గాల్ సాధనాధికరణ సంభవదౌకాధికరణ్య పర్యంతం న వివక్షణీయం వృథి
వీవృత్తిత్వ విశిష్టద్రవ్యత్వాభావస్యాత్రాహురిత్యాది విశేషణైవైవ నారగాది
తినసంసుంజనా జలాదిభేదవిశిష్టజాతి త్వానచ్చిత్వాభావాదేరపి కూటాం
తః పాతిరియా ద్రవ్యసామాన్యస్యైవ నిర్మాణతాత్పర్య తస్మాత్సూతాస్య వృ
త్తిత్వత్వేన సామాన్యాదివృత్తిత్వాభావస్యేనాతివ్యాప్తివిరాసకత్వాల్ అ
త్రాహురిత్యాదివిశేషణ పరిత్యాగేన సత్రావా జాతేరిత్యాదవ్యాప్తి
వారణాయవిశేషణంతరమేవోపాదాయం తథానని ప్రతియోగితాయాం
సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాపకత్వస్వాస్యైవైవేన లాఘవాదిత్యాశయవానాహ
* ఏవమితి * సాధ్యవదితి * సంయోగీనత్వాదిత్యాదౌ ద్రవ్యత్వాభావ

భావసంగ్రహే సమానాధికరణధర్మే సాధ్యతావచ్చేదక వ్యాపకవ్యవస్థాని
నివేసీయతయా అభావసాధ్యకస్థలే సాధ్యకావచ్చేదక వ్యావస్థాని
త్వాభావత్వాద్యవచ్చిన్న ప్రతియోగితాయాం సాధ్యవద్వృత్త్య భావీయత
మానాధికరణధర్మవర్ణిన్నప్రతియోగితాభిన్న త్వాభావే ఘటత్వాన్యా
త్తకాభావవ్యావస్థానాత్ సాధ్యాభావప్రతియోగితాయాం సాధ్యతావ
చ్చేదకవ్యావకత్వ విశేషగమపి పరిత్యజనీయం ఉక్తరీత్యాపివృద్ధివ్యవస్థాని
త్వవద్ద్రవ్యత్వాదిత్వాదౌ ఘటాన్యత్వ విశిష్టద్రవ్యత్వాద్యభావకూటవ్యవస్థా
తుణ్యత్వసత్వేపిఘటాన్యవృత్తిత్వత్వాదినా గుణాదివృత్తిత్వాద్యభావ మాదా
యతివ్యాప్తిర్వాసరణీయేత్యతాదౌపాంతరమానా * కించేతి * కేదితు నను
స్వవృత్తిసాధన సమానాధికరణ సాధ్యాభావనముదాయాధికరణం యద్య
త్సాధనాధికరణం తద్వృత్తిసాధ్యాభావ సముదాయాధికరణంయద్యగ్నిం
తదేవ సాధ్యాభావసముదాయాధికరణేత్యనెన వివక్షితం సద్ధేతాతాదృశం
స్వంజగదేవ వ్యర్థాధికరణమహానసాది నిష్ఠానాంనిర్వహీహృదాది నిష్ఠా
నాం చ ధూమాది సమానాధికరణసాధ్యాభావానాం వ్యధికరణధర్మవచ్చి
న్న ప్రతియోగితాకానాం సముదాయవద్యవ్యత్సాధనాధికరణంతద్వృత్తికా
దృశ సముదాయవత్వస్య మహానసాదౌ సాధ్యవతిసాధ్యకూన్యేత మృదాదౌ
సత్వాదనోలక్షణసమన్వయః

సంయోగవత్ప్రకారం ప్రమావిషయత్వాభావాదిన్యులభః ఘటవృత్తిస్య
విశిష్టాకాశాభావాభావ సాధ్యకవ్యభిచారిణి సాధ్యాభావదోహ్యః ఏవం
మూలకాంక్షేగాది త్యాదౌ మూలకత్వ గంధవత్స్వేభయాభావాదేరపి నిరా
సాన్నావ్యాప్తిశంకా * ఉక్తరీత్యాపీది * రీతిః వృద్ధిత్వగ్నవ్యావ్యత్వా
విశేషిత ప్రతియోగితాకాభావోపాదానం తథాచ భూతత్వమూలకత్వా
న్యతరాభావ సాధ్యకస్థలీయాతివ్యాప్తివారణప్రకారేణాపిత్వ్యథాః అత్రాశి
ష్టాతిరిక్తగ్న మతానవలంబనెపి సాధనాధికరణే వికాధికరణ్యాపన్నత్వాని
వేశేపివ గుణస్యైవ తాదృశసాధ్యాభావకూటాధికరణత్వేపి వాతివ్యాప్తి
త్యథాకలాభాయాపికారః * స్వవృత్తిని * అత్రోపాంప్రదాయకాః సగ్రథమ
సాధ్యాభావసాధ్యతావచ్చేదక సమనియత ప్రతియోగితాకాబాధ్యః అ

వ్యూహమూర్తం వె గాదిత్యాదావమూర్తానిష్ఠ సాధ్యతావచ్ఛేదకవ్యాపక
 ప్రతియోగితాకమూర్తత్వ గంధనశ్శేభయాభావ మూర్తత్వ పృథివ్యస్య
 శ్శేభయాభావఘటిత కూటవత్సస్య సేన్యధికరణే అభావాత్తాదృశంస్వం
 మూర్తమేవైత భూతత్వాభావమూర్తత్వాభావాన్యతరవా స్పర్శవద
 వ్యత్యాదిత్యాదౌ సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాప్యప్రతియోగితాకభూతత్వమూ
 ర్తత్వాదిరూపాభావఘటిత కూటవత్సస్య సాధనాధికరణే అభావాత్తాదృ
 శంస్వం పృథివ్యాదిభిన్నమేవేతిదావ్యాప్తైః ఏవం మూర్తంమనస్తాదిత్యా
 దౌ పృథివ్యాదేః స్వనిష్ఠసాధనసమానాధికరణ సాధ్యతావచ్ఛేదకసమియ
 త ప్రతియోగితాకాభావ కూటాధికరణసాధనాధికరణ వృత్తిసాధ్యతావచ్ఛే
 దకవ్యాపకప్రతియోగితాకమూర్తత్వమనోన్యశ్శేభయాభావ ఘటిత కూ
 టానధికరణత్వేన పృథివ్యాదిభిన్నమేవ తాదృశంస్వంమితిభూతత్వాభావ
 మూర్తత్వాభావాన్యతరవా స్పర్శవదన్యత్యాదిత్యాదావాత్తాదేః స్వని
 ష్ఠసాధన సమానాధికరణతాదృశాభావకూటాధికరణ సాధనాధికరణవృత్తి
 సాధ్యతావచ్ఛేదకవ్యాప్య ప్రతియోగితాకభూతత్వ మూర్తత్వేభయఘటి
 త కూటానధికరణత్వేన మూర్తమేవతాదృశం స్వమితిదావ్యాప్తైర్వారణా
 య ద్విరీయాభావోపి సాధ్యతావచ్ఛేదక సమియితప్రతియోగితాకావే
 శ్యైత్యాహుః తచ్చింత్యం ద్రీవ్యంపృథివీత్వాదిత్యాదౌ గుణాదినిష్ఠకూటా
 న్యత్వ విశిష్టద్రీవ్యత్వాభావ పటాన్యత్వ విశిష్టద్రీవ్యత్వాభావ ఘటితకూట
 వత్సస్య సాధనాధికరణేనైవత్వాత్ స్వంసాధ్యవదేవ తద్వృత్తిత్వాభావ
 న్య స్వత్రిమద్వృత్తేహేతావసర్యాదవ్యాప్తిఃఏవంనైవైవాణాతేరిత్యా
 దౌ స్వంఘటాదితన్నిష్ఠసాధ్యభావఘటిత కూటాధికరణసాధనాధికరణ కు
 డ్యాదినిష్ఠకుడ్యాన్యత్వ విశిష్టనైత్వాభావ ఘటితకూటవత్సం నఘటాదేరిత్య
 వ్యాప్తిరతాభావద్వయ ప్రతియోగితాయాంసాధ్యవద్వృత్త్యభావీయ సమా
 నాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాన్యత్వస్యావశ్యతయో భయరాపిసా
 ధ్యతావచ్ఛేదక సమనైయత్య నైయథ్యాత్ అత్యంతావాణాతేరిత్యాదౌ
 సామాన్యాదినిష్ఠనైత్వాభావఘటాన్యత్వవిశిష్టనైత్వాభావఘటిత కూటవత్సస్య
 సాధనాధికరణ సత్వేనస్వంసాధ్యవదేవైతి స ప్రథమాభావ ప్రతియోగితా

భూతత్వమూర్త్యాత్మక రాజానా వా వ్యవధన్యత్వాదిత్యాదౌతాదృశం
స్వఃగగనంమనశ్చ గగనవృత్తిశాతత్వ ముతిత సాధ్యాభావ సముదాయాధి
కరణత్వస్యగగనయావసాధనాధికరణవీవ మనోవృత్తిమూర్త్యాత్వ ముతిత వా
భ్యాభావ సముదాయాధికరణత్వస్యమనశ్చేవ న త్వేన నిరుక్త సాధనాధికర
ణవృత్తి సాధ్యాభావసముదాయాధికరణత్వస్య తత్ప్రత్యక్షసత్వాత్

యాం తద్విశేషణ వయోజనం తదనుక్రావపి తద్వృత్తిత్వాభావస్య వ్యధి
కరణభర్తానవిచ్ఛిన్నస్యైవ వృత్తిమద్వృత్తిత్వేనావ్యాప్త్యభావాత్ అత్యవ
భూతత్వమూర్త్యాత్మకయాభావవాగ్ స్పర్శవదన్యత్వాదిత్యాదౌన్యంనప్రతి
వ్యాది తన్నిష్ఠతాదృశభూతత్వ మూర్త్యాత్వమతిత సాధ్యాభావకూటవత్తా
యాః సాధనాధికరణే అభావాత్ కింతు మనోగగనంచేత్యవ్యాప్తిరితి శంకా
నిరస్తా భూతత్వమూర్త్యాత్మయోరుక్తసాధ్యాభావత్వాభావేన లక్షణాఘటక
త్వాత్ నచ ప్రాప్తీనమతే తయోన్సాధ్యాభావత్వేపి సాధ్యాభావత్వేన సా
ధనసమానాధికరణ్యస్య వాచ్యతయానదోషఇతివాచ్యం తథాపిన్యంనకాలః
తన్నిష్ఠసాధన సమానాధికరణ సాధ్యాభావాధికరణేభూతగగనాదినిష్ఠభూత
త్వాదిమతిత సాధ్యాభావకూటవత్తాభావాత్ కింతు వ్యధివ్యాది పంచకం
మనశ్చేత్యవ్యాప్తేః నచ సాధ్యాభావత్వేన చరమసాధనసామానాధికర
ణ్యం వివక్షణీయమితివాచ్యం తథానతి సముదాయశాన్తోపాగానవైయ
థ్యాపతైరితి. సాధనాధికరణే సముదాయత్వోపాదాన ఫలంఫలతాదర్శ
యతి * భూతత్వేతి * యద్యపి సాధన సమానాధికరణ భూతత్వమూర్త్యా
త్వో భయమతితకూటవత్వస్యసాధనాధికరణే అన త్వేనానతిప్రసంగాల్ స్వ
వృత్తిత్వం వ్యధాన్వయభావ యద్యదితివీఘ్న తథాపి హేతుమతి సంశ
వదైకాధికరణ్యక సాధ్యాభావకూటాధికరణనివేశినాం ప్రోమైక్యం ప్రవిష్టం
నత్వేషంసాధన సమానాధికరణ సాధ్యాభావేనపాకం హేత్వధికరణేసంభ
వ దైకాధికరణ్యక సాధ్యాభావకూటాధికరణనివేశినాంచ తథాచైతన్యతేపి
కూటాధికరణప్రసిద్ధావవ్యతివ్యాప్తిలాభాథామేవ తదుపాదానం అతివీచ భ
ట్టాచార్యైః కంతతః తత్ప్రయోజనం దర్శితం లక్షణాంతరత్వాచ్చ నదోషః
అత్యవ సత్తావాగ్ జాతేరిత్యాదౌ మటాన్యత్వవిశిష్ట సత్తాభావ పటాన్యత్వ

స్వవృత్తి సాధ్యభావే సాధనసమానాధికరణత్వ విశేషణానుపాదానే
 విశిష్టవృత్తాభావాదీనాం సాధనసమానాధికరణానాం కూటాధికరణ సామా
 న్యాదావాయతావచ్చేదక సంబంధేనవృత్త్య పరిసర్ధాలవ్యాప్తిరతః నముదా
 యివోపాదానం తథావ తమభయఘటిత కూటవత్సవ్య సాధనాధికరణేతి
 పత్వాన్నదోషః తత్త్రైవచోక్తాభావద్వయ ముపితికూటవత్సాధనాధికరణా
 విశిష్టరతః స్వవృత్తిత్వ వివేకభితునననుజనం ఉక్తాభావద్వయస్యోక్త
 రీత్యా లక్షణాఘటకత్వాల్ అత్యవరమేసాధ్యవద్వృత్తిత్వం నిరవచ్చిన్నం
 ప్రవేశ్యం తెన సంయోగీనత్వాదిత్యాదౌ సంయోగసామాన్యాభావసంగ్రహః
 చరమంసాధన సామానాధికరణ్యం సాధనాధికరణే అనవచ్చిన్నవృత్తిత్వం
 తెన కపిసంయోగాభావవాగ్ మేయత్వాదిత్యాదౌ సంయోగరూపసాధ్య
 భావప్రాయవచ్చిన్న వృత్తితయా తత్ప్రతియోగితాయః సాధనవద్వృత్తిత్యా
 ది విశేషణాక్రొంతతయా లక్షణఘటకత్వాల్ నిష్పటితకూటీయ నిరవచ్చి
 న్నాధికరణత్వాప్రసిద్ధిః తస్యలక్షణఘటకత్వాల్ ఏతాదృశ పృథమసాధ
 న సామానాధికరణ్యనివేశేపి ఏతదవ్యాప్తేమకర్తావగ్రలైపెతి తన్నోక్తం సం
 యోగీనత్వాదిత్యాదౌవరివ్యాప్తివారణాయ ద్విశీయకూటాధికరణతాయాం
 నిరవచ్చిన్నత్వం దేయం నిరవచ్చిన్నవిషయతైవ విరోధితానియామికేతి మతం
 వాచ్యేవ్యవస్థామిత్యనాదేయం సర్వత్రాపి వ్యభిచారిణివ్యభిచారనిరూపకాధి
 కరణాన్యత్వాభావ మాదాయానతివిసంగాల్ అత్యప్రాప్తినైః సాధ్యతావ
 చ్చేదక సంబంధేన యదభావ పృతియోగ్యాధేయతాయాం హేత్వధికరణే
 భూత యతిం వద్వ్యక్తినిరూపితత్వయదభావప్రతియోగితావచ్చేదకావచ్చి
 న్నత్వాభయాభావ సత్త్వరూపం ప్రతియోగివైయధికరణ్యం నివేశితం సం
 యోగీనత్వాదిత్యాదౌ సంయోగాభావస్య లక్షణఘటక తానంపత్రయే య
 తిం చిత్తదమిత్యుక్తం తెహంవ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావా సంగ్రహవ
 సంగ్రహః పూర్వక్షణవృత్తిత్వ విశిష్టస్వాభావస్థాధేయతాయః నిరుక్త
 భయవత్సాల్ యతిం చిదాధేయ తానివేశేచోక్తస్థలే సంయోగరూపాభా
 వ సంగ్రహపత్రైః ఘటవృత్తిత్వవిశిష్టస్వాభావస్థాధేయతాయాం ఘటాని
 రూపితత్వ నత్వేవాభయాభావవత్సాల్ * స్వవృత్తిసాధ్యభావేషితి *

సహృదిశూన్య హృదానిష్ఠ సమానాధికరణ ధర్మానచ్చిన్న సాధ్య
భావసముదాయాధికరణత్వస్య సాధనాధికరణే అసత్వాత్ సాధ్యతా దేవతాదృ
శం స్వంతద్వృత్తిత్వాభావస్య వృత్తిమద్వృత్తేహేతావసత్వాత్ అవ్యా
ప్తిరతః తస్మి తద్వితేషణప్రవేశః

తేదిత్తు స్వవృత్తిసాధ్యభావేసాధనసామానాధికరణ్యమస్తుకింతు స్వనిష్ఠసా
ధ్యభావ కూటాధికరణ సాధనాధికరణంయద్యత్తత్తద్వృత్తిసాధ్యభావకూ
టవద్యద్యస్వమిత్యేతావతేన సభూతత్వమూతత్వాన్యతరాభావ సాధ్యక
వ్యభిచారిణ్యతివ్యాప్తిః పహ్నిమాధూమాదిత్యాదావవ్యాప్తివారణార్థం
సాధనాధికరణ వృత్తిమద్వృత్తిత్వం నివేశనీయం తథాసతి వృత్తిత్వాంతరా
నివేశేన లాఘవాత్ ప్రథమాభావః సాధ్యతావచ్ఛేదక సమనియతప్రతియో
గితాకోబోధ్యః నచ మూతాంతేగాదిత్యాదౌ మూతాన్తేన్యవ సభూతత్వా
భావమూతత్వాభావాన్యతరవా స్మర్యవదన్యత్వాదిత్యాదౌ పృథివ్యాది
భిన్నస్యైవ చాక్రత్యాతాదృశ స్వత్వేపి తద్వృత్తిత్వసామాన్యభావస్య
సాధనాధికరణ వృత్తిమద్వృత్తిత్వాభావాత్ వ్యధికరణధర్మానచ్చిన్నా
భావమాదాయైవావ్యాప్తినిరాసాశ్చద్వివక్షావైయర్థ్యమితివాశ్యం ద్రవ్యత్వ
ప్రకారక ప్రమాదివయస్సత్వాదిత్యాదౌ స్వనిష్ఠసాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాప
కప్రతియోగితాక గుణౌపృత్తిద్యన్యత్వాభావోభయాభావ కమావృత్తిద్ర
వ్యత్వాభావోభయాభావఘటితకూటస్యాధికరణంయత్సాధనాధికరణంతద్వృ
త్తిసాధ్యభావకూటాధికరణం శ్రవ్యమేవ ఏవంస్వనిష్ఠగుణావృత్త్యభావ ఘటి
తకూటాధికరణంయత్సాధనాధికరణం తద్వృత్తిత్వభావ కూటాధికరణం గు
ణవేవ ఏవం స్వనిష్ఠకర్మావృత్త్యభావఘటిత కూటాధికరణం యత్సాధనా
ధికరణం తద్వృత్తిత్వభావకూటాధికరణం స్వంకమైవ తథావ తాదృశం
స్వంసత్రావన్నాత్రమేవ ఏనాభూతత్వమూతత్వోభయవాన్భూతమూర్తాన్య
తరత్వాదిత్యాదౌ స్వనిష్ఠసాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాప్యప్రతియోగితాక ఘ
టాన్యత్వ విశిష్టమూతత్వాభావ ఘటితకూటస్యాధికరణం యత్సాధనా
ధికరణం తద్వృత్తిత్వభావ కూటస్యాధికరణం స్వంఘటవేవ ఏవంస్వనిష్ఠప
టాన్యత్వ విశిష్టమూతత్వాభావ ఘటితకూటస్యాధికరణం యత్సాధనాధిక

రణం తద్వృత్తిరభావ మాటస్యాధికరణం పటాద్యేవ తథాచ తాదృశంస్వం
 భూతమాత్రం మూతమాత్రంచాభయత్రాపి తద్వృత్తిత్వత్వ వ్యాపకప్రతి
 యోగితాకస్య హేత్వధికరణ వృత్తిమద్వృత్తిః వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభా
 వస్యైవ సంభవాదతివ్యాప్తిరత సన్నివేశనస్యావశ్యకత్వాత్ ధూమవాగవ
 హ్నోరిత్యాదౌపర్యతాదెస్సనిష్ఠసాధ్యాభావకూటాధికరణం మహానసాదిరూప
 సాధనాధికరణవృత్తిసాధ్యాభావకూటాధికరణం జగదేవేత్యతి వ్యాప్తిరతః
 ప్రథమంయద్యదితి ద్వితీయసాధ్యాభావశ్చ సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాప్య
 ప్రతియోగితాకాబోధ్యః సచ మూతం మనస్తాదిత్యాదౌదశితరీత్యామ
 నోమాత్రం స్వంవ్యధికరణ భూతావచ్ఛిన్నాభావస్యైవ సాధనాధికరణ వృ
 త్తిమద్వృత్తి సద్వృత్తిత్వాభావస్య సత్వాదుక్తదోషవారణేపతస్యశేష
 ణ వేయభ్యుపగతివాద్యం పృథివీ ప్రవృత్తప్రకారకప్రమాదిషయత్వాది
 త్యత్ర స్వనిష్ఠతాదృశాభావాధికరణసాధనాధికరణం వృత్తి సాధ్యతావచ్ఛేదక
 వ్యాపకప్రతియోగితాక జలాన్యత్ర్యభావతేజోన్యత్ర్యభావఘటిత కూటవత్స
 స్యసాధనాధికరణం అవృత్తిస్తాదృశ కూటాధికరణం స్వం సామాన్యాద్యేవత
 ద్వృత్తిత్వాభావస్య హేతౌ సత్వాదతివ్యాప్తిరత సద్విశేషణోపాదనా
 త్ సాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాపకత్వంతు ప్రతియోగితాయాం నదేయం భూ
 తత్వాభావమూతత్వాభావాన్యతరవాగ స్పర్శవదన్యత్వాదిత్యాదౌ ఉక్తరీ
 త్యామూర్తాదికం యత్స్వంసాధనాధికరణవృత్తిమద్వృత్తిస్యధికరణధర్మావ
 చ్ఛిన్నతద్వృత్తిత్వాభావస్యైవ సంభవేనావ్యాప్త్యనవకాశాత్ నచా
 భావవాన్యైవత్వాదిత్యాదౌసాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాప్యప్రతియోగితాక ఘ
 టత్వవలత్వాద్యాత్మకాభావకూటాధికరణా ప్రసిద్ధిరతి తద్విశేషణమావశ్యక
 వితివాచ్యం సాధ్యతావచ్ఛేదక విశిష్టసాధ్యసామానాధికరణ్య సాధ్యవృత్తిధ
 మానవచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకత్వోభయాభావవత్సేన ద్వితీయసాధ్యాభావ
 స్య విశేషణీయత్వేన తదప్రసిద్ధిపరిహారసంభవేన తద్విశేషణస్య నిష్ప్ర
 యోజనకత్వాత్ దర్శితోభయాభావానివేశేద ద్రివ్యంగుణాదిత్యాదౌ వ
 వ్యాప్తిః తథాహ తత్ర స్వనిష్ఠతాదృశ సాధ్యాభావకూటాధికరణ సాధ
 నాధికరణవృత్తిసాధ్యాభావకూటవత్సం స కుత్రాపి ఘటనిష్ఠతాదృశసాధ్యా

భావకూటాధికితణనాధిసాధికరణ పటనిష్ఠపటాన్యత్వ విశిష్టద్రవ్యత్వాభావఘ
టితకూటస్య ఘటేతవృత్తైః పటనిష్ఠతాదృశసాధ్యాభావఘటితకూటాధికర
ణ సాధనాధికరణ ఘటవృత్తిఘటాన్యత్వ విశిష్టద్రవ్యత్వాభావ కూటపత్వస్య
పటేతవృత్తైరితి పటాన్యత్వ విశిష్టద్రవ్యత్వాభావాదీనాం గుణాదౌ దర్శితో
భయాభావవత్త్వేపి తద్విశిష్టస్యసాధనాధికరణవృత్తిత్వానివేశాన్నావ్యాప్తిః
పృథివ్యన్యద్రవ్యత్వవత్ ద్రవ్యత్వాదిత్యాదౌ పృథివ్యన్యద్రవ్యత్వాభావస్య ద
ర్శితోభయాభావవత్వ సంపత్తయే తత్ర సాధ్యతావచ్ఛేదకవిశిష్టేతి అ
న్యథాస్వస్థ తాదృశసాధ్యాభావకూటాధికరణ సాధనాధికరణఘటాదివిష్టద
ర్శితోభయాభావవత్త్వస్థితిరణధర్మావచ్ఛిన్నయావదభావవత్తాయా ద్రవ్య
మాత్రేనత్వేన సాధనాధికరణవృత్తియద్వైత్యైవ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న
తద్వృత్తిత్వాభావవత్త్వేనాతివ్యాప్తైరిత్యుక్తం తదనమంజనమేవ పరిగమా
భావే సాధ్యతావచ్ఛేదక సమన్వయప్రతియోగి తాకత్వ వైయథ్యాత్ త
దుపాదనేపి పృథివ్యన్యత్వ విశిష్టద్రవ్యత్వ వద్రవ్యత్వాదిత్యాదౌ స్వనిష్ఠపృ
థివీత్వ విశిష్ట ద్రవ్యత్వాభావ ఘటితసాధ్యాభావ కూటాధికరణ సాధనాధి
కరణవృత్తిసాధ్యాభావ కూటాధికరణం స్వంపృథివ్యన్యద్రవ్యమేనస్వనిష్ఠ
పృథివ్యన్యత్వ విశిష్టద్రవ్యత్వాభావ ఘటితసాధ్యాభావ కూటాధికరణసాధ
నాధికరణవృత్తిసాధ్యాభావ కూటాధికరణం స్వంపృథివ్యంపీతి సర్వమేవద్ర
వ్యం స్వంవినంచ ద్రవ్యవృత్తిస్తాదృశ కూటాధికరణద్రవ్యవృత్తిత్వాభావా
న్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావ ఏవైత్యతివ్యాప్తిస్తద్వారణాయ సాధ్యాభా
వే సాధ్యతావచ్ఛేదక విశిష్టసామానాధికరణ్య సాధ్యవృత్తిధర్మావచ్ఛిన్న
ప్రతియోగి తాకత్వాభయాభావరూపం విశేషణమావశ్యకం పృథివ్యన్యత్వ
విశిష్టద్రవ్యత్వాభావ సంగ్రహేయసాధ్యతావచ్ఛేదక విశిష్టేతి తథావప్ర
తియోగి తాకత్వాంతం వ్యథామేవ యత్తుసాధ్యసమావాధికరణ్య స్వవిశిష్ట
మేత్వధికరణసామాన్యావచ్ఛేద్యత్వం ప్రవేశ్య ఉభయాభావ పరిపూరణ
ద్రవ్యత్వ ప్రకారక ప్రమావిషయత్వ సాధ్యకే ద్రవ్యత్వాభావగుణావృత్త్య
భయాభావాదే దుర్భుతత్వ మూర్తత్వోభయాసాధ్యకేఘటాన్యత్వవిశిష్టమూ
ర్తత్వాభావాదేశ్వలక్షణఘటకత్వం సంపాద్యతత్సాధ్యకస్యసంపాదనం త

ప్రభవనముదాయపదాదానేఘాతత్వమూర్తత్వాన్యతరాభావవాన్స్పర్శవ
దన్యత్వాదిత్యాదౌగగనంమనశ్చనతాదృశంస్వంతద్వత్రివ్యధికరణధర్మా
వచ్చిన్నాభావాధికరణమనోగగననిష్ఠఘాతత్వమూర్తత్వఘటిత సాధ్యాభా
వనముదాయాధికరణత్వస్యగగనమనసాఃప్రత్యేకమనత్వాత్ కింతుపృథివ్యాది
చతుష్రుమేవతథావిధంస్వంతద్వత్రిత్యాభావస్యచేతానత్వాదతివ్యాప్తిర
తః తదుపాదానం ధోమవాన్వహ్నోతిత్యాదావపి పర్వతాదేః స్వవృత్తిసా
ధ్యాభావ కూటాధికరణమహానసాచిరూపపాధనాధికరణ వృత్తిసాధ్యాభావ
కూటాధికరణతయా జగదేవతాదృశం స్వం స్యాదంత్యాయద్వదితి తథావ ప
ర్వతాదివృత్తిసాధ్యాభావాధికరణం యద్యత్సాధనవదయోగోశకాచెరపి త
దంతర్గతతయా తద్వత్రినమానాధికరణధర్మావచ్చిన్నాభావఘటిత సా
ధ్యాభావ కూటస్య పర్వతాదావనత్వాత్తాదృశం స్వం ధూమాదిశూన్యమే
వేతి నాతివ్యాప్తిః యద్యత్సాధనాధికరణ మిత్యేనైవైయద్యధికరణమిత్యే
తావదస్త్రే ఘాతత్వమూర్తత్వాన్యతరభావవాన్ స్పర్శావదన్యత్వాదిత్యా
దౌ గగనాదివృత్తిసాధ్యాభావకూటాధికరణం యద్యత్పృథివ్యాచెరపి తదంత
ర్గతతయా తద్వత్రిమూర్తత్వాదిఘటిత కూటస్యగగనాదావనత్వాత్
తాదృశంస్వంనగగనాదికరణవేదపితు పృథివ్యాదిఃమేవేతితివ్యాప్తిరతః సా
ధనాధికరణత్వనివేశః పృథివ్యాదెస్త్రేసాధనానధికరణత్వాన్నదోషః ధూ
మవాన్వహ్నోతిత్యాదౌ అయోగోశకాది నిష్ఠ వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్న
సాధ్యాభావాధికరణత్వస్యపర్వతాదానత్వాజ్జగదేవ తాదృశం స్వం స్యాది
తి చరమ నముదాయపదోపాదానం

దశశలం తస్యానశప్రయోజనకత్వాత్ ఏవంచపృథివీ ద్రవ్యత్వప్రకారకప్ర
మావిషయత్వాదిత్యాదౌ స్వంజలం తద్వత్రిజలాస్పృశ్యభావఘటిత కూట
వత్సాధనాధికరణం జలమేవేతిత్యనతిప్రసంగాత్ దృతీయాభావేపి సాధ్యతా
వచ్చేదక వ్యాప్యప్రతియోగి తాకత్వం వ్యథామేవ నస్తుతస్తు సామానాధికర
ణ్యా వ్యాప్యవృత్తిత్వే పృథివ్యన్యత్వవిశిష్టద్రవ్యత్వ ఏద్రవ్యత్వాదిత్యాదౌ
తాదృశమేత్వధికరణావచ్చిన్నత్వ పర్యంతివేదేపి పృథివీత్వవిశిష్ట ద్రవ్య
త్వాభావనవార్యతే తస్య గుణాద్యవచ్చేదేన సాధ్యసమానాధికరణత్వా

పూర్వవశతాదృశం యద్యస్యంతావదన్యతమవృత్తిత్వత్వ వ్యాపకప్రతి
యోగితాకాభావో వివక్షణీయః అతానాతీవ్యాప్తిరసంభవో వా ఇత్యుతోదో
సాంతరమాహ కించేతీత్యాహుః * మహాకాలేతి * కాలాన్యుత్పసాధ్యకే
త్ అతః ఉభయాభావ విశిష్టసాధ్యాభావాధికరణతాకూటం వివక్షణీయం
ఏవముభయాభావ విశిష్టసాధ్యాభావత్వేన సాధన సమానాధికరణ్యప్రవేశో
దర్శిత స్తదవేక్షయా సాధ్యవృత్తీత్యాది ప్రకారేణ సాధ్యాభావ ద్వయప్ర
వేశేలాఘవమితి ఏవమత్రాపి వృత్తిత్వత్వవ్యాప్య త్వస్యవైయధ్యేకాన సా
ధ్యాభావహూతాధికరణం యద్యదిత్యంతస్య సాధనాధికరణ నికూపితత్వస్య
చ వైయధ్యేకంబోధ్యం నను తాదృశంయత్స్వమిత్యుక్తావతివ్యాప్తిః యద్య
త్స్వమిత్యుక్తైవ పర్వతవృత్తిత్వాద్యభావానత్వాదనంభవఇత్యుతాహ * పూ
ర్వవదితి * తావదన్యతమత్వమప్రసిద్ధం తావద్విశేష్యకథివిశేష్యత్వంచ సర్వ
మిత్యాకారక విశేష్యత్వస్య కేవలాన్వయితయా అతివ్యాప్తిగ్రస్తం తావత్తా
త్యధివిశేష్యత్వేచ మాలాభాప్రసిద్ధిరతః పూర్వవదితి. తథాచ తా
వదవృత్తిశూన్యత్వమేవ తావదన్యతమత్వ మితి మహానసవృత్తిత్వాద్యభావా
దివారణాయ వ్యాపకత్వోపాదానం నచ ప్రమేయం ఘటాదిత్యాదౌ ఘట
త్వాదౌపృత్తిమద్యవృత్తితావదన్యతమసమవేతత్వ సమవాయిత్వోభయాభావ
మాదాయావ్యాప్తిరతస్తాదృశవృత్తిత్వత్వ వ్యాప్యత్వమావశ్యక మితివాచ్యంతథా
ఏప్రమేయంసత్వాదిత్యాదౌ తాదృశవృత్తిత్వత్వసమనియతప్రతియోగితాకం
ఘటనమవేతత్వ ఘటాన్యసమవేతత్వోభయాభావాదికమాదాయావ్యాప్తివా
రణాయ వ్యాసన్యవృత్తిధర్మానవచ్ఛిన్నత్వప్రాప్తవశ్యతయా వ్యాప్యత్వాం
త వైయధ్యాత్ యత్తుసమవేతవాక్ దృవ్యత్వప్రకారక ప్రమావిషయ
త్వాదిత్యాదౌ అసమవాయితాత్వాది నిష్ఠఘటమాత్రేసమవేత ఘటేతరస
మవేతోభయాభావ ఘటనమవేత ఘటాన్యమాత్రేసమవేతోభయాభావ ఘ
టితకూటవత్వస్య హేత్వధికరణే అభావాత్తాదృశం స్వంసాధ్యవదేవ తద్వృ
త్తిత్వాభావవ్య జాతిత్వ ప్రకారక ప్రమావిషయత్వాదివృత్తైః హేతావసత్వా
దవ్యాప్తిః కిం బహునా తద్వహ్నితద్భిన్న వహ్నిభయాభావఘటితకూట
వత్వస్య వహ్నిద్వయవద్ధత్వధికరణే అనత్వాత్ తాదృశం స్వం వహ్నిద్వ

కాలికపశేషణ తాపశేషణ మేతా సాధ్యసామ్య సాధికరణ్యవిశేషణేవతివ్యా
ప్తిసారణసంభవాత్ మహాకాలభేదసాధ్యకానుసరణంయద్యపిమహాకాలత్వ
సాధ్యకే ఆతివ్యాప్తిస్సంభవతివృత్తిమన్తాత్రిపవమహాకాలాతిరిక్తకాలవృత్తిత్వ
స్యాపిసత్వాత్ తథాపిసాధ్యతావచ్ఛేదకాపచ్ఛిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకరూ
పాపచ్ఛిన్నాభావః సుపితివచ్ఛిన్నాణలక్షణే తత్తత్కాలమాత్రవృత్తితత్తత్కా
లాత్మత్తిత్వావచ్ఛిన్నాభావః కూటాధికరణాప్రసిద్ధ్యానాతివ్యాప్తిః సాధనా
ధికరణేసంభవదైకాధికరణ్యకసాధ్యాభావసముదాయాధికరణత్వస్యవ్రేయో
జనాంతరానురూపేన నివేశితాదృశాప్రసిద్ధివిరహేపి సాధనాకరణేభూత
ఖండకాలవృత్తివిశేషావృత్తిత్వావచ్ఛిన్నాభావముపి తత్కాలకూటాధికరణత
త్కాలవృత్తిత్వాభావస్య తత్కాలవృత్తాన్వృత్తిమతివర్తమానస్య సాధనేతి
భావాన్నాతివ్యాప్తిరిత్యగ్రిమస్త్యేతేనెత్యాదేరసంగతీరితిపకమాత్రవిపక్షకా
నుసరణం ఆదిపదాన్తహాకాలత్వాభావాదపరిగ్రహః

యమేవేతి వహ్నిమాకధూమాదిత్యాదావప్యవ్యాప్తిరితి లక్షణమాషణం
తదయుక్తం ఉక్తాభావపరితియోగితానాం సాధ్యతావచ్ఛేదక సమన్వయ
త్యైషిగుక్తవిశేషణావాక్యాంతత్వేనలక్షణాఘటకత్వాత్ నన్వేపం ప్రథమ
సముదాయపదాదానైశ్చ త్యాదినా యద్యత్సాధనాధికరణమిత్యాదినాచ భూ
తత్వ మూతకత్వాన్యతరాభావ సాధ్యకే ఆతివ్యాప్తిప్రదర్శనం ఆసంగతం
ప్రథమ సముదాయస్య సాధనాధికరణస్య అనివేశేపి ద్విస్యవృత్తిత్వాభావ
స్య తథావిధసృధివ్యాదిదత్తుప్తయవృత్తిత్వత్వ వ్యాపక ప్రసయోగితాకస్య
మేతావనత్వేనైవాతివ్యాప్త్యసత్వాదితిచేన్న వృత్తిత్వస్య సమవ్యాప్యత్వ
నివేశాభిమానైన కేచిత్కారేస్తమథయ నివేశకరణాత్ తాదృశాభిమాన
ఖండనార్థం తదభిమతవ్యాప్యత్వాంతముత్తిస్యనివేశుదగ్ధయతా న్నవృత్తి
సాధన సమానాధికరణ సాధ్యాభావ కూటాధికరణం యద్యపిశ్శంతస్యైష
ప్రయోజనాభావాన్యంజితః ఆయమేవాత్రాస్వరసః *ప్రయోజనాంతరేతి*
తవ్వు పృథివ్యస్యద్విస్యత్వ వద్ద్రస్యత్వాదిత్యాదౌ ఘటేతరపృథివ్యస్యత్వవిశి
ష్టద్విస్యత్వాభావకూటాన్యత్వ విశిష్టద్విస్యత్వాభావ ఘటేతకూటాధికరణ గ
ణాద్యవృత్తిత్వస్య ద్విస్యత్వే సత్వావతివ్యాప్తేః ఏవం భూతత్వ మూతక

అన్యత్రిహితౌ సాధ్యసామానాధికరణ్యవిశేషణేన అతివ్యాప్తినారణసంభవా
త్ *వ్యభిచారిణీత*వృత్తిమత్సమాత్రనాత్రవివక్షితంతన్మానోన్యైవవ్యావతాక
త్వాల్ సమనాయాదివాదవ్యత్వహేతుకేతాదృశసంబంధేన మహాకాలవృత్తి
త్వత్వావచ్ఛిన్నాభావస్యవృత్తిమతిఘటత్వాదౌవృత్తేహేతావవృత్తైర్నాతి
వ్యాప్తినంభవఇతి కాలికసంబంధావచ్ఛిన్నకూటతాకానుసరణం ఇదముపల
క్షణంతశ్వరజ్ఞానాన్యత్వాది సాధ్యకేవిషయతాసంబంధేన హేతుమాత్రే
సాధ్యాభావ సముదాయవతీశ్వరజ్ఞానాదౌ తేనసంబంధేన వస్తుమాత్రోన్యైవ
వృత్తైర్నాతివ్యాప్తిద్రోష్టవ్యా ఏతేనవృత్తిమద్యవృత్తిస్వ విశేషణస్తలే
త్వాస్యతరాభావ సాధ్యకస్వర్గవదవ్యత్వాదౌ భూతిన్యమూర్త్యాత్వోభయము
టితకూటవతి పృథివ్యాది చతుష్టయ హేతోరవృత్తైర్నాతివ్యాప్తేష్య వారణరూ
పం యదిచ ఘటాన్యవృత్తిత్వత్వేన ద్రవ్యవృత్తిత్వత్వేన వాగుణవృత్తి
త్వ మనావృత్తిత్వాద్యభావ మాదాయోభయత్రాప్యతివ్యాప్తి వారణసం
భవాత్పరస్పర మైకాధికరణ్యావన్నత్వం న వివక్షణీయమితిమన్యతే తదా
తత్కాలమాత్రే వృత్తితత్తత్కాలావృత్తిత్వాద్య వచ్ఛిన్నా భావఘటిత
కూటాప్రసిద్ధ్యా పుదఘటక్షణ అతివ్యాప్తిరసంగతాస్యాదితి ప్రథమమా
షణం దుర్వారమిత్యాశయః*అన్యత్రిహితౌ సాధ్యకే*దిధితౌవ్యభిచారిణీత్యనుక్తా
మహాకాలాన్యత్వ సాధ్యకే కాలికవిశేషణతయా అతివ్యాప్తిరీత్యుచ్యమా
నైతత్సాధ్యకే విశేషణతాసంబంధేన కగనహేతోరపి కూటాధికరణ మహా
కాలవృత్తిత్వస్య వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావవ్యైవ లక్షణఘటకత్వే
నాతివ్యాప్తినంభవే సాధ్యసామానాధికరణ్య విశేషణేనతన్మానరణసంభవాల్
ఉద్దేశ్యతావచ్ఛిదకావచ్ఛేదేన విధేయాన్వయానుపపత్తిరిత్యాలాద్య వృత్తిమ.
త్వాథాకం తత్పదముపాత్తం తథావ విశేషణతయా వృత్తిమత్వావచ్ఛేదే
నైత్యథాకతయా నదాష ఇత్యథాః * ఈశ్వరజ్ఞానేతి * నచేశ్వరపదం
వ్యథాంజ్ఞానాన్యత్వాదే సాధ్యత్వేష్యతివ్యాప్తేసంభవాల్ హేతోస్సాధ్య
సమానాధికరణత్వాచ్చేతివాచ్యం తస్యపుచ్ఛలక్షణాతివ్యాప్తిప్రకాశనార్థ
త్వాల్ అన్యథావత్తజ్ఞానాన్యత్వాభావాదిఘటిత కూటవత్వాప్రసిద్ధేస్తద
సంభవాల్ * ఏతేనేతి * ఈశ్వరజ్ఞానాన్యత్వ సాధ్యకేఅతివ్యాప్తిదానేనే

వృత్తిమదవృత్తిత్వవృత్తిత్వత్వవ్యాపక ప్రతియోగితాకత్వాభయాభావస్య వృ
త్తిమదవృత్తిత్వ సాధ్యవద్యవృత్తిత్వప్రతియోగితాకత్వాభయాభావస్య వానివేశే
మహాకాలవృత్తిత్వస్య సమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావే చరమదత్తా
భావేన ఉభయాభావసత్వేపి నిస్తారః ఏవం యథాశ్రుతే ఘటత్వాదిసాధ్య
కే వ్యభిచారిణిసంయోగేన హేతౌసాధ్యాభావవతి సంయుక్తమాత్రప్రైవ
త్యథః ఉభయాభావమనివేశ్య హేతుతావచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛిన్న శుద్ధ
వృత్తిత్వత్వ వ్యాపక ప్రతియోగితాకత్వాభావవంతోయావంతోవృత్తిత్వాభా
వాత్మ్యక్తౌ సద్ధేతౌవ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావమాత్రస్య హేతుతా
వచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛిన్నవృత్తిత్వత్వ వ్యాపకప్రతియోగితాకతయా అనం
భవసాన్విదతోవృత్తిమదవృత్తిత్వనివేశః వృత్తిమదవృత్తిత్వాభావనివేశేచ మ
హాకాలవ్యత్వ సాధ్యకే అతివ్యాప్తిరిత్యుభయాభావోపాదానం ఏవం కేవ
లాన్వయినీ న్యరూపసంబంధావచ్ఛిన్న వృత్తిత్వ సామాన్యాభావస్య సంయో
గావచ్ఛిన్న వృత్తిత్వాది సాధారణవృత్తిత్వత్వవ్యాపకప్రతియోగితాకత్వా
భావాదవ్యాప్తిరతా హేతుతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్ఛిన్నత్వనివేశసంమహాకా
లవృత్తిత్వాభావస్యవృత్తిమదవృత్తిత్వత్వవ్యాపకప్రతియోగితాకత్వాదతి
వ్యాప్త్యుద్ధారో నన్యదతోవృత్తిత్వత్వ వ్యాపకత్వోపాదానం లాఘవేన సా
ధ్యవద్యవృత్తిత్వ ప్రతియోగితత్వ నివేశనం సాధ్యవద్యవృత్తిత్వ ప్రతియోగితా
కాభావ మాత్రీనివేశనే సద్ధేతౌ వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్న వృత్తిత్వాభావ
మాత్రస్య సాధ్యవద్యవృత్తిత్వ ప్రతియోగితత్వాదసంభవ ఇత్యుభయాభావ
నివేశః మహాకాలనిరూపిత వృత్తిత్వాభావీయ ప్రతియోగితాయాం ఖండ
కాలవృత్తిత్వ సాధారణవృత్తిత్వత్వవ్యాపకత్వప్రయక్తో భయాభావవత్సా
ధ్యవత్ఖండకాల వృత్తిత్వప్రతియోగితాకత్వం నాస్తీతి ద్వితీయోభయాభావ
స్య మహాకాలవృత్తిత్వాభావే అక్షతతయా ద్వితీయమపి రమణీయమేవేతి*న
నిస్తారఇతి*ఈశ్వరజ్ఞానవ్యత్వసాధ్యకేసమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నవృత్తి
త్వాభావస్యాప్రసిద్ధతయా వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్న వృత్తిత్వాభావమా
దాయాతివ్యాప్తైర్మూర్ధ్వరత్వాదితిభావః * యథాశ్రుతేఇతి * ఉభయా
భావానివేశఇత్యథః ఘటాధికరణమాత్ర సంయుక్తపదాభోనాస్తి తస్య

సంయుక్తత్వాదేతన్మాసత్వాదిసాధ్యశేష్యభిచారిణిసమవాయనహేతుసమ
వేతమాత్రప్రేవవీతమాసాధ్యరిక్త సమవేతత్వాదతివ్యాప్తిరిశ్యపిదక్షవ్యం

— శ్రిఇతి గదాధరీయే కూటఘటితలక్షణమ్. శ్రి—

సాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్చిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకరూపావచ్చిన్నాభావకూ
టాధికరణత్వస్యనానావిపక్షకస్థలై అప్రసిద్ధానపి సాధనసమానాధికరణతాదృ
శాభావకూటాధికరణత్వస్యనాప్రసిద్ధిః సాధనసమానాధికరణత్వవిశేషణప
క్షతాదృశాభావకూటాధికరణతాగభామెవలక్షణంసన్మ్యక్ సాధ్యతావచ్ఛేద
కవ్యాపకతాపెక్షయాసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్చిన్నవ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వస్య
గనేపి సంయుక్తత్వాదిః రిత్వాంతివ్యాప్తిదానం వృత్తిత్వనివేతనై దుర్ఘట
మితి ద్వితీయానుధావనం ఘటాదేశ్యవృత్తినియామకసంయోగన సమవా
యకాలికాదినా సంబంధేనవాసాధ్యత్వం తేన గగనాదేస్సాధ్యాభావవత్స ౨
ర్వాహుః అథాత్ర సాధనసమానాధికరణత్వేన సాధ్యాభావానివిశేషణీయః
సాధ్యాభావకూటవద్వృత్తిస్ససామాన్యే హేతుతావచ్ఛేదకావచ్చిన్నత్వహే
తుతావచ్ఛేదకసంబంధావచ్చిన్నత్వోభయాభావ నివేశనసత్తావాగ్ కాలే
రిత్వాదౌ లక్షణం గతేః ఇదంవాచ్యం జ్ఞేయత్వాదిత్వాదౌచ తాదృశోభ
యతేనః ఘటాశ్యాభావ ఏననులభ్యమితి వృత్తిత్వం తాదృశోభయాభావే
సాధ్యాభావసాజాత్యం తేన వ్యభిచారిణ్యత్వనిసంగాపాతాత్ అభితాదృశో
భయాభావకూటం నివేశ్యం నద ఘటత్వాదౌ ప్రసిద్ధస్య తాదృశోభయసా
మాన్యాభావస్యాసత్వేన కేవలాన్వయస్యవ్యాప్తిః హేతుతాఘటకసంబంధా
వచ్చిన్న వృత్తిస్యవృత్తితరూపానివేశే ధూమాధికరణతా వృత్తిత్వవృత్తిత
యా తద్దోషతాదవచ్ఛేదమితి హేతుతావచ్ఛేదకావచ్చిన్న హేతుతావచ్ఛేదక
సంబంధావచ్చిన్న హేతువృత్తిత్వ వృత్తితరూపం నివేశ్యం వాచ్యమభా
వాదిత్వాదావ్యాప్తినారితాయ హేతుతావచ్ఛేదకావచ్చిన్నేతి హేతుతా
వచ్ఛేదక సాధనసమానాధికరణత్వ నివేశాన్నకాలికసంబంధావచ్చిన్న హేతు
వృత్తిస్య నిష్కాభయాభావ మాదాయోక్తదోషఇతివాచ్యం తథాసతి వ్యభి
చారిణ్యత్వాప్రేః*****

— శ్రిఇతి కూటఘటితలక్షణమ్ శ్రి—

గురుత్వేపిసాధ్యతావచ్ఛేదక వ్యాపకప్రతియోగి తా కాభావఘటితలక్షణేన త్రా
వాణజా తేరిత్యాదౌవిశిష్టసత్రాభావాదివారక ఉక్తవిశేషణం వేదేశమహగౌర
వాల్ విశిష్టస్యానతిరిక్తత్వేపృథివ్యస్యద్రవ్యస్యవ్యవస్థాది శ్యాదౌ ఘటాన్య
త్వవిశిష్టద్రవ్యత్వాభావాదేరపిసాధ్యతావచ్ఛేదకావచ్ఛిన్న వ్యాపకతావచ్ఛేద
కరూపావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకతయా ఉక్తదిశాతిన్యాప్తివారణాయ తాదృ
శాభావఘటిత లక్షణేపి సాధనవతిసంభవదే కాధికరణ్యక తాదృశాభావ సము
దాయస్యావశ్యం వివక్షణీయతయా పృథివీద్రవ్యస్య ప్రకారకప్రమావిషయ
త్వాదిత్యాదౌ సమవాచిసంబంధావచ్ఛిన్న జలాసమవేశశ్యాద్యవచ్ఛిన్నా

* ఉక్తవిశేషణం * సాధ్యతావచ్ఛేదక విశిష్టసాధ్యనదృష్ట త్రిసమా
నాధికరణ భూమావచ్ఛిన్నాభావాన్యత్వ గూఢం నను సాధ్యవ్యాపకతా వ
చ్ఛేదక రూపావచ్ఛిన్నాభావ ఘటితలక్షణేపి పృథివీత్వసాధ్యకన్యభిచారిణి
లాసమవేశతాదృశవచ్ఛిన్నాభావాదికమాదాయాతిన్యాప్తిభయేన ప్రతియో
గితాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకవ్యాప్యత్వ ముపాదేయ మేవేతగౌరవం దు
ర్వారమిత్యాకంకాం నిరస్యతి * విశిష్టస్యేతి * సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధేన
వ్యాపకతానివేశాభిప్రాయేణ యేనసంబంధేన వ్యాపక తేతి పక్షేనుచిత్యం
పృథివ్యన్యత్వాభావాదిక మాదాయానతిప్రసంగాల్ సాధ్యతావచ్ఛేదకవ్యాప్య
త్వోపాదానేపి సాధనవతి త్యాది వివక్షాయా ఆవశ్యకత్వాత్కంవా ఏతదభి
ధానం అనతిరిక్తత్వకనంచ సాధ్యతావచ్ఛేదకవ్యాప్యస్యనివేశేపి పృథివ్యన్య
త్వ విశిష్టద్రవ్యత్వాది సాధ్యకాతిన్యాప్తిలాభాయ తద్వారణాయ వివక్షాంత
రస్యావశ్యకత్వేన తేనైవపృథివీత్వ సాధ్యకన్యభిచారిణ్యతిన్యాప్తివారణ సం
భవాత్తన్న దేయ మేవేతికుతో గౌరవం పుచ్చలక్షణభిభావః*ఆవశ్యకమితి*
ఇదమాపాతతః సాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధావచ్ఛిన్నాభావస్య సాధ్యతావ
చ్ఛేదకవ్యాప్యప్రతియోగి తాకత్వస్య వా నివేశమతే ఘటాన్యత్వ విశిష్టసత్రా
ద్రవ్యత్వాద్యభావాది వామేపి లక్షణఘటకత్వేపి స్వరూపసంబంధావచ్ఛిన్న
ఘటాన్యత్వ త్రిత్వత్వేనతతూక్తాధికరణసామాన్యాదివృత్తిత్వాభావానత్వే
నపృథివ్యన్యత్వవత్ పృథివీవాద్రవ్యత్వప్రకారకప్రమావిషయ త్వాల్ ద్ర
వ్యత్వాదేవత్యాదౌనతిన్యాప్తివిరహాదతద్వనత్యౌవైయథ్యాల్ వ్యాపకతా

భావ ఘటితకూటాధికరణ సామాన్యవివృత్తిత్వాభావవత్ప్రతిష్ఠాత్మకై రనవ
కాకాల్ సాధనవతిసంభవదైకాధికరణ్య వివక్షామంతరైశ్చైవ పృథివ్యన్యద్ర
స్యత్వవత్ ద్రవ్యత్వాదిత్యాదౌ ఘటాన్యవృత్తిత్వత్వాపచిన్నాభావమాదా
యాతీవ్యాప్తివారణే ఉక్తస్థలేప తాదృశభావమాదాయాతివ్యాప్తివారణ
సంభవాల్ ప్రసయోగిణాయాం సాధ్యతావచ్ఛేదకవ్యాప్యత్వవిశేషణం నా
పాదేయం యద్యపి సాధనవతిసంభవదైకాధికరణ్యక కుటనివేశే ద్రవ్యత్వవి
శిష్టసత్తాభావద్రవ్యన్యత్వ విశిష్టసత్తాభావ ఘటితకూటస్య సత్తావాక్ జా
తేరిత్యాదౌ న లక్షణఘటక తాస్యసక్తిస్తథాపి సాధ్యతావచ్ఛేదకవ్యావకప్ర
తియోగి తాకాభావ వివేశే తాదృశభావైకతరవ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నా
భావఘటిత కూటస్య తథాత్వాదవ్యాప్తిశి తమపేక్షేతరీత్యాసాత్వభావాల
క్షణపరిమార్చనంపి హేతుతావచ్ఛేదక సంబంధేనవృత్తిమత్సముదాయాధికర
ణ మహాకాలాదినూత్రివివక్షకవ్యభిచారిణ్యవ్యాప్త్యావత్త్వానిరాకురుతేఽపి
తేనేతిఽతప్రసయోగి తాయామివచ్ఛిన్నాంతవిశేషణవ్యాప్తీరభావవాక్
మేయత్వాదిత్యైశ్చి వహ్నూనాథూనాదిత్యైత్రాపిబోధ్యా యాదృశ సా
ధ్యాభావ కూటాధికరణం సాధనవత్తాణాతాణాదహనోభయాభావాదిఘ
ఘటకసంబంధావచ్ఛిన్నవృత్తియోగి కనాధ్యాభావనివేశవత్ప్రతిష్ఠాత్మకై
న్యత్వ పృథివీత్వా సాధ్యకేన్యజూపసంబంధావచ్ఛిన్నఘటాపృథ్వీభావవ
టాన్యత్వభావఘటిత కూటస్యస్వరూపసంబంధావచ్ఛిన్నజలాన్యత్వభావతేజో
న్యత్వభావఘటితకూటస్యచాధికరణాప్రసిద్ధ్యేననాతప్రసంగప్రసంగఇతిసూ
చనాయినమనాయినబంధావచ్ఛిన్నైశ్శిలక్షణైశ్శిలక్షణంతువ్యధికరణధర్మావచ్ఛి
న్నాభావవైవ లక్షణఘటకతయో వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్న తద్వద్వృత్తి
త్వాభావ మాదాయావ్యాప్తివారణసంభవేన ఆత్రాహరిత్యావ్యక్తివిశేష
ణంనదేయమితప్రకారసమిశ్రితయఃఽభావవానితిఽఘటత్వపటత్వా
దిరూపసాధ్యాభావఘటితకూటాధికరణా ప్రసిద్ధిః సాధనాదికరణేపంభవదై
కాధికరణ్యకత్వాక్రౌడ ఘటత్వ వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావ కూటాధికర
ణ మాదాయైవావ్యాప్తిరీగ్యధాః తత్త్వపక్షాన్యత్వభావతత్త్వద్వితౌ న్యత్వ
భావ ఘటితకూటాధికరణా ప్రసిద్ధివారణాయయాదృశేతిఽతాణేతిఽత్రా

టితకూటస్యాపి తథావిధకూటతయా తథావిధాభయాదిమత్స్వప్రిపదాథేన
 తేమానస్య తాదృశకూటాధికరణ వృత్తిత్వాభావస్య హేతావసత్వాల్ అ
 త్రీసాధ్యతావచ్చేదక సంబంధావచ్చిన్న త్వేనాపి ప్రతియోగితావిశేషణీయా
 అన్యథావహ్నిమాః పర్వత వహ్నివః సువసంయోగాదిత్యత్రీ సంయోగసం
 బంధావచ్చిన్న వహ్నిభావసమవాయసంబంధావచ్చిన్న వహ్నిభావయోః
 సంభవదైకాధికరణ్యాభావేన తదుభయ ఘటిగకూటస్య లక్షణఘటకత్వా
 ల్ అతివ్యాప్తివిరహాపి వహ్నిమాః ధూమాదిత్యాదౌ సాధ్యతావచ్చేదక
 సంబంధాతిరిక్తసంబంధావచ్చిన్నాభావకూటస్య ఉక్తక్రమేణలక్షణ ఘట
 కతయాతద్వతివహ్నివయవాద్యశరీరేహేతౌన్యో త్రేసంభవావత్రైవ్యాప
 హురిత్యుక్తవిశేషణ విరహాదప్రాయఃఘటకః నిశు ఛూర్నలక్షణేజ్జుబో
 ధ్యం నచైవం తద్వహ్నిభావ ఘటికకూటమాదాయైవాన్యాప్రిసంభవాదు
 భయాభావానుభావనం వ్యర్థమితివాచ్యం సాధ్యతావచ్చేదకవ్యాపక ప్రతి
 యోగితాకాభావ నివేష్యవ్యాప్తిరిత్యాసయాల్ సన్వత్రీ సాధ్యవ్యాపకతాన
 వచ్చేదకత్వం సాధ్యవన్నిష్ఠాభావప్రతియోగితాయాస్సామానాధికరణ్యేనాన
 వచ్చేదకత్వం తత్రీ నిష్ప్రియోజనకం ప్రతియోగివైయధికరణ్యం ప్రవేశ్యసా
 ధ్యాభావేవ్యాప్యవృత్తిత్వ నివేశనం ప్రక్షాళనాద్ధీతన్యాంగస్తమిత్వా శంకా
 యాంకేమాదిత్యమాధానమాహఃఅత్రేతిసాధనసమానాధికరణ్యాభావేనే
 తిసాధనవతిసంభవదైకాధికరణ్యకత్వాభావేనేత్యర్థఃఃఉక్తక్రమేణియా
 దృశసాధ్యాభావస్తామవత్సాధనాధికరణమితిరిత్యాఃఅసంభవావత్రైరితికేవ
 లాన్వయిన్యపికాలిక సంబంధావచ్చిన్నసాధ్యాభావస్య హేతుమన్నిత్యేన
 త్వాల్ నిత్యావృత్తిహేతౌచ తస్య సాధనసామానాధికరణ్యాభావపిఠితిరిక్త
 సమవాయాది సంబంధావచ్చిత్వాభావ సంభవాల్ నచ వాచ్యంవాచ్యత్వవి
 షయకజన్యక్షానత్వాదిత్యాదౌ సంయోగసమవాయాది సంబంధావచ్చిన్న
 వాచ్యత్వాభావః కేవలాన్వయికాలిక విషయతాదిసంబంధావచ్చిన్న తదభా
 వస్తున హేతుమతి వాచ్యత్వభేదశ్చ యన్యపి హేతుమతి తథాపి తస్యమవే
 తత్వ సామాన్యాభావోనవృత్తిమద్వృత్తిరిత్యవ్యాప్తిర్నసంభవతితివాచ్యం త
 త్రీ జ్ఞానత్వత్వమాత్రీన్య లఘునోహేతుతావచ్చేదకత్వం నతుతాదృశజ్ఞా

క తాపసాధ్యతావచ్ఛేదక సంబంధేన అన్యథాసమవాయేన సంహితసంయోగే
సాధ్యేసంయోగేన సాధ్యవ్యాపకస్య వ ప్చేచ్ఛమవాయసంబంధావచ్ఛిన్నా
భావాదిఘటితకూటాధికరణవహ్నువహువాహర క్తవృత్తావధేతావన్యాప్త్యావ
త్తైః ఇత్థంద సంయోగేన సంబంధేన వ్యాపక తాపసేంద్రియకణం వ్యాపక తా
ఘటకాభావే ప్రతియోగివైయధికరణ్య విశేషాన్య ఆవశ్యకతయా వ్యాప్యన్య
త్తిపదసాధకకర్మఘట కేచిత్ సత్సంస్తుయేనసంబంధేనవ్యాపక తాపసేనైవాభా
వోగ్రాహ్యః సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధస్య విశేష్యనివేశే అవచ్ఛిన్నస్య త్రికా
న్యత్వ రూపవ్యాప్యన్యత్తిత్వ నివేశే సంయోగేన ధూమాదిసాధ్యకే తత్సంబం
ధావచ్ఛిన్న గూఢత్వావచ్ఛిన్నా భావన్య గూఢవత్సవచ్ఛిన్నవృత్తికతియా
వ్యధికరణధనాకావచ్ఛిన్నాభావమాత్రీన్య వ్యాప్యన్యత్తిత్వన అవ్యాప్త్యా
వత్యాఅనవచ్ఛిన్నస్య త్తిత్వరూపవ్యాప్యవృత్తిత్వప్రవేశవేనీయతయా ఏవ
మిత్యాదివృత్తిస్యసంకతేర్వక్ష్యమాణత్వాత్

నత్వత్వ స్యేత్కావశయాత్ తావచ్ఛిన్యన్య తద్వర్జితత్వాదేః హేతుత్వేనవా
చ్యత్వ భేదాదిఘటితకూటావచ్ఛిన్యత్తిత్వాభావన్య వాచ్యత్వాదౌ సృత్రిమ
ద్వృత్తైహేతావసత్వేనాన్యప్రీతి సహ్యనయవాహరి క్రితశ్చ్యక్తౌ వ
హ్యనయనమాత్రసంయుక్తవదాధాకభావేన సంబంధిత్వనివేశే ఉక్తరీ
త్యాన్యాప్త్యసత్వేపి వృత్తిత్వనివేశే ఇయమన్యప్రీతి సంబంధిత్వ వేశేన
త్రావాక జాతీరిత్యాదౌ కాలికసంబంధావచ్ఛిన్న సత్తాభావఘటిత కూట
మాదాయవ్యాప్తిర్భృగ్యాపూర్వమతం నిరాకరోత*సాధ్యతేతి* వక్ష్యమాణ
తావదితి* తస్మిన్ప్రీత్యాన్యాన్యానాసరేణత్వాదేః నను సాధ్యతావచ్ఛేదకసం
బంధేన వ్యాపక తాపసే వే వ్యాపక తాయాం ప్రతియోగివైయధికరణ్యనివే
శావశ్యకతయా సంయోగాద్యభావ సాధ్యకమేయత్వాదౌ సంయోగాభావ
త్వన్య ప్రతియోగివైయధికరణ్య ఘటితసాధ్యవ్యాపకతావచ్ఛేదకతయా తద
భావమాదాయ అవ్యాప్తివారణాయ వ్యాప్యన్యత్తిత్వవిశేషణ సాధకకర్మం
యేనసంబంధేన వ్యాపక తాపస సంబంధేన అభావకత్వేన ధూమవా
న్యహ్నోరిత్యాదౌ అయోగోశకాన్యత్వాభావ మాదాయఅతివ్యాప్తినివా
రణసంభవేన వ్యాపకతాయాం ప్రతియోగి వైయధికరణ్యన్య నిష్ప్ర

అన్యోన్యభావఘటిత వ్యాపకతాః వెశాత్పు వ్యాప్యవృత్తిపదసార్థకక్యో
సంయోగాభావసాధ్యకస్థితే సంయోగఘటనకూల్యాధికరణతాయాద్రీప్యమా
త్రేన త్వాత్ తద్వృత్తిహేతావవ్యాప్తివారణరూపం తస్మిన్యోజనమా
హ * కేవలాన్వయిన ఇతి * ఏతేన తత్సాధ్యకే ద్రీప్యవృత్తే

యోజనకలియా అని వెశాత్ సంయోగాభావత్వస్య తదఘటనవ్యాపక
తావచ్ఛేదకత్వా సంభవేపి వాచ్యత్వత్వేన ఘటాద్యభావమాదాయసం
యోగాభావ సాధ్యకపద్ధతావవ్యాప్తివారణసంభవాద్వ్యాప్యవృత్తిత్వవిశేష
ణంవ్యక్తం స్యాదిత్యతథాహ * అన్యోన్యేతి * ఏవం చ ప్రతియోగివై యధికరణా
నిబేశేపి సంయోగాభావత్వస్య వ్యాపకతావచ్ఛేదకత్వ సంవత్సావ్యాప్యవృ
త్తిత్వ విశేషణం సాధకమితిభావః ఏవమిత్యుదపక్షాన్యసంగతి ప్రదర్శనా
య తత్ప్రక్రియసంగమయితాం పూర్వవాదినాం మతమాహ * సంయోగాభా
వేతి * యద్యపి సాధనసమానాధికరణానవచ్చిన్న సృత్తియోయావంతస్తాదృ
శిస్సాధ్యాభావాః వ్యాప్యవృత్తిత్వ విశిష్టతద్వత్తాః వేశే అనవచ్చిన్నవృత్తిక
కత్వానుపాదానేవ్యాప్యవృత్తిత్వ విశిష్టతద్వత్ప్రసిద్ధిరేవావ్యాప్తి సంపాది
కారణాపి స్వమతే అనచ్చిన్నవృత్తికాన్యత్వ రూపవ్యాప్యవృత్తిస్య నివేశ
నీయతీయా తదనురూఢేన ఇత్థమభిధానం యద్వామిశ్రేయక్షణవద్వ్యాప్యవృత్తి
సాధ్యకే త్వివిశేషవృత్తిసాధ్యాభావీయ వ్యాప్యవృత్తిత్వాధికరణాప్రసిద్ధిని
బంధనా సంభవోన దీధితికృచ్ఛిన్దగ్ధిః సంయోగాద్యభావ స్మేతి విశేషణో
పాదానస్య నివేశితాన్యవతి వ్యాప్యవృత్తితానికూలకత్వ నివేశద్వారా అ
వ్యాప్తిరేవేతి వ్యంజనాయవృత్తిహేతావిత్యేతావత్పర్యంతముక్తం స్వమతా
నుసారేణతునాయంగ్రంథః తథానతి సాధ్యతావచ్ఛేదకసంబంధపవేశ ఖండ
నప్రస్తావవిచ్ఛేదప్రసంగాత్ సంయోగాభావపదంచనవ్యానురూఢేన ప్రా
చాంతు కపిసంయోగాభావోబోధ్యః * ద్రీప్యవృత్తిరితి * గుణవృత్తైః సద్ధేతు
త్వేపి తత్రావ్యాప్యభావేన అవ్యాప్యవృత్తిభావసాధ్యక సద్ధేతుత్వావచ్ఛే
దేన అవ్యాప్యస్వయోనస్థాత్ అతః వ్యాప్యకౌటౌ ద్రీప్యవృత్తిత్వప్రవేశఆవ
శ్యకః సప్రేవం బధాగాద్యభావసాధ్యకవత్ జన్యజ్ఞానవిషయత్వాభావ సా
ధ్యకస్యాపి పరిగ్రహేత్ తత్రావ్యాప్యసత్వేన నియమభంగోదుర్వారఇతివా

సుధేతుశ్చ సుఖశమితి సూచితం గుణవాన్ దృవ్యత్వాదిత్యాదౌ గు
 ణాదావనవచ్చిన్న వృత్తిక గుణాద్యభావవతి నిత్యదృవ్యాదిరిక్తే హేతో
 వ్యుత్పత్త్యాప్రివారణ రూపమనవచ్చిన్న వృత్తికస్వ రూపవ్యాప్యై
 వృత్తిత్వ విశిష్టాభావ నిరూపితాధికరణతానివేశనఫలమాహ * పరమితి
 సాధ్యాభావే ఉత్పత్తికాలావచ్ఛేదేన దృవ్యవృత్తిశ్చ కథనంగృహ్యత్వై తద్వ
 య్యంగింశకారణమేత దైశికావ్యాప్యవృత్తిశ్చఘటితనియమే అదోహాత్ కా
 లికావ్యాప్యవృత్తిత్వ ఘటితనియమస్థలేవ కేవలాన్వయిభిన్న సాధ్యకత్వఘ
 టితత్వాత్ రూపసామాన్యాభావవాన్ పృథివీత్వాదిత్యాదావవ్యాప్యసంగృ
 హేణన్యూనత్వచతోభావ సాధ్యకత్వశ్యాగః పకనియమస్తుమగ్రః భేద
 ప్రతియోగి తావచ్ఛేదకత్వ ప్రవేశాప్రవేశయోః సంయోగాభావజన్యజ్ఞానవి
 షయత్వాభావయోరప్రవేశప్రవేశయోరాపత్తేరితిభావః*నర్థతుస్విమితి*కేవ
 వాన్వయిత్వం భేదప్రతియోగి తానవచ్ఛేదకత్వం తత్ప్రదేశకనంద సంయో
 గాభావసాధ్యై గుణాదివృత్తౌ నర్థతావపినావ్యాప్తిః దృవ్యవృత్తిద సాధ్యా
 భావనద్వృత్తిత్వేన వ్యభిచార్యైవేశకంకా సాధ్యాభావస్య ప్రతియోగివైయ
 ధికరణ్యాభావాత్ సాధ్యవకన్యవృత్తిత్వవైవచాన్యభిచారిత్వాత్ నతిధ్వన
 యతీత్యర్థః నిరవచ్చిన్నవృత్తికత్వ రూపవ్యాప్యవృత్తిత్వ వ్యాప్యత్వైః ప్రద
 శేనాదేవ మితపక్షిగ్రహేనధ్యక్షం పరిహతుంకన్యా వ్యాప్యవృత్తిత్వని
 రూపకత్వవ్యాప్యప్రదేశకతామాహ*గుణవానితి*నిత్యదృవ్యై నిత్యగుణన
 త్వాదాహ* నిత్యదృవ్యాదిరిక్తేతి * నను దీధితావృత్తికాలావచ్ఛేదేన
 దృవ్యవృత్తిశ్చ కథనంస్వరసతః అవ్యాప్యవృత్తిత్వ ప్రదేశకమతఃనవ్యాప్య
 వృత్తిరిత్యసంగతమిత్యతః తస్యావ్యాప్తినూచకతాన్వ్యాప్యవృత్తిరిత్యస్యవ్యా
 ప్యవృత్తిత్వనిరూపకత్వ లాభకతాంబాహ * సాధ్యాభావేతి * ఉక్తరీత్యా
 వ్యాప్యవృత్తిత్వ విశిష్టసంయోగాభావాధికరణ గుణాదౌ హేతుతావచ్ఛేదక
 సంయోగసంబంధేన వృత్త్యప్రసిద్ధ్యాతతేతి గుణవాన్దృవ్యత్వాదిత్యా
 దౌ గుణాభావస్యహేతుధికరణే నిరవచ్చిన్నవృత్తికత్వాభావేన లక్షణాఘట
 కత్వాదవ్యాప్తివారణసంభవే వ్యాప్యవృత్తిత్వవిశిష్టాధికరణ నివేశవ్యాప్యత్వ
 ప్రదర్శన పరత్వమేవ మిత్యాదిగింశస్యాసంగతమితిభావః నను వ్యాప్యవృ

ద్వైతత్వాభావానన్వేనావ్యాపి ప్రసంగనూచనాయ వ్యాప్యవృత్తిరిత్య
 త) ద్రవ్యత్వాధికరణే శ్వాసృషజ్యతే ఇతి వ్యాఖ్యానమునల్ అనవచ్చిన్నవృ
 త్తిత్వ రూపవ్యాప్యవృత్తిత్వ సేవేనే సంయోగీఘటాదిత్యత్రాక్రరీత్యా
 వ్యాప్తేర్వాదానాయ సాధనవతివ్యాప్యవృత్తిత్వస్యావశ్యవివేచనీయతయా నిత
 వవావ్యాప్త్యవసరే: సాధనవతివ్యాప్యవృత్తిత్వపర్యంతనివేశనప్రయోజనప
 రతయా ఏకత్వజ్ఞేవాఖ్యానసాధీయసేవ్యాప్యవృత్తిత్వవిశిష్టాధికరణత్వా ప్ర
 వెశేనంయోగీనత్వాదిత్యత్రాగృణాదావ్యాప్యవృత్తి: సంయోగాభావస్యేవ ద్ర
 వ్యత్వాద్యభావస్యాపి లక్షణముటకతయా జాతి: సాధ్యాభావమూటానధికర
 ణతయాతివ్యాప్త్యనవ కాశేపి ధూనువాణ వహ్నీరిత్యాదౌ సాధ్యతావచ్చే
 దకసంయోగసంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగిశాక వ్యాపక తావచ్చేదకవచ్చిన్న
 భావమూటాధికరణతాయా విశ్వస్యైకత్వాదతివ్యాప్తేమూర్ధ్వరతయా త
 త్ప్రవేశనస్యావశ్యకతయా తావతాపుర్వకావ్యాపివారణసంభవత్

త్తిత్వ విశిష్టాధికరణంననివేశ్యతమవ కేమి గుణవాణ ద్రవ్యత్వాదిత్యదౌ
 గుణాభావవన్నిశ్యద్రవ్యభిన్నవృత్తిత్వాభావ వాదాయావ్యాప్తివారణాయ
 హేత్వధికరణే నిరవచ్చిన్న వృత్తిత్వ మావశ్యకం ఇన్వేద్యన పరత్వంచైవ
 మిత్వాదిపంక్తేరితి మతం దర్శయతి * సాధనవతితి * సత్ప్రవేశస్యేతి * ఏ
 నంచ హేత్వధికరణే నిరవచ్చిన్నవృత్తిత్వ సేవేనే వ్యాప్య వృత్తిత్వ విశిష్టా
 ధికరణత్వ నివేశస్యావశ్యకతయా తదివ గుణవాణ ద్రవ్యత్వాదిత్యాదౌ అ
 వ్యాప్తివారణసంభవే హేత్వధికరణే నిరవచ్చిన్న వృత్తిత్వ వ్యాప్యవృత్తివద
 ర్శన పరస్మిన్సంసంగతమేవేశ్యథా: కేచిన్త సంయోగాభావవాణ ద్రవ్యత్వాది
 త్యాదావవ్యాప్తివారణాయ వ్యాప్యవృత్తిత్వ వివక్షణే ధూనువాన్వహ్నీరి
 త్యాదావతివ్యాప్తివారణాయవ్యాప్యవృత్తిత్వ విశిష్టాధికరణత్వ పర్యంతవివ
 క్షణపిగుణవాణసంయోగేనఘటాదిత్యాదౌపూర్వోక్తరీత్యావ్యాప్తివాణార
 య సాధనాధికరణేవ్యాప్యవృత్తిత్వపర్యంతము క్తమితీయంవ్యాఖ్యాపిసమ్యగే
 వేత్వాహు: వ్యాప్యవృత్తిత్వప్రయోజనప్రదర్శనానంతరం గుణవాణద్రవ్య
 త్యాదిత్యాదౌ వవ్యాప్తిసంకాన్యాత్రద్వారణాయైవైవమిత్యుక్తం క్లేప్తప్రయో
 జనయో: సాధనాధికరణే వ్యాప్యవృత్తిత్వ వ్యాప్యవృత్తిత్వనిరూపకత్వయో: ని

తస్మాద్వాన్యవ్యవృత్తిత్వమువచ్చిన్నవృత్తికాన్యత్వమత్రాభిమతంబతోపిసాధ్యతా
 వచ్చెదకవ్యాపకప్రతియోగితాకాభావోపేక్షా తన్నివేశసాధ్యతావచ్చెదక
 సంబంధావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకత్వస్యైవనివేశనీయతయాసంయోగేనసా
 ధ్యతాయాం వ్యభిచారిణి వ్యధికరణధర్మావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకస్యైవ సం
 యోగేన ద్రవ్యాభావస్యా వచ్చిన్నవృత్తికాన్యతయా అతివ్యాప్తేః తన్నివేశ
 నస్యైవ తైశికకాలికావ్యాప్య వృత్తిసాధ్యభేదేన స్థలద్వయేవ్యాప్తత్వైరభి
 రుక్తిఘటకయోగరన్యతరేణ ప్రకృతేవారణంబోధ్యం ఏతాదృశరీత్యావసమి
 త్యాదపంక్తిలాపనసంభవాత్ తస్మాత్తదన్యతర ప్రయోజనప్రదర్శకతానోప
 యత ఇన్యోప్యాహుః * తస్మాదితి * పూర్వోక్తయుక్త్యాసాధ్యతావచ్చెదకసం
 బంధేన వ్యాపకత్వస్య నివేశయితుశక్యతయా యేనసంబంధేన వ్యాపకతా
 తేనైవాభావస్య నివేశనీయత్వానిత్యధః * అభిమతమితి * అథ వ్యాప్యవృ
 త్తిత్వం నిరవచ్చిన్నవృత్తికత్వం నానావిపక్షకత తద్విపక్షాన్యత్వాభావ ఘ
 టితకూటాధిశరణా ప్రసిద్ధైరేక విపక్షకతద్విపక్షాన్యత్వాభావఘటితకూటవతి
 హేతుమత్వాచ్చాతివ్యాప్త్యాభావాత్ వ్యాప్యవృత్తితానిరూపకత్వం నప్రవేశ
 త్యం సాధనాధికరణే నిరవచ్చిన్నవృత్తిత్వమేవలాఘవాత్ పర్యవసితం ఏవమి
 త్యాదపక్తిశ్చ తావద్విపక్షాప్రయోజనప్రదశనాథేననతువ్యాప్యవృత్తి
 తానిరూపకత్వ ప్రయోజనప్రదశనాథేనచెత్సత్యం పూర్వలక్షణే సాధ
 నసామానాధికరణ్య ఐచ్ఛీకృతంనిరవచ్చిన్నత్వం న దీధితికృష్ణివ్యాకూల్యం
 అతథాభావేపూర్వాహితుం శక్యత్వాత్ తనిశ్చేహ తద్వ్యాహరణమనుచితమి
 తి దోషపరీహారయాభావవిశేషణతా నిర్వాహాయవ అన్యథాదశితం.
 మిశ్రాదిలక్షణే ష్టైవైతదప్తం నేహేతివ్యూజనాయవా. అగ్రేవం దీధితికృతాం
 తమపాదానం గౌరవావహమితిచేదీదృశాస్వరససూచనాయాభిమత మిత్యు
 క్తం కూటఘటితలక్షణపరిపూరే బీజముక్త్యాబీజాంతరమప్యాహ * అతో
 పీతి * సంయోగేనేతి * న్వనుతే వ్యభిచార నిరూపకాధికరణాన్యత్వాభావ
 మాదాయైవానతిప్రసంగోబోధ్యః * తన్నివేశసస్యైవ * అవచ్చిన్నవృత్తికాన్య
 త్వనివేశసస్యైవ * ద్రేశికేతి * యద్యపివాద్యత్వాది సాధ్యకస్థలీయత్వంసం
 యోగాభావస్యేత్వాది పక్షేః సుభవతి తథాపి సాధ్య తక సాధ్యవ్యా

హితేతిసారం. స్వనమానాధికరణస్వ నివేశనప్రియోజనమాహం. * ఉక్తరూ
 పెతి * సాధ్యతావచ్చేదకావచ్చిన్న వ్యాపకతావచ్చేదకరూపేణ్యథాః * ఆ
 ప్రసిద్ధ్యాదీతి * సత్తావాణాజాలేరిత్యాదౌ సత్తాత్వాద్యవచ్చిన్నాభావ కూ
 టాధి కరణే హేతుతావచ్చేదక సంబంధేన వృత్త్యప్రసిద్ధే స్సంపాదకా రూ
 పాభావాది సాధ్యకే రూపాద్యాత్మకాభావ కూటాధికరణాప్రసిద్ధి సంపాద
 కాః సంభవ దైకాధికరణ్యాపన్న సాధ్యాభావస్తోమాధికరణస్వ వివక్షణేన
 త్రాన్య వృద్ధీనమపేత శూన్యంవాయుత్వాది త్యాదౌ ఆదిపదగ్రాహ్యాయా అ
 తివ్యాప్తిః సంపాదకాబోధ్యాః * పూర్వోక్తరీత్యేతి * సముదాయాధికరణ
 వృత్తిత్వం హేతుతావచ్చేదక సంబంధేన తదభావ ప్రాగృహ్య వృత్తిత్వ వ్యా
 పక ప్రతియోగి తాకః హేతుతావచ్చేదక సంబంధేన వృత్తిమగ్నం లక్షణ ఘ
 టకంబోధ్యమిత్యథాః * అపాస్తమితి * నచ సార్వభౌమమతే సామానా
 ధికరణ్యస్యా వ్యాప్యవృత్తితయా సాధ్యాభావ కూటవ న్నహాకాల వృత్తిత్వ
 న్య సమానాధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావోపి సామానాధికరణ్యానిరూపక ఖం
 డకాలాద్యవచ్చేదేన ఘటాదిరూపవృత్తిమతిసతకాతివేతి మహాకాలాన్యత్వ
 సాధ్యకే నాతివ్యాప్తిసంభవఇతి వాచ్యం తథాసతి వహ్స్విదావపి స్వానయ
 పకాభావ వ్యావృత్తివణాన సంభవేదనాత్తికి సాధ్యవ్యాపకాభావ వ్యా
 వృత్తివణానం ప్రథమతోనుచితమేవ ఏవం గ్రన్థత్వాదిసాధ్యకే గుణా
 భావానాం వ్యావృత్తిసంభవేపి గుణాదిసాధ్యవిరత్వముక్త మిత్యాశయః
 * రూపాద్యాత్మకేతి * నిశ్చరూపాద్యాత్మకేత్యథాః బర్హరూపాణామున్న
 త్రికాలావచ్చిన్నసృత్తికత్వాత్ * సత్తాన్యేతి * ఇదమాపాతతః వాయు
 త్వాద్యభావాభావ మాదాయానతిప్రసంగాత్ సామానాధికరణ్యస్యాన్యా
 వ్యవృత్తిత్వమతే మహాకాలాన్యోఘటాది త్యాదౌ నాతివ్యాప్తిః యశఃఖండకా
 లావచ్చేదేన పటాదావేవ మహాకాలకృత్తిత్వాభావోవృత్తిమగ్నవృత్తియావ
 దంతరగతోనఘటాదావితభ్రమేణ తదుద్ధారం శంకలే * నచేతి * తన్నతేన్య
 భిచారి సామాన్యపవాతివ్యాప్తిస్సంభవతి మహాకాలాన్యత్వ సాధ్యకేతుసుత
 రాం హేతావపి ఖండకాలావచ్చేదేన మహాకాలవృత్తిత్వాభావ సత్వాది
 త్యాశయేన దీధితికారోక్తం తాంసమర్థయతి * తథాసతీతి * వస్తుతస్తు

వాద్యవచ్చేదన నిర్మామసంయుక్తశ్వాద్యభావనత్వేన ధూమవాక్ వ
 హేరిత్యాదా వతివ్యాప్తేరుక్తస్థలె అతివ్యాప్తివారణస్య సుదూరపరామా
 త్వాల్ యత్తు హేతుతావచ్చేదక సంబంధేన హేతుధికరణ సామాన్యవ
 ప్తృత్తిమద్యృత్తియోయావంతిస్తాద్భిశ సాధ్యాభావకూటవద్యృత్తిత్వాభావాః
 సాధ్యాభావకూటాధికరణావచ్చేదన తద్వత్సంసామానాధికరణ్యావ్యాప్యవృ
 త్తితాపక్షైలక్షణం పరిష్కరణీయం తథాచ మహాకాలాన్యోఽనుటాదిత్యా
 దౌ ఘటే ఖండకాలావచ్చేదన మహాకాలవృత్తిత్వాభావనత్వేపి మహా
 కాలావచ్చేదన తద్వత్స్వవిరహాన్నాతివ్యాప్తిరిత్యాశయేన శంకలే *నచేతి*
 దీధితీకారోక్తాతివ్యాప్తినిరాకరణార్థముక్త విశేషణోపాదానంస్థలాంతరే
 అతివ్యాప్తి సంపాదకమేవేత్యాశయేనాహ *తథానతీతి* నచ సాధ్యాభావ
 కూటాధికరణ సామాన్యవచ్చేదసేతి వివక్షితం తథాప్యేవసంతీత్యాద్యసంభ
 వస్య దుర్వారత్వాల్ వహ్నోద్భావపీతి శంకాయాః ఉభయలక్షణాభిప్ర
 యితీయా కూటఘటితేభవేదేవం సమాధానం నతు పుచ్చే తత్తే తత్తవ
 యోగోశ కాన్యత్వాభావ ఘటితకూటాధికరణాప్రసిద్ధరే వానతిప్రసంగాల్.
 యాదృశసాధ్యాభావ స్తోమవశ్శాన్ధనాధికరణమితి వివక్షాయాశ్చవైయధ్యా
 ల్ సాధ్యతావచ్చేదక సంబంధావచ్చిన్నాభావ నివేశస్య స్వయం దూషిత
 త్వాదితి శేషం. సాధ్యాభావాధికరణావచ్చేదనెత్వేవ నివిక్షంనతూ క్తనము
 దాయ గర్భము త్యాశయాల్ పతదతివ్యాప్త్యధారార్థం తగ్గర్భత్వేతు
 మహాకాలాన్యోఽనుటాదిత్యాదావేవ అతివ్యాప్తిః కేవలఖండకాలస్యేవ తద్వి
 శిష్టమహాకాలస్యాపి సాధ్యాభావకూటవత్సహాకాలవృత్తిత్వాభావావచ్చేదక
 త్వ సంభవాల్ వస్తుత్తు వ్యాప్యవృత్తిగవచ్చేదకాభావా సంభవరూపం చ
 రహితమణమేవసాగం అన్యచ్ఛ సంభవాభిప్రాయకమితి వ్యభిచారి సామా
 న్యే అతివ్యాప్తిం నిరాకరణం లక్షణం పరిష్కార్య మహాకాలాన్యత్వ సా
 ధ్యకాతివ్యాప్తిం నిరన్య దీధితిం దూషయతాం మతం దూషయతి*యత్త్వితీతి*
 తథాచ ఖండకాలావచ్చేదన మహాకాలవృత్తిత్వాభావస్య మహాకాలాన్యత్వ
 సాధ్యకహేతౌ సత్వేపి హేతుమత్సామాన్యంతగత్త మహాకాలావచ్చే
 దన తద్వత్స్వ విరహాన్నాతివ్యాప్తిరిత్యాభావః *హేతులేతి* తథాచ కపా

ద్భద్రేన తద్వత్సన్య వివక్షితత్వాన్నాతివ్యాప్తిః స్వభిచారః సూచకాధికర
 ణావచ్ఛేదేన హేతు తద్వత్స విరహాదితి తన్న ఏవంసతి స్వావయవావచ్ఛే
 దేన ఘటాదివృత్తిః సమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న జగత్సంయు క్తత్వాద్య
 భావస్య పర్యతాద్యవచ్ఛేదేన ధూమాదావసత్వాదనంభవావత్తైః సృత్తిమ
 ద్భూత్రివదేన హేతుతావచ్ఛేదక సంబంధేన యస్య యదధికరణం తదేవచ్ఛే
 దేన తద్భూత్రివృత్తివత్తాయా మపి వ్యాప్యవృత్తైరవచ్ఛేదకానభ్యుపగమేవ్యధికర
 ణ ధర్మావచ్ఛిన్నవృత్తియోగితాకస్య సాధ్యాభావమాటాధికరణ సృత్తి
 త్వాభావస్యాధికరణానవచ్ఛిన్నతయా అనంభవస్య దుర్వారత్వాత్ యదిచ
 సృత్తిమత్యనవచ్ఛిన్న సృత్తయోయావంత స్రాదృశాభావ మాటాధికరణ సృత్తి
 త్వాభావాఅనవచ్ఛిన్న తద్వత్సం వ్యాప్తిరిత్యుచ్యతే తదాసామానాధికరణ్య
 స్యావ్యాప్యవృత్తితాపక్షేపి నదశితదోష నిరాసస్సంభవతి సమానాధికరణ
 ధర్మావచ్ఛిన్నమహాకాలవృత్తిత్వాభావస్యసృత్తిమత్యనవచ్ఛిన్న వృత్తికత్వవిర
 హేణలక్షణాఘటకత్వాల్ హేతుతావచ్ఛేదకసంబంధేనయస్యయదధికరణంత
 దవచ్ఛేదేన తదవృత్తిస్య కించిదవచ్ఛిన్నత్వోభయాభావవంశో యావంతస్తా
 దృశాభావకూటవద్భూత్తిత్వాభావాఅనవచ్ఛిన్నతద్వత్సంవ్యాప్తిరిత్యుక్తౌ నక
 శ్చిద్దోషః సమానాధికరణధర్మావచ్ఛిన్నమహాకాలవృత్తిత్వాభావేకించదవచ్ఛి
 న్నత్వ సత్వేపికాలిక సంబంధేనఘటాధికరణ ఖండకాలావచ్ఛేదేనఘటాద్య
 సృత్తిత్వావత్సనఉభయభావవత్త్రాయాఅక్షతతయామహాకాలాన్యత్వసాధ్య
 కే వ్యభిచారిణి తాదృశాభావస్యలక్షణఘటకత్వేనాతివ్యాప్తివిరహాల్ సమా
 నాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న జగత్సంయు క్తత్వాద్యభావస్య ఘటాదౌ కపాలా
 ద్యవచ్ఛేదేన వృత్తిః సంయోగాదినా యద్ఘటాద్యధికరణం తదవచ్ఛేదేన
 ఘటాదావవృత్తేర్నిరుక్తోభయాభావవత్త్వ విరహాద్వహ్నిమాఢా ధూమాది
 త్యాదౌ న లక్షణఘటకతా అపిత్వనచ్ఛిన్నత్వవిరహాణఉభయభావవతోవ్య
 లాద్యవచ్ఛేదేన జగత్సంయు క్తత్వాద్యభావస్యఘటాదౌపృత్తిత్వేపి సంయో
 గేనాధికరణ భూతలావచ్ఛేదేన ఘటాదావవృత్తితయా తస్యలక్షణాఘ
 టకత్వమితి నానంభవః * దశితదోషః శివమహాకాలాన్యత్వసాధ్యకాతివ్యా
 ప్తిమాఢః * కించిదవచ్ఛిన్నత్వం * కించిదవచ్ఛిన్న రన్నిష్ఠాధికరణతాకత్వం

ధికరణధర్మావచ్ఛిన్నరణభావస్యేవేత్యవ్యాప్త్యనవకాశాదితద్భేదం సా
మానాధికరణ్యస్య వ్యాప్యవృత్తిత్వే హేతుతావచ్ఛేదక సంబంధేన కించి
త్సద్ధాధాధికరణ వృత్తయోయావంత సాదృశాభావకూటాధికరణ వృత్తి
త్వ నిరూపకత్వాభావా యదధికరణత్వావచ్ఛేదేన వతంతే తస్యమితి వ
క్తవ్యం మహాకాలవృత్తిత్వ నిరూపకత్వస్య సమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నా
భావః ఖండకాలవృత్తిః సాధనాధికరణ మహాకాలే వాస్తీతి నాక్రూతివ్యాప్త్య
వకాశః సద్ధేతౌ తాదృశాభావ కూటాధికరణ జగదృత్తిత్వ నిరూపకత్వస్య
వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావఏవ హేతుతావచ్ఛేదకసంబంధేన కించిదధికర
ణవృత్తిః సచ హేత్వధికరణ సామాన్యవచ వతంతే ఇతి లక్షణసమన్వయైశ్చ తి
కృతం పల్లవితేన || * * * * *

— శ్రిధతి గదాధరీయే పుచ్ఛలక్షణమ్ శ్రి —

(మూలే * ప్రతియోగ్యవృత్తిశ్చ ధర్మోనప్రతియోగితావచ్ఛేదక ఇ
తి * వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావ నిరాకర్తుః ప్రతిజ్ఞావాక్యం తత్ప్రధ
మత్వమనుపాదేయం అన్యత్రైవప్రతియోగితా వచ్ఛేదకత్వస్య నిరాకర్త
వ్యత్వాత్ తత్త్వే సాధకాభావాదితి హేతురూహ్యః పక్షతావచ్ఛేదకే
సాధ్యతావచ్ఛేదకేవ సామాన్యతః ప్రతియోగిప్రతియోగిత్వయోర్నప్రవేశః
సర్వేషామేవ కించిదభావప్రతియోగిని సంబద్ధతయా కించిదభావ ప్రతియో
గితావచ్ఛేదకతయచ విశిష్టపక్షాద్యపసేధైః కింతు విశిష్టవాచ్యత్వత్వాదినా
తథాచ వాచ్యత్వాద్య వృత్తిత్వావచ్ఛిన్నై వాచ్యత్వాదినిష్ఠప్రతియోగితా
స్వయంసామానాధికరణ్య స్యావ్యాప్యవృత్తిశాకలైతద్వాప్యవృత్తితాకలై
చ క్రమేణ దీధితకారౌక్త మాషముగ్ధరతి * హేతులేతి * * * * *

— ఇతి కృష్ణభట్టియే పుచ్ఛలక్షణమ్ శ్రి —

మానాభావాదితిపాఠఃపాతాంతరంతుక్రోడంవ్యాఖ్యాయతే * మూలే ఇతి *
తత్త్వే సాధకాభావాత్ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వప్రకారకత్వవిశిష్టప్రమిత్య
భావాత్ తాదృశప్రమిత్య విశేష్యత్వాద్వాతాదృశప్రమితేర్వాప్రతియోగితా
వచ్ఛేదక తాసాధకత్వేనైవ హేతుఘటక తా సాధకత్వం చ అప్రామాణ్యజ్ఞా
నాభావ విశిష్టతన్నిశ్చయం ప్రతిజనకత్వం తద్భ వ్యసంసాధుస్యాను వ్యసంసా

నవచ్చేదకత్వం సాధనీయం సమూహంబనానుమితి రుద్దేశ్యాత్ ప్రదభావీ
 య ప్రతియోగ్యవృత్తిత్వా వచ్చిన్నే తత్తదభావ ప్రతియోగితానవచ్చేదక
 త్వ సాధనం ససమ్యక్ సమవియతాభావైక్యమతే సమవాయిత్వాదినా వా
 చ్యత్వాద్యభావస్య ఘటత్వాద్యవచ్చిన్న పటాద్యభావాభిన్నగియా సమవా
 యపటాదీనామపి తథావిధవాద్యత్వాద్యభావప్రతియోగితయా తద్వృత్తిస
 మవాయిత్వాచేర్వాచ్యత్వాద్యభావీయ ప్రతియోగ్యవృత్తితాయా దుర్ఘట
 త్వాత్ ప్రతియోగితా విశిష్టపాదాయ తత్ప్రతియోగితావదవృత్తి
 త్వావచ్చిన్నే తత్ప్రతియోగితావచ్చేదకత్వాభావ సాధనముపి హేయం
 వాచ్యత్వాది స్థాయాః ప్రసిద్ధసమానాధికరణ ద్విత్వాద్యవచ్చిన్నా భావ
 ప్రతియోగితాయా ఉపాదానెసిద్ధసాధనాల్ సౌందర్యపాథ్యామైరపి వ్యధి
 కరణ సమవాయిత్వాది ధర్మాన్యసమానాధికరణ ధర్మావచ్చిన్నప్రతియో
 గితావచ్చేదకత్వా సంగీకారాల్ వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాయాశ్చ పృ
 త్తియోగితాయా ఉభయవాచ్యసిద్ధతయా విశిష్టపాదానానంభవాల్ కేచి
 త్తు విశిష్టసమవాయిత్వాదికంపక్ష తావచ్చేదకకృత్ప్రవాచ్యత్వాదినిష్ఠప్రతి
 యోగితానవచ్చేదకత్వంసాధనీయం తాదృశ ప్రతియోగితావదవృత్తిత్వమేవ
 హేతుః యోయవచ్చత్తిః సతన్నిష్ఠప్రతియోగితానవచ్చేదకత్వైతిసామాన్యతో
 యజనకత్వాన్నాసిద్ధం నిచ సాధకాభావః తత్త్వవాద్యసిద్ధివేతివాచ్యం సా
 ధకమవ్యవస్థాప్యతదాభాసాసిద్ధ్యవన్యాసే తద్వత్పరిధాన్యశక్యత్వాల్ బా
 ధవారణాయ వాచ్యత్వనిష్ఠేతి ద్విత్వావచ్చిన్న ప్రతియోగితాసాధారణే
 న వాచ్యత్వ నిష్ఠప్రతియోగితాత్వేన నివేశాన్నవక్ష్యమాణసిద్ధసాధన ప్రసం
 గః ఘటత్వేన పటాద్యభావస్యానిరాసభయదాహ * సమూహేతి * సచ
 ధర్మాణామానంత్యాత్తత్తద్ధర్మణాం పక్షీకృత్య ప్రతియోగితా వచ్చేదక
 త్వాభావ సాధనం న చుఘటమితివాచ్యం యానతాంధర్మాణాముపస్థితిః
 తావతామేవ పక్షీకారాత్రైమితత్వాధనేనేవవాది విజయసంభవాల్ అన్యే
 హమప్రసిద్ధతయైవ పరమతే ప్రతియోగితావచ్చేదకత్వా ప్రసక్తేస్తద్వ్యతి
 రేక సాధనానపేక్షణాల్ మతాంతరమాహ * తత్తదితి * రంగాద్యవృత్తై
 ర్విత్తత్వాదేస్తన్నిష్ఠానవచ్చేదకత్వం నసంభవతి తన్నిష్ఠపక్షయతావచ్చేదక

వ్యాప్తిప్రదశఃకః ప్రతియోగ్యవృత్తిశ్చైవ గ్రహః వీఘ్నవ్యభావేన పాఠ
 మ్యేనవ్యాప్తేనాభసంభవాత్ వాచ్యత్వాద్యవృత్తి ధర్మమాత్రస్త్వేన వ్య
 ధికరణతయా వాచ్యత్వాదిస్థప్రతియోగితాయాం న తేనవచ్ఛేదకతయా
 ద్యవృత్తాన్వయ దృష్టాంతమభివక్షం తథాపి వ్యతిరేకేన వాచ్యత్వాది
 నిర్దోభయత్వాదికమేవ దృష్టాంతస్సంభవతీత్యవోపః అథవాయోయద్వద
 వృత్తిః స తదనవచ్ఛేదకఇతి సామాన్యవ్యాప్తా కారణత్వాదివ్యధికరణః
 కారణత్వాద్యనవచ్ఛేదక ఏవాన్వయేన దృష్టాంతః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వ
 విషయతావచ్ఛేదకత్వేభయసాధారణావచ్ఛేదకతాత్వస్యైకైభ్యోమవిషయ
 తావ్యధికరణ తదనవచ్ఛేదక రజతత్వాదౌ ఉక్తసామాన్యవ్యాప్తేభ్యంగవార
 జాన విషయతాన్వత్వేన యశ్చదాభౌవిశేషణీయ ఇత్యాహుః అథకాలి
 త్వాదతిఃప్రతియోగితేతివ్యాప్తిప్రదశఃకః*వ్యాప్తిబోధకత్వాదుదాహరణ
 రూపః నను వీఘ్నవ్యభావేన తద్గ్రంథస్యనాదాహరణరూపత్వ మతలహ
 వీఘ్నవ్యభావేన పాఠమ్యేన* ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వ త్యేతదపిక్ష
 యా ప్రతియోగ్యవృత్తిశ్చైత్యచ్చ పూర్వమువ్వరితత్వేన వ్యాప్యస్య వచనమి
 తి న్యాయాత్ ప్రకయోవ్వరితస్త్వేనా దైశ్యతావచ్ఛేదక తయా తద్వాక్యా
 దుద్దేశ్య విధేయభావమహిమోద్దేశ్యతావచ్ఛేదకేనూత ప్రతియోగ్యవృత్తి
 త్వ వ్యాపకత్వస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వే బోధఇతివ్యాప్తిబోధకత్వా
 దుదాహరణ బోధకత్వమేనద్వాక్యస్యాక్షతమేవేతి * కారణత్వాది * య
 బకారణత్వాది ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం విషయతానాశ్చకం స్వరూప
 సంబంధవిశేషః విషయతావచ్ఛేదకత్వం సు తదాత్మకం సఇతిభేదపక్షవిషయ
 తావచ్ఛేదకతాయా మవచ్ఛేదక తాత్వానుపగమాత్ విషయతావ్యధికరణైర
 జతత్వాదౌ విషయతావచ్ఛేదకత్వ సంభవాత్ నాక్తసామాన్యవ్యాప్తి
 భంగః అవచ్ఛేదకతా సంబంధావచ్ఛిన్న తదభావస్య విషయజాన్మాప్రసి
 థిః యద్వాయచ్ఛబైన ఘటత్వాదెరుపాదాన సంభవాద్యవ్యభిచారవారణా
 య యత్పదార్థేకేంచిద్ధర్మావచ్ఛిన్నత్వ మావశ్యకం ఏవంచ విషయతాయా
 నిరవచ్ఛిన్నత్వపక్షేయత్వదేన నాపాదానమితదనవచ్ఛేదకత్వంయథాశు
 తమేనసాధ్యంపథమగ్నిమైవమిత్యాదిపక్షైస్సంగతిరిత్యతలహ *విశ్లేషితి *

కాది సంబంధన పటావివృత్తిఘటత్వాదేః సమవాయాదినా పటాగ్నినిష్ప
 తియోగితావచ్ఛేదకత్వః. ఖండనాయ తత్తత్సంబంధన ప్రతియోగ్యవృత్తిత్వం
 తత్తత్సంబంధన ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాభావ పాధనే పక్షతావచ్ఛేదక
 తయా హేతుతయావా వివక్షణీయంతథావసమవాయాచినంబంధేనవాద్య
 త్వాదివృత్తిత్వాప్రసిద్ధ్యోక్తరీత్యాసమవాయాదిసంబంధావచ్ఛిన్నఘటత్వా
 ద్యవచ్ఛిన్న వాద్యత్వాద్యభావ ఖండనానుపపత్తిః సవ ప్రతియోగ్య వృత్తి
 త్వ మిత్యనైన ప్రతియోగినిష్ఠావచ్ఛేదకతా ఘటక సంబంధావచ్ఛిన్నాభావ
 ప్రతియోగిత్వమేవ వివక్షణీయం తథాచ ఘటత్వాదేరేవ వాద్యత్వాని
 స్థ సమవాయాది సంబంధావచ్ఛిన్నాభావ ప్రతియోగితయానా ప్రసిద్ధిరి
 తివాచ్యం అవ్యాప్యవృత్తేస్సంయోగ్యభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్య ప్రతి
 యోగినిష్ఠాభావ ప్రతియోగితయోక్తధర్మస్య పక్షతావచ్ఛేదకత్వే బా
 ధస్య హేతుత్వేచ వృద్ధిచారస్య దుర్వాకల్పాత్ ప్రతియోగినిష్ఠభేద ప్ర
 తియోగితాయా మవచ్ఛేదకలాఘటక సంబంధేనావచ్ఛేదకత్వస్య వివక్షణే
 వ్యధికరణ సంయోగాదిసంబంధేన ఘటత్వాద్యవచ్ఛిన్న వాద్యత్వాద్యభా
 వ నిరాకరణానుపపత్తిః తేన సంబంధేన ఘటత్వాదేర్భేద ప్రతియోగితా
 యామవచ్ఛేదకత్వస్యవాదినోగననుమతత్వాత్ ఏవం ఘటత్వాదౌ సమవా
 యాది సంబంధేన వాద్యత్వాదినిష్ఠ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వస్యాభావః ప్ర
 తియోగ్యప్రసిద్ధ్యాసాధయితుమశక్యః మైత్రం స్వప్రతియోగికత్వ యదను
 యోగికత్వోభయాభావవద్యాదృశసంబంధసామాన్యకోయః సన్యస్తత్వ త
 త్సంబంధావచ్ఛిన్నత్వో భయాభావ వస్తన్నిష్ఠప్రతియోగితావచ్ఛేదకతాసా
 మాన్యకత్వత్యర్థ వివక్షణీయామేవ సామంజస్యాత్ సంయోగాది సంబంధ
 సామాన్యే ఘటత్వాదిప్రతియోగికత్వవాద్య త్వాద్యనుయోగికత్వో భయా
 ఆహురిత్యన్వరస బీజంచ ప్రతియోగితా యా విశిష్ట ద్వ తావచ్ఛి
 న్నాయా ఉపాదాన వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్నాభావస్య నిరాకరణసిద్ధిః
 వ్యధికరణధర్మావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాచాస్మిద్ధైవేనోపాదానసంభవః వా
 చ్యత్వ నిష్ఠప్రతియోగితత్వే నోపాదానాథాంత యాదృశాశ్రయావృత్తి
 త్వాదికం వాచ్యం తథాచ కారణత్వాదేర్నదృష్టాంతత్వ నిర్వాహాది

భావసత్వాత్ ప్రకమస్యపదేన ఘటత్వాన్యపాదానన్య మతద్వయపవ
సంభవాత్ తత్ర స్వకృత్త్వం స యోగాదినంబంధావచ్ఛిన్నత్వోభయాభా
వవగ్నావ్యత్వాదీవృత్తిప్రయోగితావచ్ఛేదకతా సామాన్యకత్వ సాధనో
నౌద్దేశ్యసిద్ధిః.) నను సమవాయినానావాచ్యత్వం నాస్తీత్యాకారకః సమవా
యిత్యాదౌస్వధ్యోగ్యోద్విదిష్ట ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వావగాహీ ప్రత్యయ
ఏవమానమిత్తు క్క హేతోనసిద్ధ్యా శంకాయామాహ* తద్విశిష్టజ్ఞానస్యతి*
అత్యవప్రతియోగితావచ్ఛేదక విశిష్టప్రతియోగిజ్ఞానస్య అభావతాకిక ప్రత్య
క్షత్వా వచ్ఛిన్న హేతుత్వాదిశ్చధాః యద్యపి అన్యథాఘటాది నిర్వికల్ప
కానంతరం ఘటాభావ ప్రస్యతావత్తైరితి మూలదశిత యుక్త్యావాద్య
త్వం సమవాయీ విశేషదశనప్రతిబద్ధ్య వాద్యస్వత్వావచ్ఛిన్నధర్మి
క సమవాయీస్య ప్రకారకజ్ఞానచర్యంతాపెక్షా సమవాయిత్యావచ్ఛిన్న
వాచ్యత్వాభావప్రస్యతా నాచార తథాపి స్వతంత్రమహానసీయత్వవ
హీత్వ ప్రకారకజ్ఞానాన్తరహానసీయ వహీర్నాస్తీతిబుద్ధ్యనుదయాత్
మహానసీయ సహీర్నాస్తీయస్య భావబుద్ధే మహానసీయత్వాద్య వ
చ్ఛిన్నతేన వచ్ఛిన్న సిద్ధ ప్రతియోగితావగాహీ న్యాయథామ
హానసీయత్వ ప్రకారణ వహీత్వాద్యవచ్ఛిన్న విషయకంజ్ఞానంహేతుః
తథా సమవాయితయా వాచ్యత్వం నాస్తీత్యాది బుద్ధేర్వాచ్యత్వాది ని
ష్టప్రతియోగితాయా సమవాయిత్యాద్య వచ్ఛిన్నత్వాద్య వగాహిత్యే
సమవాయీత్వాదినా వాచ్యత్వత్వాద్య వచ్ఛిన్నధర్మికజ్ఞానం హేతుత
యాపేక్ష్యతే తథాచ వాచ్యత్వం సమవాయీతి విశేషదశనదశాయామ
వ్యనుభూయ మానాతదాకాగాప్రతీతిః కథముపపద్యతాంతత్ర తస్య వా
చ్యత్వాద్యనుయోగిక సమవాయిత్యాభావావలంబనత్వోపగమే సర్వత్రై
వ తథాత్వమిపెయతామితి గతం వ్యధికరణ ధర్మస్యప్రతియోగితావచ్ఛే
* మానమతి * కడిత్తు మతచాప్రయోజకత్వ శంకావతారికా బోధ్య
అత్రచేత్యస్య వ్యాఖ్యానమిత్త్య నేనాన్వయః సామాన్యభావబుద్ధేః సకలఘట
() ఏవం చిహ్నతగ్రంథస్థానై మూలేప్రతియోగ్యవృత్తిశ్చ ధర్మోనప్రతి
యోగితావచ్ఛేదకఇతిమానాభావాదిశేషః ఇత్యవకమచిహ్న శేషుదృశ్యతే.

దకత్వేనేత్యభిప్రాయఇతి మిహాద్యనుసారివ్యాఖ్యానం శత్రేయమనుపపత్తి
 రవతరతి తద్ధర్మావచ్ఛిన్న సద్భవప్రయోగితాకాభావబుద్ధౌ తద్ధర్మప్రకా
 రక తజ్ఞానత్వేన హేతుత్వానంతః ఘటత్వేన చూరిత్యుద్భూతాదపి
 యావద్బుద్ధప్రయోగిక సామాన్యభావ బుద్ధుప్రయోగి వ్యభిచారాత్ స
 భవేపివాదశిశిత విశేషనికాన కాలే నిధిమూలకవచ్చేదక ద్యవ్యవ
 ధమిక నమవాయిత్వాది భ్రమసంభవేన వ్యభిచరగదర్శనవచ్ఛిన్నాభావప్ర
 తీతి నిర్వాహాత్ తాదృశకారణతాయా అకలితచిత్తరత్నం నమపహ్నిత్యద
 మితా వచ్చేదకక మహానసీయస్య ప్రకారకబుద్ధివినా విభింభిలమహాన
 సీయత్వ ప్రకారకజ్ఞానసత్వేపి మహానసీయవచ్ఛిన్నాద్భవవచ్ఛిన్నాభావప్ర
 త్యక్షానుత్పత్త్యా తద్ధర్మ సమానాధికరణ సద్ధర్మావచ్ఛిన్న ప్రయోగి
 తాకాభావ బుద్ధౌతద్ధర్మావచ్ఛిన్న ధమికతద్ధర్మప్రకారకజ్ఞానత్వేన హేతు
 తావాచ్యేతి వాచ్యత్వత్వావచ్ఛిన్న ధమికనమవాయిత్వ ప్రకారకజ్ఞానం వి
 నాన సమవాయిత్వావచ్ఛిన్న వాచ్యనిష్ఠ సమానాధికరణప్రతియోగితా
 కాభావ భానసంభవఇతి వాచ్యం మహానసీయ వచ్ఛిన్నాద్భవవచ్ఛిన్న ప్రతి
 యోగితాయాం ద్రవ్యత్వాదేరపి సామానాధికరణ్యానుత్పత్తికారణభా
 వో పగమేద్రీవ్యత్వాద్యవచ్ఛిన్న ధమిక మహానసీయస్య ప్రకారకజ్ఞాన
 స్యాపి తాదృశప్రతియోగితాకాభావ బుద్ధావసేతుణీయత్వానంతైః అథ తద్ధ
 మ్భవప్రతిత్వేన భాసమానప్రతియోగిత్వే సద్ధర్మావచ్ఛిన్న స్వపగాహిన్యా
 మభావబుద్ధౌ తద్ధర్మావచ్ఛిన్నధమిక తద్ధర్మప్రకారకజ్ఞానత్వేన హేతు
 తామహానసీయ వచ్ఛిన్నాద్భవవచ్ఛిన్న నిష్ఠత్వేన సంస
 గత ఘటకత ముఖాసమానప్రతియోగిత్వే మహానసీయత్వావచ్ఛిన్నస్వంభా
 సతే స్వావచ్ఛిన్న వచ్ఛిన్నప్రతిప్రయోగితాక స్వస్య అభావాం శేషాంతయో
 ప్రతియోగి విషయకత్వ మతానురోధేనాహ * సంభవేనవే * అపేక్షణీ
 యత్వేతి * మహానసీయ వచ్ఛిన్నాద్భవవచ్ఛిన్న కదాపి నస్యాత్ ప్రతియో
 గితాసమానాధికరణ ధర్మాణామానంత్యాదితి భావః * తద్ధర్మేతి *
 తద్ధర్మ విషయతా నిరూపిత సామానాధికరణ్య విషయతానిరూపిత ప్రతి
 యోగిత్య విషయతానిరూపితా వచ్ఛిన్నత్వవిషయతానిరూపకే త్యభావః అ

గివిశేషశ్చతాపన్న మహానసీయత్వస్య సంబంధఘటకత్వాదితి తత్రవహ్ని
త్వాదిచ్చిన్న ధర్మిక మహానసీయత్వ ప్రకారక జ్ఞానస్యాపేక్షా నతు ధ
ర్మాంశగావచ్చిన్న ధర్మికస్య ధర్మాంతరవీశేషిత వహ్నివృత్తిత్వేన తత్ర
ప్రతియోగితాయా అభానాదితి చేత్రహీణ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక ప్రకార
కజ్ఞాన మంతరేణాప్యభావ ప్రత్యక్ష సామాన్యపత్తిః ప్రత్యక్షవిశేషవ తద్ధ
తుతాయాః స్వీకృత్యైవ పవమవ్యసతిప్రసంగేన ప్రతియోగివిశేషితాభా
వ బుద్ధావిశేషణ తా వచ్ఛేదక ప్రకారకజ్ఞాన ముద్రాయా ప్రతియోగితావచ్ఛే
దక ప్రకారక జ్ఞానస్య హేతుత్వాదేవ నిగ్రహేత్వతంత్రీ తద్ధతుతా
యా నిర్బంజత్వాపాశ్చాచ్ఛ అనువైతాద్యశరీత్యైవ హేతు హేతుమద్భావ
స్తథాప సమవా మిత్రయా వాచ్యత్వంన స్వీకృతీ వాచ్యత్వస్య సామానా
ధికరణ్యావశేషిత స్వానచ్చిన్నప్రతియోగితాయా ఏవ నమవాయిత్వ సంస
గిఘటకతయా భానోపగమ సంభవేన వాచ్యత్వత్వావచ్చిన్న ధర్మికన
మవాయిత్వ ప్రకారకజ్ఞానస్య తత్రానపేక్షణీయత్వ ముపపద్యత ఇతి అత్ర
దం సమాభానమనభేయం తమభయధర్తావచ్చిన్న ప్రతియోగితాకాభావబు
ద్ధౌ తమభయేతరేభ్యో వచ్చిన్న ధర్మిక తదితర ప్రకారకజ్ఞానత్వేన హే
తుతాసమవాయిత్వయా వాచ్యత్వేనావస్య వ్యధికరణసమానాధికరణయోః
నమవాయిత్వవాచ్యత్వేనానుభయో రేవ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వ ప
ర్యాప్తవస్యయంగీకార్యాననునాయిత్వమాత్రస్య ప్రతియోగితావచ్ఛేదక

ప్రసిద్ధత్వాన్ని పొందినట్లుగా చెప్పబడినట్లు దావ్యాహ * ఏమితి * మహానసీ
యి మహానాథి * పద్మనాభా నామనాథికి రిద్దం భాసతత్తి తదను
రోధేని తద్ధమకమప్పత్తి త్వని భాసమాన ప్రతియోగి త్వే శద్ధమానవచ్చిన్న
త్వాననాహ ప్రతియోగి తద్ధమక తానప్పెదకక తద్ధమక ప్రకారకజ్ఞాన
త్వేనహేతుతాన్త్రు మ సానమనాయిత్యేన వాచ్యత్వం నాస్తీయత్రాపి క
ల్పయితుమిక్క క నుబంధ ముటకతయో భాసమానప్రతియోగి త్వే వాచ్యత్వ
త్వసామానాధికి రిద్దం స్యావాధానాది త్యాశయేన తత్ర కారణీభూతజ్ఞానాపె
యం నిరాకరోత * అస్తువేత్త్యాదినా * వాచ్యత్వత్వే ప్రకారకజ్ఞానమంతరే
ణాఫీతివ అన్యథాన్వేకల్పకానంతర మితి మూలస్య ప్రకృతత్వసూచకః

త్వే వాచ్యత్వస్య ప్రకారక జ్ఞానమంతరేణాపి తాదృశాభావ ప్రతిత్వావ
 తైః తత్ర సమవాయితయా వాచ్యత్వం నాస్తీతి ప్రతిత్వ సమవాయిత్య
 వాచ్యత్వత్వోభయవర్జ్యప్ర ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వా నవగాహనేతస్యాః
 సమవాయిత్యావచ్యత్వవదిదమితి భ్రమిరూఢితానుసంపత్త్యేతం ప్రశంసమవా
 యితయా ప్రమేయత్వవాచ్యత్వోభయంనాస్తీతి యది నిశ్చయః సమవాయిత్య
 దుభయాంశే ప్రతియోగితావచ్ఛేదక తాపర్యాప్త్యనగాహి నిశ్చయత్వేనైవ
 ప్రతిబంధకత్వాత్ నచ విలక్షణ వాచ్యత్వప్రకారశా నివేశేనైవదశిత ని
 శ్చయ వ్యావృత్తినంభవే తదుభయాంశే అవచ్ఛేదకత్వ పర్యాప్త్యనగాహిత్య
 మప్రయోజకమితవాచ్యం యత సద్ధర్మే అభావ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక
 త్వ పర్యాప్తి సైవవచ్చిన్నస్య అభావవిరోధిత్వ ప్రయోజక తదవిగాహిత్య
 మేవ అభావబుద్ధే సైవవచ్చిన్న విశిష్టజ్ఞాన ప్రతిబంధక సయాంతరిం స
 మవాయితయా వాచ్యత్వ ప్రమేయత్వోభయం నాస్తీతిబుద్ధే సమవాయిత్య
 వాచ్యత్వత్వోభయ విశిష్టవైబుధ్యస్యోభయ భక్త్యే ఉభయాంశే ఉత్తరావ
 చ్ఛేదకతాపర్యాప్త్యనవగాహిత్యమేవ బీజం గన్యవ సమవాయిత్య వా
 చ్యత్వం నాస్తీతి ధీసాధారణ్యే తస్మాత్తాదృశధీప్రతిబంధకత్వం సత్కారోభ
 యాభావ బుద్ధిరితి విశేషవన నొసపద్యతే యదివైతస్యాః ప్రతిలేఖనాంతరి
 ధకత్వం నాన్యస్యాదత్యంతి విషయ బుద్ధిస్యయాత్రం బీజవాస్తీయతే త
 దా సమానాధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావ విషయశక్యభూతా నాస్తీతి
 దిబుద్ధిరపి ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వావగాహిత్యం విలీయతాం సహితత్ర
 ఘటత్వాది విశిష్ట ధీప్రతిబంధకత్వానురోధముంతరేణ యుక్త్యంతరం పరి
 స్పృరతి నచ భవతామకించితర ఏన కవాల సమవేతప్రవృత్తా నాస్తీతిలఘు
 తానాస్తీత్వాది ప్రతితి వ్యావృత్తప్రకారతావశేషస్త్యేన తాదృశ ధీప్రతి
 బంధకతాబీజస్య సంభవాత్ తథావ తత్రేవ సమవాయితయా వాచ్యత్వం
 నాస్తీత్వాది న్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావ బుద్ధావపి వాచ్యత్వం నై
 ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వావగాహన మతక్యా విహ్నావమేవేతి వాచ్యత్వ
 ప్రకారతాయావప పర్యాప్తిరుపగచ్ఛతి లాఘవాత్ సతా ప్రతియోగితావశే
 షణ్ణి అవచ్ఛేదక తాపితత్వంబంధస్వీకారే గౌరవాదిత్యాశంకతే * నచేతి *

తావద్యవచ్ఛిన్న ధర్మిక సమవాయిత్వాది ప్రకారకజ్ఞాన మంతరేణ సత
త్సంభవః ఆధమత్వ తత్త్వాననుగమేన ప్రతియోగితా వచ్ఛేదక భేదేన త
త్ప్రకారకజ్ఞాన హేతుతావదస్యావశ్యతయా మహాససీయత్వ వహిత్యా
దిమావ సమానాధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావ ప్రస్థిత్యం ప్రతిపికధర్తావ
చ్ఛిన్న విశేషకా పరధర్మకప్రకారక జ్ఞాన త్వేన హేతుతావాచ్యా నతు
వ్యధికరణ సమవాయిత్వ సమానాధికరణ వాచ్యత్వ త్వాద్యుభయ ధర్మాక
వచ్ఛిన్న ప్రయోగితా కాభావప్రస్థిత్యై సమవాయిత్వాద్యవచ్ఛిన్న ప్రతియో
గితా కాభావ ప్రస్థిత్యై త్వావచ్ఛిన్నం ప్రశిష్యమవాయిత్వాది ప్రకారకజ్ఞాన
త్వేన్యోస్తకారణనియైవ తన్నిగ్వాహన్నతప్రవాద్యత్వత్వావచ్ఛిన్న ధర్మికస
మవాయిత్వ ప్రకారక జ్ఞానాపేక్షైతి చెన్న ప్రయోగివిశేషణ తావన్న
ప్రేర ప్రతియోగితా వచ్ఛేదకత్వ మభావప్రతిత్వావగాత్యైతే నతుస్వాతం
త్రైత్యేన నిమిషేన సమవాయివాచ్యత్వం నాస్తీత్యాద్యాకారి కాయావవ్యధి
కరణ ధర్తావచ్ఛిన్నాభావ ప్రతితేనవగంతవ్య తయా సమవాయిత్వ పశిష్ట
వాద్యత్వత్వావచ్ఛిన్న త్రైత్యైవగాహిత్యాం తాదృశబుద్ధౌచ వాద్యత్వం
సమవాయితి విశేషణ తావచ్ఛేదక పశిష్టవిశేషణజ్ఞానస్యాపేక్షితత్వేన పశక
లిత సమవాయిత్వాది ప్రకారకజ్ఞానవశాయాం తాదృశాభావప్రస్థిత్యైస్యత
నుత్పత్త్యా సహానీ తదావత్ప్రవాదణాయ తాదృశాభావప్రస్థిత్యైవ వాద్య
త్వత్వాద్యవచ్ఛిన్న నిమిష సమవాయిత్వాది ప్రకారకజ్ఞానస్య హేతుతా
యా అవశ్యకత్వాది. అర్థేన పశిష్టవైర్థ్య బోధం ప్రతివిశేషణ తా వచ్ఛే
దక ప్రవారక భీహేతుత్వ మనుగీసర్వంతాం ఘటత్వాది నిర్వికల్పకాన్వ
టా నాస్తీత్యాది ప్రక్రియస్మేన సభకమితావచ్ఛేదకక సమవాయిత్వా
ది ప్రకారక జ్ఞానాదపి సమవాయిత్వావచ్ఛిన్న వాచ్యత్వాద్యభావ విషయక
స్య సమవాయివాచ్యత్వం నాస్తీత్యాదిప్రక్రియస్యోపగమ సంభవాల్ వా
చ్యత్వం వ్యవచ్ఛిన్న ధర్మిక సమవాయిత్వాది ప్రకారకజ్ఞానత్వేన ప్రతి
* అపేక్షితత్వ సత * ఉన్యభావాన్యత్వం వా వాయితిజ్ఞానం వినాపిస్య
రూపాది సంబంధేన సమవాయి వాచ్యత్వవచిదమతి ప్రత్యయావత్రై రిత్య
నుపదం స్ఫుటం.

యోగిజ్ఞానస్య అభావవత్సక హేతుతానసిద్ధ్యంతే విశిష్టవైశిష్ట్యబాధేవిశేష
 తా వచ్చేదక వ్రకారకజ్ఞాన హేతు తామతమాశ్రిత్యైవ ఉక్తరీతి అభా
 వ లోకిత్యావచ్చిన్న హేతుభూతవ్రతియోగి తావచ్చేదక విశిష్టప్రతియోగి
 జ్ఞాన రూపకారణబాధ పరతయా మూలంవ్యాఖ్యేయం తద్బాసవితల ఉ
 క్తవిశేషకారణతాకిల్పనాపజీవ్య విశిష్టవైశిష్ట్యబోధ సామాన్యహేతుతాశ్రి
 యవిశేషగతా వచ్చేదక విశిష్టజ్ఞానాభావస్సైవ సర్వాయామ ముదితత్వా
 త్ అతామూలే హేతుత్వాదిత్యస్యా పేక్షణీయత్వాదిస్థిర ఇత్యాశ
 యేన ప్రతియోగితావచ్చేదక విశిష్ట ప్రతియోగిజ్ఞానస్వాభావధియా అ
 హేతునే విశిష్ట వైశిష్ట్యబోధే విశేషగతావచ్చేదక విశిష్టవిశేషగజ్ఞాన హే
 తుత్వమేవ హేతుత్వేనాభియతం తదాద జ్యోతిశా అభావః పయ
 కత్వా వచ్చిన్నత్వ మువివక్షితం విశేషగ తావచ్చేదక విశిష్ట విశేష
 గజ్ఞానస్య విశిష్టవైశిష్ట్య బోధత్వా వచ్చిన్నత్వం భిన్న జన్యశా వ్ర
 తియోగి భూతిస్వాభావేన సమవాయితీయా వాచ్యస్య నా సీత్యాది ప
 తీలేవ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావ బుద్ధేపి వాచ్యత్వవరత
 యా తద్వ్యాఖ్యానమేవోచితం నతు విశిష్టవైశిష్ట్య బోధహేతు ముపజీ
 వ్యకల్ప్య హేతుత్వాతర పరతయే శ్వాసయేనాహ దీధితా విశేషగతావ
 చ్చేదకేతి* అయింభావ వాద్యత్వం సమవాయితీ జ్ఞాన ముదిత రేణ సమ
 వాయవాచ్యత్వ వానయమితి విశిష్టవైశిష్ట్య బోధానుత్పత్త్యా వాద్యత్వత్వా
 వచ్చిన్న నిరూపితత్వేన భాసమానవైశేష్ట్యే సమవాయిత్యావచ్చిన్న కరూ
 పితత్వావగాహినిజ్ఞానే వాచ్యత్వత్వావచ్చిన్న ధర్మక సమవాయిత్యాది
 ప్రకారక జ్ఞానత్వేన హేతు తాకిల్పన మావశ్యకం సమవాయితీ వాద్య
 త్వం నా సీతి వ్యధికరణ ధర్మావచ్చిన్నాభావ బుద్ధేపి వాచ్యత్వత్వావ
 చ్చిన్నీయత్వేన భాసమానే అనుయోగి తామావ వైశేష్ట్యే సమవాయిత్యా
 వచ్చిన్నీయత్వావగాహితీయా త్తత తాదృశజ్ఞాన ముపశ్నాపేక్షణీయమితి.
 నను వైశిష్ట్యా శే వాచ్యత్వస్య నిష్కర్మక తావచ్చేదక తానరూపక విశేషగ
 కల్ప్య హేతుత్వాంతరేతి* తద్దానివావాతతి సమవాయితీ అగ్రేస్తుత స్తి
 త్వాది నా తస్యమాపణీయత్వాత్.

తావన్న సమవాయిత్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకత్వావగాహి బుద్ధావేవ త
 దవచ్ఛిన్న ధర్మకా సమవాయిశ్చ ప్రకారకజ్ఞానాహేతుః వ్యధికరణధర్మా
 వచ్ఛిన్నాభావ బుద్ధావ వాచ్యత్వావచ్ఛిన్నే సమవాయిత్వస్య విశేషణ
 త్వం నాపేయతే అవేతు తద్విశేషణతా నాపన్నప్రేయ తస్యస్వావచ్ఛిన్న
 ప్రతియోగితాకత్వ సంబంధేనాభావాంశే విశేషణత్వ ముపేయతే వాచ్య
 త్వ సంసర్గతావచ్ఛేదకతయైవ తథానిధ తవవచ్ఛిన్నత్వస్య ప్రతియోగి
 తావశే జ్ఞానమపేయతే తథాచ తత్ప్రవాసదశితజ్ఞానాపేయ త్యాశంకావ
 రిజహేషుకాబ్ధావంవ్యాసప్రైతిభావపరిత్యయోహేతి విశేషణస్య ప్రతియో
 గి ఘటాదిసమూహ విశేషణతావచ్ఛిన్న ముటత్వాదేః *ప్రతియోగితావచ్ఛే
 దకత్వ మవగాహతే ప్రతియోగితయాభావమాన ఘటాదినిరూపిత విశేషణ
 తావచ్ఛిన్నాగా స్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకత్వ సంబంధావచ్ఛిన్నా ము
 టత్వాదినిధప్రకారతా తచ్ఛాల్పభవతీతియవత్ *నతుస్వాతంత్ర్యేణ ప్రతి
 యోగ్యవిశేషణత్వేన ముటత్వాదేః ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వ మవగాహ
 తే ఇశ్యనుషంగేణాస్యయః తాదృశసంబంధావచ్ఛిన్న ముటత్వాదినిధ ప్రకా
 రతా ప్రతియోగి సమూహ ప్రకార తావచ్ఛిన్నానభవతీత్యర్థః * ఘటా
 నాస్తీత్యేవేతి * అభావాంశే స్వాతంత్ర్యేణ ముటత్వాది వైశిష్ట్యేనైఖరహితా
 యావవేత్యర్థః * ప్రతీతిః * అనుభవాదిత్యేషా తావశాకినూయాతమిత్య
 తతహ * తదిహేతి * అవచ్ఛిన్నః * విశేషితం * తస్మాదప్రతియోగితావచ్ఛే
 దకత్వం * తస్యప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వ వాపి తథాచ మానాభావేనవ్యధిక
 రణధర్మన్యప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాసిద్ధిరికభావః అథవ్యధికరణధర్మన్య
 ప్రతియోగివిశేషణతయైవ వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావ బుద్ధాభావము
 పేయతే నైవం తాదృశ బుద్ధేః సమవాయిత్వాది యావవిశేషణతావచ్ఛేద
 క ప్రకారక వాచ్యత్వాజ్ఞానజన్యతా వచ్ఛేదకాక్రాంతయా తాదృశజ్ఞా
 నంవినా వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావ బుద్ధ్యనుపపత్తిరితి వాచ్యం భి
 మాశ్చ తాదృశ జ్ఞానదశాయామేవ తచ్ఛుద్ధ్యవగమాత్

* వ్యధికరణేతి * శరీయత్వేన శృంగంనాస్తీత్యాదిబుద్ధౌ నను శృంగం
 నశరీయమితి దాధకాలే వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్న ప్రతిత్యవలాపేన

విశేషవర్ణనచకాయానపితహార్యతగ్నికారకజ్ఞానాదేవతచృద్ధిసంభవో అ
నాహార్యస్యైవవిశేషసతాచేదకప్రకారకజ్ఞానస్య విశిష్టవైశిష్ట్య ప్రత్యయ
మాతుత్వవిశేషదర్శనకాలీనానుసమవాయితయావాచ్యత్వం నాస్తీత్యాది
బుద్ధిరగత్యావాచ్యత్వాద్యధికరణకసమవాయిత్యాద్యభావావగాహిత్యముపే
యితే వాచ్యత్వం సమవాయిత్యాది భిమానంగరంసమవాయిత్యాచ్యత్వం
వాస్తీత్యాకారక ప్రత్యయపవ వ్యధికరణ ధర్మస్య ప్రతియోగితా వచ్చె
డకత్వే మాన మాస్తాం తత్ర తదవగాహిత్యాః సర్వానుభవసిద్ధత్వేనావ
హాతు మశక్యత్వాత్ తాదృశ ప్రతీతే ర్వాచ్యత్వే సమవాయిత్యాభావా
వ గాహిత్యవగమే తస్మాద్వం వాచ్యత్వం సమవాయితా భిమాపే
క్షానుపపత్తేరిత్యాశయేనాశంకతే * అథావగాహిత్యతి * సమాధత్తైశ్చి
భిమాపితతి * వ్యధికరణ ధర్మస్య ప్రతియోగితావచ్చెదక త్యాంశేపి భి
మపితేత్యథాః వైశిష్ట్యభాసపి అవచ్చెదక త్యాంభానాదవచ్చెదకతాయా
వైశిష్ట్యనియతతయా తద్బాధతప్యాపి బాధాదిభావః నచైవ గవి శశశ్శం
గం నాస్తీతి ప్రతీతే రసిద్ధితి మూలాసంగతిః తాదృశప్రతీతేః శృంగాంశే శ
శీయత్వావగాహిత్యానభ్యుపగమే శశీయత్వే శృంగ నిష్ఠప్రతియోగితావచ్చె
దకత్వావగాహనానంభవః తదవగాహిత్యే భిమాత్వ మిత్యుభయభాపి వ్యధి
ర్వత్తేన తదవలాపసంభవో తత్ర తస్యైవద్వ్యక్తిత్వాప త్తిరగతహా * వి
శేషతి * అత్రానాహార్యత్వమపి కారణతావచ్చెదకేనివేశ్యం అన్యథారక్త
దండ ఇత్యాహార్య నిశ్చయో త్తరం రక్తార క్షదండో నాస్తీతి స శయాత్వ
క విశిష్టవైశిష్ట్యబోధాపత్తేః నచ తత్ర తన్న వేశే శంభోనవతఇతి విశేషద
ర్శనదశాయాం ప్రతారకేణ ఇహపిశశ్శంభోనాస్తీ కింతు ద్విపాంతరేఇతి
తాక్యం కథంప్రయుజ్యేతదిష్టవాక్యాథమజానానస్యవాక్యరదనాయాతి
సంభవో అనాహార్య వాక్యాథజ్ఞానే విశేషదర్శనస్య విరోధిత్వాది
తి తాద్యం విశిష్టవాక్యాథమబుద్ధాపి తత్ప్రకారక తద్విశేషకజ్ఞానత్వే
నవాక్యాథాం జ్ఞాత్వా పరకీయతాదృశ జ్ఞానెచ్ఛయా ప్రతారకస్య తా
దృశ వాక్యప్రయోగ సంభవాదిత్యభిప్రేత్యాహా * అనాహార్యస్యేతి * అ
గతేతి * చరత్ర తదవలాప నిరాకరణం * అవచ్చెదక తాఇతి * తస్మిన్ప్రతి

కరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావా సాధకస్వతాదృశ ప్రతితి నిరాకరణస్యానువ
య కత్వాదితి వాచ్యం అభాగితా నామపి గవి శశశృంగం నాస్తీతి వ్యవహార
ర మూలపరితీ సత్వనా క్తస్యనుప్యవ అసిద్ధ్యావ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛి
న్నాభావసిద్ధిర్నిష్ప్రయోజనాత్ శాస్త్రప్రతితే గోశశృంగాధికరణక శశే
యత్వాభావావగాహిత్యోపగమే తస్యాః గవాధికరణకాభావావగాహితా
నుభవ విరోధశ్చాశంకా ముష్టాప్యాభాగిత పురుషీయ గవాధికరణకా
భావావగాహితాశ్చాభావ ప్రతితి నిరాకరణ పరతయా తద్గ్రంథస్యావ
తారణీయత్వాత్ నన్వభాన్తానాం గవి శశశృంగం నాస్తీతి ప్రతితి ర్వాధూ
త్ శశశృంగం నాస్తీతి ప్రతితి ర్వాసహాయం శక్యతేనర్వహమేవ తథా
వినిష్ఠవహార దర్శనాదిత్యాశంకాయాం శశశృంగం నాస్తీత్యాది మూలా
వశారా బోధ్యః యన్యపి శశశృంగం నాస్తీతి శబ్దేన శశశృంగాభావ ఇత్యా
కారణః శబ్దబోధోనశక్యతే జనయిషుం అనుయోగినాచకషణోత్తరం సప్త
మీపరహణ నిరాకాంక్షత్వాత్ తథాపి పదార్థోపస్థిత్యాది మూలకతాదృ
శమాన సబోధజననోచ్ఛయా వ్యుత్పన్నానాం తథాప్రయోగ ఇత్యాశయః
నను ఘటత్వేన ఘటానాస్తీత్యాకారకస్యాభావప్రత్యయన్యానుభవిక తయా
ప్రతియోగి విశేషణతాపన్నప్రేవ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకస్య మభావప్ర
త్యయోపగమా శబ్దాని నయిమః తాదృశప్రతిత్యా స్వాశంత్యేణ భాన
యాన ఘటత్వాదౌ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వాపగమానాత్ అన్యథాఘట
త్వేనైత్యాకారక తానుపపత్తి సైధాద ఘటత్వేన వటానాస్తీత్యాదావపి ఘ
టత్వాదౌ పటాది నిష్ప్రయోగితావచ్ఛేదక త్యావగాహనం నిరాభాధమే
వేతే వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావ సిద్ధిర్నిష్ప్రయోజనాత్ నచ తత్రవ్య
ధికరణ ధర్మావచ్ఛేదకత్వావగాహన సంభవేపి అతిరిక్తాభావకల్పనా
గౌరవ భయేన తాదృశ ప్రతితిః పటాద్యధికరణక ఘటత్వాద్యభావావగాహి
త్యమేవ స్వీక్రీయశ్చితి వాచ్యం అనతి బాధకే తచ్చబ్ధిల్లఖ్యవతితేః తచ్చబ్ధ
ప్రతిపాద్యాధికవిషయకత్వా పరిత్యాగాత్ పటాద్యధికరణకఘటత్వాద్య
భావస్యవ ఘటత్వేన వటానాస్తీత్యాది శబ్దానాం ధర్మస్య ప్రతితిః ప్రతితి
యోగితా వచ్ఛేదకతయా సదనుయోగిః ప్రతితిః ప్రతియోగితావచ్ఛేదక

అర్హాదాభావంతర సిద్ధాంతత్వదాభావ కల్పనాగౌరవస్య ఫలముఃత్వేనాదా
భావ్యాత్ నచ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక విశిష్టప్రతియోగిజ్ఞాన యావకారణ
కాధేన తాదృశప్రతితేర్వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావావగాహితాననుభ
వతీతి యుక్తం పటత్వావచ్ఛిన్న ధర్మిక ఘటత్వాది ప్రకారక జ్ఞానత్వే
న ప్రతియోగిజ్ఞానహేతుతాయాం మానాభావాల్ తాదృశజ్ఞానం వినైవ
ఘటత్వేన వటానాస్తీత్యాకారకస్య ఘటత్వాది విశిష్ట పటాది వైశిష్ట్యేనవ
గాహితోఽభావప్రత్యక్షస్య స్వీకారాల్ వస్తుతస్తు కుత్రాప్యభావబుద్ధౌ
స్వాతంత్ర్యేణ ప్రతియోగితావచ్ఛేదక విశిష్టప్రతియోగిజ్ఞానస్యనహేతు
తాస్తి నచ తదకల్పనై ప్రతియోగిజ్ఞానశూన్యకాలే నాస్తీత్యాకారక ప్ర
తియోగ్య విషయకాభావప్రత్యక్షస్య ఘటత్వాది నిర్వికల్పకానంతరం వి
శేష్య విశేషణమితిరీత్యా ఘటాభావప్రత్యక్షస్యచాపత్తిరితివాక్యం ప్ర
తియోగిజ్ఞానహేతుతామతేహి ఘటాభావే ప్రతియోగితయా ఘటాదియా
వ ప్రతియోగిజ్ఞాన విరోధిబాధాదిగ్రహ సత్వే ప్రతియోగ్యవిషయకా
భావ గ్రహపత్తేర్ముక్తార్వాత్ యదిచ నిర్ధామితావచ్ఛేదక ప్రతి
యోగిభావే బాధకాభావాల్ ప్రతియోగ్యవిషయకాభావ ప్రత్యయోనా
పాదయితుం శక్యతే తదాపి తాదృశబాధదశాయాం ప్రతియోగిధర్మితా
వచ్ఛేదక తానావన్నాభావత్వ ప్రకారకస్య స్వాతంత్ర్యేణ ప్రతియోగివి
షయకస్య నాస్తి ఘటీయశ్చేత్యాన్యాయకారక సమూహాలంబనప్రత్యక్షస్వా
వత్తిః ఏవం ఘటత్వావచ్ఛిన్న ప్రతియోగితాకాభావస్య యదాభానం త
దానిర్వికల్పకోపస్థిత ద్రవ్యత్వాదేః విశేష్యవిశేషణమితి రీత్యాఘటాద్యం
తే భానావత్తిః కారణబాధేన నశక్యతేవారయితుం తాదృశాభావస్య దృ
ష్టత్వావచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వ విరహేణతద్భావే దృష్టత్వాది ప్రకా
రకజ్ఞానస్యానపేక్షణాల్ యదిచ యాదృశప్రకారతావచ్ఛిన్నధర్మే స్వా
వచ్ఛిన్నప్రతియోగితాకత్వ సంబంధావచ్ఛిన్నధర్మ్యంతరనిరూపిత ప్ర
కారతావచ్ఛిన్నప్రకారతానిరూపిత విశేష్యతావన్న విశేషణవిషయతా ని
రూపిత సంవగతా సంబంధేన భానం ప్రత్యభావితానుయోగితావిశేష

అవన్యకారణతాంకల్యయిత్యాతాద్యకావర్తిః ప్రతియోగిప్రకారాద్వియాపిత
 క ధర్మితావచ్ఛేదకతాపన్నావృత్తిప్రకారకావిశేష సంబంధేన తాత్పర్య
 త్యక్షంప్రత్యభావత్యభేదన్యకారణతాంకల్యయిత్యావపూర్వకృత్యవార్యత
 తదాతానత్రైవనకలాపత్తివారణాదలం ప్రతియోగిజ్ఞానహేతుతయానశేమ
 ప్రతియోగ్యవిషయకస్యతభావత్వాప్రకారకప్రత్యయస్యావత్తిర్వినా ప్ర
 తియోగిజ్ఞానహేతుతాం నశక్యతే వారయిశుమితివాచ్యం ప్రతియోగిజ్ఞానం
 వినా ప్రతియోగ్య విషయకస్యభద్రత్వాదినాభావప్రత్యక్షస్య భద్రత్వాది
 కూవతాదృశ విశేషణజ్ఞానానత్యైవతాదృశాభావనిర్వృత్తిస్సేవ్యత్వాత్
 తభావ నిర్వృత్తికానన్యపగమే ప్రతియోగిజ్ఞానహేతుతయాపి తద్వారణా
 సంభవాత్ ఇదంత్యాదినా ౭భావప్రత్యక్షే వ్యభిచారవారణాయా భావత్వ
 ప్రకారకాభావ ప్రత్యక్షం ప్రత్యేన ప్రతియోగిజ్ఞానస్య హేతుతాయాచా
 వ్యత్యాత్ విశేషణానవద్భిన్న విషయతాసంబంధేన ప్రత్యక్షం ప్రత్యభావ
 భేదస్య హేతుతాంస్వీకృత్య తద్వారణేన మయాపి తస్య తత్రేవవారణేయ

అపాద్యాప్రసిద్ధ్యేన తాదృశఫలావత్యనసకాశః ప్రసిద్ధా
 యాః స్తీత్యాదిబుద్ధే ఘటత్వాదివిశిష్ట వైశిష్ట్యవగాహితయా త
 త్ర ప్రతియోగితావచ్ఛేదక ఘటత్వాది ప్రకారక జ్ఞానస్య విశేషణకావచ్ఛే
 దక ప్రకారకజ్ఞాన విధయాహేతుతాయాః క్లృప్తత్వాత్ తాదృశకారణమిర
 వాదేన సతహృన్యకాలే తదాపత్తిః యస్తుతనానార్య ప్రతియోగితావచ్ఛే
 దక విశిష్టప్రకారకోపలంభః సహా విశేష్యహృత ధర్మప్రకాశనాభా
 వగ్రహ హేతుః తథాచ యస్యపుంసః సమవాయిత్యాది విశిష్టవాచ్య
 త్యాదినకారకౌనాహర్యభ్రమో ౭ప్రసిద్ధః తదీయః సమవాయిత్యా
 వ్యాప్త్యం నాస్తీత్యాకారక ప్రత్యయోనవ్యధిరగణ ధర్మావచ్ఛేదనాభావ
 మనగాహితమిష్ట తదీయ తాదృశ ప్రతియోగ్యపలంభవిరహావాచనీ
 యాదాః తారణస్యాప్రసిద్ధిరితి తత్పురుషీయ తాదృశ ప్రత్యయ
 స్య వా యోగిక సమవాయిత్యాద్యభావ విషయకత్వావ్యక్త్యై
 నర్వత్తావచ్ఛేదకత్వ ముచితం ఏకాకారప్రకీర్తనః పురుషభేదేన వి
 షయ విరహాదు మిక్కిలివ్యధిరగణ ధర్మావచ్ఛేదనాభావ

కారణస్వపంథాః సోపనసాధితాః అభావబుద్ధౌ ప్రత్యక్షయోగితావశ్య
 గుఃవిశిష్టస్వప్రసంగ్యోపలంభా భావత్వేన ఏకకారణతాయాః స్వత్వా
 నినుగమన దుర్వసతయా విశిష్ట కారణతాకల్పనస్యావశ్యత్యే యత్ర తా
 ద్యకౌలంభాః ప్రసిద్ధాః తత్రైవ తాదృశోపలంభానంతర మభావ ప్రత్య
 య వారణాయ తదభావ హేతుత్వోపగమాత్ వ్యధికరణ వర్మావచ్ఛిన్నా
 భావ బుద్ధౌ క్వచిద ప్రసిద్ధ్యా తదభావహేతుత్వా సంభవేపి సన్నికర్మా
 ది ఘటిత సానుక్రితః తమత్వత్ బాధకాభావ ఇత్యత ఆహ *యదిపునరితి*
 *స్మరం వాహీజుపవాదమాన్యః ఘట త్వేనఘటానా నీతిపాతఃఘట త్వేనఘటా
 నా నీతిపాతోన సాఘటతాదృశ ప్రతీతిః పటాన్యనుయోగిక ఘట త్వాద్యభా
 వానగాహితాయా ఏవవ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావాభ్యుపగంశ్చభిరు
 పగమాత్ ప్రతియోగిప శేషణతావన్ననైవ ప్రతియోగితావచ్ఛేదకత్వం
 భావతేజతి నియమస్య తదాకారప్రతీతి బలెన ఆశక్యవారణత్వాత్
 ఆనుభావిక ఇత్యస్య వ్యధికరణ ధర్మస్యావచ్ఛేదకత్వావగాహితయా అనుభ
 వసిద్ధఇత్యర్థఃకతయవా కథంచిత్సంగమనీయఃగీర్వాణగురూణామపి సశ
 క్యమిత్థనేన ప్రతీతి కారణబాధేన తాదృశాభావ నిరాకరణ నిర్భరామిత్యా
 దయ ఆక్షిప్తాః యదితద్యోగేన తాదృశ ప్రతీతిగానుభావికత్వే వివాదం
 ప్రదశ్యతాదృశాభావస్యా పారమార్థికత్వం సూచితమ్ || * * *

ఇతి మహానుజోపాధ్యాయ గదాదరభట్టాచార్య చక్రివర్తి

విరచితే త్త్వచిన్తామణి దీధితివ్యాఖ్యానే వ్యధికరణ

ధర్మావచ్ఛిన్నాభావ ఖండనమ్ .

అసమానాధికరణైరవచ్ఛిన్నం కరణం । అతోత్ర కూషితాః సర్వాః తా
 దృశ్యః ప్రతియోగితాః ॥౧॥ సరాంగనాపాంభిన్నాః స్వాత్మవాన్వేన రేమి కే
 అసమానాధికరణైరాచ్ఛిన్నా అపి సహి రే ॥౨॥ సత్యమప్రావిదయితా అసమా
 నాశ్చయైర్మతి । అచ్ఛిన్నా ప్రసోగవిదైస్తాః ప్రామాణ్యోద్వరివర్తితాః ॥ 3॥

ఇతి అరడోపాన్య మహానుజోపాధ్యాయ కృష్ణభట్ట విరచితే గదా

దరవ్యాఖ్యానే వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావఖండనమ్

సమాప్తయం వ్యధికరణ ధర్మావచ్ఛిన్నాభావగూర్వ

